THEODOR AUFRECHT

DIE HYMNEN DES ṚIGVEDA

ZWEITER TEIL

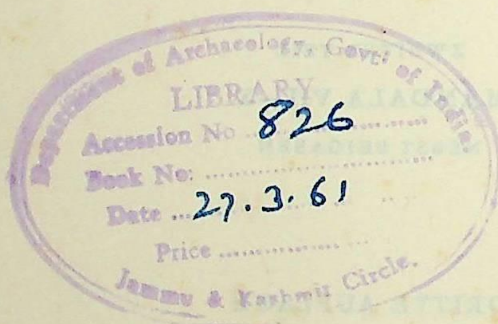
MAṆḌALA VII—X

NEBST BEIGABEN

DRITTE AUFLAGE

1955

OTTO HARRASSOWITZ · WIESBADEN

Unveränderter fotomechanischer Nachdruck der 2. Auflage von 1877.
Druck: Druckerei W. Gottschalk & Söhne GmbH. Leverkusen

Das Bestreben des Herausgebers war bei dieser Ausgabe den Text genau so wiederzugeben, wie er in zuverlässigen Handschriften sich findet. Obwohl in England eine Anzahl von guten Manuscripten vorhanden ist, waren sie zur Zeit des Druckes der ersten Ausgabe dem grösseren Theile nach unter Schloss und Riegel, und die Entfernung des Druckortes führte manche Misslichkeiten herbei. Bei dieser Ausgabe bin ich Herrn Geheimrath Lepsius dafür zu Danke verpflichtet, dass die Benutzung der Berliner Handschriften für die ganze Dauer des Druckes des Textes mir gestattet war. Diese sind:

Saṃhitā Text.

Chambers 44[a]. Ashṭaka I. II. Das erste Ashṭaka ist Saṃvat 1533 datirt.

Chambers 44[b]. Ashṭaka III. IV.

Chambers 44[c]. Ashṭaka V. VI.

Ausserdem verdanke ich der stets bereitwilligen Freundlichkeit von Dr. Reinhold Rost in London die Benutzung von Colebrooke 129—132 von Saṃvat 1802.

Pada Text.

Chambers 60. Ashṭaka I—IV Saṃvat 1718

Chambers 61[a]. Ashṭaka V. Saṃvat 1710. Ashṭaka VI. Saṃvat 1712.

Chambers 61[b]. Ashṭaka VII. — Ashṭaka VIII. Saṃvat 1649.

Chambers 41[a]. Ashṭaka I—IV.

Chambers 41[b]. Ashṭaka V—VIII. Nach VI findet sich das Datum Saṃvat 1695. Diese fünf Handschriften zeichnen sich dadurch aus, dass sie fast jede Veränderung, die in dem gebundenen Texte nach den Angaben des Prātiṣākhya stattfinden muss, durch Röthel oder doppelte Striche über der Linie bezeichnen.

Chambers 73—76, von denen jeder einzelne Band je zwei Ashṭaka enthält.

Mit Hülfe dieser Handschriften sind die Druckfehler, die in die erste Ausgabe sich eingeschlichen hatten, hoffentlich insgesammt beseitigt worden. Um den Herren, die diese Druckfehler in majorem gloriam suam mit so grosser Schonung hervorgehoben haben, einen Gegendienst zu erweisen, bemerke ich einige derselben.

In I, 161, 2 hat Herr M. Müller dreimal caturas kriṇotana gedruckt. Keine Handschrift liest so und es fehlt darüber jede Angabe im Prātiṣākhya.

I, 181, 5. mathnā Sāyaṇa, Colebrooke 129, Chambers 73 und Herr Müller. mathrā lesen Chambers 41[a] (pr. m. mathā), 44. 60. 67. 69. 113. 400[a]. 408. Das Wort findet sich VIII, 46, 23. wieder.

II, 11, 10 liest Herr Müller zweimal nijūrvīt. Alle Handschriften und der Scholiast haben nijūrvāt.

III, 9, 4. apsu, Herr Müller zweimal. Diese Lesart ist unzulässig.

III, 25, 2. vaha. Herr Müller zweimal gegen die Handschriften und das Prātiṣākhya.

IV, 19, 4. ḍṛiḷhā ni aubhnāt. Herr Müller zweimal gegen alle Handschriften.

VII, 33, 2. avṛiṇītā. Herr Müller zweimal gegen die Handschriften und das Prātiṣākhya.

VII, 35, 13. devagopāḥ. Herr Müller zweimal gegen die Handschriften und die Grammatik.

VII, 42, 2. yuñkshvā. Herr Müller zweimal gegen die Handschriften.

VIII, 2, 30. Die Handschriften lesen dadhiré, nicht dadhire.

VIII, 51, 3. arishyantam, nicht avishyantam, lesen alle Handschriften.

VIII, 55, 5. carkiran | na | anūnasya | Herr Müller zweimal. Die Handschriften lesen carkiran | ā | anūnasya |

IX, 108, 7 lesen alle Handschriften vanakraksham. Herr Müller hat aus eigener Machtvollkommenheit eine Lesart vanaṛiksham eingeführt.

X, 28, 11. Das Pada hat godhāḥ, nicht godhā. Anderen Falles würde das Wort vom Prātiṣākhya mit ähnlichen erwähnt worden sein[1]).

In unbekannten Wörtern bereitet zuweilen die grosse Aehnlichkeit zwischen p und y in der Nāgarī Schrift Schwierigkeiten. In VIII, 22, 2 habe ich mit dem Scholiasten und mehreren Handschriften pūrvāpusham geschrieben. Andere Hss. lesen pūrvāyusham. Der Sinn des Wortes ist noch zu finden; wer abenteuerliche Erklärungen liebt, wird mit der einen oder anderen Lesart leicht fertig werden. Nicht viel leichter ist spandane in

---

1) In II, 29 zählt das Prātiṣākhya eine Reihe von Wörtern auf, bei denen Hiatus stattfindet. Von sprachlichem Standpunkte aus glaube ich, dass Wörter wie jyā, nidrā, prapā, ṣraddhā, svadhā, die die reine Wurzel darstellen, allerdings im Nominativ ein s annahmen. Bei anderen Femininen auf ā für die Urzeit ein s vorauszusetzen, gehört zu den Träumen der Sprachvergleicher.

III, 53, 19. So lesen alle Handschriften, die ich eingesehen habe. Das ist um so befremdlicher, weil den Abschreibern das Wort syandana in der Bedeutung von Wagen gang und gäbe war. Wer diese Bedeutung in der Stelle finden will, wird zu erwägen haben, dass selbst in der Sūtra-Periode dieses Wort noch nicht vorkommt. Herr Benfey springt über die Schwierigkeiten mit gewohnter Behändigkeit hinüber. Ich meinerseits sehe keinen Grund, weshalb man bei dem spandana genanten Baume nicht verharren solle.

In der Orthographie habe ich mich in dieser Ausgabe strenger an die Vorschriften des Prātiṣākhya gehalten, jedoch ohne das in der Schrift wiederzugeben, was nur für die Aussprache bestimmt war, wie z. B. die yama. Die Einschiebung eines t zwischen n und s in einem folgenden Worte, habe ich gänzlich aufgegeben, weil Saunaka IV, 6 (P. VIII, 3, 30) diese nicht als seine eigene Regel aufstellt, weil sie sprachlich unbegründet ist und lautlich oft harte Verbindungen hervorruft. Es erfordert eigenen Geschmack an Ungethümen wie nṛīnt stotṛīnt striyaṣ ca Gefallen zu finden. Ueber die Verdoppelung von ch stellt das Prātiṣākhya VI, I eine feste Regel auf, und giebt VI, 3 zum Theil sehr eigenthümliche Ausnahmen. Die indischen Grammatiker haben nicht erkannt, dass ch, gerade so wie das griechische ζ, die Natur eines Doppelconsonanten habe, weil es durchweg aus sk hervorgegangen ist. Da nun nach kurzem Vokale das ch Position bildet, so gebieten sie Verdoppelung (cch). In vedischen und nichtvedischen Schriften ist mir die Schreibung gaṣchati, aṣchinat vorgekommen, und diese kommt der Wahrheit viel näher als gacchati acchinat.

Die Vālakhilya Hymnen, die, wie Triṣanku zwischen

Himmel und Erde, zwischen dem sechsten und siebenten Anuvāka im achten Maṇḍala schweben, ohne zu einem der beiden hinzugezählt zu werden [1]), habe ich in dieser Ausgabe an der Stelle gelassen, wo sie in den Handschriften sich vorfinden. Nicht als sei ich jetzt minder von ihrer verhältnissmässig späteren Abfassung überzeugt, sondern weil ich weiss, dass man mit demselben Rechte etwa ein Fünftel der vorhandenen Hymnen aus dem Texte verweisen müsste. Vor allem müsste dann der Plunder, der schon in das erste Ashṭaka als Hymnen 65—70 eingeschoben worden ist, beseitigt werden. Gleiches Schicksal würden manche Hymnen des achten Maṇḍala zu theilen haben, die lediglich zur Erlangung von bakhshīsh von Bänkelsängern aus Brocken von ältern Liedern zusammengefügt sind. Ueber die Vālakhilya Hymnen will ich noch bemerken, dass in 49. 50 und in 51. 52 zwei Recensionen desselben Stoffes vorliegen. Sie nehmen sich wie zwei Schüleraufsätze aus:

Hymnen 49. 50.

49. abhí prá vaḥ surā́dhasam índram arca yáthā vidé |
50. pra sú ṣrutáṃ surā́dhasam árcā ṣakrám abhíshṭaye |
49. yó jaritṛíbhyo maghávā purūvásuḥ sahásreṇeva ṣíkshati || 1 ||
50. yáḥ sunvaté stuvaté kā́myaṃ vasu sahásreṇeva máṅhate || 1 ||
49. ṣatánīkeva prá jigāti dhṛishnuyā́ hánti vṛitrā́ṇi dāṣúshe |
50. ṣatánīkā hetáyo asya dushṭárā índrasya samísho mahíḥ |
49. girér iva prá rásā asya pinvire dátrāṇi purubhójasaḥ ||3||
50. girír ná bhujmā́ maghávatsu pinvate yád īṃ sutā́ ámandishuḥ || 2 ||

---

1) Herr Müller, obgleich er selbst gedruckt hat, dass der sechste Anuvāka nur sechs Hymnen enthalte, dehnt trotzdem diesen auf siebzehn aus.

49. á tvā sutā́sa índavo mádā yá indra girvaṇaḥ |
50. yád īṃ sutā́sa índavo 'bhí priyám ámandishuḥ |
49. ā́po ná vajrinn ánv okyàṃ sáraḥ pṛiṇánti ṣūra rā́dhase || 3 ||
50. ā́po ná dhāyi sávanam ma á vaso dúghā ivópa dāṣúshe || 3 ||
49. anehásam pratáranaṃ vivákshaṇam mádhvaḥ svádishṭham īm piba |
50. anehásaṃ vo hávamānaṃ ūtáye mádhvaḥ ksharanti dhītáyaḥ |
49. á yáthā mandasānáḥ kirā́si naḥ prá kshudréva tmánā dhṛishát || 4 ||
50. á tvā vaso hávamānāsa índava úpa stotréshu dadhire || 4 ||
49. á na stómam úpa dravád dhiyānó áṣvo ná sótṛibhiḥ |
50. á naḥ sóme svadhvará iyānó átyo ná toṣate |
49. yáṃ te svadhāvan svadáyanti dhenáva índra káṇveshu rātáyaḥ || 5 ||
50. yáṃ te svadāvan svádanti gūrtáyaḥ pauré chandayase hávam || 5 ||
49. ugráṃ ná vīráṃ námasópa sedima víbhūtiṃ ákshitāvasum |
50. prá vīrám ugráṃ vívicim dhanaspṛítam víbhūtiṃ rā́dhaso mahā́ḥ |
49. udríva vajrinn avató ná siñcaté ksharántīndra dhītáyaḥ || 6 ||
50. udríva vajrinn avató vasutvanā́ sádā pīpetha dāṣúshe || 6 ||
49. yád dha nūnáṃ yád vā yajñé yád vā pṛithivyā́m ádhi |
50. yád dha nūnám parāváti yád vā pṛithivyā́m diví |
49. áto no yajñám āṣúbhir mahemata ugrá ugrébhir á gahi || 7 ||
50. yujāná indra háribhir mahemata ṛishvá ṛishvébhir á gahi || 7 ||

49. ajiráso hárayo yé ta āṣávo vā́tā iva prasakshíṇaḥ |
50. rathiráso hárayo yé te asrídha ójo vátasya píprati |
49. yébhir ápatyam mánushaḥ paríyase yébhir víṣvaṃ svàr dṛiṣé || 8 ||
50. yébhir ní dásyum mánusho nighóshayo yébhiḥ svàḥ paríyase || 8 ||
49. etā́vatas ta īmaha índra sumnásya gómataḥ |
50. etā́vatas te vaso vidyā́ma ṣūra návyasaḥ |
49. yáthā právo maghavan médhyātithiṃ yáthā nī́pātithiṃ dháne || 9 ||
50. yáthā práva étaṣaṃ kṛ́tvye dháne yáthā váṣaṃ dáṣavraje || 9 ||
49. yáthā káṇve maghavan trasádasyavi yáthā pakthé dáṣavraje |
50. yáthā káṇve maghavan médhe adhvaré dīrghánīthe dámūnasi |
49. yátha góṣarye ásanor ṛijíṣvaníndra gómad dhíraṇyavat || 10 ||
50. yátha góṣarye ásishāso adrivo máyi gotráṃ harisríyam || 10 ||

Hymnen 51. 52.

51. Yáthā mánau sáṃvaraṇau sómam indrā́pibaḥ sutám |
52. Yáthā mánau vívasvati sómaṃ ṣakrā́pibaḥ sutám |
51. nípātithau maghavan médhyātithau púshṭigau ṣrúshṭigau sácā || 1 ||
52. yáthā trité chánda indra jújoshasy āyaú mādayase sácā || 1 ||
51. pārshadvāṇáḥ práskaṇvaṃ sám asādayac cháyānaṃ jívrim úddhitam |
52. pṛ́shadhre médhye mātaríṣvaníndra suvāné ámandathāḥ |

51. sahásrāṇy asishāsad gávām ṛíshis tvóto dásyave vṛíkaḥ || 2 ||
52. yáthā sómaṃ dáṣaṣipre dáṣoṇye syū́maraṣmāv ṛíjūnasi || 2 ||
51. yá ukthébhir ná vindháte cikíd yá ṛishicódanaḥ |
52. yá ukthá kévalā dadhé yáḥ sómaṃ dhṛishitápibat |
51. índraṃ tám áchā vada návyasyā maty árishyantaṃ ná bhójase || 3 ||
52. yásmai víshṇus tríṇi padá vicakramá úpa mitrásya dhármabhiḥ || 3 ||
51. yásmā arkáṃ saptáṣīrshāṇam āṇṛicús tridhátum uttamé padé |
52. yásya tvám indra stómeshu cākáno vájе vājiñ chatakrato |
51. sá tv imá víṣvā bhúvanāni cikradad ád íj janishṭa paúṅsyam || 4 ||
52. táṃ tvā vayáṃ sudúghām iva godúho juhūmási ṣravasyávaḥ || 4 ||
51. yó no dātá vásūnām índraṃ táṃ hūmahe vayám |
52. yó no dātá sá naḥ pitā maháñ ugrá īṣānakṛít |
51. vidmá hy àsya sumatíṃ návīyasīṃ gaméma gómati vrajé || 5 ||
52. áyāmann ugró maghávā purūvásur gór áṣvasya prá dātu naḥ || 5 ||
51. yásmai tváṃ vaso dānáya ṣíkshasi sá rāyás pósham aṣnute |
52. yásmai tváṃ vaso dānáya máṅhase sá rāyás pósham invati |
51. táṃ tvā vayám maghavann indra girvaṇaḥ sutávanto havāmahe || 6 ||
52. vasūyávo vásupatiṃ ṣatákratuṃ stómair índraṃ havāmahe || 6 ||

51. kadá caná starír asi néndra saṣcasi dāṣúshe |
52. kadá caná prá yuchasy ubhé ní pāsi jánmanī |
51. úpopén nú maghavan bhúya ín nú te dánaṃ devásya pṛicyate || 7 ||
52. túrīyāditya hávanaṃ ta indriyám á tasthāv amṛítaṃ diví || 7 ||
51. prá yó nanakshé abhy ójasā krívim vadhaíḥ ṣúshṇaṃ nighosháyan | Vgl. 50, 8
52. yásmai tvám maghavann indra girvaṇaḥ ṣíksho ṣíkshasi dāṣúshe |
51. yadéd ástambhīt pratháyann amúṃ dívam ád ij janishṭa párthivaḥ || 8 ||
52. asmákaṃ gíra utá sushṭutíṃ vaso kaṇvavác chṛiṇudhī hávam || 8 ||
51. yásyāyáṃ víṣva áryo dásaḥ ṣevadhipá aríḥ |
52. ástāvi mánma pūrvyám bráhméndrāya vocata |
51. tiráṣ cid aryé rúṣame párīravi túbhyét só ajyate rayíḥ ||9||
52. pūrvír ṛitásya bṛihatír anūshata stotúr medhá asṛikshata || 9 ||
51. turaṇyávo mádhumantaṃ ghṛitaṣcútaṃ víprāso arkám ānṛicuḥ |
52. sám índro ráyo bṛihatír adhūnuta sáṃ kshoṇí sám u sūryam |
51. asmé rayíḥ paprathe vṛíshṇyaṃ ṣávo 'smé suvānása índavaḥ || 10 ||
52. sáṃ ṣukrásaḥ ṣúcayaḥ sáṃ gávāṣiraḥ sómā índram amandishuḥ || 10 ||

Dasselbe Verhältniss scheint ursprünglich zwischen Hymnen 53. 54 und 55. 56 vorgewaltet zu haben. Es wirft dieses ein scharfes Licht auf die Entstehung anderer Lieder, die dieselben Gedanken mit etwas verändertem Style darstellen.

Der Atharvaveda fabelt von einem ältesten oder ursprünglichen Veda (jyeshṭhám bráhma), von dem die bestehenden Vedas nur Abfälle seien [1]). Es unterliegt keinem Bedenken, dass nur wenige Hymnen in der Gestalt uns vorliegen, in der sie ursprünglich gedichtet waren. Alle die Gebrechen, welche die gegenwärtige Sammlung verunzieren, weisen auf eine Gestalt zurück, die den auf uns gekommenen Brāhmaṇa und Sūtra vorausgieng. Auch das lässt sich mit Bestimmtheit erklären, dass nur ein Ueberbleibsel der alten Lieder Indiens bewahrt ist, gerade so wie in den vorhandenen die Verehrung der ältesten Götter Savitṛi, Varuṇa, Dyo, Vishṇu gegen die eines jüngeren Geschlechtes zurücktritt. Wenn in verschiedenen Theilen des Ṛigveda ganze Redensarten sich wiederholen oder leichthin variirt werden, so glaube ich, dass dieses minder direkter Nachahmung oder unbewussten Reminiscenzen des wirklich bestehenden, sondern des ehemals vorhandenen zuzuschreiben ist. Im Folgenden stelle ich einige dieser Wiederholungen zusammen, ohne Vollständigkeit anzustreben. Uebergangen ist die Aufnahme ganzer Verse von einem Maṇḍala in das andere, obgleich auch diese für die Geschichte des Textes ihre Bedeutung hat. Man vergleiche X, 9 und die āprīsūkta. In der dritten Beigabe sind diese Verse vollständig verzeichnet.

1.

1, 64, 4: citrair añjibhir vapushe vy añjate vakshassu rukmāñ adhi yetíre ṣubhe |
aṅseshv eshāṃ ní mimṛikshur ṛishṭayaḥ — Vgl. 1, 166, 9. 10.

5, 54, 11: aṅseshu va ṛishṭayaḥ patsú khādayo vakshassu rukmā maruto rathe ṣubhaḥ |

1) Vgl. Muir, Sanskrit Texts V, 378.

agnibhrājaso vidyuto gabhastyoḥ siprāḥ sīrshasu vitatā hiraṇyayīḥ ||

7, 56, 13: aṅseshv ā marutaḥ khādayo vo vakshassu rukmā upaṣiṣriyāṇāḥ |
vi vidyuto na vṛishṭibhī [1]) rucānā anu svadhām āyudhair yachamānāḥ ||

2.

1, 40, 4. 8, 92, 5: sa dhatte akshiti ṣravaḥ |
9, 66, 7: dadhāno akshiti ṣravaḥ |

3.

1, 93, 4: agnīshomā ceti tad vīryaṃ vām —
3, 12, 9: tad vāṃ ceti pra vīryam |

4.

3, 1, 22. 10, 80, 7: agne mahi draviṇam ā yajasva ||

5.

1, 92, 6: atārishma tamasas pāram asya —
1, 183, 6: atārishma tamasas pāram asya prati vāṃ stomo aṣvināv adhāyi |
7, 73, 1: atārishma tamasas pāram asya prati stomaṃ devayanto dadhānāḥ |

6.

I, 24, 10. 3, 54, 18: adabdhāni varuṇasya vratāni

7.

6, 44, 5: tam in nv asya rodasī devī ṣushmaṃ saparyataḥ ||
8, 93, 12: adhā te apratishkutaṃ dévī ṣushmaṃ saparyataḥ | ubhe suṣipra rodasī ||

8.

5, 55, 9: adhi stotrasya sakhyasya gātana —
10, 78, 8: adhi stotrasya sakhyasya gāta —
9, 72, 9: adhi stotrasya pavamāna no gahi ||

---

1) Das ist ṛishṭibhī.

9.

1, 152, 5: anaṣvo jāto anabhīṣur arvā —
4, 36, 1: anaṣvo jāto anabhīṣur ukthyo rathas — Vgl. 6, 66, 7.

10.

7, 6, 4. 10, 74, 5: anānatam̨ damayantam pṛitanyūn

11.

3, 55, 9: antar mahāṅṣ carati rocanena |
10, 4, 2: antar mahāṅṣ carasi rocanena ||

12.

3, 55, 13. 10, 27, 14: anyasyā vatsam̨ rihatī mimāya kayā bhuvā ni dadhe dhenur ūdhaḥ |

13.

6, 68, 8. 7, 65, 3: apo na nāvā duritā tarema ||
8, 83, 3: ati no vishpitā puru naubhir apo na parshatha |
8, 97, 15: apo na vajrin duritāti parshi bhūri |

14.

6, 8, 7: adabdheṣbhis tava gopābhir ishṭe 'smākam pāhi trishadhastha sūrīn |

Dieser Gedanke ist breitgetreten in 1, 143, 8: aprayuchann aprayuchadbhir agne ṣivebhir naḥ pāyubhiḥ pāhi ṣagmaiḥ | adabdhebhir adṛipitebhir ishṭe 'nimishadbhiḥ pari pāhi no jāḥ ||

15.

1, 71, 10. VII, 18, 2: abhi vidush kaviḥ san |

16.

1, 144, 2. IX, 75, 3: abhīm ṛitasya dohanā anūshata —

17.

1, 32, 15: arān na nemiḥ pari tā babhūva ||
5, 13, 6: agne nemir arāṅ iva devāṅs tvam paribhūr asi |
1, 141, 9: yat sīm anu kratunā viṣvathā vibhur arān na nemiḥ paribhūr ajāyathāḥ ||

18.

2, 12, 3: yo hatvāhim ariṇāt sapta sindhūn —
4, 28, 1. 10, 67, 12: ahann ahim ariṇāt sapta sindhūn —
4, 19, 5. 42, 7: tvaṃ vṛitāñ ariṇā indra sindhūn ||

19.

6, 15, 3. 10, 115, 5: aryaḥ parasyāntarasya tarushaḥ |

20.

1, 47, 8: arvāñcā vāṃ saptayo 'dhvarasriyo vahantu savaned upa |
8, 4, 14: arvāncaṃ tvā saptayo 'dhvaraṣriyo vahantu savaned upa ||

21.

3, 37, 11: arvāvato na ā gahy atho ṣakra parāvataḥ |
3, 40, 8: arvāvato na ā gahi parāvataṣ ca vṛitrahan |
8, 82, 1: ā pra drava parāvato 'rvāvataṣ ca vṛitrahan |
8, 13, 15. 86, 4: yac chakrāsi parāvati yad arvāvati vṛitrahan |

22.

2, 20, 5. 6, 4, 3: aṣnasya cic chiṣnathat pūrvyāṇi ||

23.

2, 21, 2. 7, 46, 1: ashāḷhāya sahamānāya vedhase |

24.

8, 100, 2: dadhāmi te madhuno bhaksham agre hitas te bhāgaḥ suto astu somaḥ |
asaṣ ca tvaṃ dakshiṇato sakhā mé 'dhā vṛitrāṇi jaṅghanāva bhūri ||
10, 83, 7: abhi prehi dakshiṇato bhavā me 'dhā vṛitrāṇi jaṅghanāva bhūri |
juhomi te dharuṇam madhvo agram ubhā upāṅṣu prathamā pibāva ||

25.

3, 30, 21: asmabhyaṃ su maghavan bodhi godāḥ ||

4, 22, 10: asmākaṃ su maghavan bodhi godāḥ ||
8, 45, 19: godā id indra bodhi naḥ ||

26.

1, 102, 4: asmabhyam indra varivaḥ sugaṃ kṛidhi —
6, 44, 18: asmabhyam mahi varivaḥ sugaṃ kaḥ |

Die beiden Verse stimmen auch sonst zusammen.

27.

5, 55, 9: mṛiḷata no maruto mā vadhishṭanāsmabhyaṃ ṣarma bahulaṃ vi yantana |

Benutzt in 6, 51, 5:
dyaush pitaḥ pṛithivi mātar adhrug (= mā vadhishṭana) agne bhrātar vasavo mṛiḷatā naḥ |
viṣve ādityā adite sajoshā asmabhyaṃ ṣarma bahulaṃ vi yanta ||

28.

6, 45, 30: asmākam indra bhūtu te stomo vāhishṭho antamaḥ |
8, 5, 18: asmākam adya vām ayaṃ stomo vāhishṭho antamaḥ |

Dazu der klägliche Schluss: yuvābhyām bhūtv Aṣvinā ||

29.

3, 32, 11. 4, 19, 2. 6, 30, 4: ahann ahim pariṣayānam arṇaḥ —

30.

4, 38, 10: ā dadhikrāḥ ṣavasā pañca kṛishṭīḥ sūrya iva jyotishāpas tatāna |
10, 178, 3: sadyaṣ cid yaḥ ṣavasā pañca kṛishṭīḥ sūrya iva jyotishāpas tatāna |

31.

1, 107, 2. 4, 54, 6: ādityair no aditiḥ ṣarma yaṅsat ||

32.

1, 92, 17. 157, 4: ā na ūrjaṃ vahatam aṣvinā yuvam

33.

8, 5, 7. Vāl. 1, 5: ā na stomam upa dravat —

34.

6, 60, 14: ā no gavyebhir aṣvyair vasavyair upa gachatam |
8, 73, 14: ā no gavyebhir aṣvyaiḥ sahasrair upa gachatam |

Die Entlehnung hätte sich der Beobachtung entzogen, wenn blos der folgende schwache Vers stehen geblieben wäre.

35.

7, 92, 5: ā no niyudbhiḥ ṣatinībhir adhvaraṃ sahasriṇībhir upa yāhi yajñam |
1, 135, 3: ā no niyudbhiḥ ṣatinībhir adhvaraṃ sahasriṇībhir upa yāhi vītaye

36.

1, 81, 5: ā paprau pārthivaṃ rajo —
6, 61, 11: āpaprushī pārthivāny uru rajo —

37.

„O sage mir, wie geht es zu, gibt weisse Milch die rothe Kuh", heisst es in einem deutschen Kinderliede. Auch einen indischen Weisen hat es mit Wunder geschlagen, dass die rohe rothe Kuh gare weisse Milch gebe. Dieses Mirakel wurde dann aber und aber verkündet.

1, 62, 9: āmāsu cid dadhishe pakvam antaḥ payaḥ krishṇāsu ruṣad rohiṇīshu |
1, 180, 3: yuvam paya usriyāyām adhattam pakvam āmāyām —
2, 40, 2: ābhyām indraḥ pakvam āmāsv antaḥ somāpūshabhyāṃ janad usriyāsu ||
4, 3, 9: āmā sacā madhumat pakvam agne |
kṛishṇā satī ruṣatā dhāsinaishā jāmaryeṇa payasā pīpāya ||
6, 72, 4: indrāsomā pakvam āmāsv antar nī gavām id dadhathur vakshaṇāsu |

b

jagribhathur anapinaddham āsu ruṣac citrāsu jagatīshv antaḥ ||

6, 17, 6: āmāsu pakvaṃ ṣacyā ni dīdhaḥ |
6, 44, 24: ayaṃ goshu pakvam antaḥ somo dādhāra —
8, 89, 7: āmāsu pakvam airayaḥ —
8, 32, 25: yo goshu pakvam dhārayat ||

38.

5, 73, 5: ā yad vā́ṃ sūryā rathaṃ tishṭhad raghushyadaṃ sadā |
8, 8, 5: ā yad vāṃ yoshaṇā ratham atishṭhad vājinīvasū |

39.

7, 67, 6: ā vāṃ toke tanaye tūtujānāḥ suratnāso devavītiṃ gamema ||
7, 84, 5: prāvat toke tanaye tūtujānā | suratnāso devavītiṃ gamema —

40.

1, 95, 5: āvishṭyo vardhate cārur āsu jihmānām ūrdhvaḥ svayaṣā upasthe |
2, 35, 9: apāṃ napād ā hy asthād upasthaṃ jihmānām ūrdhvo vidyutaṃ vasānaḥ |

41.

5, 45, 10. 7, 60, 4: ā sūryo aruhac chukram arṇaḥ —

42.

8, 38, 3: idaṃ vām madiram madhv adhukshann adribhir naraḥ |
8, 65, 8: idaṃ te somyam madhv adhukshann adribhir naraḥ |

43.

1, 10, 7. 3, 40, 6: indra tvādātam id yaṣaḥ |

44.

3, 32, 7: yajāma in namasā vṛiddham indram bṛihantam ṛishvam ajaraṃ yuvānam |

6, 19, 2: indram eva dhishaṇā sātaye dhād bṛihantam ṛishvam ajaraṃ yuvānam | sadyaṣ cid yo vāvṛidhe asāmi ||

45.

4, 47, 2: indraṣ ca vāyav eshāṃ somānām pītim arhathaḥ |
5, 51, 6: indraṣ ca vāyav eshāṃ sutānām pītim arhathaḥ |
1, 134, 6: tvaṃ no vāyav eshām apūrvyaḥ somānām prathamaḥ pītim arhasi sutānām pītim arhasi |[1])
2, 14, 2: esha indro arhati pītim asya ||

46.

5, 34, 6: indro viṣvasya damitā vibhīshaṇo yathāvaṣaṃ nayati dāsam āryaḥ |
2, 23, 11: asi satya ṛiṇayā brahmaṇas pata ugrasya cid damitā vīḷuharshiṇaḥ ||
6, 47, 16: ṣriṇve vīra ugram-ugraṃ damāyan anyam-anyam atinenīyamānaḥ |

47.

1, 91, 10. 10, 150, 2: imaṃ yajñam idaṃ vaco jujushāṇa upāgahi |

48.

2, 4, 2: imáṃ vidhanto apāṃ sadhasthe dvitā dadhur bhṛigavo vikshv āyoḥ |
10, 46, 2: imaṃ vidhanto apāṃ sadhasthe paṣuṃ na nashṭam padair anu gman |
guhā catantam uṣijo namobhir ichanto dhīrā bhṛigavo 'vindan ||

49.

2, 42, 1. 9, 95, 2: iyarti vācam ariteva nāvam |

---

1) Was hat der gute Paruechepa dabei gedacht, als er die beiden adjectiva setzte? Der Vers musste ausgefüllt werden.

50.

1, 142, 4. 5, 5, 3: ịlito agna ā vahendraṃ citram iha priyam |

51.

1, 25, 15: uta yo mānusheshv ā yaṣaṣ cakre asāmy ā |
10, 22, 2: mitro na yo janeshv ā yaṣaṣ cakre asāmy ā |

52.

1, 32, 5: ahiḥ ṣayata upapṛik pṛithivyāḥ ||
10, 89, 14: mitrakruvo yac chasane na gāvaḥ pṛithivyā āpṛig amuyā ṣayante ||

53.

1, 39, 6: upo ratheshu pṛishatīr ayugdhvam prashṭir vahati rohitaḥ |
8, 7, 28: yad eshām pṛishatī rathe prashṭir vahati rohitaḥ |

54.

1, 114, 9: upa te stomān paṣupā ivākaram —
10, 127, 8: upa te gā ivākaraṃ vṛiṇīshva duhitar divaḥ | rātri stomaṃ na jigyushe ||

55.

1, 36, 8: ghnanto vṛitram ataran rodasī apa uru kshayāya cakrire |
7, 60, 11: sīkshanta manyum maghavāno arya uru kshayāya cakrire sudhātu ||
8, 68, 12: uru kshayāya nas kṛidhi |
6, 50, 3: mahas karatho varivo yathā no asme kshayāya —

56.

1, 117, 21: uru jyotiṣ cakrathur āryāya ||
7, 5, 6: uru jyotir janayann āryāya ||
6, 3, 1: uru jyotir naṣate devayush ṭe |

57.

1, 93, 6. 7, 99, 4: uruṃ yajñāya cakrathur u lokam

58.

6, 19, 1: uruḥ prithuḥ sukritaḥ kartribhir bhūt ||
7, 62, 1: kratvā kritaḥ sukritaḥ kartribhir bhūt ||

59.

4, 42, 3. 56, 3: urvī gabhīre rajasī sumeke

60.

7, 77, 4: antivāmā dūre amitram uchorvīṃ gavyūtim abhayaṃ kridhī naḥ |
9, 78, 5: jahi ṣatrum antike dūrake ca ya urvīṃ gavyūtim abhayaṃ ca nas kridhi ||

61.

3, 62, 16: ā no mitrāvaruṇā ghritair gavyūtim ukshatam |
7, 62, 5: ā no gavyūtim ukshataṃ ghritena |
7, 65, 4: ā no mitrāvaruṇā havyajushtiṃ ghritair gavyūtim ukshatam iḷābhiḥ |
8, 5, 6: tā sudevāya dāṣushe — ghritair gavyūtim ukshatam |

62.

4, 1, 17. 6, 51, 2. 7, 60, 2: riju marteshu vrijinā ca paṣyan |

63.

10, 5, 2. 177, 2: ritasya pade kavayo ni pānti

64.

1, 12, 6. 7, 15, 2. 8, 102, 1: kavir grihapatir yuvā |
8, 44, 26: yuvānaṃ viṣpatiṃ kaviṃ —

65.

10, 81, 4. 31, 7: kiṃ svid vanaṃ ka u sa vriksha āsa yato dyāvāprithivī nishṭatakshuḥ |

66.

1, 36, 14: kridhī na ūrdhvāñ carathāya jīvase —
1, 172, 3: ūrdhvān naḥ karta jīvase ||

67.

3, 54, 5. 10, 129, 6: ko addhā veda ka iha pra vocat —

68.

10, 64, 15. 100, 8: grāvā yatra madhushud ucyate bṛihat —

69.

8, 77, 1. 2: jajñāno nu ṣatakratur vi pṛichad iti mātaram |
ka ugrāḥ ke ha ṣriṇvire || 1 ||
ād īm ṣavasy abravīd —

8, 45, 4. 5: ā bundaṃ vṛitrahā dade jātaḥ pṛichad vi mātaram |
ka ugrāḥ ke ha ṣriṇvire || 4 ||
prati tvā ṣavasī vadad —

Aus einer und derselben Sage über die Thaten des jugendlichen Indra.

70.

1, 124, 7. 4, 3, 2. 10, 71, 4. 91, 13: jayeva patya uṣatī suvāsāḥ |

71.

7, 66, 16: jīvema ṣaradaḥ ṣatam |
10, 18, 4: ṣataṃ jīvantu ṣaradaḥ purūcīr —
10, 85, 39: dīrghāyur asyā yaḥ patir jīvāti ṣaradaḥ ṣatam ||

Sind schon die beiden letzten Stellen pleonastisch, so breitet ein Schwätzer den einfachen Gedanken zum Ueberdrusse aus in 10, 161, 4:

ṣataṃ jīva ṣarado vardhamānaḥ ṣataṃ hemantāñ chatam u vasantān |

72.

1, 23, 21. 10, 57, 4: jyok ca sūryaṃ dṛiṣe ||
4, 25, 4: jyok paṣyāt sūryam uccarantam |
9, 4, 6: jyok paṣyema sūryam |
10, 59, 4: paṣyema nu sūryam uccarantam |
10, 59, 6: jyok paṣyema sūryam uccarantam ||
9, 91, 6: jyoñ naḥ sūryaṃ dṛiṣaye rirīhi ||

10, 37, 7: udyantaṃ tvā mitramaho dive-dive jyog jīvāḥ
prati paṣyema sūrya ||

73.

1, 180, 10. 4, 44, 1: taṃ vāṃ rathaṃ vayam adyā huve-
ma —

74.

1, 106, 2. 10, 35, 11: ta ādityā ā gatā sarvatātaye —

75.

1, 36, 7. 8, 69, 17: taṃ ghem itthā namasvina upa svarājam
āsate |

76.

1, 155, 4. 10, 23, 5: tad-tad id asya pauṅsyaṃ gṛiṇīmasi —

77.

1, 17, 1. 6, 60, 5: tā no mṛiḷāta īdṛiṣe ||
4, 57, 1: sa no mṛiḷātīdṛiṣe ||

78.

1, 53, 8: tvaṃ karañjam uta parṇayaṃ vadhīs —
10, 48, 8: yat parṇayaghna uta vā karañjahe prāham mahe
vṛitrahatye aṣuṣravi ||

Diese beiden Baumdämonen erscheinen nicht wieder.

79.

1, 51, 3: tvaṃ gotram aṅgirobhyo 'vṛinor apa —
1, 132, 4: yad aṅgirobhyo 'vṛinor apa vrajam —
9, 86, 23: soma gotram aṅgirobhyo 'vṛinor apa ||

80.

1, 53, 11. 10, 115, 8: tvāṃ stoshāma tvayā suvīrā drāghī-
ya āyuḥ prataraṃ dadhānāḥ ||

81.

5, 35, 6: tvām id vṛitrahantama janāso vṛiktabarhishaḥ |
ugram pūrvīshu pūrvyaṃ havante vājasātaye ||

8, 6, 37: tvām id vṛitrahantama janāso vṛiktabarhishaḥ |
havante vājasātaye ||

82.

7, 11, 2: tvām īḷate ajiraṃ dūtyāya havishmantaḥ sadam in mānushāsaḥ |

10, 70, 3: ṣaṣvattamam īḷate dūtyāya havishmanto manushyāso agnim |

83.

1, 94, 3. 2, 1, 13: tve devā havir adanty āhutam |

Ein Epigone begnügt sich damit nicht, sondern legt sich dieses in 2, 1, 14 so zurecht:

tve agne viṣve amṛitāso adruha āsā devā havir adanty āhutam |

84.

1, 155, 3: dadhāti putro 'varam param pitur nāma tṛitīyam adhi rocane divaḥ ||

9, 75, 2: dadhāti putraḥ pitror apīcyaṃ nāma tṛitīyam adhi rocane divaḥ ||

85.

7, 104, 7: dushkṛite mā sugam bhūd —

10, 86, 5: na sugaṃ dushkṛite bhuvam —

86.

4, 1, 15: dṛiḷhaṃ naro vacasā daivyena vrajaṃ gomantam uṣijo vi vavruḥ ||

4, 16, 6: aṣmānaṃ cid ye bibhidur vacobhir vrajaṃ gomantam uṣijo vi vavruḥ ||

10, 45, 11: tvayā saha draviṇam ichamānā vrajaṃ gomantam uṣijo vi vavruḥ ||

87.

1, 37, 4: pra vaḥ ṣardhāya ghṛishvaye tveshadyumnāya ṣushmiṇe |
devattam brahma gāyata ||

8, 32, 27: pra va ugrāya nishṭure 'shāḷhāya prasakshiṇe |
devattam brahma gāyata ||
Das gottgegebene Lied hat der Nachahmer geraubt.

88.

1, 106, 7. 4, 55, 7: devair no devy aditir ni pātu devas
trātā trāyatām aprayuchan |

89.

1, 73, 3: devo na yaḥ pṛithivīm viṣvadhāyā upaksheti hita-
mitro na rājā |
puraḥsadaḥ ṣarmasado na vīrāḥ —

3, 55, 21: imām ca naḥ pṛithivīm viṣvadhāyā upa ksheti
hitamitro na rājā |
puraḥsadaḥ ṣarmasado na vīrāḥ —

90.

1, 53, 11. 10, 18, 2. 3. 115, 8: drāghīya āyuḥ prataraṃ
dadhānāḥ |

91.

3, 52, 1. 8, 91, 2: dhānāvantaṃ karambhiṇam apūpavantam
ukthinam |

92.

8, 32, 22: dhenā indrāvacākaṣat ||
10, 43, 6: janānāṃ dhenā avacākaṣad vṛishā |

93.

1, 174, 8. 2, 19, 7: nanamo vadhar adevasya pīyoḥ ||

94.

1, 154, 5. 7, 97, 1: naro yatra devayavo madanti |

95.

1, 117, 9: ni pedava ūhathur āṣum aṣvam |
1, 117, 13: yuvaṃ cyavānam aṣvinā jarantam punar yuvā-
naṃ cakrathuḥ ṣacībhiḥ |
7, 71, 5: yuvaṃ cyavānaṃ jaraso 'mumuktaṃ ni pedava
ūhathur āṣum aṣvam |

96.

4, 47, 2. 8, 32, 23: nimnam āpo na sadhryak ||

97.

1, 56, 5. 85, 9. 2, 23, 18: nir apām aubjo arṇavam ||

98.

1, 25, 10: ni shasāda dhṛitavrato varuṇaḥ pastyāsv ā |
sāmrājyāya sukratuḥ ||

Der Nachkömmling nimmt den Mund zu voll, 8, 25, 8:

ṛitāvānā ni shedatuḥ sāmrājyāya sukratū |
dhṛitavratā kshatriyā kshatram āṣatuḥ ||

Ueberdies hatte er bereits in 7 das Götterpaar ṛitāvānā samrājā genannt. Aber wenig Wunder, denn dort kommt selbst die Phrase: adhi yā bṛihato divo 'bhi yūtheva paṣyataḥ | überein mit

4, 2, 18: ā yūtheva kshumati paṣvo akhyad devānāṃ yaj janimānti

7, 60, 3: saṃ yo yūtheva janimāni cashṭe ||

99.

2, 33, 14: pari ṇo hetī rudrasya vṛijyāḥ —
6, 28, 7: pari vo hetī rudrasya vṛijyāḥ ||
7, 84, 2: pari ṇo heḷo varuṇasya vṛijyāḥ —

100.

7, 72, 5: ā paṣcātān nāsatyā purastād āṣvinā yātam adharād udaktāt |

7, 104, 19: prāktād apāktād adharād udaktād abhi jahi rakshasaḥ —

10, 87, 21: paṣcāt purastād adharād udaktāt kaviḥ kāvyena pari pāhi rājan |

10, 87, 20: tvaṃ no agne adharād udaktāt tvam paṣcād uta rakshā purastāt |

101.

1, 36, 15: pāhi no agne rakshasaḥ pāhi dhūrter arāvṇaḥ |
pāhi rīshata uta vā jighāṅsato —

7, 1, 13: pāhi no agne rakshaso ajushṭāt pāhi dhūrter ara-
rusho aghāyoḥ |

8, 60, 10: pāhi viṣvasmād rakshaso arāvṇaḥ —

102.

1, 94, 7: yo viṣvataḥ supratīkaḥ sadṛiññ asi —

8, 11, 8. 43, 21: purutrā hi sadṛiññ asi viṣo viṣvā anu
prabhuḥ |

103.

9, 57, 1: pra te dhārā asaṣcato divo na yanti vṛishṭayaḥ |

9, 62, 28: pra te divo na vṛishṭayo dhārā yanty asaṣcataḥ |

104.

6, 47, 7: pra no naya prataraṃ vasyo acha |

10, 45, 9: pra taṃ naya prataraṃ vasyo acha —

105.

1, 41, 2: arishṭaḥ sarva edhate ||

6, 70, 3: sa sādhati |
pra prajābhir jāyate dharmaṇas pari —

8, 27, 16: pra prajābhir jāyate dharmaṇas pary arishṭaḥ
sarva edhate ||

10, 63, 3: arishṭaḥ sa marto viṣva edhate pra prajābhir
jāyate dharmaṇas pari |

106.

1, 118, 3: pravadyamānā suvṛitā rathena dasrāv imaṃ ṣṛiṇu-
taṃ ṣlokam adreḥ |
kim aṅga vām praty avartiṃ gamishṭhāhur viprāso aṣvinā
purājāḥ ||

3, 58, 3: suyugbhir aṣvaiḥ suvṛitā rathena, etc.

107.

7, 59, 2. 8, 27, 16: pra sa kshayaṃ tirate vi mahīr isho
yo vo varāya dāṣati |

Siehe oben 105.

108.

1, 174, 5. 4, 16, 12: pra sūraṣ cakraṃ vṛihatād abhīke
Vgl. 11 und 12 durchweg mit 5, und 1, 33, 14.

109.

4, 12, 6: pra tāry agne prataraṃ na āyuḥ ||
10, 59, 1: pra tāry āyuḥ prataraṃ navīyaḥ —
1, 44, 6: praskaṇvasya pratirann āyur jīvase —
1, 89, 2: devā na āyuḥ pra˙ tirantu jīvase.
8, 18, 22: pra sū na āyur jīvase tiretana ||
8, 48, 4: pra ṇa āyur jīvase soma tārīḥ ||
10, 59, 5: jīvātave su pra tira na āyuḥ |
10, 144, 5: enā vayo vi tāry āyur jīvase —
8, 18, 18: tuce tanāya tat su no drāghīya āyur jīvase |
kṛiṇotana
10, 18, 6: iha tvashṭā — dīrgham āyuḥ karati jīvase vaḥ ||
10, 14, 14: sa no deveshv ā yamad dīrgham āyuḥ pra jī-
vase ||
1, 34, 11. 157, 4: prāyus tārishṭaṃ nī rapāṅsi mṛikshataṃ
sedhataṃ dvesho bhavataṃ sacābhuvā ||

110.

1, 118, 4: prācīnam barhir ojasā sahasravīram astṛiṇan |
9, 5, 4: barhiḥ prācīnam ojasā pavamāna stṛiṇan hariḥ |

111.

1, 24, 9: bādhasva dūre nirṛitim parācaiḥ
6, 74, 2: āre bādhethāṃ nirṛitim parācaiḥ

112.

1, 62, 3. 10, 68, 11: bṛihaspatir bhinad adriṃ vidad gāḥ

113.

3, 30, 17. 6, 52, 3: brahmadvishe tapushiṃ hetim asya ||

114.

4, 50, 3: tubhyaṃ khātā avatā adridugdhā madhva ṣcotanty abhito virapṣam ||

7, 101, 4: trayaḥ koṣāsa upaṣecanāso madhva ṣcotanty abhito virapṣam ||

115.

7, 4, 4: ayaṃ kavir akavishu pracetā marteshv agnir amṛito ni dhāyi |

10, 45, 7: uṣik pāvako aratiḥ sumedhā marteshv agnir amṛito ni dhāyi |

116.

1, 114, 6: rāsvā ca no amṛita martabhojanam

7, 38, 2: vy urvīm pṛithvīm amatiṃ sṛijāna ā nṛibhyo martabhojanaṃ suvānaḥ ||

7, 45, 3: viṣrayamāṇo amatim urūcīm martabhojanam adha rāsate naḥ || Vgl. 7, 16, 4. 81, 5.

117.

1, 18, 3: mā naḥ ṣaṅso ararusho dhūrtiḥ praṇañ martyasya |

7, 94, 8: mā kasya no ararusho dhūrtiḥ praṇañ martyasya ||

118.

2, 42, 3: mā na stena īṣata māghaṣaṅsaḥ

6, 28, 7: mā va stena īṣata māghaṣaṅsaḥ

119.

1, 104, 8: mā no vadhīr indra mā parā dāḥ

7, 46, 4: mā no vadhī rudra mā parā dāḥ

120.

6, 50, 7: mā va eno anyakṛitam bhujema mā tat karma vasavo yac cayadhve |

7, 52, 2: mā vo bhujemānyajātam eno mā tat karma vasavo yac cayadhve |

121.

4, 44, 5. 7, 69, 6: mā vām anye ni yaman devayantaḥ —

Derselbe Wunsch den Gott für eigensten Bedarf zu behalten, einfach mit „asmākam astu kevalaḥ" ausgedrückt (vgl. die römische evocatio, besonders bei Macrobius Sat. III, 9), findet sich auch

2, 18, 3: mo shu tvām atra bahavo hi viprā ni rīraman yajamānāso anye ||

3, 35, 5: mā te harī vṛishaṇā vītapṛishṭhā ni rīraman yajamānāso anye |

atyāyāhi ṣaṣvato —

10, 160, 1: indra mā tvā yajamānāso anye ni rīraman —

122.

3, 59, 1: mitro janān yātayati bruvāṇaḥ —

7, 36, 2: janaṃ ca mitro yatati bruvāṇaḥ ||

123.

1, 154, 2. 10, 180, 2: mṛigo na bhīmaḥ kucaro girishṭhāḥ

In der zweiten Stelle scheint das Gleichniss mir schlecht zu passen.

124.

4, 25, 4. 5, 37, 1: ya indrāya sunavāmety āha

125.

1, 114, 2: yac chaṃ ca yoṣ ca manur āyeje pitā tad aṣyāma tava rudra praṇītishu ||

2, 33, 13. yāni manur avṛiṇītā pitā nas tā ṣaṃ ca yoṣ ca rudrasya vaṣmi ||

126.

1, 142, 8: hotārā daivyā kavī |

yajñaṃ no yakshatām imaṃ sidhram adya divisprịṣam ||

2, 41, 20: dyāvā naḥ pṛithivī imaṃ sidhram adya divispṛiṣam |
yajñaṃ deveshu yachatām ||

5, 13, 2: agne stomam manāmahe sidhram adya divispṛiṣaḥ |

127.

8, 4, 1. 65, 1: yad indra prāg apāg udañ nyag vā hūyase nṛibhiḥ |

128.

7, 57, 4. 10, 15, 6: yad va āgaḥ purushatā karāma |

4, 12, 4: yac cid dhi te purushatā [1]) yavishṭhā-cittibhiṣ cakṛimā kac cid āgaḥ |

129.

1, 22, 3: yā vāṃ kaṣā madhumaty aṣvinā sūnṛitāvatī |
tayā yajñam mimikshatam ||

1, 157, 4: madhumatyā naḥ kaṣayā mimikshatam |

130.

1, 59, 5. 7, 98, 3: yudhā devebhyo varivaṣ cakartha ||

3, 34, 7: yudhendro mahnā varivaṣ cakāra devebhyaḥ

131.

1, 116, 7: yuvaṃ narā stuvate pajriyāya kakshīvate aradatam puraṃdhim |
kārotarāc chaphād aṣvasya vṛishṇaḥ ṣataṃ kumbhāñ asiñcataṃ surāyāḥ ||

1, 117, 6: tad vāṃ narā ṣaṅsyam pajriyeṇa kakshīvatā nāsatyā parijman |
ṣaphād aṣvasya vājino janāya ṣataṃ kumbhāñ asiñcatam madhūnām ||

1) Text: purushatrā.

132.

8, 93, 6. 9, 65, 22: ye somāsaḥ parāvati ye arvāvati sunvire |
Vāl. 5, 3: ye parāvati sunvire janeshv ā ye arvāvatīndavaḥ ||

133.

1, 4, 10: yo rāyo 'vanir mahān supāraḥ sunvataḥ sakhā |
tasmā indrāya gāyata ||
8, 32, 13: yo rāyo 'vānir mahān supāraḥ sunvataḥ sakhā |
tam indram abhi gāyata ||

134.

1, 77, 1: yo martyeshv amṛita ṛitāvā hotā yajishṭha it kṛiṇoti devān ||
4, 2, 1: yo martyeshv amṛita ṛitāvā devo deveshv aratir nidhāyi |
hotā yajishṭho —

135.

1, 18, 2: yo revān yo amīvahā vasuvit pushṭivardhanaḥ |
1, 91, 12: gayasphāno amīvahā vasuvit pushṭivardhanaḥ |

136.

1, 117, 2: yo vām aṣvinā manasā javīyān rathaḥ svaṣvo viṣa ājigāti |
yena gachathaḥ sukṛito duroṇam —
1, 183, 1: taṃ yuñjāthām manaso yo javīyān trivandhuro vṛishaṇā yas tricakraḥ |
yenopayāthaḥ sukṛito duroṇam —
4, 13, 1: yātam aṣvinā sukṛito duroṇam —

137.

3, 62, 9: yo viṣvābhi vipaṣyati bhuvanā saṃ ca paṣyati |
sa naḥ pūshāvitā bhuvat ||
10, 187, 4: yo viṣvābhi vipaṣyati bhuvanā saṃ ca paṣyati |
sa naḥ parshad ati dvishaḥ ||

138.

10, 4, 7: rakshota nas tanvo aprayuchan ||
10, 7, 7: trāsvota nas tanvo aprayuchan ||

139.

1, 91, 13: soma rārandhi no hṛidi gāvo na yavaseshv ā |
5, 53, 16. 10, 25, 1: raṇan gāvo na yavase

140.

1, 144, 7. 10, 64, 11: raṇvaḥ saṃdrishṭau pitumāñ iva kshayaḥ |

141.

4, 46, 4: rathaṃ hiraṇyavandhuram indravāyū svadhvaram |
ā hi sthātho divispṛiṣam ||
8, 5, 28: rathaṃ hiraṇyavandhuraṃ hiraṇyābhīṣum aṣvinā |
ā hi sthātho divispṛiṣam ||

142.

1, 177, 1. 4, 17, 5: rājā kṛishṭīnām puruhūta indraḥ |

143.

1, 96, 6. 10, 139, 3: rāyo budhnaḥ saṃgamano vasūnām —

144.

1, 1, 2. 4, 8, 2: sa devāñ cha vakshati ||

145.

4, 17, 3: vadhīd vṛitraṃ vajreṇa mandasānaḥ —
10, 28, 7: vadhīṃ vṛitraṃ vajreṇa mandasānaḥ —

146.

1, 63, 7: aṅho rājan varivaḥ pūrave kaḥ ||
4, 21, 10: hantā vṛitraṃ varivaḥ pūrave kaḥ |

147.

7, 39, 7. 62, 3: varuṇo mitro agniḥ | yachantu candrā upamaṃ no arkam —

148.

8, 50, 10. Vāl. 4, 6: vasūyavo vasupatiṃ ṣatakratuṃ stomair indraṃ havāmahe ||

c

149.

1, 134, 3: vāyur yuñkte rohitā vāyur aruṇā vāyū rathe
ajirā dhuri voḷhave vahishṭhā dhuri voḷhave |

5, 56, 6: yuñgdhvaṃ hy arushā rathe yuñgdhvaṃ ratheshu
rohitaḥ |
yuñgdhvaṃ harī ajirā dhuri voḷhave vahishṭhā
dhuri voḷhave ||

150.

10, 45, 2: vidmā tam utsaṃ yata ājagantha ||
10, 84, 5: vidmā tam utsaṃ yata ābabhūtha ||

151.

1, 13, 6: vi ṣrayantām ṛitāvṛidho dvāro devīr asaṣcataḥ |
adyā nūnaṃ ca yashṭave ||

1, 142, 6: vi ṣrayantām ṛitāvṛidhaḥ prayai devebhyo mahīḥ |
pāvakāsaḥ puruspṛiho dvāro devīr asaṣcataḥ ||

152.

7, 55, 1. 8, 15, 13. 9, 25, 4: viṣvā rūpāṇy āviṣan

153.

9, 16, 6: punāno rūpe avyaye viṣvā arshann abhi ṣriyaḥ |
ṣūro na goshu tishṭhati ||

9, 62, 19: āviṣan kalaṣaṃ suto viṣvā arshann abhi ṣriyaḥ |
ṣūro na goshu tishṭhati ||

154.

3, 60, 3: saudhanvanāso amṛitatvam erire vishṭvī ṣamībhiḥ
sukṛitaḥ sukṛityayā ||

7, 35, 12: ṣaṃ na ṛibhavaḥ sukṛitaḥ suhastāḥ —
10, 94, 2: vishṭvī grāvāṇaḥ sukṛitaḥ sukṛityayā —

155.

5, 40, 2. 8, 13, 32: vṛishā grāvā vṛishā mado vṛishā somo
ayaṃ sutaḥ |

5, 40, 3. 8, 13, 33: vṛishā tvā vṛishaṇaṃ huve vajriñ citrābhir ūtibhiḥ |

156.

4, 7, 8: ver adhvarasya dūtyāni vidvān ubhe antā rodasī saṃcikitvān |
dūta īyase pradiva urāṇo vidushṭaro diva ārodhanāni ||

4, 8, 4: sa hotā sed u dūtyaṃ cikitvāñ antar īyate |
vidvāñ ārodhanaṃ divaḥ ||

8, 39, 1: ubhe hi vidathe kavir (= cikitvān) antaṣ carati dūtyam —

157.

9, 58, 5: vy avyayaṃ samayā vāram arshasi |
9, 97, 56: vi vāram avyaṃ samayāti yāti ||

158.

7, 20, 3: vy āsa indraḥ pṛitanāḥ svojāḥ —
10, 29, 8: vy ānaḷ indraḥ pṛitanāḥ svojāḥ —

159.

1, 124, 5. 10, 110, 4: vy u prathate vitaraṃ varīyaḥ —

160.

5, 30, 8. 6, 20, 6: ṣiro dāsasya namucer mathāyan |
Dieser Brocken passt an keiner der beiden Stellen.

161.

1, 142, 3. 9, 24, 6: ṣuciḥ pāvako adbhutaḥ
8, 13, 19: ṣuciḥ pāvaka ucyate so adbhutaḥ ||

Wer? der stotṛi oder Indra? In dem Kopfe der Uebersetzer steigt keine Ahnung von einer Schwierigkeit auf. Die Attribute passen nur auf Agni oder Soma.

162.

1, 127, 9. 175, 5: ṣushmintamo hi te mado dyumnintama uta kratuḥ |

163.

4, 18, 11. 8, 100, 12: sakhe vishṇo vitaraṃ vi kramasva —

164.

1, 103, 2. 2, 15, 2: sa dhārayat pṛithivīm paprathac ca —

165.

1, 58, 7. 3, 54, 3: saparyāmi prayasā yāmi ratnam ||

166.

1, 174, 2. 6, 20, 10: sapta yat puraḥ ṣarma ṣāradīr dart
Vgl. 1, 131, 4: puro yad indra ṣāradīr avātiraḥ —

167.

1, 105, 8. 10, 33, 2: sam mā tapanty abhitaḥ sapatnīr iva parṣavaḥ |

1, 105, 8. 10, 33, 3: mūsho na ṣiṣnā vy adanty mādhya stotāraṃ te ṣatakrato |

168.

9, 36, 5: sa viṣvā dāṣushe vasu somo divyāni pārthivā | pavatām āntarikshyā ||

9, 64, 6: te viṣvā dāṣushe vasu somā divyāni pārthivā | pavantām āntarikshyā ||

169.

4, 41, 5. 10, 101, 9: sā no duhīyad yavaseva gatvī sahasradhārā payasā mahī gauḥ ||

170.

1, 4, 1: surūpakṛitnum ūtaye sudughām iva goduhe | juhūmasi dyavi-dyavi ||

Vāl. 4, 4: taṃ tvā vayaṃ sudughām iva goduho juhūmasi ṣravasyavaḥ ||

8, 1, 10: ā tv adya sabardughāṃ huve gāyatravepasam | indraṃ dhenuṃ sudugham —

171.

6, 48, 15: suvedā no vasū karat ||

7, 32, 25: suvedā no vasū kṛidhi |
Vgl. 8, 4, 16: tve tan naḥ suvedam usriyaṃ vasu —

172.

4, 41, 6. 10, 92, 7: sūro drisīke vṛishaṇaṣ ca pauṁsye |

173.

4, 17, 1. 10, 111, 9: sṛijaḥ sindhūṁr ahinā jagrasanān

174.

1, 72, 1. 7, 45, 1: haste dadhāno naryā purūṇi

175.

4, 6, 11: hotaram agnim manusho ni shedur namasyanta uṣijaḥ ṣaṅsam āyoḥ ||
5, 3, 4: hotaram agnim manusho ni shedur daṣasyanta uṣijaḥ ṣaṅsam āyoḥ ||

176.

1, 36, 7: hotrābhir agnim manushaḥ sam indhate —
2, 2, 8: sa idhāna ushaso rāmyā anu —
hotrābhir agnir manushaḥ svadhvaraḥ —
10, 11, 5: sadāsi raṇvo yavaseva pushyate hotrābhir agne manushaḥ svadhvaraḥ |

Die hebräischen Psalme, wiewohl in dichterischer und sittlicher Eigenschaft erhabener, lassen sich in mancher Beziehung mit den vedischen Hymnen vergleichen. Hier wie da begegnet uns die Erscheinung, dass Lieder in weit aus einander liegenden Zeiträumen gedichtet zuletzt in eine abgegränzte Sammlung vereinigt und gewissen vorragenden Persönlichkeiten zugeschrieben wurden. In beiden finden wir, dass aus ganz bestimmten privaten Verhältnissen entsprungene Hymnen theologischen Zwecken angepasst, oder in dieselben gewaltsam eingezwängt werden. Auch das ist nachweislich, dass in beiden ein jüngeres Geschlecht sich der alten Stoffe bemächtigte und sie seinem Geschmacke

nach verarbeitete. Endlich kam eine Generation geistesarm genug sich zu der wörtlichen Wiederholung ganzer Stellen älterer Dichter herabzulassen. In letzter Beziehung ist bekannt, dass Psalm LIII mit XIV, Ps. LXX mit XL, 14—18, Ps. CVIII mit LVII, 8—12. LX, 7—14 übereinstimmt, und dass II. Sam. XXII von Ps. XVIII sich nur in Lesarten unterscheidet.

In dem Āpastambīya Dharmasūtra I, 3, 10, 17 heisst es: „Der Lärm von Hunden und Eseln, das Geschrei von Sālāvṛikī, Ekasṛika und Eulen, alle Töne von musikalischen Instrumenten, der Schall von Geweine, Gesang und Sāman verursachen die Unterbrechung des Hersagens der heiligen Schrift". Noch entschiedener im Mānavīya Dharmaṣāstra IV, 123. 124: „Hört man den Klang des Sāman, dann unterbreche man die Recitation des Ṛigveda und Yajurveda — —. Der Ṛigveda hat die Götter zur Gottheit, der Yajurveda ist für den Bedarf der Menschen bestimmt; der Sāmaveda ist den Manen geweiht, deshalb ist sein Klang unrein" [1]). Woher rührt diese Vorstellung von der Unreinheit des Sāmaveda? Sie beruht, nach meiner Ansicht, auf der Kenntniss von der Willkür und der zum Theil unwürdigen Weise, in welcher der alte Text des Ṛigveda in diesem Gesangbuche behandelt ist. Denn das Sāma Ārcika besteht aus einer Auswahl von Ṛigversen zum Behufe musikalischen Vortrages beim Soma-opfer [2]). Bei Gesangbüchern jedoch walten in Bezug auf die Gestaltung des Urtextes eine Anzahl von Rücksichten vor, rhythmische, ästhetische, rituelle, sprachliche, gefolgt von vorsätzlicher oder zufäl-

---

1) Vgl. Muir, Sanskrit Texts III, 26.

2) Das Ārcika enthält nur 75 (nicht 78) eigene Verse, und diese finden sich zum Theil in anderen Sammlungen. Mehrere dieser Verse enthalten sachlichen und mithin auch sprachlichen Blödsinn.

liger Nachlässigkeit, und diese wirken zur Verderbniss der ursprünglichen Beschaffenheit zusammen. Der Sāmaveda unterscheidet sich hierin nicht von unseren eigenen Gesangbüchern. Zum Vergleiche gebe ich ein wohlbekanntes Lied von Paulus Gerhardt 1) in der ursprünglichen Fassung (Gedichte von Paulus Gerhardt. Herausgegeben von Karl Goedeke. Leipzig 1877), 2) in der Bearbeitung in der: Sammlung alter und neuer auserlesener geistlicher Gesänge. Mit Chur-Fürstl. Sächs. gnädigsten Privilegio. Budiszin 1775:

Gerhardt.	Gesangbuch.
Nun ruhen alle Wälder,	Nun ruht schon in den Wäldern,
Vieh, Menschen, Stadt und Felder,	in Städten, auf den Feldern,
Es schläft die ganze Welt;	ein Theil [1]) der müden Welt.
Ihr aber, meine Sinnen,	Ihr aber meine Sinnen!
Auf, auf, ihr sollt beginnen,	sollt noch vorher beginnen,
Was eurem Schöpfer wolgefällt!	was eurem Schöpfer wohlgefällt.
Wo bist du, Sonne, blieben?	Der Sonnen Licht und Glänzen
Die Nacht hat dich vertrieben,	entweicht von unsern Gränzen,
Die Nacht des Tages Feind;	und Dunkelheit tritt ein.
Fahr hin! ein ander Sonne,	Geh immer unter, Sonne!
Mein JEsus, meine Wonne,	wenn Jesus, mir zur Wonne,
Gar hell in meinem Herzen scheint.	mich nur erfreut mit seinem Schein.
Der Tag ist nun vergangen,	Der Tag ist nun vergangen,
Die güldnen Sterne prangen	die hellen Sterne prangen
Am blauen Himmelsaal;	am blauen Himmelsaal:
Also werd ich auch stehen,	also werd ich auch stehen,
Wenn mich wird heißen gehen	wenn du mich heissest gehen,
Mein Gott aus diesem Jammerthal.	mein Gott! aus diesem Jammerthal.
Der Leib eilt nun zur Ruhe,	Was jetzt der Leib noch träget,
Legt ab das Kleid und Schuhe,	wird nunmehr abgeleget,
Das Bild der Sterblichkeit,	das Bild der Sterblichkeit:

1) So richtig, denn die Antipoden wachen! Ein rationalistischer Küster soll aus gleicher Erwägung „es schläft die halbe Welt“ gedruckt haben.

Die ich zieh aus. Dagegen
Wird Christus mir anlegen
Den Rock der Ehr und Herrlichkeit.

Das Häupt, die Füß und Hände
Sind froh, daß nu zum Ende
Die Arbeit kommen sei;
Herz, freu dich, du sollt werden
Vom Elend dieser Erden
Und von der Sünden Arbeit frei.

Nun geht, ihr matten Glieder,
Geht hin und legt euch nieder,
Der Betten ihr begehrt;
Es kommen Stund und Zeiten,
Da man euch wird bereiten
Zur Ruh ein Bettlein in der Erd.

Mein Augen stehn verdrossen,
Im Hui sind sie geschlossen,
Wo bleibt denn Leib und Seel?
Nimm sie zu deinen Gnaden,
Sei gut für allem Schaden,
Du Aug und Wächter Israel.

Breit aus die Flügel beide,
O JEsu, meine Freude,
Und nimm dein Küchlein ein!
Will Satan mich verschlingen,
So laß die Englein singen:
Dies Kind soll unverletzet sein.

Auch euch, ihr meine Lieben,
Soll heinte nicht betrüben
Ein Unfall noch Gefahr.
GOtt laß euch selig schlafen,
Stell euch die güldne Waffen
Ums Bett und seiner Engel Schaar.

Doch Christus wird dagegen
ein beßres mir anlegen
das Kleid der Ehr und Herrlichkeit.

Das Haupt, die Füss' und Hände
sind froh, daß nun zum Ende
die Arbeit kommen sey.
Wohl mir! denn ich selbst werde
vom Elend dieser Erde,
und von der Sündenarbeit frey.

Nun geht, ihr müden Glieder!
geht hin und legt euch nieder,
da ihr die Ruh begehrt.
Nach diesen Prüfungszeiten
wird man euch zubereiten
die Ruhekammer in der Erd.

In deine treuen Hände,
befehl ich bis ans Ende
mich ganz mit Leib und Seel.
Ach! nimm mich auf zu Gnaden,
bewahre mich vor Schaden,
in dieser Nacht, Immanuel!

Herr Jesu! meine Freude,
schleuß mich vor allem Leide
in deine Vorsicht ein:
so ruh ich ohne Kummer,
und kann im sanften Schlummer
selbst vor dem Satan sicher sein.

Laß auch, Herr! meine Lieben
nichts diese Nacht betrüben,
kein Unfall noch Gefahr.
Laß keine Noth, kein Schrecken
uns aus dem Schlafe wecken:
so preisen wir dich immerdar.

Nach dem gesagten kann ich Weber durchaus nicht beistimmen, wenn er sich [1]) über den Sāmaveda folgendermassen äussert: „Ueber das Alterthümliche der Lesarten der Sāmasaṃhitā im Verhältniss zu denen der Ṛiksaṃhitā habe ich bereits früher (p. 10) [2]) gesprochen. Es ergiebt sich daraus jedenfalls wohl, dass die Ṛic, welche die erstere bilden, ihren Liedern in einer ältern Zeit entlehnt worden sind, wo deren Zusammenstellung als Ṛiksaṃhitā noch nicht stattgefunden hatte, so dass bis zu der letzteren hin dieselben im Munde des Volkes noch manche Abschleifungen erhielten, welche den als Sāman verwendeten und so durch den Cultus geschützten Ṛic erspart wurde“. Weder von den alterthümlicheren grammatischen Formen, noch den variantes doctiores, die der Göttinger Herausgeber gefunden hat, ist mir bei genauer Prüfung des ersten Ārcika eine Spur aufgestossen. Dagegen sind mir viele Lesarten dieses Ārcika allerdings „dunkler und unverständlicher“, sogar zum Theil entweder so unverständig oder so seicht erschienen, dass ich die auf die Vergleichung verwendete Zeit für verloren erachte. Vielfach ist die dem gemeinen Sinn entsprechende Form und Construction gegeben, ohne Rücksicht auf die Umgebung, die Bedeutung und den Zusammenhang zu nehmen.

Es würde eine besondere Abhandlung erfordern das gesagte im einzelnen zu erhärten. Hier muss ich mich auf einige Beispiele beschränken.

---

1) Akademische Vorlesungen über Indische Literaturgeschichte, 2te Auflage, p. 70.

2) Dort heisst es: „Die in der Samasaṃhita vorkommenden Ṛic erweisen im Allgemeinen durch ihre alterthümlicheren grammatischen Formen sich als die älteren und ursprünglicheren“.

8, 62, 16.

ṣrutaṃ vo vṛitrahantamam pra-ṣardhaṃ carshaṇīnām |
ā ṣushe rādhase mahe ||

B. (Sv.) erkannte eben so wenig wie der Rv. Scholiast, dass ṣushe eine Form von ṣvas sei, und corrigirte deshalb āṣíshe (zu Segen), wodurch der Satz ohne Prädicat bleibt und āṣis eine Bedeutung erhält, die im Rv. noch nicht entwickelt ist.

8, 32, 21.

atīhi manyushāviṇaṃ sushuvāṅsam upāraṇe |
imaṃ rātaṃ sutam piba ||

„Wenn jemand aus Bosheit an einem anstossenden (evocandi causa) Orte Soma spendet, so geh' an ihm vorüber" [1]. B. verstand das seltene upāraṇa nicht und conjicirte uperaya in dem Sinne von preraya, obwohl upa nie mit īr verbunden wird. Nachdem er einmal sushuvāṅsam von manyushāviṇam abgetrennt hatte, so folgte das den gottesfürchtigen Opferer hervorhebende asya rātau von selbst.

8, 93, 25.

tubhyaṃ somāḥ sutā ime, stīrṇam barhir vibhāvaso |
stotṛibhya indram ā vaha ||

Es lag nicht auf der Oberfläche, dass Indra nur in dem ersten pāda angeredet, in den beiden letzten Agni aufgefordert werde Indra auf den geweihten Rasen zu bringen. B. bezog den ganzen Vers auf Indra, und da dieser nicht

1) Ein ähnlicher Gedanke findet sich 5, 75, 2: atyāyātam aṣvinā tiro viṣvā ahaṃ sanā | Für ahám sánā ist ahaṃsanāḥ zu lesen und die Stelle lautet: „Geht, o Aṣvin, über alle selbstsüchtigen Schaaren hinweg", nicht wie Herr Grassmann tiefsinnig aber gründlich falsch übersetzt: „Hindurch zu uns, o Ritter, dringt, und ich durch alle stets zu euch". ahaṃsana besteht aus der zusammengedrängten Redensart: ahaṃ sa na. So ist naghārishá aus na ghā rishat, naghamārá aus na gha mārayāt, vimṛidhá aus vi mṛidho jahi entstanden.

füglich sich selbst herbeiführen konnte, so wurde der Schluss aus Vers 28 genommen.

8, 1, 5.

mahe cana tvām adrivaḥ parā ṣulkāya deyāṃ |

Der Vers ist in seinem Maasse bedenklich. Denn statt ––⏑– in tvām adrivaḥ war ⏑–⏑– oder –⏑⏑– zu erwarten, und die Auflösung des sprachwidrigen deyām zu deïām ist hart. deyām für deyāsam wird daher von B. einfach in das regelrechte dīyase verändert. Dass statt tvām sodann nicht tvam gesetzt wurde, geschah bloss um der staunenden Nachwelt eine alterthümlichere grammatische Form aufzubewahren.

10, 10, 1.

Yamī fordert ihren Bruder zu Incest auf und beginnt:

o cit sakhāyaṃ sakhyā vavṛityāṃ tiraḥ purū cid arṇavam jaganvān |
pitur napātam ā dadhīta vedhā adhi kshami prataraṃ dīdhyānaḥ ||

Dieser Vers wird in vollem Ernste von B. zu einer Anrufung an Indra angepasst. Beispiele von ähnlichen Verstandverrückungen liegen uns Europäern so nahe, dass wir uns über B. nicht wundern wollen.

7, 32, 14.

kas tam indra tvāvasum ā martyo dadharshati |

B. nimmt an dem sonderbaren ἀ. λ. tvāvasu (gebildet wie tvādūta) Anstoss, und gestachelt von der prurigo divinandi setzt er das leichtere tvā vaso, unbekümmert um das sonstige Schicksal des Verses.

5, 39, 1.

yad indra citra mehanāsti tvādātam adrivaḥ |
rādhas tan na vidadvaso ubhayāhasty ā bhara ||

Verse wie diese konnte kein Ṛishi geschrieben haben.

Denn zählen wir die Sylben ab, so muss hinter mehanā eine Pause eintreten. Liest man mehana asti, so entsteht ein unleidlicher Hiatus. Auch der Sinn fügt sich schlecht. „Die Güter, die von dir in Fülle gegeben sind, bringe uns mit beiden Händen" ist mild gesprochen unlogisch. Lesen wir ma iha nāsti, so sind alle Schwierigkeiten glücklich gehoben. „Was, Indra, mir noch nicht von dir geschenkt ist, die Güter all bring mit beiden Händen uns herbei", q. e. d.

1, 84, 16.

ko adya yuñkte dhuri gā ṛitasya ṣimīvato bhāmino durhṛi-ṇāyūn |
asannishūn hṛitsvaso mayobhūn —

Rinder, die Pfeile im Munde führen und mit diesen die Herzen treffen, finden sich in keiner Naturgeschichte. Auch die Frage, wer denn eigentlich mit den Rindern gemeint sei, hat grössere Geister als B. tribulirt. Was nicht verstanden wird, wird am besten eliminirt. Man hielt sich so weit als möglich an dem Wortlaut und aus āsannishūn hṛitsvaso entsteht āsann eshām (aus dem letzten Viertel) apsuvāho, was dieses immer heisse. Die sonderbare Construktion: ko yuñkte dhuri gā āsann eshām apsuvāhaḥ, für welche Bhagavān Pāṇinis seine Quartaner gepeitscht hätte, stört einen B. nicht. Weder Herr Benfey (Orient und Occident II, 246), noch Herr Ludwig haben die Stelle richtig aufgefasst. Die Stiere sind die das Opfer besorgenden Priester, der wer irgend ein Gottesfürchtiger. Doch genug!

So viel ist zuzugeben, dass eine Anzahl von Ārcika-versen aus einer von der vorliegenden Ṣākala-Recension abweichenden Saṃhitā herrühren, sei es aus der unbekannten Bāshkala Ṣākhā, oder wahrscheinlicher der Āṣvalāyana Ṣākhā. Aber die Behauptung, dass der Sāmaveda zu einer

Zeit zusammengestellt worden sei, wo die Ṛiksaṃhitā als solche noch keinen Bestand hatte, gehört zu jenen wildschiessenden Unkräutern, von denen der wenig bebaute Boden der Sanskrit-Literatur starrt und überwuchert. Weber scheint für die Alterthümlichkeit des Ārcika auch den Umstand geltend zu machen, „dass wir aus den, als die spätesten zu erkennenden, Liedern der Ṛiksaṃhitā z. B. aus dem Purushasūkta, keine Verse in die Sāmasaṃhitā aufgenommen finden" [1]). Das Purushasūkta können wir wohl aus dem Spiel lassen, denn dieses trägt einen didaktischen Character, der sich für das lyrische Ārcika wenig eignete. Aber es zeigt sich bei genauer Zählung der eigenthümliche Umstand, dass aus den 354 Hymnen der vier ersten Maṇḍala Sāma-verse nur aus 86 Hymnen ausgehoben sind, ein Verhältniss, dass bis zum achten Maṇḍala sich durchaus nicht ändern dürfte. Von den letzten 49 Hymnen des zehnten Maṇḍala sind dagegen 15 in Contribution genommen. Bei der Auswahl hat eher die Jugend als das Alter der Hymnen zum Bestimmungsgrunde gedient.

Als Beschluss folgt ein Verzeichnis der dem Ārcika eigenthümlichen Verse.

agniḥ priyeshu dhāmasu 2, 1060. Av. 6, 36, 3. Vs. 12, 117. Āsv. Sr. 8, 10, 3
agnir indrāya pavate 2, 1175
agnir jyotir jyotir 2, 1181. Vs. 3, 9
agne vivasvad ā bhara 1, 10
5 agne visvebhir agnibhir 1, 853. Aus Ṛv. 3, 24, 4. 8, 43, 16. 2, 37, 6 zusammengesetzt.
andhā amitrā 2, 1221. Khila 18
apsu retaḥ sisriye 2, 1194
abhi tyaṃ devaṃ savitāram 1, 464. Av. 7, 14, 1. 2. Ts. 1, 2, 6, 1. Vs. 4, 25. Āsv. Sr. 4, 6, 3
abhi vājī visvarūpo 2, 1193
10 amitrasenāṃ maghavann 2, 1215. Av. 3, 1, 3

1) „Dass die Sammlung sehr alt ist, erhellt daraus, dass von den späteren Liedern des Ṛik (im zehnten Maṇḍala) keine im Sāma sich finden". So nach Weber ein Herr Wurm.

ayaṃ sahasramānavo 1, 458. Av. 7, 22, 1. 2
ayaṃ sahasrā pari yuktā 2, 1195
araṃ ta indra śravase 1, 209
arcanty arkam marutaḥ 1, 445. 2, 464
15 asau yā senā 2, 1210. Av. 3, 2, 6. Vs. 17, 47. Khila 18
ā juhotā havishā 1, 63
ā no vayovayaḥśayām 1, 553. Sinnlos.
āvir maryā ā vājaṃ 1, 435. Lose zusammengesetzte Brocken.
ita eta udāruhan 1, 92. Av. 18, 1, 61
20 indra ukthebhir mandishṭho 1, 226
indra jaṭharaṃ navyaṃ 2, 303. Āśv. Śr. 6, 3, 1
indra jushasva pra vahā 2, 302. Āśv. Śr. 6, 3, 1
indras turāshāṇ 2, 304. Āśv. Śr. 6, 3, 1
indrasya bāhū sthavirau 2, 1219. Av. 19, 13, 1. Die letztere Fassung älter.
25 indro viśvasya rājati ‖ 1, 456. Vs. 36, 8
ima indra madāya te 1, 294. rāsva stotrāya ist aus missverstandenem rāsva stotre entstanden.
ime ta indra somāḥ 1, 212. Aus 10, 160, 2 und 7, 22. 2 geschmiedet
upa prakshe madhumati 1, 444. 2, 465 [1])
ūrjā mitro varuṇaḥ 1, 455
30 ṛicaṃ sāma yajāmahe 1, 369. Av. 7, 54, 1
ṛitāvānaṃ vaiśvānaram 2, 1058. Av. 6, 36, 1. Ts. 1, 5, 11, 1. Vs. 26, 6. Āśv. Śr. 8, 10, 3
endra prikshu (lies pritsu) kāsu cin 1, 231
esha brahmā ya 1, 438. 2, 1118. Tb. 2, 4, 3, 10. 3, 7, 9, 5. Āśv. Śr. 6, 2, 6
ka imaṃ nāhushīshv ā 1, 190
35 kaṅkāḥ suparṇā 2, 1214
kad u pracetase mahe 1, 224
kaśyapasya svarvido 1, 361
ku shṭhaḥ ko vām 1, 305. Unsinnig.
gāyatraṃ traishṭubhaṃ 2, 1180. Der schliessende pāda in 1178. 1179 bildet den Anfangs-pāda des folgenden Verses.
40 jātaḥ pareṇa dharmaṇā 1, 90
tvashṭā no daivyaṃ vacaḥ 1, 299. Av. 6, 4, 1
tvām ic chavasas pate 2, 1119. Āśv. Śr. 6, 2, 6
dosho āgād brihad gāya 1, 177. Av. 6, 1, 1. Āśv. Śr. 8, 1, 18
namaḥ sakhibhyaḥ 2, 1178
45 nīva śīrshāṇi 2, 1006
pāvamānīḥ svastyayanīḥ sudughā 2, 650. Tb. 1, 4, 8, 5. Khila 13
pāvamānīḥ svastyayanīs tābhir 2, 653
pāvamānīr dadhantu na 2, 651. Tb. 1, 4, 8, 5. Khila 13
punar ūrjā ni vartasva 2, 1182. Ts. 1, 5, 3, 3. 4, 2, 1, 3. Vs. 12, 9. 40

---

1) Der Vers lautet: Im Schatten des honigreichen Plaksha weilend, mögen wir unseren Wohlstand mehren, und den von dir verliehenen bewahren, Indra. Anders Benfey S. 234.

50 pra va indrāya vṛitrahantamāya 1, 446. 2, 463. Vgl. 8, 62, 1
pra sa viṣvebhir agnibhir 2, 854. Unsinn
brahma jajñānam 1, 321. Av. 4. 1, 1. 5, 6, 1. Vs. 13, 3. Ts. 4, 2, 8, 2. Tb. 2, 8, 8, 8. Ait. Br. 1, 19. Āṣv. Ṣr. 4, 6, 3
bhago na citro 1, 449
meḍiṃ na tvā vajriṇam 1, 327
55 ya idam pratipaprathe 2, 1059 Av. 6, 36, 2. Āṣv. Ṣr. 8, 9, 7 (stimmt mehr mit Av.)
yaṃ vṛitreshu kshitaya 1, 337. Ist ein verdorbener Khila-Vers zu Rv. 2, 12, wie in Av. 20, 34, 16. 17- zwei andere vorliegen.
yadā kadā ca mīḍhushe 1, 288
yadi vīro anu shyād 1, 82
yad indra ṣāso 1, 298 (áṅṣam zu lesen)
60 yadī vahanty āṣavo 1, 356
yuñje vācaṃ ṣatapadīṃ 2, 1179
ye te panthā adho divo 1, 172
yena devāḥ pavitreṇā 2, 652. Tb. 1, 4, 8, 6. Khila 13. Nir. 5, 6
yo no' vanushyann abhidāti 1, 336. Wimmelt von Fehlern. Lies abhidāsad āryān ugro (i. e. ugaro), jahi für kshidhi.
65 rāye agne mahe 1, 93
viṣvatodāvan viṣvato 1, 437
viṣvasya pra stobha 1, 450
vi srutayo yathā pathā 1, 453. 2, 1120. Āṣv. Ṣr. 6, 2, 6
sam padam maghaṃ 1, 441
70 sadā gāvaḥ ṣucayo 1, 442
sameta viṣva ojasā 1, 372. Unsinn.
sarupa vṛishann ā gahi 2, 1005
saha rayyā ni vartasvā 2, 1183. Ts 1, 5, 3, 3. 4, 2, 1, 3. Vs. 12, 10. 41
sumanmā vasvī 2, 1004
75 somaḥ pushā ca cetatuḥ 1, 154

Aus dem Pada ist so viel herausgehoben, als zum klaren Verständnisse des gebundenen Textes erforderlich war. Zu befürchten ist, dass in dieser Beziehung eher zu viel als zu wenig geschehen sei. Namentlich sind alle Composita ohne Ausnahme, soweit das Pada sie abtrennt, angegeben worden. Veränderungen von Vokalen vor anderen, Dualformen auf ī ū e, Wechsel von Accent in Folge eines Zusammentreffens von betonten mit unbetonten Sylben, und anderes Bemerkenswerthe, sind durchweg bemerkt worden. Der Hiatus, der durch Verlust eines s nach a vor ā und ungleichartigen Vokalen entsteht, und der analoge von ā für ās vor allen Vokalen, konnte unbezeichnet bleiben, weil einem Missverständnisse durchgängig vorgebeugt ist.

Die Auflösung von i zu y und u zu v vor unähnlichen Vokalen ist nicht besonders bemerkt worden, hingegen regelmässig, wenn y und v für ī und ū eingetreten waren.

Schrifttabelle.

Vokale	a	ā	i	ī	u	ū	ṛi	ṛī	ḷi	e	ai	o	au
Gutturale	k	kh	g	gh	ṅ								
Palatale	c	ch	j	jh	ñ								
Linguale	ṭ	ṭh	ḍ	ḍh	ṇ	(ḷ, ḷh)							
Dentale	t	th	d	dh	n								
Labiale	p	ph	b	bh	m								
Halbvokale	y	r	l	v									
Zischlaute	ṣ	sh	s.	Spirans h.									

Anusvāra im Inlaute eines einfachen Wortes vor ṣ sh s h ist durch ṅ bezeichnet, in allen anderen Fällen durch ṃ, der Anunāsika durch ṅ, Visarga durch ḥ. Die beiden Accente sind Udātta ´, Svarita ‗.

Berichtigungen.

Band I.

I, 75, 5 Text lies dáṛnam. 95, 1 lies vírupe, 162, 13 lies māñspacanyā. S. 239 Ueberschrift lies 29.

Band II.

VIII, 46, 5 lies áśvavat. 49, 1 lies jaritṛíbhyo. X, 32, 3 lies chantsad. S. 165 Ueberschrift lies 61, ebenso S. 169 lies 66.

S. 252b lies apasyuva. S. 560a lies nāke asthād. S. 622a lies sribindam. S. 624a lies yathā viprasya. S. 679 L. 2. 3 von unten lies 8, 5 statt 8, 6, und in L. 2 streiche X. Khila 21, 4 lies piṅgāksha.

In dem pratīka: imā u tvā sute-sute ist Sv. 1, 201, und in sacāyor indraṣ Sv. 1, 196 zuzufügen.

1.

Agníṃ náro dídhitibhir arányor hástacyutī janayanta praṣastám | dūredṛíṣaṃ gṛihápatim atharyúm || 1 || tám agním áste vásavo ny ṛìṇvan supraticáksham ávase kútaṣ cit | dakshā́yyo yó dáma ā́sa nítyaḥ || 2 || préddho agne dīdihi puró nó 'jasrayā ṣūrmyā̀ yavishṭha | tvā́ṃ ṣáṣvanta úpa yanti vā́jāḥ || 3 || prá te agnáyo 'gníbhyo váraṃ níḥ suvī́rāsaḥ ṣoṣucanta dyumántaḥ | yátrā náraḥ samā́sate sujātā́ḥ || 4 || dā́ no agne dhiyā́ rayíṃ suvī́raṃ svapatyáṃ sahasya praṣastám | ná yáṃ yā́vā tárati yātumā́vān || 5 || 23 ||

úpa yám éti yuvatíḥ sudákshaṃ doshā́ vástor havíshmatī ghṛitā́cī | úpa svaínam arámatir vasūyúḥ || 6 || víṣvā agné 'pa dahā́rātīr yébhis tápobhir ádaho járūtham | prá nisvaráṃ cātayasvā́mīvām || 7 || ā́ yás te agna idhaté ánīkaṃ vásishṭha ṣúkra dī́divaḥ pā́vaka | utó na ebhí stavā́thair ihá syāḥ || 8 || ví yé te agne bhejiré ánīkam mártā náraḥ pítryāsaḥ purutrā́ | utó na ebhíḥ sumánā ihá syāḥ || 9 || imé náro vṛitrahátyeshu ṣū́rā víṣvā ádevīr abhí santu māyā́ḥ | yé me dhíyam panáyanta praṣastā́m || 10 || 24 ||

1, 1 hásta-cyutī. pra-ṣastám dūre-dṛíṣam gṛihá-patim. 2 ní ṛiº su-praticáksham. dáme. 3 prá-iddhaḥ. naḥ áº. 4 su-vī́rāsaḥ. yátra. sam-ā́sate su-jātā́ḥ. 5 dā́ḥ. su-vī́ram su-apatyám. pra-ṣastám. yātu-mā́vān. 6 su-dáksham. svā́ eº. vasu-yúḥ. 7 agne ápa daha áº. ni-svarám cātayasva áº. 8 agne. utó *iti*. ebhíḥ. 9 mártāḥ. su-mánāḥ. 10 vṛitra-hátyeshu ṣū́rāḥ. pra-ṣastā́m.

mā́ ṣū́ne agne ní shadāma nṛiṇā́m mā́ṣéshaso 'vī́ratā
pári tvā | prajā́vatīshu dúryāsu durya || 11 || yám aṣví nítyam
upayā́ti yajñám prajā́vantaṃ svapatyáṃ ksháyaṃ naḥ | svá-
janmanā ṣéshasā vāvṛidhānám || 12 || pāhí no agne raksháso
ájushṭāt pāhí dhūrtér ávarusho aghāyóḥ | tvā́ yujā́ pṛitanā-
yū́ñr abhí shyām || 13 || séd agnír agnī́ñr áty astv anyā́n
yátra vājī́ tánayo vīḷúpāṇiḥ | sahásrapāthā akshárā saméti
|| 14 || séd agnír yó vanushyató nipā́ti sameddhā́ram áñhasa
urushyā́t | sujātā́saḥ pári caranti vīrā́ḥ || 15 || 25 ||
ayáṃ só agnír ā́hutaḥ purutrā́ yám ī́ṣānaḥ sám íd
indhé havíshmān | pári yám éty adhvarésha hótā || 16 || tvé
agna āhávanāni bhū́rīṣānā́sa ā́ juhuyāma nítyā | ubhā́ kṛiṇ-
vánto vahatū́ miyédhe || 17 || imó agne vītátamāni havyā́-
jasro vakshi devátātim ácha | práti na īṃ surabhī́ṇi vyantu
|| 18 || mā́ no agne 'vī́rate párā dā durvā́sasé 'mataye mā́
no asyaí | mā́ naḥ kshudhé mā́ rakshása ṛitāvo mā́ no dáme
mā́ vána ā́ juhūrthāḥ || 19 || nū́ me bráhmāṇy agna úc cha-
ṣādhi tváṃ deva maghávadbhyaḥ sushūdaḥ | rātaú syāmo-
bháyāsa ā́ te yūyám pāta svastíbhiḥ sádā naḥ || 20 || 26 ||
tvám agne suhávo raṇvásaṃdṛik sudītī́ sūno sahaso di-
dīhi | mā́ tvé sácā tánaye nítya ā́ dhañ mā́ vīró asmán
náryo ví dāsīt || 21 || mā́ no agne durbhṛitáye sácaishú de-
véddheshv agníshu prá vocaḥ | mā́ te asmā́n durmatáyo
bhṛimā́c cid devásya sūno sahaso naṣanta || 22 || sá márto
agne svanīka revā́n ámartye yá ājuhóti havyám | sá devátā
vasuvánim dadhāti yáṃ sūrír arthī́ pṛichámāna éti || 23 ||

1, 11 sadāma. mā́ a°. 12 upa-yā́ti. su-apatyám. svá-janmanā. vavṛidhānám. 13 agha-yóḥ. syām. 14 sáḥ ít (15). vīḷú-pāṇiḥ sahásra-pāthāḥ. sam-éti. 15 ni-pā́ti sam-eddhā́ram. su-jātā́saḥ. 16 ā́-hutaḥ. 17 tvé *iti* agne ā-hávanāni bhū́ri ī°. vahatū *iti*. 18 imó *iti*. havyā́ á°. 19 dāḥ duḥ-vā́sase á°. raksháse ṛita-vaḥ. váne. 20 nú. agne út ṣ°. susūdaḥ. syāma u°. 21 su-hávaḥ raṇvá-saṃdṛik su-dītī́ sūno *iti*. tvé *iti*. nítye. dhak. asmát. 22 duḥ-bhṛitáye sácā e° devá-iddheshu. duḥ-matáyaḥ bhṛimā́t. sūno *iti*. 23 su-anīka. ā-juhóti. vasu-vánim.

mahó no agne suvitásya vidvā́n rayíṃ sūríbhya ā́ vahā bṛihántam | yéna vayáṃ sahasāvan mádemā́vikshitāsa ā́yushā suvírāḥ || 24 || nū́ me bráhmāṇy agna — || 25 || 27 ||

Prathamo 'dhyāyaḥ.

2.

Jushásva naḥ samídham agne adyá ṣócā bṛihád yajatáṃ dhūmám ṛiṇván | úpa spṛiṣa divyáṃ sā́nu stū́paiḥ sáṃ raṣmíbhis tatanaḥ sū́ryasya || 1 || nárāṣáṅsasya mahimā́nam eshām úpa stoshāma yajatásya yajñaíḥ | yé sukrátavaḥ ṣúcayo dhiyaṃdhā́ḥ svádanti devā́ ubháyāni havyā́ || 2 || īḷényaṃ vo ásuraṃ sudáksham antár dūtáṃ ródasī satyavā́cam | manushvád agním mánunā sámiddhaṃ sám adhvarā́ya sádam ín mahema || 3 || saparyávo bháramāṇā abhijñú prá vṛiñjate námasā barhír agnaú | ājúhvānā ghṛitápṛishṭham príshadvad ádhvaryavo havíshā marjayadhvam || 4 || svādhyò ví dúro devayántó 'ṣiṣrayū rathayúr devátātā | pūrví ṣíṣuṃ ná mātárā rihāṇé sám agrúvo ná sámaneshv añjan || 5 || 1 ||

utá yóshaṇe divyé mahí na ushā́sānáktā sudúgheva dhenúḥ | barhishádā puruhūté maghónī ā́ yajñíye suvitā́ya ṣrayetām || 6 || víprā yajñéshu mā́nusheshu kārū́ mánye vāṃ jātávedasā yájadhyai | ūrdhváṃ no adhvaráṃ kṛitaṃ háveshu tā́ devéshu vanatho vā́ryāṇi || 7 || ā́ bhā́ratī bhā́ratībhiḥ — || 8 || tán nas turípam — || 9 || vánaspaté 'va — || 10 || ā́ yāhy agne — || 11 || 2 ||

1, 24 vaha. mádema ávi-kshitāsaḥ. su-vírāḥ. 25 = 20. — 2, 1 sam-ídham. ṣóca. 2 su-krátavaḥ. dhiyam-dhā́ḥ. 3 su-dáksham. ródasī *iti* satya-vā́cam. sám-iddham. ít. 4 abhi-jñú. ā-júhvānāḥ ghṛitá-prishṭham. 5 su-ādhyàḥ. deva-yántaḥ áṣiṣrayuḥ. pūrví *iti*. rihāṇé *iti*. 6 yóshaṇe *iti* divyé *iti* mahí *iti*. ushásānáktā sudúghā-iva. barhi-sádā puruhūté *iti* puru-hūté maghónī *iti*. yajñíye *iti*. 7 kārū́ *iti*. jātá-vedasā. 8—11 = III, 4, 8—11.

3.

Agníṃ vo devám agníbhiḥ sajóshā yájishṭhaṃ dūtám adhvaré kriṇudhvam | yó mártyeshu nídhruvir ṛitā́vā tápurmūrdhā ghṛitánnaḥ pāvakáḥ || 1 || próthad áṣvo ná yávase ’vishyán yadā́ maháḥ saṃváraṇād vy ásthāt | ā́d asya vā́to ánu vāti ṣocír ádha sma te vrájanaṃ krishṇám asti || 2 || úd yásya te návajātasya vṛíshṇó ’gne cáranty ajárā idhānā́ḥ | áchā dyā́m arushó dhūmá eti sáṃ dūtó agna íyase hí devā́n || 3 || ví yásya te pṛithivyā́m pā́jo áṣret trishú yád ánnā samávṛikta jámbhaiḥ | séneva sṛishṭā́ prásitish ṭa eti yávaṃ ná dasma juhvā̀ vivekshi || 4 || tám íd doshā́ tám ushási yávishṭham agním átyaṃ ná marjayanta náraḥ | niṣíṣānā átithim asya yónau dīdā́ya ṣocír ā́hutasya vṛíshṇaḥ || 5 || 3 ||

susaṃdṛík te svanīka prátīkaṃ ví yád rukmó ná rócasa upākḗ | divó ná te tanyatúr eti ṣúshmaṣ citró ná sū́raḥ práti cakshi bhānúm || 6 || yáthā vaḥ sváhāgnáye dā́ṣema párīḷābhir ghṛitávadbhiṣ ca havyaíḥ | tébhir no agne ámitair máhobhiḥ ṣatám pūrbhír ā́yasībhir ní pāhi || 7 || yā́ vā te sánti dāṣúshe ádhṛishṭā gíro vā yā́bhir nṛivátīr urushyā́ḥ | tā́bhir naḥ sūno sahaso ní pāhi smát sūrī́ñ jaritṝī́ñ jātavedaḥ || 8 || nír yát pūtéva svádhitiḥ ṣúciṙ gā́t sváyā kṛipā́ tanvā̀ rócamānaḥ | ā́ yó mātrór uṣényo jánishṭa devayájyāya sukrátuḥ pāvakáḥ || 9 || etā́ no agne saúbhagā didīhy ápi krátuṃ sucétasaṃ vatema | víṣvā stotṛíbhyo gṛiṇaté ca santu yūyám pāta — || 10 || 4 ||

3, 1 sa-jóshāḥ. ní-dhruviḥ ṛitá-vā tápuḥ-mūrdhā ghṛitá-annaḥ. 2 sam-váraṇāt ví. ā́d — ṣocír 148, 4. 3 náva-jātasya vṛíshṇaḥ á°. ácha. agne. 4 sam-ávṛikta. sénā-iva. prá-sitiḥ te. 5 ni-ṣíṣānāḥ. ā́-hutasya. 6 su-saṃdṛík. su-anīka. rócase. 7 sváhā a°. pári í°. 8 yā́ḥ. ádhṛishṭāḥ. sūno *iti*. jāta-vedaḥ. 9 pūtā́-iva svá-dhitiḥ. deva-yájyāya su-krátuḥ. 10 su-cétasaṃ.

4.

Prá vaḥ ṣukrā́ya bhānáve bharadhvaṃ havyám matíṃ cāgnáye súpūtam | yó daívyāni mā́nushā janū́ṅshy antár víṣvāni vidmánā jígāti || 1 || sá gṛítso agnís táruṇaṣ cid astu yáto yávishṭho ájanishṭa mātúḥ | sáṃ yó vánā yuváte ṣúcidan bhū́ri cid ánnā sám íd atti sadyáḥ || 2 || asyá devásya saṃsády ánīke yám mártāsaḥ ṣyetáṃ jagṛibhré | ní yó gṛ́ibham paúrusheyīm uvóca durókam agnír āyáve ṣuṣoca || 3 || ayáṃ kavír ákavishu prácetā márteshv agnír amṛíto ní dhāyi | sá mā́ no átra juhuraḥ sahasvaḥ sádā tvé sumánasaḥ syāma || 4 || ā́ yó yóniṃ devákṛitaṃ sasā́da krátvā hy àgnír amṛ́tāñ átārīt | tám óshadhīṣ ca vanínaṣ ca gárbham bhū́miṣ ca viṣvádhāyasam bibharti || 5 || 5 ||

íṣe hy àgnír amṛ́tasya bhū́rer íṣe rāyáḥ suvī́ryasya dátoḥ | mā́ tvā vayáṃ sahasāvann avī́rā mā́psavaḥ pári shadāma mā́duvaḥ || 6 || parishádyaṃ hy áraṇasya rékṇo nítyasya rāyáḥ pátayaḥ syāma | ná ṣésho agne anyájātam asty ácetānasya mā́ pathó ví dukshaḥ || 7 || nahí grábhāyā́raṇaḥ suṣévo 'nyódaryo mánasā mántavā́ u | ádhā cid ókaḥ púnar ít sá ety ā́ no vājy àbhīshā́ḷ etu návyaḥ || 8 || tvám agne vanushyató — || 9 || etā́ no agne saúbhagā — || 10 || 6 ||

5.

Prágnáye taváse bharadhvaṃ gíraṃ divó aratáye pṛithivyā́ḥ | yó víṣveshām amṛ́tānām upásthe vaiṣvānaró vāvṛidhé jāgṛivádbhiḥ || 1 || pṛishṭó diví dhā́yy agníḥ pṛithivyā́ṃ netā́ síndhūnāṃ vṛishabhá stíyānām | sá mā́nushīr

4, 1 ca a° sú-putam. 2 ṣúci-dan. 3 sam-sádi. duḥ-ókam. 4 prá-cetāḥ. tvé *iti* su-mánasaḥ. 5 devá-kṛitam. hí a°. viṣvá-dhāyasam. 6 hí a°. su-vī́ryasya. avīrāḥ mā́ á°. sadāma mā́ á°. 7 pari-sádyam hí. anyá-jātam. 8 grábhāya á° su-ṣévaḥ anyá-udaryaḥ. mántavaí. ádha. vājī a°. 9 = VI, 15, 12. — 5, 1 prá a°. upá-sthe. vavṛidhé. 2 vṛishabháḥ.

abhí víṣo ví bhāti vaiṣvānaró vāvṛidhānó váreṇa || 2 || tvád bhiyā́ víṣa āyann ásiknīr asamanā́ jáhatīr bhójanāni | vaíṣvānara pūráve ṣóṣucānaḥ púro yád agne daráyann ádīdeḥ || 3 || táva tridhā́tu pṛithivī́ utá dyaúr vaíṣvānara vratám agne sacanta | tvám bhāsā́ ródasī ā́ tatanthā́jasreṇa ṣocíshā ṣóṣucānaḥ || 4 || tvā́m agne haríto vāvaṣānā́ gíraḥ sacante dhúnayo ghṛitā́cīḥ | pátiṃ kṛishṭīnā́ṃ rathyàṃ rayīṇā́ṃ vaiṣvānarám ushásāṃ ketúm áhnām || 5 || 7 ||

tvé asuryàṃ vásavo ny ṛìṇvan krátuṃ hí te mitramaho jushánta | tváṃ dásyūñr ókaso agna āja urú jyótir janáyann ā́ryāya || 6 || sá jā́yamānaḥ paramé vyòman vāyúr ná pā́thaḥ pári pāsi sadyáḥ | tvám bhúvanā janáyann abhí krann ápatyāya jātavedo daṣasyán || 7 || tā́m agne asmé ísham érayasva vaíṣvānara dyumátīṃ jātavedaḥ | yáyā rā́dhaḥ pínvasi viṣvavāra pṛithú ṣrávo dāṣúshe mártyāya || 8 || táṃ no agne maghávadbhyaḥ purukshúṃ rayíṃ ní vā́jaṃ ṣrútyaṃ yuvasva | vaíṣvānara máhi naḥ ṣárma yacha rudrébhir agne vásubhiḥ sajóshāḥ || 9 || 8 ||

6.

Prá samrā́jo ásurasya práṣastim puṅsáḥ kṛishṭīnā́m anumā́dyasya | índrasyeva prá tavásas kṛitā́ni vánde dārúṃ vándamāno vivakmi || 1 || kavíṃ ketúṃ dhāsím bhānúm ádrer hinvánti ṣáṃ rājyáṃ ródasyoḥ | puraṃdarásya gīrbhír ā́ vivāse 'gnér vratā́ni pūrvyā́ mahā́ni || 2 || ny àkratū́n grathíno mṛidhrávācaḥ paṇī́ñr aṣraddhā́ñ avṛidhā́ñ ayajñān | prá-pra tā́n dásyūñr agnír vivāya pū́rvaṣ cakārā́parāñ

5, 2 vavṛidhānáḥ. 3 asamanā́ḥ. 4 tri-dhā́tu pṛithivī́. ródasī *iti*. tatantha á°. 5 vā́vaṣānā́ḥ. 6 tvé *iti*. ní ṛi°. mitra-mahaḥ agne. 7 ví-oman. jāta-vedaḥ (8). 8 asmé *iti*. ā́ ī°. viṣva-vāra. 9 puru-kshúm. sa-jóshāḥ. — 6, 1 sam-rā́jaḥ. prá-ṣastim. anu-mā́dyasya índrasya-iva. 2 puram-darásya. 3 ní a°. mṛidhrá-vācaḥ. cakāra á°.

áyajyūn || 3 || yó apācī́ne támasi mádantīḥ prā́cīṣ cakā́ra nṛ́tamaḥ ṣácībhiḥ | tám ī́ṣānam vásvo agním gṛiṇīshé 'nānatam damáyantam pṛitanyū́n || 4 || yó dehyò ánamayad vadhasnaír yó aryápatnīr ushásaṣ cakā́ra | sá nirúdhyā náhusho yahvó agnír víṣaṣ cakre balihṛ́taḥ sáhobhiḥ || 5 || yásya ṣármann úpa víṣve jánāsa évais tasthúḥ sumatím bhíkshamāṇāḥ | vaiṣvānaró váram ā́ ródasyor ā́gníḥ sasāda pitrór upástham || 6 || ā́ devó dade budhnyā̀ vásūni vaiṣvānará úditā sū́ryasya | ā́ samudrā́d ávarād ā́ párasmād ā́gnír dade divá ā́ pṛithivyā́ḥ || 7 || 9 ||

7.

Prá vo devám cit sahasānám agním áṣvam ná vājínam hishe námobhiḥ | bhávā no dūtó adhvarásya vidvā́n tmánā devéshu vivide mitádruḥ || 1 || ā́ yāhy agne pathyā̀ ánu svā́ mandró devā́nām sakhyám jushāṇáḥ | ā́ sā́nu ṣúshmair nadáyan pṛithivyā́ jámbhebhir víṣvam uṣádhag vánāni || 2 || prācī́no yajñáḥ súdhitam hí barhíḥ prīṇīté agnír īḷitó ná hótā | ā́ mātárā viṣvávāre huvānó yáto yavishṭha jajñishé suṣévaḥ || 3 || sadyó adhvaré rathirám jananta mā́nushāso vícetaso yá eshām | viṣā́m adhāyi viṣpátir duroṇè 'gnír mandró mádhuvacā ṛitā́vā || 4 || ásādi vṛitó váhnir ājaganvā́n agnír brahmā́ nṛishádane vidhartā́ | dyaúṣ ca yám pṛithiví vāvṛidhā́te ā́ yám hótā yájati viṣvávāram || 5 || eté dyumnébhir víṣvam átiranta mántram yé vā́ram náryā átakshan | prá yé víṣas tiránta ṣróshamāṇā ā́ yé me asyá dídhayann ṛitásya || 6 || nū́ tvā́m agna īmahe vásishṭhā īṣā-

---

6, 4 gṛiṇīshe á°. 5 aryá-patnīḥ. ni-rúdhya. bali-hṛ́taḥ. 6 su-matím. ā́ a°. upá-stham. 7 út-itā. ā́ a°. — 7, 1 bháva. mitá-druḥ. 2 svā́ḥ. pṛithivyā́ḥ. 3 sú-dhitam. viṣvávāre *iti* viṣvá-vāre. su-ṣévaḥ. 4 ví-cetasaḥ. duroṇé a°. mádhu-vacāḥ ṛitá-vā. 5 ā-jaganvā́n. nṛi-sádane vi-dhartā́. vavṛidhā́te *iti*. viṣvá-vāram. 6 ā́ a°. vā á°. 7 nú. agne.

náṃ sūno sahaso vásūnām | íshaṃ stotṛíbhyo maghávadbhya ānaḍ yūyám pāta svastíbhiḥ sádā naḥ || 7 || 10 ||

8.

Indhé rā́jā sám aryó námobhir yásya prátīkam ā́hutaṃ ghṛiténa | náro havyébhir īḷate sabā́dha ā́gnír ágra ushásām aṣoci || 1 || ayám u shyá súmahāñ avedi hótā mandró mánusho yahvó agníḥ | ví bhā́ akaḥ sasṛijānáḥ pṛithivyā́ṃ kṛishṇápavir óshadhībhir vavakshe || 2 || káyā no agne ví vasaḥ suvṛiktíṃ kā́m u svadhā́m ṛiṇavaḥ ṣasyámānaḥ | kadā́ bhavema pátayah sudatra rāyó vantā́ro dushṭárasya sādhóḥ || 3 || prá-prāyám agnír bharatásya ṣṛiṇve ví yát sū́ryo ná rócate bṛihád bhā́ḥ | abhí yáḥ pūrúm pṛítanāsu tasthaú dyutānó daívyo átithiḥ ṣuṣoca || 4 || ásann ít tvé āhávanāni bhū́ri bhúvo víṣvebhiḥ sumánā ánīkaiḥ | stutáṣ cid agne ṣṛiṇvishe gṛiṇānáḥ svayáṃ vardhasva tanvàṃ sujāta || 5 || idáṃ vácaḥ ṣatasā́ḥ sáṃsahasram úd agnáye janishīshṭa dvibárhāḥ | ṣáṃ yát stotṛíbhya āpáye bhávāti dyumád amīvacā́tanaṃ rakshohā́ || 6 || nū́ tvā́m agna īmahe — || 7 || 11 ||

9.

Ábodhi jārá ushásām upásthād dhótā mandráḥ kavítamaḥ pāvakáḥ | dádhāti ketúm ubháyasya jantór havyā́ devéshu drávinaṃ sukṛítsu || 1 || sá sukrátur yó ví dúraḥ paṇīnā́m punānó arkám purubhójasaṃ naḥ | hótā mandró viṣā́ṃ dámūnās tirás támo dadṛiṣe rāmyā́ṇām || 2 || ámūraḥ kavír áditir vivásvān susaṃsán mitró átithiḥ ṣivó naḥ | citrábhānur ushásām bhāty ágre ’pā́ṃ gárbhaḥ prasvà ā́

7, 7 sūno *iti*. — 8, 1 ā́-hutam. sa-bā́dhaḥ ā́ a⁰ ágre. 2 syáḥ sú-mahān. akar *ity* akaḥ. kṛishṇá-paviḥ. 3 su-vṛiktím. su-datra. dustárasya. 4 prá-pra a⁰. 5 tvé *iti* ā-hávanāni. su-mánāḥ. su-jāta. 6 ṣata-sā́ḥ sám-sahasram. dvi-bárhāḥ. ṣám — bhávāti II, 38, 11. amīva-cā́tanam rakshaḥ-hā́. — 9, 1 upá-sthāt hótā. sukṛít-su. 2 su-krátuḥ. puru-bhójasam. 3 su-saṃsát. citrá-bhānuḥ. pra-svàḥ.

viveṣa || 3 || īḷényo vo mánusho yugéshu samanagā́ aṣucaj jātávedāḥ | susaṃdṛ́ṣā bhānúnā yó vibhā́ti práti gā́vaḥ samidhānám budhanta || 4 || ágne yāhí dūtyàm mā́ rishaṇyo devā́ñ áchā brahmakṛ́tā gaṇéna | sárasvatīm marúto aṣvínāpó yákshi devā́n ratnadhéyāya víṣvān || 5 || tvā́m agne samidhānó vásishṭho járūthaṃ han yákshi rāyé púraṃdhim | puruṇīthā́ jātavedo jarasva yūyám pāta — || 6 || 12 ||

10.

Ushó ná jāráḥ pṛthú pā́jo aṣred dávidyutad dī́dyac chóṣucānaḥ | vṛ́shā háriḥ ṣúcir ā́ bhāti bhāsā́ dhíyo hinvāná uṣatī́r ajīgaḥ || 1 || svàr ṇá vástor ushásām aroci yajñáṃ tanvānā́ uṣíjo ná mánma | agnír jánmāni devá ā́ ví vidvā́n dravád dūtó devayā́vā vánishṭhaḥ || 2 || áchā gíro matáyo devayántīr agníṃ yanti dráviṇam bhíkshamāṇāḥ | susaṃdṛ́ṣaṃ suprátīkaṃ sváñcaṃ havyavā́ham aratím mā́nushāṇām || 3 || índraṃ no agne vásubhiḥ sajóshā rudráṃ rudrébhir ā́ vahā bṛhántam | ādityébhir áditiṃ viṣvájanyām bṛ́haspátim ṛ́kvabhir viṣvávāram || 4 || mandráṃ hótāram uṣíjo yávishṭham agníṃ víṣa īḷate adhvaréshu | sá hí kshápāvāñ ábhavad rayīṇā́m átandro dūtó yajáthāya devā́n || 5 || 13 ||

11.

Mahā́ñ asy adhvarásya praketó ná ṛté tvád amṛ́tā mādayante | ā́ víṣvebhiḥ saráthaṃ yāhi devaír ny àgne hótā prathamáḥ sadehá || 1 || tvā́m īḷate ajiráṃ dūtyā̀ya ha-

9, 4 samana-gā́ḥ aṣucat jātá-vedāḥ su-saṃdṛ́ṣā. vi-bhā́ti. sam-idhānám. 5 ácha brahma-kṛ́tā. aṣvínā a°. ratna-dhéyāya. 6 sam-idhānáḥ. púram-dhim puru-nīthā́ jāta-vedaḥ. — 10, 1 dī́dyat ṣ°. ajīgar *iti*. 2 ná. deva-yā́vā. 3 ácha. su-saṃdṛ́ṣam su-prátīkam su-áñcam havya-vā́ham. 4 sa-jóshāḥ. vaha. viṣvá-janyām. viṣvá-vāram. — 11, 1 pra-ketáḥ ná. amṛ́tāḥ. sa-rátham. ní a°. sada ihá.

víshmantaḥ sádam ín mā́nushāsaḥ | yásya devaír ā́sado barhír agné 'hāny asmai sudínā bhavanti || 2 || trís cid aktóḥ prá cikitur vásūni tvé antár dāṣúshe mártyāya | manushvád agna ihá yakshi devā́n bhávā no dūtó abhiṣastipā́vā || 3 || agnír īṣe briható adhvarásyāgnír víṣvasya havíshaḥ kritásya | krátum hy àsya vásavo jushántāthā devā́ dadhire havyavā́ham || 4 || ā́gne vaha havirádyāya devā́n índrajyeshṭhāsa ihá mādayantām | imáṃ yajñáṃ diví devéshu dhehi yūyám pāta — || 5 || 14 ||

12.

Áganma mahā́ námasā yávishṭham yó dīdā́ya sámiddhaḥ své duroṇé | citrábhānuṃ ródasī antár urví svā̀hutaṃ viṣvátaḥ pratyáñcam || 1 || sá mahnā́ víṣvā duritā́ni sāhvā́n agní shṭave dáma ā́ jātávedāḥ | sá no rakshishad duritā́d avadyā́d asmā́n griṇatá utá no maghónaḥ || 2 || tváṃ váruṇa utá mitró agne tvā́ṃ vardhanti matíbhir vásishṭhāḥ | tvé vásu sushaṇanā́ni santu yūyám pāta — || 3 || 15 ||

13.

Prā́gnáye viṣvaṣúce dhiyaṃdhé 'suraghné mánma dhītím bharadhvam | bháre havír ná barhíshi prīṇānó vaiṣvānarā́ya yátaye matīnā́m || 1 || tvám agne ṣocíshā ṣóṣucāna ā́ ródasī apriṇā jā́yamānaḥ | tváṃ devā́ñ abhíṣaster amuñco vaíṣvānara jātavedo mahitvā́ || 2 || jātó yád agne bhúvanā

11, 2 ít. ā́ á°. agne á°. su-dínā. 3 tvé *iti*. agne. bháva. abhiṣasti-pā́vā. 4 a. I. b. IV, 12, 3. adhvarásya a°. hí a°. jushánta átha deváḥ. havya-vā́ham. 5 ā́ a°. haviḥ-ádyāya. índra -jyeshṭhāsaḥ. — 12, 1 sám-iddhaḥ. citrá-bhānum ródasī *iti*. urví *iti* sú-āhutam. 2 duḥ-itā́ni sahvā́n agníḥ stave dáme. jātá-vedāḥ. duḥ-itā́t. 3 tvé *iti*. su-sananā́ni. — 13, 1 prá a° viṣva-ṣúce dhiyam -dhé asura-ghné. 2 ródasī *iti* apriṇāḥ. abhí-ṣasteḥ. jāta-vedaḥ.

vy ákhyaḥ paṣū́n ná gopā́ íryaḥ párijmā | vaíṣvānara bráhmaṇe vinda gātúṃ yūyám pāta — || 3 || 16 ||

14.

Samídhā jātávedase devā́ya deváhūtibhiḥ | havírbhiḥ ṣukráṣocishe namasvíno vayáṃ dāṣemāgnáye || 1 || vayáṃ te agne samídhā vidhema vayáṃ dāṣema sushṭutí yajatra | vayáṃ ghṛiténādhvarasya hotar vayáṃ deva havíshā bhadraṣoce || 2 || ā́ no devébhir úpa deváhūtim ágne yāhí váshaṭkṛitiṃ jushāṇáḥ | túbhyaṃ devā́ya dā́ṣataḥ syāma yūyám pāta — || 3 || 17 ||

15.

Upasádyāya mīḻhúsha āsyè juhutā havíḥ | yó no nédishṭham ā́pyam || 1 || yáḥ páñca carshaṇī́r abhí nishasā́da dáme-dame | kavír gṛihápatir yúvā || 2 || sá no védo amā́tyam agnī́ rakshatu viṣvátaḥ | utā́smā́n pātv áṅhasaḥ || 3 || návaṃ nú stómam agnáye diváḥ ṣyenā́ya jījanam | vásvaḥ kuvíd vanā́ti naḥ || 4 || spārhā́ yásya ṣríyo dṛiṣé rayír vīrávato yathā | ágre yajñásya ṣócataḥ || 5 || 18 ||

sémā́ṃ vetu váshaṭkṛitim agnír jushata no gíraḥ | yájishṭho havyavā́hanaḥ || 6 || ní tvā nakshya viṣpate dyumántaṃ deva dhīmahi | suvī́ram agna āhuta || 7 || kshápa usráṣ ca dīdihi svagnáyas tváyā vayám | suvī́ras tvám asmayúḥ || 8 || úpa tvā sātáye náro víprāso yanti dhītíbhiḥ | úpā́ksharā sahasríṇī || 9 || agní rákshāṅsi sedhati ṣukráṣocir ámartyaḥ | ṣúciḥ pāvaká ī́ḍyaḥ || 10 || 19 ||

13, 3 ví. pári-jmā. — 14, 1 sam-ídhā jātá-vedase. deváhūti-bhiḥ. ṣukrá-ṣocishe. dāṣema a°. 2 sam-ídhā. su-stutí. ghṛiténa a°. bhadra-ṣoce. 3 devá-hūtim. váshaṭ-kṛitim. — 15, 1 upa-sádyāya mīḻhúshe. juhuta. 2 ni-sasā́da. k. g. y. 12, 6. 3 agníḥ. utá a°. 5 spārhā́ḥ. 6 sáḥ i°. váshaṭ-kṛitim. havya-vā́hanaḥ. 7 su-vī́ram agne ā-huta. 8 su-agnáyaḥ. su-vī́raḥ. 9 úpa á°. 10 agníḥ. ṣukrá-ṣociḥ.

sá no rā́dhāṅsy ā bharéṣānaḥ sahaso yaho | bhágaṣ ca dātu vā́ryam || 11 || tvám agne vīrávad yáṣo deváṣ ca savitā́ bhágaḥ | dítiṣ ca dāti vā́ryam || 12 || ágne rákshā ṇo áṅhasaḥ práti shma deva ríshataḥ | tápishṭhair ajáro daha || 13 || ádhā mahī́ na ā́yasy ánādhṛishṭo nṛípītaye | pū́r bhavā ṣatábhujiḥ || 14 || tvám naḥ pāhy áṅhaso dóshāvastar aghāyatáḥ | dívā náktam adābhya || 15 || 20 ||

16.

Enā́ vo agním námasorjó nápātam ā́ huve | priyám cétishṭham aratím svadhvarám víṣvasya dūtám amṛítam || 1 || sá yojate arushā́ viṣvábhojasā sá dudravat svā̀hutaḥ | subráhmā yajñáḥ suṣámī vásūnām devám rā́dho jánānām || 2 || úd asya ṣocír asthād ājúhvānasya mīḷhúshaḥ | úd dhūmā́so arushā́so divispṛ́ṣaḥ sám agním indhate náraḥ || 3 || tám tvā dūtám kṛiṇmahe yaṣástamam devā́ṅ ā́ vītáye vaha | víṣvā sūno sahaso martabhójanā rā́sva tád yát tvémahe || 4 || tvám agne gṛihápatis tvám hótā no adhvaré | tvám pótā viṣvavāra prácetā yákshi véshi ca vā́ryam || 5 || kṛidhí rátnam yájamānāya sukrato tvám hí ratnadhā́ ási | ā́ na ṛité ṣiṣīhi víṣvam ṛitvíjam suṣáṅso yáṣ ca dákshate || 6 || 21 ||

tvé agne svāhuta priyā́saḥ santu sūráyaḥ | yantā́ro yé maghávāno jánānām ūrvā́n dáyanta gónām || 7 || yéshām íḷā ghṛitáhastā duroṇá ā́ṅ ápi prātā́ nishī́dati | tā́ṅs trāyasva sahasya druhó nidó yáchā naḥ ṣárma dīrghaṣrút || 8 || sá mandráyā ca jihváyā váhnir āsā́ vidúshṭaraḥ | ágne rayím maghávadbhyo na ā́ vaha havyádātim ca sūdaya || 9 ||

15, 11 bhara í⁰. yaho *iti*. 13 ráksha naḥ. sma. ríshataḥ. 14 ádha. ā́yasī. nṛí-pītaye. bhava ṣatá-bhujiḥ. 15 t. n. p. á. VI, 16, 30. dóshā-vastaḥ agha-yatáḥ. — 16, 1 námasā ū⁰. su-adhvarám. 2 viṣvá-bhojasā. sú-āhutaḥ su-bráhmā. su-ṣámī. 3 ā-júhvānasya. divi-spṛíṣaḥ. 4 sūno *iti*. marta-bhójanā. tvā í⁰. 5 gṛihá-patiḥ. viṣva-vāra prá-cetāḥ. 6 sukrato *iti* su-krato. tvám — ási 15, 3. su-ṣáṅsaḥ. 7 tvé *iti*. su-āhuta. 8 ghṛitá-hastā duroṇé ā́. ni-sī́dati. yácha. dīrgha-ṣrút. 9 havyá-dātim.

yé rā́dhāṅsi dádaty áṣvyā maghā́ kā́mena ṣrávaso maháḥ | tā́ñ áṅhasaḥ pipṛihi partṛíbhish tvám̐ ṣatám pūrbhír yavishṭhya || 10 || devó vo draviṇodā́ḥ pūrṇā́m̐ vivashṭy āsícam | úd vā siñcádhvam úpa vā pṛiṇadhvam ā́d íd vo devá ohate || 11 || tám̐ hótāram adhvarásya prácetasam̐ váhnim̐ devā́ akṛiṇvata | dádhāti rátnam̐ vidhaté suvī́ryam agnír jánāya dāṣúshe || 12 || 22 ||

17.

Ágne bháva sushamídhā sámiddha utá barhír urviyā́ ví stṛiṇītām || 1 || utá dvā́ra uṣatī́r ví ṣrayantām utá devā́ñ uṣatá ā́ vahehá || 2 || ágne vīhí havíshā yákshi devā́n svadhvarā́ kṛiṇuhi jātavedaḥ || 3 || svadhvarā́ karati jātávedā yákshad devā́ñ amṛ́tān pipráyac ca || 4 || váṅsva víṣvā vā́ryāṇi pracetaḥ satyā́ bhavantv āṣísho no adyá || 5 || tvā́m u té dadhire havyavā́ham̐ devā́so agna ūrjá ā́ nápātam || 6 || té te devā́ya dā́ṣataḥ syāma mahó no rátnā ví dadha iyānáḥ || 7 || 23 ||

Prathamo 'nuvākaḥ.

18.

Tvé ha yát pitáraṣ cin na indra víṣvā vāmā́ jaritā́ro ásanvan | tvé gā́vaḥ sudúghās tvé hy áṣvās tvám̐ vásu devayaté vánishṭhaḥ || 1 || rā́jeva hí jánibhiḥ kshéshy evā́va dyúbhir abhí vidúsh kavíḥ sán | piṣā́ gíro maghavan góbhir áṣvais tvāyatáḥ ṣiṣīhi rāyé asmā́n || 2 || imā́ u tvā paspṛidhānā́so átra mandrā́ gíro devayántīr úpa sthuḥ | arvā́cī

16, 10 partṛí-bhiḥ tvám. 11 draviṇaḥ-dā́ḥ. ā-sícam. 12 prá -cetasam. su-vī́ryam. — 17, 1 su-samídhā sám-iddhaḥ. 2 vaha ihá. 3 su-adhvarā́ (4). jāta-vedaḥ. 4 jātá-vedāḥ. pipráyat. 5 praceta *iti* pra-cetaḥ satyā́ḥ. ā-ṣíshaḥ. 6 havya-vā́ham. agne. — 18, 1 tvé *iti* (3). cit. su-dúghāḥ. hí. 2 rā́jā-iva. evá áva. vidúḥ. 3 mandrā́ḥ.

te pathyā̀ rāyā́ etu syā́ma te sumatā́v indra ṣárman || 3 || dhenúṃ ná tvā sūyávase dúdukshann úpa bráhmāṇi sasṛije vásishṭhaḥ | tvā́m ín me gópatiṃ víṣva āhā́ na índraḥ sumatíṃ gantv ácha || 4 || árṇā̃si cit paprathānā́ sudā́sa índro gādhā́ny akṛiṇot supārā́ | ṣárdhantaṃ ṣimyúm ucáthasya návyaḥ ṣā́paṃ síndhūnām akṛiṇod áṣastīḥ || 5 || 24 ||

puroḷā́ ít turváṣo yákshur āsīd rāyé mátsyāso níṣitā ápīva | ṣrushṭíṃ cakrur bhṛ́igavo druhyávaṣ ca sákhā sákhāyam atarad víshūcoḥ || 6 || ā́ pakthā́so bhalānáso bhanantā́lināso vishāṇínaḥ ṣivā́saḥ | ā́ yó 'nayat sadhamā́ ā́ryasya gavyā́ tṛ́itsubhyo ajagan yudhā́ nṛ́̄n || 7 || durādhyò áditiṃ sreváyanto 'cetáso ví jagṛibhre párushṇīm | mahnā́vivyak pṛithivím pátyamānaḥ paṣúsh kavír aṣayac cā́yamānaḥ || 8 || īyúr ártham ná nyarthám párushṇīm āṣúṣ canéd abhipitvám jagāma | sudā́sa índraḥ sutúkā̃ amítrān árandhayan mā́nushe vádhrivācaḥ || 9 || īyúr gā́vo ná yávasād ágopā yathākṛitám abhí mitrám citā́saḥ | pṛ́iṣnigāvaḥ pṛ́iṣninipreshitāsaḥ ṣrushṭíṃ cakrur niyúto rántayaṣ ca || 10 || 25 ||

ékaṃ ca yó vi̇̃ṣatíṃ ca ṣravasyā́ vaikarṇáyor jánān rā́jā ny ástaḥ | dasmó ná sádman ní ṣiṣāti barhíḥ ṣū́raḥ sárgam akṛiṇod índra eshām || 11 || ádha ṣrutáṃ kavásham vṛiddhám apsv ánu druhyúṃ ní vṛiṇag vájrabāhuḥ | vṛiṇānā́ átra sakhyā́ya sakhyáṃ tvāyánto yé ámadann ánu tvā || 12 || ví sadyó víṣvā dṛi̇̃hitā́ny eshām índraḥ púraḥ sáhasā saptá dardaḥ | vy ā́navasya tṛ́itsave gáyam bhāg jéshma pūrúṃ vidáthe mṛidhrávācam || 13 || ní gavyávó 'navo

---

18, 3 su-mataú. 4 su-yávase dúdhukshan. ít. gó-patim. āha ā́. su-matím. 5 su-dā́se. su-pārā́. 6 ní-ṣitāḥ ápi-iva. 7 bhánanta ā́ á°. ánayat sadha-mā́ḥ. 8 duḥ-ādhyàḥ. mahnā́ a°. paṣúḥ. aṣayat. 9 ni-arthám. caná ít abhi-pitvám. su-dā́se. su-túkān. árandhayat. vádhri-vācaḥ. 10 agopā́ḥ yathā-kṛitám. pṛ́iṣni-gāvaḥ pṛiṣni-nipreshitāsaḥ. ni-yútaḥ. 11 ní ástar *ity* ástaḥ. 12 ap-sú. vájra-bāhuḥ. 13 dardar *iti* dardaḥ ví. mṛidhrá-vācam. 14 gavyávaḥ á°.

druhyávaṣ ca shashṭíḥ ṣatá sushupuḥ shát sahásrā | sha-
shṭír vīrā́so ádhi shád duvoyú víṣvéd índrasya vīryā̀ kri-
tā́ni || 14 || índreṇaité trítsavo vévishāṇā ā́po ná srishṭā́
adhavanta nī́cīḥ | durmitrā́saḥ prakalavín mímānā jahúr víṣ-
vāni bhójanā sudā́se || 15 || 26 ||

ardhám vīrásya ṣritapā́m anindrám párā ṣárdhantaṃ
nunude abhí kshā́m | índro manyúm manyumyò mimāya
bhejé pathó vartaním pátyamānaḥ || 16 || ādhréṇa cit tád v
ékaṃ cakāra siṅhyàṃ cit pétvenā jaghāna | áva sraktī́r ve-
ṣyā̀vriṣcad índraḥ prā́yachad víṣvā bhójanā sudā́se || 17 ||
ṣáṣvanto hí ṣátravo rāradhúsh ṭe bhedásya cic chárdhato
vinda rándhim | mártāñ éna stuvató yáḥ kriṇóti tigmáṃ
tásmin ní jahi vájram indra || 18 || ā́vad índraṃ yamúnā
trítsavaṣ ca prā́tra bhedáṃ sarvátātā mushāyat | ajā́saṣ ca
ṣígravo yákshavaṣ ca balíṃ ṣīrshā́ṇi jabhrur áṣvyāni || 19 ||
ná ta indra sumatáyo ná rā́yaḥ saṃcákshe pū́rvā usháso
ná nū́tnāḥ | dévakaṃ cin mānyamānáṃ jaghanthāva tmánā
brihatáḥ ṣámbaram bhet || 20 || 27 ||

prá yé grihā́d ámamadus tvāyā́ parāṣaráḥ ṣatáyātur vá-
sishṭhaḥ | ná te bhojásya sakhyám mrishantā́dhā sūríbhyaḥ
sudínā vy ùchān || 21 || dvé náptur devávataḥ ṣaté gór dvā́
ráthā vadhū́mantā sudā́saḥ | árhann agne paijavanásya dā́-
naṃ hóteva sádma páry emi rébhan || 22 || catvā́ro mā pai-
javanásya dā́nāḥ smáddishṭayaḥ kriṣaníno nireké | rijrā́so
mā prithivishṭhā́ḥ sudā́sas tokáṃ tokā́ya ṣrávase vahanti
|| 23 || yásya ṣrávo ródasī antár urvī́ ṣīrshṇé-ṣīrshṇe vi-

18, 14 susupuḥ. víṣvā ít. 15 índreṇa eté. duḥ-mitrā́saḥ
prakala-vít mímānāḥ. su-dā́se (17). 16 ṣrita-pā́m. manyu-myàḥ.
17 pétvena. veṣyā̀ a°. prá a°. 18 raradhúḥ te. cit ṣ°. énaḥ.
19 prá á°. 20 te. su-matáyaḥ. sam-cákshe. cit. jaghantha áva.
21 parā-ṣaráḥ ṣatá-yātuḥ. mrishanta ádha. su-dínā ví u°. 22 dvé
iti. saté *iti.* su-dā́saḥ (23). hótā-iva. 23 smát-dishṭayaḥ. prithivi
-sthā́ḥ. 24 ródasī *iti.* urvī́ *iti.*

babhā́jā vibhaktā́ | saptéd índraṃ ná sraváto griṇanti ní yudhyāmadhím aṣiṣād abhī́ke || 24 || imáṃ naro marutaḥ saṣcatā́nu dívodāsaṃ ná pitáraṃ sudā́saḥ | avishṭánā paijavanásya kétaṃ dūṇā́ṣaṃ kshatrám ajáraṃ duvoyú || 25 || 28 ||

19.

Yás tigmáṣriñgo vrishabhó ná bhīmá ékaḥ krishṭíṣ cyāváyati prá víṣvāḥ | yáḥ ṣáṣvato ádāṣusho gáyasya prayantā́si súshvitarāya védaḥ || 1 || tváṃ ha tyád indra kútsam āvaḥ ṣúṣrūshamāṇas tanvā̀ samaryé | dā́saṃ yác chúshṇaṃ kúyavaṃ ny àsmā árandhaya ārjuneyā́ya ṣíkshan || 2 || tváṃ dhrishṇo dhrishatā́ vītáhavyam prā́vo víṣvābhir ūtíbhiḥ sudā́sam | prá paúrukutsiṃ trasádasyum āvaḥ kshétrasātā vritrahátyeshu pūrúm || 3 || tváṃ nríbhir nrimaṇo devávītau bhū́rīṇi vritrā́ haryaṣva haṅsi | tváṃ ní dásyuṃ cúmuriṃ dhúniṃ cā́svāpayo dabhī́taye suhántu || 4 || táva cyautnā́ni vajrahasta tā́ni náva yát púro navatíṃ ca sadyáḥ | nivéṣane ṣatatamā́viveshīr áhañ ca vritráṃ námucim utáhan || 5 || 29 ||

sánā tā́ ta indra bhójanāni rātáhavyāya dāṣúshe sudā́se | vríshṇe te hárī vríshaṇā yunajmi vyántu bráhmāṇi puruṣāka vā́jam || 6 || mā́ te asyā́ṃ sahasāvan párishṭāv aghā́ya bhūma harivaḥ parādaí | trā́yasva no 'vrikébhir várūthais táva priyā́saḥ sūríshu syāma || 7 || priyā́sa ít te maghavann abhíshṭau náro madema ṣaraṇé sákhāyaḥ | ní turváṣaṃ ní yā́dvaṃ ṣiṣīhy atithigvā́ya ṣáṅsyaṃ karishyán || 8 || sadyáṣ cin nú té maghavann abhíshṭau náraḥ ṣaṅ-

18, 24 vi-babhā́ja vi-bhaktā́ saptá ít. 25 saṣcata ánu dívaḥ-dāsam. su-dā́saḥ avishṭána. duḥ-náṣam. — 19, 1 tigmá-ṣriñgaḥ. cyaváyati. pra-yantā́ asi súsvi-tarāya. 2 tvám — indra 63, 4. sa-maryé. yát ṣ⁰. ní asmai. 3 dhrishṇo *iti*. vītá-havyam prá ā⁰. su-dā́sam. kshétra-sātā vritra-hátyeshu. 4 nri-manaḥ devá-vītau. hari-aṣva. ca á⁰. su-hántu. 5 vajra-hasta. ni-véṣane ṣata-tamā́ a⁰. utá a⁰. 6 sánā — indra 174, 8. rātá-havyāya. su-dā́se. hárī *iti*. puru-ṣāka. 7 parā-daí. 8 atithi-gvā́ya. 9 cit.

santy ukthaṣā́sa ukthā́ | yé te hávebhir ví paṇī́ṅr ádāṣann asmā́n vṛiṇīshva yújyāya tásmai || 9 || eté stómā narā́m nṛitama túbhyam asmadryàñco dádato maghā́ni | téshām indra vṛitrahátye ṣivó bhūḥ sákhā ca ṣū́ro 'vitā́ ca nṛiṇā́m || 10 || nū́ indra ṣūra stávamāna ūtī́ bráhmajūtas tanvā̀ vāvṛidhasva | úpa no vā́jān mimīhy úpa stī́n yūyám pāta — || 11 || 30 ||

Dvitīyo 'dhyāyaḥ.

20.

Ugró jajñe vīryā̀ya svadhā́vāñ cákrir ápo náryo yát karishyán | jágmir yúvā nṛishádanam ávobhis trātā́ na índra énaso maháṣ cit || 1 || hántā vṛitrám índraḥ ṣū́ṣuvānaḥ prā́vīn nú vīró jaritā́ram ūtī́ | kártā sudā́se áha vā́ u lokám dā́tā vásu múhur ā́ dāṣúshe bhūt || 2 || yudhmó anarvā́ khajakṛít samádvā ṣū́raḥ satrāshā́ḍ janúshem áshāḷhaḥ | vy ā̀sa índraḥ pṛítanāḥ svójā ádhā víṣvam ṣatrūyántam jaghāna || 3 || ubhé cid indra ródasī mahitvā́ paprātha távishībhis tuvishmaḥ | ní vájram índro hárivān mímikshan sám ándhasā mádeshu vā́ uvoca || 4 || vṛíshā jajāna vṛíshaṇam ráṇāya tám u cin nā́rī náryam sasūva | prá yáḥ senānī́r ádha nṛíbhyo ástīnáḥ sátvā gavéshaṇaḥ sá dhṛishṇúḥ || 5 || 1 ||

nū́ cit sá bhreshate jáno ná reshan máno yó asya ghorám āvívāsāt | yajñaír yá índre dádhate dúvāṅsi ksháyat sá rāyá ṛitapā́ ṛitejā́ḥ || 6 || yád indra pū́rvo áparāya ṣíkshann áyaj jyā́yān kánīyaso deshṇám | amṛíta ít páry

19, 9 uktha-ṣásaḥ. 10 stómāḥ. vṛitra-hátye. 11 nú. bráhma-jūtaḥ. vavṛidhasva. — 20, 1 nṛi-sádanam. 2 prá āvīt. su-dā́se. vaí. 3 khaja-kṛít. janúshā īm. ví āse. su-ójāḥ ádha. ṣatru-yántam. 4 ubhé *iti*. ródasī *iti* mahi-tvā́ ā́. vaí. 5 cit. senā-nī́ḥ. ásti i°. go-éshaṇaḥ. 6 nú. reshat. ā-vívāsāt. rāyé ṛita-pā́ḥ ṛite-jā́ḥ. 7 áyat.

āsīta dūrám ā́ citra cítryam bharā rayím̐ naḥ ‖ 7 ‖ yás ta indra priyó jáno dádāṣad ásan nireké adrivaḥ sákhā te | vayám̐ te asyā́m̐ sumataú cánishṭhāḥ syā́ma várūthe ághnato nṛípītau ‖ 8 ‖ eshá stómo acikradad vṛíshā ta utá stāmúr maghavann akrapishṭa | rāyás kā́mo jaritā́ram̐ ta ā́gan tvám aṅgá ṣakra vásva ā́ ṣako naḥ ‖ 9 ‖ sá na indra tváyatāyā ishé dhās tmánā ca yé maghávāno junánti | vásvī shú te jaritré astu ṣaktír yūyám pāta — ‖ 10 ‖ 2 ‖

21.

Ásāvi devám̐ góṛijīkam ándho ny àsminn índro janúshem uvoca | bódhāmasi tvā haryaṣva yajñaír bódhā na stómam ándhaso mádeshu ‖ 1 ‖ prá yanti yajñám̐ vipáyanti barhíḥ somamádo vidáthe dudhrávācaḥ | ny ù bhriyante yaṣáso gṛibhā́d ā́ dūráüpabdo vṛíshaṇo nṛisháćaḥ ‖ 2 ‖ tvám indra srávitavā́ apás kaḥ párishṭhitā áhinā ṣūra pūrvíḥ | tvád vāvakre rathyò ná dhénā réjante víṣvā kṛitrímāṇi bhīshā́ ‖ 3 ‖ bhīmó viveshā́yudhebhir eshām ápāṅsi víṣvā náryāṇi vidvā́n | índraḥ púro járhṛishāṇo ví dūdhod ví vájrahasto mahinā́ jaghāna ‖ 4 ‖ ná yātáva indra jūjuvur no ná vándanā ṣavishṭha vedyā́bhiḥ | sá ṣardhad aryó víshuṇasya jantór mā́ ṣiṣnádevā ápi gur ṛitám̐ naḥ ‖ 5 ‖ 3 ‖

abhí krátvendra bhūr ádha jmán ná te vivyaṅ mahimā́nam̐ rájāṅsi | svénā hí vṛitrám̐ ṣávasā jaghántha ná ṣátrur ántam̐ vividad yudhā́ te ‖ 6 ‖ devā́ṣ cit te asuryā̀ya pū́rvé 'nu kshatrā́ya mamire sáhāṅsi | índro maghā́ni dayate vi-

---

20, 7 bhara. 8 te. ásat. su-mataú. nṛí-pītau. 9 te. te ā́ a°. 10 tvá-yatāyai. śú. — 21, 1 gó-ṛijīkam. ní a°. janúshā īm. hari-aṣva. bódha naḥ. 2 soma-mā́daḥ. dudhrá-vācaḥ ní ūm̐ *iti*. dūré-upabdaḥ. nṛi-sā́caḥ. 3 srávitavaí. kar *iti* kaḥ pári-sthitāḥ. dhénāḥ. 4 vivesha ā́° vájra-hastaḥ. 5 ṣiṣná-devāḥ. 6 krátvā i°. vivyak. svéna. 7 pū́rve ánu.

sháhyéndram vā́jasya johuvanta sātaú || 7 || kīríṣ cid dhí tvā́m ávase juhā́véṣānam indra saúbhagasya bhū́reḥ | ávo babhūtha ṣatamūte asmé abhikshattús tvā́vato varūtā́ || 8 || sákhāyas ta indra viṣváha syāma namovṛidhā́so mahinā́ tarutra | vanvántu smā té ’vasā samīkè ’bhītim aryó vanúshām ṣávāṅsi || 9 || sá na indra tváyatāyā — || 10 || 4 ||

22.

Píbā sómam indra mándatu tvā yám te sushā́va haryaṣvā́driḥ | sotúr bāhúbhyām súyato nā́rvā || 1 || yás te mádo yújyaṣ cā́rur ásti yéna vṛitrā́ṇi haryaṣva háṅsi | sá tvā́m indra prabhūvaso mamattu || 2 || bódhā sú me maghavan vā́cam émā́m yā́m te vásishṭho árcati práṣastim | imā́ bráhma sadhamā́de jushasva || 3 || ṣrudhí hávam vipipānásyā́drer bódhā víprasyā́rcato manīshā́m | kṛishvā́ dúvāṅsy ántamā sácemā́ || 4 || ná te gíro ápi mṛishye turásya ná sushṭutím asuryàsya vidvā́n | sádā te nā́ma svayaṣo vivakmi || 5 || 5 ||

bhū́ri hí te sávanā mā́nusheshu bhū́ri manīshī́ havate tvā́m ít | mā́ré asmán maghavañ jyók kaḥ || 6 || túbhyéd imā́ sávanā ṣūra víṣvā túbhyam bráhmāṇi várdhanā kṛiṇomi | tvám nṛíbhir hávyo viṣvádhāsi || 7 || nū́ cin nú te mányamānasya dasmód aṣnuvanti mahimā́nam ugra | ná vīryàm indra te ná rā́dhaḥ || 8 || yé ca pū́rva ṛíshayo yé ca nū́tnā índra bráhmāṇi janáyanta víprāḥ | asmé te santu sakhyā́ ṣivā́ni yūyám pāta — || 9 || 6 ||

21, 7 vi-sáhya í°. 8 hí. juhā́va í°. ṣatam-ūte asmé *iti* abhi-kshattúḥ. 9 te. namaḥ-vṛidhā́saḥ. sma te á° sam-īké abhí-itim. — 22, 1 píba. susā́va hari-aṣva á°. sú-yataḥ ná á°. 2 hari-aṣva. prabhuvaso *iti* prabhu-vaso. 3 bódha. ā́ i°. prá-ṣastim. sadha-mā́de. 4 ṣrudhí. vi-pipānásya á° bódha víprasya á°. kṛishvá. sácā imā́. 5 su-stutím. sva-yaṣaḥ. 6 mā́ āré asmát. kar *iti* kaḥ. 7 túbhya ít. viṣvádhā asi. 8 nú cit. dasma út. 9 pū́rve. asmé *iti*.

2*

23.

Úd u bráhmāṇy airata ṣravasyéndram samaryé mahayā vasishṭha | á yó víṣvāni ṣávasā tatā́nopaṣrotā́ ma ívato vácāṅsi || 1 || áyāmi ghósha indra devájāmir irajyánta yác churúdho vívāci | nahí svám ā́yuṣ cikité jáneshu tā́níd áṅhāṅsy áti parshy asmā́n || 2 || yujé rátham gavéshaṇam háribhyām úpa bráhmāṇi jujushāṇám asthuḥ | ví bādhishṭa syá ródasī mahitvéndro vṛitrā́ṇy aprati jaghanvā́n || 3 || ā́paṣ cit pipyu staryò ná gā́vo nákshann ṛitám jaritā́ras ta indra | yāhí vāyúr ná niyúto no áchā tvám hí dhībhír dáyase ví vā́jān || 4 || té tvā mádā indra mādayantu ṣushmíṇam tuvirā́dhasam jaritré | éko devatrā́ dáyase hí mártān asmíñ chūra sávane mādayasva || 5 || evéd índram vṛíshaṇam vájrabāhum vásishṭhāso abhy àrcanty arkaíḥ | sá na stutó vīrávat dhātu gómad yūyám pāta — || 6 || 7 ||

24.

Yónish ṭa indra sádane akāri tám ā́ nṛíbhiḥ puruhūta prá yāhi | áso yáthā no 'vitā́ vṛidhé ca dádo vásūni mamádaṣ ca sómaiḥ || 1 || gṛibhītám te mána indra dvibárhāḥ sutáḥ sómaḥ párishiktā mádhūni | vísṛishṭadhenā bharate suvṛiktír iyám índram jóhuvatī manīshā́ || 2 || ā́ no divá ā́ pṛithivyā́ ṛijīshinn idám barhíḥ somapéyāya yāhi | váhantu tvā hárayo madryàñcam āṅgūshám áchā tavásam mádāya || 3 || ā́ no víṣvābhir ūtíbhiḥ sajóshā bráhma jushāṇó haryaṣva yāhi | várīvṛijat sthávirebhiḥ suṣiprāsmé dádhad

---

23, 1 ṣravasyā́ í° sa-maryé mahaya. tatā́na upa-ṣrotā́ me. 2 devá -jāmiḥ. yát ṣ° ví-vāci. tā́ni ít. 3 go-éshaṇam. ródasī *iti* mahi -tvā́ í°. aprati. 4 pipyuḥ. te. ni-yútaḥ. ácha. 5 tuvi-rā́dhasam. ṣūra. 6 evá ít. vájra-bāhum. abhí a°. sá — gómad 190, 8. — 24, 1 y. ṭ. i. 104, 1. a. t. ā́ 104, 1. puru-hūta. 2 dvi-bárhāḥ. pári-siktā. vísṛishṭa-dhenā. su-vṛiktíḥ. 3 soma-péyāya. ácha. 4 sa-jóshāḥ. hari-aṣva. su-ṣipra asmé *iti*.

vṛíshaṇam ṣúshmam indra || 4 || eshá stómo mahá ugrā́ya vā́he dhurī̀vā́tyo ná vājáyann adhāyi | índra tvāyám arká īṭṭe vásūnām divī̀va dyā́m ádhi naḥ ṣrómataṃ dhāḥ || 5 || evá na indra vā́ryasya pūrdhi prá te mahī́ṃ sumatíṃ vevidāma | ísham pinva maghávadbhyaḥ suvī́rāṃ yūyám pāta — || 6 || 8 ||

25.

Ā́ te mahá indrōty ùgra sámanyavo yát samáranta sénāḥ | pátāti didyún náryasya bāhvór mā́ te máno vishvadryàg ví cārīt || 1 || ní durgá indra ṣnathihy amítrān abhí yé no mártāso amánti | āré tám ṣáṅsam kṛiṇuhi ninitsór ā́ no bhara sambháraṇam vásūnām || 2 || ṣatáṃ te ṣiprinn ūtáyaḥ sudā́se sahásraṃ ṣáṅsā utá rātír astu | jahí vádhar vanúsho mártyasyāsmé dyumnám ádhi rátnaṃ ca dhehi || 3 || tvā́vato hī̀ndra krátve ásmi tvā́vato 'vitúḥ ṣūra rātaú | víṣvéd áhāni tavishīva ugraṅ ókaḥ kṛiṇushva harivo ná mardhīḥ || 4 || kútsā eté háryaṣvāya ṣūshám índre sáho devájūtam iyānā́ḥ | satrā́ kṛidhi suhánā ṣūra vṛitrā́ vayáṃ tárutrāḥ sanuyāma vā́jam || 5 || evā́ na indra vā́ryasya — || 6 || 9 ||

26.

Ná sóma índram ásuto mamāda nā́brahmāṇo maghávanaṃ sutā́saḥ | tásmā ukthám janaye yáj jújoshan nṛiván návīyaḥ ṣṛiṇávad yáthā naḥ || 1 || ukthá-ukthe sóma índram mamāda nīthé-nīthe maghávānaṃ sutā́saḥ | yád īṃ sabá-

---

24, 5 mahé. dhurí-iva á⁰. tvā a⁰. diví-iva. 6 evá. su-matím. su-vī́rām. — 25, 1 indra ūtī́ u⁰ sá-manyavaḥ. sam-áranta. didyút. 2 duḥ-gé. sam-bháraṇam. 3 su-dā́se. vádhaḥ. mártyasya asmé *iti*. 4 hí i⁰. víṣvā ít. ugra. 5 hári-aṣvāya. devá-jūtam. su-hánā. — 26, 1 ná á⁰. tásmai. yát jújoshat nṛi-vát. 2 ukthé-ukthe. sa-bā́dhaḥ.

dhaḥ pitáraṃ ná putráḥ samānádakshā ávase hávante || 2 || cakára tá́ kriṇávan nūnám anyá́ yá́ni bruvánti vedhásaḥ sutéshu | jánīr iva pátir ékaḥ samānó ní māmṛije púra índraḥ sú sárvāḥ || 3 || evá́ tám āhur utá ṣriṇva índra éko vibhaktá́ taráṇir maghá́nām | mithastúra ūtáyo yásya pūrvír asmé bhadrá́ṇi saṣcata priyá́ṇi || 4 || evá́ vásishṭha índram ūtáye nṛín kṛishṭīnā́ṃ vṛishabháṃ suté griṇāti | sahasríṇa úpa no māhi vá́jān yūyám pāta — || 5 || 10 ||

27.

Índraṃ náro nemádhitā havante yát pá́ryā yunájate dhíyas tá́ḥ | ṣū́ro nṛíshātā ṣávasaṣ cakāná á́ gómati vrajé bhajā tváṃ naḥ || 1 || yá indra ṣúshmo maghavan te ásti ṣíkshā sákhibhyaḥ puruhūta nṛíbhyaḥ | tváṃ hí dṛiḷhá́ maghavan vícetā ápā vṛidhi párivṛitaṃ ná rá́dhaḥ || 2 || índro rá́jā jágataṣ carshaṇīnā́m ádhi kshámi víshurūpaṃ yád ásti | táto dadāti dāṣúshe vásūni códad rá́dha úpastutaṣ cid arvá́k || 3 || nū́ cin na índro maghávā sáhūtī dānó vá́jaṃ ní yamate na ūtí | ánūnā yásya dákshiṇā pīpá́ya vāmáṃ nṛíbhyo abhívītā sákhibhyaḥ || 4 || nū́ indra rāyé várivas kṛidhī na á́ te máno vavṛityāma maghá́ya | gómad áṣvāvad ráthavad vyánto yūyám pāta — || 5 || 11 ||

28.

Bráhmā ṇa indrópa yāhi vidvá́n arvá́ñcas te hárayaḥ santu yuktá́ḥ | víṣve cid dhí tvā vihávanta mártā asmá́kam

---

26, 2 samāná-dakshāḥ. 3 kṛiṇávat. mamṛije. 4 evá (5). ṣriṇve. vi-bhaktá́. mithaḥ-túraḥ. asmé *iti*. — 27, 1 nemá-dhitā. pá́ryāḥ. nṛí-sātā. bhaja. 2 ṣíksha. puru-hūta. ví-cetāḥ ápa. pári-vṛitam. 3 víshu-rūpam. úpa-stutaḥ. 4 nú cit. sá-hūtī. abhí-vītā. 5 nú. kṛidhi. áṣva-vat. — 28, 1 bráhma naḥ indra úpa. hi. vi-hávanta.

íc chriṇuhi viṣvaminva || 1 || hávaṃ ta indra mahimā́ vy ànaḍ bráhma yát pā́si ṣavasinn ríshīṇām | ā́ yád vájraṃ dadhishé hásta ugra ghoráḥ sán krátvā janishṭhā áshāḷhaḥ || 2 || táva práṇītīndra jóhuvānān sáṃ yán nṝ́n ná ródasī ninétha | mahé kshatrā́ya ṣávase hí jajñé 'tūtujiṃ cit tū́tujir aṣiṣnat || 3 || ebhír na indrā́habhir daṣasya durmitrā́so hí kshitáyaḥ pávante | práti yác cáshṭe ánṛitam anenā́ áva dvitā́ váruṇo māyī́ naḥ sāt || 4 || vocéméd índram maghávānam enam mahó rāyó rā́dhaso yád dádan naḥ | yó árcato bráhmakṛitim ávishṭho yūyám pāta — || 5 || 12 ||

29.

Ayáṃ sóma indra túbhyaṃ sunva ā́ tú prá yāhi harivas tádokāḥ | píbā tv àsyá súshutasya cā́ror dádo maghā́ni maghavann iyānáḥ || 1 || bráhman vīra bráhmakṛitiṃ jushāṇò 'rvācīnó háribhir yāhi tū́yam | asmínn ū shú sávane mādayasvópa bráhmāṇi ṣṛiṇava imā́ naḥ || 2 || kā́ te asty áraṃkṛitiḥ sūktaíḥ kadā́ nūnáṃ te maghavan dāṣema | víṣvā matī́r ā́ tatane tvāyā́dhā ma indra ṣṛiṇavo hávemā́ || 3 || utó ghā té purushyā̀ íd āsan yéshām pū́rveshām áṣṛiṇor ríshīṇām | ádhāháṃ tvā maghavañ johavīmi tváṃ na indrāsi prámatiḥ pitéva || 4 || vocéméd índram — || 5 || 13 ||

30.

Ā́ no deva ṣávasā yāhi ṣushmin bhávā vṛidhá indra rāyó asyá | mahé nṛimṇā́ya nṛipate suvajra máhi kshatrā́ya

---

28, 1 ít s° viṣvam-inva. 2 te. ví ā°. háste. 3 prá-nītī i°. yát. ródasī *iti*. átūtujim. 4 indra á°. duḥ-mitrā́saḥ. yát. 5 vócema ít. dádat. bráhma-kṛitim. — 29, 1 sunve tát-okāḥ píba tú a° sú-sutasya. 2 bráhma-kṛitim jushāṇáḥ a°. um̐ *iti* sú. mādayasva úpa. 3 áram-kṛitiḥ su-uktaíḥ. víṣvāḥ. tvā-yā́ ádha me. hávā imā́. 4 utó *iti* gha. ádha a°. indra asi prá-matiḥ pitā́-iva. — 30, 1 bháva. nṛi-pate su-vajra.

paúṅsyāya ṣūra || 1 || hávanta u tvā hávyam vívāci tanū́shu ṣū́rāḥ sū́ryasya sātaú | tvám víṣveshu sényo jáneshu tvám vṛitrā́ṇi randhayā suhántu || 2 || áhā yád indra sudínā vyuchā́n dádhu yát ketúm upamám samátsu | ny àgníḥ sīdad ásuro ná hótā huvānó átra subhágāya devā́n || 3 || vayám té ta indra yé ca deva stávanta ṣūra dádato maghā́ni | yáchā sūríbhya upamám várūtham svābhúvo jaraṇā́m aṣnavanta || 4 || vocéméd índram — || 5 || 14 ||

31.

Prá va índrāya mā́danam háryaṣvāya gāyata | sákhāyaḥ somapā́vne || 1 || ṣáṅséd ukthám sudā́nava utá dyukshám yáthā náraḥ | cakṛimā́ satyárādhase || 2 || tvám na indra vājayús tvám gavyúḥ ṣatakrato | tvám hiraṇyayúr vaso || 3 || vayám indra tvāyávo 'bhí prá ṇonumo vṛishan | viddhī́ tv àsyá no vaso || 4 || mā́ no nidé ca váktave 'ryó randhīr árāvṇe | tvé ápi krátur máma || 5 || tvám vármāsi saprátháḥ puroyodháṣ ca vṛitrahan | tváyā práti bruve yujā́ || 6 || 15 ||

mahā́ṅ utā́si yásya té 'nu svadhā́varī sáhaḥ | mamnā́te indra ródasī || 7 || tám tvā marútvatī pári bhúvad vā́ṇī sayā́varī | nákshamāṇā sahá dyúbhiḥ || 8 || ūrdhvā́sas tvā́nv índavo bhúvan dasmám úpa dyávi | sám te namanta krishṭáyaḥ || 9 || prá vo mahé mahivṛ́dhe bharadhvam prácetase

---

30, 2 hávante. ví-vāci. randhaya su-hántu. 3 su-dína vi-uchā́n. upa-mám (5). samát-su ní a°. su-bhágāya. 4 te. yácha. su-ābhúvaḥ. — 31, 1 hári-aṣvāya. soma-pā́vne. 2 ṣáṅsa ít. su-dā́nave. cakṛimá satyá-rādhase. 3 ṣatakrato *iti* ṣata-krato. vaso *iti* (4). 4 v. i. t. III, 41, 7. nonumaḥ. viddhí tú a°. 5 tvé *iti*. 6 várma asi sa-práthaḥ puraḥ-yodháḥ. vṛitra-han. 7 utá asi. te ánu svadhávarī *iti* svadhā́-varī. mamnā́te *iti*. ródasī *iti*. 8 sa-yā́varī. 9 tvā ánu. 10 p. v. m. 62, 2. mahi-vṛídhe. prá-cetase.

prá sumatím kriṇudhvam | víṣaḥ pūrvíḥ prá carā carshaṇipráḥ || 10 || uruvyácase mahíne suvriktím índrāya bráhma janayanta víprāḥ | tásya vratā́ni ná minanti dhī́rāḥ || 11 || índraṃ vā́ṇīr ánuttamanyum evá satrā́ rājānaṃ dadhire sáhadhyai | háryaṣvāya barhayā sám āpín || 12 || 16 ||

32.

Mó shú tvā vāghátaṣ canā́ré asmán ní rīraman | ārā́ttāc cit sadhamā́daṃ na ā́ gahīhá vā sánn úpa ṣrudhi || 1 || imé hí te brahmakṛ́taḥ suté sácā mádhau ná máksha ā́sate | índre kā́maṃ jaritā́ro vasūyávo ráthe ná pā́dam ā́ dadhuḥ || 2 || rāyáskāmo vájrahastaṃ sudákshiṇam putró ná pitáraṃ huve || 3 || imá índrāya sunvire sómāso dádhyāṣiraḥ | tā́ñ ā́ mádāya vajrahasta pītáye háribhyāṃ yāhy óka ā́ || 4 || ṣrávac chrútkarṇa īyate vásūnāṃ nū́ cin no mardhishad gíraḥ | sadyáṣ cid yáḥ sahásrāṇi ṣatā́ dádan nákir dítsantam ā́ minat || 5 || 17 ||

sá vīró ápratishkuta índreṇa ṣūṣuve nṛ́bhiḥ | yás te gabhīrā́ sávanāni vṛitrahan sunóty ā́ ca dhā́vati || 6 || bhávā várūtham maghavan maghónāṃ yát samájāsi ṣárdhataḥ | ví tvā́hatasya védanam bhajemahy ā́ dūṇā́ṣo bharā gáyam || 7 || sunótā somapā́vne sómam índrāya vajríṇe | pácatā paktī́r ávase kriṇudhvám ít pṛiṇánn ít pṛiṇaté máyaḥ || 8 || mā́ sredhata somino dákshatā mahé kriṇudhváṃ rāyá ātúje | taráṇir íj jayati kshéti púshyati ná devā́saḥ kavatnáve || 9 ||

31, 10 su-matím. cara carshaṇi-prā́ḥ. 11 uru-vyácase su-vṛiktím. 12 ánutta-manyum. hári-aṣvāya barhaya. — 32, 1 mó *iti* sú. caná āré asmát. ārā́ttāt. sadha-mā́dam. gahi ihá. 2 brahma-kṛ́taḥ. vasu-yávaḥ. 3 rāyáḥ-kāmaḥ vájra-hastam su-dákshiṇam. 4 imé. dádhi-āṣiraḥ. vajra-hasta. 5 ṣrávat ṣrút-karṇaḥ. nú cit. dádat. 6 áprati-skutaḥ. vṛitra-han. 7 bháva. sam-ájāsi. tvā́-hatasya. duḥ-náṣaḥ bhara. 8 sunóta soma-pā́vne. pácata. 9 dákshata. rāyé ā́-túje. ít.

nákiḥ sudáso rátham páry āsa ná rīramat | índro yásyāvitā́ yásya marúto gámat sá gómati vrajé || 10 || 18 ||

gámad vā́jam vājáyann indra mártyo yásya tvám avitā́ bhúvaḥ | asmā́kam bodhy avitā́ ráthānām asmā́kaṃ ṣūra nṛiṇā́m || 11 || úd ín nv àsya ricyaté 'ṅṣo dhánaṃ ná jigyúshaḥ | yá índro hárivān ná dabhanti táṃ rípo dákshaṃ dadhāti somíni || 12 || mántram ákharvaṃ súdhitaṃ supéṣasaṃ dádhāta yajñíyeshv ā́ | pūrvíṣ caná prásitayas taranti táṃ yá índre kármaṇā bhúvat || 13 || kás tám indra tvā́vasum ā́ mártyo dadharshati | ṣraddhā́ ít te maghavan pā́rye diví vājí vā́jaṃ sishāsati || 14 || maghónaḥ sma vṛitrahátyeshu codaya yé dádati priyā́ vásu | táva práṇītī haryaṣva sūríbhir víṣvā tarema duritā́ || 15 || 19 ||

távéd indrāvamáṃ vásu tvám pushyasi madhyamám | satrā́ víṣvasya paramásya rājasi nákish ṭvā góshu vṛiṇvate || 16 || tvám víṣvasya dhanadā́ asi ṣrutó yá īm bhávanty ājáyaḥ | távāyáṃ víṣvaḥ puruhūta pā́rthivo 'vasyúr nā́ma bhikshate || 17 || yád indra yā́vatas tvám etā́vad ahám íṣīya | stotā́ram íd didhisheya radāvaso ná pāpatvā́ya rāsīya || 18 || ṣíksheyam ín mahayaté divé-dive rāyá ā́ kuhacidvíde | nahí tvád anyán maghavan na ā́pyaṃ vásyo ásti pitā́ caná || 19 || taráṇir ít sishāsati vā́jam púraṃdhyā yujā́ | ā́ va índram puruhūtáṃ name girā́ nemíṃ táshṭeva sudrvàm || 20 || 20 ||

ná dushṭutī́ mártyo vindate vásu ná srédhantaṃ rayír naṣat | suṣáktir ín maghavan túbhyam mā́vate deshṇáṃ yát pā́rye diví || 21 || abhí tvā ṣūra nonumó 'dugdhā iva

32, 10 su-dā́saḥ. yásya a⁰. 11 a. b. a. V, 4, 9. 12 ít nú a⁰ ricyate á⁰. 13 sú-dhitam su-péṣasam. prá-sitayaḥ. 14 tvā́-vasum. ṣraddhā́. sisāsati (20). 15 vṛitra-hátyeshu. prá-nītī hari-aṣva. duḥ-itā́. 16 táva ít indra a⁰. nákiḥ tvā. 17 dhana-dā́ḥ. yé. táva a⁰. puru-hūta. 18 radavaso *iti* rada-vaso. 19 ít. kuhacit-víde. anyát. 20 púram-dhyā. puru-hūtám. táshṭā-iva su-drvàm. 21 duḥ-stutí. su-ṣáktiḥ ít. 22 nonumaḥ á⁰.

dhenávaḥ | íṣānam asyá jágataḥ svardṛ́ṣam íṣānam indra tasthúshaḥ || 22 || ná tvā́vāñ anyó divyó ná pā́rthivo ná jātó ná janishyate | aṣvāyánto maghavann indra vājíno gavyántas tvā havāmahe || 23 || abhí́ shatás tád ā́ bharéndra jyā́yaḥ kánīyasaḥ | purūvásur hí maghavan sanā́d ási bháre-bhare ca hávyaḥ || 24 || párā ṇudasva maghavann amítrān suvédā no vásū kṛidhi | asmā́kam bodhy avitā́ mahādhané bhávā vṛidháḥ sákhīnām || 25 || índra krátuṃ na ā́ bhara pitā́ putrébhyo yáthā | ṣíkshā ṇo asmín puruhūta yā́mani jīvā́ jyótir aṣīmahi || 26 || mā́ no ájñātā vṛijánā durādhyò mā́ṣivāso áva kramuḥ | tváyā vayám pravátaḥ ṣáṣvatīr apó 'ti ṣūra tarāmasi || 27 || 21 ||

33.

Ṣvityáñco mā dakshiṇatáskapardā dhiyaṃjinváso abhí hí pramandúḥ | uttíshṭhan voce pári barhísho nṝ́n ná me dūrā́d ávitave vásishṭhāḥ || 1 || dūrā́d índram anayann ā́ suténa tiró vaiṣantám áti pā́ntam ugrám | pā́ṣadyumnasya vāyatásya sómāt sutā́d índro 'vṛiṇītā vásishṭhān || 2 || evén nú kaṃ síndhum ebhis tatārevén nú kam bhedám ebhir jaghāna | evén nú kaṃ dāṣarājñé sudā́sam prā́vad índro bráhmaṇā vo vasishṭhāḥ || 3 || júshṭī naro bráhmaṇā vaḥ pitṝ́ṇām áksham avyayaṃ ná kílā rishātha | yác chákvarīshu bṛihatā́ rávenéndre ṣúshmam ádadhātā vasishṭhāḥ || 4 || úd dyā́m ivét tṛishṇájo nāthitā́só 'dīdhayur dāṣarājñé vṛitā́saḥ | vásishṭhasya stuvatá índro aṣrod urúṃ tṛ́tsubhyo akṛiṇod u lokám || 5 || 22 ||

32, 22 svaḥ-dṛiṣam. 23 aṣva-yántaḥ. 24 abhí satáḥ. bhara í⁰. puru-vásuḥ. 25 nudasva. su-védā. vásu. a. b. a. m. VI, 46, 4. bháva. 26 ṣiksha naḥ. puru-hūta. jīvā́ḥ. 27 ájñātāḥ vṛijánāḥ. duḥ-ādhyàḥ mā́ á⁰. áti. — 33, 1 dakshiṇatáḥ-kapardāḥ dhiyam-jinvā́saḥ. pra-mandúḥ ut-tíshṭhan. 2 pā́ṣa-dyumnasya. avṛiṇīta. 3 evá ít (3). tatāra. su-dā́sam prá ā⁰. 4 kíla. yát ṣ⁰. rávеṇa í⁰. ádadhāta. 5 dyā́m-iva ít tṛishṇá-jaḥ nāthitā́saḥ á⁰.

daṇḍā́ ivéd goájanāsa āsan páricbinnā bharatā́ arbhakā́saḥ | ábhavac ca puraetā́ vásishṭha ā́d ít tṛ́tsūnām víṣo aprathanta || 6 || tráyaḥ kṛiṇvanti bhúvaneshu rétas tisráḥ prajā́ ā́ryā jyótiragrāḥ | tráyo gharmā́sa ushásam sacante sárvāñ ít tā́ñ ánu vidur vásishṭhāḥ || 7 || sū́ryasyeva vakshátho jyótir eshām samudrásyeva mahimā́ gabhīráḥ | vā́tasyeva prajavó nā́nyéna stómo vasishṭhā ánvetave vaḥ || 8 || tá ín niṇyám hṛ́dayasya praketaíḥ sahásravalṣam abhí sám caranti | yaména tatám paridhím váyanto 'psarása úpa sedur vásishṭhāḥ || 9 || vidyúto jyótiḥ pári saṃjíhānam mitrā́váruṇā yád ápaṣyatām tvā | tát te jánmotaíkam vasishṭhāgástyo yát tvā viṣá ājabhā́ra || 10 || 23 ||

utā́si maitrāvaruṇó vasishṭhorváṣyā brahman mánasó 'dhi jātáḥ | drapsám skannám bráhmaṇā daívyena víṣve devā́ḥ púshkare tvādadanta || 11 || sá praketá ubháyasya pravidvā́n sahásradāna utá vā sádānaḥ | yaména tatám paridhím vayishyánn apsarásaḥ pári jajñe vásishṭhaḥ || 12 || satré ha jātā́v ishitā́ námobhiḥ kumbhé rétaḥ sishicatuḥ samānám | táto ha mā́na úd iyāya mádhyāt táto jātám ṛ́shim āhur vásishṭham || 13 || ukthabhṛ́tam sāmabhṛ́tam bibharti grā́vāṇam bíbhrat prá vadāty ágre | úpainam ādhvam sumanasyámānā ā́ vo gachāti pratṛido vásishṭhaḥ || 14 || 24 ||

Dvitīyo 'nuvākaḥ.

34.

Prá ṣukraítu deví manīshá asmát sútashṭo rátho ná

33, 6 daṇḍā́ḥ-iva ít go-ájanāsaḥ. pári-chinnāḥ. ábhavat. puraḥ-etā́. 7 pra-jā́ḥ ā́ryāḥ jyótiḥ-agrāḥ. 8 suryasya-iva. samudrásya-iva. vā́tasya-iva pra-javáḥ ná a⁰. ánu-etave. 9 té ít. pra-ketaíḥ. sahásra-valṣam. pari-dhím. 10 vi-dyútaḥ. sam-jíhānam. jánma utá e⁰ vasishṭha a⁰. ā-jabhā́ra. 11 utá asi. vasishṭha urváṣyāḥ. mánasaḥ á⁰. tvā a⁰. 12 pra-ketáḥ. pra-vidvā́n sahásra-dānaḥ. sá-dānaḥ. y. t. p 9. 13 sisicatuḥ. 14 uktha-bhṛítam sāma-bhṛitam. úpa e⁰. su-manasyámānāḥ. pra-tṛidaḥ. — 34, 1 ṣukrā́ e⁰. manishā́. sú-tashṭaḥ.

vājī́ || 1 || vidúḥ pṛithivyā́ divó janítram̐ śṛiṇvánty ā́po ádha ksháramtīḥ || 2 || ā́paś cid asmai pínvanta pṛithvī́r vṛitréshu śū́rā máṅsanta ugrā́ḥ || 3 || ā́ dhūrshv àsmai dádhātā́śvān índro ná vajrī́ híraṇyabāhuḥ || 4 || abhí prá sthātáheva yajñám̐ yā́teva pátman tmánā hinota || 5 || tmánā samátsu hinóta yajñám̐ dádhāta ketúm̐·jánāya vīrám || 6 || úd asya śúshmād bhānúr nā́rta bíbharti bhārám pṛithivī́ ná bhū́ma || 7 || hváyāmi devā́ṅ áyātur agne sā́dhann ṛiténa dhíyam̐ dadhāmi || 8 || abhí vo devī́m̐ dhíyam̐ dadhidhvam prá vo devatrā́ vā́cam̐ kṛiṇudhvam || 9 || ā́ cashṭa āsām pā́tho nadī́nām̐ váruṇa ugrā́ḥ sahásracakshāḥ || 10 || 25 ||

rā́jā rāshṭrā́ṇām péśo nadī́nām ánuttam asmai kshatrám̐ viśvā́yu || 11 || ávishṭo asmā́n víśvāsu vikshv ádyum̐ kṛiṇota śáṅsam̐ ninitsóḥ || 12 || vy ètu didyúd dvishā́m áśevā yuyóta víshvag rápas tanū́nām || 13 || ávīn no agnír havyā́n námobhiḥ préshṭho asmā adhāyi stómaḥ || 14 || sajū́r devébhir apā́m̐ nápātam̐ sákhāyam̐ kṛidhvam̐ śivó no astu || 15 || abjā́m ukthaír áhim̐ gṛiṇīshe budhné nadī́nām̐ rájassu shī́dan || 16 || mā́ nó 'hir budhnyò rishé dhān mā́ yajñó asya sridhad ṛitāyóḥ || 17 || utá na eshú nṛ́shu śrávo dhuḥ prá rāyé yantu śárdhanto aryā́ḥ || 18 || tápanti śátrum̐ svàr ṇá bhū́mā mahā́senāso ámebhir eshām || 19 || ā́ yán naḥ pátnīr gámanty áchā tváshṭā supāṇír dádhātu vīrā́n || 20 || 26 ||

práti na stómam̐ tváshṭā jusheta syā́d asmé arámatir vasūyúḥ || 21 || tā́ no rāsan rātishā́co vásūny ā́ ródasī varuṇānī́ śṛiṇotu | várūtrībhiḥ suśaraṇó no astu tváshṭā su-

34, 2 pṛithivyā́ḥ. 3 śū́rāḥ máṅsante. 4 dhuḥ-sú a⁰ dádhāta á⁰. híraṇya-bāhuḥ. 5 sthāta áha-iva. yā́tā-iva. 6 samát-su. 7 ná ā⁰. 10 cashṭe. sahásra-cakshāḥ. 11 viśvá-āyu. 12 ávishṭo *iti*. vikshú. 13 ví etu. 14 ávīt. havya-át. asmai. 15 sa-jū́ḥ. 16 ap-jā́m. sī́dan. 17 mā́-dhāt V, 41, 16. ṛita-yóḥ. 19 ná bhū́ma mahā́-senāsaḥ. 20 yát. ácha. su-pāṇíḥ. 21 naḥ. asmé *iti*. vasu-yúḥ. 22 rāti-sā́caḥ (23). ā́ — śṛiṇotu V, 46, 8. su-śaraṇáḥ.

dátro ví dadhātu rā́yaḥ || 22 || tán no rā́yaḥ párvatās tán na ā́pas tád rātishā́ca óshadhīr utá dyaúḥ | vánaspátibhiḥ pṛithiví sajóshā ubhé ródasī pári pāsato naḥ || 23 || ánu tád urví ródasī jihātām ánu dyuksho váruṇa índrasakhā | ánu víṣve marúto yé saháso rāyáḥ syāma dharúṇaṃ dhiyádhyai || 24 || tán na índro váruṇo mitró agnír ā́pa óshadhīr vaníno jushanta | ṣárman syāma marútām upásthe yūyám pāta — || 25 || 27 ||

35.

Ṣáṃ na indrāgní bhavatām ávobhiḥ ṣáṃ na índrāváruṇā rātáhavyā | ṣám índrāsómā suvitā́ya ṣáṃ yóḥ ṣáṃ na índrāpūsháṇā vā́jasātau || 1 || ṣáṃ no bhágaḥ ṣám u naḥ ṣáṅso astu ṣáṃ naḥ púraṃdhiḥ ṣám u santu rā́yaḥ | ṣáṃ naḥ satyásya suyámasya ṣáṅsaḥ ṣáṃ no aryamā́ purujātó astu || 2 || ṣáṃ no dhātā́ ṣám u dhartā́ no astu ṣáṃ na urūcī́ bhavatu svadhā́bhiḥ | ṣáṃ ródasī bṛihatī́ ṣáṃ no ádriḥ ṣáṃ no devā́nāṃ suhávāni santu || 3 || ṣáṃ no agnír jyótiranīko astu ṣáṃ no mitrā́váruṇāv aṣvínā ṣám | ṣáṃ naḥ sukṛítāṃ sukṛitā́ni santu ṣáṃ na ishiró abhí vātu vā́taḥ || 4 || ṣáṃ no dyā́vāpṛithivī́ pūrváhūtau ṣám antárikshaṃ dṛiṣáye no astu | ṣáṃ na óshadhīr vaníno bhavantu ṣáṃ no rájasas pátir astu jishṇúḥ || 5 || 28 ||

ṣáṃ na índro vásubhir devó astu ṣám ādityébhir váruṇaḥ suṣáṅsaḥ | ṣáṃ no rudró rudrébhir jálāshaḥ ṣáṃ nas tváshṭā gnā́bhir ihá ṣriṇotu || 6 || ṣáṃ naḥ sómo bhavatu bráhma ṣáṃ naḥ ṣáṃ no grā́vāṇaḥ ṣám u santu yajñā́ḥ | ṣáṃ naḥ ṣvárūṇām mitáyo bhavantu ṣáṃ naḥ prasvàḥ ṣám

---

34, 22 su-dátraḥ. 23 tát (2). sa-jóshāḥ ubhé *iti* ródasī *iti*. 24 urví *iti* ródasī *iti*. índra-sakhā. 25 tát. upá-sthe. — 35, 1 indrāgní *iti*. rātá-havyā. vā́ja-sātau. 2 púram-dhiḥ. su-yámasya. puru-jātáḥ. 3 ródasī *iti* bṛihatī́ *iti*. su-hávāni. 4 jyótiḥ-anīkaḥ. su-kṛítām su-kṛitā́ni. 5 dyā́vāpṛithivī́ *iti* pūrvá-hūtau. 6 su-ṣáṅsaḥ. 7 pra-svàḥ.

v astu védiḥ || 7 || ṣáṃ naḥ sū́rya urucákshā úd etu ṣáṃ naṣ cátasraḥ pradíṣo bhavantu | ṣáṃ naḥ párvatā dhruváyo bhavantu ṣáṃ naḥ síndhavaḥ ṣám u santv ā́paḥ || 8 || ṣáṃ no áditir bhavatu vratébhiḥ ṣáṃ no bhavantu marútaḥ svarkā́ḥ | ṣáṃ no víshṇuḥ ṣáṃ u pūshā́ no astu ṣáṃ no bhavítram ṣám v astu vāyúḥ || 9 || ṣáṃ no deváḥ savitā́ trā́yamāṇaḥ ṣáṃ no bhavantūsháso vibhātī́ḥ | ṣáṃ naḥ parjányo bhavatu prajā́bhyaḥ ṣáṃ naḥ kshétrasya pátir astu ṣambhúḥ || 10 || 29 ||

ṣáṃ no devā́ viṣvádevā bhavantu ṣáṃ sárasvatī sahá dhībhír astu | ṣám abhishā́caḥ ṣám u rātishā́caḥ ṣáṃ no divyā́ḥ pā́rthivāḥ ṣáṃ no ápyāḥ || 11 || ṣáṃ naḥ satyásya pátayo bhavantu ṣáṃ no árvantaḥ ṣám u santu gā́vaḥ | ṣáṃ na ṛibhávaḥ sukṛ́taḥ suhástāḥ ṣáṃ no bhavantu pitáro háveshu || 12 || ṣáṃ no ajá ékapād devó astu ṣáṃ nó 'hir budhnyàḥ ṣáṃ samudráḥ | ṣáṃ no apā́ṃ nápāt perúr astu ṣáṃ naḥ pṛ́ṣnir bhavatu devágopā || 13 || ādityā́ rudrā́ vásavo jushantedám bráhma kriyámāṇam návīyaḥ | ṣṛiṇvántu no divyā́ḥ pā́rthivāso gójātā utá yé yajñíyāsaḥ || 14 || yé devā́nāṃ yajñíyā yajñíyānām mánor yájatrā amṛ́tā ṛitajñā́ḥ | té no rāsantām urugāyám adyá yūyám pāta — || 15 || 30 ||

Tṛitīyo 'dhyāyaḥ.

36.

Prá bráhmaitu sádanād ṛitásya ví raṣmíbhiḥ sasṛije sū́ryo gā́ḥ | ví sā́nunā pṛithivī́ sasra urvī́ pṛithú prátīkam

---

35, 8 uru-cákshāḥ. pra-díṣaḥ. párvatāḥ. 9 su-arkā́ḥ. 10 bhavantu u⁰ vi-bhātī́ḥ. pra-jā́bhyaḥ. ṣam-bhúḥ. 11 devā́ḥ viṣvá-devāḥ. abhi-sā́caḥ. rāti-sā́caḥ. 12 s. n. s. 2. su-kṛ́taḥ su-hástāḥ. 13 éka-pāt. naḥ á⁰. devá-gopā. 14 ā. r. v. III, 8, 8. jushanta i⁰. gó-jātāḥ. 15 yajñíyāḥ. ṛita-jñā́ḥ. uru-gāyám. — 36, 1 bráhma etu. sasre.

ádhy édhe agníḥ || 1 || imā́ṃ vām mitrāvaruṇā suvṛiktím íshaṃ ná kriṇve asurā návīyaḥ | inó vām anyáḥ padavī́r ádabdho jánaṃ ca mitró yatati bruvāṇáḥ || 2 || ā́ vā́tasya dhrájato ranta ityā́ ápīpayanta dhenávo ná súdāḥ | mahó diváḥ sádane jā́yamānó 'cikradad vṛishabháḥ sásminn ū́dhan || 3 || girā́ yá etā́ yunájad dhárī ta índra priyā́ suráthā śūra dhāyū́ | prá yó manyúṃ rírikshato mināty ā́ sukrátum aryamáṇaṃ vavṛityām || 4 || yájante asya sakhyáṃ váyaş ca namasvínaḥ svá ṛitásya dhā́man | ví príksho bābadhe nṛíbhi stávāna idáṃ námo rudrā́ya préshṭham || 5 || 1 ||

ā́ yát sākáṃ yaşáso vāvaṣānā́ḥ sárasvatī saptáthī síndhumātā | yā́ḥ sushváyanta sudúghāḥ sudhārā́ abhí svéna páyasā pípyānāḥ || 6 || utá tyé no marúto mandasānā́ dhíyaṃ tokáṃ ca vājíno 'vantu | mā́ naḥ pári khyad ákasharā cáranty ávīvṛidhan yújyaṃ té rayíṃ naḥ || 7 || prá vo mahī́m arámatiṃ kṛiṇudhvam prá pūsháṇaṃ vidathyàṃ ná vīrám | bhágaṃ dhiyò 'vitā́raṃ no asyā́ḥ sātaú vā́jaṃ rātishā́cam púraṃdhim || 8 || áchāyáṃ vo marutaḥ ṣlóka etv áchā víshṇuṃ nishiktapā́m ávobhiḥ | utá prajā́yai gṛiṇaté váyo dhur yūyám pāta — || 9 || 2 ||

37.

Ā́ vo váhishṭho vahatu stavádhyai rátho vājā ṛibhukshaṇo ámṛiktaḥ | abhí tripṛishṭhaíḥ sávaneshu sómair máde suṣiprā mahábhiḥ pṛiṇadhvam || 1 || yūyáṃ ha rátnam maghávatsu dhattha svardṛíṣa ṛibhukshaṇo ámṛiktam | sáṃ

36, 2 ā́ 1⁰. su-vṛiktím. pada-vī́ḥ. 3 rante. jā́yamānaḥ á⁰. 4 hárī *iti* te. su-ráthā. dhāyū́ *iti*. su-krátum. 5 své. nṛí-bhiḥ. 6 síndhu-mātā. susváyanta su-dúghāḥ su-dhārā́ḥ. 7 mandasānā́ḥ. cárantī. 8 dhiyáḥ a⁰. rāti-sā́cam púram-dhim. 9 ácha a⁰. ácha. nisikta-pā́m. pra-jā́yai. — 37, 1 tri-pṛishṭhaíḥ. su-ṣiprāḥ. 2 svaḥ-dṛíṣaḥ.

yajñéshu svadhāvantaḥ pibadhvaṃ ví no rā́dhāṅsi matíbhir dayadhvam || 2 || uvócitha hí maghavan deshṇám mahó árbhasya vásuno vibhāgé | ubhā́ te pūrṇā́ vásunā gábhastī ná sūnṛ́tā ní yamate vasavyā̀ || 3 || tvám indra sváyaṣā ṛibhukshā́ vā́jo ná sādhúr ástam eshy ṛ́ikvā | vayáṃ nú te dāṣvā́ṅsaḥ syāma bráhma kṛiṇvánto harivo vásishṭhāḥ || 4 || sánitāsi praváto dāṣúshe cid yā́bhir vívesho haryaṣva dhībhíḥ | vavanmā́ nú te yújyābhir ūtī́ kadā́ na indra rāyá ā́ daṣasyeḥ || 5 || [3] ||

vāsáyasīva vedhásas tváṃ naḥ kadā́ na indra vácaso bubodhaḥ | ástaṃ tātyā́ dhiyā́ rayíṃ suvī́ram pṛikshó no árvā ny ùhīta vājī́ || 6 || abhí yáṃ deví nírṛitiṣ cid íṣe nákshanta índraṃ ṣarádaḥ supṛ́kshaḥ | úpa tribandhúr jarádashṭim ety ásvaveṣaṃ yáṃ kṛiṇávanta mártāḥ || 7 || ā́ no rā́dhāṅsi savita stavádhyā ā́ rā́yo yantu párvatasya rātaú | sádā no divyáḥ pāyúḥ sishaktu yūyám pāta — || 8 || [4] ||

38.

Úd u shyá deváḥ savitā́ yayāma hiraṇyáyīm amátiṃ yā́m áṣiṣret | nūnám bhágo hávyo mā́nushebhir ví yó rátnā purūvásur dádhāti || 1 || úd u tishṭha savitaḥ ṣrudhy àsyá híraṇyapāṇe prábhṛitāv ṛitásya | vy ùrvī́m pṛithvī́m amátiṃ sṛijāná ā́ nṛ́bhyo martabhójanaṃ suvānáḥ || 2 || ápi shṭutáḥ savitā́ devó astu yám ā́ cid víṣve vásavo gṛiṇánti | sá na stómān namasyàṣ cáno dhād víṣvebhiḥ pātu pāyúbhir ní sūrī́n || 3 || abhí yáṃ devy áditir gṛiṇā́ti saváṃ devásya sa-

37, 3 vi-bhāgé. gábhastī *iti*. 4 svá-yaṣāḥ ṛibhukshāḥ. 5 sánitā asi. hari-aṣva. vavanmá. 6 vāsáyasi-iva. su-vī́ram. ní u°. 7 níḥ-ṛitiḥ. nákshante. su-pṛ́kshaḥ. tri-bandhúḥ jarát-ashṭim. ásva-veṣam. 8 savitar *iti* stavádhyai. sisaktu. — 38, 1 úd — savitā́ II, 38, 1. hiraṇyáyīm — áṣiṣret III, 38, 8. puru-vásuḥ. 2 savitar *iti* ṣrudhí a° híraṇya-pāṇe prá-bhṛitau. ví u°. marta-bhójanam. 3 stutáḥ. naḥ. 4 a. y. d. VII, 37, 7.

vitúr jushāṇá | abhí samrā́jo váruṇo gṛiṇanty abhí mitrā́so aryamā́ sajóshāḥ || 4 || abhí yé mithó vanúshaḥ sápante rātíṃ divó rātishā́caḥ pṛithivyā́ḥ | áhir budhnyà utá naḥ ṣṛiṇotu várūtry ékadhenubhir ní pātu || 5 || ánu tán no jā́s-pátir maṅsīshṭa rátnaṃ devásya savitúr iyānáḥ | bhágam ugró 'vase jóhavīti bhágam ánugro ádha yāti rátnam || 6 || ṣáṃ no bhavantu vājíno háveshu devátātā mitádravaḥ svarkā́ḥ | jambháyantó 'hiṃ vṛíkaṃ rákshāṅsi sánemy asmád yuyavann ámīvāḥ || 7 || vā́je-vāje 'vata vājino no dháneshu viprā amṛitā ṛitajñāḥ | asyá mádhvaḥ pibata mādáyadhvaṃ tṛiptā́ yāta pathíbhir devayā́naiḥ || 8 || 5 ||

39.

Ūrdhvó agníḥ sumatíṃ vásvo aṣret pratīcī jūrṇír devátātim eti | bhejā́te ádrī rathyèva pánthām ṛitáṃ hótā na ishitó yajāti || 1 || prá vāvṛije supráyā́ barhír eshām ā́ viṣpátīva bíriṭa iyāte | viṣā́m aktór ushásaḥ pūrváhūtau vāyúḥ pūshā́ svastáye niyútvān || 2 || jmayā́ átra vásavo ranta devā́ urā́v antárikshe marjayanta ṣubhrā́ḥ | arvā́k pathā́ urujrayaḥ kṛiṇudhvaṃ ṣrótā dūtásya jagmúsho no asyá || 3 || té hí yajñéshu yajñíyāsa ū́māḥ sadhásthaṃ víṣve abhí sánti devā́ḥ | tā́ṅ adhvará uṣató yakshy agne ṣrushṭí bhágaṃ nā́satyā púraṃdhim || 4 || ā́gne gíro divá ā́ pṛithivyā́ mitráṃ vaha váruṇam índram agním | ā́ryamáṇam áditiṃ víshṇum eshāṃ sárasvatī marúto mādayantām || 5 || raré havyám matíbhir yajñíyānāṃ nákshat kā́mam mártyānām ásinvan | dhā́tā rayím avidasyáṃ sadāsā́ṃ sakshīmáhi yújyebhir nú

38, 4 sam-rā́jaḥ. sa-jóshāḥ. 5 rāti-sā́caḥ. várūtrī ékadhenu -bhiḥ. 6 tát. jā́ḥpátiḥ. ávase. 7 mitá-dravaḥ su-arkā́ḥ jambháyantaḥ á⁰. 8 ṛita-jñāḥ. tṛiptā́ḥ. deva-yā́naiḥ. — 39, 1 su -matím. bhejā́te *iti* ádrī *iti* rathyā̀-iva. 2 vavṛije su-prayā́ḥ. viṣpátīveti viṣpátī-iva bíriṭe iyāte *iti*. pūrvá-hūtau. 3 uru-jrayaḥ. ṣróta. 4 sadhá-stham. adhvaré. púram-dhim. 5 ā́ a⁰. pṛithivyā́ḥ. ā́ a⁰. 6 dhā́ta. avi-dasyám sadā-sā́m.

devaíḥ || 6 || nū́ ródasī abhíshṭute vásishṭhair ṛitā́vāno váruṇo mitró agníḥ | yáchantu candrā́ upamám̐ no arkám̐ yūyám pāta — || 7 || 6 ||

40.

Ó ṣrushṭír vidathyā̀ sám etu práti stómam̐ dadhīmahi turā́ṇām | yád adyá deváḥ savitā́ suvā́ti syā́māsya ratníno vibhāgé || 1 || mitrás tán no váruṇo ródasī ca dyúbhaktam índro aryamā́ dadātu | dídeshṭu devy áditī rékṇo vāyúṣ ca yán niyuvaíte bhágaṣ ca || 2 || séd ugró astu marutaḥ sá ṣushmī́ yám mártyam pṛishadaṣvā ávātha | utém agníḥ sárasvatī junánti ná tásya rāyáḥ paryetā́sti || 3 || ayám̐ hí netā́ váruṇa ṛitásya mitró rā́jāno aryamā́po dhúḥ | suhávā devy áditir anarvā́ té no áṅho áti parshann árishṭān || 4 || asyá devásya mīḷhúsho vayā́ víshṇor eshásya prabhṛithé havírbhiḥ | vidé hí rudró rudríyam mahitvám̐ yāsishṭám̐ vartír aṣvināv írāvat || 5 || mā́tra pūshann āghṛiṇa irasyo várūtrī yád rātishā́caṣ ca rā́san | mayobhúvo no árvanto ní pāntu vṛishṭím párijmā vā́to dadātu || 6 || nū́ ródasī — || 7 || 7 ||

41.

Prātár agním prātár índram̐ havāmahe prātár mitrā́váruṇā prātár aṣvínā | prātár bhágam pūsháṇam bráhmaṇas pátim prātáḥ sómam utá rudrám̐ huvema || 1 || prātarjítam bhágam ugrám̐ huvema vayám putrám áditer yó vidhartā́ | ādhráṣ cid yám mányamānas turáṣ cid rā́jā cid yám bhá-

39, 7 nú ródasī *iti* abhístute *ity* abhí-stute. ṛitá-vānaḥ. upa-mám. — 40, 1 ó *iti*. syā́ma a°. vi-bhāgé. 2 tát. ródasī *iti*. dyú-bhaktam. deví áditiḥ. yát niyuvaíte *iti* ni-yuvaíte. 3 sáḥ ít. pṛishat-aṣvāḥ. utá īm. pari-etā́ a°. 4 aryamā́ á° dhúr *iti* dhúḥ su-hávā deví. 5 vayā́ḥ. pra-bhṛithé. 6 mā́ á°. āghṛiṇe. rāti-sā́caḥ. mayaḥ-bhúvaḥ. pári-jmā. — 41, 1 prātár *iti* s°. 2 prātaḥ-jítam. vi-dhartā́.

gam bhakshī́ty ā́ha || 2 || bhága práṇetar bhága sátyarādho bhágemā́ṃ dhíyam úd avā dádan naḥ | bhága prá ṇo janaya góbhir áṣvair bhága prá nṛíbhir nṛivántaḥ syāma || 3 || utédā́nīm bhágavantaḥ syāmotá prapitvá utá mádhye áhnām | utóditā maghavan sū́ryasya vayáṃ devā́nāṃ sumataú syāma || 4 || bhága evá bhágavām̐ astu devās téna vayám bhágavantaḥ syāma | táṃ tvā bhaga sárva íj johavīti sá no bhaga puraetā́ bhavehá || 5 || sám adhvarā́yoshásо namanta dadhikrā́veva ṣúcaye padā́ya | arvācīnáṃ vasuvídam bhágaṃ no rátham ivā́ṣvā vājína ā́ vahantu || 6 || áṣvāvatīr gómatīr na ushā́so vīrávatīḥ sádam uchantu bhadrā́ḥ | ghṛitáṃ dúhānā viṣvátaḥ prápītā yūyám pāta — || 7 || 8 ||

42.

Prá brahmā́ṇo ā́ṅgiraso nakshanta prá krandanúr nabhanyàsya vetu | prá dhenáva udaprúto navanta yujyā́tām ádrī adhvarásya péṣaḥ || 1 || sugás te agne sánavitto ádhvā yukshvā́ suté haríto rohítaṣ ca | yé vā sádmann arushā́ vīravā́ho huvé devā́nāṃ jánimāni sattáḥ || 2 || sám u vo yajñám mahayan námobhiḥ prá hótā mandró ririca upāké | yájasva sú purvaṇīka devā́n ā́ yajñíyām arámatiṃ vavṛityāḥ || 3 || yadā́ vīrásya reváto duroṇé syonaṣī́r átithir ācíketat | súprīto agníḥ súdhito dáma ā́ sá viṣé dāti vā́ryam íyatyai || 4 || imáṃ no agne adhvaráṃ jushasva marútsv índre yaṣásaṃ kṛidhī naḥ | ā́ náktā barhíḥ sadatām ushā́so-

---

41, 2 bhakshi íti. 3 pránetar *iti* prá-netaḥ. sátya-rādhaḥ bhága i⁰. ava dádat. naḥ. 4 utá i⁰. syāma utá pra-pitvé. utá út-itā. su-mataú. 5 ít. puraḥ-etā́ bhava ihá. 6 adhvarā́ya u⁰. dadhikrā́vā-iva. vasu-vídam. rátham-iva áṣvāḥ. 7 áṣva-vatīḥ. ushásaḥ. dúhānāḥ. prá-pītāḥ. — 42, 1 uda-prútaḥ. ádrī *iti*. 2 su -gáḥ. sána-vittaḥ. yukshvá. arushā́ḥ vīra-vā́haḥ. 3 ririce. puru -anīka. 4 syona-ṣī́ḥ. ā-cíketat sú-prītaḥ. sú-dhitaḥ dáme. 5 kṛidhi. ushásā.

ṣántā mitrā́váruṇā yajehá || 5 || evā́gníṃ sahasyàṃ vásishṭho rāyáskāmo viṣvápsnyasya staut | ísham rayím paprathad vā́jam asmé yūyám pāta — || 6 || 9 ||

43.

Prá vo yajñéshu devayánto arcan dyā́vā námobhiḥ prithiví ishádhyai | yéshām bráhmāṇy ásamāni víprā víshvag viyánti vaníno ná ṣā́khāḥ || 1 || prá yajñá etu hétvo ná sáptir úd yachadhvaṃ sámanaso ghṛitā́cīḥ | striṇītá barhír adhvarā́ya sādhū́rdhvā́ ṣocī́nshi devayū́ny asthuḥ || 2 || ā́ putrā́so ná mātáraṃ víbhṛitrāḥ sā́nau devā́so barhíshaḥ sadantu | ā́ viṣvā́cī vidathyā̀m anaktv ágne mā́ no devátātā mṛídhas kaḥ || 3 || té sīshapanta jósham ā́ yájatrā ṛitásya dhā́rāḥ sudúghā dúhānāḥ | jyéshṭhaṃ vo adyá máha ā́ vásūnām ā́ gantana sámanaso yáti shṭhá || 4 || evā́ no agne vikshv ā́ daṣasya tváyā vayáṃ sahasāvann ā́skrāḥ | rāvā́ yujā́ sadhamā́do árishṭā yūyám pāta — || 5 || 10 ||

44.

Dadhikrā́ṃ vaḥ prathamám aṣvínoshásam agníṃ sámiddham bhágam ūtáye huve | índraṃ víshṇum pūsháṇam bráhmaṇas pátim ādityā́n dyā́vāpṛithiví apáḥ svàḥ || 1 || dadhikrā́m u námasā bodháyanta udírāṇā yajñám upaprayántaḥ | íḷāṃ devím barhíshi sādáyanto 'ṣvínā víprā suhávā huvema || 2 || dadhikrā́vāṇam bubudhānó agním úpa bruva ushásaṃ sū́ryaṃ gā́m | bradhnám māñṣcatór váruṇasya ba-

42, 5 uṣántā. yaja ihá. 6 evá a⁰. rāyáḥ-kāmaḥ viṣvá-psnyasya. asmé *iti.* — 43, 1 pṛithivī́ *iti.* vi-yánti. 2 sá-manasaḥ (4). sādhú ū⁰. 3 ví-bhṛitrāḥ. kar *iti* kaḥ. 4 su-dúghāḥ. sthá. 5 evá. vikshú. sadha-mā́daḥ árishṭāḥ. — 44, 1 dadhi-krā́m (2). aṣvínā u⁰. sám-iddham. dyā́vāpṛithiví *iti.* svàr *iti* svàḥ. 2 ut-írāṇāḥ. upa-prayántaḥ. su-hávā. 3 dadhi-krā́vāṇam. bruve. mañccatóḥ.

bhrúm̧ té víṣvāsmád duritā́ yāvayantu || 3 || dadhikrā́vā prathamó vājy árvā́gre ráthānām bhavati prajānán | sam̧vidāná ushásā sū́ryeṇādityébhir vásubhir áñgirobhiḥ || 4 || ā́ no dadhikrā́ḥ pathyā̀m anaktv ṛitásya pánthām ánvetavā́ u | ṣṛiṇótu no daívyam̧ ṣárdho agníḥ ṣṛiṇvántu víṣve mahishā́ ámūrāḥ || 5 || 11 ||

45.

Ā́ devó yātu savitā́ surátno 'ntarikshaprā́ váhamāno áṣvaiḥ | háste dádhāno náryā purū́ṇi niveṣáyañ ca prasuváñ ca bhū́ma || 1 || úd asya bāhū́ ṣithirā́ bṛihántā hiraṇyáyā divó ántāñ anashṭām | nūnám̧ só asya mahimā́ panishṭa sū́raṣ cid asmā ánu dād apasyā́m || 2 || sá ghā no deváḥ savitā́ sahā́vā́ sāvishad vásupatir vásūni | viṣráyamāṇo amátim urūcím martabhójanam ádha rāsate naḥ || 3 || imā́ gíraḥ savitā́ram̧ sujihvám pūrṇágabhastim īḷate supāṇím | citrám̧ váyo bṛihád asmé dadhātu yūyám pāta — || 4 || 12 ||

46.

Imā́ rudrā́ya sthirádhanvane gíraḥ kshipréshave devā́ya svadhā́vne | áshāḷhāya sáhamānāya vedháse tigmā́yudhāya bharatā ṣṛiṇótu naḥ || 1 || sá hí kshāyeṇa kshámyasya jánmanaḥ sā́mrājyena divyásya cétati | ávann ávantīr úpa no dúraṣ carānamīvó rudra jā́su no bhava || 2 || yā́ te didyúd ávasṛishṭā divás pári kshmayā́ cárati pári sā́ vṛiṇaktu naḥ | sahásram̧ te svapivāta bheshajā́ mā́ nas tokéshu tánayeshu

---

44, 3 víṣvā a° duḥ-itā́ ya°. 4 dadhi-krā́vā. vājī́ árvā á°. pra-jānán sam-vidānáḥ sū́ryeṇa ā°. 5 dadhi-krā́ḥ. ánu-etavaí. — 45, 1 su-rátnaḥ antariksha-prā́ḥ. ni-veṣáyan. pra-suván. 2 bāhū́ *iti*. asmai. 3 gha. sahá-vā ā́. vásu-patiḥ. vi-ṣráyamāṇaḥ. marta-bhójanam. 4 imā́ḥ. su-jihvám pū́rṇá-gabhastim. su-pāṇím. asmé *iti*. — 46, 1 imā́ḥ. sthirá-dhanvane. kshiprá-ishave. tigmá-āyudhāya bharata. 2 cara a°. 3 áva-sṛishṭā. su-apivāta.

rīrishaḥ || 3 || mā́ no vadhī rudra mā́ párā dā mā́ te bhūma prásitau hīḷitásya | ā́ no bhaja barhíshi jīvaṣaṅsé yūyám pāta — || 4 || 13 ||

47.

Ā́po yáṃ vaḥ prathamáṃ devayánta indrapā́nam ūrmím ákriṇvateḷáḥ | táṃ vo vayáṃ ṣúcim ariprám adyá ghṛitaprúsham mádhumantaṃ vanema || 1 || tám ūrmím āpo mádhumattamaṃ vo 'pā́ṃ nápād avatv āṣuhémā | yásminn índro vásubhir mādáyāte tám aṣyāma devayánto vo adyá || 2 || ṣatápavitrāḥ svadháyā mádantīr devī́r devā́nām ápi yanti pā́thaḥ | tā́ índrasya ná minanti vratā́ni síndhubhyo havyáṃ ghṛitávaj juhota || 3 || yā́ḥ sū́ryo raṣmíbhir ātatā́na yā́bhya índro áradad gātúm ūrmím | té sindhavo várivo dhātanā no yūyám pāta — || 4 || 14 ||

48.

Ṛ́bhukshaṇo vājā mādáyadhvam asmé naro maghavānaḥ sutásya | ā́ vo 'rvā́caḥ krátavo ná yātā́ṃ víbhvo ráthaṃ náryaṃ vartayantu || 1 || ṛibhúr ṛibhúbhir abhí vaḥ syāma víbhvo vibhúbhiḥ ṣávasā ṣávāṅsi | vā́jo asmā́ñ avatu vā́jasātāv índreṇa yujā́ tarushema vṛitrám || 2 || té cid dhí pūrvír abhí sánti ṣāsā́ víṣvāñ aryá uparátāti vanvan | índro víbhvāñ ṛibhukshā́ vā́jo aryáḥ ṣátror mithatyā́ kṛiṇavan ví nṛimṇám || 3 || nū́ devāso várivaḥ kartanā no bhūtá no víṣvé 'vase sajóshāḥ | sám asmé ísh[illegible]ṃ vásavo dadīran yūyám pāta — || 4 || 15 ||

46, 3 ririshaḥ. 4 vadhīḥ. dāḥ. prá-sitau. jīva-ṣaṅsé. — 47, 1 indra-pānam. ákriṇvata i⁰. ghṛita-prúsham. 2 āṣu-hémā. 3 ṣatá-pavitrāḥ. ghṛitá-vat. 4 ā-tatā́na. dhātana. — 48, 1 vājāḥ. asmé *iti*. ví-bhvaḥ. 2 ví-bhvaḥ vibhú-bhiḥ. vā́ja-sātau. 3 hí. ví-bhvā ṛibhukshā́ḥ. 4 nú. kartana. víṣve á⁰ sa-jóshāḥ. asmé *iti*.

49.

Samudrájyeshṭhāḥ salilásya mádhyāt punānā́ yanty ánivisamānāḥ | índro yā́ vajrī́ vṛishabhó rarā́da tā́ ā́po devī́r ihá mā́m avantu || 1 || yā́ ā́po divyā́ utá vā srávanti khanítrimā utá vā yā́ḥ svayaṃjā́ḥ | samudrā́rthā yā́ḥ ṣúcayaḥ pāvakā́s tā́ ā́po — || 2 || yā́sāṃ rā́jā váruṇo yā́ti mádhye satyānṛité avapáṣyañ jánānām | madhuṣcútaḥ ṣúcayo yā́ḥ pāvakā́s tā́ ā́po — || 3 || yā́su rā́jā váruṇo yā́su sómo víṣve devā́ yā́sū́rjam mádanti | vaiṣvānaró yā́sv agníḥ právishṭas tā́ ā́po — || 4 || 16 ||

50.

Ā́ mā́m mitrāvaruṇehá rakshataṃ kulāyáyad viṣváyan mā́ na ā́ gan | ajakāvám durdṛíṣīkaṃ tiró dadhe mā́ mā́m pádyena rápasā vidat tsáruḥ || 1 || yád vijā́man párushi vándanam bhúvad ashṭhīvántau pári kulphaú ca déhat | agnísh ṭác chócann ápa bādhatām itó mā́ mā́m pádyena — || 2 || yác chalmalaú bhávati yán nadíshu yád óshadhībhyaḥ pári jā́yate vishám | víṣve devā́ nír itás tát suvantu mā́ mā́m pádyena — || 3 || yā́ḥ praváto niváta udváta udanvátīr anudakā́ṣ ca yā́ḥ | tā́ asmábhyam páyasā pínvamānāḥ ṣivā́ devī́r aṣipadā́ bhavantu sárvā nadyò aṣimidā́ bhavantu || 4 || 17 ||

51.

Ādityā́nām ávasā nū́tanena sakshīmáhi ṣármaṇā ṣáṃtamena | anāgāstvé adititvé turā́sa imáṃ yajñáṃ dadhatu ṣróshamāṇāḥ || 1 || ādityā́so áditir mādayantām mitró aryamā́

49, 1 samudrá-jyeshṭhāḥ. punānā́ḥ. áni-viṣamānāḥ. yā́ḥ. 2 svayam-jā́ḥ samudrá-arthāḥ. 3 satyānṛité *iti* ava-páṣyan. madhu-ṣcútaḥ. 4 devā́ḥ yā́su ū́°. prá-vishṭaḥ. — 50, 1 mitrāvaruṇā ihá. vi-ṣváyat. duḥ-dṛíṣīkam. 2 vi-jā́man. agníḥ tát s°. 3 yát ṣ°. yát. devā́ḥ. 4 ṣivā́ḥ. aṣipadā́ḥ. sárvaḥ. aṣimidā́ḥ.

váruṇo rájishṭhāḥ | asmákaṃ santu bhúvanasya gopā́ḥ píbantu sómam ávase no adyá || 2 || ādityā́ víṣve marútaṣ ca víṣve devā́ṣ ca víṣva ṛibhávaṣ ca víṣve | índro agnír aṣvínā tushṭuvānā́ yūyám pāta — || 3 || 18 ||

52.

Ādityáso áditayaḥ syāma pū́r devatrá vasavo martyatrā́ | sánema mitrāvaruṇā sánanto bhávema dyāvāpṛithivī bhávantaḥ || 1 || mitrás tán no váruṇo māmahanta ṣárma tokā́ya tánayāya gopā́ḥ | mā́ vo bhujemānyájātam éno mā́ tát karma vasavo yác cáyadhve || 2 || turaṇyávó 'ṅgiraso nakshanta rátnaṃ devásya savitúr iyānā́ḥ | pitā́ ca tán no mahā́n yájatro víṣve devā́ḥ sámanaso jushanta || 3 || 19 ||

53.

Prá dyā́vā yajñaíḥ pṛithivī́ námobhiḥ sabádha īḷe bṛihatī́ yájatre | té cid dhí pū́rve kaváyo gṛiṇántaḥ puró mahí dadhiré devápute || 1 || prá pūrvajé pitárā návyasībhir gīrbhíḥ kṛiṇudhvaṃ sádane ṛitásya | ā́ no dyāvāpṛithivī daívyena jánena yātam máhi vāṃ várūtham || 2 || utó hí vāṃ ratnadhéyāni sánti purū́ṇi dyāvāpṛithivī sudā́se | asmé dhattaṃ yád ásad áskṛidhoyu yūyám pāta — || 3 || 20 ||

54.

Vástosh pate práti jānīhy asmā́n svāveṣó anamīvó bhavā naḥ | yát tvémahe práti tán no jushasva ṣáṃ no bhava

51, 3 ādityā́ḥ. víṣve. tustuvānā́ḥ. — 52, 1 dyāvāpṛithivī *iti*. 2 m. t. n. v. VII, 40, 2. mamahanta. bhujema anyá-jātam. yát. 3 turaṇyávaḥ á°. tát. sá-manasaḥ. — 53, 1 p. d. y. p. 159, 1. sa-bādhaḥ. bṛihatī́ *iti* yájatre *iti* té *iti*. hí. mahī́ *iti*. de·áputre *iti* devá-putre. 2 pūrvajé *iti* purva-jé. sádane *iti*. dyāvāpṛithivī *iti* (3). 3 uto *iti*. ratna-dhéyāni. su-dā́se asmé *iti*. — 54, 1 vā́stoḥ (2. 3). su-āveṣáḥ. bhava. tvā ī°. tát.

dvipáde ṣáṃ cátushpade || 1 || vā́stosh pate pratárano na edhi gayasphā́no góbhir áṣvebhir indo | ajárāsas te sakhyé syāma pitéva putrā́n práti no jushasva || 2 || vā́stosh pate ṣagmáyā saṃsádā te sakshīmáhi raṇváyā gātumátyā | pāhí kshéma utá yóge váraṃ no yūyám pāta — || 3 || 21 ||

55.

Amīvahā́ vāstosh pate víṣvā rūpā́ṇy āviṣán | sákhā suṣéva edhi naḥ || 1 || yád arjuna sārameya datáḥ piṣañga yáchase | vìva bhrājanta ṛishṭáya úpa srákveshu bápsato ní shú svapa || 2 || stenáṃ rāya sārameya táskaraṃ vā punaḥsara | stotṝ́n índrasya rāyasi kím asmā́n duchunāyase ní shú svapa || 3 || tváṃ sūkarásya dardṛihi táva dardartu sūkaráḥ | stotṝ́n índrasya — || 4 || sástu mātā́ sástu pitā́ sástu ṣvā́ sástu viṣpátiḥ | sasántu sárve jñātáyaḥ sástv ayám abhíto jánaḥ || 5 || yá ā́ste yáṣ ca cárati yáṣ ca páṣyati no jánaḥ | téshāṃ sáṃ hanmo akshā́ṇi yáthedáṃ harmyáṃ táthā || 6 || sahásraṣṛiñgo vṛishabhó yáḥ samudrā́d udā́carat | ténā sahasyènā vayáṃ ní jánān svāpayāmasi || 7 || proshṭheṣayā́ vahyeṣayā́ nā́rīr yā́s talpaṣívarīḥ | stríyo yā́ḥ púṇyagandhās tā́ḥ sárvāḥ svāpayāmasi || 8 || 22 ||

Tritīyo 'nuvākaḥ.

56.

Ká īṃ vyàktā náraḥ sánīḷā rudrásya máryā ádha sváṣvāḥ || 1 || nákir hy èshāṃ janū́ṅshi véda té añgá vidre mi-

---

54, 1 dvi-páde. cátuḥ-pade. 2 pra-táraṇaḥ. gaya-sphā́naḥ. indo *iti*. pitā́-iva. 3 sam-sádā. kshéme. — 55, 1 amīva-hā́ vāstoḥ. ā-viṣán. su-ṣévaḥ. 2 ví-iva bhrājante. sú. 3 punaḥ -sara. duchuna-yase. 6 yáthā i°. 7 sahásra-ṣriñgaḥ. ut-ā́carat téna sahasyèna. 8 proshṭhe-ṣayā́ḥ vahye-ṣayā́ḥ. talpa-ṣívarīḥ. púṇya-gandhāḥ. — 56, 1 ké. ví-aktāḥ. sá-nīḷāḥ. ádha su-áṣvāḥ. 2 hí e°.

thó janítram || 2 || abhí svapū́bhir mithó vapanta vā́tasvanasaḥ ṣyenā́ aspṛidhran || 3 || etā́ni dhī́ro niṇyā́ ciketa pṛíṣnir yád ū́dho mahī́ jabhā́ra || 4 || sā́ víṭ suvī́rā marúdbhir astu sanā́t sáhantī púshyantī nṛimṇám || 5 || yā́mam yéshṭhāḥ ṣubhā́ ṣóbhishṭhāḥ ṣriyā́ sámmiṣlā ójobhir ugrā́ḥ || 6 || ugrám va ója sthirā́ ṣávāṅsy ádhā marúdbhir gaṇás túvishmān || 7 || ṣubhró vaḥ ṣúshmaḥ krúdhmī mánāṅsi dhúnir múnir iva ṣárdhasya dhṛishṇóḥ || 8 || sánemy asmád yuyóta didyúm mā́ vo durmatír ihá práṇaṅ naḥ || 9 || priyā́ vo nā́ma huve turā́ṇām ā́ yát tṛipán maruto vāvaṣānā́ḥ || 10 || 23 ||

svāyudhā́sa ishmíṇaḥ sunishkā́ utá svayám tanvàḥ ṣúmbhamānāḥ || 11 || ṣúcī vo havyā́ marutaḥ ṣúcīnām ṣúcim hinomy adhvarám ṣúcibhyaḥ | ṛiténa satyám ṛitasā́pa āyañ chúcijanmānaḥ ṣúcayaḥ pāvakā́ḥ || 12 || áṅseshv ā́ marutaḥ khādáyo vo vákshassu rukmā́ upaṣiṣriyāṇā́ḥ | ví vidyúto ná vṛishṭíbhī rucānā́ ánu svadhā́m ā́yudhair yáchamānāḥ || 13 || prá budhnyā̀ va īrate máhāṅsi prá nā́māni prayajyavas tiradhvam | sahasríyam dámyam bhāgám etám gṛihamedhī́yam maruto jushadhvam || 14 || yádi stutásya maruto adhīthétthā víprasya vājíno hávīman | makshū́ rāyáḥ suvī́ryasya dāta nū́ cid yám anyá ādábhad árāvā || 15 || 24 ||

átyāso ná yé marútaḥ sváñco yakshadṛ́ṣo ná ṣubháyanta máryāḥ | té harmyeshṭhā́ḥ ṣíṣavo ná ṣubhrā́ vatsā́so ná prakrīḷínaḥ payodhā́ḥ || 16 || daṣasyánto no marúto mṛiḷantu varivasyánto ródasī suméke | āré gohā́ nṛihā́ vadhó vo astu sumnébhir asmé vasavo namadhvam || 17 || ā́ vo

---

56, 3 sva-pū́bhiḥ. vā́ta-svanasaḥ. 5 su-vī́rā. 6 sám-miṣlāḥ. 7 ójaḥ. ádha. 9 duḥ-matíḥ. práṇak. 10 tṛipát. 11 su-āyudhā́saḥ. su-nishkā́ḥ. 12 ṛita-sā́paḥ. ṣúci-janmānaḥ. 13 upa-ṣiṣriyāṇā́ḥ. vi-dyútaḥ. vṛishṭí-bhiḥ. 14 pra-yajyavaḥ. gṛiha-medhī́yam. 15 adhi-ithá i⁰. makshú. su-vī́ryasya. nú. ā-dábhat. 16 su-áñcaḥ yaksha-dṛíṣaḥ. harmye-sthā́ḥ. ṣubhrā́ḥ. pra-krīḷínaḥ payaḥ-dhā́ḥ. 17 ródasī *iti* suméke *iti* su-méke. go-hā́ nṛi-hā́. asmé *iti*.

hótā johavīti sattáḥ satrā́cīṃ rātím maruto gṛiṇānáḥ | yá ī́vato vṛishaṇo ásti gopā́ḥ só ádvayāvī havate va ukthaíḥ || 18 || imé turám marúto rāmayantīmé sáhaḥ sáhasa ā́ namanti | imé ṣáṅsaṃ vanushyató ní pānti gurú dvésho árarushe dadhanti || 19 || imé radhráṃ cin marúto junanti bhṛímiṃ cid yáthā vásavo jushánta | ápa bādhadhvaṃ vṛishaṇas támāṅsi dhattá víṣvaṃ tánayaṃ tokám asmé || 20 || 25 ||

mā́ vo dātrā́n maruto nír arāma mā́ paṣcā́d daghma rathyo vibhāgé | ā́ na spārhé bhajatanā vasavyè yád īṃ sujātáṃ vṛishaṇo vo ásti || 21 || sáṃ yád dhánanta manyúbhir jánāsaḥ ṣū́rā yahvī́shv óshadhīshu vikshú | ádha smā no maruto rudriyāsas trātā́ro bhūta pṛítanāsv aryáḥ || 22 || bhū́ri cakra marutaḥ pítryāṇy ukthā́ni yā́ vaḥ ṣasyánte purā́ cit | marúdbhir ugráḥ pṛítanāsu sā́ḷhā marúdbhir ít sánitā vā́jam árvā || 23 || asmé vīró marutaḥ ṣushmy àstu jánānāṃ yó ásuro vidhartā́ | apó yéna sukshitáye táremā́dha svám óko abhí vaḥ syāma || 24 || tán na índro váruṇo mitró agnír — || 25 || 26 ||

57.

Mádhvo vo nā́ma mā́rutaṃ yajatrāḥ prá yajñéshu ṣávasā madanti | yé rejáyanti ródasī cid urvī́ pínvanty útsaṃ yád áyāsur ugrā́ḥ || 1 || nicetā́ro hí marúto gṛiṇántam praṇetā́ro yájamānasya mánma | asmā́kam adyá vidátheshu barhír ā́ vītáye sadata pipriyāṇā́ḥ || 2 || naítā́vad anyé marúto yáthemé bhrā́jante rukmaír ā́yudhais tanū́bhiḥ | ā́ ródasī viṣvapíṣaḥ piṣānā́ḥ samānám añjy àñjate ṣubhé kám || 3 || ṛídhak sā́ vo maruto didyúd astu yád va ā́gaḥ puru-

56, 19 ramayanti imé. 20 cít. asmé *iti*. 21 dātrāt. vi-bhāgé. naḥ. bhajatana. su-jātám. 22 hánanta. ṣūrāḥ. sma. 24 asmé *iti*. ṣushmī a⁰. vi-dhartā. su-kshitáye tárema á⁰. 25 = VII, 34, 25. — 57, 1 ródasī *iti*. urvī *iti*. 2 ni-cetā́raḥ. pra-netā́raḥ. 3 ná e⁰. yáthā imé. ródasī *iti* viṣva-píṣaḥ. añjí a⁰.

shátā kárāma | mā́ vas tásyām ápi bhūmā yajatrā asmé vo astu sumatíṣ cánishṭhā || 4 || kṛité cid átra marúto raṇantā-navadyā́saḥ ṣúcayaḥ pāvakā́ḥ | prá ṇo 'vata sumatíbhir ya-jatrāḥ prá vā́jebhis tirata pushyáse naḥ || 5 || utá stutā́so marúto vyantu víṣvebhir nā́mabhir náro havī́ṅshi | dádāta no amṛ́tasya prajā́yai jigṛitá rāyáḥ sūnṛ́tā maghā́ni || 6 || ā́ stutā́so maruto víṣva ūtī́ áchā sūrī́n sarvátātā jigāta | yé nas tmánā ṣatíno vardháyanti yūyám pāta — || 7 || 27 ||

58.

Prá sākamúkshe arcatā gaṇā́ya yó daívyasya dhā́mnas túvishmān | utá kshodanti ródasī mahitvā́ nákshante nā́kaṃ nírṛiter avaṅsā́t || 1 || jaṅū́ṣ cid vo marutas tveshyèṇa bhí-māsas túvimanyavó 'yāsaḥ | prá yé máhobhir ójasotá sánti víṣvo vo yā́man bhayate svardṛ́ík || 2 || bṛihád váyo maghá-vadbhyo dadhāta jújoshann ín marútaḥ sushṭutíṃ naḥ | gató nā́dhvā ví tirāti jantúm prá ṇa spārhā́bhir ūtíbhis tireta || 3 || yushmóto vípro marutaḥ ṣatasvī́ yushmóto árvā sáhuriḥ sahasrī́ | yushmótaḥ samrā́ḷ utá hanti vṛitrám prá tád vo astu dhūtayo deshṇám || 4 || tā́ṅ ā́ rudrásya mī-ḷhúsho vivāse kuvín náṅsante marútaḥ púnar naḥ | yát sa-svártā jihīḷiré yád āvír áva tád éna īmahe turā́ṇām || 5 || prá sā́ vāci sushṭutír maghónām idáṃ sūktám marúto ju-shanta | ārā́c cid dvésho vṛishaṇo yuyota yūyám pāta — || 6 || 28 ||

59.

Yáṃ trā́yadhva idám-idaṃ dévāso yáṃ ca náyatha |

57, 4 bhūma. asmé *iti*. su-matíḥ. 5 raṇanta a°. naḥ. sumatí-bhiḥ. 6 pra-jā́yai. 7 víṣve ūtī́ ácha. — 58, 1 sākam-úkshe arcata. ródasī *iti*. níḥ-ṛiteḥ. 2 túvi-manyavaḥ á°. ójasā utá. svaḥ-dṛ́ík. 3 ít. su-stutím. ná ádhvā. naḥ. 4 yushmā́-ūtaḥ (3). sam-rā́ṭ. 5 kuvít. 6 su-stutíḥ. su-uktám. ārā́t. — 59, 1 trā́-yadhve.

tásmā agne váruṇa mítrā́ryaman márutaḥ ṣárma yachata || 1 || yushmákaṃ devā ávasāhani priyá ījānás tarati dvíshaḥ | prá sá ksháyaṃ tirate ví mahī́r ísho yó vo várāya dáṣati || 2 || nahí vaṣ caramáṃ caná vásishṭhaḥ parimáṅsate | asmā́kam adyá marutaḥ suté sácā víṣve pibata kāmínaḥ || 3 || nahí va ūtíḥ pṛ́tanāsu márdhati yásmā árādhvaṃ naraḥ | abhí va ā́vart sumatír návīyasī tū́yaṃ yāta pipīshavaḥ || 4 || ó shú ghṛishvirādhaso yātánā́ndhāṅsi pītáye | imā́ vo havyā́ maruto raré hí kam mó shv ànyátra gantana || 5 || ā́ ca no barhíḥ sádatāvitā́ ca na spārhā́ṇi dā́tave vásu | ásredhanto marutaḥ somyé mádhau svā́hehá mādayādhvai || 6 || 29 ||

sasváṣ cid dhí tanvàḥ ṣúmbhamānā ā́ haṅsáso nílapṛishṭhā apaptan | víṣvaṃ ṣárdho abhíto mā ní sheda náro ná raṇvā́ḥ sávane mádantaḥ || 7 || yó no maruto abhí durhṛiṇāyús tiráṣ cittáni vasavo jíghāṅsati | druháḥ pā́ṣān práti sá mucīshṭa tápishṭhena hánmanā hantanā tám || 8 || sā́ṃtapanā idáṃ havír márutas táj jujushṭana | yushmā́kotí riṣādasaḥ || 9 || gṛ́hamedhāsa ā́ gata máruto mā́pa bhūtana | yushmā́kotí sudānavaḥ || 10 || ihéha vaḥ svatavasaḥ kávayaḥ sū́ryatvacaḥ | yajñám maruta ā́ vṛiṇe || 11 || tryàmbakaṃ yajāmahe sugándhim pushṭivárdhanam | urvārukám iva bándhanān mṛityór mukshīya mā́mṛítāt || 12 || 30 ||

Caturtho 'dhyāyaḥ.

60.

Yád adyá sūrya brávó 'nāgā udyán mitrā́ya váruṇāya

59, 1 tásmai. mítra á°. 2 y. d. á. p. 110, 7. 3 pari-máṅsate. 4 yásmai. ā́ a° su-matíḥ. 5 ó *iti* sú ghṛishvi-rādhasaḥ yātána á°. mó *iti* sú a°. 6 sádata avitá. naḥ. svā́hā ihá. 7 sasvár *iti*. hí. nīla-pṛishṭhāḥ. seda. 8 duḥ-hṛiṇāyúḥ. hantana. 9 tát. yushmā́ka ūtí (10). 10 gṛiha-medhāsaḥ. mā́ ápa. su-dānavaḥ. 11 ihá-iha. sva-tavasaḥ. sū́rya-tvacaḥ. 12 *Im pada nicht abgetrennt.* — 60, 1 brávaḥ á°. ut-yán.

satyám | vayáṃ devatrā́dite syāma táva priyā́so aryaman griṇántaḥ || 1 || eshá syá mitrāvaruṇā nricákshā ubhé úd eti sū́ryo abhí jmán | víṣvasya sthātúr jágataṣ ca gopā́ ṛijú márteshu vṛijinā́ ca páṣyan || 2 || áyukta saptá harítaḥ sadhásthād yā́ īṃ váhanti sū́ryaṃ ghṛitā́cīḥ | dhā́māni mitrāvaruṇā yuvā́kuḥ sáṃ yó yūthéva jánimāni cáshṭe || 3 || úd vām prikshā́so mádhumanto asthur ā́ sū́ryo aruhac chukrám árṇaḥ | yásmā ādityā́ ádhvano rádanti mitró aryamā́ váruṇaḥ sajóshāḥ || 4 || imé cetáro ánṛitasya bhū́rer mitró aryamā́ váruṇo hí sánti | imá ṛitásya vāvṛidhur duroṇé ṣagmā́saḥ putrā́ áditer ádabdhāḥ || 5 || imé mitró váruṇo dūḷábhāso 'cetásaṃ cic citayanti dákshaiḥ | ápi krátuṃ sucétasaṃ vátantas tiráṣ cid áṅhaḥ supáthā nayanti || 6 || 1 ||

imé divó ánimishā pṛithivyā́ṣ cikitvā́ṅso acetásaṃ nayanti | pravrājé cin nadyò gādhám asti pārám no asyá vishpitásya parshan || 7 || yád gopā́vad áditiḥ ṣárma bhadrám mitró yáchanti váruṇaḥ sudā́se | tásminn ā́ tokáṃ tánayaṃ dádhānā mā́ karma devahéḷanaṃ turāsaḥ || 8 || áva védiṃ hótrābhir yajeta rípaḥ kā́ṣ cid varuṇadhrútaḥ sáḥ | pári dvéshobhir aryamā́ vṛiṇaktūrúṃ sudā́se vṛishaṇā u lokám || 9 || sasváṣ cid dhí sámṛitis tveshy èshām apīcyèna sáhasā sáhante | yushmád bhiyā́ vṛishaṇo réjamānā dákshasya cin mahinā́ mṛiḷátā naḥ || 10 || yó bráhmaṇe sumatím āyájāte vā́jasya sātaú paramásya rāyáḥ | ṣíkshanta manyúm maghávāno aryá urú ksháyāya cakrire sudhā́tu || 11 || iyáṃ deva puróhitir yuvábhyāṃ yajñéshu mitrāvaruṇāv akāri | víṣvāni durgā́ pipṛitaṃ tiró no yūyám pāta — || 12 || 2 ||

60, 1 deva-trā́ a°. 2 nṛi-cákshāḥ ubhé *iti*. 3 sadhá-sthāt. yūthā́-iva. 4 aruhat ṣ°. yásmai. sa-jóshāḥ. 5 imé. vavṛidhuḥ. 6 duḥ-dábhāsaḥ. cit. su-cétasam. su-páthā. 7 áni-mishā. pra-vrājé cit. 8 su-dā́se. dádhānāḥ. deva-héḷanam. 9 varuṇa-dhrútaḥ. vṛiṇaktu u° su-dā́se vṛishaṇau. 10 s. c. dh. VII, 59, 7. sám-ṛitiḥ tveshī́ e°. réjamānāḥ. cit. mṛiḷáta. 11 su-matím ā-yájāte. su-dhā́tu. 12 devā puráḥ-hitiḥ. duḥ-gā́.

61.

Úd vām̥ cákshur varuṇa suprátīkam̥ deváyor eti sū́ryas tatanvā́n | abhí yó víṣvā bhúvanāni cáshṭe sá manyúm mártyeshv ā́ ciketa || 1 || prá vām̥ sá mitrāvaruṇāv ṛitā́vā vípro mánmāni dīrghaṣrúd iyarti | yásya bráhmāṇi sukratū ávātha ā́ yát krátvā ná ṣarádaḥ pṛiṇaíthe || 2 || prórór mitrāvaruṇā pṛithivyā́ḥ prá divá ṛishvā́d bṛihatáḥ sudānū | spáṣo dadhāthe óshadhīshu vikshv ṛ́dhag yató ánimisham̥ rákshamāṇā || 3 || ṣáṅsā mitrásya váruṇasya dhā́ma ṣúshmo ródasī badbadhe mahitvā́ | áyan mā́sā áyajvanām avīrā́ḥ prá yajñámanmā vṛijánam̥ tirāte || 4 || ámūrā víṣvā vṛishaṇāv imā́ vām̥ ná yā́su citrám̥ dádṛiṣe ná yakshám | drúhaḥ sacante ánṛitā jánānām̥ ná vām̥ niṇyā́ny acíte abhūvan || 5 || sám u vām̥ yajñám mahayam̥ námobhir huvé vām mitrāvaruṇā sabā́dhaḥ | prá vām mánmāny ṛicáse návāni kṛitā́ni bráhma jujushann imā́ni || 6 || iyám̥ deva puróhitir — || 7 || 3 ||

62.

Út sū́ryo bṛihád arcī́ṅshy aṣret purú víṣvā jánima mā́nushāṇām | samó divā́ dadṛiṣe rócamānaḥ krátvā kṛitáḥ súkṛitaḥ kartṛ́bhir bhūt || 1 || sá sūrya práti puró na úd gā ebhí stómebhir etaṣébhir évaiḥ | prá no mitrā́ya váruṇāya vocó 'nāgaso aryamṇé agnáye ca || 2 || ví naḥ sahásram̥ ṣurúdho radantv ṛitā́vāno váruṇo mitró agníḥ | yáchantu candrā́ upamám̥ no arkám ā́ naḥ kā́mam pūpurantu stávānāḥ || 3 || dyā́vābhūmī adite trā́sīthām̥ no yé vām̥ ja-

61, 1 varuṇā su-prátīkam. 2 ṛitá-vā. dīrgha-ṣrút. sukratū *iti* su-kratū. pṛiṇaíthe *iti*. 3 prá u⁰. sudānū *iti* su-dānū dadhāthe *iti*. vikshú. áni-misham. 4 ṣáṅsa. ródasī *iti*. yajñá-manmā. 5 imā́ḥ. 6 sa-bā́dhaḥ. — 62, 1 sú-kṛitaḥ. 2 ebhíḥ. vocaḥ á⁰. 3 ṛitá-vānaḥ. yáchantu — arkám VII, 39, 7. 4 dyā́vābhūmī *iti*.

jñúḥ sujánimāna ṛishve | mā́ héḷe bhūma váruṇasya vāyór mā́ mitrásya priyátamasya nṛiṇā́m || 4 || prá bāhávā sisṛitam jīváse na ā́ no gávyūtim ukshatam ghṛiténa | ā́ no jáne ṣravayatam yuvānā ṣrutám me mitrāvaruṇā hávemā́ || 5 || nū́ mitró váruṇo aryamā́ nas tmáne tokā́ya várivo dadhantu | sugā́ no víṣvā supáthāni santu yūyám pāta — || 6 || 4 ||

63.

Úd v eti subhágo viṣvácakshāḥ sā́dhāraṇaḥ sū́ryo mā́nushāṇām | cákshur mitrásya váruṇasya deváṣ cármeva yáḥ samávivyak támāṅsi || 1 || úd v eti prasavītā́ jánānām mahā́n ketúr arṇaváḥ sū́ryasya | samānám cakrám paryāvívṛitsan yád etaṣó váhati dhūrshú yuktáḥ || 2 || vibhrā́jamāna ushásām upásthād rebhaír úd ety anumadyámānaḥ | eshá me deváḥ savitā́ cachanda yáḥ samānám ná pramināti dhā́ma || 3 || divó rukmá urucákshā úd eti dūréarthas taráṇir bhrā́jamānaḥ | nūnám jánāḥ sū́ryeṇa prásūtā áyann árthāni kṛiṇávann ápāṅsi || 4 || yátrā cakrúr amṛ́itā gātúm asmai ṣyenó ná díyann ánv eti pā́thaḥ | práti vām sū́ra údite vidhema námobhir mitrāvaruṇotá havyaíḥ || 5 || nū́ mitró váruṇo aryamā́ — || 6 || 5 ||

64.

Diví ksháyantā rájasaḥ pṛithivyā́m prá vām ghṛitásya nirṇíjo dadīran | havyám no mitró aryamā́ sújāto rā́jā sukshatró váruṇo jushanta || 1 || ā́ rājānā maha ṛitasya gopā

62, 4 su-jánimānaḥ ṛishve *iti*. 5 hávā imā́. 6 nú. su-gā́. su-páthāni. — 63, 1 su-bhágaḥ viṣvá-cakshāḥ. cárma-iva. sam-ávivyak. 2 pra-savitā́. pari-āvívṛitsan. 3 vi-bhrā́jamānaḥ. upá-sthāt. anu-madyámānaḥ. pra-mināti. 4 uru-cákshāḥ. durḗ-arthaḥ. prá-sutāḥ. 5 yátra. amṛ́itāḥ. sū́re út-ite. mitrāvaruṇā utá. — 64, 1 niḥ-níjaḥ. sú-jātaḥ. su-kshatráḥ.

síndhupatī kshatriyā yātam arvā́k | íḷāṃ no mitrāvaruṇotá vṛishṭím áva divá invataṃ jīradānū || 2 || mitrás tán no váruṇo devó aryáḥ prá sā́dhishṭhebhiḥ pathíbhir nayantu | brávad yáthā na ā́d aríḥ sudā́sa ishā́ madema sahá devágopāḥ || 3 || yó vāṃ gártam mánasā tákshad etám ūrdhvā́ṃ dhītíṃ kṛiṇávad dhāráyac ca | ukshéthām mitrāvaruṇā ghṛiténa tā́ rājānā sukshitís tarpayethām || 4 || eshá stómo varuṇa mitra túbhyaṃ sómaḥ ṣukró ná vāyáve 'yāmi | avishṭā́ṃ dhíyo jigṛitám púraṃdhīr yūyám pāta || 5 || 6 ||

65.

Práti vāṃ sū́ra údite sūktaír mitráṃ huve váruṇam pūtádaksham | yáyor asuryàm ákshitaṃ jyéshṭhaṃ víṣvasya yā́mann ācítā jigatnú || 1 || tā́ hí devā́nām ásurā tā́v aryā́ tā́ naḥ kshitīḥ karatam ūrjáyantīḥ | aṣyā́ma mitrāvaruṇā vayáṃ vāṃ dyā́vā ca yátra pīpáyann áhā ca || 2 || tā́ bhū́ripāṣāv ánṛitasya sétū duratyétū ripáve mártyāya | ṛitásya mitrāvaruṇā pathā́ vām apó ná nāvā́ duritā́ tarema || 3 || ā́ no mitrāvaruṇā havyájushṭiṃ ghṛitaír gávyūtim ukshatam íḷābhiḥ | práti vām átra váram ā́ jánāya pṛiṇītám udnó divyásya cā́roḥ || 4 || eshá stómo varuṇa mitra — || 5 || 7 ||

66.

Prá mitráyor váruṇayo stómo na etu ṣūshyàḥ | námasvān tuvijātáyoḥ || 1 || yā́ dhāráyanta devā́ḥ sudákshā dákshapitarā | asuryā̀ya prámahasā || 2 || tā́ na stipā́ ta-

---

64, 2 síndhupatī *iti* síndhu-patī. mitrāvaruṇā utá. jīradānū *iti* jīra-dānū. 3 m. t. n. v. VII, 40, 2. su-dā́se. devá-gopāḥ. 4 dhāráyat. su-kshitī́ḥ. 5 avishṭám — púraṃdhīr IV, 50, 11. — 65, 1 p. v. s. ú. VII, 63, 5. su-uktaíḥ. pūtá-daksham. ā-cítā. 3 bhū́ri-pāṣau. sétū *iti* duratyétū *iti* duḥ-atyétū. duḥ-itā́. 4 havyá-jushṭim. — 66, 1 váruṇayoḥ. tuvi-jātáyoḥ. 2 su-dákshā dáksha-pitarā. prá-mahasā. 3 naḥ sti-pā́.

nūpā́ váruṇa jaritṝṇā́m | mítra sādháyataṃ dhíyaḥ || 3 || yád adyá sū́ra údité 'nāgā mitró aryamā́ | suvā́ti savitā́ bhágaḥ || 4 || suprāvī́r astu sá ksháyaḥ prá nú yā́man sudā́navaḥ | yé no áṅho 'tipíprati || 5 || 8 ||

utá svarā́jo áditir ádabdhasya vratásya yé | mahó rā́jāna īṣate || 6 || práti vāṃ sū́ra údite mitráṃ gṛiṇīshe váruṇam | aryamáṇaṃ riṣā́dasam || 7 || rāyā́ hiraṇyayā́ matír iyám avṛikā́ya ṣávase | iyáṃ víprā medhásātaye || 8 || té syāma deva varuṇa té mitra sūríbhiḥ sahá | íshaṃ svàṣ ca dhīmahi || 9 || bahávaḥ sū́racakshaso 'gnijihvā́ ṛitāvṛídhaḥ | tríṇi yé yemúr vidáthāni dhītíbhir víṣvāni páribhūtibhiḥ || 10 || 9 ||

ví yé dadhúḥ ṣarádam mā́sam ā́d áhar yajñám aktúṃ cā́d ṛícam | anāpyáṃ váruṇo mitró aryamā́ kshatráṃ rā́jāna āṣata || 11 || tád vo adyá manāmahe sūktaíḥ sū́ra údite | yád óhate váruṇo mitró aryamā́ yūyám ṛitásya rathyaḥ || 12 || ṛitā́vāna ṛitájātā ṛitāvṛídho ghorā́so anṛitadvíshaḥ | téshāṃ vaḥ sumné suchardíshṭame naraḥ syā́ma yé ca sūráyaḥ || 13 || úd u tyád darṣatáṃ vápur divá eti pratihvaré | yád īm āṣúr váhati devá étaṣo víṣvasmai cákshase áram || 14 || ṣīrshṇáḥ-ṣīrshṇo jágatas tasthúshas pátiṃ samáyā víṣvam ā́ rájaḥ | saptá svásāraḥ suvitā́ya sū́ryaṃ váhanti haríto ráthe || 15 || 10 ||

tác cákshur deváhitaṃ ṣukrám uccárat | páṣyema ṣarádaḥ ṣatáṃ jívema ṣarádaḥ ṣatám || 16 || kā́vyebhir adābhyā́ yātaṃ varuṇa dyumát | mitráṣ ca sómapītaye || 17 || divó

66, 3 tanū-pā́. 4 sū́re út-ite ánāgāḥ. 5 supra-avī́ḥ. su-dā́navaḥ. ati-píprati. 6 sva-rā́jaḥ. 7 p. v. s. ú. VII, 63, 5. 8 medhá-sātaye. 9 svàr *iti* svàḥ. 10 sū́ra-cakshasaḥ agni-jihvā́ḥ ṛita-vṛídhaḥ. páribhūti-bhiḥ. 11 áhaḥ. ca ā́t. 12 su-uktaíḥ sū́re út-ite. 13 ṛitá-vānaḥ ṛitá-jātāḥ ṛita-vṛídhaḥ. anṛita-dvíshaḥ. suchardíḥ-tame. 14 prati-hvaré. 16 tát. devá-hitam. ut-cárat. 17 adābhyā ā́. sóma-pītaye.

4*

dhā́mabhir varuṇa mitrā́ṣ cā́ yātam adrúhā | píbataṃ sómam ātují || 18 || ā́ yātam mitrāvaruṇā jushāṇā́v ā́hutiṃ narā | pātā́ṃ sómam ṛitāvṛidhā || 19 || 11 ||

67.

Práti vāṃ ráthaṃ nṛipatī jarádhyai havíshmatā mánasā yajñíyena | yó vāṃ dūtó ná dhishṇyā́v ájīgar áchā sūnúr ná pitárā vivakmi || 1 || áṣocy agníḥ samidhānó asmé úpo adṛiṣran támasaṣ cid ántāḥ | áceti ketúr ushásaḥ purástāc chriyé divó duhitúr jā́yamānaḥ || 2 || abhí vāṃ nūnám aṣvinā súhotā stómaiḥ sishakti nāsatyā vivakvā́n | pūrvíbhir yātam pathyā̀bhir arvā́k svarvídā vásumatā ráthena || 3 || avór vāṃ nūnám aṣvinā yuvā́kur huvé yád vāṃ suté mā́dhvī vasūyúḥ | ā́ vāṃ vahantu sthávirāso áṣvāḥ píbātho asmé súshutā mádhūni || 4 || prā́cīm u devāṣvinā dhíyam mé 'mṛidhrāṃ sātáye kṛitaṃ vasūyúm | víṣvā avishṭaṃ vā́ja ā́ púraṃdhīs tā́ naḥ ṣaktaṃ ṣacīpatī ṣácībhiḥ || 5 || 12 ||

avishṭā́ṃ dhīshv àṣvinā na āsú prajā́vad réto áhrayaṃ no astu | ā́ vāṃ toké tánaye tū́tujānāḥ surátnāso devávītiṃ gamema || 6 || eshá syá vām pūrvagátveva sákhye nidhír hitó mādhvī rātó asmé | áheḷatā mánasā́ yātam arvā́g aṣnántā havyám mā́nushīshu vikshú || 7 || ékasmin yóge bhuraṇā samāné pári vāṃ saptá sraváto rátho gāt | ná vāyanti subhvò deváyuktā yé vāṃ dhūrshú taráṇayo váhanti || 8 || asaṣcátā maghávadbhyo hí bhūtáṃ yé rāyā́ maghadéyaṃ junánti | prá yé bándhuṃ sūnṛítābhis tiránte gávyā pṛiñ-

---

66, 18 ca ā́. ātují ity ā-tují. 19 ā́-hutim. p. s. ṛi. 47, 3. — 67, 1 nṛipatī iti nṛi-patī. ácha. 2 sam-idhānáḥ asmé iti úpo iti. purástāt ṣ°. 3 sú-hotā. sisakti. svaḥ-vídā. 4 mādhvī iti vasu-yúḥ. asmé iti sú-suta. 5 devā a°. me á°. vasu-yúm. vā́je. púram-dhīḥ. ṣacīpatī iti ṣacī-patī. 6 dhīshú a°. su-rátnāsaḥ devá-vītim. 7 purvagátvā-iva. ni-dhíḥ. mādhvī iti. asmé iti. mánasā ā́. 8 su-bhvàḥ devá-yuktāḥ. 9 magha-déyam.

cánto áṣvyā magháni || 9 || nū́ me hávam ā́ ṣriṇutaṃ yuvānā yāsishṭáṃ vartír aṣvināv írāvat | dhattáṃ rátnāni jáRataṃ ca sūrī́n yūyám pāta — || 10 || 13 ||

68.

Ā́ ṣubhrā yātam aṣvinā sváṣvā gíro dasrā jujushāṇā́ yuvā́koḥ | havyā́ni ca prátibhṛitā vītáṃ naḥ || 1 || prá vām ándhāṅsi mádyāny asthur áraṃ gantaṃ havísho vītáye me | tiró aryó hávanāni ṣrutáṃ naḥ || 2 || prá vāṃ rátho mánojavā iyarti tiró rájāṅsy aṣvinā ṣatótiḥ | asmábhyaṃ sūryāvasū iyānáḥ || 3 || ayáṃ ha yád vāṃ devayā́ u ádrir ūrdhvó vívakti somasúd yuvábhyām | ā́ valgū́ vípro vavṛitīta havyaíḥ || 4 || citráṃ ha yád vām bhójanaṃ nv ásti ny átraye máhishvantaṃ yuyotam | yó vām omā́naṃ dádhate priyáḥ sán || 5 || 14 ||

utá tyád vāṃ juraté aṣvinā bhūc cyávānāya pratī́tyaṃ havirdé | ádhi yád várpa itáūti dhattháḥ || 6 || utá tyám bhujyúm aṣvinā sákhāyo mádhye jahur durévāsaḥ samudré | nír īm parshad árāvā yó yuvā́kuḥ || 7 || vṛíkāya cij jásamānāya ṣaktam utá ṣrutaṃ ṣayáve hūyámānā | yā́v aghnyā́m ápinvatam apó ná staryàṃ cic chakty àṣvinā ṣácībhiḥ || 8 || eshá syá kārúr jarate sūktaír ágre budhāná ushásāṃ sumánmā | ishá táṃ vardhad aghnyā́ páyobhir yūyám pāta — || 9 || 15 ||

69.

Ā́ vāṃ rátho ródasī badbadhānó hiraṇyáyo vṛíshabhir

67, 10 nú. — 68, 1 su-áṣvā. práti-bhṛitā. 3 mánaḥ-javāḥ. ṣatá-utiḥ. suryāvasu *iti*. 4 deva-yā́ḥ ūm̐ *iti*. soma-sút. valgū́ *iti*. 5 nú. ní. 6 bhūt. haviḥ-dé. itáḥ-uti. 7 duḥ-évāsaḥ. 8 cit. cit ṣaktī́ a⁰. 9 su-uktaíḥ. su-mánmā. — 69, 1 ródasī *iti*.

yātv áṣvaiḥ | ghṛitávartaniḥ pavíbhī rucāná ishā́ṃ voḷhā́ nṛipátir vājínīvān || 1 || sá paprathānó abhí páñca bhū́mā trivandhuró mánasā́ yātu yuktáḥ | víṣo yéan gáchatho devayántīḥ kútrā cid yā́mam aṣvinā dádhānā || 2 || sváṣvā yaṣásā́ yātam arvā́g dásrā nidhím mádhumantam pibāthaḥ | ví vāṃ rátho vadhvā̀ yā́damānó 'ntān divó bādhate vartaníbhyām || 3 || yuvóḥ ṣríyam pári yóshāvṛiṇīta sū́ro duhitā́ páritakmyāyām | yád devayántam ávathaḥ ṣácībhiḥ pári ghraṅsám ománā vāṃ váyo gāt || 4 || yó ha syá vāṃ rathirā vásta usrā́ rátho yujānáḥ pariyā́ti vartíḥ | téna naḥ ṣáṃ yór usháso vyùshṭau ny àṣvinā vahataṃ yajñé asmín || 5 || nárā gauréva vidyútaṃ tṛishāṇā́smā́kam adyá sávanópa yātam | purutrā́ hí vām matíbhir hávante mā́ vām anyé ní yaman devayántaḥ || 6 || yuvám bhujyúm ávaviddhaṃ samudrá úd ūhathur árṇaso ásridhānaiḥ | patatríbhir aṣramaír avyathíbhir daṅsánābhir aṣvinā pāráyantā || 7 || nū́ me hávam ā́ ṣṛiṇutaṃ yuvānā — || 8 || 16 ||

70.

Ā́ viṣvavārāṣvinā gataṃ naḥ prá tát sthā́nam avāci vām pṛithivyā́m | áṣvo ná vājī́ ṣunápṛishṭho asthād ā́ yát sedáthur dhruváse ná yónim || 1 || síshakti sā́ vāṃ sumatíṣ cánishṭhā́tāpi gharmó mánusho duroṇé | yó vāṃ samudrā́n sarítaḥ píparty étagvā cin ná suyújā yujānáḥ || 2 || yā́ni sthā́nāny aṣvinā dadhā́the divó yahvíshv óshadhīshu vikshú | ní párvatasya mūrdháni sádantésham jánāya dāṣúshe

69, 1 ghṛitá-vartaniḥ paví-bhiḥ. nṛi-pátiḥ. 2 bhū́ma tri-vandhuráḥ mánasā ā́. kútra. 3 su-áṣvā yaṣásā ā́. ni-dhím. yā́damānaḥ á°. 4 yóshā a°. pári-takmyāyām. 5 váste usrā́ḥ. pari-yā́ti. ví-ushṭau ní a°. 6 gaurā́-iva vi-dyútam tṛishāṇā́ a°. sávanā úpa. 7 áva-viddham samudré. — 70, 1 viṣva-vārā a°. ṣuná-pṛishṭhaḥ. 2 sísakti. su-matíḥ cánishṭhā á°. éta-gvā cit. su-yújā. 3 dadhā́the *iti*. sádantā í°.

váhantā || 3 || canishṭáṃ devā óshadhīshv apsú yád yogyā́ aṣnávaithe ṛíshīṇām | purū́ṇi rátnā dádhatau ny àsmé ánu pū́rvāṇi cakhyathur yugā́ni || 4 || ṣuṣruvā́ṅsā cid aṣvinā purū́ṇy abhí bráhmāṇi cakshāthe ṛíshīṇām | práti prá yātaṃ váram ā́ jánāyāsmé vām astu sumatíṣ cánishṭhā || 5 || yó vāṃ yajñó nāsatyā havíshmān kṛitábrahmā samaryò bhávāti | úpa prá yātaṃ váram ā́ vásishṭham imā́ bráhmāṇy ṛicyante yuvábhyām || 6 || iyám manīshā́ iyám aṣvinā gī́r imā́ṃ suvṛiktíṃ vṛishaṇā jushethām | imā́ bráhmāṇi yuvayū́ny agman yūyám pāta — || 7 ||[17] ||

Caturtho 'nuvākaḥ.

71.

Ápa svásur usháso nág jihīte riṇákti kṛishṇī́r arushā́ya pánthām | áṣvāmaghā gómaghā vāṃ huvema dívā náktaṃ ṣárum asmád yuyotam || 1 || upā́yātaṃ dāṣúshe mártyāya ráthena vāmám aṣvinā váhantā | yuyutám asmád ánirām ámīvāṃ dívā náktam mādhvī trā́sīthāṃ naḥ || 2 || ā́ vāṃ rátham avamásyāṃ vyùshṭau sumnāyávo vṛíshaṇo vartayantu | syū́magabhastim ṛitayúgbhir áṣvair ā́ṣvinā vásumantaṃ vahethām || 3 || yó vāṃ rátho nṛipatī ásti voḷhā́ trivandhuró vásumāñ usráyāmā | ā́ na enā́ nāsatyópa yātam abhí yád vāṃ viṣvápsnyo jígāti || 4 || yuváṃ cyávānaṃ jaráso 'mumuktaṃ ní pedáva ūhathur āṣúm áṣvam | nír áṅhasas támasa spartam átriṃ ní jāhusháṃ ṣithiré dhātam antáḥ || 5 || iyám manīshā́ iyám aṣvinā gī́r — || 6 ||[18] ||

70, 4 devau. aṣnávaithe *iti*. ní asmé *iti*. 5 cakshāthe *iti*. jánāya asmé *iti*. su-matíḥ. 6 kṛitá-brahmā sa-maryàḥ. p. y. v. ā́ 5. 7 manīshā́. su-vṛiktím. — 71, 1 áṣva-maghā gó-maghā. 2 upa-ā́yātam. mādhvī *iti*. 3 ví-ushṭau sumna-yávaḥ. syū́ma-gabhastim ṛitayúk-bhiḥ ā́ a°. 4 nṛipatī *iti* nṛi-patī. tri-vandhuráḥ. usrá-yāmā. nāsatyā úpa. viṣvá-psnyaḥ. 5 ní — áṣvam 117, 9. támasaḥ. antár *iti*.

72.

Á gómatā nāsatyā ráthenā́ṣvāvatā puruṣcandréṇa yātam | abhí vām víṣvā niyútaḥ sacante spārháyā ṣriyā́ tanvā̀ ṣubhānā́ || 1 || ā́ no devébhir úpa yātam arvā́k sajóshasā nāsatyā ráthena | yuvór hí naḥ sakhyā́ pítryāṇi samānó bándhur utá tásya vittam || 2 || úd u stómāso aṣvínor abudhrañ jāmí bráhmāṇy ushásaṣ ca devī́ḥ | āvívāsan ródasī dhíshṇyemé áchā vípro nā́satyā vivakti || 3 || ví céd uchánty aṣvinā ushā́saḥ prá vām bráhmāṇi kārávo bharante | ūrdhvám bhānúṃ savitā́ devó aṣred bṛihád agnáyaḥ samídhā jarante || 4 || ā́ paṣcā́tān nāsatyā́ purástād ā́ṣvinā yātam adharā́d údaktāt | ā́ viṣvátaḥ pā́ñcajanyena rāyā́ yūyám pāta — || 5 || 19 ||

73.

Átārishma támasas pārám asyá práti stómaṃ devayánto dádhānāḥ | purudáṅsā purutámā purājā́martyā havate aṣvínā gī́ḥ || 1 || ny ù priyó mánushaḥ sādi hótā nā́satyā yó yájate vándate ca | aṣnītám mádhvo aṣvinā upāká ā́ vāṃ voce vidátheshu práyasvān || 2 || áhema yajñám pathā́m urāṇā́ imā́ṃ suvṛiktíṃ vṛishaṇā jushethām | ṣrushṭīvéva préshito vām abodhi práti stómair járamāṇo vásishṭhaḥ || 3 || úpa tyā́ váhnī gamato víṣaṃ no rakshohánā sámbhṛitā vīḷúpāṇī | sám ándhāṅsy agmata matsarā́ṇi mā́ no mardhishṭam ā́ gatam ṣivéna || 4 || ā́ paṣcā́tān nāsatyā́ purástād — || 5 || 20 ||

72, 1 ráthena áṣva-vatā puru-candréṇa. víṣvāḥ ni-yútaḥ. 2 sa-jóshasā. 3 ā-vívāsan ródasī *iti* dhíshṇye *iti* imé *iti* ácha. 4 ca ít. ushásaḥ. ūrdhvám — aṣret IV, 13, 2 sam-ídhā. 5 paṣcā́tāt nāsatyā ā́. ā́ a⁰. — 73, 1 átārishma — práti 183, 6. puru-dáṅsā. purā-jā́ á⁰. 2 ní ūṁ *iti*. upāké. 3 su-vṛiktím. ṣrushṭīvā́-iva prá-ishitaḥ. 4 váhnī *iti*. rakshaḥ-hánā sám-bhṛitā vīḷúpāṇī *iti* vīḷú-pāṇī.

74.

Imā́ u vāṃ dívishṭaya usrā́ havante aṣvinā | ayáṃ vām ahvé 'vase ṣacīvasū víṣam-viṣaṃ hí gáchathaḥ || 1 || yuváṃ citráṃ dadathur bhójanaṃ narā códethāṃ sūnṛ́tāvate | arvā́g ráthaṃ sámanasā ní yachatam píbataṃ somyám mádhu || 2 || ā́ yātam úpa bhūshatam mádhvaḥ pibatam aṣvinā | dugdhám páyo vṛishaṇā jenyāvasū mā́ no mardhishṭam ā́ gatam || 3 || áṣvāso yé vām úpa dāṣúsho griháṃ yuvā́ṃ díyanti bíbhrataḥ | makshūyúbhir narā háyebhir aṣvinā devā yātam asmayū́ || 4 || ádhā ha yánto aṣvínā pṛ́kshaḥ sacanta sūráyaḥ | tā́ yaṅsato maghávadbhyo dhruváṃ yáṣaṣ chardír asmábhyaṃ nā́satyā || 5 || prá yé yayúr avṛikā́so ráthā iva nṛipātā́ro jánānām | utá svéna ṣávasā ṣūṣuvur nára utá kshiyanti ṡukshitím || 6 || 21 ||

75.

Vy ùshā́ āvo divijā́ ṛiténāvishkṛiṇvānā́ mahimā́nam ā́gāt | ápa drúhas táma āvar ájushṭam áṅgirastamā pathyā̀ ajīgaḥ || 1 || mahé no adyá suvitā́ya bodhy úsho mahé saúbhagāya prá yandhi | citráṃ rayíṃ yaṣásaṃ dhehy asmé dévi mártеshu mānushi ṣravasyúm || 2 || eté tyé bhānávo darṣatā́yāṣ citrā́ usháso amṛ́tāsa ā́guḥ | janáyanto daívyāni vratā́ny āpṛiṇánto antárikshā vy àsthuḥ || 3 || eshā́ syā́ yujānā́ parākā́t páñca kshitī́ḥ pári sadyó jigāti | abhipáṣyantī vayúnā jánānāṃ divó duhitā́ bhúvanasya pátnī || 4 || vājínīvatī sū́ryasya yóshā citrā́maghā rāyá īṣe vásūnām | ṛ́ishishṭutā jaráyantī maghóny ushā́ uchati váhnibhir gṛiṇānā́ || 5 ||

74, 1 i. u. v. III. 62, 1. ahve á° ṣacīvasu *iti* ṣacī-vasū. 2 sá-manasā. p. s. m. VI, 60, 15. 3 jenyāvasu *iti*. mā́ — gatam VII, 73, 4. 4 makshuyú-bhiḥ. aṣvinā ā́. asmayū́ *ity* asma-yū́. 5 ádha. 6 nṛi-pātā́raḥ. su-kshitím. — 75, 1 ví u°. divi-jā́ḥ ṛiténa āviḥ-kṛiṇvānā́. ā́ a°. āvaḥ. ajīgar *iti*. 2 asmé *iti*. 3 ā́ a°. ā-pṛiṇántaḥ. ví a°. 4 abhi-páṣyantī. 5 citrá-maghā. ṛ́ishi-stutā. maghónī.

práti dyutānā́m arushā́so áṣvāṣ ciṭrā́ adṛiṣrann ushásaṃ váhantaḥ | yā́ti ṣubhrā́ viṣvapíṣā ráthena dádhāti rátnaṃ vidhaté jánāya || 6 || satyā́ satyébhir mahatí mahádbhir deví devébhir yajatā́ yájatraiḥ | rujád dṛiḷhā́ni dádad usríyāṇām práti gā́va ushásaṃ vāvaṣanta || 7 || nū́ no gómad vīrávad dhehi rátnam úsho áṣvāvad purubhójo asmé | mā́ no barhíḥ purushátā nidé kar yūyám pāta — || 8 || 22 ||

76.

Úd u jyótir amṛítaṃ viṣvájanyaṃ viṣvā́naraḥ savitā́ devó aṣret | krátvā devā́nām ajanishṭa cákshur āvír akar bhúvanaṃ víṣvam ushā́ḥ || 1 || prá me pánthā devayā́nā adṛiṣrann ámardhanto vásubhir íshkṛitāsaḥ | ábhūd u ketúr ushásaḥ purástāt pratīcy ā́gād ádhi harmyébhyaḥ || 2 || tā́nī́d áhāni bahulā́ny āsan yā́ prācī́nam úditā sū́ryasya | yátaḥ pári jārá ivācáranty úsho dadṛikshé ná púnar yatī́va || 3 || tá íd devā́nāṃ sadhamā́da āsann ṛitā́vānaḥ kaváyaḥ pūrvyā́saḥ | gūḷháṃ jyótiḥ pitáro ánv avindan satyámantrā ajanayann ushā́sam || 4 || samāná ūrvé ádhi sáṃgatāsaḥ sáṃ jānate ná yatante mithás té | té devā́nāṃ ná minanti vratā́ny ámardhanto vásubhir yā́damānāḥ || 5 || práti tvā stómair īḷate vásishṭhā usharbúdhaḥ subhage tushṭuvā́ṅsaḥ | gávāṃ netrí vā́japatnī na uchóshaḥ sujāte prathamā́ jarasva || 6 || eshā́ netrí rā́dhasaḥ sūnṛítānām ushā́ uchántī ribhyate vásishṭhaiḥ | dīrghaṣrútaṃ rayím asmé dádhānā yūyám pāta — || 7 || 23 ||

75, 6 viṣva-píṣā. 8 nú. áṣva-vat puru-bhójaḥ asmé *iti*. — 76, 1 viṣvá-janyam. 2 pánthāḥ deva-yā́nāḥ. pratīcī́ ā́ a⁰. 3 tā́ni ít. út-itā. jāráḥ-iva ā-cárantī. yatī́-iva. 4 té. sadha-mā́daḥ. ṛitá-vānaḥ. satyá-mantrāḥ. ushásam. 5 samāné. sám-gatāsaḥ. 6 ushaḥ-búdhaḥ su-bhage tustu-vā́ṅsaḥ. vā́ja-patnī. ucha ú⁰ su-jāte. 7 dīrgha-ṣrútam. asmé *iti*.

77.

Úpo ruruce yuvatír ná yóshā víṣvaṃ jīvám prasuvántī carā́yai | ábhūd agníḥ samídhe mā́nushāṇām ákar jyótir bā́dhamānā támāṅsi || 1 || víṣvam pratīcī́ sapráthā úd asthād rúṣad vā́so bíbhratī ṣukrám aṣvait | híraṇyavarṇā sudṛíṣīkasaṃdṛig gávām mātā́ netry áhnām aroci || 2 || devā́nāṃ cákshuḥ subhágā váhantī ṣvetáṃ náyantī sudṛíṣīkam áṣvam | ushā́ adarṣi raṣmíbhir vyàktā citrā́maghā víṣvam ánu prábhūtā || 3 || ántivāmā dūré amítram uchorvíṃ gávyūtim ábhayaṃ kṛidhī naḥ | yāváya dvésha ā́ bharā vásūni codáya rā́dho gṛiṇaté maghoni || 4 || asmé ṣréshṭhebhir bhānúbhir ví bhāhy úsho devi pratirántī na ā́yuḥ | ísham ca no dádhatī viṣvavāre gómad áṣvāvad ráthavac ca rā́dhaḥ || 5 || yā́ṃ tvā divo duhitar vardháyanty úshaḥ sujāte matíbhir vásishṭhāḥ | sā́smā́su dhā rayím ṛishvám bṛihántaṃ yūyám pāta — || 6 || 24 ||

78.

Práti ketávaḥ prathamā́ adṛiṣrann ūrdhvā́ asyā añjáyo ví ṣrayante | úsho arvā́cā bṛihatā́ ráthena jyótishmatā vāmám asmábhyaṃ vakshi || 1 || práti shīm agnír jarate sámiddhaḥ práti víprāso matíbhir gṛiṇántaḥ | ushā́ yāti jyótishā bā́dhamānā víṣvā támāṅsi duritā́pa deví || 2 || etā́ u tyā́ḥ práty adṛiṣran purástāj jyótir yáchantīr usháso vibhātī́ḥ | ájījanan sū́ryaṃ yajñám agním apācī́naṃ támo agād ájushṭam || 3 || áceti divó duhitā́ maghónī víṣve paṣyanty ushásaṃ vibhātī́m | ā́sthād ráthaṃ svadháyā yujyámānam ā́

77, 1 úpo *iti*. pra-suvántī. sam-ídhe. 2 sa-práthāḥ. híraṇya -varṇā sudṛíṣīka-saṃdṛik. netrī́. 3 su-bhágā. su-dṛíṣīkam. ví -aktā citrá-maghā. prá-bhūtā. 4 ánti-vāmā. ucha u⁰. kṛidhi. yaváya. bhara. 5 asmé *iti*. pra-tirántī. viṣva-vāre. áṣva-vat rátha-vat. 6 su-jāte. sā́ a⁰ dhāḥ. — 78, 2 sīm. sám-iddhaḥ. ushā́ḥ. duḥ-itā́ ápa. 3 e. u. t. 92, 1. purástāt. vi-bhātī́ḥ. 4 vi -bhātī́m. ā́. r. 35, 4.

yám áṣvāsaḥ suyújo váhanti || 4 || práti tvādyá sumánaso budhantāsmákāso maghávāno vayám ca | tilvilāyádhvam ushaso vibhātír yūyám pāta — || 5 || 25 ||

79.

Vy ùshá āvaḥ pathyā̀ jánānām páñca kshitír mánushīr bodháyantī | susaṃdṛ́gbhir ukshábhir bhānúm aṣred ví sū́ryo ródasī cákshasāvaḥ || 1 || vy àñjate divó ánteshv aktū́n víṣo ná yuktā́ usháso yatante | sáṃ te gā́vas táma ā́ vartayanti jyótir yachanti savitéva bāhū́ || 2 || ábhūd ushá índratamā maghóny ájījanat suvitáya ṣrávāṅsi | ví divó deví duhitā́ dadhāty áṅgirastamā sukṛ́te vásūni || 3 || távad usho rā́dho asmábhyaṃ rāsva yā́vat stotṛ́bhyo árado gṛiṇāná | yā́ṃ tvā jajñúr vṛishabhásyā rávena ví dṛiḷhásya dúro ádrer aurṇoḥ || 4 || devám-devaṃ rā́dhase codáyanty asmadryàk sūnṛ́tā īráyantī | vyuchántī naḥ sanáye dhíyo dhā yūyám pāta — || 5 || 26 ||

80.

Práti stómebhir ushásaṃ vásishṭhā gīrbhír víprāsaḥ prathamā́ abudhran | vivartáyantīṃ rájasī sámante āvishkṛiṇvatím bhúvanāni víṣvā || 1 || eshá syá návyam áyur dádhānā gūḍhví támo jyótishoshá abodhi | ágra eti yuvatír áhrayāṇā prácikitat sū́ryaṃ yajñám agním || 2 || áṣvāvatīr gómatīr na usháso — || 3 || 27 ||

Pañcamo 'dhyāyaḥ.

78, 4 su-yújaḥ. 5 tvā a° su-mánasaḥ budhanta a°. vi-bhātíḥ. — 79, 1 v. ù. ā. VII, 75, 1. susaṃdṛík-bhiḥ. ródasī *iti* cákshasā āvar *ity* āvaḥ. 2 ví a°. savitā́-iva bāhū́ *iti*. 3 maghónī. su-kṛíte. 4 vṛishabhásya. 5 codáyantī. vi-uchántī. dhāḥ — 80. 1 vásishṭhāḥ. vi-vartáyantīm rájasī *iti* sámante *iti* sám-ante āviḥ-kṛiṇvatím. 2 jyótishā u°. ágre. prá a°. 3 = VII, 41, 7.

81.

Práty u adarṣy āyaty ùchántī duhitā́ diváḥ | ápo máhi vyayati cákshase támo jyótish kriṇoti sūnárī || 1 || úd usríyāḥ srijate sū́ryaḥ sácāñ udyán nákshatram arcivát | távéd usho vyúshi sū́ryasya ca sám bhakténa gamemahi || 2 || práti tvā duhitar diva úsho jīrā́ abhutsmahi | yā́ váhasi purú spārhám vananvati rátnam ná dāṣúshe máyaḥ || 3 || uchántī yā́ kriṇóshi maṅhánā mahi prakhyaí devi svàr driṣé | tásyās te ratnabhā́ja īmahe vayám syā́ma mātúr ná sūnávaḥ || 4 || tác citrám rā́dha ā́ bharósho yád dīrghaṣrúttamam | yát te divo duhitar martabhójanam tád rāsva bhunájāmahai || 5 || ṣrávaḥ sūríbhyo amrítam vasutvanám vā́jāñ asmábhyam gómataḥ | codayitrī́ maghónaḥ sūnrítāvaty ushā́ uchad ápa srídhaḥ || 6 || 1 ||

82.

Índrāvaruṇā yuvám adhvarā́ya no viṣé jánāya máhi ṣárma yachatam | dīrgháprayajyum áti yó vanushyáti vayám jayema prítanāsu dū́ḍhyàḥ || 1 || samrā́ḷ anyáḥ svarā́ḷ anyá ucyate vām mahā́ntāv índrāváruṇā mahā́vasū | víṣve devā́saḥ paramé vyòmani sám vām ójo vrishaṇā sám bálam dadhuḥ || 2 || ánv apā́m khā́ny atrintam ójasā́ sū́ryam airayatam diví prabhúm | índrāvaruṇā máde asya māyínó 'pinvatam apítaḥ pínvatam dhíyaḥ || 3 || yuvám íd yutsú prítanāsu váhnayo yuvā́m kshémasya prasavé mitájñavaḥ | īṣānā́ vásva ubháyasya kārávа índrāvaruṇā suhávā havāmahe || 4 || índrāvaruṇā yád imā́ni cakráthur víṣvā jātā́ni

81, 1 uṁ *iti*. ā-yatí u⁰. ápo *iti*. jyótiḥ. 2 sácā ut-yát. táva ít. vi-úshi. 4 pra-khyaí ratna-bhā́jaḥ. 5 tát. bhara u⁰. dīrghaṣrút-tamam. marta-bhójanam. 6 sūnṛitā-vatī. — 82. 1 dīrghá-prayajyum. duḥ-dhyàḥ. 2 sam-rā́ṭ. sva-rā́ṭ. mahā́-vasu *iti* mahā́-vasū. ví-omani. 3 ójasā ā́. pra-bhúm. māyínaḥ á⁰. 4 pra-savé mitá-jñavaḥ. su-hávā.

bhúvanasya majmánā | kshémeṇa mitró váruṇaṃ duvasyáti marúdbhir ugráḥ ṣúbham anyá īyate || 5 || 2 ||

mahé ṣulkā́ya váruṇasya nú tvishá ójo mimāte dhruvám asya yát svám | ájāmim anyáḥ ṣnatháyantam ā́tirad dabhrébhir anyáḥ prá vṛiṇoti bhū́yasaḥ || 6 || ná tám áṅho ná duritā́ni mártyam índrāvaruṇā ná tápaḥ kútaṣ caná | yásya devā gáchatho vīthó adhvaráṃ ná tám mártasya naṣate párihvṛitiḥ || 7 || arvā́ñ narā daívyenā́vasā́ gataṃ ṣriṇutáṃ hávaṃ yádi me jújoshathaḥ | yuvór hí sakhyám utá vā yád ā́pyam mārḍīkám indrāvaruṇā ní yachatam || 8 || asmā́kam indrāvaruṇā bháre-bhare puroyodhā́ bhavataṃ kṛishṭyojasā | yád vāṃ hávanta ubháye ádha spṛidhí náras tokásya tánayasya sātíshu || 9 || asmé índro váruṇo mitró aryamā́ dyumnáṃ yachantu máhi ṣárma saprátha̱ḥ | avadhráṃ jyótir áditer ṛitāvṛídho devásya ṣlókaṃ savitúr manāmahe || 10 || 3 ||

83.

Yuvā́ṃ narā páṣyamānāsa ā́pyam prācā́ gavyántaḥ pṛithupárṣavo yayuḥ | dā́sā ca vṛitrā́ hatám ā́ryāṇi ca sudā́sam indrāvaruṇā́vasāvatam || 1 || yátrā náraḥ samáyante kṛitádhvajo yásminn ājā́ bhávati kíṃ caná priyám | yátrā bháyante bhúvanā svardṛíṣas tátrā na indrāvaruṇā́dhi vocatam || 2 || sám bhū́myā ántā dhvasirā́ adṛikshaténdrāvaruṇā diví ghósha ā́ruhat | ásthur jánānām úpa mā́m árātayo 'rvā́g ávasā havanaṣrutā́ gatam || 3 || índrāvaruṇā vadhánābhir apratí bhedáṃ vanvántā prá sudā́sam āvatam |

82, 6 tvishé. mimāte *iti*. ā́ á°. 7 ná — ná II, 23, 5. duḥ-itā́ni. pári-hvṛitiḥ. 8 arvā́k. daívyena ávasā ā́. 9 puraḥ-yodhā́. kṛishṭi-ojasā. hávante. 10 asmé *iti*. sa-práthaḥ. ṛita-vṛídhaḥ. — 83, 1 pṛithu-párṣavaḥ. su-dā́sam indrāvaruṇā ávasā a°. 2 yátra (2). sam-áyante kṛitá-dhvajaḥ. svaḥ-dṛíṣaḥ tátra. indrāvaruṇā á°. 3 ántāḥ. adṛikshata í°. ā́ a°. havana-ṣrutā ā́. 4 su-dā́sam.

bráhmāṇy eshām̃ sriṇutam̃ hávīmani satyā́ trítsūnām abhavat puróhitiḥ || 4 || índrāvaruṇāv abhy ā́ tapanti māghā́ny aryó vanúshām árātayaḥ | yuvám̃ hí vásva ubháyasya rā́jathó 'dha smā no 'vatam pā́rye diví || 5 || 4 ||

yuvā́m̃ havanta ubháyāsa ājíshv índram̃ ca vásvo váruṇam̃ ca sātáye | yátra rā́jabhir daṣábhir níbādhitam prá sudā́sam ā́vatam̃ trítsubhiḥ sahá || 6 || dáṣa rā́jānaḥ sámitā áyajyavaḥ sudā́sam indrāvaruṇā ná yuyudhuḥ | satyā́ nriṇā́m admasádām úpastutir devā́ eshām abhavan deváhūtishu || 7 || dāṣarājñé páriyattāya viṣvátaḥ sudā́sa indrāvaruṇāv aṣikshatam | ṣvityáñco yátra námasā kapardíno dhiyā́ dhívanto ásapanta trítsavaḥ || 8 || vritrā́ṇy anyáḥ samithéshu jíghnate vratā́ny anyó abhí rakshate sádā | hávāmahe vām̃ vrishaṇā suvriktíbhir asmé indrāvaruṇā ṣárma yachatam || 9 || asmé índro váruṇo mitró — || 10 || 5 ||

84.

Ā́ vām̃ rājānāv adhvaré vavrityām̃ havyébhir indrāvaruṇā námobhiḥ | prá vām̃ ghritā́cī bāhvór dádhānā pári tmánā víshurūpā jigāti || 1 || yuvó rāshṭrám brihád invati dyaúr yaú setríbhir arajjúbhiḥ sinītháḥ | pári no hélo váruṇasya vrijyā urúm̃ na índraḥ kriṇavad u lokám || 2 || kritám̃ no yajñám̃ vidátheshu cā́rum̃ kritám bráhmāṇi sūríshu praṣastā́ | úpo rayír devájūto na etu prá ṇa spārhā́bhir ūtíbhis tiretam || 3 || asmé indrāvaruṇā viṣvávāram̃ rayím̃ dhattam̃ vásumantam purukshúm | prá yá ādityó ánritā mināty ámitā ṣū́ro dayate vásūni || 4 || iyám índram̃ váru-

83, 4 puráḥ-hitiḥ. 5 abhí. mā a⁰. rā́jathaḥ á⁰ sma. 6 havante. ní-bādhitam. su-dā́sam. 7 sám-itāḥ. su-dā́sam. adma-sádām úpa-stutiḥ. devá-hūtishu. 8 pári-yattāya. su-dā́se. 9 sam-ithéshu. suvriktí-bhiḥ asmé *iti*. — 84, 1 víshu-rūpā. 2 yuvóḥ. 3 pra-ṣastā́ úpo *iti*. devá-jūtaḥ. naḥ. 4 asmé *iti*. viṣvá-vāram. puru-kshúm.

ṇam ashṭa me gī́ḥ prā́vat toké tánaye tū́tujānā | surátnāso devávītiṃ gamema yūyám pāta — || 5 || 6 ||

85.

Punīshé vām arakshásam manīshā́ṃ sómam índrāya váruṇāya júhvat | ghṛitápratīkām ushásaṃ ná devī́ṃ tā́ no yā́mann urushyatām abhī́ke || 1 || spárdhante vā́ u devahū́ye átra yéshu dhvajéshu didyávaḥ pátanti | yuváṃ tā́ñ indrāvaruṇāv amítrān hatám párācaḥ ṣárvā víshūcaḥ || 2 || ā́paṣ cid dhí sváyaṣasaḥ sádassu devī́r índraṃ váruṇaṃ devátā dhúḥ | krishṭī́r anyó dhāráyati práviktā vṛitrā́ṇy anyó apratī́ni hanti || 3 || sá sukrátur ṛitacíd astu hótā yá āditya ṣávasā vāṃ námasvān | āvavártad ávase vāṃ havíshmān ásad ít sá suvitā́ya práyasvān || 4 || iyám índraṃ váruṇam ashṭa me gī́ḥ — || 5 || 7 ||

86.

Dhī́rā tv àsya mahinā́ janū́ṃshi ví yás tastámbha ródasī cid urví | prá nā́kam ṛishváṃ nunude bṛihántaṃ dvitā́ nákshatram papráthac ca bhū́ma || 1 || utá sváyā tanvā̀ sáṃ vade tát kadā́ nv àntár váruṇe bhuvāni | kím me havyám áhṛiṇāno jusheta kadā́ mṛiḷīkáṃ sumánā abhí khyam || 2 || pṛiché tád éno varuṇa didṛíkshū́po emi cikitúsho vipṛ́cham | samānám ín me kaváyaṣ cid āhur ayám ha túbhyaṃ váruṇo hṛiṇīte || 3 || kím ā́ga āsa varuṇa jyéshṭhaṃ yát stotā́raṃ jíghāṅsasi sákhāyam | prá tán me voco dūḷabha svadhāvó 'va tvānenā́ námasā turá iyām || 4 || áva drugdhā́ni

---

84, 5 prá ā°. su-rátnāsaḥ devá-vītim. — 85, 1 ghṛitá-pratīkām. 2 vaí. deva-hū́ye. 3 hí svá-yaṣasaḥ. dhúr *iti* dhúḥ. prá-viktāḥ. 4 ā́dityā. su-krátuḥ ṛita-cít. ā-vavártat. — 86, 1 tú a°. ródasī *iti*. urvī́ *iti*. papráthat. 2 nú a°. su-mánāḥ. 3 didṛíkshu úpo *iti*. vi-pṛ́cham. ít. 4 tát. duḥ-dabha svadhā-vaḥ áva tvā anenāḥ.

pítryā sṛijā nó 'va yā́ vayám̱ cakṛimā́ tanū́bhiḥ | áva rājan paṣutṛ́ípam̱ ná tāyúm̱ sṛijā́ vatsám̱ ná dā́mno vásishṭham || 5 || ná sá svó dáksho varuṇa dhrútiḥ sā́ súrā manyúr vibhī́dako ácittiḥ | ásti jyā́yān kánīyasa upāré svápnaṣ canéd ánṛitasya prayotā́ || 6 || áram̱ dāsó ná mīḷhúshe karāṇy ahám̱ devā́ya bhū́rṇayé 'nāgāḥ | ácetayad acíto devó aryó gṛ́ítsam̱ rāyé kavítaro junāti || 7 || ayám̱ sú túbhyam̱ varuṇa svadhāvo hṛidí stóma úpaṣritaṣ cid astu | ṣám̱ naḥ kshéme ṣám u yóge no astu yūyám pāta — || 8 || 8 ||

87.

Rádat pathó váruṇaḥ sū́ryāya prā́rṇāṅsi samudríyā nadī́nām | sárgo ná sṛishṭó árvatīr ṛitāyā́ñ cakā́ra mahī́r avánīr áhabhyaḥ || 1 || ātmā́ te vā́to rája ā́ navīnot paṣúr ná bhū́rṇir yávase sasavā́n | antár mahī́ bṛihatī́ ródasīmé víṣvā te dhā́ma varuṇa priyā́ṇi || 2 || pári spáṣo váruṇasya smádishṭā ubhé paṣyanti ródasī suméke | ṛitā́vānaḥ kaváyo yajñádhīrāḥ prácetaso yá isháyanta mánma || 3 || uvā́ca me váruṇo médhirāya tríḥ saptá nā́mā́ghnyā bibharti | vidvā́n padásya gúhyā ná vocad yugā́ya vípra úparāya ṣíkshan || 4 || tisró dyā́vo níhitā antár asmin tisró bhū́mīr úparāḥ sháḍvidhānāḥ | gṛ́ítso rā́jā váruṇaṣ cakra etám̱ diví preṅkhám̱ hiraṇyáyam̱ ṣubhé kám || 5 || áva síndhum̱ váruṇo dyaúr iva sthād drapsó ná ṣvetó mṛigás túvishmān | gambhīráṣaṅso rájaso vimā́naḥ supārákshatraḥ sató asyá rā́jā || 6 || yó mṛiḷáyāti cakrúshe cid ā́go vayám̱ syāma váruṇe

---

86, 5 sṛija naḥ áva. cakṛimá. paṣu-tṛípam. sṛijá. 6 ví-bhī́dakaḥ. upa-aré. caná ít. pra-yotā́. 7 bhū́rṇaye á°. 8 úpa-ṣritaḥ. — 87, 1 prá á°. ṛita-yán. 2 mahī́ *iti* bṛihatī́ *iti* ródasī *iti* imé *iti*. 3 smád-ishṭāḥ ubhé *iti*. ródasī *iti* suméke *iti* su-méke ṛitá-vānaḥ. yajñá-dhīrāḥ prá-cetasaḥ yé 4 nā́ma á°. 5 ní-hitāḥ. sháṭ-vidhānāḥ. cakre. pra-iṅkhám. 6 gambhīrá-ṣaṅsaḥ. vi-mā́naḥ supārá-kshatraḥ.

ánāgāḥ | ánu vratā́ny áditer ṛidhánto yūyám pāta — || 7 || 9 ||

88.

Prá ṣundhyúvaṃ várunāya préshṭhām matíṃ vasishṭha mīḷhúshe bharasva | yá īm arvā́ñcaṃ kárate yájatraṃ sahásrāmaghaṃ vríshaṇam bṛihántam || 1 || ádhā nv àsya saṃdṛíṣaṃ jaganvā́n agnér ánīkaṃ váruṇasya maṅsi | svàr yád áṣmann adhipā́ u ándho 'bhí mā vápur dṛiṣáye ninīyāt || 2 || ā́ yád ruhā́va váruṇaṣ ca nā́vam prá yát samudrám īráyāva mádhyam | ádhi yád apā́ṃ snúbhiṣ cárāva prá preṅkhá īṅkhayāvahai ṣubhé kám || 3 || vásishṭhaṃ ha váruṇo nāvy ā́dhād ṛíshiṃ cakāra svápā máhobhiḥ | stotā́raṃ vípraḥ sudinatvé áhnāṃ yā́n nú dyā́vas tatánan yā́d ushā́saḥ || 4 || kvà tyā́ni nau sakhyā́ babhūvuḥ sácāvahe yád avṛikám purā́ cit | bṛihántam mā́naṃ varuṇa svadhāvaḥ sahásradvāraṃ jagamā gṛiháṃ te || 5 || yá āpír nítyo varuṇa priyáḥ sán tvā́m ā́gāṅsi kṛiṇávat sákhā te | mā́ ta énasvanto yakshin bhujema yandhí shmā vípra stuvaté várūtham || 6 || dhruvā́su tvāsú kshitíshu kshiyánto vy àsmát pā́ṣaṃ váruṇo mumocat | ávo vanvānā́ áditer upásthād yūyám pāta || 7 || 10 ||

89.

Mó shú varuṇa mṛinmáyaṃ gṛiháṃ rājann aháṃ gamam | mṛiḷā́ sukshatra mṛiḷáya || 1 || yád émi prasphuránn iva dṛítir ná dhmātó adrivaḥ | mṛiḷā́ s. m. || 2 || krátvaḥ samaha dīnátā pratīpáṃ jagamā ṣuce | mṛiḷā́ s. m. || 3 || apā́m

88, 1 sahásra-magham. 2 ádha nú a° sam-dṛíṣam. adhi-pāḥ ūm̐ *iti*. 3 pra-īṅkhé. 4 nāví ā́ a°. su-ápāḥ. yā́t. ushásaḥ. 5 sácāvahe *iti*. sahásra-dvāram jagama. 6 te. sma vípraḥ. 7 tvā āsú. ví a°. upá-sthāt. — 89, 1 mó *iti* sú. mṛit-máyam. mṛiḷá su-kshatra. 2 prasphurán-iva. 3 prati-īpám jagama.

mádhye tasthivāṅsaṃ tṛíshṇāvidaj jaritā́ram | mṛiḷā́ s. m. || 4 || yát kíṃ cedáṃ varuṇa daívye jáne 'bhidroháṃ manushyā̀ṣ cárāmasi | ácittī yát táva dhármā yuyopimá mā́ nas tásmād énaso deva rīrishaḥ || 5 || 11 ||

Pañcamo 'nuvākaḥ.

90.

Prá vīrayā́ ṣúcayo dadrire vām adhvaryúbhir mádhumantaḥ sutā́saḥ | váha vāyo niyúto yāhy áchā píbā sutásyā́ndhaso mádāya || 1 || īṣānā́ya práhutiṃ yás ta ā́naṭ chúciṃ sómaṃ ṣucipās túbhyaṃ vāyo | kṛiṇóshi tám mártyeshu praṣastáṃ jātó-jāto jāyate vājy àsya || 2 || rāyé nú yáṃ jajñátū ródasīmé rāyé deví dhishá̄ṇā dhāti devám | ádha vāyúṃ niyútaḥ saṣcata svā́ utá ṣvetáṃ vásudhitiṃ nireké || 3 || ucháun ushásaḥ sudínā ariprā́ urú jyótir vividur dī́dhyānāḥ | gávyaṃ cid ūrvám uṣíjo ví vavrus téshām ánu pradívaḥ sasrur ā́paḥ || 4 || té satyéna mánasā dī́dhyānāḥ svéna yuktā́saḥ krátunā vahanti | índravāyū vīravā́haṃ rátham vām īṣānáyor abhí pṛíkshaḥ sacante || 5 || īṣānā́so yé dádhate svàr ṇo góbhir áṣvebhir vásubhir híraṇyaiḥ | índravāyū sūráyo víṣvam ā́yur árvadbhir vīraíḥ pṛítanāsu sahyuḥ || 6 || árvanto ná ṣrávaso bhíkshamāṇā indravāyū́ sushṭutíbhir vásishṭhāḥ | vājayántaḥ sv ávase huvema yūyám pāta — || 7 || 12 ||

91.

Kuvíd aṅgá námasā yé vṛidhā́saḥ purā́ devā́ anavadyā́sa

89, 4 tṛíshṇā avidat. 5 ca i⁰. abhi-drohám. dhárma. ririshaḥ. — 90, 1 vāyo *iti* ni-yútaḥ. ácha píba sutásya á⁰. 2 prá-hutim. te. ṣúcim. ṣuci-pāḥ. vāyo *iti*. pra-ṣastám. vājī a⁰. 3 jajñátuḥ ródasī *iti* imé *iti*. ni-yútaḥ. vásu-dhitim. 4 su-dínāḥ. pra-dívaḥ. 5 índravāyū *iti* (6) vīra-vā́ham. 6 naḥ. 7 indravāyū́ *iti* sustutí-bhiḥ. sú.

ā́san | té vāyáve mánave bādhitā́yā́vāsayann ushásaṃ sū́ryeṇa || 1 || uṣántā dūtā́ ná dábhāya gopā́ māsā́ṣ ca pātháḥ ṣarádaṣ ca pūrvī́ḥ | índravāyū sushṭutír vām iyānā́ mārḍīkám īṭṭe suvitáṃ ca návyam || 2 || pī́voannāñ rayivṛ́dhaḥ sumedhā́ḥ ṣvetáḥ sishakti niyútām abhiṣrī́ḥ | té vāyáve sámanaso ví tasthur víṣvén náraḥ svapatyā́ni cakruḥ || 3 || yā́vat táras tanvò yā́vad ójo yā́van náraṣ cákshasā dī́dhyānāḥ | ṣúciṃ sómaṃ ṣucipā pātam asmé índravāyū sádataṃ barhír édám || 4 || niyuvānā́ niyúta spārhávīrā índravāyū saráthaṃ yātam arvā́k | idáṃ hí vām prábhṛitam mádhvo ágram ádha prīṇānā́ ví mumuktam asmé || 5 || yā́ vāṃ ṣatáṃ niyúto yā́ḥ sahásram índravāyū viṣvávārāḥ sácante | ā́bhir yātaṃ suvidátrābhir arvā́k pātáṃ narā prátibhṛitasya mádhvaḥ || 6 || árvanto ná ṣrávaso — || 7 || 13 ||

92.

Ā́ vāyo bhūsha ṣucipā úpa naḥ sahásraṃ te niyúto viṣvavāra | úpo te ándho mádyam ayāmi yásya deva dadhishé pūrvapéyam || 1 || prá sótā jīró adhvaréshv asthāt sómam índrāya vāyáve píbadhyai | prá yád vām mádhvo agriyám bháranty adhvaryávo devayántaḥ ṣácībhiḥ || 2 || prá yā́bhir yā́si dāṣvā́ṅsam áchā niyúdbhir vāyav ishṭáye duroṇé | ní no rayíṃ subhójasaṃ yuvasva ní vīráṃ gávyam áṣvyaṃ ca rā́dhaḥ || 3 || yé vāyáva indramā́danāsa ā́devāso nitóṣanāso aryáḥ | ghnánto vṛitrā́ṇi sūríbhiḥ shyāma

---

91, 1 bādhitā́ya á°. 2 índravāyū *iti* su-stutíḥ. 3 pī́vaḥ-annān rayi-vṛ́dhaḥ su-medhā́ḥ. sisakti ni-yútām abhi-ṣrī́ḥ. sá-manasaḥ. víṣvā ít. su-apatyā́ni. 4 yā́vat n°. ṣuci-pā. asmé *iti* índravāyū *iti*. ā́ i°. 5 ni-yuvānā́ ni-yútaḥ spārhá-vīrāḥ índravāyū *iti* sa-rátham. prá-bhṛitam. asmé *iti*. 6 yā́ḥ. ni-yútaḥ. índrāvāyū *iti* viṣvá-vārāḥ ā́ ā°. su-vidátrābhiḥ. práti-bhṛitasya. — 92, 1 vāyo *iti*. ṣuci-pāḥ. ni-yútaḥ viṣva-vāra úpo *iti*. pūrva-péyam. 3 ácha niyút-bhiḥ vāyo *iti*. su-bhójasam. 4 vāyáve indra-mā́danāsaḥ ā́-devāsaḥ ni-tóṣanāsaḥ. syāma sa°.

sāsahvā́ṅso yudhā́ nṛíbhir amítrān || 4 || ā́ no niyúdbhiḥ ṣatínībhir adhvarám̥ sahasríṇībhir úpa yāhi yajñám | vā́yo asmín sávane mādayasva yūyám pāta — || 5 || 14 ||

93.

Ṣúcim̥ nú stómam̥ návajātam adyéndrāgnī vṛitrahaṇā jushéthām | ubhā́ hí vām̥ suhávā jóhavīmi tā́ vā́jam̥ sadyá uṣaté dhéshṭhā || 1 || tā́ sānasí ṣavasānā hí bhūtám̥ sākam̥vṛídhā ṣávasā ṣūṣuvā́ṅsā | ksháyantau rāyó yávasasya bhū́reḥ pṛiñktám̥ vā́jasya sthávirasya ghṛíshveḥ || 2 || úpo ha yád vidátham̥ vājíno gúr dhībhír víprāḥ prámatim ichámānāḥ | árvanto ná kā́shṭhām̥ nákshamāṇā indrāgní jóhuvato náras té || 3 || gīrbhír vípraḥ prámatim ichámāna ī́ṭṭe rayím̥ yaṣásam pūrvabhā́jam | índrāgnī vṛitrahaṇā suvajrā prá no návyebhis tiratam̥ deshṇaíḥ || 4 || sám̥ yán mahī́ mithatī́ spárdhamāne tanūrúcā ṣū́rasātā yátaite | ádevayum̥ vidáthe devayúbhiḥ satrā́ hatam̥ somasútā jánena || 5 || 15 ||

imā́m u shú sómasutim úpa na éndrāgnī saumanasā́ya yātam | nū́ cid dhí parimamnā́the asmā́n ā́ vām̥ ṣā́ṣvadbhir vavṛitīya vā́jaiḥ || 6 || só agna enā́ námasā sámiddhó 'chā mitrám̥ váruṇam índram̥ voceḥ | yát sīm ā́gaṣ cakṛimā́ tát sú mṛiḷa tád aryamā́ditiḥ ṣiṣrathantu || 7 || etā́ agna āṣushāṇā́sa ishṭír yuvóḥ sácābhy àṣyāma vā́jān | méndro no víshṇur marútaḥ pári khyan yūyám pāta — || 8 || 16 ||

94.

Iyám̥ vām asyá mánmana índrāgnī pūrvyástutiḥ | abhrā́d

92, 5 ā́ — sahasríṇībhiḥ 135, 3. ú. y. y. VI, 41, 1. vā́yo *iti*. — 93, 1 náva-jātam adyá índrāgnī *iti* vṛitra-hanā. su-hávā. 2 sānasī́ *iti*. sākam-vṛídhā. 3 úpo *iti*. prá-matim (4). indrāgnī́ *iti*. 4 pūrva-bhā́jam índrāgnī *iti* vṛitra-hanā su-vajrā. 5 yát mahī́ *iti* mithatī́ *iti* spárdhamāne *iti* tanū-rúcā ṣū́ra-sātā yátaite *iti*. soma-sútā. 6 sú sóma-sutim. ā́ indrāgnī *iti*. nú. hí parimamnā́the *iti* pari-mamnā́the. 7 agne (8). sám-iddhaḥ ácha yát-sú 179, 5. aryamā́ á°. 8 sácā abhí a°. mā́ í°. — 94, 1 índrāgnī *iti* (2. 7—9). pūrvyá-stutiḥ.

vṛishṭír ivājani || 1 || ṣriṇutáṃ jaritúr hávam índrāgnī vánataṃ gíraḥ | īṣānā́ pipyataṃ dhíyaḥ || 2 || mā́ pāpatvā́ya no naréndrāgnī mā́bhíṣastaye | mā́ no rīradhataṃ nidé || 3 || índre agnā́ námo bṛihát suvṛiktím érayāmahe | dhiyā́ dhénā avasyávaḥ || 4 || tā́ hí ṣáṣvantā íḷata itthā́ víprāsa ūtáye | sabā́dho vā́jasātaye || 5 || tā́ vāṃ gīrbhír vipanyávaḥ práyasvanto havāmahe | medhásātā sanishyávaḥ || 6 || 17 ||

índrāgnī ávasā́ gatam asmábhyaṃ carshaṇīsahā | mā́ no duḥṣáṅsa īṣata || 7 || mā́ kásya no árarusho dhūrtíḥ práṇaṅ mártyasya | índrāgnī ṣárma yachatam || 8 || gómad dhíraṇyavad vásu yád vām áṣvāvad ímahe | índrāgnī tád vanemahi || 9 || yát sóma ā́ suté nára indrāgnī́ ájohavuḥ | sáptīvantā saparyávaḥ || 10 || ukthébhir vṛitrahántamā yā́ mandānā́ cid ā́ girā́ | āṅgūshaír āvívāsataḥ || 11 || tā́v íd duḥṣáṅsam mártyaṃ dúrvidvāṅsaṃ rakshasvínam | ābhogáṃ hánmanā hatam udadhíṃ hánmanā hatam || 12 || 18 ||

95.

Prá kshódasā dhā́yasā sasra eshā́ sárasvatī dharúṇam ā́yasī pū́ḥ | prabā́badhānā rathyèva yāti víṣvā apó mahinā́ síndhur anyā́ḥ || 1 || ékācetat sárasvatī nadī́nāṃ ṣúcir yatí giríbhya ā́ samudrā́t | rāyáṣ cétantī bhúvanasya bhū́rer ghṛitám páyo duduhe nā́hushāya || 2 || sá vāvṛidhe náryo yóshaṇāsu vṛíshā ṣíṣur vṛishabhó yajñíyāsu | sá vājínam maghávadbhyo dadhāti ví sātáye tanvàm māmṛijīta || 3 || utá syā́ naḥ sárasvatī jushāṇópa ṣravat subhágā yajñé asmín |

94, 1 vṛishṭíḥ-iva a°. 3 narā índrāgnī *iti* mā́ abhí-ṣastaye. 4 su-vṛiktím ā́ ī°. 5 íḷate. sa-bā́dhaḥ vā́ja-sātaye. 6 medhá-sātā. 7 ávasā ā́. carshaṇi-sahā. m. n. d. ī. 23, 9. 8 árarusho — mártyasya 18, 3. í. ṣ. y. 21, 6. 9 híraṇya-vat. áṣva-vat. 10 somé. indrāgnī́ *iti* sápti-vantā. 11 vṛitrahán-tamā. ā-vívāsataḥ. 12 duḥ-ṣáṅsam. dúḥ-vidvāṅsam. ā-bhogám. uda-dhím. — 95, 1 sasre. pra-bā́badhānā rathyā̀-iva. 2 ékā a°. 3 vavṛidhe. mamṛijīta. 4 jushāṇā́ úpa. su-bhágā.

mitájñubhir namasyaìr iyānā́ rāyā́ yujā́ cid úttarā sákhibhyaḥ || 4 || imā́ júhvānā yushmád ā́ námobhiḥ práti stómaṃ sarasvati jushasva | táva ṣárman priyátame dádhānā úpa stheyāma ṣaraṇáṃ ná vṛikshám || 5 || ayám u te sarasvati vásishṭho dvā́rāv ṛitásya subhage vy ā̀vaḥ | várdha ṣubhre stuvaté rāsi vā́jān yūyám pāta — || 6 || 19 ||

96.

Bṛihád u gāyishe váco 'suryā̀ nadī́nām | sárasvatīm ín mahayā suvṛiktíbhi stómair vasishṭha ródasī || 1 || ubhé yát te mahinā́ ṣubhre ándhasī adhikshiyánti pūrávaḥ | sā́ no bodhy avitrī́ marútsakhā códa rā́dho maghónām || 2 || bhadrám íd bhadrā́ kṛiṇavat sárasvaty ákavārī cetati vājínīvatī | gṛiṇānā́ jamadagnivát stuvānā́ ca vasishṭhavát || 3 || janīyánto nv ágravaḥ putrīyántaḥ ṣudā́navaḥ | sárasvantaṃ havāmahe || 4 || yé te sarasva ūrmáyo mádhumanto ghṛitaṣcútaḥ | tébhir no 'vitā́ bhava || 5 || pīpivā́ṅsaṃ sárasvataḥ stánaṃ yó viṣvádarṣataḥ | bhakshīmáhi prajā́m ísham || 6 || 20 ||

97.

Yajñé divó nṛishádane pṛithivyā́ náro yátra devayávo mádanti | índrāya yátra sávanāni sunvé gáman mádāya prathamáṃ váyaṣ ca || 1 || ā́ daívyā vṛiṇīmahé 'vāṅsi bṛíhaspátir no maha ā́ sakhāyaḥ | yáthā bhávema mīḷhúshe ánāgā yó no dātā́ parāvátaḥ pitéva || 2 || tám u jyéshṭhaṃ

95, 4 mitájñu-bhiḥ. 5 júhvānāḥ. 6 su-bhage ví āvar *ity* āvaḥ. — 96, 1 ít mahaya suvṛiktí-bhiḥ. ródasī *iti*. 2 ubhé *iti*. ándhasī *iti* adhi-kshiyánti. marút-sakhā. 3 sárasvatī ákava-arī. 4 jani-yántaḥ nú. putri-yántaḥ su-dā́navaḥ. 5 ghṛita-ṣcútaḥ. 6 sárasvataḥ. viṣvá-darṣataḥ. pra-jā́m. — 97, 1 nṛi-sádane pṛithivyā́ḥ. gámat. 2 vṛiṇīmahe ā́°. mahe. ánāgāḥ. pitā́-iva.

námasā havírbhiḥ suṣévam bráhmaṇas pátiṃ griṇīshe | índraṃ ṣlóko máhi daívyaḥ sishaktu yó bráhmaṇo devákritasya rā́jā || 3 || sá ā́ no yóniṃ sadatu préshṭho bríhaspátir viṣvávāro yó ásti | kā́mo rāyáḥ suvī́ryasya táṃ dāt párshan no áti saṣcáto árishṭān || 4 || tám ā́ no arkám amṛ́tāya júshṭam imé dhāsur amṛ́tāsaḥ purājā́ḥ | ṣúcikrandaṃ yajatám pastyā̀nām bríhaspátim anarvā́ṇaṃ huvema || 5 || 21 ||

táṃ ṣagmā́so arushā́so áṣvā bríhaspátiṃ sahavā́ho vahanti | sáhaṣ cid yásya nī́lavat sadhástham nábho ná rūpám arushám vásānāḥ || 6 || sá hí ṣúciḥ ṣatápatraḥ sá ṣundhyúr híraṇyavāṣīr ishiráḥ svarshā́ḥ | bríhaspátiḥ sá svāveṣá rishváḥ purū́ sákhibhya āsutíṃ kárishṭhaḥ || 7 || deví̄ devásya ródasī jánitrī bríhaspátiṃ vāvridhatur mahitvā́ | dakshā́yyāya dakshatā sakhāyaḥ kárad bráhmaṇe sutárā sugādhā́ || 8 || iyáṃ vām brahmaṇas pate suvriktír bráhméndrāya vajríṇe akāri | avishṭáṃ dhíyo jigṛitám púraṃdhīr jajastám aryó vanúshām árātīḥ || 9 || bríhaspate yuvám índraṣ ca vásvo divyásyeṣāthe utá pā́rthivasya | dhattáṃ rayíṃ stuvaté kīráye cid yūyám pāta — || 10 || 22 ||

98.

Ádhvaryavo 'ruṇáṃ dugdhám aṅṣúṃ juhótana vrishabhā́ya kshitīnā́m | gaurā́d védīyāñ avapā́nam índro viṣvā́héd yāti sutásomam ichán || 1 || yád dadhishé pradívi cā́rv ánnaṃ divé-dive pītím íd asya vakshi | utá hridótá mánasā jushāṇá uṣánn indra prásthitān pāhi sómān || 2 || jajñānáḥ

97, 3 su-ṣévam. sisaktu. devá-kritasya. 4 visvá-vāraḥ. su-vī́ryasya. párshat. 5 purā-jā́ḥ ṣúci-krandam. 6 áṣvāḥ. saha-vā́haḥ. sadhá-stham. 7 ṣatá-patraḥ. híraṇya-vāṣīḥ. svaḥ-sā́ḥ. su-āveṣáḥ. purú. ā-sutím. 8 deví iti. ródasī iti jánitrī iti. vavridhatuḥ. dakshata. su-tárā su-gādhā́. 9 su-vriktíḥ bráhma í°. 9^b = IV, 50, 11. 10 divyásya īṣāthe iti. — 98, 1 ava-pā́nam. viṣvā́hā ít. sutá-somam. 2 pra-dívi. hridā́ utá. prá-sthitān.

sómaṃ sáhase papātha prá te mātā́ mahimā́nam uvāca | éndra paprāthorv àntárikshaṃ yudhā́ devébhyo várivaş cakartha || 3 || yád yodháyā maható mányamānān sā́kshāma tā́n bāhúbhiḥ şā́şadānān | yád vā nṛ́bhir vṛ́ta indrābhiyúdhyās táṃ tváyājíṃ sauşravasáṃ jayema || 4 || préndrasya vocam prathamā́ kṛitā́ni prá nū́tanā maghávā yā́ cakā́ra | yadéd ádevīr ásahishṭa māyā́ áthābhavat kévalaḥ sómo asya || 5 || távedáṃ víşvam abhítaḥ paşavyàṃ yát páşyasi cákshasā sū́ryasya | gávām asi gópatir éka indra bhakshīmáhi te práyatasya vásvaḥ || 6 || bṛ́haspate yuvám índraş ca vásvo — || 7 || 23 ||

99.

Paró mā́trayā tanvā̀ vṛidhāna ná te mahitvám ánv aşnuvanti | ubhé te vidma rájasī pṛithivyā́ víshṇo deva tvám paramásya vitse || 1 || ná te vishṇo jā́yamāno ná jātó déva mahimnáḥ páram ántam āpa | úd astabhnā nā́kam ṛishvám bṛihántaṃ dādhártha prā́cīṃ kakúbham pṛithivyā́ḥ || 2 || írāvatī dhenumátī hí bhūtáṃ sūyavasínī mánushe daşasyā́ | vy àstabhnā ródasī vishṇav eté dādhártha pṛithivī́m abhíto mayū́khaiḥ || 3 || urúṃ yajñā́ya cakrathur u lokáṃ janáyantā sū́ryam ushā́sam agním | dā́sasya cid vṛishaşiprásya māyā́ jaghnáthur narā pṛitanā́jyeshu || 4 || índrāvishṇū dṛiṅhitā́ḥ şámbarasya náva púro navatíṃ ca şnathishṭam | şatáṃ varcínaḥ sahásraṃ ca sākáṃ hathó apraty ásurasya vīrā́n || 5 || iyám manīshā́ bṛihatí bṛihántorukramā́ tavásā vardháyantī |

98, 3 ā́ i° paprātha urú a°. 4 yodháyāḥ. indra abhi-yúdhyāḥ. tváyā ājím. 5 prá i°. yadā́ ít. átha a°. 6 táva i°. gó-patiḥ. prá-yatasya. — 99, 1 ubhé *iti*. rájasī *iti* pṛithivyā́ḥ víshṇo *iti*. 2 vishṇo *iti* (3) astabhnāḥ. 3 írāvatī itī́rā-vatī dhenumátī *iti* dhenu-mátī. suyavasínī *iti* su-yavasínī. ví astabhnāḥ ródasī *iti*. eté *iti*. 4 ushā́sam. vṛisha-şiprásya māyā́ḥ. 5 índrāvishṇū *iti*. aprati. 6 bṛihántā uru-krama.

raré vāṃ stómaṃ vidátheshu vishṇo pínvatam ísho vṛijáneshv indra || 6 || váshaṭ te vishṇav āsá ā́ kṛiṇomi tán me jushasva ṣipivishṭa havyám | várdhantu tvā sushṭutáyo gíro me yūyám pāta — || 7 || 24 ||

100.

Nū́ márto dayate sanishyán yó víshṇava urugāyā́ya dā́ṣat | prá yáḥ satrā́cā mánasā yájāta etā́vantaṃ náryam āvívāsāt || 1 || tvám vishṇo sumatíṃ viṣvájanyām ápraynutām evayāvo matíṃ dāḥ | párco yáthā naḥ suvitásya bhū́rer áṣvāvataḥ puruṣcandrásya rāyáḥ || 2 || trír deváḥ pṛithivī́m eshá etā́ṃ ví cakrame ṣatárcasam mahitvā́ | prá víshṇur astu tavásas távīyān tvesháṃ hy àsya sthávirasya nā́ma || 3 || ví cakrame pṛithivī́m eshá etā́ṃ kshétrāya víshṇur mánushe daṣasyán | dhruvā́so asya kīráyo jánāsa urukshitíṃ sujánimā cakāra || 4 || prá tát te adyá ṣipivishṭa nā́māryáḥ ṣaṅsāmi vayúnāni vidvā́n | táṃ tvā gṛiṇāmi tavásam átavyān ksháyantam asyá rájasaḥ parāké || 5 || kím ít te vishṇo paricákshyam bhūt prá yád vavakshé ṣipivishṭó asmi | mā́ várpo asmád ápa gūha etád yád anyárūpaḥ samithé babhū́tha || 6 || váshaṭ te vishṇav — || 7 || 25 ||

Shashṭho 'dhyāyaḥ.

101.

Tisró vā́caḥ prá vada jyótiragrā yā́ etád duhré madhudoghám ū́dhaḥ | sá vatsáṃ kṛiṇván gárbham óshadhīnāṃ

99, 6 vishṇo *iti* (7). 7 tát. ṣipi-vishṭa. su-stutáyaḥ. — 100, 1 nú. víshṇave uru-gāyā́ya. yájāte. ā-vivāsāt. 2 vishṇo *iti* (6). su-matím viṣvá-janyam ápra-yutām eva-yāvaḥ. áṣva-vataḥ puru-candrásya. 3 ṣatá-arcasam. hí a°. 4 uru-kshitím su-jánimā. 5 ṣipi-vishṭa nā́ma a°. 6 pari-cákshyam. ṣipi-vishṭáḥ. anyá-rūpaḥ sam-ithé. — 101, 1 jyótiḥ-agrāḥ. madhu-doghám.

sadyó jātó vṛishabhó roravīti || 1 || yó várdhana óshadhīnām̐ yó apā́m̐ yó víṣvasya jágato devá íṣe | sá tridhā́tu ṣaraṇám̐ ṣárma yaṅsat trivártu jyótiḥ svabhishṭy àsmé || 2 || starī́r u tvad bhávati sū́ta u tvad yathāvaṣám̐ tanvàm̐ cakra esháḥ | pitū́ḥ páyaḥ práti gṛibhṇāti mātā́ téna pitā́ vardhate téna putráḥ || 3 || yásmin víṣvāni bhúvanāni tasthús tisró dyā́vas tredhā́ sasrúr ā́paḥ | tráyaḥ kóṣāsa upasécanāso mádhva ṣcotanty abhíto virapṣám || 4 || idám̐ vácaḥ parjányāya svarā́je hṛidó astv ántaram̐ táj jujoshat | mayobhúvo vṛishṭáyaḥ santv asmé supippalā́ óshadhīr devágopāḥ || 5 || sá retodhā́ vṛishabháḥ ṣáṣvatīnām̐ tásminn ātmā́ jágatas tasthúshaṣ ca | tán ma ṛitám pātu ṣatáṣāradāya yūyám pāta — || 6 || 1 ||

102.

Parjányāya prá gāyata divás putrā́ya mīḷhúshe | sá no yávasam ichatu || 1 || yó gárbham óshadhīnām̐ gávām̐ kṛiṇóty árvatām | parjányaḥ purushī́ṇām || 2 || tásmā íd āsyè havír juhótā mádhumattamam | íḷām̐ naḥ samyátam̐ karat || 3 || 2 ||

103.

Sam̐vatsarám̐ ṣaṣayānā́ brāhmaṇā́ vratacāríṇaḥ | vā́cam parjányajinvitām prá maṇḍū́kā avādishuḥ || 1 || divyā́ ā́po abhí yád enam ā́yan dṛítim̐ ná ṣúshkam̐ sarasī́ ṣáyānam | gávām áha ná māyúr vatsínīnām maṇḍū́kānām̐ vagnúr átrā sám eti || 2 || yád īm enāñ uṣató abhy ávarshīt tṛishyā́vataḥ

101, 2 tri-dhā́tu. tri-vártu. su-abhishṭí asmé *iti*. 3 sū́te. yathā-vaṣám. cakre. 4 upa-sécanāsaḥ mádhvaḥ. vi-rapṣám. 5 sva-rā́je. tát. mayaḥ-bhúvaḥ. asmé *iti* su-pippalā́ḥ. devá-gopāḥ. 6 retaḥ-dhā́ḥ. tát mā. ṣatá-ṣāradāya. — 102, 3 tásmai. juhóta. sam-yátam. — 103, 1 ṣaṣayānā́ḥ brāhmaṇā́ḥ vrata-cāríṇaḥ. parjánya-jinvitām. 2 sarasī́ *iti*. átra. 3 abhí.

prāvṛíshy ā́gatāyām | akhkhalīkṛ́tyā pitáraṃ ná putró anyó anyám úpa vádantam eti || 3 || anyó anyám ánu gṛibhṇāty enor apā́m prasargé yád ámandishātām | maṇḍū́ko yád abhívṛishṭaḥ kánishkan pṛ́íṣniḥ sampṛiṅkté háritena vā́cam || 4 || yád eshām anyó anyásya vā́caṃ ṣāktásyeva vádati ṣíkshamāṇaḥ | sárvaṃ tád eshāṃ samṛ́dheva párva yát suvā́co vádathanā́dhy apsú || 5 || 3 ||

gómāyur éko ajámāyur ékaḥ pṛ́íṣnir éko hárita éka eshām | samānáṃ nā́ma bíbhrato vírūpāḥ purutrā́ vā́cam pipiṣur vádantaḥ || 6 || brāhmaṇā́so atirātré ná sóme sáro ná pūrṇám abhíto vádantaḥ | saṃvatsarásya tád áhaḥ pári shṭha yán maṇḍū́kāḥ prāvṛishíṇam babhū́va || 7 || brāhmaṇā́saḥ somíno vā́cam akrata bráhma kṛiṇvántaḥ parivatsaríṇam | adhvaryávo gharmíṇaḥ sishvidānā́ āvír bhavanti gúhyā ná ké cit || 8 || deváhitiṃ jugupur dvādaṣásya ṛitúṃ náro ná prá minanty eté | saṃvatsaré prāvṛ́íshy ā́gatāyāṃ taptā́ gharmā́ aṣnuvate visargám || 9 || gómāyur adād ajámāyur adāt pṛ́íṣnir adād dhárito no vásūni | gávām maṇḍū́kā dádataḥ ṣatā́ni sahasrasāvé prá tiranta ā́yuḥ || 10 || 4 ||

104.

Índrāsomā tápataṃ rákshа ubjátaṃ ny àrpayataṃ vṛishaṇā tamovṛ́dhaḥ | párā ṣṛiṇītam acíto ny òshataṃ hatáṃ nudéthāṃ ní ṣiṣītam atríṇaḥ || 1 || índrāsomā sám aghásaṅsam abhy àghám tápur yayastu carúr agnivā́ṅ iva | brahmadvíshe kravyā́de ghorácakshase dvésho dhattam anavā-

103, 3 ā́-gatāyām akhkhalīkṛítya. 4 pra-sargé. abhí-vṛishṭaḥ kániskan. sam-pṛiṅkté. 5 ṣāktásya-iva. samṛ́dhā-iva. su-vā́caḥ vádathana á°. 6 gó-māyuḥ (10). ajá-māyuḥ (10). ví-rūpāḥ. 7 ati-rātré. áhar *iti*. stha yát. 8 sisvidānā́ḥ. gúhyāḥ. 9 devá-hitim. dvādaṣásya. ā́-gatāyām taptā́ḥ. vi-sargám. 10 háritaḥ. maṇḍū́kāḥ. sahasra-sāvé. tirante. — 104, 1 ní a°. tamaḥ-vṛ́dhaḥ. ní o°. 2 aghá-ṣaṅsam abhí a°. brahma-dvíshe kravya-ádo ghorá-cakshase.

yáṃ kimīdíne || 2 || índrāsomā dushkṛíto vavré antár anārambhaṇé támasi prá vidhyatam | yáthā nā́taḥ púnar ékaṣ canódáyat tád vām astu sáhase manyumác chávaḥ || 3 || índrāsomā vartáyataṃ divó vadháṃ sám pṛithivyā́ agháṣaṅsāya tárhaṇam | út takshataṃ svaryàm párvatebhyo yéna ráksho vāvṛidhānáṃ nijū́rvathaḥ || 4 || índrāsomā vartáyataṃ divás páry agnitaptébhir yuvám áṣmahanmabhiḥ | tápurvadhebhir ajárebhir atríṇo ní párṣāne vidhyataṃ yántu nisvarám || 5 || 5 ||

índrāsomā pári vām bhūtu viṣváta iyám matíḥ kakshyā́ṣveva vājínā | yā́ṃ vāṃ hótrām parihinómi medháyemā́ bráhmāṇi nṛipátīva jinvatam || 6 || práti smarethāṃ tujáyadbhir évair hatáṃ druhó raksháso bhañgurā́vataḥ | índrāsomā dushkṛíte mā́ sugám bhūd yó naḥ kadā́ cid abhidā́sati druhā́ || 7 || yó mā pā́kena mánasā cárantam abhicáshṭe ánṛitebhir vácobhiḥ | ā́pa iva kāṣínā sáṃgṛibhītā ásann astv ā́sata indra vaktā́ || 8 || yé pākaṣaṅsáṃ viháranta évair yé vā bhadráṃ dūsháyanti svadhā́bhiḥ | áhaye vā tā́n pradádātu sóma ā́ vā dadhātu nírṛiter upásthe || 9 || yó no rásaṃ dípsati pitvó agne yó áṣvānāṃ yó gávāṃ yás tanū́nām | ripú stená steyakṛíd dabhrám etu ní shá hīyatāṃ tanvā̀ tánā ca || 10 || 6 ||

paráḥ só astu tanvā̀ tánā ca tisráḥ pṛithivī́r adhó astu víṣvāḥ | práti ṣushyatu yáṣo asya devā yó no dívā dípsati yáṣ ca náktam || 11 || suvijñānáṃ cikitúshe jánāya sác cā́sac ca vácasī paspṛidhāte | táyor yát satyáṃ yatarád ṛíjīyas

---

104, 3 duḥ-kṛítaḥ. ná á°. caná ut-áyat. manyu-mát ṣ°. 4 aghá-ṣaṅsāya. vavṛidhānám ni-jūrvathaḥ. 5 agni-taptébhiḥ. áṣmahanma-bhiḥ tápuḥ-vadhebhiḥ. ni-svarám. 6 kakshyā̀ áṣvā-iva. pari-hinómi medháyā imā́. nṛipátīiveti nṛipátī-iva. 7 bhañgurá-vataḥ. duḥ-kṛíte. su-gám. abhi-dā́sati. 8 abhi-cáshṭe. sám-gṛibhītāḥ. ásataḥ. 9 pāka-ṣaṅsám vi-hárante. pra-dádātu. níḥ-ṛiteḥ upá-sthe. 10 ripúḥ stenáḥ steya-kṛít. sáḥ. 11 devāḥ. 12 su-vijñānám. sát ca ásat. vácasī *iti* paspṛidhāte *iti*.

tád ít sómo 'vati hánty ā́sat || 12 || nā́ vā́ u sómo vṛijinám̐ hinoti ná kshatríyam mithuyā́ dhāráyantam | hánti ráksho hánty ā́sad vádantam ubhā́v índrasya prásitau ṣayāte || 13 || yádi vāhám ánṛitadeva ā́sa mógham̐ vā devā́ñ apyūhé agne | kím asmábhyam̐ jātavedo hṛiṇīshe droghavā́cas te nirṛithám̐ sacantām || 14 || adyā́ murīya yádi yātudhā́no ásmi yádi vā́yus tatápa pū́rushasya | ádhā sá vīraír daṣábhir ví yūyā yó mā mógham̐ yā́tudhānéty ā́ha || 15 || 7 ||

ýó mā́yātum̐ yā́tudhānéty ā́ha yó vā rakshā́ḥ ṣúcir asmī́ty ā́ha | índras tám̐ hantu mahatā́ vadhéna víṣvasya jantór adhamás padīshṭa || 16 || prá yā́ jígāti khargáleva náktam ápa druhā́ tanvàm̐ gū́hamānā | vavrā́ñ anantā́ñ áva sā́ padīshṭa grā́vāṇo ghnantu rakshása upabdaíḥ || 17 || ví tishṭhadhvam maruto vikshv ìcháta gṛibhāyáta rakshásaḥ sám pinashṭana | váyo yé bhūtvī́ patáyanti naktábhir yé vā rípo dadhiré devé adhvaré || 18 || prá vartaya divó áṣmānam indra sómaṣitam maghavan sám̐ ṣiṣādhi | prā́ktād ápāktād adharā́d údaktād abhí jahi rakshásaḥ párvatena || 19 || etá u tyé patayanti ṣváyātava índram̐ dipsanti dipsávó 'dābhyam | ṣíṣīte ṣakráḥ píṣunebhyo vadhám̐ nūnám̐ sṛijad aṣánim̐ yātumádbhyaḥ || 20 || 8 ||

índro yātūnā́m abhavat parāṣaró havirmáthīnām abhy ā̀vívāsatām | abhíd u ṣakráḥ paraṣúr yáthā vánam pā́treva bhindán satá eti rakshásaḥ || 21 || úlūkayātum̐ ṣuṣulū́kayātum̐ jahí ṣváyātum utá kókayātum | suparṇáyātum utá gṛídhrayātum̐ dṛishádeva prá mṛiṇa ráksha indra || 22 || mā́

104, 12 ásat (13). 13 vaí. prá-sitau ṣayāte *iti*. 14 vā a° ánṛita-devaḥ. api-ūhé. jāta-vedaḥ. drogha-vā́caḥ. niḥ-ṛithám. 15 adyá. yātu-dhā́naḥ. vā ā́°. púrushasya ádha. yūyāḥ. yā́tu-dhāna íti (16). 16 mā́ á°. asmi íti. 17 khargálā-iva. 18 vikshú i°. 19 sóma-ṣitam. 20 eté. ṣvá-yātavaḥ. dipsávaḥ á°. 21 parā -ṣaráḥ haviḥ-máthīnām abhí ā-vívāsatām abhí ít. pā́trā-iva. 22 úlūka -yātum ṣuṣulū́ka-yātum. ṣvá-yātum. kóka-yātum suparṇá-yātum. gṛídhra-yātum dṛishádā-iva.

no ráksho abhí naḍ yātumā́vatām ápochatu mithunā́ yā́ kimīdínā | pṛithivī́ naḥ pā́rthivāt pātv áṅhaso 'ntárikshaṃ divyā́t pātv asmā́n || 23 || índra jahí púmāṅsaṃ yātudhā́nam utá stríyam māyáyā ṣā́ṣadānām | vígrīvāso mū́radevā ṛidantu mā́ té dṛiṣan sū́ryam uccárantam || 24 || práti cakshva ví cakshvéndraṣ ca soma jāgṛitam | rákshobhyo vadhám asyatam aṣánim yātumádbhyaḥ || 25 || 9 ||

Shashṭho 'nuvākaḥ.

SAPTAMAM MAṆḌALAM.

104, 23 yātu-mā́vatām ápa u°. 24 yātu-dhā́nam. ví-grīvāsaḥ mū́ra-devāḥ. ut-cárantam. 25 cakshva í°.

1.

Mā́ cid anyád ví ṣaṅsata sákhāyo mā́ rishaṇyata | índram ít stotā vṛ́shaṇaṃ sácā suté múhur ukthā́ ca ṣaṅsata || 1 || avakrakshíṇaṃ vṛishabhā́ṃ yathājúraṃ gā́ṃ ná carshaṇīsáham | vidvéshaṇaṃ saṃvánanobhayaṃkarám máṅhishṭham ubhayāvínam || 2 || yác cid dhí tvā jánā imé nā́nā hávanta ūtáye | asmā́kam bráhmedám indra bhūtu té 'hā víṣvā ca várdhanam || 3 || ví tartūryante maghavan vipaṣcíto 'ryó vípo jánānām | úpa kramasva pururū́pam ā́ bhara vā́jaṃ nédishṭham ūtáye || 4 || mahé caná tvā́m adrivaḥ párā ṣulkā́ya deyām | ná sahásrāya nā́yútāya vajrivo ná ṣatā́ya ṣatāmagha || 5 || 10 ||

vásyā̃ indrāsi me pitúr utá bhrā́tur ábhuñjataḥ | mātā́ ca me chadayathaḥ samā́ vaso vasutvanā́ya rā́dhase || 6 || kvèyatha kvéd asi purutrā́ cid dhí te mánaḥ | álarshi yudhma khajakṛit puraṃdara prá gāyatrā́ agāsishuḥ || 7 || prā́smai gāyatrám arcata vāvā́tur yáḥ puraṃdaráḥ | yā́bhiḥ kāṇvásyópa barhír āsádaṃ yā́sad vajrí bhinát púraḥ || 8 || yé te sánti daṣagvínaḥ ṣatíno yé sahasríṇaḥ | áṣvāso yé te vṛ́shaṇo raghudrúvas tébhir nàs tū́yam ā́ gahi || 9 || ā́ tv

---

1, 1 stota. 2 ava-krakshíṇam. yathā a°. carshaṇi-sáham vi-dvéshaṇam sam-vánanā ubhayam-karám. 3 yát. hí. hávante. bráhma i°. te áhā. 4 vipaḥ-cítaḥ. puru-rūpam. 5 ná a°. ṣata-magha. 6 indra asi. vaso *iti*. 7 kvà i° kvà ít. hí. khaja -kṛit puram-dara. 8 prá a°. vavā́tuḥ. puram-daráḥ. kāṇvásya úpa. ā-sádam. 9 daṣa-gvínaḥ. raghu-drúvaḥ.

àdyá sabardúghām huvé gāyatrávepasam | índram dhenúṃ sudúghām ányām ísham urúdhārām araṃkṛítam || 10 || 11 ||

yát tudát sū́ra étaṣaṃ vañkū́ vā́tasya parṇínā | váhat kútsam ārjuneyáṃ ṣatákratuḥ tsárad gandharvám ástṛitam || 11 || yá ṛité cid abhiṣríshaḥ purā́ jatrúbhya ātṛídaḥ | sáṃdhātā saṃdhím maghávā purūvásur íshkartā víhrutam púnaḥ || 12 || má bhūma níshṭyā ivéndra tvád áraṇā iva | vánāni ná prajahitány adrivo duróshāso amanmahi || 13 || ámanmahíd anāṣávo 'nugrā́saṣ ca vṛitrahan | sakṛít sú te mahatā́ ṣūra rā́dhasā́nu stómam mudīmahi || 14 || yádi stómam máma ṣrávad asmā́kam índram índavaḥ | tirā́ḥ pavítram sasṛiváñsa āṣávo mándantu tugryāvṛídhaḥ || 15 || 12 ||

ā́ tv àdyá sadhástutiṃ vāvā́tuḥ sákhyur ā́ gahi | úpastutir maghónām prá tvāvatv ádhā te vaṣmi sushṭutím || 16 || sótā hí sómam ádribhir ém enam apsú dhāvata | gavyā́ vástreva vāsáyanta ín náro nír dhukshan vakshánābhyaḥ || 17 || ádha jmó ádha vā divó bṛiható rocanā́d ádhi | ayā́ vardhasva tanvā̀ girā́ mámā́ jātā́ sukrato pṛiṇa || 18 || índrāya sú madíntamaṃ sómaṃ sotā váreṇyam | ṣakrá eṇam pīpayad víṣvayā dhiyā́ hinvānáṃ ná vājayúm || 19 || má tvā sómasya gáldayā sádā yā́cann aháṃ girā́ | bhúrṇim mṛigáṃ ná sávaneshu cukrudhaṃ ká ī́ṣānaṃ ná yāciṣhat || 20 || 13 ||

mádeneshitám mádam ugrám ugréṇa ṣávasā | víṣveshāṃ tarutā́ram madacyútam máde hí shmā dádāti naḥ || 21 || ṣévāre vā́ryā purú devó mártāya dāṣúshe | sá sunvaté ca

---

1, 10 tú a° sabaḥ-dúghām. gāyatrá-vepasam. su-dúghām. urú-dhārām aram-kṛítam. 11 vankú *iti*. ṣatá-kratuḥ. 12 abhi-ṣríshaḥ. ā-tṛídaḥ sám-dhātā sam-dhím. puru-vásuḥ. ví-hrutam púnar *iti*. 13 níshṭyāḥ-iva í°. pra-jahitā́ni. 14 ámanmahi ít. vṛitra-han. rā́dhasā ánu. 15 tugrya-vṛídhaḥ. 16 ā́. t. à. 10. sadhá-stutim vavā́tuḥ. úpa-stutiḥ. tvā a° ádha. su-stutím. 17 sóta. ā́ īm. vástra-iva. ít. 18 máma ā́. sukrato *iti* su-krato. 19 sota. enam. 21 mádena i°. mada-cyútam. sma.

stuvaté ca rāsate vișvágūrto arishṭutáḥ || 22 || éndra yāhi mátsva citréṇa deva rā́dhasā | sáro ná prāsy udáraṃ sápītibhir ā́ sómebhir urú sphirám || 23 || ā́ tvā sahásram ā́ șatáṃ yuktā́ ráthe hiraṇyáye | brahmayújo háraya indra keșíno váhantu sómapītaye || 24 || ā́ tvā ráthe hiraṇyáye hárī mayū́rașepyā | șitipṛishṭhā́ vahatām mádhvo ándhaso vivákshaṇasya pītáye || 25 || 14 ||

píbā tv àsyá girvaṇaḥ sutásya pūrvapā́ iva | párishkṛitasya rasína iyám āsutíș cā́rur mádāya patyate || 26 || yá éko ásti daṅsánā maháñ ugró abhí vrataíḥ | gámat sá șiprí ná sá yoshad ā́ gamad hávaṃ ná pári varjati || 27 || tvám púraṃ carishṇvàṃ vadhaíḥ șúshṇasya sám piṇak | tvám bhā́ ánu caro ádha dvitā́ yád indra hávyo bhúvaḥ || 28 || máma tvā sū́ra údite máma madhyáṃdine diváḥ | máma prapitvé apișarvaré vasav ā́ stómāso avṛitsata || 29 || stuhí stuhíd eté ghā te máṅhishṭhāso maghónām | ninditā́șvaḥ prapathí paramajyā́ maghásya medhyātithe || 30 || 15 ||

ā́ yád áșvān vánanvataḥ șraddháyāháṃ ráthe ruhám | utá vāmásya vásunaș ciketati yó ásti yā́dvaḥ pașúḥ || 31 || yá ṛijrā́ máhyam māmahé saha tvacā́ hiraṇyáyā | eshá vísvāny abhy àstu saúbhagāsaṅgásya svanádrathaḥ || 32 || ádha plā́yogir áti dāsad anyā́n āsaṅgó agne dașábhiḥ sahásraiḥ | ádhokshā́ṇo dáșa máhyaṃ rúșanto naḷā́ iva sáraso nír atishṭhan || 33 || ánv asya sthūráṃ dadṛișe purástād anasthá ūrúr avarámbamāṇaḥ | șáșvatī nā́ry abhicákshyāha súbhadram arya bhójanam bibharshi || 34 || 16 ||

1, 22 visvá-gūrtaḥ ari-stutáḥ. 23 ā́ iº. sápīti-bhiḥ. 24 yuktā́ḥ. brahma-yújaḥ. sóma-pītaye. 25 hárī *iti* mayū́ra-șepyā șiti-pṛishṭhā́. 26 píba tú aº. pūrvapā́ḥ-iva pári-kṛitasya. ā-sutíḥ. 27 hávam. 29 sū́re út-ite. pra-pitvé api-șarvaré vaso *iti*. 30 stuhí ít. gha. ninditá-așvaḥ pra-pathí parama-jyā́ḥ. medhya-atithe. 31 șraddháyā aº. 32 mamahé. abhí aº saúbhagā ā-saṅgásya svanát-rathaḥ. 33 ā-saṅgáḥ. ádha uº. 34 ava-rámbamāṇaḥ. nā́rī abhi-cákshya āha sú-bhadram.

2.

Idáṃ vaso sutám ándhaḥ píbā súpūrṇam udáram | ánābhayin rarimá te || 1 || nríbhir dhūtáḥ sutó áṣnair ávyo vā́raiḥ páripūtaḥ | áṣvo ná niktó nadíshu || 2 || táṃ te yávaṃ yáthā góbhiḥ svādúm akarma ṣrīṇántaḥ | índra tvāsmín sadhamā́de || 3 || índra ít somapā́ éka índraḥ sutapā́ viṣvā́yuḥ | antár devā́n mártyāñṣ ca || 4 || ná yáṃ ṣukró ná dúrāṣīr ná triprā́ uruvyácasam | apasprinvaté suhā́rdam || 5 || [17] ||

góbhir yád īm anyé asmán mrigáṃ ná vrā́ mrigáyante | abhitsáranti dhenúbhiḥ || 6 || tráya índrasya sómāḥ sutā́saḥ santu devásya | své ksháye sutapā́vnaḥ || 7 || tráyaḥ kóṣāsa ṣcotanti tisráṣ camvàḥ súpūrṇāḥ | samāné ádhi bhā́rman || 8 || ṣúcir asi purunishṭhā́ḥ kshīraír madhyatá ā́ṣīrtaḥ | dadhnā́ mándishṭhaḥ ṣū́rasya || 9 || imé ta indra sómās tīvrā́ asmé sutā́saḥ | ṣukrā́ āṣíraṃ yācante || 10 || [18] ||

tā́ñ āṣíram puroḷā́ṣam índremáṃ sómaṃ ṣrīṇīhi | revántaṃ hí tvā ṣriṇómi || 11 || hritsú pītā́so yudhyante durmádāso ná súrāyām | ū́dhar ná nagnā́ jarante || 12 || revā́ñ íd revátaḥ stotā́ syā́t tvā́vato maghónaḥ | préd u harivaḥ ṣrutásya || 13 || ukthám caná ṣasyámānam ágor arír ā́ ciketa | ná gāyatráṃ gīyámānam || 14 || mā́ na indra pīyatnáve mā́ ṣárdhate párā dāḥ | ṣíkshā ṣacīvaḥ ṣácībhiḥ || 15 || [19] ||

vayám u tvā tadídarthā índra tvāyántaḥ sákhāyaḥ | káṇvā ukthébhir jarante || 16 || ná ghem anyád ā́ papana vájrinn apáso návishṭau | távéd u stómaṃ ciketa || 17 ||

2, 1 vaso *iti.* píba sú-pūrṇam. rarimá. 2 pári-pūtaḥ. 3 tvā a⁰ sadha-mā́de. 4 soma-pā́ḥ. suta-pā́ḥ viṣvá-āyuḥ. 5 dúḥ-āṣīḥ. uru-vyácasam apa-sprinvaté su-hā́rdam. 6 asmát. vrā́ḥ. abhi-tsáranti. 7 suta-pā́vnaḥ. 8 kóṣāsaḥ. sú-purṇāḥ. 9 puruniḥ-sthā́ḥ. ā́-ṣīrtaḥ. 10 te. asmé *iti.* ā-ṣíram (11). 11 índra i⁰. 12 duḥ-mádāsaḥ. ū́dhaḥ. nagnā́ḥ. 13 revátaḥ. prá ít. 15 ṣíksha. 16 v. u. t. VI, 15, 19. tadít-arthāḥ. 17 gha īm. táva ít.

6*

ichánti deváḥ sunvántaṃ ná svápnāya spṛihayanti | yánti pramádam átandrāḥ || 18 || ó shú prá yahi vájebhir má hṛiṇīthā abhy àsmán | maháñ iva yúvajāniḥ || 19 || mó shv àdyá durhánāvān sāyáṃ karad āré asmát | aṣrīrá iva jámātā || 20 || 20 ||

vidmá hy àsya vīrásya bhūridávarīṃ sumatím | trishú jātásya mánāṅsi || 21 || á tú shiñca káṇvamantaṃ ná ghā vidma ṣavasānát | yaṣástaraṃ ṣatámūteḥ || 22 || jyéshṭhena sotar índrāya sómaṃ vīráya ṣakráya | bhárā píban náryāya || 23 || yó védishṭho avyathíshv áṣvāvantaṃ jaritṛíbhyaḥ | vájaṃ stotṛíbhyo gómantam || 24 || páṇyam-paṇyam ít sotāra á dhāvata mádyāya | sómaṃ viráya ṣúraya || 25 || 21 ||

pátā vṛitrahá sutám á gha gaman náré asmát | ní yamate ṣatámūtiḥ || 26 || éhá hárī brahmayújā ṣagmá vakshataḥ sákhāyam | gīrbhíḥ ṣrutáṃ gírvaṇasam || 27 || svadávaḥ sómā á yahi ṣrītáḥ sómā á yāhi | ṣíprinn ṛíshīvaḥ ṣácīvo náyám áchā sadhamádam || 28 || stútaṣ ca yás tvā várdhanti mahé rádhase nṛimṇáya | índra kāríṇaṃ vṛidhántaḥ || 29 || gíraṣ ca yás te girvāha ukthá ca túbhyaṃ táni | satrá dadhiré ṣávāṅsi || 30 || 22 ||

evéd eshá tuvikūrmír vájañ éko vájrahastaḥ | sanád ámṛikto dayate || 31 || hánta vṛitráṃ dákshiṇenéndraḥ purú puruhūtáḥ | mahán mahíbhiḥ ṣácībhiḥ || 32 || yásmin víṣvaṣ carshaṇáya utá cyautná jráyaṅsi ca | ánu ghén mandí maghónaḥ || 33 || eshá etáni cakāréndro víṣva yó 'ti ṣṛiṇvé | vājadáva maghónām || 34 || prábharta ráthaṃ gavyántam apākác cid yám ávati | inó vásu sá hí vóḷhā || 35 || 23 ||

2, 18 pra-mádam. 19 ó *iti* sú. abhí aº. yúva-jāniḥ. 20 mó *iti* sú aº duḥ-hánavan. 21 vidmá hí aº. bhuri-dávarīm su-matím. 22 tú siñca. gha. ṣatám-uteḥ. 23 bhára píbat. 24 áṣva-vantam. 26 vṛitra-há. gha gamat ná aº. ṣatám-utiḥ. 27 á ihá hárī *iti* brahma-yújā. 28 ṛíshi-vaḥ. ná aº ácha sadha-mádam. 31 evá ít. tuvi-kurmíḥ. vájra-hastaḥ. 32 dákshiṇena íº purú puru-hūtáḥ. 33 ghá ít. 34 cakara íº. áti. vaja-dava. 35 prá-bharta. apakát.

sánitā vípro árvadbhir hántā vṛitrám nṛíbhiḥ ṣúraḥ | satyò 'vitá vidhántam || 36 || yájadhvainam priyamedhā índram satrácā mánasā | yó bhū́t sómaiḥ satyámadvā || 37 || gāthásravasam sátpatim ṣrávaskāmam purutmánam | káṇvāso gātá vājínam || 38 || yá ṛité cid gás padébhyo dā́t sákhā nṛíbhyaḥ ṣácīvān | yé asmin kā́mam áṣriyan || 39 || itthá dhívantam adrivaḥ kāṇvám médhyātithim | meshó bhūtò 'bhí yánn áyaḥ || 40 || ṣíkshā vibhindo asmai catvā́ry ayútā dádat | ashṭá paráḥ sahásrā || 41 || utá sú tyé payovṛídhā mākí ráṇasya naptyā̀ | janitvanā́ya māmahe || 42 || 24 ||

3.

Píbā sutásya rasíno mátsvā na indra gómataḥ | āpír no bodhi sadhamā́dyo vṛidhé 'smā́ñ avantu te dhíyaḥ || 1 || bhūyā́ma te sumataú vājíno vayám mā́ na star abhímātaye | asmā́ñ citrā́bhir avatād abhíshṭibhir ā́ naḥ sumnéshu yāmaya || 2 || imā́ u tvā purūvaso gíro vardhantu yā́ máma | pāvakávarṇāḥ ṣúcayo vipaṣcíto 'bhí stómair anūshata || 3 || ayáṃ sahásram ṛíshibhiḥ sáhaskṛitaḥ samudrá iva paprathe | satyáḥ só asya mahimā́ gṛiṇe ṣávo yajñéshu viprarā́jye || 4 || índram íd devátātaya índram prayaty àdhvaré | índram samīké vaníno havāmaha índraṃ dhánasya sātáye || 5 || 25 ||

índro mahnā́ ródasī paprathac cháva índraḥ sū́ryam arocayat | índre ha víṣvā bhúvanāni yemira índre suvānā́sa

---

2, 36 satyā́ḥ a⁰. 37 yā́jadhva e⁰ priya-medhāḥ. satyá-madvā. 38 gathá-ṣravasam sát-patim ṣrávaḥ-kāmam puru-tmā́nam. 40 médhya -atithim. bhutā́ḥ a⁰. 41 ṣíksha vibhindo *iti* vi-bhindo. ashṭā́. 42 tyé *iti* payaḥ-vṛídhā makí *iti*. mamahe. — 3, 1 píba. mátsva. sadha-mā́dyaḥ vṛidhé a⁰. 2 su-mataú. naḥ. abhí-mātaye. yamaya. 3 puruvaso *iti* puru-vaso. yā́ḥ. pāvaká-varṇaḥ. vipaḥ-citaḥ. 4 sáhaḥ -kṛitaḥ. vipra-rā́jye. 5 devá-tātaye. pra-yatí a⁰. sam-īké. havāmahe. 6 ródasī *iti* paprathat ṣ⁰. yemire.

índavaḥ || 6 || abhí tvā pūrvápītaya índra stómebhir āyávaḥ | samīcīnā́sa ṛibhávaḥ sám asvaran rudrā́ gṛiṇanta pū́rvyam || 7 || asyéd índro vāvṛidhe vṛíshṇyaṃ ṣávo máde sutásya víshṇavi | adyā́ tám asya mahimā́nam āyávó 'nu shṭuvanti pūrváthā || 8 || tát tvā yāmi suvī́ryaṃ tád bráhma pūrvácittaye | yénā yátibhyo bhṛígave dháne hité yéna práskaṇvam ā́vitha || 9 || yénā samudrám ásṛijo mahī́r apás tád indra vṛíshṇi te ṣávaḥ | sadyáḥ só asya mahimā́ ná saṃnáṣe yáṃ kshoṇī́r anucakradé || 10 || 26 ||

ṣagdhī́ na indra yát tvā rayíṃ yā́mi suvī́ryam | ṣagdhí vā́jāya prathamáṃ síshāsate ṣagdhí stómāya pūrvya || 11 || ṣagdhī́ no asyá yád dha paurám ā́vitha dhíya indra síshāsataḥ | ṣagdhí yáthā rúṣamaṃ ṣyā́vakaṃ kṛípam índra prā́vaḥ svàrṇaram || 12 || kán návyo atasī́nāṃ turó gṛiṇīta mártyaḥ | nahí nv àsya mahimā́nam indriyáṃ svàr gṛiṇánta ānaṣúḥ || 13 || kád u stuvánta ṛitayanta deváta ṛíshiḥ kó vípra ohate | kadā́ hávam maghavann indra sunvatáḥ kád u stuvatá ā́ gamaḥ || 14 || úd u tyé mádhumattamā gíra stómāsa īrate | satrājíto dhanasā́ ákshitotayo vājayánto ráthā iva || 15 || 27 ||

káṇvā iva bhṛígavaḥ sū́ryā iva víṣvam íd dhītám ānaṣuḥ | índraṃ stómebhir maháyanta āyávaḥ priyámedhāso asvaran || 16 || yukshvā́ hí vṛitrahantama hárī indra parāvátaḥ | arvācīnó maghavan sómapītaya ugrá ṛishvébhir ā́ gahi || 17 || imé hí te kārávo vāvaṣúr dhiyā́ víprāso medhásātaye | sá tváṃ no maghavann indra girvaṇo venó ná

3, 7 a. t. p. 19, 9. sam-īcīnā́saḥ. rudrā́ḥ. 8 asyá ít. vavṛidhe. adyá. āyávaḥ ánu stuvanti. 9 su-vī́ryam (11). purvá-cittaye yéna. 10 yéna. sam-náṣe. anu-cakradé. 11 ṣagdhí. sísāsate. 12 ṣagdhí. ha. sísāsataḥ. prá ā́º svàḥ-naram. 13 kát. nahí nú aº. 14 devátā. 15 mádhumat-tamāḥ gíraḥ satrā-jítaḥ dhana-sā́ḥ ákshita-ūtayaḥ. 16 priyá-medhāsaḥ. 17 yukshvá. vṛitrahan-tama hárī *iti*. sóma-pītaye. 18 medhá-sātaye.

ṣriṇudhī hávam || 18 || nír indra bṛihatíbhyo vṛitráṃ dhánubhyo asphuraḥ | nír árbudasya mṛígayasya māyíno níḥ párvatasya gā́ ājaḥ || 19 || nír agnáyo rurucur nír u sū́ryo níḥ sóma indriyó rásaḥ | nír antárikshād adhamo mahā́m áhiṃ krishé tád indra paúṅsyam || 20 || 28 ||

yám me dúr índro marútaḥ pā́kasthāmā kaúrayāṇaḥ | víṣveshāṃ tmánā ṣóbhishṭham úpeva diví dhávamānam || 21 || róhitam me pā́kasthāmā sudhúraṃ kakshyaprā́m | ádād rāyó vibódhanam || 22 || yásmā anyé dáṣa práti dhúraṃ váhanti váhnayaḥ | ástaṃ váyo ná túgryam || 23 || ātmā́ pitús tanū́r vā́sa ojodā́ abhyáñjanam | turíyam íd róhitasya pā́kasthāmānam bhojáṃ dātā́ram abravam || 24 || 29 ||

4.

Yád indra prā́g ápāg údaṅ nyàg vā hūyáse nṛíbhiḥ | síma purú nṛíshūto asy ā́navé 'si praṣardha turváṣe || 1 || yád vā rúme rúṣame ṣyā́vake kṛípa índra mādáyase sácā | káṇvāsas tvā bráhmabhi stómavāhasa índrā́ yachanty ā́ gahi || 2 || yáthā gauró apā́ kṛitáṃ tṛíshyann éty ávériṇam | āpitvé naḥ prapitvé tū́yam ā́ gahi káṇveshu sú sácā píba || 3 || mándantu tvā maghavann indréndavo rādhodéyāya sunvaté | āmúshyā sómam apibaṣ camū́ sutáṃ jyéshṭhaṃ tád dadhishe sáhaḥ || 4 || prá cakre sáhasā sáho babhā́ñja manyúm ójasā | víṣve ta indra pṛitanāyávo yaho ní vṛikshā́ iva yemire || 5 || 30 ||

sahásreṇeva sacate yavīyúdhā yás ta ā́naḷ úpastutim

3, 18 ṣriṇudhi. 21 pā́ka-sthāmā (22). úpa-iva. 22 su-dhúram kakshya-prā́m. vi-bódhanam. 23 yásmai. 24 ojaḥ-dā́ḥ abhi-áñjanam. pā́ka-sthāmānam. — 4, 1 údak. síma purú nṛi-sutaḥ ā́nave ási pra-ṣardha. 2 kṛípe. bráhma-bhiḥ stóma-vāhasaḥ índra ā́. 3 áva i° ā-pitvé. pra-pitvé. 4 indra i°-rādhaḥ-déyaya. a-múshya. camū́ *iti*. 5 te. yaho *iti*. 6 sahásreṇa-iva. yavi-yúdhā. te. úpa-stutim.

putrám prāvargám̐ kriṇute suvírye dāṣnóti námaüktibhiḥ || 6 || mā́ bhema mā́ ṣramishmográsya sakhyé táva | mahát te vríshṇo abhicákshyaṃ kritám páṣyema turváṣaṃ yádum || 7 || savyā́m ánu sphigyàṃ vāvase vríshā ná dānó asya roshati | mádhvā sámpriktāḥ sāraghéṇa dhenávas tū́yam éhi drávā píba || 8 || aṣví rathī́ surūpá íd gómāñ íd indra te sákhā | ṣvātrabhā́jā váyasā sacate sádā candró yāti sabhā́m úpa || 9 || ríṣyo ná tríshyann avapā́nam ā́ gahi píbā sómaṃ váṣāñ ánu | nimégham̐āno maghavan divé-dive ójishṭhaṃ dadhishe sáhaḥ || 10 || 31 ||

ádhvaryo drāváyā tváṃ sómam índraḥ pipāsati | úpa nūnáṃ yuyuje vríshaṇā hárī ā́ ca jagāma vritrahā́ || 11 || svayáṃ cit sá manyate dā́ṣurir jáno yátrā sómasya trimpási | idáṃ te ánnaṃ yújyaṃ sámukshitaṃ tásyéhi prá dravā píba || 12 || ratheshṭhā́yādhvaryavaḥ sómam índrāya sotana | ádhi bradhnásyā́drayo ví cakshate sunvánto dāṣvā̀dhvaram || 13 || úpa bradhnáṃ vāvā́tā vríshaṇā hárī índram apásu vakshataḥ | arvā́ñcaṃ tvā sáptayo 'dhvaraṣríyo váhantu sávanéd úpa || 14 || prá pūshā́ṇaṃ vriṇīmahe yújyāya purūvásum | sá ṣakra ṣiksha puruhūta no dhiyā́ túje rāyé vimocana || 15 || 32 ||

sáṃ naḥ ṣiṣīhi bhurí́jor iva kshuráṃ rā́sva rāyó vimocana | tvé tán naḥ suvédam usríyam vásu yáṃ tváṃ hinóshi mártyam || 16 || vémi tvā pūshann riñjáse vémi stótava āghriṇe | ná tásya vemy áraṇaṃ hí tád vaso stushé pajrā́ya sā́mne || 17 || párā gā́vo yávasaṃ kác cid āghriṇe

4, 6 su-virye. námaükti-bhiḥ. 7 ṣramishma u⁰. abhi-cákshyam. 8 vavase. sám-priktāḥ. ā́ ihi dráva. 9 su-rupā́ḥ. ṣvātra-bhājā. 10 ava-pā́nam. píba. ni-méghamānaḥ. divé-dive. 11 adhvaryo iti draváya. hárī iti (14). vritra-hā́. 12 yátra. sám-ukshitam tásya ā ihi. drava. 13 rathe-sthāya a⁰. bradhnásya á⁰. dāṣú-adhvaram. 14 vavā́tā. apá-su. sáptayo — úpa 47. 8. 15 puru-vásum. puru-huta. vi-mocana (16). 16 tvé iti tát. su-védam. 17 stótave. vaso iti. 18 kát.

nítyaṃ rékṇo amartya | asmákam pūshann avitá ṣivó bhava máṅhishṭho vájasātaye || 18 || sthūráṃ rádhaḥ ṣatáṣvaṃ kuruṅgásya dívishṭishu | rā́jñas tveshásya subhágasya rātíshu turváṣeshv amanmahi || 19 || dhībhíḥ sātáni kāṇvásya vājínaḥ priyámedhair abhídyubhiḥ | shashṭíṃ sahásrānu nírmajām aje nír yūtháni gávām ṛíshiḥ || 20 || vṛikshā́ṣ cin me abhipitvé araraṇuḥ | gám bhajanta meháṇāṣvam bhajanta meháná || 21 || 35 ||

Saptamo 'dhyāyaḥ.

5.

Dūrád ihéva yát saty àruṇápsur áṣiṣvitat | ví bhānúṃ viṣvádhatanat || 1 || nṛivád dasra manoyújā ráthena pṛithupájasā | sácethe aṣvinoshásam || 2 || yuvábhyāṃ vājinīvasū práti stómā adṛikshata | vácaṃ dūtó yáthohishe || 3 || purupriyá ṇa ūtáye purumandrá purūvásū | stushé káṇvāso aṣvínā || 4 || máṅhishṭhā vājasátameshàyantā ṣubhás pátī | gántārā dāṣúsho gṛihám || 5 || 1 ||

tá sudeváya dāṣúshe sumedhám ávitāriṇīm | ghṛitaír gávyūtim ukshatam || 6 || á na stómam úpa dravát tū́yaṃ ṣyenébhir āṣúbhiḥ | yātám áṣvebhir aṣvinā || 7 || yébhis tisráḥ parāváto divó víṣvāni rocanā́ | trī́ṅr aktū́n paridíyathaḥ || 8 || utá no gómatīr ísha utá sātír aharvidā | ví patháḥ sātáye sitam || 9 || á no gómantam aṣvinā suvíraṃ suráthaṃ rayím | voḷhám áṣvāvatīr íshaḥ || 10 || 2 ||

vāvṛidhāná ṣubhas patī dásrā híraṇyavartanī | píbataṃ

4, 18 vája-sātaye. 19 ṣatá-aṣvam. su-bhágasya. 20 priyá-medhaiḥ abhídyu-bhiḥ. sahásrā ánu níḥ-majām. 21 cit. abhi-pitvé araraṇuḥ. meháná á°. — 5, 1 ihá-iva. sati aruṇá-psuḥ. viṣvádha a°. 2 manaḥ-yújā. pṛithu-pájasā sácethe *iti* aṣvinā u°. 3 vajinīvasū *iti* vajinī-vasū. yáthā ohishe. 4 puru-priyā́ naḥ. puru-mandrā́ puruvásū *iti* puru-vásū. 5 vāja-sātamā i°. pátī *iti*. 6 su-deváya. su-medhām ávi-tāriṇīm. 7 naḥ. 8 pari-diyathaḥ. 9 ahaḥ-vidā. 10 su-víram su-rátham. áṣva-vatīḥ. 11 vavṛidhānā́. patī *iti*. híraṇyavartanī *iti* híraṇya-vartanī.

somyám mádhu || 11 || asmábhyaṃ vājinīvasū maghávadbhyaṣ ca saprátha̱ḥ | chardír yantam ádābhyam || 12 || ní shú bráhma jánānāṃ yā́vishṭaṃ tū́yam ā́ gatam | mó shv ànyā́ñ úpāratam || 13 || asyá pibatam aṣvinā yuvám mádasya cā́ruṇaḥ | mádhvo rātásya dhishṇyā || 14 || asmé ā́ vahataṃ rayíṃ ṣatávantaṃ sahasríṇam | purukshúṃ viṣvádhāyasam || 15 || 3 ||

purutrā́ cid dhí vāṃ narā vihváyante manīshíṇaḥ | vāghádbhir aṣviná gatam || 16 || jánāso vṛiktábarhisho havíshmanto araṃkṛ́taḥ | yuváṃ havante aṣvinā || 17 || asmā́kam adyá vām ayáṃ stómo vā́hishṭho ántamaḥ | yuvā́bhyām bhūtv aṣvinā || 18 || yó ha vām mádhuno dṛ́tir ā́hito rathacárshaṇe | tátaḥ pibatam aṣvinā || 19 || téna no vājinīvasū páṣve tokā́ya ṣáṃ gáve | váhatam pī́varīr íshaḥ || 20 || 4 ||

utá no divyā́ ísha utá síndhūñr aharvidā | ápa dvā́reva varshathaḥ || 21 || kadā́ vāṃ taugryó vidhat samudré jahitó narā | yád vāṃ rátho víbhish pátāt || 22 || yuváṃ káṇvāya nāsatyā́piriptāya harmyé | ṣáṣvad ūtī́r daṣasyathaḥ || 23 || tā́bhir ā́ yātam ūtíbhir návyasībhiḥ suṣastíbhiḥ | yád vāṃ vṛishaṇvasū huvé || 24 || yáthā cit káṇvam ā́vatam priyámedham upastutám | átriṃ ṣiñjā́ram aṣvinā || 25 || 5 ||

yáthotá kṛ́tvye dháne 'ṅṣúṃ góshv agástyam | yáthā vā́jeshu sóbharim || 26 || etā́vad vāṃ vṛishaṇvasū áto vā bhū́yo aṣvinā | gṛiṇántaḥ sumnám īmahe || 27 || rátham híraṇyavandhuraṃ híraṇyābhīṣum aṣvinā | ā́ hí sthā́tho divispṛ́ṣam || 28 || hiraṇyáyī vāṃ rábhir īshā́ áksho hiraṇyá-

---

5, 12 vājinīvasu *iti* vājini-vasu (20). sa-práthaḥ. 13 sú. yā́ á°. mó *iti* sú a° úpa a°. 15 asmé *iti*. puru-kshúm viṣvá-dhayasam. 16 hí. vi-hváyante. aṣvinā ā́. 17 vṛiktá-barhishaḥ. aram-kṛ́taḥ. 19 ā́-hitaḥ ratha-cárshaṇe. 21 ahaḥ-vidā. dvā́rā-iva. yád — pátāt 46. 3. 23 nāsatyā ápi-riptāya. 24 suṣastí-bhiḥ. vṛishaṇvasu *iti* vṛishaṇ-vasu (27. 36). 25 priyá-medham upa-stutám. 26 yáthā utá. 28 híraṇya-vandhuram híraṇya-abhīṣum. divi-spṛ́ṣam. 29 ishā́.

yaḥ | ubhā́ cakrā́ hiraṇyáyā || 29 || téna no vājinīvasū parāvátaṣ cid ā́ gatam | úpemā́m sushṭutím máma || 30 || 6 ||

ā́ vahethe parākā́t pūrvī́r aṣnántāv aṣvinā | ísho dā́sīr amartyā || 31 || ā́ no dyumnaír ā́ ṣrávobhir ā́ rāyā́ yātam aṣvinā | púruṣcandrā nā́satyā || 32 || éhá vām prushitápsavo váyo vahantu parṇínaḥ | áchā svadhvarám jánam || 33 || rátham vām ánugāyasam yá ishā́ vártate sahá | ná cakrám abhí bādhate || 34 || hiraṇyáyena ráthena dravátpāṇibhir áṣvaiḥ | dhī́javanā nā́satyā || 35 || 7 ||

yuvám mṛigám jāgṛivā́ṅsam svádatho vā vṛishaṇvasū | tā́ naḥ pṛiñktam ishā́ rayím || 36 || tā́ me aṣvinā sanīnā́m vidyā́tam návānām | yáthā cic caidyáḥ kaṣúḥ ṣatám úshṭrāṇā́m dádat sahásrā dáṣa gónām || 37 || yó me híraṇyasaṃdṛiṣo dáṣa rā́jño ámaṅhata | adhaspadā́ íc caidyásya kṛishṭáyaṣ carmamnā́ abhíto jánāḥ || 38 || mā́kir ená pathā́ gād yéneme yánti cedáyaḥ | anyó nét sūrír óhate bhūridā́vattaro jánaḥ || 39 || 8 ||

Prathamo 'nuvākaḥ.

6.

Mahā́ṅ índro yá ójasā parjányo vṛishṭimā́ṅ iva | stómair vatsásya vāvṛidhe || 1 || prajā́m ṛitásya píprataḥ prá yád bháranta váhnayaḥ | víprā ṛitásya vā́hasā || 2 || káṇvā índram yád ákrata stómair yajñásya sā́dhanam | jāmí bruvata ā́yudham || 3 || sám asya manyáve víṣo víṣvā namanta kṛishṭáyaḥ | samudrā́yeva síndhavaḥ || 4 || ójas tád asya titvisha ubhé yád samávartayat | índraṣ cármeva ródasī || 5 || 9 ||

ví cid vṛitrásya dódhato vájreṇa ṣatáparvaṇā | ṣíro bi-

5, 30 t. n. v. 20. upá i° su-stutím. 31 vahethe *iti*. 32 púru-candra. 33 ā́ ihá. prushitá-psavaḥ. ácha su-adhvarám. 34 ánu-gāyasam. 35 dravátpaṇi-bhiḥ. dhí-javanā. 37 cit. 38 híraṇya-saṃdṛiṣaḥ. adhaḥ-padā́ḥ ít. carma-mnā́ḥ. 39 yéna imé. ná ít. bhūridā́vat-taraḥ. — 6, 1 vavṛidhe. 2 pra-jā́m. 3 bruvate. 4 víṣvāḥ. samudrā́ya-iva. 5 titvishe ubhé *iti*. sam-ávartayat. cárma-iva ródasī *iti*. 6 ṣatá-parvaṇā.

bheda vṛishṇínā || 6 || imá abhí prá ṇonumo vipám ágreshu dhītáyaḥ | agnéḥ ṣocír ná didyútaḥ || 7 || gúha satír úpa tmánā prá yác chócanta dhītáyaḥ | káṇvā ṛitásya dhárayā || 8 || prá tám indra naṣīmahi rayím gómantam aṣvínam | prá bráhma pūrvácittaye || 9 || ahám íd dhí pitúsh pári medhám ṛitásya jagrábha | ahám sū́rya ivājani || 10 || [10] ||

ahám pratnéna mánmanā gíraḥ ṣumbhāmi kaṇvavát | yénéndraḥ ṣúshmam íd dadhé || 11 || yé tvám indra ná tushṭuvúr ṛíshayo yé ca tushṭuvúḥ | máméd vardhasva sú-shṭutaḥ || 12 || yád asya manyúr ádhvanīd ví vṛitrám parvaṣó ruján | apáḥ samudrám aírayat || 13 || ní ṣúshṇa indra dharṇasím vájram jaghantha dásyavi | vṛíshā hy ùgra ṣṛiṇvishé || 14 || ná dyā́va índram ójasā nántárikshāṇi vajríṇam | ná vivyacanta bhū́mayaḥ || 15 || [11] ||

yás ta indra mahī́r apá stabhūyámāna ā́ṣayat | ní tám pádyāsu ṣiṣnathaḥ || 16 || yá imé ródasī mahí samīcī́ samájagrabhīt | támobhir indra tám guhaḥ || 17 || yá indra yátayas tvā bhṛígavo yé ca tushṭuvúḥ | máméd ugra ṣrudhī hávam || 18 || imā́s ta indra príṣnayo ghṛitám duhata āṣíram | enám ṛitásya pipyúshīḥ || 19 || yā́ indra prasvàs tvāsá gárbham ácakriran | pári dhármeva sū́ryam || 20 || [12] ||

tvā́m íc chavasas pate káṇvā ukthéna vāvṛidhuḥ | tvám sutā́sa índavaḥ || 21 || tévéd indra práṇītishūtá práṣastir adrivaḥ | yajñó vitantasā́yyaḥ || 22 || ā́ na indra mahī́m ísham púram ná darshi gómatīm | utá prajám suvī́ryam || 23 || utá tyád āṣváṣvyam yád indra náhushīshv ā́ | ágre

6, 7 nonumaḥ. 8 yát ṣ°. 9 purvá-cittaye. 10 hí pitúḥ. sū́ryaḥ-iva a°. 11 yéna í°. 12 tustuvúḥ (2). máma ít. sú-stutaḥ. 14 ṣúshṇe. hí u°. 15 ná a°. 16 te. apáḥ stabhu-yámānaḥ ā́ á°. 17 imé *iti* ródasī *iti* mahí *iti* samīcī *iti* sam-icī́ sam-ájagrabhīt. 18 yé. tustuvúḥ máma ít. ṣrudhi. 19 te. duhate ā-ṣíram. 20 pra-svàḥ tva āsā́. dhárma-iva. 21 ít ṣ°. vavṛidhuḥ. 22 táva ít. prá-nītishu utá prá-ṣastiḥ. 23 pra-jā́m su-vī́ryam. 24 āṣu-áṣvyam.

vikshú pradídayat || 24 || abhí vrajáṃ ná tatnishe súra upākácakshasam | yád indra mṛiḷáyāsi naḥ || 25 || 13 ||

yád angá tavishīyása índra prarájasi kshitíḥ | maháñ apārá ójasā || 26 || táṃ tvā havíshmatīr víṣa úpa bruvata ūtáye | urujráyasam índubhiḥ || 27 || upahvaré girīṇáṃ saṃgathé ca nadínām | dhiyá vípro ajāyata || 28 || átaḥ samudrám udvátas cikitváñ áva paṣyati | yáto vipānā éjati || 29 || ád ít pratnásya rétaso jyótish paṣyanti vāsarám | paró yád idhyáte divá || 30 || 14 ||

káṇvāsa indra te matíṃ víṣve vardhanti paúṅsyam | utó savishṭha vṛíshṇyam || 31 || imáṃ ma indra sushṭutíṃ jushásva prá sú mám ava | utá prá vardhayā matím || 32 || utá brahmaṇyá vayáṃ túbhyam pravṛiddha vajrivaḥ | víprā atakshma jīváse || 33 || abhí káṇva anūshatápo ná pravátā yatíḥ | índraṃ vánanvatī matíḥ || 34 || índram ukthāni vāvṛidhuḥ samudrám iva síndhavaḥ | ánuttamanyum ajáram || 35 || 15 ||

á no yāhi paráváto háribhyām haryatábhyām | imám indra sutám piba || 36 || tvám íd vṛitrahantama jánāso vṛiktábarhishaḥ | hávante vájasātaye || 37 || ánu tvā ródasī ubhé cakráṃ ná varty étaṣam | ánu suvānása índavaḥ || 38 || mándasvā sú svàrṇara uténdra ṣaryaṇávati | mátsvā vívasvato matí || 39 || vavṛidhāná úpa dyávi vṛíshā vajry àroravīt | vṛitrahá somapátamaḥ || 40 || 16 ||

ṛíshir hí pūrvajá ásy éka íṣāna ójasā | índra coshkūyáse vásu || 41 || asmákaṃ tvā sutáñ úpa vītápṛishṭhā abhí práyaḥ | ṣatáṃ vahantu hárayaḥ || 42 || imáṃ sú pūrvyáṃ

6, 24 pra-didayat. 25 upākā-cakshasam. 26 tavishī-yáse. pra-rajasi. 27 bruvate. uru-jráyasam. 28 upa-hvaré. sam-gathé. 30 jyótiḥ. 31 utó *iti*. 32 me. su-stutím. vardhaya. 33 pra-vṛiddha. 34 anushata á°. 35 vavṛidhuḥ. ánutta-manyum. 37 vṛitrahan-tama. vṛiktá-barhishaḥ. vája-sātaye. 38 ródasī *iti* ubhé *iti*. 39 mándasva. svàḥ-nare utá i°. mátsva. 40 vavṛidhānáḥ. vajri a° vṛitra-há soma-pátamaḥ. 41 pūrva-jáḥ. 42 vītá-pṛishṭhaḥ.

dhíyam mádhor ghṛitásya pipyúshīm | káṇvā ukthéna vāvṛidhuḥ || 43 || índram íd vímahīnām médhe vṛiṇīta mártyaḥ | índram sanishyúr ūtáye || 44 || arvā́ñcam tvā purushṭuta priyámedhastutā hárī | somapéyāya vakshataḥ || 45 || ṣatám ahám tiríndire sahásram párṣāv ā́ dade | rā́dhāṅsi yā́dvānām || 46 || tríṇi ṣatā́ny árvatām sahásrā dáṣa gónām | dadúsh pajrā́ya sā́mne || 47 || úd ānaṭ kakuhó dívam úshṭrāñ caturyújo dádat | ṣrávasā yā́dvam jánam || 48 || [17] ||

7.

Prá yád vas trishṭúbham ísham máruto vípro ákSharat | ví párvateshu rājatha || 1 || yád aṅgá tavishīyavo yā́mam ṣubhrā ácidhvam | ní párvatā ahāsata || 2 || úd īrayanta vāyúbhir vāṣrā́saḥ pṛíṣnimātaraḥ | dhukshánta pipyúshīm ísham || 3 || vápanti marúto míham prá vepayanti párvatān | yád yā́mam yā́nti vāyúbhiḥ || 4 || ní yád yā́māya vo girír ní síndhavo vídharmaṇe | mahé ṣúshmāya yemiré || 5 || [18] ||

yushmā́ñ u náktam ūtáye yushmā́n dívā havāmahe | yushmā́n prayaty àdhvaré || 6 || úd u tyé aruṇápsavaṣ citrā́ yā́mebhir īrate | vāṣrā́ ádhi shṇúnā diváḥ || 7 || sṛijánti raṣmím ójasā pánthām sū́ryāya yā́tave | té bhānúbhir ví tasthire || 8 || imā́m me maruto gíram imám stómam ṛibhukshaṇaḥ | imám me vanatā hávam || 9 || tríṇi sárāṅsi pṛíṣnayo duduhré vajríṇe mádhu | útsam kávandham udríṇam || 10 || [19] ||

máruto yád dha vo diváḥ sumnāyánto hávāmahe | ā́ tū́ na úpa gantana || 11 || yūyám hí shṭhā́ sudānavo rúdrā ṛibhukshaṇo dáme | utá prácetaso máde || 12 || ā́ no rayím

6, 43 vavṛidhuḥ. 44 ví-mahīnām. 45 puru-stuta priyá-medha-stutā hárī *iti* soma-péyāya. 47 dadúḥ. 48 catuḥ-yújaḥ. — 7, 1 tri-stúbham. 3 pṛiṣni-mātaraḥ. 5 ví-dharmaṇe. 6 pra-yatí a⁰. 7 aruṇá-psavaḥ citrā́ḥ. snúnā. 9 vanata. 11 ha. sumna-yántaḥ. tú. 12 y. h. sh. s. 15, 2. prá-cetasaḥ.

madacyútam purukshúṃ viṣvádhāyasam | íyartā maruto diváḥ || 13 || ádhīva yád girīṇā́ṃ yā́maṃ ṣubhrā ácidhvam | suvānaír mandadhva índubhiḥ || 14 || etā́vataṣ cid eshāṃ sumnám bhiksheta mártyaḥ | ádābhyasya mánmabhiḥ || 15 || 20 ||

yé drapsā́ iva ródasī dhámanty ánu vṛishṭíbhiḥ | útsaṃ duhánto ákshitam || 16 || úd u svānébhir īrata úd ráthair úd u vāyúbhiḥ | út stómaiḥ pṛ́ṣnimātaraḥ || 17 || yénāvá turváṣaṃ yáduṃ yéna káṇvaṃ dhanaspṛ́tam | rāyé sú tásya dhīmahi || 18 || imā́ u vaḥ sudānavo ghṛitáṃ ná pipyúshīr íshaḥ | várdhān kāṇvásya mánmabhiḥ || 19 || kvà nūnáṃ sudānavo mádathā vṛiktabarhishaḥ | brahmā́ kó vaḥ saparyati || 20 || 21 ||

nahí shma yád dha vaḥ purā́ stómebhir vṛiktabarhishaḥ | ṣárdhāñ ṛitásya jínvatha || 21 || sám u tyé mahatír apáḥ sáṃ kshoṇī́ sám u sū́ryam | sáṃ vájram parvaṣó dadhuḥ || 22 || ví vṛitrám parvaṣó yayur ví párvatāñ arājínaḥ | cakrāṇā́ vṛ́ishṇi paúṅsyam || 23 || ánu tritásya yúdhyataḥ ṣúshmam āvann utá krátum | ánv índraṃ vṛitratū́rye || 24 || vidyúddhastā abhídyavaḥ ṣíprāḥ ṣīrshán hiraṇyáyīḥ | ṣubhrā́ vy àñjata ṣriyé || 25 || 22 ||

uṣánā yát parāváta ukshṇó rándhram áyātana | dyaúr ná cakradad bhiyā́ || 26 || ā́ no makhásya dāváné 'ṣvair híraṇyapāṇibhiḥ | dévāsa úpa gantana || 27 || yád eshām pṛ́shatī ráthe práshṭir váhati róhitaḥ | yā́nti ṣubhrā́ riṇánn apáḥ || 28 || sushóme ṣaryaṇā́vaty ārjīké pastyā̀vati | yayúr

7, 13 mada-cyútam puru-kshúm viṣvá-dhāyasam íyarta. 14 ádhi -iva. mandadhve. 16 ródasī *iti*. 17 īrate. pṛ́ṣni-mātaraḥ. 18 yéna āvá. dhana-spṛ́tam. 19 su-dānavaḥ (20). 20 mádatha vṛikta-barhishaḥ (21). 21 sma. ha. 22 kshoṇī́ *iti*. 23 cakrāṇā́ḥ. 24 vṛitra-tū́rye. 25 vidyút-hastāḥ abhí-dyavaḥ. ṣubhrā́ḥ ví a°. 27 dāváne á° hiraṇyapāṇi-bhiḥ. 28 pṛ́shatīḥ. ṣubhrā́ḥ. 29 su-sóme. pastyà-vati.

nícakrayā nárah || 29 || kadā́ gachātha maruta itthā́ vípram hávamānam | mārḍīkébhir nádhamānam || 30 || 23 ||

kád dha nūnám kadhapriyo yád índram ájahātana | kó vaḥ sakhitvá ohate || 31 || sahó shú ṇo vájrahastaiḥ káṇvāso agním marúdbhiḥ | stushé híraṇyavāṣībhiḥ || 32 || ó shú vṛ́shṇaḥ práyajyūn ā́ návyase suvitā́ya | vavṛityā́m citrávājān || 33 || giráyaș cin ní jihate párṣānāso mányamānāḥ | párvatāṣ cin ní yemire || 34 || ákshṇayā́vāno vahanty antárikshena pátataḥ | dhā́tāra stuvaté váyaḥ || 35 || agnír hí jā́ni pūrvyáṣ chándo ná sū́ro arcíshā | té bhānúbhir ví tasthire || 36 || 24 ||

8.

Á no víṣvābhir ūtíbhir áṣvinā gáchatam yuvám | dásrā híraṇyavartanī píbatam somyám mádhu || 1 || ā́ nūnám yātam aṣvinā ráthena sū́ryatvacā | bhújī híraṇyapeṣasā kávī gámbhīracetasā || 2 || ā́ yātam náhushas páry ā́ntárikshāt suvṛiktíbhiḥ | píbātho aṣvinā mádhu káṇvānām sávane sutám || 3 || ā́ no yātam divás páry ā́ntárikshād adhapriyā | putráḥ káṇvasya vām ihá susháva somyám mádhu || 4 || ā́ no yātam úpaṣruty áṣvinā sómapītaye | sváhā stómasya vardhanā prá kavī dhītíbhir narā || 5 || 25 ||

yác cid dhí vām purá ṛíshayo juhūré 'vase narā | ā́ yātam aṣvinā́ gatam úpemā́m sushṭutím máma || 6 || divás cid rocanā́d ádhy ā́ no gantam svarvidā | dhībhír vatsapracetasā stómebhir havanaṣrutā || 7 || kím anyé páry āsate

7, 29 ní-cakrayā. 31 k. dh. n. k. 38, 1. sakhi-tvé. 32 sahó *iti* sú naḥ vájra-hastaiḥ. híraṇya-vāṣībhiḥ. 33 ó *iti* sú. prá-yajyun. citrá-vājān. 34 cit (2). 35 ā́ akshṇa-yā́vānaḥ. dhātā́raḥ. 36 jáni. te *etc.* 8. — 8, 1 híraṇyavartanī *iti* híraṇya-vartanī́. 2 sū́rya-tvacā bhújī *iti* híraṇya-peṣasā kávī *iti* gámbhīra-cetasā. 3 ā́ a° suvṛiktí-bhiḥ. 4 ā́ a° adha-priyā. susā́va. 5 úpa-ṣruti. sóma-pītaye. kavī *iti*. 6 yát. hí. purā́. ávase. aṣvinā ā́. úpa i° su-stutím. 7 svaḥ-vidā. vatsa-pracetasā. havana-ṣrutā.

'smát stómebhir aṣvínā | putráḥ káṇvasya vām ṛíshir gīrbhír vatsó avīvṛidhat || 8 || á vāṃ vípra ihávasé 'hvat stómebhir aṣvinā | áriprā vṛítrahantamā tá no bhūtam mayobhúvā || 9 || á yád vāṃ yóshaṇā rátham átishṭhad vājinīvasū | víṣvāny aṣvinā yuvám prá dhītány agachatam || 10 || [26] ||

átaḥ sahásranirṇijā ráthenā yātam aṣvinā | vatsó vām mádhumad vácó 'ṣaṅsīt kāvyáḥ kavíḥ || 11 || purumandrá purūvásū manotárā rayīṇám | stómam me aṣvínāv imám abhí váhnī anūshātām || 12 || á no víṣvāny aṣvinā dhattáṃ rádhāṅsy áhrayā | kṛitáṃ na ṛitvíyāvato má no rīradhataṃ nidé || 13 || yán nāsatyā parāváti yád vā sthó ádhy ámbare | átaḥ sahásranirṇijā ráthenā yātam aṣvinā || 14 || yó vāṃ nāsatyāv ṛíshir gīrbhír vatsó ávīvṛidhat | tásmai sahásranirṇijam ísham dhattaṃ ghṛitaṣcútam || 15 || [27] ||

prásmā úrjaṃ ghṛitaṣcútam áṣvinā yáchataṃ yuvám | yó vāṃ sumnáya tushṭávad vasūyád dānunas patī || 16 || á no gantaṃ riṣādasemáṃ stómam purubhujā | kṛitáṃ naḥ suṣríyo naremá datam abhíshṭaye || 17 || á vāṃ víṣvābhir ūtíbhiḥ priyámedhā ahūshata | rájantāv adhvaráṇām áṣvinā yámahūtishu || 18 || á no gantam mayobhúvāṣvinā ṣambhúvā yuvám | yó vāṃ vipanyū dhītíbhir gīrbhír vatsó ávīvṛidhat || 19 || yábhiḥ káṇvam médhātithiṃ yábhir váṣaṃ dáṣavrajam | yábhir góṣaryam ávataṃ tábhir no 'vataṃ narā || 20 || [28] ||

yábhir narā trasádasyum ávataṃ kṛítvye dháne | tábhiḥ

8, 9 ihá ávase á°. vṛítrahan-tamā. mayaḥ-bhúva. 10 vājinī-vasu iti vājinī-vasu. 11 sahásra-nirnijā ráthena á. vácaḥ á°. 12 puru-mandrá puruvásu iti puru-vásu. váhnī iti. 13 ṛitvíya-vataḥ. 14 yát — ádhy 47, 7. átaḥ — aṣvinā 11. 15 sahásra-nirnijam. ghṛita-ṣcútam (16). 16 prá asmai. tustávat vasu-yát. patī iti. 17 riṣādasa i°. puru-bhujā. su-ṣríyaḥ narā i°. 18 priyá-medhāḥ. yáma-hūtishu. 19 á n. gantam 17. mayaḥ-bhúvā á° ṣam-bhúvā. vipanyū iti. 20 médha-atithim. dáṣa-vrajam. gó-ṣaryam.

shv àsmā́ñ aṣvinā prā́vataṃ vā́jasātaye || 21 || prá vāṃ stómāḥ suvṛiktáyo gíro vardhantv aṣvinā | púrutrā vṛ́itrahantamā tā́ no bhūtam puruspṛíhā || 22 || trī́ṇi padā́ny aṣvínor āvíḥ sā́nti gúhā paráḥ | kaví ṛitásya pā́tmabhir arvā́g jīvébhyas pári || 23 || 29 ||

9.

Ā́ nūnám aṣvinā yuvám vatsásya gantam ávase | prā́smai yachatam avṛikám pṛithú chardír yuyutáṃ yā́ árātayaḥ || 1 || yád antárikshe yád diví yát páñca mā́nushāñ ánu | nṛimṇáṃ tád dhattam aṣvinā || 2 || yé vāṃ dáṅsāṅsy aṣvinā víprāsaḥ parimāmṛiṣúḥ | evét kāṇvásya bodhatam || 3 || ayáṃ vāṃ gharmó aṣvinā stómena pári shicyate | ayáṃ sómo mádhumān vājinīvasū yéna vṛitrám cíketathaḥ || 4 || yád apsú yád vánaspátau yád óshadhīshu purudaṅsasā kṛitám | téna māvishṭam aṣvinā || 5 || 30 ||

yán nāsatyā bhuraṇyátho yád vā deva bhishajyáthaḥ | ayáṃ vāṃ vatsó matíbhir ná vindhate havíshmantaṃ hí gáchathaḥ || 6 || ā́ nūnám aṣvínor ṛíshi stómaṃ ciketa vāmáyā | ā́ sómam mádhumattamaṃ gharmáṃ siñcād átharvaṇi || 7 || ā́ nūnáṃ raghúvartaniṃ ráthaṃ tishṭhātho aṣvinā | ā́ vāṃ stómā imé máma nábho ná cucyavīrata || 8 || yád adyá vāṃ nāsatyokthaír ācucyuvīmáhi | yád vā vā́ṇībhir aṣvinevét kāṇvásya bodhatam || 9 || yád vāṃ kakshī́vāñ utá yád vyàṣva ṛíshir yád vāṃ dīrghátamā juhā́va | pṛíthī yád vāṃ vainyáḥ sádaneshv evéd áto aṣvinā cetayethām || 10 || 31 ||

8, 21 sú a°. prá a° vā́ja-sātaye. 22 su-vṛiktáyaḥ. púru-trā. v. t. n. bh. 9. puru-spṛíhā. 23 sánti. kaví *iti*. — 9, 1 prá a°. 3 pari-mamṛiṣúḥ evá ít. 4 sicyate. vājinīvasū *iti* vājinī-vasū. 5 puru-daṅsasā. mā a°. 6 yát. devā. 7 ṛíshiḥ. 8 raghú-vartanim. 9 nāsatyā u° ā-cucyuvīmáhi. aṣvinā. e. k. b. 3. 10 ví-aṣvaḥ. dīrghá-tamāḥ. sádaneshu evá ít.

yātáṃ chardishpā́ utá naḥ paraspā́ bhūtáṃ jagatpā́ utá nas tanūpā́ | vartís tokā́ya tánayāya yātam || 11 || yád índreṇa sarátham yāthó aṣvinā yád vā vāyúnā bhávathaḥ sámokasā | yád ādityébhir ṛibhúbhiḥ sajóshasā yád vā víshṇor vikrámaṇeshu tíshṭhathaḥ || 12 || yád adyā́ṣvínāv aháṃ huvéya vā́jasātaye | yát pṛitsú turváṇe sáhas tác chréshṭham aṣvínor ávaḥ || 13 || ā́ nūnáṃ yātam aṣvinemā́ havyā́ni vāṃ hitā́ | imé sómāso ádhi turváṣe yádāv imé káṇveshu vām átha || 14 || yán nāsatyā parāké arvāké ásti bheshajám | téna nūnáṃ vimadā́ya pracetasā chardír vatsā́ya yachatam || 15 || 32 ||

ábhutsy u prá devyā́ sākáṃ vācā́hám aṣvínoḥ | vy ā̀var devy ā́ matíṃ ví rātím mártyebhyaḥ || 16 || prá bodhayosho aṣvínā prá devi sūnṛite mahi | prá yajñahotar ānushák prá mádāya ṣrávo bṛihát || 17 || yád usho yā́si bhānúnā sáṃ sū́ryeṇa rocase | ā́ hāyám aṣvíno rátho vartír yāti nṛipā́yyam || 18 || yád ā́pītāso aṅṣávo gā́vo ná duhrá ū́dhabhiḥ | yád vā vā́ṇīr ánūshata prá devayánto aṣvínā || 19 || prá dyumnā́ya prá ṣávase prá nṛisháhyāya ṣármaṇe | prá dákshāya pracetasā || 20 || yán nūnáṃ dhībhír aṣvinā pitúr yónā nishídathaḥ | yád vā sumnébhir ukthyā || 21 || 33 ||

10.

Yát sthó dīrgháprasadmani yád vādó rocané diváḥ | yád vā samudré ádhy ā́kṛite gṛihé 'ta ā́ yātam aṣvinā || 1 ||

9, 11 chardiḥ-paú. paraḥ-pā́. jagat-paú. tanū-pā́. 12 sa-rátham. sám-okasā. sa-jóshasā. vi-krámaṇeshu. 13 adyá a°. vā́ja-sātaye. tát ṣ°. 14 aṣvinā i°. 15 yát. vi-madā́ya pra-cetasā. 16 vācā́ a°. ví āvaḥ. 17 bodhaya u°. yajña-hotaḥ. 18 ha a° aṣvínoḥ. nṛi-pā́yyam. 19 ā́-pītāsaḥ. duhré. 20 nṛi-sáhyāya. pra-cetasā. 21 yát. ni-sī́dathaḥ. — 10, 1 dīrghá-prasadmani. vā a°. ā́-kṛite. átaḥ.

yád vā yajñám mánave sammimikshāthur evét kāṇvásya bodhatam | bṛíhaspátim víṣvān devā́ñ ahám huva índrāvíshṇū aṣvínāv āṣuhéshasā || 2 || tyā́ nv àṣvínā huve sudáṅsasā gṛibhé kṛitā́ | yáyor ásti prá naḥ sakhyám devéshv ádhy ápyam || 3 || yáyor ádhi prá yajñā́ asūré sánti sūráyaḥ | tā́ yajñásyādhvarásya prácetasā svadhā́bhir yā́ píbataḥ somyám mádhu || 4 || yád adyā́ṣvināv ápāg yát prā́k sthó vājinīvasū | yád druhyávy ánavi turváṣe yádau huvé vām átha mā́ gatam || 5 || yád antárikshe pátathaḥ purubhujā yád vemé ródasī ánu | yád vā svadhā́bhir adhitíshṭhatho rátham áta ā́ yātam aṣvinā || 6 || 34 ||

11.

Tvám agne vratapā́ asi devá ā́ mártyeshv ā́ | tvám yajñéshv ī́ḍyaḥ || 1 || tvám asi praṣásyo vidátheshu sahantya | ágne rathír adhvarā́ṇām || 2 || sá tvám asmád ápa dvísho yuyodhí jātavedaḥ | ádevīr agne árātīḥ || 3 || ánti cit sántam áha yajñám mártasya ripóḥ | nópa veshi jātavedaḥ || 4 || mártā ámartyasya te bhū́ri nā́ma manāmahe | víprāso jātávedasaḥ || 5 || 35 ||

vípraṃ víprāso 'vase devám mártāsa ūtáye | agním gīrbhír havāmahe || 6 || ā́ te vatsó máno yamat paramā́c cit sadhásthāt | ágne tvā́ṃkāmayā girā́ || 7 || purutrā́ hí sadṛíññ ási víṣo víṣvā ánu prabhúḥ | samátsu tvā havāmahe || 8 || samátsv agním ávase vājayánto havāmahe | vā́jeshu citrárādhasam || 9 || pratnó hí kam ī́ḍyo adhvaréshu sanā́c ca

10, 2 sam-mimikshāthuḥ. c. k. b. VIII, 9, 3. huve índrāvíshṇu *iti*. āṣu-héshasā. 3 nú aº. su-dáṅsasā. naḥ. 4 yajñásya aº prá-cetasā. 5 adyá aº. vājinīvasu *iti* vājinī-vasu. mā ā́. 6 puru-bhujā. vā imé *iti* ródasī *iti*. adhi-tíshṭhathaḥ. á. ā́ y. a. 1. — 11, 1 vrata-pā́ḥ. 2 pra-ṣásyaḥ. 3 jāta-vedaḥ (4). 4 ná úpa. 5 jātá-vedasaḥ. 6 víprāsaḥ áº. 7 paramā́t. sadhá-sthat. tvā́m-kāmayā. 8 sa-dṛíñ. prabhúḥ samát-su. 9 samát-su. citrá-rādhasam. 10 sanā́t.

hótā návyaṣ ca sátsi | svám̱ cagnc tanvàm piprā́yasvasmábhyam̱ ca saúbhagam á yajasva || 10 || 36 ||

Ashṭamo 'dhyayaḥ.

PAÑCAMO 'SHṬAKAḤ.

12.

Yá indra somapā́tamo mádaḥ ṣavishṭha cétati | yénā háṅsi ny àtríṇam̱ tám īmahe || 1 || yénā dáṣagvam ádhrigum̱ vepáyantam̱ svàrṇaram | yénā samudrám ā́vithā tám īmahe || 2 || yéna síndhum mahī́r apó ráthāṅ iva pracodáyaḥ | pánthām ṛitásya yā́tave tám īmahe || 3 || imám̱ stómam abhíshṭaye ghṛitám̱ ná pūtám adrivaḥ | yénā nú sadyá ójasā vavákshitha || 4 || imám̱ jushasva girvaṇaḥ samudrá iva pinvate | índra víṣvābhir ūtíbhir vavákshitha || 5 || 1 ||

yó no deváḥ parāvátaḥ sakhitvanā́ya māmahé | divó ná vṛishṭím pratháyan vavákshitha || 6 || vavakshúr asya ketávo utá vájro gábhastyoḥ | yát sū́ryo ná ródasī ávardhayat || 7 || yádi pravṛiddha satpate sahásram mahishā́ṅ ágha̱ḥ | ā́d ít ta indriyám máhi prá vāvṛidhe || 8 || índraḥ sū́ryasya raṣmíbhir ny àrṣasānám oshati | agnír váneva sāsahíḥ prá vāvṛidhe || 9 || iyám̱ ta ṛitvíyāvatī dhītír eti návīyasī | saparyántī purupriyā́ mímīta ít || 10 || 2 ||

gárbho yajñásya devayúḥ krátum punīta ānushák | stómair índrasya vāvṛidhe mímīta ít || 11 | sanír mitrásya

10, 10 ca a°. piprā́yasva a°. — 12, 1 soma-pā́tamaḥ. yéna. ní a°. 2 yéna (2). dáṣa-gvam ádhri-gum. sváḥ-naram. ā́vitha. 3 pra-codáyaḥ. 4 yéna. 6 mamahé. 7 ródasī *iti.* 8 pra-vṛiddha sat-pate. te. vavṛidhe (9. 11). 9 ní a°. vánā-iva sa°. 10 te ṛitvíya-vatī. puru-priyā́ mímīte (11. 12). 11 punīte.

papratha índraḥ sómasya pītáye | prā́cī vā́ṣīva sunvaté mímīta ít || 12 || yáṃ víprā ukthávāhaso 'bhipramandúr āyávaḥ | ghritáṃ ná pipya āsány ṛitásya yát || 13 || utá svarā́je áditi stómam índrāya jījanat | purupraṣastám ūtáya ṛitásya yát || 14 || abhí váhnaya ūtáyé 'nūshata prā́ṣastaye | ná deva vívratā hárī ṛitásya yát || 15 || 3 ||

yát sómam indra víshṇavi yád vā gha tritá āptyé | yád vā marútsu mándase sám índubhiḥ || 16 || yád vā ṣakra parāváti samudré ádhi mándase | asmā́kam ít suté raṇā sám índubhiḥ || 17 || yád vā́si sunvató vṛidhó yájamānasya satpate | ukthé vā yásya ráṇyasi sám índubhiḥ || 18 || devámdevaṃ vó 'vasa índram-indraṃ gṛiṇīsháṇi | ádhā yajñā́ya turváṇe vy ā̀naṣuḥ || 19 || yajñébhir yajñávāhasaṃ sómebhiḥ somapā́tamam | hótrābhir índraṃ vāvṛidhur vy ā̀naṣuḥ || 20 || 4 ||

mahī́r asya práṇītayaḥ pūrvī́r utá prā́ṣastayaḥ | víṣvā vásūni dāṣúshe vy ā̀naṣuḥ || 21 || índraṃ vṛitrā́ya hántave devā́so dadhire puráḥ | índraṃ vā́ṇīr anūshatā sám ójase || 22 || mahā́ntam mahinā́ vayáṃ stómebhir havanaṣrútam | arkaír abhí prá ṇonumaḥ sám ójase || 23 || ná yáṃ viviktó ródasī nā́ntárikshāṇi vajríṇam | ámād íd asya titvishe sám ójasaḥ || 24 || yád indra pṛitanā́jye devā́s tvā dadhiré puráḥ | ā́d ít te haryatā́ hárī vavakshatuḥ || 25 || 5 ||

yadā́ vṛitrám nadīvṛítaṃ ṣávasā vajrinn ávadhīḥ | ā́d ít te — || 26 || yadā́ te víshṇur ójasā tríṇi padā́ vicakramé | ā́d ít te — || 27 || yadā́ te haryatā́ hárī vāvṛidhā́te divé

12, 12 paprathe. vā́ṣī-iva. 13 ukthá-vāhasaḥ abhi-pramandúḥ. pipye. 14 sva-rā́je áditiḥ. puru-praṣastám ūtáye. 15 ūtáye á° prá-ṣastaye. ví-vratā hárī *iti*. 16 trité. 17 raṇa. 18 vā ási. sat-pate. 19 vaḥ ávase. ádha. ví ā° (20. 21). 20 yajñá-vāhasam. soma-pā́tamam vavṛidhuḥ. 21a = VI, 45, 3. 22 anūshata. 23 havana-ṣrútam. nonumaḥ. 24 ródasī *iti* ná a°. 25 hárī *iti* (28). 26 nadī-vṛítam. 27 vi-cakramé. 28 vavṛidhā́te *iti*.

-dive | ā́d ít te víṣvā bhúvanāni yemire || 28 || yadā́ te mā́rutīr víṣas túbhyam indra niyemiré | ā́d ít te v. — || 29 || yadā́ sū́ryam amúṃ diví ṣukrā́ṃ jyótir ádhārayaḥ | ā́d ít te v. — || 30 || imā́ṃ ta indra sushṭutíṃ vípra iyarti dhītíbhiḥ | jāmíṃ padéva pípratīṃ prā́dhvaré || 31 || yád asya dhā́mani priyé samīcīnā́so ásvaran | nā́bhā yajñásya dohánā prā́dhvaré || 32 || suvī́ryaṃ sváṣvyaṃ sugávyaṃ indra daddhi naḥ | hóteva pūrvácittaye prā́dhvaré || 33 || 6 ||

Dvitīyo 'nuvākaḥ.

13.

Índraḥ sutéshu sómeshu krátum punīta ukthyàm | vidé vṛidhásya dákshaso mahā́n hí sháḥ || 1 || sá prathamé vyòmani devā́nāṃ sádane vṛidháḥ | supāráḥ susrávastamaḥ sám apsujít || 2 || tám ahve vā́jasātaya índram bhárāya ṣushmíṇam | bhávā naḥ sumné ántamaḥ sákhā vṛidhé || 3 || iyáṃ ta indra girvaṇo rātíḥ ksharati sunvatáḥ | mandānó asyá barhísho ví rājasi || 4 || nūnáṃ tád indra daddhi no yát tvā sunvánta ímahe | rayíṃ naṣ citrám ā́ bharā svarvídam || 5 || 7 ||

stotā́ yát te vícarshaṇir atiprasardháyad gíraḥ | vayā́ ivā́nu rohate jushánta yát || 6 || pratnavā́j janayā gíraḥ ṣriṇudhí jaritúr hávam | máde-made vavakshithā sukṛítvane || 7 || krī́ḷanty asya sūnṛítā ā́po ná pravátā yatíḥ | ayā́ dhiyā́ yá ucyáte pátir diváḥ || 8 || utó pátir yá ucyáte kṛishṭīnā́m éka íd vaṣí | namovṛidhaír avasyúbhiḥ suté raṇa || 9 || stuhí ṣrutáṃ vipaṣcítaṃ hárī yásya prasakshíṇā | gántārā dāṣúsho gṛiháṃ namasvínaḥ || 10 || 8 ||

12, 29 ni-yemiré. 31 te. su-stutím. padā́-iva. prá a° (32. 33). 32 sam-īcīnā́saḥ. 33 su-vī́ryam su-áṣvyam su-gávyam. hóta-iva pūrvá-cittaye. — 13, 1 punīte. saḥ. 2 ví-omani. su-pāráḥ susrávaḥ-tamaḥ. apsu-jít. 3 vā́ja-sātaye. bháva. 4 te. 5 bhara svaḥ-vídam. 6 ví-carshaṇiḥ ati-prasardháyat. vayā́ḥ-iva ánu. 7 pratna-vát janaya. ṣriṇudhí. vavakshitha su-kṛitvane. 9 utó *iti*. namaḥ-vṛidhaíḥ. 10 vipaḥ-cítam hárī *iti*. pra-sakshíṇa.

tūtujānó mahematé 'ṣvebhiḥ prushitápsubhiḥ | ā́ yāhi yajñám āṣúbhiḥ ṣám íd dhí te || 11 || índra ṣavishṭha satpate rayíṃ griṇátsu dhāraya | ṣrávaḥ sūríbhyo amṛ́tam vasutvanám || 12 || háve tvā sū́ra údite háve madhyáṃdine diváḥ | jushāṇá indra sáptibhir na ā́ gahi || 13 || ā́ tū́ gahi prá tú drava mátsvā sutásya gómataḥ | tántuṃ tanushva pūrvyáṃ yáthā vidé || 14 || yác chakrási parāváti yád arvāváti vṛitrahan | yád vā samudré ándhaso 'vitéd asi || 15 || 9 ||

índraṃ vardhantu no gíra índraṃ sutā́sa índavaḥ | índre havíshmatīr víṣo arāṇishuḥ || 16 || tám íd víprā avasyávaḥ pravátvatībhir ūtíbhiḥ | índraṃ kshoṇī́r avardhayan vayā́ iva || 17 || tríkadrukeshu cétanaṃ devā́so yajñám atnata | tám íd vardhantu no gíraḥ sadā́vṛidham || 18 || stotā́ yát te ánuvrata ukthā́ny ṛituthā́ dadhé | ṣúciḥ pāvaká ucyate só ádbhutaḥ || 19 || tád íd rudrásya cetati yahvám pratnéshu dhā́masu | máno yátrā ví tád dadhúr vícetasaḥ || 20 || 10 ||

yádi me sakhyám āvára imásya pāhy ándhasaḥ | yéna víṣvā áti dvísho átārima || 21 || kadā́ ta indra girvaṇa stotā́ bhavāti ṣáṃtamaḥ | kadā́ no gávye áṣvye vásau dadhaḥ || 22 || utá te súshṭutā hárī vṛ́shaṇā vahato rátham | ajuryásya madíntamaṃ yám ī́mahe || 23 || tám īmahe purushṭutáṃ yahvám pratnā́bhir ūtíbhiḥ | ní barhíshi priyé sadad ádha dvitā́ || 24 || várdhasvā sú purushṭuta ṛ́ishishṭutābhir ūtíbhiḥ | dhukshásva pipyúshīm ísham ávā ca naḥ || 25 || 11 ||

índra tvám avitéd asītthā́ stuvató adrivaḥ | ṛitā́d iyarmi

13, 11 mahe-mate á° prushitápsu-bhiḥ. hí. 12 sat-pate. 13 sūre út-ite. 14 tú. mátsva. 15 yát ṣakra ási. vṛitra-han. avitá ít. 18 trí-kadrukeshu. sadā́-vṛidham. 19 s. y. t. 6. ánu-vrataḥ. 20 yátra. ví-cetasaḥ. 21 ā-váraḥ. 22 te. girvaṇaḥ. 23 sú-stutā hárī iti. 24 puru-stutám. 25 várdhasva. puru-stuta ṛíshi-stutābhiḥ. áva. 26 avitá ít asi i°.

te dhíyam manoyújam || 26 || ihá tyā́ sadhamádya yujānáḥ sómapītaye | hárī indra pratádvasū abhí svara || 27 || abhí svarantu yé táva rudrásaḥ sakshata ṣríyam | utó marútvatīr víṣo abhí práyaḥ || 28 || imá asya prátūrtayaḥ padám jushanta yád diví | nábhā yajñásya sám dadhur yáthā vidé || 29 || ayám dīrgháya cákshase prácī prayaty àdhvaré | mímīto yajñám ānushág vicákshya || 30 || 12 ||

vṛíshāyám indra te rátha utó te vṛíshaṇā hárī | vṛíshā tvám ṣatakrato vṛíshā hávaḥ || 31 || vṛíshā grávā vṛíshā mádo vṛíshā sómo ayám sutáḥ | vṛíshā yajñó yám ínvasi vṛíshā hávaḥ || 32 || vṛíshā tvā vṛíshaṇam huve vájriñ citrábhir ūtíbhiḥ | vāvántha hí prátishṭutim vṛíshā hávaḥ || 33 || 13 ||

14.

Yád indrāhám yáthā tvám íṣīya vásva éka ít | stotá me góshakhā syāt || 1 || ṣíksheyam asmai dítseyam ṣácīpate manīshíṇe | yád ahám gópatiḥ syám || 2 || dhenúsh ṭa indra sūnṛítā yájamānāya sunvaté | gám áṣvam pipyúshī duhe || 3 || ná te vartásti rádhasa índra devó ná mártyaḥ | yád dítsasi stutó maghám || 4 || yajñá índram avardhayad yád bhū́mim vy ávartayat | cakrāṇá opaṣám diví || 5 || 14 ||

vāvṛidhānásya te vayám víṣvā dhánāni jigyúshaḥ | ūtím indrá vṛiṇīmahe || 6 || vy àntáriksham atiran máde sómasya rocaná | índro yád ábhinad valám || 7 || úd gá ājad áṅgirobhya āvísh kṛiṇván gúhā satíḥ | arváñcam nunude valám || 8 || índreṇa rocaná divó dṛiḷháni dṛiṅhitáni ca | sthiráṇi

13, 26 manaḥ-yújam. 27 sadha-mádya. sóma-pītaye hárī *iti*. pratádvasū *iti* pratát-vasū. 28 utó *iti*. 29 prá-turtayaḥ. 30 pra-yatí a⁰. vi-cákshya. 31 vṛíshā a⁰. utó *iti*. hárī *iti*. ṣatakrato *iti* ṣata-krato. 32ᵃ = V. 40, 2. 33ᵃ = V, 40, 3. vavántha. práti-stutim. 14, 1 indra a⁰. gó-sakhā. 2 ṣácī-pate. gó-patiḥ. 3 dhenúḥ te. 4 vartá a⁰. 5 ví. 6 vavṛidhānásya. indra á. 7 ví a⁰ átirat. 8 āvíḥ.

ná parāṇúde || 9 || apā́m ūrmír mádann iva stóma indrājirāyate | ví te mádā arājishuḥ || 10 || 15 ||

tvā́ṃ hí stomavárdhana índrā́sy ukthavárdhanaḥ | stotṛīṇā́m utá bhadrakṛít || 11 || índram ít keṣínā hárī somapéyāya vakshataḥ | úpa yajñā́ṃ surā́dhasam || 12 || apā́m phénena námuceḥ ṣíra indród avartayaḥ | víṣvā yád ájaya spṛídhaḥ || 13 || māyā́bhir utsísṛipsata índra dyā́m ārúrukshataḥ | áva dásyūñr adhūnuthāḥ || 14 || asunvā́m indra saṃsádaṃ víshūcīṃ vy ànāṣayaḥ | somapā́ úttaro bhávan || 15 || 16 ||

15.

Tám v abhí prá gāyata puruhūtám purushṭutám | índraṃ gīrbhís tavishám ā́ vivāsata || 1 || yásya dvibárhaso bṛihát sáho dādhā́ra ródasī | girī́ñr ájrāñ apáḥ svàr vṛishatvanā́ || 2 || sā́ rājasi purushṭutañ éko vṛitrā́ṇi jighnase | índra jaítrā ṣravasyā̀ ca yántave || 3 || táṃ te mádaṃ gṛiṇīmasi vṛíshaṇam pṛitsú sāsahím | u lokakṛitnúm adrivo harisṛ́iyam || 4 || yéna jyótīñshy āyáve mánave ca vivéditha | mandānó asyá barhísho ví rājasi || 5 || 17 ||

tád adyā́ cit ta ukthínó 'nu shṭuvañti pūrváthā | vṛíshapatnīr apó jayā divé-dive || 6 || táva tyád indriyám bṛihát táva ṣúshmam utá krátum | vájraṃ ṣiṣāti dhishánā váreṇyaṃ || 7 || táva dyaúr indra paúñsyam pṛithiví vardhati ṣrávaḥ | tvā́m ápaḥ párvatāsaṣ ca hinvire || 8 || tvā́ṃ víshṇur bṛihán ksháyo mitró gṛiṇāti váruṇaḥ | tvā́ṃ ṣárdho madaty

---

14, 9 parā-núde. 10 indra ajira-yate. 11 stoma-várdhanaḥ índra asi uktha-várdhanaḥ. bhadra-kṛít. 12 hárī *iti* soma-péyāya. su-rā́dhasam. 13 indra út. víṣvāḥ. ájayaḥ. 14 ut-sísṛipsataḥ. ā-rúrukshataḥ. 15 sam-sádam. ví a° soma-pāḥ. — 15, 1 puru-hūtám puru-stutám. 2 dvi-bárhasaḥ. ródasī *iti*. 3 puru-stuta. 4 sasahím. loka-kṛitnúm. hari-ṣríyam. 6 adyá. te ukthínaḥ ánu stuvanti. vṛísha-patnīḥ. jaya.

ánu márutam || 9 || tváṃ vṛíshā jánānām máṅhishṭha indra jajñishe | satrā́ víṣvā svapatyā́ni dadhishe || 10 || 18 ||

satrā́ tvám purushṭutañ éko vṛitrā́ṇi toṣase | nā́nyá índrāt káraṇam bhū́ya invati || 11 || yád indra manmaṣás tvā nā́nā hávanta ūtáye | asmā́kebhir nṛíbhir átrā svàr jaya || 12 || áraṃ ksháyāya no mahé víṣvā rūpā́ṇy āviṣán | índraṃ jaítrāya harshayā ṣácīpátim || 13 || 19 ||

16.

Prá samrā́jaṃ carshaṇīnā́m índraṃ stotā́ návyaṃ gīrbhíḥ | náraṃ nṛishā́ham máṅhishṭham || 1 || yásminn ukthā́ni ráṇyanti víṣvāni ca ṣravasyā̀ | apā́m ávo ná samudré || 2 || tám sushṭutyā́ vivāse jyeshṭharā́jam bháre kṛitnúm | mahó vājínaṃ saníbhyaḥ || 3 || yásyā́nūnā gabhīrā́ mádā urávas tárutrāḥ | harshumántaḥ ṣū́rasātau || 4 || tám íd dháneshu hitéshv adhivākā́ya havante | yéshām índras té jayanti || 5 || tám íc cyautnaír ā́ryanti táṃ kṛitébhiṣ carhaṇáyaḥ | eshá índro varivaskṛít || 6 || 20 ||

índro brahméndra ṛíshir índraḥ purū́ puruhūtáḥ | mahā́n mahíbhiḥ ṣácībhiḥ || 7 || sá stómyaḥ sá hávyaḥ satyáḥ sátvā tuvikūrmíḥ | ékaṣ cit sánn abhíbhūtiḥ || 8 || tám arkébhis táṃ sā́mabhis táṃ gāyatraíṣ carshaṇáyaḥ | índraṃ vardhanti kshitáyaḥ || 9 || praṇetā́raṃ vásyo áchā kártāraṃ jyótiḥ samátsu | sāsahvā́ṅsaṃ yudhā́mítrān || 10 || sá naḥ pápriḥ pārayāti svastí nāvā́ puruhūtáḥ | índro víṣvā áti dvíshaḥ || 11 || sá tváṃ na indra vā́jebhir daṣasyā́ ca gātuyā́ ca | áchā ca naḥ sumnáṃ neshi || 12 || 21 ||

15, 10 su-apatyā́ni. 11 puru-stuta. ná a⁰. 12 hávante. átra. 13 ā-viṣán. harshaya ṣácī-pátim. — 16, 1 sam-rā́jam. stota. nṛi-sáham. 3 su-stutyā́ ā́. jyeshṭha-rā́jam. 4 yásya ánūnāḥ gabhīrā́ḥ. ṣū́ra-sātau. 5 adhi-vākā́ya. 6 ít. varivaḥ-kṛít. 7 brahmā́ í⁰. purú puru-hūtáḥ. 8 tuvi-kūrmíḥ. abhí-bhūtiḥ. 10 pra-netā́ram. ácha. samát-su sa⁰ yudhā́ a⁰. 11 puru-hūtáḥ. 12 daṣasyá. gātu-yá. ácha.

17.

Á yahi sushumá hí ta índra sómam píbā imám | édám barhíḥ sado máma || 1 || á tvā brahmayújā hárī váhatām índra kesína | úpa bráhmaṇi naḥ sriṇu || 2 || brahmáṇas tvā vayáṃ yujá somapám indra somínaḥ | sutávanto havāmahe || 3 || á no yāhi sutávato 'smákaṃ sushṭutír úpa | píbā sú siprinn ándhasaḥ || 4 || á te siñcāmi kukshyór ánu gátrā ví dhāvatu | gribhāyá jihváyā mádhu || 5 || [22] ||

svādúsh te astu saṃsúde mádhumān tanvè táva | sómaḥ sám astu te hridé || 6 || ayám u tvā vicarshaṇe jánīr ivābhí sáṃvritaḥ | prá sóma indra sarpatu || 7 || tuvigrívo vapódaraḥ subāhúr ándhaso máde | índro vritráṇi jighnate || 8 || índra préhi purás tváṃ vísvasyésāna ójasā | vritráṇi vritrahañ jahi || 9 || dīrghás te astv añkusó yénā vásu prayáchasi | yájamānāya sunvaté || 10 || [23] ||

ayáṃ ta indra sómo nípūto ádhi barhíshi | éhīm asyá drávā píba || 11 || sácigo sácipūjanāyáṃ ráṇāya te sutáḥ | ákhaṇḍala prá hūyase || 12 || yás te sriñgavrisho napāt práṇapāt kuṇḍapáyyaḥ | ny àsmin dadhra á mánaḥ || 13 || vástosh pate dhruvá sthúṇáñsatram somyánām | drapsó bhettá puráṃ sásvatīnām índro múnīnāṃ sákhā || 14 || prídākusānur yajató gavéshaṇa ékaḥ sánn abhí bhúyasaḥ | bhúrṇim ásvaṃ nayat tujá puró gribhéndraṃ sómasya pītáye || 15 || [24] ||

18.

Idáṃ ha nūnám eshāṃ sumnám bhiksheta mártyaḥ |

17, 1 susumá. te. píba. á i⁰. 2 brahma-yújā hári *iti*. 3 soma-pám. sutá-vantaḥ. 4 sutá-vataḥ. su-stutíḥ. píba. 6 svādúḥ te. sam-súde. 7 vi-carshaṇe jánīḥ-iva a⁰ sám-vritaḥ. 8 tuvi-grīvaḥ vapá-udaraḥ su-bāhúḥ. 9 prá ihi. vísvasya í⁰. vritra-han. 10 yéna. pra-yáchasi. 11 te. ní-putaḥ. á ihi īm. dráva. 12 sácigo *iti* sáci-go sáci-pujana a⁰. 13 sriñga-vrishaḥ. pránapād *iti* prá-napāt kuṇḍa-páyyaḥ ní a⁰ dadhre. 14 vástoḥ. sthúṇā á⁰. 15 prídāku-sānuḥ. go-éshaṇaḥ. gribhá í⁰.

ādityā́nām ápūrvyaṃ sávīmani || 1 || anarvā́ṇo hy èshām pánthā ādityā́nām | ádabdhāḥ sánti pāyávaḥ sugevṛídhaḥ || 2 || tát sú naḥ savitā́ bhágo váruṇo mitró aryamā́ | ṣárma yachantu saprátho yád ímahe || 3 || devébhir devy adité 'rishṭabharmann á gahi | smát sūríbhiḥ purupriye suṣármabhiḥ || 4 || té hí putrā́so áditer vidúr dvéshāṅsi yótave | aṅhóṣ cid urucákrayo 'nehásaḥ || 5 || 25 ||

áditir no dívā paṣúm áditir náktam ádvayāḥ | áditiḥ pātv áṅhasaḥ sadā́vṛidhā || 6 || utá syā́ no dívā matír áditir ūtyā́ gamat | sā́ ṣáṃtāti máyas karad ápa srídhaḥ || 7 || utá tyā́ daívyā bhishájā ṣáṃ naḥ karato aṣvínā | yuyuyā́tām itó rápo ápa srídhaḥ || 8 || ṣám agnír agníbhiḥ karac cháṃ nas tapatu sū́ryaḥ | ṣáṃ vā́to vātv arapā́ ápa srídhaḥ || 9 || ápāmīvām ápa srídham ápa sedhata durmatím | ā́dityāso yuyótanā no áṅhasaḥ || 10 || 26 ||

yuyóta ṣárum asmád ā́ṅ ā́dityāsa utā́matim | ṛídhag dvéshaḥ kṛiṇuta viṣvavedasaḥ || 11 || tát sú naḥ ṣárma yachatáditya yán múmocati | énasvantaṃ cid énasaḥ sudānavaḥ || 12 || yó naḥ káṣ cid rírikshati rakshastvéna mártyaḥ | svaíḥ shá évai ririshīshṭa yúr jánaḥ || 13 || sám ít tám aghám aṣnavad duḥṣáṅsam mártyaṃ ripúm | yó asmatrā́ durhā́ṇāvāṅ úpa dvayúḥ || 14 || pākatrā́ sthana devā hṛitsú jānītha mártyam | úpa dvayúṃ cádvayuṃ ca vasavaḥ || 15 || 27 ||

ā́ ṣárma párvatānām ótāpā́ṃ vṛiṇīmahe | dyā́vākshāmāré asmád rápas kṛitam || 16 || té no bhadréṇa ṣármaṇā yushmā́kaṃ nāvā́ vasavaḥ | áti víṣvāni duritā́ pipartana || 17 ||

18, 2 hí e⁰. suge-vṛídhaḥ. 3ª = IV, 55, 10. sa-práthaḥ. 4 adite árishṭa-bharman. puru-priye suṣárma-bhiḥ. 5 uru-cákrayaḥ. 6 sadā́-vṛidhā. 7 utyā́ ā. 9 karat ṣ⁰. 10 ápa ā⁰. duḥ-matím. yuyótana. 11 yuyóta. ā. utā́ á⁰. viṣva-vedasaḥ. 12 yachata ādityāḥ yát. su-dānavaḥ. 13 sáḥ évaiḥ. 14 duḥ-ṣáṅsam. duḥ-hā́navān. 15 devāḥ. ca á⁰. 16 ā utā́ a⁰. dyā́vākshāmā a⁰. 17 duḥ-itā́.

tucé tánāya tát sú no drā́ghīya ā́yur jīváse | ā́dityāsaḥ sumahasaḥ kriṇótana || 18 || yajñó hīḷó vo ántara ā́dityā ásti mṛiḷáta | yushmé íd vo ápi shmasi sajātyè || 19 || bṛihád várūtham marútāṃ deváṃ trātā́ram aṣvínā | mitrám īmahe váruṇaṃ svastáye || 20 || anehó mitrāryaman nṛivád varuṇa ṣáṅsyam | trivárūtham maruto yanta naṣ chardíḥ || 21 || yé cid dhí mṛityúbandhava ā́dityā mánavaḥ smási | prá sū́ na ā́yur jīváse tiretana || 22 || 28 ||

19.

Táṃ gūrdhayā svàrṇaraṃ deváso devám aratíṃ dadhanvire | devatrā́ havyám óhire || 1 || víbhūtarātiṃ vipra citrásocisham agním īḷishva yantúram | asyá médhasya somyásya sobhare prém adhvarā́ya pū́rvyam || 2 || yájishṭhaṃ tvā vavṛimahe deváṃ devatrā́ hótāram ámartyam | asyá yajñásya sukrátum || 3 || ūrjó nápātaṃ subhágaṃ sudī́ditim agníṃ ṣréshṭhaṣocisham | sá no mitrásya váruṇasya só apā́m ā́ sumnáṃ yakshate diví || 4 || yáḥ samídhā yá ā́hutī yó védena dadā́ṣa márto agnáye | yó námasā svadhvaráḥ || 5 || 29 ||

tásyéd árvanto raṅhayanta āṣávas tásya dyumnítamaṃ yáṣaḥ | ná tám áṅho devákṛitaṃ kútaṣ caná ná mártyakṛitaṃ naṣat || 6 || svagnáyo vo agníbhiḥ syā́ma sūno sahasa ūrjām pate | suvī́ras tvám asmayúḥ || 7 || praṣáṅsamāno átithir ná mitríyo 'gní rátho ná védyaḥ | tvé kshémāso ápi santi sādhávas tváṃ rā́jā rayīṇā́m || 8 || só addhā́ dāṣvà-

---

18, 18 su-mahasaḥ. 19 yushmé *iti*. smasi sa-jātyè. 21 mitra a⁰. tri-várūtham. 22 hí mṛityú-bandhavaḥ ā́dityāḥ. sú. — 19, 1 gurdhaya svàḥ-naram. ā́ ū⁰. 2 víbhuta-rātim. citrá-ṣocisham. prá īm. 3 su-krátum. 4 su-bhágam su-dī́ditim. ṣréshṭha-ṣocisham. 5 sam-ídhā. ā́-hutī. su-adhvaráḥ. 6 tásya ít. raṅhayante. devá-kṛitam. mártya-kṛitam. 7 su-agnáyaḥ. suno *iti*. su-vī́raḥ. 8 pra-ṣáṅsamānaḥ. agníḥ. tvé *iti*.

dhvaró 'gne mártaḥ subhaga sá praṣáṅsyaḥ | sá dhībhír astu sánitā || 9 || yásya tvám ūrdhvó adhvarā́ya tíshṭhasi kshayádvīraḥ sá sādhate | só árvadbhiḥ sánitā sá vipanyúbhiḥ sá ṣū́raiḥ sánitā kṛitám || 10 || 30 ||

yásyāgnír vápur gṛihé stómaṃ cáno dádhīta viṣvávāryaḥ | havyā́ vā vévishad víshaḥ || 11 || víprasya vā stuvatáḥ sahaso yaho makshū́tamasya rātíshu | avódevam upárimartyaṃ kṛidhi váso vividúsho vácaḥ || 12 || yó agníṃ havyádātibhir námobhir vā sudáksham āvívāsati | girā́ vājiráṣocisham || 13 || samídhā yó níṣitī dā́ṣad áditiṃ dhā́mabhir asya mártyaḥ | víṣvét sá dhībhíḥ subhágo jánāñ áti dyumnaír udná iva tārishat || 14 || tád agne dyumnám ā́ bhara yát sāsáhat sádane káṃ cid atríṇam | manyúṃ jánasya dūḍhyàḥ || 15 || 31 ||

yéna cáshṭe váruṇo mitró aryamā́ yéna nā́satyā bhágaḥ | vayáṃ tát te ṣávasā gātuvíttamā índratvotā vidhemahi || 16 || té ghéd agne svādhyò yé tvā vipra nidadhiré nṛicákshasam | víprāso deva sukrátum || 17 || tá íd védiṃ subhaga tá ā́hutiṃ té sótuṃ cakrire diví | tá íd vā́jebhir jigyur mahád dhánaṃ yé tvé kā́maṃ nyeriré || 18 || bhadró no agnír ā́huto bhadrā́ rātíḥ subhaga bhadró adhvaráḥ | bhadrā́ utá práṣastayaḥ || 19 || bhadrám mánaḥ kṛiṇushva vṛitratū́rye yénā samátsu sāsáhaḥ | áva sthirā́ tanuhi bhū́ri ṣárdhatāṃ vanémā te abhíshṭibhiḥ || 20 || 32 ||

íḷe girā́ mánurhitaṃ yáṃ devā́ dūtám aratíṃ nyeriré |

19, 9 dāṣú-adhvaraḥ á⁰. su-bhaga. pra-ṣáṅsyaḥ. 10 kshayát-vīraḥ. 11 yásya a⁰. viṣvá-vāryaḥ. 12 yaho *iti* makshú-tamasya. aváḥ-devam upári-martyam. váso *iti*. 13 havyádāti-bhiḥ. su-dáksham ā-vívāsati. vā ajirá-ṣocisham. 14 sam-ídhā. ní-ṣitī. víṣvā ít. su-bhágaḥ. 15 sasáhat. duḥ-dhyàḥ. 16 v. m. a. 26, 4. gātuvít-tamāḥ índratvā-ūtāḥ. 17 gha ít. su-ādhyàḥ. ni-dadhiré nṛi-cákshasam. su-krátum. 18 té (3). su-bhaga (19). ā́-hutim. tvé *iti*. ni-eriré (21). 19 ā́-hutaḥ. prá-ṣastayaḥ. 20 vṛitra-tū́rye yéna samát-su sa⁰. á. s. t. IV, 4, 5. vanéma. 21 mánuḥ-hitam. devā́ḥ.

yájishṭham havyaváhanam || 21 || tigmájambhāya táruṇāya rájate práyo gāyasy agnáye | yáḥ piṅśáte sūnṛítābhiḥ suvíryam agnír ghṛitébhir áhutaḥ || 22 || yádī ghṛitébhir áhuto vāśīm agnír bhárata úc cáva ca | ásura iva nirṇíjam || 23 || yó havyány aírayatā mánurhito devá āsá sugandhínā | vívāsate váryāṇi svadhvaró hótā devó ámartyaḥ || 24 || yád agne mártyas tváṃ syám ahám mitramaho ámartyaḥ | sáhasaḥ sūnav āhuta || 25 || 33 ||

ná tvā rāsīyābhíśastaye vaso ná pāpatváya santya | ná me stotámatīvā ná dúrhitaḥ syád agne ná pāpáyā || 26 || pitúr ná putráḥ súbhṛito duroṇá á deváñ etu prá ṇo havíḥ || 27 || távāhám agna ūtíbhir nédishṭhābhiḥ saceya jósham á vaso | sádā devásya mártyaḥ || 28 || táva krátvā saneyaṃ táva rātíbhir ágne táva práṣastibhiḥ | tvám íd āhuḥ prámatiṃ vaso mámágne hárshasva dátave || 29 || prá só agne távotíbhiḥ suvírābhis tirate vájabharmabhiḥ | yásya tvám sakhyám āváraḥ || 30 || 34 ||

táva drapsó nílavān vāṣá ṛitvíya índhānaḥ sishṇav á dade | tvám mahīnám ushásām asi priyáḥ kshapó vástushu rājasi || 31 || tám áganma sóbharayaḥ sahásramushkaṃ svabhishṭím ávase | samrájaṃ trásadasyavam || 32 || yásya te agne anyé agnáya upakshíto vayá iva | vípo ná dyumná ní yuve jánānāṃ táva kshatráṇi vardháyan || 33 || yám ādityāso adruhaḥ pāráṃ náyatha mártyam | maghónāṃ víṣveshāṃ sudānavaḥ || 34 || yūyáṃ rājānaḥ káṃ cic carshaṇīsahaḥ

19, 21 havya-vāhanam. 22 tigmá-jambhāya. su-víryam. á -hutaḥ (23). 23 yádi. bhárate út ca áva. niḥ-níjam. 24 aírayata mánuḥ-hitaḥ. su-gandhínā. su-adhvaráḥ. 25 mitra-mahaḥ. suno *iti* á-huta. 26 rāsīya abhí-ṣastaye vaso *iti*. stotá amati-vā. dúḥ-hitaḥ. 27 sú-bhṛitaḥ duroṇé. naḥ. 28 táva ahám agne. vaso *iti* (29). 29 prá-ṣasti-bhiḥ. prá-matim. máma á°. 30 táva ū° su-vírābhiḥ. vája-bharma-bhiḥ. á-váraḥ. 31 sishṇo *iti*. 32 á a°. sahásra-mushkam su-abhishṭím. sam-rájam. 33 upa-kshítaḥ 34 su-dānavaḥ. 35 cit carshaṇi-sahaḥ.

ksháyantam mā́nushāñ ánu | vayáṃ té vo váruṇa mítrā́ryaman syā́méd ṛitásya rathyàḥ || 35 || ádān me paurukutsyáḥ pañcāṣátaṃ trasádasyur vadhū́nām | máṅhishṭho aryáḥ sátpatiḥ || 36 || utá me prayíyor vayíyoḥ suvā́stvā ádhi túgvani | tisṛīṇā́ṃ saptatīnā́ṃ syāváḥ praṇetā́ bhuvad vásur díyānām pátiḥ || 37 || [35] ||

20.

Ā́ gantā mā́ rishaṇyata prásthāvāno mā́pa sthātā samanyavaḥ | sthirā́ cin namayishṇavaḥ || 1 || vīḷupavíbhir maruta ṛibhukshaṇa ā́ rudrāsaḥ sudītíbhiḥ | ishā́ no adyā́ gatā puruspṛiho yajñám ā́ sobharīyávaḥ || 2 || vidmā́ hí rudríyāṇāṃ súshmam ugrám marútāṃ símīvatām | víshṇor eshásya mīḷhúshām || 3 || ví dvīpā́ni pā́patan tíshṭhad duchúnobhé yujanta ródasī | prá dhánvāny airata ṣubhrakhādayo yád éjatha svabhānavaḥ || 4 || ácyutā cid vo ájmann ā́ nā́nadati párvatāso vánaspátiḥ | bhū́mir yā́meshu rejate || 5 || [36] ||

ámāya vo maruto yā́tave dyaúr jíhīta úttarā bṛihát | yátrā náro dédiṣate tanū́shv ā́ tvákshāṅsi bāhvòjasaḥ || 6 || svadhā́m ánu ṣríyaṃ náro máhi tveshā́ ámavanto vṛíshapsavaḥ | váhante áhrutapsavaḥ || 7 || góbhir vāṇó ajyate sóbharīṇāṃ ráthe kóṣe hiraṇyáye | góbandhavaḥ sujātā́sa ishé bhujé mahā́nto na spárase nú || 8 || práti vo vṛishadañjayo vṛ́ishṇe ṣárdhāya mā́rutāya bharadhvam | havyā́ vṛíshaprayāvṇe || 9 || vṛishaṇaṣvéna maruto vṛ́ishapsunā ráthena vṛí-

---

19. 35 mítra á° syama ít. 36 ádat. sát-patiḥ. 37 su-vástvaḥ. pra-neta. — 20, 1 ganta. prá-sthāvanaḥ má ápa sthāta sa-manyavaḥ. cit. 2 vīḷupaví-bhiḥ. suditi-bhiḥ. adyá á gata puru-spṛihaḥ. sobhari-yavaḥ. 3 vidmá. 4 duchúnā ubhé *iti.* ródasī *iti.* ṣubhra-khadayaḥ. sva-bhānavaḥ. 6 jíhite. yátra. bahú-ojasaḥ. 7 vṛísha-psavaḥ. áhruta-psavaḥ. 8 gó-bandhavaḥ. su-jatásaḥ. naḥ. 9 vṛishat-añjayaḥ. vṛísha-prayāvne. 10 vṛísha-psunā.

shanābhinā | ā́ ṣyenā́so ná pakshíṇo vṛíthā naro havyā́ no vītáye gata || 10 || 37 ||

samānám añjy èshāṃ ví bhrājante rukmā́so ádhi bāhúshu | dávidyutaty ṛishṭáyaḥ || 11 || tá ugrā́so vṛíshaṇa ugrábāhavo nákish ṭanū́shu yetire | sthirā́ dhánvāny ā́yudhā rátheshu vó 'nīkeshv ádhi ṣríyaḥ || 12 || yéshām árṇo ná saprátho nā́ma tveshā́ṃ ṣáṣvatām ékam íd bhujé | váyo ná pítryaṃ sáhaḥ || 13 || tā́n vandasva marútas tā́ñ úpa stuhi téshāṃ hí dhúnīnām | arā́ṇāṃ ná caramás tád eshāṃ dānā́ mahnā́ tád eshām || 14 || subhágaḥ sá va ūtíshv ā́sa pū́rvāsu maruto vyùshṭishu | yó vā nūnám utā́sati || 15 || 38 ||

yásya vā yūyám práti vājíno nara ā́ havyā́ vītáye gathá | abhí shá dyumnaír utá vā́jasātibhiḥ sumnā́ vo dhūtayo naṣat || 16 || yáthā rudrásya sūnávo divó váṣanty ásurasya vedhásaḥ | yúvānas táthéd asat || 17 || yé cā́rhanti marútaḥ sudā́navaḥ smán mīḷhúshaṣ cáranti yé | átaṣ cid ā́ na úpa vásyasā hṛidā́ yúvāna ā́ vavṛidhvam || 18 || yū́na ū shú návishṭhayā vṛíshṇaḥ pāvakā́ñ abhí sobhare girā́ | gā́ya gā́ iva cárkṛishat || 19 || sāhā́ yé sánti mushṭihéva hávyo víṣvāsu pṛitsú hótṛishu | vṛíshṇaṣ candrā́n ná suṣrávastamān girā́ vándasva marúto áha || 20 || 39 ||

gā́vaṣ cid ghā samanyavaḥ sajātyèna marutaḥ sábandhavaḥ | rihaté kakúbho mitháḥ || 21 || mártaṣ cid vo nṛitavo rukmavakshasa úpa bhrātṛitvám ā́yati | ádhi no gāta marutaḥ sádā hí va āpitvám ásti nídhruvi || 22 || máruto mā́rutasya na ā́ bheshajásya vahatā sudānavaḥ | yūyáṃ sakhāyaḥ saptayaḥ || 23 || yā́bhiḥ síndhum ávatha yā́bhis

---

20, 10 vṛisha-nābhinā. 11 añjí e°. 12 té. ugrá-bāhavaḥ nákiḥ t°. vaḥ á°. 13 sa-práthaḥ. 15 su-bhágaḥ. ví-ushṭishu. utá á°. 16 sáḥ. vā́jasāti-bhiḥ. 17 tátha ít. 18 ca á°. su-dā́navaḥ smát. 19 ūṁ iti sú. 20 sahā́ḥ. mushṭihā́-iva. suṣrávaḥ-tamān. 21 gha sa-manyavaḥ sa-jātyèna. sá-bandhavaḥ. 22 rukma-vakshasaḥ. ā́ a°. ní-dhruvi. 23 vahata su-dānavaḥ.

tū́rvatha yā́bhir daṣasyáthā krívim | máyo no bhūtotíbhir mayobhuvaḥ ṣivā́bhir asacadvishaḥ || 24 || yát síndhau yád ásiknyām̧ yát samudréshu marutaḥ subarhishaḥ | yát párvateshu bheshajám || 25 || víṣvam páṣyanto bibhṛithā tanū́shv ā́ ténā no ádhi vocata | kshamā́ rápo maruta ā́turasya na íshkartā víhrutam púnaḥ || 26 || 40 ||

Prathamo 'dhyāyaḥ.

Tṛitīyo 'nuvākaḥ.

21.

Vayám u tvā́m apūrvya sthūrám̧ ná kác cid bháranto 'vasyávaḥ | vā́je citrám̧ havāmahe || 1 || úpa tvā kármann ūtáye sá no yúvográṣ cakrāma yó dhṛishát | tvā́m íd dhy àvitā́ram̧ vavṛimáhe sákhāya indra sānasím || 2 || ā́ yāhīmá índavó 'ṣvapate gópata úrvarāpate | sómam̧ somapate piba || 3 || vayám̧ hí tvā bándhumantam abandhávo víprāsa indra yemimá | yā́ te dhā́māni vṛishabha tébhir ā́ gahi víṣvebhiḥ sómapītaye || 4 || sídantas te váyo yathā góṣrīte mádhau madiré vivákshaṇe | abhí tvā́m indra nonumaḥ || 5 || 1 ||

áchā ca tvainā́ námasā vádāmasi kím múhuṣ cid ví dīdhayaḥ | sánti kā́māso harivo dadísh ṭvám̧ smó vayám̧ sánti no dhíyaḥ || 6 || nū́tnā íd indra te vayám ūtí abhūma nahí nū́ te adrivaḥ | vidmā́ purā́ párīṇasaḥ || 7 || vidmā́ sakhitvám utá ṣūra bhojyàm ā́ te tā́ vajrinn īmahe | utó samasminn ā́ ṣiṣīhi no vaso vā́je suṣipra gómati || 8 || yó na idám-idam purā́ prá vásya āninā́ya tám u va stushe | sákhāya índram ūtáye || 9 || háryaṣvam̧ sátpatim̧ carshaṇīsá-

---

20, 24 dasasyátha. bhūta ū°. mayaḥ-bhuvaḥ. asaca-dvishaḥ. 25 su-barhishaḥ. 26 bibhṛitha. téna. íshkarta ví-hrutam púnar *iti*. — 21, 1 kát. 2 yúvā u°. hí a°. 3 yāhi imé índavaḥ áṣva -pate gó-pate úrvarā-pate. soma-pate. 4 sóma-pītaye. 5 gó -srīte. 6 ácha. tvā enā́. dadíḥ tvám. 7 ūtí. nú. vidmá (8). 8 utó *iti*. vaso *iti*. su-ṣipra. 9 ā-ninā́ya. vaḥ. 10 hári-aṣvam sát-patim carshaṇi-sáham.

haṃ sá hí shmā yó ámandata | á tú naḥ sá vayati gávyam áṣvyaṃ stotṛíbhyo maghávā ṣatám || 10 || 2 ||

tváyā ha svid yujá vayám práti ṣvasántaṃ vṛishabha bruvīmahi | saṃsthé jánasya gómataḥ || 11 || jáyema kāré puruhūta kāríṇo 'bhí tishṭhema dūḍhyàḥ | nṛíbhir vṛitráṃ hanyáma ṣūṣuyáma cáver indra prá ṇo dhíyaḥ || 12 || abhrātṛivyó aná tvám ánāpir indra janúshā sanád asi | yudhéd āpitvám ichase || 13 || nákī revántaṃ sakhyáya vindase píyanti te surāṣvàḥ | yadá kṛiṇóshi nadanúṃ sám ūhasy ád ít pitéva hūyase || 14 || má te amājúro yathā mūrása indra sakhyé tvávataḥ | ní shadāma sácā suté || 15 || 3 ||

má te godatra nír arāma rádhasa índra má te gṛihāmahi | dṛiḷhá cid aryáḥ prá mṛiṣābhy á bhara ná te dāmána ādábhe || 16 || índro vā ghéd íyan magháṃ sárasvatī vā subhágā dadír vásu | tváṃ vā citra dāṣúshe || 17 || cítra íd rájā rājaká íd anyaké yaké sárasvatīm ánu | parjánya iva tatánad dhí vṛishṭyá sahásram ayútā dádat || 18 || 4 ||

22.

Ó tyám ahva á rátham adyá dáṅsishṭham ūtáye | yám aṣvinā suhavā rudravartanī á sūryáyai tasthátuḥ || 1 || pūrvāpúshaṃ suhávam puruspṛíham bhujyúṃ vájeshu púrvyam | sacanávantaṃ sumatíbhiḥ sobhare vídveshasam anehásam || 2 || ihá tyá purubhútamā devá námobhir aṣvínā | arvācīná sv ávase karāmahe gántārā daṣúsho gṛihám || 3 || yuvó ráthasya pári cakrám īyata īrmányád vām ishaṇyati | asmáñ áchā sumatír vāṃ ṣubhas patī á dhenúr iva dhā-

21, 10 sma. 11 sam-sthé. 12 puru-huta. duḥ-dhyàḥ. ca á°. naḥ. 13 yudhá ít. 14 nákiḥ. pitá-iva. 15 amā-júraḥ. sadāma. 16 go-datra. mṛiṣa abhí. á-dábhe. 17 gha ít íyat. su-bhága. 18 hí. 22, 1 ó *iti*. ahve. adyá su-havā rudravartanī *iti* rudra-vartanī. 2 purva-ápúsham su-hávam puru-spṛíham. sacaná-vantam sumatí-bhiḥ. ví-dveshasam. 3 i. t. p. V, 73, 2. sú. 4 yuvóḥ. iyate irmá a°. ácha su-matíḥ. patī *iti*.

vatu || 4 || rátho yó vaṃ trivandhuró híraṇyabhīsur aṣvina | pári dyávapṛithiví bhúshati ṣrutás téna nasatyá gatam || 5 || 5 ||

daṣasyántā mánave pūrvyáṃ diví yávaṃ vṛíkeṇa karshathaḥ | tá vam adyá sumatíbhiḥ ṣubhas patı áṣvina prá stuvımahi || 6 || úpa no vajinıvasū yatám ṛitásya pathíbhiḥ | yébhis tṛikshíṃ vṛishaṇā trasadasyavám mahé kshatráya jínvathaḥ || 7 || ayáṃ vām ádribhiḥ sutáḥ sómo nara vṛishaṇvasu | á yataṃ sómapītaye píbataṃ daṣúsho gṛihé || 8 || á hí ruhátam aṣvina ráthe kóṣe hiraṇyáye vṛishaṇvasū | yuñjátham pívarır íshaḥ || 9 || yábhiḥ pakthám ávatho yábhir ádhrigum yábhir babhrúṃ víjoshasam | tábhir no makshú túyam aṣviná gatam bhishajyátaṃ yád áturam || 10 || 6 ||

yád ádhrigāvo ádhrigū idá cid áhno aṣvína hávāmahe | vayáṃ gīrbhír vipanyávaḥ || 11 || tábhir á yataṃ vṛishaṇópa me hávaṃ viṣvápsuṃ viṣvávāryam | ishá máñhishṭhā purubhútama nara yábhiḥ krívim vavṛidhús tábhir á gatam || 12 || táv idá cid áhānāṃ táv aṣvínā vándamana úpa bruve | tá u námobhir īmahe || 13 || táv íd doshá tá ushási ṣubhás pátı tá yáman rudrávartanī | má no mártaya ripáve vajinıvasu paró rudrav áti khyatam || 14 || á súgmyaya súgmyam prātá ráthenaṣvína vā saksháṇī | huvé pitéva sóbharı || 15 || 7 ||

mánojavasā vṛishaṇā madacyutā makshuṃgamábhir utíbhiḥ | arāttāc cid bhūtam asmé ávase pūrvíbhiḥ purubhojasa || 16 || á no áṣvāvad aṣvina vartír yāsishṭam madhu-

22, 5 tri-vandhuráḥ híraṇya-abhīṣuḥ. dyavapṛithivi *iti*. nāsatya a. 6 sumatí-bhiḥ. patı *iti*. 7 vājinıvasu *iti* vajinī-vasu (14. 18) 8 vṛishaṇvasu *iti* vṛishaṇ-vasu (9). sóma-pītaye. 10 ádhri-gum. vi-joshasam. makshú. aṣvinā a. 11 ádhri-gavaḥ ádhrigu *ity* ádhri -gu. 12 vṛishaṇa úpa. viṣvá-psum viṣvá-varyam. puru-bhutama. vavṛidhúḥ. 13 taú uṃ *iti*. 14 taú u°. pátı *iti*. rudrávartanı *iti* rudrá-vartanı. 15 pratár *iti* ráthena a°. saksháṇı *iti*. pitá-iva. 16 mánaḥ-javasā. mada-cyuta makshum-gamabhiḥ. arattat. asmé *iti*. puru-bhojasa. 17 áṣva-vat. madhu-pātama.

pātamā narā | gómad dasrā híraṇyavat || 17 || suprāvargáṃ suvíryaṃ sushṭhú váryam ánādhṛishṭaṃ rakshasvínā | asmínn ā́ vām āyáne vājinīvasū víṣvā vāmā́ni dhīmahi || 18 || 8 ||

23.

Ī́ḷishvā hí pratīvyàṃ yájasva jātávedasam | carishṇúdhūmam ágṛibhītaṣocisham || 1 || dāmā́naṃ viṣvacarshaṇe 'gníṃ viṣvamano girā́ | utá stushe víshpardhaso ráthānām || 2 || yéshām ābādhá ṛigmíya isháḥ pṛiksháṣ ca nigrábhe | upavídā váhnir vindate vásu || 3 || úd asya ṣocír asthād dīdiyúsho vy àjáram | tápurjàmbhasya sudyúto gaṇaṣríyaḥ || 4 || úd u tishṭha svadhvara stávāno devyā́ kṛipā́ | abhikhyā́ bhāsā́ bṛihatā́ ṣuṣukvániḥ || 5 || 9 ||

ágne yāhí suṣastíbhir havyā́ júhvāna ānushák | yáthā dūtó babhū́tha havyavā́hanaḥ || 6 || agníṃ vaḥ pūrvyáṃ huve hótāraṃ carshaṇīnā́m | tám ayā́ vācā́ gṛiṇe tám u va stushe || 7 || yajnébhir ádbhutakratuṃ yáṃ kṛipā́ sūdáyanta ít | mitráṃ ná jáne súdhitam ṛitā́vani || 8 || ṛitā́vānam ṛitāyavo yajñásya sā́dhanaṃ girā́ | úpo enaṃ jujushur námasas padé || 9 || áchā no áñgirastamaṃ yajñáso yantu saṃyátaḥ | hótā yó ásti vikshv ā́ yaṣástamaḥ || 10 || 10 ||

ágne táva tyé ajaréndhānāso bṛihád bhā́ḥ | áṣvā iva vṛíshaṇas tavishīyávaḥ || 11 || sá tváṃ na ūrjām pate rayíṃ rāsva suvíryam | prā́va nas toké tánaye samátsv á || 12 || yád vā́ u viṣpátiḥ ṣitáḥ súprīto mánusho viṣí | víṣvéd agníḥ práti rákshāṅsi sedhati || 13 || ṣrushṭy àgne návasya

22, 18 su-prāvargám su-víryam. a-yáne. — 23, 1 íḷishva. jatá-vedasam carishṇú-dhūmam ágṛibhīta-ṣocisham. 2 viṣva-carshaṇe. viṣva-manaḥ. ví-spardhasaḥ. 3 a-bādháḥ. ni-grábhe upa-vídā. 4 ú. a. ṣ. a. VII, 16, 3. ví a° tápuḥ-jambhasya su-dyútaḥ gaṇa-ṣríyaḥ. 5 su-adhvara. abhi-khyā́. 6 suṣastí-bhiḥ. havya-vā́hanaḥ. 7 vaḥ. 8 ádbhuta-kratum. sudáyante. sú-dhitam ṛitá-vani. 9 ṛitá-vānam ṛita-yavaḥ. úpo *iti*. 10 ácha. sam-yátaḥ. vikshú. 11 ajara í°. 12 su-víryam prá ava. samát-su. 13 vaí. sú-prītaḥ. víṣvā ít. 14 ṣrushṭí a°.

me stómasya vīra viṣpate | ní māyínas tápushā raksháso daha || 14 || ná tásya māyáyā caná ripúr īṣita mártyaḥ | yó agnáye dadáṣa havyádātibhiḥ || 15 || 11 ||

vyàṣvas tvā vasuvídam ukshaṇyúr aprīṇād ṛíshiḥ | mahó rayé tám u tvā sám idhīmahi || 16 || uṣánā kavyás tvā ní hótāram asādayat | āyajíṃ tvā mánave jātávedasam || 17 || víṣve hí tvā sajóshaso deváso dūtám ákrata | ṣrushṭí deva prathamó yajñíyo bhuvaḥ || 18 || imáṃ ghā vīró amṛítaṃ dūtáṃ kṛiṇvīta mártyaḥ | pāvakáṃ kṛishṇávartaniṃ víhāyasam || 19 || táṃ huvema yatásrucaḥ subhā́saṃ ṣukráṣocisham | viṣā́m agním ajáram pratnám ī́ḍyam || 20 || 12 ||

yó asmai havyádātibhir ā́hutim mártó 'vidhat | bhū́ri póshaṃ sá dhatte vīrávad yáṣaḥ || 21 || prathamáṃ jātávedasam agníṃ yajñéshu pūrvyám | práti srúg eti námasā havíshmatī || 22 || ábhir vidhemāgnáye jyéshṭhābhir vyaṣvavát | máṅhishṭhābhir matíbhiḥ ṣukráṣocishe || 23 || nūnám arca víhāyase stómebhi sthūrayūpavát | ṛíshe vaiyaṣva dámyāyāgnáye || 24 || átithim mā́nushāṇāṃ sūnúṃ vánaspátīnām | víprā agním ávase pratnám īḷate || 25 || 13 ||

mahó víṣvāṅ abhí shatò 'bhí havyā́ni mā́nushā | ágne ní shatsi námasā́dhi barhíshi || 26 || váṅsvā no vā́ryā purú váṅsva rāyáḥ puruspṛíhaḥ | suvī́ryasya prajā́vato yáṣasvataḥ || 27 || tváṃ varo sushā́mṇé 'gne jánāya codaya | sádā vaso rātíṃ yavishṭha ṣáṣvate || 28 || tváṃ hí supratū́r ási tváṃ no gómatīr íshaḥ | mahó rāyáḥ sātím agne ápā vṛidhi || 29 || ágne tváṃ yaṣá asy ā́ mitrā́váruṇā vaha | ṛitā́vānā samrā́jā pūtádakshasā || 30 || 14 ||

23, 15 havyádāti-bhiḥ. 16 ví-aṣvaḥ. vasu-vídam. 17 ā-yajím. jātá-vedasam (22). 18 sa-jóshasaḥ. 19 gha. kṛishṇá-vartanim ví-hāyasam. 20 yatá-srucaḥ su-bhā́sam ṣukrá-ṣocisham. 21 havyádāti-bhiḥ ā́-hutim mártaḥ á⁰. 23 vidhema a⁰. ṣukrá-ṣocishe. 24 ví-hāyase stómebhiḥ. dámyaya a⁰. 26 satáḥ a⁰. satsi námasā á⁰. 27 váṅsva. puru-spṛíhaḥ su-vī́ryasya. 28 varo *iti* su-sā́mne á⁰. vaso *iti*. 29 su-pratū́ḥ. ápa. 30 ṛitá-vānā sam-rā́jā putá-dakshasā.

24.

Sákhāya á ṣishāmahi bráhméndraya vajríṇe | stushá u shú vo nṛítamāya dhṛishṇáve || 1 || ṣávasā hy ási ṣrutó vṛitrahátyena vṛitrahá | maghaír maghóno áti ṣūra dāṣasi || 2 || sá na stávāna á bhara rayíṃ citráṣravastamam | nireké cid yó harivo vásur dadíḥ || 3 || á nirekám utá priyám índra dárshi jánānām | dhṛishatá dhṛishṇo stávamāna á bhara || 4 || ná te savyáṃ ná dákshiṇaṃ hástaṃ varanta āmúraḥ | ná paribádho harivo gávishṭishu || 5 || 15 ||

á tvā góbhir iva vrajáṃ gīrbhír ṛiṇomy adrivaḥ | á sma kámaṃ jaritúr á mánaḥ pṛiṇa || 6 || víṣvāni viṣvámanaso dhiyá no vṛitrahantama | úgra praṇetar ádhi shú vaso gahi || 7 || vayáṃ te asyá vṛitrahan vidyáma ṣura návyasaḥ | váso spārhásya puruhūta rádhasaḥ || 8 || índra yáthā hy ásti té 'parītaṃ nṛito ṣávaḥ | ámṛiktā rātíḥ puruhūta dāṣúshe || 9 || á vṛishasva mahāmaha mahé nṛitama rádhase | dṛiḷhás cid dṛihya maghavan maghátta ye || 10 || 16 ||

nú anyátrā cid adrivas tvān no jagmur āṣásaḥ | mághavañ chagdhí táva tán na utíbhiḥ || 11 || nahy àṅgá nṛito tvád anyáṃ vindámi rádhase | rayé dyumnáya ṣávase ca girvaṇaḥ || 12 || éndum índraya siñcata píbati somyám mádhu | prá rádhasā codayāte mahitvaná || 13 || úpo hárīṇām pátiṃ dáksham pṛiñcántam abravam | nūnáṃ ṣrudhi stuvató aṣvyásya || 14 || nahy àṅgá purá caná jajñé vīrátaras tvát | nákī rāyá naívāthā ná bhandána || 15 || 17 ||

éd u mádhvo madíntaraṃ siñcá vādhvaryo ándhasaḥ |

24, 1 bráhma í⁰. stushé uṁ *iti* sú. 2 hí. vṛitra-hátyena vṛitra-há. 3 sá - bhara 12, 11. citráṣravaḥ-tamam. 4 dhṛishṇo *iti*. 5 varante a-múraḥ. pari-bádhaḥ. gó-ishṭishu. 6 sma. 7 viṣvá-manasaḥ. vṛitrahan-tama. praṇetar *iti* pra-netaḥ. sú vaso *iti*. 8 vṛitra-han. vásoḥ. puru-hūta (9). 9 hí. te ápari-itam nṛito *iti*. 10 maha-maha. 11 nú anyátra. tvát. a-ṣásaḥ. ṣagdhí. tát. 12 nahí a⁰ nṛito *iti*. 13 á í⁰. 14 úpo *iti*. 15 nahí a⁰. nákiḥ. ná evá-tha. 16 ā ít. vā adhvaryo *iti*.

evá hí virá stávate sadávṛidhaḥ || 16 || índra sthatar hariṇām nákish ṭe pūrvyástutim | úd anaṅsa sávasa ná bhandánā || 17 || táṃ vo vájanām pátim áhūmahi sravasyávaḥ | áprāyubhir yajñébhir vavṛidhényam || 18 || éto nv índram stávama sákhāya stómyaṃ náram | kṛishṭír yó vísvā abhy ásty éka ít || 19 || ágorudhāya gavíshe dyukshāya dásmyaṃ vácaḥ | ghṛitát svádīyo mádhunas ca vocata || 20 || 18 ||

yásyámitāni viryā ná rádhaḥ páryetave | jyótir ná vísvam abhy ásti dákshiṇā || 21 || stuhíndraṃ vyasvavád ánurmiṃ vajínaṃ yámam | aryó gáyam máṅhamānaṃ ví dasúshe || 22 || evá nūnám úpa stuhi vaíyasva dasamáṃ návam | súvidvaṅsaṃ carkṛítyaṃ caráṇīnām || 23 || vétthā hí nírṛitīnāṃ vájrahasta parivṛíjam | áhar-ahaḥ sundhyúḥ paripádām iva || 24 || tád indráva á bhara yénā daṅsishṭha kṛítvane | dvitá kútsaya sisnatho ní codaya || 25 || 19 ||

tám u tvā nunám imahe návyaṃ daṅsishṭha sányase | sá tváṃ no vísvā abhímatiḥ sakshánih || 26 || yá ṛíkshad áṅhaso mucád yó váryāt saptá síndhushu | vádhar dāsásya tuvinṛimṇa ninamaḥ || 27 || yáthā varo sushámṇe sanibhya avaho rayím | vyàsvebhyaḥ subhage vajinivati || 28 || á nāryásya dákshiṇa vyàsvaṅ etu somínaḥ | sthūráṃ ca rádhaḥ satávat sahásravat || 29 || yát tvā pṛichád ījānáḥ kuhayá kuhayākṛite | eshó ápasrito való gomatím áva tishṭhati || 30 || 20 ||

25.

Tá vaṃ vísvasya gopá devá devéshu yajñíya | ṛitávana

24, 16 evá. viráḥ. sada-vṛidhaḥ. 17 nákiḥ te purvyá-stutim. 18 ápraya-bhiḥ. vavṛidhényam. 19 éto *iti* nú. sákhayaḥ. abhí. 20 ágo-rudhaya go-ishe. 21 yásya á°. pári-etave. abhí. 22 stuhi i°. 23 evá. sú-vidvaṅsam. 24 véttha. níḥ-ṛitīnām vájra-hasta pari-vṛíjam áhaḥ-ahaḥ. paripádam-iva. 25 indra á°. yéna. 26 abhí-mātiḥ. 27 va a°. vádhaḥ. tuvi-nṛimṇa. 28 varo *iti* su-sámne. á á°. vi-asvebhyaḥ su-bhage. 29 vi-asvān. 30 kuhaya-kṛite. ápa-sritaḥ. — 25, 1 ṛitá-vānā.

yajasc putádakshasa || 1 || mitrá tána ná rathyà váruṇo yáṣ ca sukrátuḥ | sanát sujatá tánaya dhṛitávrata || 2 || tá mātá viṣvávedasasuryàya prámahasa | mahí jajānáditir ṛitávarī || 3 || mahánta mitrávaruṇa samrája deváv ásura | ṛitávānav ṛitám á ghoshato brihát || 4 || nápatā ṣávaso maháḥ sūnú dákshasya sukrátu | sṛiprádanū ishó vástv ádhi kshitaḥ || 5 || 21 ||

sáṃ yá dánuni yemáthur divyáḥ párthivīr íshaḥ | nábhasvatīr á vaṃ carantu vṛishṭáyaḥ || 6 || ádhi yá bṛiható divò 'bhí yūthéva páṣyataḥ | ṛitávāna samrájā námase hitá || 7 || ṛitávanā ní shedatuḥ sámrājyāya sukrátū | dhṛitávratā kshatríya kshatrám aṣatuḥ || 8 || akshṇáṣ cid gātuvíttaranulbaṇéna cákshasa | ní cin misháantā nicirá ní cikyatuḥ || 9 || utá no devy áditir urushyátām násatyā | urushyántu marúto vṛiddhásavasaḥ || 10 || 22 ||

té no navám urushyata dívā náktaṃ sudānavaḥ | árishyanto ní pāyúbhiḥ sacemahi || 11 || ághnate víshṇave vayám árishyantaḥ sudánave | ṣrudhí svayāvan sindho pūrvácittaye || 12 || tád váryaṃ vṛiṇīmahe várishṭhaṃ gopayátyam | mitró yát pánti váruṇo yád aryamá || 13 || utá naḥ síndhur apáṃ tán marútas tád aṣvínā | índro víshṇur mīḍhváṅsaḥ sajóshasaḥ || 14 || té hí shmā vanúsho náro 'bhímātiṃ káyasya cit | tigmáṃ ná kshódaḥ pratighnánti bhúrṇayaḥ || 15 || 23 ||

ayám éka itthá purúrú cashṭe ví viṣpátiḥ | tásya vratány ánu vaṣ caramasi || 16 || ánu pū́rvāṇy okyà sāmrajyá-

25, 1 putá-dakshasa. 2 su-krátuḥ. su-jātá. dhṛitá-vrata (8). 3 viṣvá-vedasa a° prá-mahasa. jajāna á° ṛitá-varı. 4 sam-rāja (7). ṛitá-vānau. 5 sunú *iti*. sukrátū *iti* su-krátu sṛiprádanu *iti* sṛiprá-dānu. 7 diváḥ a° yuthā-iva. ṛitá-vāna (8). 8 sedatuḥ. sukrátu *iti* su-krátu. 9 gatuvít-tara a°. cit. ni-cirá. 10 deví. vṛiddhá-ṣavasaḥ. 11 su-dānavaḥ. 12 su-dánave. sva-yāvan sindho *iti* purvá-cittaye. 14 tát. sa-jóshasaḥ. 15 sma. abhí-matim. prati-ghnánti. 16 purú urú.

sya saṣcima | mitrásya vratá váruṇasya dīrghaṣrút || 17 || pári yó raṣmínā divó 'ntān mamé pṛithivyáḥ | ubhé ā paprau ródasī mahitvá || 18 || úd u shyá ṣaraṇé divó jyótir ayaṅsta sū́ryaḥ | agnír ná ṣukráḥ samidhanā́ áhutaḥ || 19 || váco dīrghápraṣadmanīṣe vájasya gómataḥ | íṣe hí pitvò 'visháṣya dāváne || 20 || 24 ||

tát sū́ryam ródasī ubhé doshá vástor úpa bruve | bhojéshv asmā́ñ abhy úc carā sádā || 21 || ṛijrám ukshaṇyáyane rajatám hárayāṇe | rátham yuktám asanāma sushámaṇi || 22 || tá me áṣvyānām hárīṇām nitóṣanā | utó nú kṛítvyānām nṛiváhasā || 23 || smádabhīṣū káṣavantā víprā návishṭhayā matí | mahó vājínāv árvantā sácāsanam || 24 || 25 ||

26.

Yuvór u shú rátham huve sadhástutyāya sūríshu | ā́turtadakshā vṛishaṇā vṛishaṇvasū || 1 || yuvám varo sushámṇe mahé táne nāsatyā | ávobhir yātho vṛishaṇā vṛishaṇvasū || 2 || tá vām adyá havāmahe havyébhir vājinīvasū | pūrvír ishá isháyantāv áti kshapáḥ || 3 || á vām váhishṭho aṣvinā rátho yātu ṣrutó narā | úpa stómān turásya darṣathaḥ ṣriyé || 4 || juhurāṇá cid aṣvinā manyethām vṛishaṇvasū | yuvám hí rudrā párshatho áti dvíshaḥ || 5 || 26 ||

dasrā́ hí víṣvam ānusháṅ makshúbhiḥ paridīyathaḥ | dhiyamjinvá mádhuvarṇā ṣubhás pátī || 6 || úpa no yātam aṣvinā rāyá viṣvapúshā saha | maghávānā suvírāv ánapacyutā || 7 || á me asyá pratīvyàm índranāsatyā gatam |

25, 17 dīrgha-ṣrút. 18 ántān. ubhé *iti*. ródasī *iti*. 19 syáḥ. sam-idhānáḥ ā-hutaḥ. 20 dīrghá-prasadmani iṣe. pitváḥ a°. 21 ródasī *iti* ubhé *iti*. abhí út cara. 22 su-sámani. 23 ni-tóṣanā utó *iti*. nṛi-váhasā. 24 smádabhīṣu *iti* smát-abhīṣu. sácā a°. — 26, 1 sú. sadhá-stutyāya. áturta-dakshā. vṛishaṇvasu *iti* vṛishaṇ-vasū (2. 5). 2 varo *iti* su-sámne. 3 vājinīvasu *iti* vājinī-vasu. 5 aṣvinā ā°. 6 ānushák makshú-bhiḥ pari-dīyathaḥ dhiyam-jinvá mádhu-varṇā. pátī *iti*. 7 viṣva-púshā. su-vīrau ánapa-cyutā.

devá devébhir adyá sacánastamā || 8 || vayáṃ hí vaṃ hávamaha ukshaṇyánto vyaṣvavát | sumatíbhir úpa viprav ihá gatam || 9 || aṣvína sv ṛìshe stuhi kuvít te ṣrávato hávam | nédiyasaḥ kūḷayātaḥ paṇī́ṃr utá || 10 || 27 ||

vaiyaṣvásya ṣrutaṃ narotó me asyá vedathaḥ | sajóshasā váruṇo mitró aryamá || 11 || yuvádattasya dhishṇya yuvánītasya sūríbhiḥ | áhar-ahar vṛishaṇa máhyaṃ ṣikshatam || 12 || yó vāṃ yajñébhir ávṛitó 'dhivastra vadhúr iva | saparyánta ṣubhé cakrate aṣvínā || 13 || yó vam uruvyácastamaṃ cíketati nṛipáyyam | vartír aṣvinā pári yātam asmayú || 14 || asmábhyaṃ sú vṛishaṇvasū yatáṃ vartír nṛipáyyam | vishudrúheva yajñám uhathur girá || 15 || 28 ||

váhishṭho vāṃ hávānāṃ stómo dutó huvan nara | yuvábhyam bhūtv aṣvinā || 16 || yád adó divó arṇavá ishó va mádatho gṛihé | ṣrutám ín me amartyā || 17 || utá syá ṣvetayávarı váhishṭhā vāṃ nadínām | síndhur híraṇyavartaniḥ || 18 || smád etáya sukīrtyáṣvinā ṣvetáya dhiyá | váhethe ṣubhrayavana || 19 || yukshvá hí tváṃ rathasáha yuvásva póshya vaso | án no vāyo mádhu pibāsmákaṃ sávaná gahi || 20 || 29 ||

táva vayav ṛitaspate tváshṭur jāmatar adbhuta | ávaṅsy á vṛiṇımahe || 21 || tváshṭur jámātaraṃ vayám íṣānaṃ rayá ımahe | sutávanto vayúṃ dyumná jánasaḥ || 22 || váyo yahí ṣivá divó váhasva sú sváṣvyam | váhasva maháḥ pṛithupákshasā ráthe || 23 || tváṃ hí supsárastamaṃ nṛishádaneshu

26, 8 sacánaḥ-tama. 9 hávamahe. sumati-bhiḥ. ihá á. 10 sú ṛi°. 11 nara utó *iti*. sa-jóshasa. 12 yuvā-dattasya. yuvā-nītasya. áhaḥ-ahaḥ. 13 a-vṛitaḥ ádhi-vastrā. cakrate *iti*. 14 uruvyácaḥ-tamam. nṛi-payyam (15). asmayu *ity* asma-yu. 15 vṛishaṇvasu *iti* vṛishaṇ-vasu. vishudrúha-iva. 16 huvat. 17 arṇavé. it. 18 ṣveta-yavarı. hiraṇya-vartaniḥ. 19 su-kīrtya á°. váhethe *iti* ṣubhra-yavanā. 20 yukshvá. ratha-saha. vaso *iti* at. vayo *iti*. piba a° sávanā á. 21 vāyo *iti* ṛitaḥpate. 22 sutá-vantaḥ. 23 vayo *iti* (25). ṣiva á. váhasva. su-áṣvyam. pṛithu-pákshasa. 24 supsáraḥ-tamam nṛi-sádaneshu.

hūmáhe | grávāṇaṃ náṣvapṛishṭham maṅhánā || 24 || sá tváṃ no deva mánasā váyo mandānó agriyáḥ | kṛidhí vā́jāñ apó dhíyaḥ || 25 || [30] ||

27.

Agnír ukthé puróhito grávāṇo barhír adhvaré | ṛicā́ yāmi marúto bráhmaṇas pátiṃ devā́ñ ávo vareṇyam || 1 || á paṣúṃ gāsi pṛithivíṃ vánaspátīn ushā́sā náktam óshadhīḥ | víṣve ca no vasavo viṣvavedaso dhīnā́m bhūta prāvitáraḥ || 2 || prá sú na etv adhvarò 'gnā́ devéshu pūrvyáḥ | ādityéshu prá váruṇe dhṛitávrate marútsu viṣvábhānushu || 3 || víṣve hí shmā mánave viṣvávedaso bhúvan vṛidhé riṣā́dasaḥ | árishṭebhiḥ pāyúbhir viṣvavedaso yántā no 'vṛikáṃ chardíḥ || 4 || ā́ no adyá sámanaso gántā víṣve sajóshasaḥ | ṛicā́ girā́ máruto dévy ádite sádane pástye mahi || 5 || [31] ||

abhí priyā́ maruto yā́ vo áṣvyā havyā́ mitra prayāthána | ā́ barhír índro váruṇas turā́ nára ādityā́so sadantu naḥ || 6 || vayáṃ vo vṛiktábarhisho hitáprayasa ānushák | sutásomāso varuṇa havāmahe manushvád iddhā́gnayaḥ || 7 || ā́ prá yāta máruto víshṇo áṣvinā pū́shan mā́kīnayā dhiyā́ | índra ā́ yātu prathamáḥ sanishyúbhir vṛíshā yó vṛitrahā́ gṛiṇé || 8 || ví no devāso adruhó 'chidraṃ ṣárma yachata | ná yád dūrā́d vasavo nū́ cid ántito várūtham ādadhársharti || 9 || ásti hí vaḥ sajātyàṃ riṣādaso dévāso ásty ā́pyam | prá ṇaḥ pū́rvasmai suvitā́ya vocata makshū́ sumnā́ya návyase || 10 || [32] ||

26, 24 ná áṣva-pṛishṭham. — 27, 1 puráḥ-hitaḥ. 2 ushásā. viṣva-vedasaḥ (4. 11). pra-avitā́raḥ. 3 sú. adhvaráḥ a°. dhṛitá-vrate. viṣvá-bhānushu. 4 sma. viṣvá-vedasaḥ. yánta. 5 sá-manasaḥ gánta. sa-jóshasaḥ. 6 pra-yāthána. turā́ḥ. 7 vṛiktá-barhishaḥ hitá-prayasaḥ. sutá-somāsaḥ. iddhá-agnayaḥ. 8 víshṇo *iti*. vṛitra-hā́. 9 adruhaḥ ā́°. nú. ā-dadhárshati. 10 sa-jātyàm. naḥ. makshú.

idā́ hí va úpastutim idā́ vāmásya bhaktáye | úpa vo viṣvavedaso namasyúr ā́ñ ásṛikshy ányām iva || 11 || úd u shyá vaḥ savitā́ supraṇītayó 'sthād ūrdhvó váreṇyaḥ | ní dvipā́daṣ cátushpādo arthínó 'viṣran patayishṇávaḥ || 12 || deváṃ-devaṃ vó 'vase deváṃ-devam abhíshṭaye | deváṃ-devaṃ huvema vā́jasātaye gṛiṇánto devyā́ dhiyā́ || 13 || devā́so hí shmā mánave sámanyavo víṣve sākáṃ sárātayaḥ | té no adyá té aparáṃ tucé tú no bhávantu varivovídaḥ || 14 || prá vaḥ ṣaṅsāmy adruhaḥ saṃsthá úpastutīnām | ná táṃ dhūrtír varuṇa mitra mártyaṃ yó vo dhā́mabhyó 'vidhat || 15 || prá sá kshā́yaṃ tirate ví mahī́r ísho yó vo várāya dā́ṣati | prá prajā́bhir jāyate dhármaṇas páry árishṭaḥ sárva edhate || 16 || 33 ||

ṛité sá vindate yudháḥ sugébhir yāty ádhvanaḥ | aryamā́ mitró váruṇaḥ sárātayo yáṃ trā́yante sajóshasaḥ || 17 || ájre cid asmai kṛiṇuthā nyáñcanaṃ durgé cid ā́ susaraṇám | eshā́ cid asmād aṣániḥ paró nú sā́sredhantī ví naṣyatu || 18 || yád adyá sū́rya udyatí príyakshatrā ṛitáṃ dadhá | yán nimrúci prabúdhi viṣvavedaso yád vā madhyáṃdine diváḥ || 19 || yád vābhipitvé asurā ṛitáṃ yaté chardír yemá ví dāṣúshe | vayáṃ tád vo vasavo viṣvavedasa úpa stheyāma mádhya ā́ || 20 || yád adyá sū́ra údite yán madhyáṃdina ātúci | vāmáṃ dhatthá mánave viṣvavedaso júhvānāya prácetase || 21 || vayáṃ tád vaḥ samrāja ā́ vṛiṇīmahe putró ná bahupā́yyam | aṣyā́ma tád ādityā júhvato havír yéna vásyo 'náṣāmahai || 22 || 34 ||

27, 11 úpa-stutim. ā́. 12 syáḥ. su-pranītayaḥ á⁰. dvi-pā́daḥ cátuḥ-pādaḥ arthínaḥ á⁰. 13 d. vo 'v. VIII, 12, 19. vā́ja-sātaye. 14 sma. sá-manyavaḥ. sá-rātayaḥ (17). varivaḥ-vídaḥ. 15 sam-sthé úpa-stutīnām. dhā́ma-bhyaḥ á⁰. 16a = VII, 59, 2. prá-pári VI, 70, 3. árishṭaḥ s. e. 41, 2. 17 su-gébhiḥ. sa-jóshasaḥ. 18 kṛiṇutha ni-áñcanam duḥ-gé. su-saraṇám. sā á⁰. 19 sū́rye ut-yatí príya-kshatrāḥ. yát ni-mrúci pra-búdhi viṣva-vedasaḥ (20. 21). 20 vā abhi-pitvé. mádhye. 21 sū́re út-ite yát madhyáṃdine ā-túci. prá-cetase. 22 v. t. v. 20. sam-rājaḥ. bahu-pā́yyam. ādityāḥ.

28.

Yé triṅṣáti tráyas paró deváso barhír ā́sadan | vidánn áha dvitā́sanan || 1 || váruṇo mitró aryamā́ smádrātishāco agnáyaḥ | pátnīvanto váshaṭkṛitāḥ || 2 || té no gopā́ apācyā́s tá údak tá itthā́ nyàk | purástāt sárvayā viṣā́ || 3 || yáthā váṣanti devā́s táthéd asat tád eshāṃ nákir ā́ minat | árāvā caná mártyaḥ || 4 || saptānā́ṃ saptá ṛishṭáyaḥ saptá dyumnā́ny eshām | saptó ádhi ṣríyo dhire || 5 || 35 ||

29.

Babhrúr éko víshuṇaḥ sūnáro yúvāñjy àṅkte hiraṇyáyam || 1 || yónim éka ā́ sasāda dyótano 'ntár devéshu médhiraḥ || 2 || vā́ṣīm éko bibharti hásta āyasím antár devéshu nídhruviḥ || 3 || vájram éko bibharti hásta ā́hitaṃ téna vṛitrā́ṇi jighnate || 4 || tigmám éko bibharti hásta ā́yudhaṃ ṣúcir ugró jálāshabheshajaḥ || 5 || pathá ékaḥ pīpāya táskaro yathāñ eshá veda nidhīnā́m || 6 || trī́ṇy éka urugāyó ví cakrame yátra deváso mádanti || 7 || víbhir dvā́ carata ékayā sahá prá pravāséva vasataḥ || 8 || sádo dvā́ cakrāte upamā́ diví samrā́jā sarpírāsutī || 9 || árcanta éke máhi sā́ma manvata téna sū́ryam arocayan || 10 || 36 ||

30.

Nahí vo ásty arbhakó dévāso ná kumārakáḥ | víṣve satómahānta ít || 1 || íti stutáso asathā riṣādaso yé sthá tráyaṣ ca triṅṣác ca | mánor devā yajñiyāsaḥ || 2 || té nas trādhvaṃ tè 'vata tá u no ádhi vocata | mā́ naḥ patháḥ pítryān mā-

28, 1 ā́ á°. dvitā́ a°. 2 v. m. a. 26, 4. smádrāti-sācaḥ. váshaṭ-kṛitāḥ. 3 té (2). 4 táthā ít. 5 saptá ṛi°. saptó *iti*. — 29, 1 yúvā añjí a°. 3 háste (4. 5). ní-dhruviḥ. 4 ā́-hitam. 5 jálāsha-bheshajaḥ. 6 yathā. ni-dhīnā́m. 7 uru-gāyáḥ. 8 pravāsā́-iva. 9 cakrāte *iti* upa-mā́. sam-rā́jā sarpírāsutī *iti* sarpíḥ-āsutī. — 30, 1 satáḥ-mahāntaḥ. 2 asatha. triṅṣát. devāḥ. 3 té a° té. pitryāt.

navád ádhi dūrám naishṭa parāvátaḥ || 3 || yé devāsa ihá sthána víṣve vaiṣvānarā́ utá | asmábhyaṃ ṣárma saprátho gávé 'ṣvāya yachata || 4 || 37 ||

Caturtho 'nuvākaḥ.

31.

Yó yájāti yájāta ít sunávac ca pácāti ca | brahméd índrasya cākanat || 1 || puroḷā́ṣaṃ yó asmai sómaṃ rárata āṣíram | pád ít táṃ ṣakró áṅhasaḥ || 2 || tásya dyumā́ñ asad rátho devájūtaḥ sá ṣūṣuvat | víṣvā vanvánn amitríyā || 3 || ásya prajā́vatī gṛihé 'saṣcantī divé-dive | íḷā dhenumátī duhe || 4 || yā́ dámpatī sámanasā sunutá á ca dhávataḥ | dévāso nítyayāṣírā || 5 || 38 ||

práti prāṣavyā̀ñ itaḥ samyáñcā barhír āṣāte | ná tā́ vā́jeshu vāyataḥ || 6 || ná devā́nām ápi hnutaḥ sumatíṃ ná jugukshataḥ | ṣrávo bṛihád vivāsataḥ || 7 || putríṇā tā́ kumāríṇā víṣvam áyur vy àṣnutaḥ | ubhá híraṇyapeṣasā || 8 || vītíhotrā kṛitádvasu daṣasyántāmṛítāya kám | sám údho romaṣáṃ hato devéshū kṛiṇuto dúvaḥ || 9 || ā́ ṣárma párvatānāṃ vṛiṇīmáhe nadī́nām | ā́ víshṇoḥ sacābhúvaḥ || 10 || 39 ||

aítu pūshā́ rayír bhágaḥ svastí sarvadhā́tamaḥ | urúr ádhvā svastáye || 11 || arámatir anarváṇo víṣvo devásya mánasā | ādityā́nām anehá ít || 12 || yáthā no mitró aryamá váruṇaḥ sánti gopā́ḥ | sugā́ ṛitásya pánthāḥ || 13 || agníṃ vaḥ pūrvyáṃ girá deváṃ īḷe vásūnām | saparyántaḥ purupriyáṃ mitráṃ ná kshetrasā́dhasam || 14 || makshū́ devávato ráthaḥ ṣúro vā pṛitsú kásu cit | devā́nāṃ yá ín máno yá-

30, 4 sa-práthaḥ gáve á°. — 31, 1 yájāte. sunávat. brahmā́ ít. 2 rárate ā-síram. 3 devá-jutaḥ. 4 ásaṣcantı. 5 dámpatı *iti* dám-patı sá-manasā. nítyayā ā-ṣírā. 6 āṣāte *iti*. 7 su-matím. jughukshataḥ. 8 ví a°. híraṇya-peṣasā. 9 vītí-hotrā kṛitád-vasu *iti* kṛitát-vasu daṣasyántā a°. 10 ā s. p. VIII, 18, 16. saca-bhúvaḥ. 11 ā etu. sarva-dhā́tamaḥ. 13 su-gā́ḥ. 14 a. v. p. VIII, 23, 7. puru-priyám. kshetra-sā́dhasam. 15 makshú. ít.

jamāna íyakshaty abhíd áyajvano bhuvat || 15 || ná yajamāna rishyasi ná sunvāna ná devayo | devā́nāṃ yá ín máno — || 16 || nákish ṭáṃ kármaṇā naṣan ná prá yoshan ná yoshati | devā́nāṃ yá ín máno — || 17 || ásad átra suvī́ryam utá tyád āṣváṣvyam | devā́nāṃ yá ín máno — || 18 || 40 ||

Dvitīyo 'dhyāyaḥ.

32.

Prá kṛitā́ny ṛijīshíṇaḥ káṇvā índrasya gā́thayā | máde sómasya vocata || 1 || yáḥ sṛíbindam ánarṣanim píprum dāsám ahīṣúvam | vádhīd ugró riṇánn apáḥ || 2 || ny árbudasya vishṭápaṃ varshmā́ṇam bṛihatás tira | kṛishé tád indra paúṅsyam || 3 || práti ṣrutā́ya vo dhṛishát tū́rṇāṣaṃ ná girér ádhi | huvé suṣiprám ūtáye || 4 || sá gór áṣvasya ví vrajám mandānáḥ somyébhyaḥ | púraṃ ná ṣūra darshasi || 5 || 1 ||

yádi me rārāṇaḥ sutá ukthé vā dádhase çánaḥ | ārā́d úpa svadhā́ gahi || 6 || vayáṃ ghā te ápi shmasi stotā́ra indra girvaṇaḥ | tváṃ no jinva somapāḥ || 7 || utá naḥ pitúm ā́ bhara saṃrarāṇó ávikshitam | mághavan bhū́ri te vásu || 8 || utá no gómatas kṛidhi híraṇyavato aṣvínaḥ | íḷābhiḥ sáṃ rabhemahi || 9 || bṛibáduktham havāmahe sṛiprákarasnam ūtáye | sā́dhu kṛiṇvántam ávase || 10 || 2 ||

yáḥ saṃsthé cic chatákratur ā́d īṃ kṛiṇóti vṛitrahā́ | jaritṛíbhyaḥ purūvásuḥ || 11 || sá naḥ ṣakráṣ cid ā́ ṣakad dā́navāñ antarābharáḥ | índro víṣvābhir ūtíbhiḥ || 12 || yó rāyò 'vánir mahā́n supāráḥ sunvatáḥ sákhā | tám índram

---

31, 15 abhí ít. 16 devayo *iti* deva-yo. 17 nákiḥ tám. naṣat. yoshat. 18 su vī́ryam. āṣu-áṣvyam. — 32, 3 ní. 4 su-ṣiprám. 6 rarāṇaḥ suté. svadhā́ ā́. 7 gha. smasi. soma-pāḥ. 8 sam-rarāṇáḥ ávi-kshitam. 10 bṛibát-uktham. sṛiprá-karasnam. 11 sam-sthé cit ṣatá-kratuḥ. vṛitra-hā́. puru-vásuḥ. 12 antara-ābharáḥ. 13ᵃ = 4, 10.

abhí gāyata || 13 || āyantā́ram máhi sthirám prítanāsu ṣravojítam | bhū́rer íṣānam ójasā || 14 || nákir asya ṣácīnāṃ niyantā́ sūnrítānāṃ | nákir vaktā́ ná dād íti || 15 || 3 ||

ná nūnám brahmáṇām riṇám prāṣūnā́m asti sunvatā́m | ná sómo apratā́ pape || 16 || pánya íd úpa gāyata pánya ukthā́ni ṣaṅsata | bráhmā kriṇota pánya ít || 17 || pánya ā́ dardirac chatā́ sahásrā vājy ávritaḥ | índro yó yájvano vridháḥ || 18 || ví shū́ cara svadhā́ ánu krishṭīnā́m ánv āhúvaḥ | índra píba sutā́nām || 19 || píba svádhainavānām utá yás túgrye sácā | utā́yám indra yás táva || 20 || 4 ||

átīhi manyushāvíṇaṃ sushuvā́ṅsam upáraṇe | imáṃ rātáṃ sutám piba || 21 || ihí tisráḥ parāváta ihí páñca jánāṅ áti | dhénā indrāvacā́kaṣat || 22 || sū́ryo raṣmíṃ yáthā srijá tvā yachantu me gíraḥ | nimnám ápo ná sadhryàk || 23 || ádhvaryav ā́ tú hí shiñcá sómaṃ vīrā́ya ṣipríṇe | bhárā sutásya pītáye || 24 || yá udnáḥ phaligám bhinán nyàk síndhūṅr avā́srijat | yó góshu pakváṃ dhāráyat || 25 || 5 ||

áhan vritrám ṛícīshama aurṇavābhám ahīṣúvam | himénāvidhyad árbudam || 26 || prá va ugrā́ya nishṭúré 'shāḷhāya prasakshíṇe | devā́ttam bráhma gāyata || 27 || yó víṣvāny abhí vratā́ sómasya máde ándhasaḥ | índro devéshu cétati || 28 || ihá tyā́ sadhamā́dyā hárī híraṇyakeṣyā | voḷhā́m abhí práyo hitám || 29 || arvā́ñcaṃ tvā purushṭuta priyámedhastutā hárī | somapéyāya vakshataḥ || 30 || 6 ||

33.

Vayáṃ gha tvā sutávanta ā́po ná vriktábarhishaḥ | pa-

32, 14 ā-yantā́ram. ṣravaḥ-jítam. 15 ni-yantā́. 17 pánye (3). bráhma. 18 dardirat ṣ⁰. vājī́. 19 sú. ā-húvaḥ. 20 svá-dhainavānām. utá a⁰. 21 áti ihi manyu-sāvínam susu-vā́ṅsam upa-áraṇe. 22 indra ava-cā́kaṣat. 23 srija ā́. 24 adhvaryo *iti*. siñcá. bhára. 25 phali-gám bhinát. ava-ásrijat. 26 hi-ména a⁰. 27 niḥ-túre á⁰ pra-sakshíṇe. d. b. g. 37, 4. 29 i. t. s. VIII, 13, 27. hárī *iti* híraṇya-keṣyā. 30 = VIII, 6, 45. — 33, 1 sutá-vantaḥ. vriktá-barhishaḥ.

vítrasya prasrávaṇeshu vṛitrahan pári stotā́ra āsate || 1 || sváranti tvā suté náro váso nireká ukthínaḥ | kadā́ sutáṃ trishāṇá óka ā́ gama índra svabdī́va váṅsagaḥ || 2 || káṇvebhir dhṛishṇav ā́ dhṛishád vā́jaṃ darshi sahasríṇam | piṣáṅgarūpam maghavan vicarshaṇe makshū́ gómantam īmahe || 3 || pāhí gā́yā́ndhaso máda índrāya medhyātithe | yáḥ sámmiṣlo háryor yáḥ suté sácā vajrī́ rátho hiraṇyáyaḥ || 4 || yáḥ sushavyáḥ sudákshiṇa inó yáḥ sukrátur gṛiṇé | yá ākaráḥ sahásrā yáḥ ṣatā́magha índro yáḥ pūrbhíd āritáḥ || 5 || 7 ||

yó dhṛishitó yó 'vṛito yó ásti ṣmáṣrushu ṣritáḥ | víbhūtadyumnaṣ cyávanaḥ purushṭutáḥ krátvā gaúr iva ṣākináḥ || 6 || ká īṃ veda suté sácā píbantaṃ kád váyo dadhe | ayáṃ yáḥ púro vibhinátty ójasā mandānáḥ ṣipry ándhasaḥ || 7 || dānā́ mṛigó ná vāraṇáḥ purutrā́ carátham dadhe | nákish ṭvā ní yamad ā́ suté gamo mahā́ṅṣ carasy ójasā || 8 || yá ugráḥ sánn ánishṭṛita sthiró ráṇāya sáṃskṛitaḥ | yádi stotúr maghávā ṣṛiṇávad dhávaṃ néndro yoshaty ā́ gamat || 9 || satyám itthā́ vṛíshéd asi vṛíshajūtir nó 'vṛitaḥ | vṛíshā hy ùgra ṣṛiṇvishé parāváti vṛísho arvāváti ṣrutáḥ || 10 || 8 ||

vṛíshaṇas te abhī́ṣavo vṛíshā káṣā hiraṇyáyī | vṛíshā rátho maghavan vṛíshaṇā hárī vṛíshā tváṃ ṣatakrato || 11 || vṛíshā sótā sunotu te vṛíshann ṛijīpinn ā́ bhara | vṛíshā dadhanve vṛíshaṇaṃ nadíshv ā́ túbhyaṃ sthātar harīṇām || 12 || éndra yāhi pītáye mádhu ṣavishṭha somyám | náyám áchā maghávā ṣṛiṇávad gíro bráhmokthā́ ca sukrátuḥ || 13 ||

33, 1 pra-srávaṇeshu vṛitra-han. 2 váso *iti* nireké. svabdī́-iva. 3 dhṛishṇo *iti*. piṣáṅga-rūpam. vi-carshaṇe makshū́. 4 gā́ya á° máde. medhya-atithe. sám-miṣlaḥ. 5 su-savyáḥ su-dákshiṇaḥ. su-krátuḥ (13). ā-karáḥ. ṣatá-maghaḥ. pūḥ-bhít. 6 ávṛitaḥ. víbhūta-dyumnaḥ. puru-stutáḥ. 7 vi-bhinátti. ṣiprī́. 8 nákiḥ tvā. 9 ániḥ-stṛitaḥ. hávam ná í°. 10 vṛíshā ít. vṛísha-jūtiḥ naḥ á°. hí u°. vṛísho *iti*. 11 hárī *iti*. ṣatakrato *iti* ṣata-krato (14). 13 ā́ i°. ná a° ácha. bráhma u°.

9*

váhantu tvā ratheshṭhā́m ā́ hárayo rathayújaḥ | tiráṣ cid aryā́ṃ sávanāni vṛitrahann anyéshāṃ yā́ ṣatakrato || 14 || asmā́kam adyā́ntamaṃ stómaṃ dhishva mahāmaha | asmā́kaṃ te sávanā santu ṣáṃtamā mádāya dyuksha somapāḥ || 15 || 9 ||

nahí shás táva nó máma ṣāstré anyásya ráṇyati | yó asmā́n vīrá ā́nayat || 16 || índraṣ cid ghā tád abravīt striyā́ aṣāsyám mánaḥ | utó áha krátuṃ raghúm || 17 || sáptī cid ghā madacyútā mithunā́ vahato rátham | evéd dhū́r vṛíshṇa úttarā || 18 || adháḥ paṣyasva mópári saṃtarā́m pādakaú hara | mā́ te kaṣaplakaú dṛiṣan strī́ hí brahmā́ babhū́vitha || 19 || 10 ||

34.

Éndra yāhi háribhir úpa káṇvasya sushṭutím | divó amúshya ṣā́sato diváṃ yayá divāvaso || 1 || ā́ tvā grā́vā vádann ihá somī́ ghósheṇa yachatu | divó amúshya — || 2 || átrā ví nemír eshām úrāṃ ná dhūnute vṛíkaḥ | divó amúshya — || 3 || ā́ tvā káṇvā ihā́vase hávante vā́jasātaye | divó amúshya — || 4 || dádhāmi te sutā́nāṃ vṛíshṇe ná pūrvapā́yyam | divó amúshya — || 5 || 11 ||

smā́tpuraṃdhir na ā́ gahi viṣvátodhīr na ūtáye | divó amúshya — || 6 || ā́ no yāhi mahemate sáhasrote ṣátāmagha | divó amúshya — || 7 || ā́ tvā hótā mánurhito devatrā́ vakshad ī́ḍyaḥ | divó amúshya — || 8 || ā́ tvā madacyútā hárī ṣyenā́m pakshéva vakshataḥ | divó amúshya —

33, 14 rathe-sthā́m. ratha-yújaḥ. vṛitra-han. 15 adyá á°. mahā-maha. soma-pāḥ. 16 sáḥ. nó *iti*. ā́ á°. 17 gha. utó *iti*. 18 sáptī *iti*. gha mada-cyútā. evá ít. 19 mā́ u°. kaṣa-plakaú. — 34, 1 é. y. 130, 1. su-stutím. divāvaso *iti* divā-vaso. 3 átra. 4 ihá á°. vā́ja-sātaye. 5 purva-pā́yyam. 6 smát-puraṃdhiḥ. viṣvátaḥ-dhīḥ. 7 mahe-mate sáhasra-ūte ṣáta-magha. 8 mánuḥ -hitaḥ. 9 mada-cyútā hárī *iti*. pakshā́-iva.

|| 9 || ā́ yāhy aryá ā́ pári svā́hā sómasya pītáye | divó amúshya — || 10 || 12 ||

ā́ no yāhy úpaṣruty ukthéshu raṇayā ihá | divó amúshya — || 11 || sárūpair ā́ sú no gahi sámbhṛitaiḥ sámbhṛitāṣvaḥ | divó amúshya — || 12 || ā́ yāhi párvatebhyaḥ samudrásyā́dhi vishṭápaḥ | divó amúshya — || 13 || ā́ no gávyāny áṣvyā sahásrā ṣūra dardṛihi | divó amúshya — || 14 || ā́ naḥ sahasraṣó bharāyútāni ṣatā́ni ca | divó amúshya — || 15 || ā́ yád índraṣ ca dádvahe sahásram vásurocishaḥ | ójishṭham áṣvyam paṣúm || 16 || yá ṛijrā́ vā́taraṅhaso 'rushā́so raghushyádaḥ | bhrā́jante sū́ryā iva || 17 || pā́rāvatasya rātíshu dravā́ccakreshv āṣúshu | tíshṭhaṃ vánasya mádhya ā́ || 18 || 13 ||

35.

Agnínéndreṇa váruṇena víshṇunādityaí rudraír vásubhiḥ sacābhúvā | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa ca sómam pibatam aṣvinā || 1 || víṣvābhir dhībhír bhúvanena vājinā divā́ pṛithivyā́dribhiḥ sacābhúvā | sajóshasā ushásā — || 2 || víṣvair devaís tribhír ekādaṣaír ihā́dbhír marúdbhir bhṛígubhiḥ sacābhúvā | sajóshasā ushásā — || 3 || jushéthāṃ yajñám bódhataṃ hávasya me víṣvehá devau sávanā́va gachatam | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa césham no voḷham aṣvinā || 4 || stómaṃ jushethāṃ yuvaṣéva kanyánāṃ víṣvehá devau sávanā́va gachatam | sajóshasā ushásā sū́ryena césham — || 5 || gíro jushethām adhvarám jushethāṃ víṣvehá devau

---

34, 11 úpa-ṣruti. raṇaya. 12 sá-rupaiḥ. sám-bhṛitaiḥ sámbhṛita-aṣvaḥ. 13 samudrásya á⁰. 15 bhara á⁰. 16 dádvahe *iti*. vásu-rocishaḥ. 17 yé ṛijrā́ḥ vā́ta-raṅhasaḥ. raghu-syádaḥ. 18 dravát-cakreshu. mádhye. — 35, 1 agninā í⁰. víshṇunā ādityaíḥ. sacā-bhúvā. sa-jóshasau. 2 pṛithivyā́ á⁰. 3 ihá a⁰. 4 víṣvā ihá. sávanā áva. ca ā́ ísham. 5 yuvaṣā́-iva.

sávanā́va gachatam | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa césham — || 6 || 14 ||

hāridravéva patatho vā́néd úpa sómaṃ sutáṃ mahishévā́va gachathaḥ | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa ca trír vartír yātam aṣvinā || 7 || haṅsā́v iva patatho adhvagā́v iva sómaṃ sutáṃ mahishévā́va gachathaḥ | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa ca trír — || 8 || ṣyenā́v iva patatho havyádātaye sómaṃ sutáṃ mahishévā́va gachathaḥ | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa ca trír — || 9 || píbataṃ ca tripṇutáṃ cā́ ca gachatam prajā́ṃ ca dhattáṃ dráviṇaṃ ca dhattam | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa córjaṃ no dhattam aṣvinā || 10 || jáyataṃ ca prá stutaṃ ca prá cāvatam prajā́ṃ ca dhattáṃ dráviṇaṃ ca dhattam | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa córjaṃ — || 11 || hatáṃ ca ṣátrūn yátataṃ ca mitríṇaḥ prajā́ṃ ca dhattáṃ dráviṇaṃ ca dhattam | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa córjaṃ — || 12 || 15 ||

mitrā́váruṇavantā utá dhármavantā marútvantā jaritúr gachatho hávam | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa cādityaír yātam aṣvinā || 13 || ā́ṅgirasvantā utá víshṇuvantā marútvantā jaritúr gachatho hávam | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa cādityaír — || 14 || ṛibhumántā vṛishaṇā vā́javantā marútvantā jaritúr gachatho hávam | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa cādityaír — || 15 || bráhma jinvatam utá jinvataṃ dhíyo hatáṃ rákshā́ṅsi sédhatam ámīvāḥ | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa ca sómaṃ sunvató aṣvinā || 16 || kshatráṃ jinvatam utá jinvataṃ nṛín hatáṃ rákshā́ṅsi sédhatam ámīvāḥ | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa ca sómaṃ — || 17 || dhenúr jinvatam utá jinvataṃ víṣo hatáṃ rákshā́ṅsi sédhatam ámīvāḥ | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa ca sómaṃ — || 18 || 16 ||

35, 7 hāridravā́-iva. vā́nā ít. mahishā́-iva áva. 8 adhvagaú -iva. 9 havyá-dātaye. 10 ca ā́. pra-jā́m. ca ū́°. 11 ca a°. 13 mitrā́váruṇa-vantau. ca ā°. 14 áṅgirasvantau.

átrer iva ṣriṇutam pūrvyástutim ṣyāvā́ṣvasya sunvató madacyutā | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa cā́ṣvinā tiróahnyam || 19 || sárgāñ iva sṛijatam sushṭutī́r úpa ṣyāvā́ṣvasya sunvató madacyutā | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa cā́ṣvinā || 20 || raṣmī́ñr iva yachatam adhvarā́ñ úpa ṣyāvā́ṣvasya sunvató madacyutā | sajóshasā ushásā sū́ryeṇa cā́ṣvinā — || 21 || arvā́g rátham ní yachatam píbatam somyám mádhu | ā́ yātam aṣvinā́ gatam avasyúr vām ahám huve dhattám rátnāni dāṣúshe || 22 || namovāké prásthite adhvaré narā vivákshaṇasya pītáye | ā́ yātam — || 23 || svā́hākṛitasya tṛimpatam sutásya devāv ándhasaḥ | ā́ yātam — || 24 || 17 ||

36.

Avitā́si sunvató vṛiktábarhishaḥ píbā sómam mádāya kám ṣatakrato | yám te bhāgám ádhārayan víṣvāḥ sehānáḥ pṛítanā urú jráyaḥ sám apsujín marútvāñ indra satpate || 1 || prā́va stotā́ram maghavann áva tvā́m píbā sómam mádāya kám ṣatakrato | yám te bhāgám — || 2 || ūrjā́ devā́ñ ávasy ójasā tvā́m píbā sómam mádāya kám ṣatakrato | yám te bhāgám — || 3 || janitā́ divó janitā́ pṛithivyā́ḥ píbā sómam mádāya kám ṣatakrato | yám te bhāgám — || 4 || janitā́ṣvānām janitā́ gávām asi píbā sómam mádāya kám ṣatakrato | yám te bhāgám — || 5 || átrīṇām stómam adrivo mahás kṛidhi píbā sómam mádāya kám ṣatakrato | yám te bhāgám — || 6 || ṣyāvā́ṣvasya sunvatás táthā ṣṛiṇu yáthā́ṣriṇor átreḥ kármāṇi kṛiṇvatáḥ | prá trasádasyum āvitha tvám éka ín nṛisháhya índra bráhmāṇi vardháyan || 7 || 18 ||

35, 19 purvyá-stutim ṣyāvá-aṣvasya. mada-cyutā. ca á° tiráḥ -ahnyam. 20 su-stutíḥ. 22 p. s. m. VI, 60, 15. ā — gatam VIII, 8, 6. 23 namaḥ-vāké prá-sthite. 24 svā́hā-kṛitasya. — 36, 1 avitā́ asi. vṛiktá-barhishaḥ píba. ṣatakrato *iti* ṣata-krato. apsu -jít. sat-pate. 2 prá ava. 5 janitā́ á°. 7 ṣyāvá-aṣvasya. yáthā á°. ít nṛi-sáhye.

37.

Prédám bráhma vṛitratűryeshv āvitha prá sunvatáḥ ṣacīpata índra víṣvābhir ūtíbhiḥ | mắdhyaṃdinasya sávanasya vṛitrahann anedya píbā sómasya vajrivaḥ || 1 || sehāná ugra pṛítanā abhí drúhaḥ ṣacīpata índra víṣvābhir ūtíbhiḥ | mắdhyaṃdinasya — || 2 || ekarắḷ asyá bhúvanasya rājasi ṣacīpata índra víṣvābhir ūtíbhiḥ | mắdhyaṃdinasya — || 3 || sasthắvānā yavayasi tvám éka íc chacīpata índra víṣvābhir ūtíbhiḥ | mắdhyaṃdinasya — || 4 || kshémasya ca prayújaṣ ca tvám īṣishe ṣacīpata índra víṣvābhir ūtíbhiḥ | mắdhyaṃdinasya — || 5 || kshatrắya tvam ávasi ná tvam āvitha ṣacīpata índra víṣvābhir ūtíbhiḥ | mắdhyaṃdinasya — || 6 || ṣyāvắṣvasya rébhatas táthā ṣriṇu yáthắṣriṇor átreḥ kármāṇi kṛiṇvatáḥ | prá trasádasyum āvitha tvám éka ín nṛishắhya índra kshatrắṇi vardháyan || 7 || 19 ||

38.

Yajñásya hí sthá ṛitvíjā sásnī vắjeshu kármasu | índrāgnī tásya bodhatam || 1 || toṣắsā rathayắvānā vṛitrahánáparājitā | índrāgnī tásya bodhatam || 2 || idáṃ vām madirám mádhv ádhukshann ádribhir náraḥ | índrāgnī tásya bodhatam || 3 || jushéthāṃ yajñám ishṭáye sutáṃ sómaṃ sadhastutī | índrāgnī ắ gataṃ narā || 4 || imá jushethāṃ sávanā yébhir havyány ūháthuḥ | índrāgnī ắ gataṃ narā || 5 || imáṃ gāyatrávartaniṃ jushéthāṃ sushṭutím máma | índrāgnī ắ gataṃ narā || 6 || 20 ||

37, 1 prá í°. vṛitra-tűryeshu. ṣacı-pate. vṛitra-han. píba. 3 eka-rắṭ. 4 sa-sthắvāna. ít ṣ°. 5 pra-yújaḥ. 7 ṣyāvá-aṣvasya. tátha-índra VIII, 36, 7. — 38, 1 sásnī *iti*. índrāgnī *iti*. 2 ratha-yắvānā vṛitra-hánā ápara-jitā. 4 sadhastutī *iti* sadha-stutī. 6 gāyatrá-vartanim. su-stutím.

prātaryā́vabhir ā́ gataṃ devébhir jenyāvasū | índrāgnī sómapītaye || 7 || ṣyāvā́ṣvasya sunvató 'trīṇāṃ ṣriṇutaṃ hávam | índrāgnī sómapītaye || 8 || evā́ vām ahva ūtáye yáthā́huvanta médhirāḥ | índragnī sómapītaye || 9 || ā́hám sárasvatīvator indrāgnyór ávo vṛiṇe | yā́bhyāṃ gāyatrám ṛicyáte || 10 || 21 ||

39.

Agním astoshy ṛigmíyam agním īḷā́ yajádhyai | agnír devā́ñ anaktu na ubhé hí vidáthe kavír antáṣ cárati dūtyàṃ nábhantām anyaké same || 1 || ny àgne návyasā vácas tanū́shu ṣáṅsam eshām | ny árātī rárāvṇāṃ víṣvā aryó árātīr itó yuchantv āmúro nábhantām anyaké same || 2 || ágne mánmāni túbhyaṃ káṃ ghṛitáṃ ná juhva āsáni | sá devéshu prá cikiddhi tváṃ hy ási pūrvyáḥ ṣivó dūtó vivásvato nábhantām anyaké same || 3 || tád-tad agnír váyo dadhe yáthā-yathā kṛipaṇyáti | ūrjā́hutir vásūnāṃ ṣáṃ ca yóṣ ca máyo dadhe víṣvasyai deváhūtyai nábhantām anyaké same || 4 || sá ciketa sáhīyasāgníṣ citréṇa kármaṇā | sá hótā ṣáṣvatīnāṃ dákshiṇābhir abhívṛita inóti ca pratīvyàṃ nábhantām anyaké same || 5 || 22 ||

agnír jātā́ devā́nām agnír veda mártānām apīcyàm | agníḥ sá draviṇodā́ agnír dvā́rā vy ū̀rṇute svā̀huto návīyasā nábhantām anyaké same || 6 || agnír devéshu sáṃvasuḥ sá vikshú yajñíyāsv ā́ | sá mudā́ kā́vyā purú víṣvam bhū́meva pushyati devó devéshu yajñíyo nábhantām anyaké

38, 7 prātaryā́va-bhiḥ. jenyā́vasu *iti*. sóma-pītaye. 8 ṣyāvá -aṣvasya. átriṇām. 9 evá. ahve. yáthā á⁰. 10 ā́ a⁰. — 39, 1 ubhé *iti*. vidáthe *iti*. antár *iti*. 2 ní a⁰. ní árātīḥ. ā -múraḥ. 3 juhve. hí. 4 urjā́-āhutiḥ. devá-hutyai. 5 sáhīyasā a⁰. abhí-vṛitaḥ. 6 draviṇaḥ-dā́ḥ. ví u⁰ sú-āhutaḥ. 7 sám-vasuḥ. bhū́ma-iva.

same || 7 || yó agníḥ saptámānushaḥ ṣritó víṣveshu síndhushu | tám ā́ganma tripastyám mandhātúr dasyuhántamam agníṃ yajñéshu pūrvyáṃ nábhantām anyaké same || 8 || agnís tríṇi tridhā́tūny ā́ kshcti vidáthā kavíḥ | sá tríñr ekādaṣā́ñ ihá yákshac ca pipráyac ca no vípro dūtáḥ párishkrito nábhantām anyaké same || 9 || tváṃ no agna āyúshu tváṃ devéshu pūrvya vásva éka irajyasi | tvám ā́paḥ parisrútaḥ pári yanti svásetavo nábhantām anyaké same || 10 || 23 ||

40.

Indrāgnī yuváṃ sú naḥ sáhantā dā́satho rayím | yéna dṛiḷhā́ samátsv ā́ vīḷú cit sāhishīmáhy agnír váneva vā́ta ín nábhantām anyaké same || 1 || nahí vāṃ vavrā́yāmahé 'théndram íd yajāmahe ṣávishṭhaṃ nṛiṇā́ṃ náram | sá naḥ kadā́ cid árvatā gámad ā́ vā́jasātaye gámad ā́ medhásātaye nábhantām anyaké same || 2 || tā́ hí mádhyam bhárāṇām indrāgní adhikshitáḥ | tā́ u kavitvanā́ kaví pṛichyámānā sakhīyaté sáṃ dhītám aṣnutaṃ narā nábhantām anyaké same || 3 || abhy àrca nabhākavád indrāgní yajásā girā́ | yáyor víṣvam idáṃ jágad iyáṃ dyaúḥ pṛithiví mahy ùpásthe bibhṛitó vásu nábhantām anyaké same || 4 || prá bráhmāṇi nabhākavád indrāgníbhyām irajyata | yā́ saptábudhnam arṇaváṃ jihmábāram aporṇutá índra ī́ṣāna ójasā nábhantām anyaké same || 5 || ápi vṛiṣca purāṇavád vratáter iva gushpitám ójo dāsásya dambhaya | vayáṃ tád asya

39, 8 saptá-mānushaḥ. ā́ a° tri-pastyám. dasyuhán-tamam. 9 tri-dhā́tuni. yákshat. pipráyat. pári-kṛitaḥ. 10 agne. pari-srútaḥ. svá-setavaḥ. — 40, 1 índrāgnī *iti*. samát-su. sahishīmáhi. vánā-iva vā́te ít. 2 vavrā́yāmahe átha í°. vā́ja-sātaye. medhá-sātaye. 3 indrāgnī́ *iti* (4. 7) adhi-kshitáḥ taú. kavī́ *iti*. sakhi-yaté. 4 abhí a°. mahī́ upá-sthe. 5 saptá-budhnam. jihmá-bāram apa-urṇutáḥ.

sámbhṛitaṃ vásv índreṇa ví bhajemahi nábhantām anyaké same || 6 || 24 ||

yád indrāgnī jánā imé vihváyante tánā girá | asmákebhir nṛíbhir vayáṃ sāsahyā́ma pṛitanyató vanuyā́ma vanushyató nábhantām anyaké same || 7 || yā́ nú ṣvetā́v avó divá uccárāta úpa dyúbhiḥ | indrāgnyór ánu vratám úhānā yanti síndhavo yā́n sīm bandhā́d ámuñcatāṃ nábhantām anyaké same || 8 || pūrvísh ṭa indrópamātayaḥ pūrvī́r utá práṣastayaḥ sū́no hinvásya harivaḥ | vásvo vīrásyāpṛíco yā́ nú sā́dhanta no dhíyo nábhantām anyaké same || 9 || táṃ ṣiṣītā suvṛiktíbhis tveshám sátvānam ṛigmíyam | utó nú cid yá ójasā ṣúshṇasyāṇḍā́ni bhédati jéshat svàrvatīr apó nábhantām anyaké same || 10 || táṃ ṣiṣītā svadhvaráṃ satyáṃ sátvānam ṛitvíyam | utó nú cid yá óhata āṇḍā́ ṣúshṇasya bhédaty ájaiḥ svàrvatīr apó nábhantām anyaké same || 11 || evéndrāgníbhyām pitṛiván návīyo mandhātṛivád aṅgirasvád avāci | tridhátunā ṣármaṇā pātam asmā́n vayáṃ syāma pátayo rayīṇā́m || 12 || 25 ||

41.

Asmá ū shú prábhūtaye váruṇāya marúdbhyó 'rcā vidúshṭarebhyaḥ | yó dhītā́ mā́nushāṇām paṣvó gā́ iva rákshati nábhantām anyaké same || 1 || tám ū shú samanā́ girā́ pitṝṇā́ṃ ca mánmabhiḥ | nābhākásya práṣastibhir yáḥ síndhūnām úpodayé saptásvasā sá madhyamó nábhantām anyaké same || 2 || sá kshápaḥ pári shasvaje ny ùsró māyáyā dadhe sá víṣvam pári darṣatáḥ | tásya vénīr ánu vra-

40, 6 sám-bhṛitam. 7 vi-hváyante. sasahyā́ma. 8 ut-cárātaḥ. úhānāḥ. 9 purvī́ḥ te indra úpa-matayaḥ. prá-ṣastayaḥ sū́no *iti*. vīrásya ā-pṛícaḥ yáḥ. 10 ṣiṣita suvṛiktí-bhiḥ. utó *iti*. ṣúshṇasya ā°. 11 ṣiṣīta su-adhvarám. u. n. c. 10. óhate. 12 evá i° pitṛi-vát. tri-dhā́tunā. vayám *etc.* IV, 50, 6. — 41, 1 asmai ūṁ *iti* sú prá-bhutaye. marút-bhyaḥ árca. 2 ūṁ *iti* sú. práṣasti-bhiḥ. úpa ut-ayé saptá-svasā. 3 sasvaje ní u°.

tám ushás tisró avardhayan nábhantām anyaké same || 3 || yáḥ kakúbho nidhārayáḥ pṛithivyā́m ádhi darṣatáḥ | sá mā́tā pūrvyám padáṃ tád várunasya sáptyaṃ sá hí gopā́ ivéryo nábhantām anyaké same || 4 || yó dhartā́ bhúvanānāṃ yá usrā́ṇām apīcyā̀ véda nā́māni gúhyā | sá kavíḥ kā́vyā purú rūpáṃ dyaúr iva pushyati nábhantām anyaké same || 5 || 26 ||

yásmin víṣvāni kā́vyā cakré nā́bhir iva ṣritā́ | tritáṃ jūtī́ saparyata vrajé gā́vo ná saṃyúje yujé áṣvāñ ayukshata nábhantām anyaké same || 6 || yá āsv átka āṣáye víṣvā jātā́ny eshām | pári dhā́māni mármṛiṣad várunasya puró gáye víṣve devā́ ánu vratáṃ nábhantām anyaké same || 7 || sá samudró apīcyàs turó dyā́m iva rohati ní yád āsu yájur dadhé | sá māyā́ arcínā padā́stṛiṇān nā́kam ā́ruhan nábhantām anyaké same || 8 || yásya ṣvetā́ vicakshaṇā́ tisró bhū́mīr adhikshitáḥ | trír úttarāṇi paprátur váruṇasya dhruváṃ sádaḥ sá saptānā́m irajyati nábhantām anyaké same || 9 || yáḥ ṣvetā́ñ ádhinirṇijaṣ cakré kṛishṇā́ñ ánu vratā́ | sá dhā́ma pūrvyám mame yá skambhéna ví ródasī ajó ná dyā́m ádhārayan nábhantām anyaké same || 10 || 27 ||

42.

Ástabhnād dyā́m ásuro viṣvávedā ámimīta varimā́ṇam pṛithivyā́ḥ | ā́sīdad víṣvā bhúvanāni samrā́ḍ víṣvét tā́ni váruṇasya vratā́ni || 1 || evā́ vandasva váruṇam bṛihántaṃ namasyā́ dhíram amṛ́tasya gopā́m | sá naḥ ṣárma trivárūthaṃ ví yaṅsat pātáṃ no dyāvāpṛithivī upásthe || 2 || imā́ṃ

41, 4 ni-dhārayáḥ. gopā́ḥ-iva íryaḥ. 6 sam-yúje. 7 ā -ṣáye. 8 padā́ ástṛiṇāt. ā́ aruhat. 9 vi-cakshaṇā́. adhi-kshitáḥ. 10 ádhi-nirnijaḥ. yáḥ. ródasī *iti*. ádhārayat. — 42, 1 viṣvá-vedāḥ. ā́ a°. sam-rā́ṭ víṣvā ít. 2 evá. namasyá. tri-várūtham. dyāvā-pṛithivī *iti* úpa-sthe.

dhíyaṃ ṣíkshamāṇasya deva krátuṃ dáksham varuṇa sáṃ ṣiṣādhi | yáyā́ti víṣvā duritā́ tárema sutármāṇam ádhi nā́vaṃ ruhema || 3 || ā́ vāṃ grā́vāṇo aṣvinā dhībhír víprā acucyavuḥ | nā́satyā sómapītaye nábhantām anyaké same || 4 || yáthā vām átrir aṣvinā gīrbhír vípro ájohavīt | nā́satyā sómapītaye nábhantām anyaké same || 5 || evā́ vām ahva ūtáye yáthā́huvanta médhirāḥ | nā́satyā sómapītaye nábhantām anyaké same || 6 || 28 ||

Pañcamo 'nuvākaḥ.

43.

Imé víprasya vedháso 'gnér ástṛitayajvanaḥ | gíra stómāsa īrate || 1 || ásmai te pratiháryate jātavedo vícarshaṇe | ágne jánāmi sushṭutím || 2 || ārokā́ iva ghéd áha tigmā́ agne táva tvíshaḥ | dadbhír vánāni bapsati || 3 || hárayo dhūmáketavo vā́tajūtā úpa dyávi | yátante vṛ́thag agnáyaḥ || 4 || eté tyé vṛ́thag agnáya iddhā́saḥ sám adṛikshata | ushásām iva ketávaḥ || 5 || 29 ||

kṛishṇā́ rájāṅsi patsutáḥ prayā́ṇe jātávedasaḥ | agnír yád ródhati kshámi || 6 || dhāsíṃ kṛiṇvāná óshadhīr bápsad agnír ná vāyati | púnar yán táruṇīr ápi || 7 || jihvā́bhir áha nánnamad arcíshā jañjaṇābhávan | agnír váneshu rocate || 8 || apsv àgne sádhish ṭava saúshadhīr ánu rudhyase | gárbhe sáñ jāyase púnaḥ || 9 || úd agne táva tád ghṛitā́d arcí rocata ā́hutam | níṅsānaṃ juhvò múkhe || 10 || 30 ||

ukshā́nnāya vaṣā́nnāya sómapṛishṭhāya vedháse | stó-

42, 3 yáyā áti. duḥ-itā́. su-tármāṇam. 4 sóma-pītaye. 6a = VIII, 38, 9. — 43, 1 ástṛita-yajvanaḥ gíraḥ. 2 prati-háryate jā́ta-vedaḥ ví-carshaṇe. su-stutím. 3 ārokā́ḥ-iva gha ít. 4 dhūmá-ketavaḥ vā́ta-jutāḥ. 6 pra-yā́ne jātá-vedasaḥ. 8 jañjaṇā-bhávan. 9 ap-sú a⁰ sádhiḥ táva sáḥ ó⁰. púnar *iti*. 10 arcíḥ rocate ā́-hutam. 11 ukshá-annāya vaṣā́-annāya sóma-pṛishṭhāya.

mair vidhemāgnáye || 11 || utá tvā námasā vayám̐ hótar várenyakrato | ágne samídbhir īmahe || 12 || utá tvā bhṛiguvác chuce manushvád agna āhuta | aṅgirasvád dhavāmahe || 13 || tvám̐ hy àgne agnínā vípro víprena sán satā́ | sákhā sákhyā samidhyáse || 14 || sá tvám̐ víprāya dāṣúshe rayím̐ dehi sahasrínam | ágne vīrávatīm ísham || 15 || 31 ||

ágne bhrā́taḥ sáhaskṛita róhidaṣva ṣúcivrata | imám̐ stómam̐ jushasva me || 16 || utá tvāgne máma stúto vāṣrā́ya pratiháryate | goshṭhám̐ gā́va ivāṣata || 17 || túbhyam̐ tā́ aṅgirastama víṣvāḥ sukshitáyaḥ pṛíthak | ágne kā́māya yemire || 18 || agním̐ dhībhír manīshíṇo médhirāso vipaṣcítaḥ | admasádyāya hinvire || 19 || tám̐ tvā́m ájmeshu vājínam̐ tanvānā́ agne adhvarám | váhnim̐ hótāram īḷate || 20 || 32 ||

purutrā́ hí sadṛíṅṅ ási víṣo víṣvā ánu prabhúḥ | samátsu tvā havāmahe || 21 || tám īḷishva yá ā́huto 'gnír vibhrā́jate ghṛitaíḥ | imám̐ naḥ ṣṛiṇavad dhávam || 22 || tám̐ tvā vayám̐ havāmahe ṣṛiṇvántam̐ jātávedasam | ágne ghnántam ápa dvíshaḥ || 23 || viṣā́m̐ rā́jānam ádbhutam ádhyaksham̐ dhármaṇām imám | agním īḷe sá u ṣravat || 24 || agním̐ viṣvā́yuvepasam máryam̐ ná vājínam̐ hitám | sáptim̐ ná vājayāmasi || 25 || 33 ||

ghnán mṛidhrā́ṇy ápa dvísho dáhan rákshāṅsi viṣváhā | ágne tigména dīdihi || 26 || yám̐ tvā jánāsa indhaté manushvád aṅgirastama | ágne sá bodhi me vácaḥ || 27 || yád agne divijā́ ásy apsujā́ vā sahaskṛita | tám̐ tvā gīrbhír ha-

---

43, 11 vidhema a⁰. 12 várenyakrato *iti* várenya-krato. samít-bhiḥ. 13 bhṛigu-vát ṣ⁰. agne ā-huta. havāmahe. 14 hí a⁰. sam-idhyáse. 16 bhrā́tar *iti* sáhaḥ-kṛita róhit-aṣva ṣúci-vrata. 17 tvā a⁰. prati-háryate go-sthám gā́vaḥ-iva ā⁰. 18 su-kshitáyaḥ (29). 19 vipaḥ-cítaḥ adma-sádyāya. 21 = VIII, 11, 8. 22 t. i. y. VI, 60, 10. ā́-hutaḥ. vi-bhrā́jate. hávam. 23 jātá-vedasam. 24 ádhi-aksham. 25 viṣvā́yu-vepasam. 28 divi-jā́ḥ. apsu-jā́ḥ. sahaḥ-kṛita.

vāmahe || 28 || túbhyaṃ ghét té jánā imé víṣvāḥ sukshitáyaḥ príthak | dhāsíṃ hinvanty áttave || 29 || té ghéd agne svādhyó 'hā víṣvā nṛicákshasaḥ | tárantaḥ syāma durgáhā || 30 || 34 ||

agním mandrám purupriyáṃ ṣīrám pāvakáṣocisham | hṛidbhír mandrébhir īmahe || 31 || sá tvám agne vibhávasuḥ sṛiján sūryo ná raṣmíbhiḥ | ṣárdhan támāṅsi jighnase || 32 || tát te sahasva īmahe dātráṃ yán nópadásyati | tvád agne vāryaṃ vásu || 33 || 35 ||

44.

Samídhāgníṃ duvasyata ghṛitaír bodhayatátithim | ásmin havyā juhotana || 1 || ágne stómaṃ jushasva me várdhasvānéna mánmanā | práti sūktā́ni harya naḥ || 2 || agníṃ dūtám puró dadhe havyavā́ham úpa bruve | devā́ñ ā́ sādayād ihá || 3 || út te bṛihánto arcáyaḥ samidhānásya dīdivaḥ | ágne ṣukrása īrate || 4 || úpa tvā juhvò máma ghṛitā́cīr yantu haryata | ágne havyā́ jushasva naḥ || 5 || 36 ||

mandráṃ hótāram ṛitvíjaṃ citrábhānuṃ vibhā́vasum | agním īḷe sá u ṣravat || 6 || pratnáṃ hótāram ī́ḍyaṃ júshṭam agníṃ kavíkratum | adhvarā́ṇām abhiṣríyam || 7 || jushānó aṅgirastamemā́ havyā́ny ānushák | ágne yajñáṃ naya ṛituthā́ || 8 || samidhāná u santya ṣúkraṣoca ihā́ vaha | cikitvā́n daívyaṃ jánam || 9 || vípraṃ hótāram adrúhaṃ dhūmáketuṃ vibhā́vasum | yajñā́nāṃ ketúm īmahe || 10 || 37 ||

ágne ní pāhi nas tvám práti shma deva ríshataḥ | bhin-

43, 29 gha ít. 30 t. gh. a. svādhyàḥ VIII, 19, 17. áhā. nṛi-cákshasaḥ. duḥ-gáhā. 31 puru-priyám. pāvaká-ṣocisham. 32 vibhā́-vasuḥ. 33 yát ná upa-dásyati. — 44, 1 sam-ídhā a°. bodhayata á° ā́ a°. 2 várdhasva a°. su-uktā́ni. 3 havya-vā́ham. 4 sam-idhānásya. 6 citrá-bhānum vibhā́-vasum. agním *etc.* VIII, 43, 24. 7 kaví-kratum. abhi-ṣríyam. 8 aṅgiraḥ-tama imā́. naya. 9 sam-idhānáḥ. súkra-ṣoce ihá ā́. 10 dhūmá-ketum vibhā́-vasum. 11 sma. ríshataḥ.

dhí dvéshaḥ sahaskṛita || 11 || agníḥ pratnéna mánmanā ṣúmbhānas tanvàṃ svā́m | kavír víprena vāvṛidhe || 12 || ūrjó nápātam ā́ huve 'gním pāvakáṣocisham | asmín yajñé svadhvaré || 13 || sá no mitramahas tvám ágne ṣukréṇa ṣocíshā | devaír ā́ satsi barhíshi || 14 || yó agníṃ tanvò dáme devám mártaḥ saparyáti | tásmā íd dīdayad vásu || 15 || 38 ||

agnír mūrdhā́ diváḥ kakút pátiḥ pṛithivyā́ ayám | apā́ṃ rétāṅsi jinvati || 16 || úd agne ṣúcayas táva ṣukrā́ bhrā́janta īrate | táva jyótīṅshy arcáyaḥ || 17 || ī́ṣishe vā́ryasya hí dātrásyāgne svàrpatiḥ | stotā́ syāṃ táva ṣármaṇi || 18 || tvā́m agne manīshíṇas tvā́ṃ hinvanti cíttibhiḥ | tvā́ṃ vardhantu no gíraḥ || 19 || ádabdhasya svadhā́vato dūtásya rébhataḥ sádā | agnéḥ sakhyáṃ vṛiṇīmahe || 20 || 39 ||

agníḥ ṣúcivratatamaḥ ṣúcir vípraḥ ṣúciḥ kavíḥ | ṣúcī rocata ā́hutaḥ || 21 || utá tvā dhītáyo máma gíro vardhantu viṣváhā | ágne sakhyásya bodhi naḥ || 22 || yád agne syā́m aháṃ tváṃ tváṃ vā ghā syā́ ahám | syúsh ṭe satyā́ ihā́ṣíshaḥ || 23 || vásur vásupatir hí kam ásy agne vibhā́vasuḥ | syā́ma te sumatā́v ápi || 24 || ágne dhṛitávratāya te samudrā́yeva síndhavaḥ | gíro vāṣrása īrate || 25 || 40 ||

yúvānaṃ viṣpátiṃ kavíṃ viṣvā́dam puruvépasam | agníṃ ṣumbhāmi mánmabhiḥ || 26 || yajñā́nāṃ rathyè vayáṃ tigmájambhāya vīḷáve | stómair ishemāgnáye || 27 || ayám agne tvé ápi jaritā́ bhūtu santya | tásmai pāvaka mṛiḷaya || 28 || dhíro hy ásy admasád vípro ná jā́gṛiviḥ sádā | ágne dīdáyasi dyávi || 29 || purā́gne duritébhyaḥ purā́ mṛidhrébhyaḥ kave | prá ṇa ā́yur vaso tira || 30 || 41 ||

44, 11 sahaḥ-kṛita. 12 vavṛidhe. 13 pāvaká-ṣocisham. su-adhvaré. 14 mitra-mahaḥ. d. ā́ s. b. 12, 4. 15 tásmai. 17 ṣukrā́ḥ. 18 dātrásya a° svàḥ-patiḥ. 21 ṣúcivrata-tamaḥ. ṣúciḥ rocate ā́-hutaḥ. 23 gha. syúḥ te. ihá ā-ṣíshaḥ. 24 vásu-patiḥ. vibhā́-vasuḥ. su-mataú. 25 dhṛitá-vratāya. samudrā́ya-iva. 26 visva-ádam puru-vépasam. 27 tigmá-jambhāya. ishema a°. 28 tvé *iti*. t. p. m. 12, 9. 29 hí. adma-sát. 30 purā́ a° duḥ-itébhyaḥ. naḥ. vaso *iti*.

45.

Ā ghā yé agním indhaté striṇánti barhír ānushák | yéshām índro yúvā sákhā || 1 || bṛihánn íd idhmá eshām bhū́ri ṣastám pṛithúḥ sváruḥ | yéshām índro yúvā sákhā || 2 || áyuddha íd yudhā́ vṛítaṃ ṣū́ra ā́jati sátvabhiḥ | yéshām índro yúvā sákhā || 3 || ā́ bundáṃ vṛitrahā́ dade jātáḥ pṛichad ví mātáram | ká ugrā́ḥ ké ha ṣriṇvire || 4 || práti tvā ṣavasí vadad girā́v ápso ná yodhishat | yás te ṣatrutvám ācaké || 5 || 42 ||

utá tvám maghavañ chṛiṇu yás te váshṭi vavákshi tát | yád vīḷáyāsi vīḷú tát || 6 || yád ājíṃ yáty ājikṛíd índraḥ svaṣvayúr úpa | rathī́tamo rathī́nām || 7 || ví shú víṣvā abhiyújo vájrin víshvag yáthā vṛiha | bhávā naḥ susrávastamaḥ || 8 || asmā́kaṃ sú rátham purá índraḥ kṛiṇotu sātáye | ná yáṃ dhū́rvanti dhūrtáyaḥ || 9 || vṛijyā́ma te pári dvíshó 'raṃ te ṣakra dāváne | gamémé́d indra gómataḥ || 10 || 43 ||

ṣánaiṣ cid yánto adrivó 'ṣvāvantaḥ ṣatagvínaḥ | vivákshaṇā anehásaḥ || 11 || ūrdhvā́ hí te divé-dive sahásrā sūnṛ́itā ṣatā́ | jaritṛíbhyo vimáṅhate || 12 || vidmá hí tvā dhanaṃjayám índra dṛiḷhá cid ārujám | ādāríṇaṃ yáthā gáyam || 13 || kakuháṃ cit tvā kave mándantu dhṛishṇav índavaḥ | ā́ tvā paṇíṃ yád ímahe || 14 || yás te revā́ṅ ádāṣuriḥ pramamársha maghā́ttaye | tásya no véda ā́ bhara || 15 || 44 ||

imá u tvā ví cakshate sákhāya indra somínaḥ | pushṭā́vanto yáthā paṣúm || 16 || utá tvā́badhiraṃ vayáṃ ṣrútkar-

---

45, 1 gha. 3 ā́ a°. 4 vṛitra-hā́. ké. 5 ā-caké. 6 ṣriṇu. 7 āji-kṛít. svaṣva-yúḥ. rathí-tamaḥ rathínām. 8 sú. abhi-yújaḥ. bháva. susrávaḥ-tamaḥ. 10 dvíshaḥ á°. gaméma ít. 11 adri-vaḥ ásva-vantaḥ ṣata-gvínaḥ. 12 vi-máṅhate. 13 vidmá. dhanam-jayám. ā-rujám ā-dāríṇam. 14 dhṛishṇo *iti*. 15 pra-mamársha. 16 imé. pushṭá-vantaḥ. 17 tvā á°. ṣrút-karṇam.

ṇaṃ sántam ūtáye | dūrā́d ihá havāmahe || 17 || yác chuṣrūyā́ imáṃ hávaṃ durmárshaṃ cakriyā utá | bháver āpír no ántamaḥ || 18 || yác cid dhí te ápi vyáthir jaganvā́ṅso ámanmahi | godā́ íd indra bodhi naḥ || 19 || ā́ tvā rambháṃ ná jívrayo rarabhmā́ ṣavasas pate | uṣmási tvā sadhástha ā́ || 20 || 45 ||

stotrám índrāya gāyata purunṛimṇā́ya sátvane | nákir yáṃ vṛiṇvaté yudhí || 21 || abhí tvā vṛishabhā suté sutáṃ sṛijāmi pītáye | tṛimpā́ vy àṣnuhī mádam || 22 || mā́ tvā mūrā́ avishyávo mópahásvāna ā́ dabhan | mā́kīm brahmadvísho vanaḥ || 23 || ihá tvā góparīṇasā mahé mandantu rā́dhase | sáro gauró yáthā piba || 24 || yā́ vṛitrahā́ parāváti sánā návā ca cucyuvé | tā́ saṃsátsu prá vocata || 25 || 46 ||

ápibat kadrúvaḥ sutám índraḥ sahásrabāhve | átrādedishṭa paúṅsyam || 26 || satyáṃ tát turváṣe yádau vídāno ahnavāyyám | vy ànaṭ turváṇe ṣámi || 27 || taráṇiṃ vo jánānāṃ tradáṃ vā́jasya gómataḥ | samānám u prá ṣaṅsisham || 28 || ṛibhukshánaṃ ná vártava ukthéshu tugryāvṛídham | índraṃ sóme sácā suté || 29 || yáḥ kṛintád íd ví yonyáṃ triṣókāya girím pṛithúm | góbhyo gātúṃ níretave || 30 || 47 ||

yád dadhishé manasyási mandānáḥ préd íyakshasi | mā́ tát kar indra mṛiḷáya || 31 || dabhráṃ cid dhí tvā́vataḥ kṛitáṃ ṣṛiṇvé ádhi kshámi | jígātv indra te mánaḥ || 32 || távéd u tā́ḥ sukīrtáyó 'sann utá práṣastayaḥ | yád indra mṛiḷáyāsi naḥ || 33 || mā́ na ékasminn ā́gasi mā́ dváyor utá trishú | vádhīr mā́ ṣūra bhū́rishu || 34 || bibháyā hí tvā́-

---

45, 18 yát ṣuṣruyā́ḥ. duḥ-mársham. 19 yát. hí. go-dā́ḥ. 20 rarabhmá. sadhá-sthe. 21 puru-nṛimṇā́ya. 22 vṛishabha. tṛimpá ví aṣnuhi. 23 mā́ upa-hásvānaḥ. brahma-dvíshaḥ. 24 gó-parīṇasā. 25 vṛitra-hā́. saṃsát-su. 26 sahásra-bāhve átra a°. 27 ví ā°. 29 vártave. tugrya-vṛídham. i. s. s. s. 5, 2. 30 tri-ṣókāya. níḥ-etave. 31 prá ít. 32 hí. 33 táva ít. su-kīrtáyaḥ á°. prá-ṣastayaḥ. yád — naḥ VIII, 6, 25. 35 bibháya.

vata ugrā́d abhiprabhañgíṇaḥ | dasmā́d ahám ṛitīsháhaḥ || 35 || 48 ||

mā́ sákhyuḥ ṣū́nam ā́ vide mā́ putrásya prabhūvaso | āvṛítvad bhūtu te mánaḥ || 36 || kó nú maryā ámithitaḥ sákhā sákhāyam abravīt | jahā́ kó asmád īshate || 37 || evā́re vṛishabhā suté 'sinvan bhū́ry āvayaḥ | ṣvaghnī́va nivátā cáran || 38 || ā́ ta etā́ vacoyújā hárī gṛibhṇe sumádrathā | yád īm brahmábhya íd dádaḥ || 39 || bhindhí víṣvā ápa dvíshaḥ pári bā́dho jahí mṛídhaḥ | vásu spārhám tád ā́ bhara || 40 || yád vīḷā́v indra yát sthiré yát párṣāne párābhṛitam | vásu spārháṃ tád ā́ bhara || 41 || yásya te viṣvámānusho bhū́rer dattásya védati | vásu spārháṃ tád ā́ bhara || 42 || 49 ||

Tṛitīyo 'dhyāyaḥ.

46.

Tvā́vataḥ purūvaso vayám indra praṇetaḥ | smási sthātar harīṇām || 1 || tvā́ṃ hí satyám adrivo vidmá dātā́ram ishā́m | vidmá dātā́raṃ rayīṇā́m || 2 || ā́ yásya te mahimā́naṃ ṣátamūte ṣátakrato | gīrbhír gṛiṇánti kārávaḥ || 3 || sunīthó ghā sá mártyo yám marúto yám aryamā́ | mitrā́ḥ pā́nty adrúhaḥ || 4 || dádhāno gómad áṣvavad suvī́ryam ādityájūta edhate | sádā rāyā́ puruspṛíhā || 5 || 1 ||

tám índraṃ dā́nam īmahe ṣavasānám ábhīrvam | íṣānaṃ rāyá īmahe || 6 || tásmin hí sánty ūtáyo víṣvā ábhīravaḥ sácā | tám ā́ vahantu sáptayaḥ purūvásum mádāya hárayaḥ sutám || 7 || yás te mádo váreṇyo yá indra vṛitra-

45, 35 abhi-prabhañgínaḥ. ṛiti-sáhaḥ. 36 prabhuvaso *iti* prabhu-vaso ā-vṛítvat. 38 vṛishabha. ásinvan. ṣvaghnī́-iva. 39 te. vacaḥ-yújā hárī *iti.* sumát-rathā. 40 jahí. 41 párā -bhṛitam. 42 viṣvá-mānushaḥ. — 46, 1 puruvaso *iti* puru-vaso. pranetar *iti* pra-netaḥ. 3 ṣátam-ūte ṣátakrato *iti* ṣáta-krato. 4 su-nīthā́ḥ gha. 5 su-vī́ryam. ādityá-jūtaḥ. puru-spṛíhā. 7 puru-vásum. 8 vṛitrahán-tamaḥ.

hántamaḥ | yá ādadíḥ svàr nṛíbhir yáḥ pṛítanāsu dushṭáraḥ || 8 || yó dushṭáro viṣvavāra ṣraváyyo vájeshv ásti tarutá | sá naḥ ṣavishṭha sávaná vaso gahi gaméma gómati vrajé || 9 || gavyó shú ṇo yáthā puráṣvayótá rathayá | varivasyá mahāmaha || 10 || 2 ||

nahí te ṣūra rádhasó 'ntaṃ vindámi satrá | daṣasyá no maghavan nú cid adrivo dhíyo vájebhir āvitha || 11 || yá ṛishváḥ ṣrāvayátsakhā víṣvét sá veda jánimā purushṭutáḥ | táṃ víṣve mánushā yugéndraṃ havante tavisháṃ yatásrucaḥ || 12 || sá no vájeshv avitá purūvásuḥ purasthātá maghávā vṛitrahá bhuvat || 13 || abhí vo vīrám ándhaso mádeshu gāya girá mahá vícetasam | índraṃ náma ṣrútyaṃ ṣākínaṃ váco yáthā || 14 || dadí réknas tanvè dadír vásu dadír vájeshu puruhūta vājínam | nūnám átha || 15 || 3 ||

víṣveshām irajyántaṃ vásūnāṃ sāsahváṅsaṃ cid asyá várpasaḥ | kṛipayató nūnám áty átha || 16 || maháḥ sú vo áram ishe stávāmahe mīḷhúshe araṃgamáya jágmaye | yajñébhir gīrbhír viṣvámanushām marútām iyakshasi gáye tvā námasā girá || 17 || yé pātáyante ájmabhir girīṇáṃ snúbhir eshām | yajñám mahishváṇīnāṃ sumnáṃ tuvishváṇīnām prádhvaré || 18 || prabhaṅgáṃ durmatīnám índra ṣavishṭhá bhara | rayím asmábhyaṃ yújyaṃ codayanmate jyéshṭhaṃ codayanmate || 19 || sánitaḥ súsanitar úgra cítra cétishṭha súnṛita | prāsáhā samrāṭ sáhuriṃ sáhantam bhujyúṃ vájeshu púrvyam || 20 || 4 ||

46, 8 ā-dadíḥ. dustáraḥ (9). 9 viṣva-vāra. sávanā ā́ vaso *iti*. 10 gavyó *iti* sú naḥ. purā́ aṣva-yā́ utá. mahā-maha. 11 rā́dhasaḥ á⁰. daṣasyá. nú. 12 ṣravayát-sakhā víṣvā ít. jánima puru-stutáḥ. yugā́ í⁰. yatá-srucaḥ. 13 puru-vásuḥ puraḥ-sthātā́. vṛitra-hā́. 14 ví-cetasam. 15 dadíḥ r⁰. puru-hūta. 16 sasahvā́ṅsam. 17 aram-gamā́ya. viṣvá-manushām. 18 mahi-sváṇīnām. tuvi-sváṇīnam prá a⁰. 19 pra-bhaṅgám duḥ-matīnā́m. ṣavishṭha ā́. codayat-mate (2). 20 sánitar *iti* sú-sanitaḥ. pra-sáhā sam-rāṭ.

ā́ sá etu yá ívad ā́ṅ ádevaḥ pūrtám ādadé | yáthā cid váṣo aṣvyáḥ prithuṣrávasi kānītè 'syā́ vyúshy ādadé || 21 || shashṭíṃ sahásrā́ṣvyasyāyútāsanam úshṭrānāṃ viṅṣatíṃ ṣatā́ | dáṣa ṣyā́vīnāṃ ṣatā́ dáṣa tryàrushīṇāṃ dáṣa gávāṃ sahásrā || 22 || dáṣa ṣyāvā́ ṛidhádrayo vītávārāsa āṣávaḥ | mathrā́ nemíṃ ní vāvṛituḥ || 23 || dā́nāsaḥ prithuṣrávasaḥ kānītásya surā́dhasaḥ | ráthaṃ hiraṇyáyaṃ dádan máṅhishṭhaḥ sūrír abhūd várshishṭham akṛita ṣrávaḥ || 24 || ā́ no vāyo mahé táne yāhí makhā́ya pā́jase | vayáṃ hí te cakṛimā́ bhū́ri dāváne sadyáṣ cin máhi dāváne || 25 || 5 ||

yó áṣvebhir váhate vásta usrā́s tríḥ saptá saptatīnā́m | ebhíḥ sómebhiḥ somasúdbhiḥ somapā dānā́ya ṣukrapūtapāḥ || 26 || yó ma imáṃ cid u tmánā́mandac citráṃ dāváne | aratvé ákshe náhushe sukṛ́tvani sukṛ́ttarāya sukrátuḥ || 27 || ucathyè vápushi yáḥ svarā́ḷ utá vāyo ghṛitasnā́ḥ | áṣveshitaṃ rájeshitaṃ ṣúneshitam prā́jma tád idáṃ nú tát || 28 || ádha priyám ishirā́ya shashṭíṃ sahásrāsanam | áṣvānām ín ná vṛ́ishṇām || 29 || gā́vo ná yūthám úpa yanti vádhraya úpa mā́ yanti vádhrayaḥ || 30 || ádha yác cā́rathe gaṇé ṣatám úshṭrāṅ ácikradat | ádha ṣvítneshu viṅṣatíṃ ṣatā́ || 31 || ṣatáṃ dāsé balbūthé vípras tárukshа ā́ dade | té te vāyav imé jánā mádantíndragopā mádanti devágopāḥ || 32 || ádha syā́ yóshaṇā mahí pratīcī́ váṣam aṣvyám | ádhirukmā ví nīyate || 33 || 6 ||

46, 21 ā́. a-dadé (2). prithu-ṣrávasi kanīté asyā́ḥ vi-úshi. 22 sahásrā áṣvyasya ayútā aº. trí-arushīṇām. 23 ṛidhát-rayaḥ vītá-varāsaḥ. mathrā́ḥ. vavṛituḥ. 24 prithu-ṣrávasaḥ. su-rā́dhasaḥ. dádat. 25 vayo *iti* (28. 32). cakṛimá. cit. 26 vá-ste. somasút-bhiḥ soma-paḥ. ṣukraputa-pā́ḥ. 27 me. tmánā ámandat. su-kṛ́tvani sukṛ́t-taraya su-krátuḥ. 28 sva-rā́ṭ. ghṛita-snā́ḥ áṣva-ishitam rájaḥ-ishitam ṣúna-ishitam prá áº. 29 sahásrā aº. ít. 30 ma ā. 31 yát. 32 tárukshe. jánaḥ mádanti índra-gopāḥ. devá-gopāḥ. 33 ádhi-rukma.

47.

Máhi vo mahatấm ávo váruṇa mítra dāṣúshe | yám ādityā abhí druhó rákshathā ném aghám̐ naṣad aneháso va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ || 1 || vidā́ devā aghā́nām ā́dityāso apā́kṛitim | pakshā́ váyo yáthopári vy àsmé ṣárma yachatāneháso va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ || 2 || vy àsmé ádhi ṣárma tát pakshā́ váyo ná yantana | víṣvāni viṣvavedaso varūthyā̀ manāmahe 'neháso va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ || 3 || yásmā árāsata ksháyam̐ jīvā́tum̐ ca prácetasaḥ | mánor víṣvasya ghéd imá ādityā́ rāyá īṣate 'neháso va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ || 4 || pári ṇo vṛiṇajann aghā́ durgā́ṇi rathyò yathā | syāméd índrasya ṣármaṇy ādityā́nām utā́vasy aneháso va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ || 5 || 7 ||

parihvṛitéd anā́ jáno yushmā́dattasya vāyati | dévā ádabhram āṣa vo yám ādityā áhetanāneháso va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ || 6 || ná tám̐ tigmám̐ caná tyájo ná drāsad abhí tám̐ gurú | yásmā u ṣárma saprátha ā́dityāso árādhvam aneháso va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ || 7 || yushmé devā ápi shmasi yúdhyanta iva vármasu | yūyám mahó na énaso yūyám árbhād urushyatāneháso va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ || 8 || áditir na urushyatv áditiḥ ṣárma yachatu | mātā́ mitrásya reváto 'ryamṇó váruṇasya cāneháso va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ || 9 || yád devāḥ ṣárma ṣaraṇám̐ yád bhadrám̐ yád anāturám | tridhā́tu yád varūthyàm̐ tád asmā́su ví yantanāneháso va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ || 10 || 8 ||

47, 1 rákshatha ná īm. su-ūtáyaḥ. 2 vidá. apa-ā́kṛitim. yáthā u° ví asmé *iti*. yachata. 3 ví asmé *iti*. viṣva-vedasaḥ. 4 yásmai. prá-cetasaḥ. gha ít imé ādityā́ḥ. 5 naḥ. duḥ-gā́ni. s. i. ṣ. 4, 6. utá ā́°. 6 pari-hvṛitā́ ít. yushmā́-dattasya. áhetana. 7 yásmai. sa-práthaḥ. 8 yushmé *iti*. smasi. urushyata. 9 ca. 10 tri-dhā́tu. yantana.

ā́dityā áva hí khyátā́dhi kū́lād iva spáṣaḥ | sutīrthám
árvato yathā́nu no neshathā sugám aneháso va ūtáyaḥ
suūtáyo va ūtáyaḥ || 11 || néhá bhadráṃ rakshasvíne nā́va-
yaí nópayā́ utá | gáve ca bhadráṃ dhenáve vīrā́ya ca ṣra-
vasyatè 'neháso va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ || 12 || yád
āvír yád apīcyàṃ dévāso ásti dushkṛitám | tritе́ tád víṣvam
āptyá āré asmád dadhātanānеháso va ūtáyaḥ suūtáyo va
ūtáyaḥ || 13 || yác ca góshu dushvápnyaṃ yác cāsmé duhi-
tar divaḥ | tritā́ya tád vibhāvary āptyā́ya párā vahānеháso
va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ || 14 || nishkáṃ vā ghā kṛiṇá-
vate srájaṃ vā duhitar divaḥ | trité dushvápnyaṃ sárvam
āptyé pári dadmasy aneháso va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ
|| 15 || 9 ||
tádannāya tádapase tám bhāgám upasedúshe | tritā́ya
ca dvitā́ya cósho dushvápnyaṃ vahānеháso va ūtáyaḥ suū-
táyo va ūtáyaḥ || 16 || yáthā kalā́ṃ yáthā ṣaphám yátha
ṛiṇáṃ saṃnáyāmasi | evā́ dushvápnyaṃ sárvam āptyé sáṃ
nayāmasy aneháso va ūtáyaḥ suūtáyo va ūtáyaḥ || 17 ||
ájaishmādyā́sanāma cābhūmā́nāgaso vayám | úsho yásmād
dushvápnyād ábhaishmā́pa tád uchatv aneháso va ūtáyaḥ
suūtáyo va ūtáyaḥ || 18 || 10 ||

48.

Svādór abhakshi váyasaḥ sumedhā́ḥ svādhyò varivovít-
tarasya | víṣve yáṃ devā́ utá mártyāso mádhu bruvánto
abhí saṃcáranti || 1 || antáṣ ca prā́gā áditir bhavāsy ava-

47, 11 khyáta á⁰. su-tīrthám. yathā ánu. neshatha su-gám.
12 ná ihá. ná ava-yaí ná upa-yaí. ṣravasyaté. 13 duḥ-kṛitám.
āptyé. dadhātana. 14 yát. duḥ-svápnyam (15—17) yát ca asmé
iti. vaha. 15 gha. 16 tát-annāya tát-apase. upa-sedúshe.
ca ú⁰. vaha. 17 yáthā ṛi⁰ sam-náyāmasi evá. 18 ájaishma
adyá á⁰ ca ábhuma á⁰. duḥ-svápnyāt ábhaishma ápa. — 48, 1 su
-medhā́ḥ su-ādhyàḥ varivovít-tarasya. sam-cáranti. 2 antár *iti.*
prá a⁰. ava-yātā́.

yātā́ háraso daívyasya | índav índrasya sakhyám̩ jushāṇáḥ ṣraúshṭīva dhúram ánu rāyá ṛidhyāḥ || 2 || ápāma sómam amṛítā abhūmā́ganma jyótir ávidāma devā́n | kím̩ nūnám asmā́n kṛiṇavad árātiḥ kím u dhūrtír amṛita mártyasya || 3 || ṣám̩ no bhava hṛidá ā́ pītá indo pitéva soma sūnáve suṣévaḥ | sákheva sákhya uruṣaṅsa dhíraḥ prá ṇa ā́yur jīváse soma tārīḥ || 4 || imé mā pītā́ yaṣása urushyávo rátham̩ ná gā́vaḥ sám anāha párvasu | té mā rakshantu visrásaṣ carítrād utá mā srámād yavayantv índavaḥ || 5 || 11 ||

agním̩ ná mā mathitám̩ sám̩ didīpaḥ prá cakshaya kṛiṇuhí vásyaso naḥ | áthā hí te máda ā́ soma mánye revā́ṅ iva prá carā pushṭím ácha || 6 || ishiréṇa te mánasā sutásya bhakshīmáhi pítryasyeva rāyáḥ | sóma rājan prá ṇa ā́yūṅshi tārīr áhānīva sū́ryo vāsarā́ṇi || 7 || sóma rājan mṛiḷáyā naḥ svastí táva smasi vratyā̀s tásya viddhi | álarti dáksha utá manyúr indo mā́ no aryó anukāmám párā dāḥ || 8 || tvám̩ hí nas tanvàḥ soma gopā́ gā́tre-gātre nishasátthā nṛicákshāḥ | yát te vayám praminā́ma vratā́ni sá no mṛiḷa sushakhā́ deva vásyaḥ || 9 || ṛidūdáreṇa sákhyā saceya yó mā ná ríshyed dharyaṣva pītáḥ | ayám̩ yáḥ sómo ny ádhāyy asmé tásmā índram pratíram emy ā́yuḥ || 10 || 12 ||

ápa tyá asthur ánirā ámīvā nír atrasan támishīcīr ábhaishuḥ | ā́ sómo asmā́ṅ aruhad víhāyā áganma yátra pratiránta ā́yuḥ || 11 || yó na índuḥ pitaro hṛitsú pītó 'martyo mártyāṅ āvivéṣa | tásmai sómāya havíshā vidhema mṛiḷīké asya sumataú syāma || 12 || tvám̩ soma pitṛíbhiḥ sam̩vidānó

48, 2 índo *iti*. ṣraúshṭī-iva. rāyé. 3 abhuma á°. 4 hṛidé. indo *iti* pitā́-iva. su-ṣévaḥ sákhā-iva sákhye uru-ṣaṅsa. naḥ. 5 pītā́ḥ. vi-srásaḥ. 6 átha. máde. cara. 7 pítryasya-iva. naḥ. áhāni-iva. 8 mṛiḷáya. indo *iti* (13). anu-kamám. 9 gopā́ḥ. ni-sasáttha nṛi-cákshaḥ. pra-mināma. su-sakhā́. 10 hari-aṣva. ní. asmé *iti* tásmai. pra-tíram. 11 ámīvāḥ ví-hāyāḥ. pra-tiránte. 12 ámartyaḥ. ā-vivéṣa. su-mataú. 13 sam-vidānáḥ.

'nu dyávāpṛithiví á́ tatantha | tásmai ta indo havíshā vidhema vayáṃ syāma pátayo rayīṇā́m || 13 || trā́tāro devā ádhi vocatā no mā́ no nidrā́ īṣata mótá jálpiḥ | vayáṃ sómasya viṣváha priyā́saḥ suvírāso vidátham á́ vadema || 14 || tváṃ naḥ soma viṣváto vayodhā́s tváṃ svarvíd á́ viṣā nṛicákshāḥ | tváṃ na inda ūtíbhiḥ sajóshāḥ pāhí paṣcā́tād utá vā purástāt || 15 || 13 ||

Shashṭho 'nuvākaḥ.

48, 13 ánu dyávāpṛithiví *iti.* te. v. s. p. r. IV, 50, 6. 14 vocata. ni-drā. mā utá. su-vírāsaḥ. 15 vayaḥ-dhā́ḥ. svaḥ-vít. viṣa nṛi-cákshaḥ. indo *iti.* sa-jóshāḥ

Atha Vālakhilyam.

49.

Abhí prá vaḥ surā́dhasam índram arca yáthā vidé | yó jaritríbhyo maghávā purūvásuḥ sahásreṇeva síkshati || 1 || ṣatā́nīkeva prá jigāti dhṛishṇuyā́ hánti vṛitrā́ṇi dāṣúshe | girér iva prá rásā asya pinvire dátrāṇi purubhójasaḥ || 2 || ā́ tvā sutā́sa índavo mádā yá indra girvaṇaḥ | ā́po ná vajrinn ánv okyàṃ sáraḥ pṛiṇánti ṣūra rā́dhase || 3 || anehásam pratáraṇam vivákshaṇam mádhvaḥ svā́dishṭham īm piba | ā́ yáthā mandasānáḥ kirā́si naḥ prá kshudréva tmánā dhṛishát || 4 || ā́ na stómam úpa dravád dhiyānó áṣvo ná sótṛibhiḥ | yáṃ te svadhāvan svadáyanti dhenáva índra káṇveshu rātáyaḥ || 5 || 14 ||

ugráṃ ná vīráṃ námasópa sedima víbhūtim ákshitāvasum | udríva vajrinn avató ná siñcaté ksharántīndra dhītáyaḥ || 6 || yád dha nūnáṃ yád vā yajñé yád vā pṛithivyā́m ádhi | áto no yajñám āṣúbhir mahemata ugrá ugrébhir ā́ gahi || 7 || ajirā́so hárayo yé ta āṣávo vā́tā iva prasakshíṇaḥ | yébhir ápatyam mánushaḥ paríyase yébhir víṣ-

49, 1 su-rā́dhasam. puru-vásuḥ sahásreṇa-iva. 2 satā́nīkā-iva. puru-bhójasaḥ. 3 mádāḥ yé. 4 pra-táraṇam. kshudrā́-iva. 5 naḥ. hiyānáḥ. 6 námasā úpa. ví-bhutim ákshita-vasum udrí -iva. ksháranti i°. 7 ha. mahe-mate. 8 te. pra-sakshíṇaḥ. pari-íyase.

vaṃ svàr dṛiṣé || 8 || etā́vatas ta īmaha índra sumnásya gómataḥ | yáthā prā́vo maghavan médhyātithiṃ yáthā nī́pātithiṃ dháne || 9 || yáthā káṇve maghavan trasádasyavi yáthā pakthé dáṣavraje | yáthā góṣarye ásanor ṛijíṣvaníndra gómad dhíraṇyavat || 10 || 15 ||

50.

Prá sú ṣrutáṃ surā́dhasam árcā ṣakrám abhíshṭaye | yáḥ sunvaté stuvaté kā́myaṃ vásu sahásreṇeva máṅhate || 1 || ṣatā́nīkā hetáyo asya dushṭárā índrasya samísho mahī́ḥ | girír ná bhujmā́ maghávatsu pinvate yád īṃ sutā́ ámandishuḥ || 2 || yád īṃ sutā́sa índavo 'bhí priyám ámandishuḥ | ā́po ná dhāyi sávanam ma ā́ vaso dúghā ivópa dāṣúshe || 3 || anehásaṃ vo hávamānam ūtáye mádhvaḥ ksharanti dhītáyaḥ | ā́ tvā vaso hávamānāsa índava úpa stotréshu dadhire || 4 || ā́ naḥ sóme svadhvará iyānó átyo ná toṣate | yáṃ te svadāvan svádanti gūrtáyaḥ pauré chandayase hávam || 5 || 16 ||

prá vīrám ugráṃ vívicim dhanaspṛítaṃ víbhūtiṃ rā́dhaso maháḥ | udríva vajrinn avató vasutvanā́ sádā pīpetha dāṣúshe || 6 || yád dha nūnám parāváti yád vā pṛithivyā́ṃ diví | yujāná indra háribhir mahemata ṛishvá ṛishvébhir ā́ gahi || 7 || rathiráso hárayo yé te asrídha ójo vā́tasya píprati | yébhir ní dásyum mánusho nighóshayo yébhiḥ svàḥ parī́yase || 8 || etā́vatas te vaso vidyā́ma ṣūra návyasaḥ | yáthā prā́va étaṣaṃ kṛítvye dháne yáthā váṣaṃ dáṣavraje || 9 || yáthā káṇve maghavan médhe adhvaré dīrghánīthe

---

49, 9 te īmahe. prá ā́⁰. médhya-atithim. nī́pa-atithim. 10 dáṣa-vraje. gó-ṣarye. ṛijíṣvani í⁰. híraṇya-vat. — 50, 1 su-rā́dhasam árca. sahásreṇa-iva. 2 ṣatá-anīkāḥ. dustárāḥ. sam-íshaḥ. 3 me. vaso *iti* (4. 9). dúghāḥ-iva úpa. 5 su-adhvaré. svadā-van. 6 dhana-spṛítam ví-bhutim. u. v. a. VIII, 49. 6. 7 y. dh. n. — y. v. p. VIII, 49, 7. mahe-mate. 8 h. y. t. VIII, 49, 8. ni-ghóshayaḥ. svàr *iti* svàḥ pari-ī́yase. 9 y. p. VIII, 49, 9. dáṣa-vraje. 10 y. k. m. VIII, 49, 10. dīrghá-nīthe.

dámūnasi | yáthā góṣarye ásishāso adrivo máyi gotrám haríṣríyam || 10 || 17 ||

51.

Yáthā mánau sā́ṃvaraṇau sómam indrā́pibaḥ sutám | nípātithau maghavan médhyātithau púshṭigau ṣrúshṭigau sácā || 1 || pārshadvāṇáḥ práskaṇvaṃ sám asādayac cháyānaṃ jívrim úddhitam | sahásrāṇy asishāsad gávām ríshis tvóto dásyave vṛíkaḥ || 2 || yá ukthébhir ná vindháte cikíd yá ṛishicódanaḥ | índraṃ tám áchā vada návyasyā maty árishyantaṃ ná bhójase || 3 || yásmā arkáṃ saptáṣīrshāṇam ānṛicús tridhátum uttamé padé | sá tv ìmá víṣvā bhúvanāni cikradad ā́d íj janishṭa paúṅsyam || 4 || yó no dātā́ vásūnām índraṃ táṃ hūmahe vayám | vidmá hy àsya sumatíṃ návīyasīṃ gaméma gómati vrajé || 5 || 18 ||

yásmai tváṃ vaso dānā́ya ṣíkshasi sá rāyás pósham aṣnute | táṃ tvā vayám maghavann indra girvaṇaḥ sutávanto havāmahe || 6 || kadā́ caná starír asi néndra saṣcasi dāṣúshe | úpopén nú maghavan bhúya ín nú te dā́naṃ devásya pṛicyate || 7 || prá yó nanakshé abhy ójasā krívim vadhaíḥ ṣúshṇaṃ nighosháyan | yadéd ástambhīt pratháyann amū́ṃ dívam ā́d íj janishṭa pā́rthivaḥ || 8 || yásyāyáṃ víṣva ā́ryo dásaḥ ṣevadhipā́ aríḥ | tiráṣ cid aryé rúṣame párīravi túbhyét só ajyate rayíḥ || 9 || turaṇyávo mádhumantaṃ ghṛitaṣcútaṃ víprāso arkám ānṛicuḥ | asmé rayíḥ paprathe vṛíshṇyaṃ ṣávo 'smé suvānása índavaḥ || 10 || 19 ||

50, 10 gó-ṣarye ásisāsaḥ. hari-ṣríyam. — 51, 1 indra á°. nípa -atithau. médhya-atithau púshṭi-gau srúshṭi-gau. 2 asadayat ṣ°. asisāsat. tvá-utaḥ. 3 ṛishi-códanaḥ. ácha. mati. 4 yásmai. saptá-ṣīrshāṇam. tri-dhātum. tú i°. ít. 5 vidmá hí a° su-matím. 6 vaso *iti*. sutá-vantaḥ. 7 ná i°. úpa-upa ít. ít. 8 abhí. ni-ghosháyan yadā́ it. it. 9 yásya a°. ṣevadhi-pā́ḥ. túbhya it. 10 ghṛita-ṣcútam. asmé *iti* (2).

52.

Yáthā mánau vívasvati sómaṃ ṣakrāpibaḥ sutám | yáthā tritė chánda indra jújoshasy āyaú mādayase sácā || 1 || príshadhre médhye mātaríṣvaníndra suvāné ámandathāḥ | yáthā sómaṃ dáṣaṣipre dáṣoṇye syū́maraṣmāv ṛíjūnasi || 2 || yá ukthā́ kévalā dadhé yáḥ sómaṃ dhṛishitā́pibat | yásmai víshṇus tríṇi padā́ vicakramá úpa mitrásya dhármabhiḥ || 3 || yásya tvám indra stómeshu cākáno vā́je vājiñ chatakrato | táṃ tvā vayáṃ sudúghām iva godúho juhūmási ṣravasyávaḥ || 4 || yó no dātā́ sá naḥ pitā́ mahā́ñ ugrá īṣānakṛít | áyāmann ugró maghávā purūvásur gór áṣvasya prá dātu naḥ || 5 || 20 ||

yásmai tváṃ vaso dānā́ya máṅhase sá rāyás pósham invati | vasūyávo vásupatiṃ ṣatákratuṃ stómair índraṃ havāmahe || 6 || kadā́ caná prá yuchasy ubhé ní pāsi jánmanī | túrīyāditya hávanaṃ ta indriyám ā́ tasthāv amṛítaṃ diví || 7 || yásmai tvám maghavann indra girvaṇaḥ ṣíksho ṣíkshasi dāṣúshe | asmā́kaṃ gíra utá sushṭutíṃ vaso kaṇvavác chriṇudhī hávam || 8 || ástāvi mánma pūrvyám bráhméndrāya vocata | pūrvír ṛitásya bṛihatír anūshata stotúr medhā́ asṛikshata || 9 || sám índro rā́yo bṛihatír adhūnuta sáṃ kshoṇí sám u sū́ryam | sáṃ ṣukrā́saḥ ṣúcayaḥ sáṃ gávāṣiraḥ sómā índram amandishuḥ || 10 || 21 ||

53.

Upamáṃ tvā maghónāṃ jyéshṭhaṃ ca vṛishabhā́ṇām |

52, 1 ṣakra á⁰. 2 mātaríṣvani í⁰. dáṣa-ṣipre dáṣa-oṇye syū́ma-raṣmau. 3 dhṛishitā́ á⁰. vi-cakramé. 4 ṣatakrato *iti* ṣata-krato. t. tv. v. 30, 10. sudúghām-iva go-dúhaḥ. 5 y. n. d. VIII, 51, 5. īṣāna-kṛít. puru-vásuḥ. 6 y. t. v. d. VIII, 51, 6. s. r. p. VIII, 51, 6. vasu-yávaḥ vásu-patim ṣatá-kratum. 7 ubhé *iti*. jánmanī *iti* túrīya ā⁰. te. 8 ṣíksho *iti*. su-stutím vaso *iti* kaṇva-vát ṣriṇudhi. 9 bráhma í⁰. 10 kshoṇí *iti*. gó-āṣiraḥ. — 53, 1 upa-mám.

pūrbhíttamam maghavann indra govídam íṣānaṃ rāyá īmahe || 1 || yá āyúṃ kútsam atithigvám árdayo vāvṛidhānó divé-dive | táṃ tvā vayáṃ háryaṣvaṃ ṣatákratuṃ vājayánto havāmahe || 2 || ā́ no víṣveshāṃ rásam mádhvaḥ siñcantv ádrayaḥ | yé parāváti sunviré jáneshv ā́ yé arvāvátī́ndavaḥ || 3 || víṣvā dvéshāṅsi jahí cā́va cā́ kṛidhi víṣve sanvantv ā́ vásu | ṣíshṭeshu cit te madirā́so aṅṣávo yátrā sómasya tṛimpási || 4 || 22 ||

índra nédīya éd ihi mitámedhābhir ūtíbhiḥ | ā́ ṣaṃtama ṣáṃtamābhir abhíshṭibhir ā́ svāpe svāpíbhiḥ || 5 || ājitúraṃ sátpatiṃ viṣvácarshaṇiṃ kṛidhí prajā́sv ā́bhagam | prá sū́ tirā ṣácībhir yé ta ukthínaḥ krátum punatá ānushák || 6 || yás te sā́dhishṭhó 'vase té syāma bhā́reshu te | vayáṃ hótrābhir utá deváhūtibhiḥ sasavā́ṅso manāmahe || 7 || aháṃ hí te harivo bráhma vājayúr ājíṃ yā́mi sádotíbhiḥ | tvā́m íd evá tám áme sám aṣvayúr gavyúr ágre mathīnā́m || 8 || 23 ||

54.

Etát ta indra vīryàṃ gīrbhír gṛiṇánti kārávaḥ | té stóbhanta ū́rjam āvan ghṛitaṣcútam paurā́so nakshan dhītíbhiḥ || 1 || nákshanta índram ávase sukṛityáyā yéshāṃ sutéshu mándase | yáthā saṃvarté ámado yáthā kṛiṣá evā́smé indra matsva || 2 || ā́ no víṣve sajóshaso dévāso gántanópa naḥ | vásavo rudrā́ ávase na ā́ gamañ chṛiṇvántu marúto hávam || 3 || pūshā́ víshṇur hávanam me sárasvaty ávantu saptá

53, 1 pūrbhít-tamam. go-vídam. 2 atithi-gvám. vavṛidhānáḥ. t. tv. v. 30, 10. hári-aṣvam ṣatá-kratum. 3 arvā-váti í⁰. 4 ca áva ca ā́. yátra. 5 ā́ ít. mitá-medhābhiḥ. su-āpe svāpí-bhiḥ. 6 āji-túram sát-patim viṣvá-carshaṇim. pra-jā́su ā́-bhagam. sú tira. te. punaté. 7 sā́dhishṭhaḥ á⁰. deváhūti-bhiḥ. 8 sádā ū⁰. — 54, 1 te. ghṛita-ṣcútam. 2 nákshante. su-kṛityáyā. sam-varté. kṛiṣé evá asmé *iti*. 3 sa-jóshasaḥ. gántana úpa. ṣṛiṇvántu. 4 sárasvatī.

síndhavaḥ | ā́po vā́taḥ párvatāso vánaspátiḥ ṣriṇótu prithiví hávam || 4 || 24 ||

yád indra rā́dho ásti te mā́ghonam maghavattama | téna no bodhi sadhamā́dyo vṛidhé bhágo dānā́ya vṛitrahan || 5 || ā́jipate nṛipate tvám íd dhí no vā́ja ā́ vakshi sukrato | vītī́ hótrābhir utá devávītibhiḥ sasavā́ṅso ví ṣriṇvire || 6 || sánti hy àryá āṣísha índra ā́yur jánānām | asmā́n nakshasva maghavann úpā́vase dhukshásva pipyúshīm ísham || 7 || vayáṃ ta indra stómebhir vidhema tvám asmā́kaṃ ṣatakrato | máhi sthūrā́ṃ ṣaṣayā́ṃ rā́dho áhrayam práskaṇvāya ní toṣaya || 8 || 25 ||

55.

Bhū́ríd índrasya vīryàṃ vy ákhyam abhy ā́yati | rā́dhas te dasyave vṛika || 1 || ṣatā́ṃ ṣvetā́sa ukshā́ṇo diví tā́ro ná rocante | mahnā́ dívaṃ ná tastabhuḥ || 2 || ṣatā́ṃ veṇū́ñ chatā́ṃ ṣúnaḥ ṣatā́ṃ cármāṇi mlātā́ni | ṣatā́m me balbajastukā́ árushīṇāṃ cátuḥṣatam || 3 || sudevā́ stha kāṇvāyanā váyo-vayo vicárántaḥ | á́ṣvāso ná caṅkramata || 4 || ā́d ít sāptásya carkirann ā́nūnasya máhi ṣrávaḥ | ṣyā́vīr atidhvasā́n patháṣ cákshushā caná saṃnáṣe || 5 || 26 ||

56.

Práti te dasyave vṛika rā́dho adarṣy áhrayam | dyaúr ná prathinā́ ṣávaḥ || 1 || dáṣa máhyam pautakratáḥ sahásrā dásyave vṛ́kaḥ | nítyād rāyó amaṅhata || 2 || ṣatā́m me gardabhā́nāṃ ṣatā́m ū́rṇāvatīnām | ṣatā́ṃ dāsā́ṅ áti srájaḥ || 3 || tátro ápi prā́ṇīyata pūtákratāyai vyàktā | á́ṣvānām ín ná

54, 5 sadha-mā́dyaḥ. vṛitra-han. 6 ā́ji-pate nṛi-pate. hí. vā́je. sukrato *iti* su-krato. devávīti-bhiḥ. 7 hí aryé ā-ṣíshaḥ índre. úpa á°. 8 te. ṣatakrato *iti* ṣata-krato. — 55, 1 bhū́ri ít. ví. abhí ā́ ayati. 3 ṣatā́m ṣ°. balbaja-stukā́ḥ. cátuḥ-ṣatam. 4 su-devā́ḥ. kāṇvāyanā́ḥ. vi-cárántaḥ. 5 ā́ á°. ati-dhvasā́n. sam-náṣe. — 56, 4 tátro *iti* prá anīyata pūtá-kratāyai ví-aktā. ít.

yūthyầm || 4 || ácety agníṣ cikitúr havyavấṭ sá sumádrathaḥ | agníḥ ṣukréṇa ṣocíshā bṛihát sū́ro arocata diví sū́ryo arocata || 5 || 27 ||

57.

Yuvám devā krátunā pūrvyéṇa yuktā́ ráthena tavisháṃ yajatrā | ā́gachataṃ nāsatyā ṣácībhir idáṃ tṛitī́yaṃ sávanam pibāthaḥ || 1 || yuvám devā́s tráya ekādaṣā́sah satyā́ḥ satyásya dadṛiṣe purástāt | asmā́kaṃ yajñáṃ sávanaṃ jushāṇā́ pātáṃ sómam aṣvinā dī́dyagnī || 2 || panā́yyaṃ tád aṣvinā kṛitáṃ vāṃ vṛishabhó divó rájasaḥ pṛithivyā́ḥ | sahásraṃ ṣáṅsā utá yé gávishṭau sárvāṅ ít tā́ṅ úpa yātā píbadhyai || 3 || ayáṃ vām bhāgó níhito yajatremā́ gíro nāsatyópa yātam | píbataṃ sómam mádhumantam asmé prá dāṣvā́ṅsam avataṃ ṣácībhiḥ || 4 || 28 ||

58.

Yám ṛitvíjo bahudhā́ kalpáyantaḥ sácetaso yajñám imáṃ váhanti | yó anūcānó brāhmaṇó yuktá āsīt kā́ svit tátra yájamānasya saṃvít || 1 || éka evā́gnír bahudhā́ sámiddha ékaḥ sū́ryo víṣvam ánu prábhūtaḥ | ékaivósháḥ sárvam idáṃ ví bhāty ékaṃ vá idáṃ ví babhūva sárvam || 2 || jyótishmantaṃ ketumántaṃ tricakrám sukháṃ rátham sushádam bhū́rivāram | citrā́maghā yásya yóge 'dhijajñe táṃ vāṃ huvé áti riktam píbadhyai || 3 || 29 ||

59.

Imā́ni vām bhāgadhéyāni sisrata índrāvaruṇā prá mahé sutéshu vām | yajñé-yajñe ha sávanā bhuraṇyátho yát su-

---

56, 5 havya-vā́ṭ. sumát-rathaḥ. — 57, 1 ā́ a°. 2 dī́dyagnī *iti* dī́di-agnī. 3 gó-ishṭau. yāta. 4 ní-hitaḥ yajatrā imā́ḥ. nāsatyā úpa. asmé *iti*. — 58, 1 sá-cetasaḥ. sam-vít. 2 evá a°. sám-iddhaḥ. prá-bhūtaḥ ékā evá u°. vaí. 3 tri-cakrám su-khám. su-sádam bhū́ri-vāram citrá-maghā. adhi-jajñe. — *Dieser Hymnus fehlt in mehreren Handschriften.* — 59, 1 bhāga-dhéyāni sisrate.

nvaté yájamānāya ṣíkshathaḥ || 1 || nishshídhvarīr óshadhīr ā́pa āstām índrāvaruṇā mahimā́nam ā́ṣata | yā́ sísratū rájasaḥ pāré ádhvano yáyoḥ ṣátrur nákir ā́deva óhate || 2 || satyám̐ tád indrāvaruṇā kṛiṣásya vām mádhva ūrmím̐ duhate saptá vā́ṇīḥ | tábhir dāṣvā́ṅsam avatam̐ ṣubhas patī yó vām ádabdho abhí pā́ti cíttibhiḥ || 3 || ghṛitaprúshaḥ saúmyā jīrádānavaḥ saptá svásāraḥ sádana ṛitásya | yā́ ha vām indrāvaruṇā ghṛitaṣcútas tábhir dhattam̐ yájamānāya ṣikshatam || 4 || [30] ||

ávocāma mahaté saúbhagāya satyám̐ tveshā́bhyām mahimā́nam indriyám | asmā́n sv ìndrāvaruṇā ghṛitaṣcútas tríbhiḥ sāptébhir avatam̐ ṣubhas patī || 5 || índrāvaruṇā yád ṛishíbhyo manīshā́m̐ vācó matím̐ ṣrutám adattam ágre | yā́ni sthā́nāny asṛijanta dhírā yajñám̐ tanvānā́s tápasābhy àpaṣyam || 6 || índrāvaruṇā saumanasám ádṛiptam̐ rāyás pósham̐ yájamāneshu dhattam | prajā́m pushṭím bhūtim asmā́su dhattam̐ dīrghāyutvā́ya prá tiratam̐ na ā́yuḥ || 7 || [31] ||

VĀLAKHILYAM̐ SAMĀPTAM.

59, 2 niḥ-sídhvarīḥ. sísratuḥ. ádevaḥ. 3 patī *iti* (5). 4 ghṛita-prúshaḥ saúmyāḥ jīrá-dānavaḥ. sádane. yā́ḥ. ghṛita-ṣcútaḥ (5). 6 sú i°. dhírāḥ. tápasā abhí a°. 7 pra-jā́m.

60.

Agna á yāhy agníbhir hótāram tvā vriṇīmahe | á tvám anaktu práyatā havíshmatī yájishṭham barhír āsáde || 1 || áchā hí tvā sahasaḥ sūno aṅgiraḥ srúcaṣ cáranty adhvaré | ūrjó nápātaṃ ghṛitákeṣam īmahe 'gníṃ yajñéshu pūrvyám || 2 || ágne kavír vedhā́ asi hótā pāvaka yákshyaḥ | mandró yájishṭho adhvaréshv íḍyo víprebhiḥ ṣukra mánmabhiḥ || 3 || ádrogham ā́ vahoṣató yavishṭhya devā́ñ ajasra vītáye | abhí práyāṅsi súdhitā́ vaso gahi mándasva dhītíbhir hitáḥ || 4 || tvám ít saprátha̅ asy ágne trātar ṛitás kavíḥ | tvā́ṃ víprāsaḥ samidhāna dīdiva ā́ vivāsanti vedhásaḥ || 5 || [32] ||

ṣócā ṣocishṭha dīdihí viṣé máyo rásva stotré mahā́ñ asi | devā́nāṃ ṣárman máma santu sūráyaḥ ṣatrūshā́haḥ svagnáyaḥ || 6 || yáthā cid vṛiddhám atasám ágne saṃjúrvasi kshámi | evá daha mitramaho yó asmadhrúg durmánmā káṣ ca vénati || 7 || mā́ no mártāya ripáve rakshasvíne mághásaṅsāya rīradhaḥ | ásredhadbhis taráṇibhir yavishṭhya ṣivébhiḥ pāhi pāyúbhiḥ || 8 || pāhí no agna ékayā pāhy ùtá dvitī́yayā | pāhí gīrbhís tisṛíbhir ūrjām pate pāhí catasṛíbhir vaso || 9 || pāhí víṣvasmād raksháso árāvṇaḥ prá sma vā́jeshu no 'va | tvā́m íd dhí nédishṭhaṃ devátātaya āpíṃ nákshāmahe vṛidhé || 10 || [33] ||

ā́ no agne vayovṛídhaṃ rayím pāvaka ṣáṅsyam | rā́svā

60, 1 ágne. prá-yatā. ā-sáde. 2 ácha. suno *iti*. ghṛitá-keṣam. 4 vaha u°. sú-dhitā ā́ vaso *iti*. 5 sa-práthāḥ. sam-idhāna. 6 ṣóca. ṣatru-sáhaḥ su-agnáyaḥ. 7 sam-júrvasi. evá. mitra-mahaḥ. asma-dhrúk duḥ-mánmā. 8 mā́ aghá-ṣaṅsaya. 9 agne. pāhí utá. vaso *iti*. 10 hí. devá-tataye. 11 vayaḥ-vṛídham. rā́sva.

ca na upamāte puruspṛíhaṃ súnītī sváyaṣastaram || 11 || yéna váñsāma pṛítanāsu ṣárdhatas táranto aryá ādíṣaḥ | sá tváṃ no vardha práyasā ṣacīvaso jínvā dhíyo vasuvídaḥ || 12 || ṣíṣāno vṛishabhó yathāgníḥ ṣṛíñge dávidhvat | tigmā́ asya hánavo ná pratidhṛíshe sujámbhaḥ sáhaso yahúḥ || 13 || nahí te agne vṛishabha pratidhṛíshe jámbhāso yád vitíshṭhase | sá tváṃ no hotaḥ súhutaṃ havísh kṛidhi váñsvā no váryā purú || 14 || ṣéshe vánesḥu mātróḥ sáṃ tvā mártāsa indhate | átandro havyá vahasi havishkṛíta ā́d íd devéshu rājasi || 15 || 34 ||

saptá hótāras tám íd īḷate tvā́gne sutyájam áhrayam | bhinátsy ádriṃ tápasā ví ṣocíshā prā́gne tishṭha jánāñ áti || 16 || agním-agniṃ vo ádhrigum huvéma vṛiktábarhishaḥ | agníṃ hitáprayasaḥ ṣaṣvatíshv ā́ hótāraṃ carshaṇīnā́m || 17 || kétena ṣárman sacate sushāmáṇy ágne túbhyaṃ cikitvánā | ishaṇyáyā naḥ pururū́pam ā́ bhara vā́jaṃ nédishṭham ūtáye || 18 || ágne járitar viṣpátis tepānó deva rakshásaḥ | áproshivān gṛiházpatir mahā́ñ asi divás pāyúr duroṇayúḥ || 19 || mā́ no ráksha ā́ veṣīd āghṛiṇīvaso mā́ yātúr yātumā́vatām | parogavyūty ánirām ápa kshúdham ágne sédha rakshasvínaḥ || 20 || 35 ||

61.

Ubháyaṃ ṣṛiṇávac ca na índro arvā́g idáṃ vácaḥ | satrácyā maghávā sómapītaye dhiyā́ ṣávishṭha ā́ gamat || 1 || táṃ hí svarā́jaṃ vṛishabháṃ tám ójase dhisháṇe nishṭata-

60, 10 upa-māte puru-spṛíham sú-nītī sváyaṣaḥ-taram. 12 ā -díṣaḥ. ṣacīvaso *iti* ṣacī-vaso jínva. vasu-vídaḥ. 13 yathā aº ṣṛíñge *iti*. prati-dhṛíshe (14) su-jámbhaḥ. 14 vi-tíshṭhase. s. tv. n. 12. hotar *iti* sú-hutam havíḥ. váñsva. 15 haviḥ-kṛítaḥ. 16 tvā aº su-tyájam. prá aº. 17 ádhri-gum. vṛiktá-barhishaḥ. hitá -prayasaḥ. 18 su-sāmáni. puru-rūpam. 19 gṛihá-patiḥ. 20 āghṛiṇivaso *ity* aghṛiṇi-vaso. yātu-mávatām paraḥ-gavyūti. — 61, 1 ṣṛiṇávat. sóma-pītaye. 2 sva-rájam. dhisháṇe *iti* niḥ -tatakshátuḥ.

kshátuḥ | utópamā́nām prathamó ní shīdasi sómakāmaṃ hí te mánaḥ || 2 || ā́ vṛishasva purūvaso sutásyendrā́ndhasaḥ | vidmā́ hí tvā harivaḥ pṛitsú sāsahím ádhṛishṭaṃ cid dadhṛishvāṇim || 3 || áprāmisatya maghavan táthéd asad índra krátvā yáthā vá̄ṣaḥ | sanéma vā́jaṃ táva ṣiprinn ávasā makshū́ cid yánto adrivaḥ || 4 || ṣagdhy ū̀ shú ṣacīpata índra víṣvābhir ūtíbhiḥ | bhágaṃ ná hí tvā yaṣásaṃ vasuvídam ánu ṣūra cárāmasi || 5 || 36 ||

pauró áṣvasya purukṛíd gávām asý útso deva hiraṇyáyaḥ | nákir hí dánam parimárdhishat tvé yád-yad yā́mi tád ā́ bhara || 6 || tvā́ṃ hy éhi cérave vidā́ bhágaṃ vásuttaye | úd vāvṛishasva maghavan gávishṭaya úd indrā́ṣvamishṭaye || 7 || tvā́m purū́ sahásrāṇi ṣatā́ni ca yūthā́ dānā́ya maṃhase | ā́ puraṃdarā́ṃ cakṛima vípravacasa índraṃ gā́yantó 'vase || 8 || avipró vā yád ávidhad vípro vendra te vácaḥ | sá prá mamandat tvāyā́ ṣatakrato prā́cāmanyo áhaṃsana || 9 || ugrábāhur mrakshakṛítvā puraṃdaró yádi me ṣṛiṇávad dhávam | vasūyávo vásupatiṃ ṣatákratuṃ stómair índraṃ havāmahe || 10 || 37 ||

ná pāpā́so manāmahe nā́rāyāso ná jáḷhavaḥ | yád ín nv índraṃ vṛíshaṇaṃ sácā suté sákhāyaṃ kṛiṇávāmahai || 11 || ugrā́ṃ yuyujma pṛítanāsu sāsahím ṛiṇákātim ádābhyam | védā bhṛimā́ṃ cit sánitā rathítamo vājínaṃ yám íd ū náṣat || 12 || yáta indra bháyāmahe táto no ábhayaṃ kṛidhi |

61, 2 utá upa-mā́nām. sīdasi sóma-kāmam. 3 puruvaso *iti* puru-vaso sutásya indra ā́° vidmá. sasahím. 4 áprāmi-satya. táthā ít. makshú. 5 ṣagdhí ūṃ̐ *iti* sú ṣacī-pate. vasu-vídam. 6 puru-kṛít. pari-márdhishat tvé *iti*. 7 hí ā́ ihi. vidā́ḥ. vavṛishasva. gó-ishṭaye. indra áṣvam-ishṭaye. 8 purú. puram-darám. vípra-vacasaḥ. gā́yantaḥ á°. 9 vā i°. ṣatakrato *iti* ṣata-krato prā́cā-manyo *iti* prā́cā-manyo áham-sana. 10 ugrá-bāhuḥ mraksha-kṛítvā puram-daráḥ. hávam vasu-yávaḥ vásu-patim ṣatá-kratum. 11 ná ā́°. ít nú. 12 sasahím ṛiṇá-kātim. véda. rathí-tamaḥ. ūṃ̐ *iti*.

mághavañ chagdhí táva tán na ūtíbhir ví dvísho ví mṛídho jahi || 13 || tváṃ hí rādhaspate rā́dhaso maháḥ ksháyasyási vidhatáḥ | táṃ tvā vayám maghavann indra girvaṇaḥ sutávanto havāmahe || 14 || índra spáḷ utá vṛitrahá paraspá no váreṇyaḥ | sá no rakshishac caramáṃ sá madhyamáṃ sá paṣcā́t patu naḥ puráḥ || 15 || [38] ||

tváṃ naḥ paṣcā́d adharā́d uttarā́t purá índra ní pāhi viṣvátaḥ | āré asmát kṛiṇuhi daívyam bhayám āré hetír ádevīḥ || 16 || adyā́dyā ṣváḥ-ṣva índra trā́sva paré ca naḥ | víṣvā ca no jaritṝ́n satpate áhā dívā náktaṃ ca rakshishaḥ || 17 || prabhaṅgī́ ṣū́ro maghávā tuvímaghaḥ sámmiṣlo viryā̀ya kám | ubhā́ te bāhū́ vṛíshaṇā ṣatakrato ní yá vájram mimikshátuḥ || 18 || [39] ||

62.

Pró asmā úpastutim bháratā yáj jújoshati | ukthaír índrasya máhinaṃ váyo vardhanti somíno bhadrā́ índrasya rātáyaḥ || 1 || ayujó ásamo nṛíbhir ékaḥ kṛishṭír ayā́syaḥ | purvír áti prá vāvṛidhe víṣvā jātā́ny ójasā bhadrā́ índrasya rātáyaḥ || 2 || áhitena cid árvatā jīrádānuḥ sishāsati | praváeyam indra tát táva vīryā̀ṇi karishyató bhadrā́ índrasya rātáyaḥ || 3 || ā́ yāhi kṛiṇávāma ta índra bráhmāṇi várdhanā | yébhiḥ ṣavishṭha cākáno bhadrám ihá ṣravasyaté bhadrā́ índrasya rātáyaḥ || 4 || dhṛishatáṣ cid dhṛishán mánaḥ kṛiṇóshīndra yát tvám | tīvraíḥ sómaiḥ saparyató námobhiḥ pratibhúshato bhadrā́ índrasya rātáyaḥ || 5 || áva

61, 13 ṣagdhí. tát. 14 rādhaḥ-pate. ksháyasya ási. sutá-vantaḥ. 15 índraḥ. vṛitra-hā́ paraḥ-pā́ḥ. rakshishat. 17 adyá-adya. sat-pate. 18 pra-bhaṅgī́. tuví-maghaḥ sám-miṣlaḥ. bahū́ iti. ṣatakrato iti ṣata-krato. — 62, 1 pró iti asmai úpa-stutim bhárata yát. 2 vavṛidhe. 3 jīrá-dānuḥ sisāsati pra-vā́cyam. 4 te. 5 dhṛishát kṛiṇóshi i°. prati-bhū́shataḥ.

cashṭa ṛícīshamo 'vatā́ñ iva mā́nushaḥ | jushṭví dákshasya somínaḥ sákhāyaṃ kṛiṇute yújaṃ bhadrá índrasya rātáyaḥ || 6 || 40 ||

víṣve ta indra vīryàṃ devá ánu krátuṃ daduḥ | bhúvo víṣvasya gópatiḥ purushṭuta bhadrá índrasya rātáyaḥ || 7 || gṛiṇé tád indra te ṣáva upamáṃ devátātaye | yád dháñsi vṛitrám ójasā ṣacīpate bhadrá índrasya rātáyaḥ || 8 || sámaneva vapushyatáḥ kṛiṇávan mánushā yugá | vidé tád índraṣ cétanam ádha ṣrutó bhadrá índrasya rātáyaḥ || 9 || új jātám indra te ṣáva út tvā́m út táva krátum | bhū́rigo bhū́ri vāvṛidhur mághavan táva ṣármaṇi bhadrá índrasya rātáyaḥ || 10 || aháṃ ca tváṃ ca vṛitrahan sáṃ yujyāva saníbhya á | arātīvā́ cid adrivó 'nu nau ṣūra mañsate bhadrá índrasya rātáyaḥ || 11 || satyám íd vā́ u táṃ vayám índraṃ stavāma nánṛitam | mahā́ñ ásunvato vadhó bhū́ri jyótīñshi sunvató bhadrá índrasya rātáyaḥ || 12 || 41 ||

63.

Sá pūrvyó mahánāṃ venáḥ krátubhir ānaje | yásya dvā́rā mánush pitā́ devéshu dhíya ānajé || 1 || divó mánaṃ nót sadan sómapṛishṭhāso ádrayaḥ | ukthá bráhma ca ṣáñsyā || 2 || sá vidvā́ñ áñgirobhya índro gā́ avṛiṇod ápa | stushé tád asya paúñsyam || 3 || sá pratnáthā kavivṛidhá índro vākásya vaksháṇiḥ | ṣivó arkásya hómany asmatrá gantv ávase || 4 || ā́d ū nú te ánu krátuṃ svā́hā várasya yájyavaḥ | ṣvātrám arkā́ anūshaténdra gotrásya dāváne || 5 || ín-

62, 6 cashṭe. 7 te. gó-patiḥ puru-stuta. 8 upa-mám. háñsi. ṣacī-pate. 9 sámanā-iva. kṛiṇávat. 10 út. bhū́rigo *iti* bhū́ri-go. vavṛidhuḥ. 11 vṛitra-han. arati-vá. adrivaḥ ánu. 12 vaí. ná á°. — 63, 1 mánuḥ. 2 ná út. sóma-pṛishṭhāsaḥ. 4 kavi-vṛidháḥ. 5 ūṃ́ *iti*. anūshata í°.

dre víṣvani vīryà kṛitáni kártvāni ca | yám arká adhvaráṃ vidúḥ || 6 || 42 ||

yát páñcajanyayā viṣéndre ghóshā ásṛikshata | ástṛiṇad barháṇa vipò 'ryó mánasya sá ksháyaḥ || 7 || iyám u te ánushṭutiṣ cakṛishé táni paúṅsyā | prắvaṣ cakrásya vartaním || 8 || asyá vṛíshṇo vyódana urú kramishṭa jīváse | yávaṃ ná paṣvá á dade || 9 || tád dádhānā avasyávo yushmábhir dákshapitaraḥ | syáma marútvato vṛidhé || 10 || bál ṛitvíyāya dhámna ríkvabhiḥ ṣūra nonumaḥ | jéshamendra tváya yujá || 11 || asmé rudrắ mehánā párvatāso vṛitrahátye bháraहūtau sajóshaḥ | yáḥ ṣáṅsate stuvaté dháyi pajrá índrajyeshṭha asmáṅ avantu deváḥ || 12 || 43 ||

64.

Út tvā mandantu stómaḥ kṛiṇushvá rádho adrivaḥ | áva brahmadvísho jahi || 1 || padá paṇíṅr arādháso ní bādhasva mahán asi | nahí tvā káṣ caná práti || 2 || tvám īṣishe sutắnām índra tvam ásutānām | tváṃ rắjā jánānām || 3 || éhi préhi ksháyo divy ắghóshañ carshaṇīnắm | óbhé pṛiṇāsi ródasī || 4 || tyáṃ cit párvataṃ giríṃ ṣatávantaṃ sahasríṇam | ví stotṛíbhyo rurojitha || 5 || vayám u tvā dívā suté vayáṃ náktaṃ havāmahe | asmákaṃ kắmam ắ pṛiṇa || 6 || 44 ||

kvà syá vṛishabhó yúvā tuvigrívo ánānataḥ | brahmá kás táṃ saparyati || 7 || kásya svit sávanaṃ vṛíshā jujushvắñ áva gachati | índraṃ ká u svid ắ cake || 8 || káṃ te dānấ asakshata vṛítrahan káṃ suvíryā | ukthé ká u svid ánta-

63, 7 viṣa í°. vipáḥ a°. 8 ánu-stutiḥ. prá a°. 9 vi-ódane. 10 dáksha-pitaraḥ. 11 dhắmne. jéshāma i°. 12 asmé *iti* rudrắḥ. vṛitra-hátye bhára-hutau sa-jóshaḥ. y. s. s. V, 42, 7. índra-jyeshṭhaḥ. — 64, 1 brahma-dvíshaḥ. 4 ā ihi prá ihi. diví ā-ghóshan. ắ ubhé *iti*. ródasī *iti*. 7 tuvi-grívaḥ. 9 vṛitra-han. su-vírya.

maḥ || 9 || ayám te mánushe jáne sómaḥ pūrúshu sūyate | tásyéhi prá dravā píba || 10 || ayám te ṣaryaṇávati sushómāyām ádhi priyáḥ | ārjīkíye madíntamaḥ || 11 || tám adyá rā́dhase mahé cā́rum mádāya ghṛíshvaye | éhīm indra drávā píba || 12 || 45 ||

65.

Yád indra prā́g ápāg údañ nyàg vā hūyáse nṛíbhiḥ | ā́ yāhi tū́yam āṣúbhiḥ || 1 || yád vā prasrávaṇe divó mādáyāse svàrṇare | yád vā samudré ándhasaḥ || 2 || ā́ tvā gīrbhír mahā́m urúm huvé gā́m iva bhójase | índra sómasya pītáye || 3 || ā́ ta indra mahimā́nam hárayo deva te máhaḥ | ráthe vahantu bíbhrataḥ || 4 || índra gṛiṇīshá u stushé mahā́ñ ugrá īṣānakṛít | éhi naḥ sutám píba || 5 || sutā́vantas tvā vayám práyasvanto havāmahe | idám no barhír āsáde || 6 || 46 ||

yác cid dhí ṣáṣvatām ásīndra sā́dhāraṇas tvám | tám tvā vayám havāmahe || 7 || idám te somyám mádhv ádhukshann ádribhir náraḥ | jushāṇá indra tát piba || 8 || víṣvāñ aryó vipaṣcító 'ti khyas tū́yam ā́ gahi | asmé dhehi ṣrávo bṛihát || 9 || dātā́ me pṛíshatīnām rā́jā hiraṇyavī́nām | mā́ devā́ maghávā rishat || 10 || sahásre pṛíshatīnām ádhi ṣcandrám bṛihát pṛithú | ṣukrám híraṇyam ā́ dade || 11 || nápāto durgáhasya me sahásreṇa surā́dhasaḥ | ṣrávo devéshv akrata || 12 || 47 ||

66.

Tárobhir vo vidádvasum índram sabádha ūtáye | bṛihád

64, 10 tásya ā́ ihi. drava. 11 su-sómāyām. 12 ā́ ihi īm. dráva. — 65, 1 yát — nṛíbhiḥ VIII, 4, 1. 2 pra-srávaṇe. svàḥ-nare. 4 te. 5 gṛiṇīshé. īṣāna-kṛít ā́ ihi. 6 sutá-vantaḥ. i. n. b. ā. 13, 7. 7 = IV, 32, 13. 9 vipaḥ-cítaḥ áti. a. dh. ṣ. b. 9, 8. 10 hiraṇya-vī́nām. devāḥ. 11 candrám. 12 duḥ-gáhasya. su-rā́dhasaḥ. — 66, 1 vidát-vasum. sa-bā́dhaḥ.

gā́yantaḥ sutásome adhvaré huvé bháraṃ ná kārínam || 1 || ná yáṃ dudhrā́ várante ná sthirā́ múro máde suṣiprám ándhasaḥ | yá ādṛ́tyā ṣaṣamānā́ya sunvaté dā́tā jaritrá ukthyàm || 2 || yáḥ ṣakró mṛikshó áṣvyo yó vā kíjo hiraṇyáyaḥ | sá ūrvásya rejayaty ápāvṛitim índro gávyasya vṛitrahā́ || 3 || níkhātaṃ cid yáḥ purusambhṛitáṃ vásū́d íd vápati dāṣúshe | vajrī́ suṣipró háryaṣva ít karad índraḥ krátvā yáthā váṣat || 4 || yád vāvántha purushṭuta purā́ cic chūra nṛiṇā́m | vayáṃ tát ta indra sám bharāmasi yajñám ukthám turáṃ vácaḥ || 5 || 48 ||

sácā sómeshu puruhūta vajrivo mádāya dyuksha somapāḥ | tvám íd dhí brahmakṛ́te kā́myaṃ vásu déshṭhaḥ sunvaté bhúvaḥ || 6 || vayám enam idā́ hyó 'pīpemehá vajríṇam | tásmā u adyá samanā́ sutám bharā́ nūnám bhūshata ṣruté || 7 || vṛ́kaṣ cid asya vāraṇá urāmáthir ā́ vayúneshu bhūshati | sémáṃ na stómaṃ jujushāṇá ā́ gahíndra prá citráyā dhiyā́ || 8 || kád ū nv àsyā́kṛitam índrasyāsti paúṅsyam | kéno nú kaṃ ṣrómatena ná ṣuṣruve janúshaḥ pári vṛitrahā́ || 9 || kád ū mahī́r ádhṛishṭā asya távishīḥ kád u vṛitraghnó ástṛitam | índro víṣvān bekanā́tāṅ ahardṛ́ṣa utá krátvā paṇī́ṅr abhí || 10 || 49 ||

vayáṃ ghā te ápūrvyéndra bráhmāṇi vṛitrahan | purūtámāsaḥ puruhūta vajrivo bhṛitíṃ ná prá bharāmasi || 11 || pūrvíṣ cid dhí tvé tuvikūrminn āṣáso hávanta indrotáyaḥ | tiráṣ cid aryáḥ sávanā́ vaso gahi ṣávishṭha ṣrudhí me há-

---

66, 1 sutá-some. 2 dudhrā́ḥ. sthirā́ḥ. su-ṣiprám. ā-dṛítya. jaritré. 3 ápa-vṛitim. vṛitra-hā́. 4 ní-khātam. puru-sambhṛitám vásu út. su-ṣipráḥ hári-aṣvaḥ. 5 vavántha puru-stuta. cit s°. te. 6 puru-huta. soma-pāḥ. hí brahma-kṛite. 7 ápīpema ihá. tásmai. bhara ā́. 8 urā-máthiḥ. sáḥ imám naḥ. gahi í°. 9 ūm̐ iti nú asya á° índrasya a°. kéno *iti*. vṛitra-hā́. 10 um̐ *iti*. vṛitra-ghnáḥ. beka-nāṭān ahaḥ-dṛiṣaḥ. 11 gha. ápūrvya í°. vṛitra-han puru-támāsaḥ puru-hūta. 12 hí tvé *iti* tuvi-kūrmin ā-ṣásaḥ hávante indra ū°. sávanā ā́ vaso *iti*.

vam || 12 || vayám gha te tvé íd v índra vípra ápi shmasi | nahí tvád anyáḥ puruhūta káś caná mághavann ásti marḍitá || 13 || tvám no asyá ámater utá kshudhò 'bhíśaster áva spṛidhi | tvám na ūtí táva citráyā dhiyá śíkshā śacishṭha gātuvít || 14 || sóma íd vaḥ sutó astu kálayo má bibhitana | ápéd eshá dhvasmáyati svayám ghaishó ápayati || 15 || 50 ||

67.

Tyán nú kshatríyāñ áva ādityán yācishāmahe | sumṛiḷīkáñ abhíshṭaye || 1 || mitró no áty aṅhatím várunaḥ parshad aryamá | ādityáso yáthā vidúḥ || 2 || téshām hí citrám ukthyàm várūtham ásti dāśúshe | ādityánām aramkṛíte || 3 || máhi vo mahatám ávo váruna mítrāryaman | ávāṅsy á vṛiṇīmahe || 4 || jīvān no abhí dhetanádityāsaḥ purá háthāt | kád dha stha havanaśrutaḥ || 5 || 51 ||

yád vaḥ śrāntáya sunvaté várūtham ásti yác chardíḥ | ténā no ádhi vocata || 6 || ásti devā aṅhór urv ásti rátnam ánāgasaḥ | ádityā ádbhutainasaḥ || 7 || má naḥ sétuḥ sished ayám mahé vṛiṇaktu nas pári | índra íd dhí śrutó vaśí || 8 || má no mṛicā ripūṇám vṛijinánām avishyavaḥ | dévā abhí prá mṛikshata || 9 || utá tvám adite mahy ahám devy úpa bruve | sumṛiḷīkám abhíshṭaye || 10 || 52 ||

párshi dīné gabhīrá áñ úgraputre jíghāṅsataḥ | mákis tokásya no rishat || 11 || anehó na uruvraja úrūci ví prásartave | kṛidhí tokáya jīváse || 12 || yé mūrdhánaḥ kshitīnám ádabdhāsaḥ sváyaśasaḥ | vratá rákshante adrúhaḥ || 13 ||

66, 13 v. gh. t. 11. tvé *iti*. smasi. puru-huta. 14 kshudháḥ abhí-śasteḥ. śíksha. gātu-vit. 15 ápa ít. dhvasmā a°. gha esháḥ ápa a°. — 67, 1 su-mṛiḷīkán. 3 aram-kṛíte. 4 máhi — ávo VIII, 47, 1. v. m. V, 67, 1. ā. á v. VIII, 27, 21. 5 dhetana ā°. ha. havana-śrutaḥ. 6 yát. téna. 7 urú. ádbhuta-enasaḥ. 8 siset. hí. 10 su-mṛiḷīkám. 11 gabhīré á úgra-putre. 12 uru-vraje. prá-sartave. 13 svá-yaśasaḥ.

té na asnó vrikāṇām ádityāso mumócata | stenám baddhám ivadite || 14 || ápo shú ṇa iyáṃ ṣárur ádityā ápa durmatíḥ | asmád etv ájaghnushī || 15 || 53 ||

ṣáṣvad dhí vaḥ sudānava ádityā ūtíbhir vayám | purá nūnám bubhujmáhe || 16 || ṣáṣvantaṃ hí pracetasaḥ pratiyántaṃ cid énasaḥ | dévāḥ kriṇuthá jīvása || 17 || tát sú no návyaṃ sányasa ádityā yán múmocati | bandhád baddhám ivādite || 18 || násmákam asti tát tára ádityāso atishkáde | yūyám asmábhyam mriḷata || 19 || má no hetír vivásvata ádityāḥ kritrímā ṣáruḥ | purá nú jaráso vadhīt || 20 || ví shú dvésho vy àṅhatím ádityāso ví sáṃhitam | víshvag ví vrihatā rápaḥ || 21 || 54 ||

Caturtho 'dhyāyaḥ.

68.

Á tvā ráthaṃ yáthotáye sumnáya vartayāmasi | tuvikurmím ritīsháham índra ṣávishṭha sátpate || 1 || túviṣushma túvikrato ṣácīvo víṣvayā mate | á paprātha mahitvaná || 2 || yásya te mahiná maháḥ pári jmāyántam īyátuḥ | hástā vájraṃ hiraṇyáyam || 3 || viṣvánarasya vas pátim ánānatasya ṣávasaḥ | évaiṣ ca carshaṇīnám ūtí huve ráthānām || 4 || abhíshṭaye sadávridhaṃ svàrmīḷheshu yáṃ náraḥ | nánā hávanta ūtáye || 5 || 1 ||

parómātram ṛícīshamam índram ugráṃ surádhasam | íṣānaṃ cid vásūnām || 6 || táṃ-tam íd rádhase mahá índraṃ codāmi pītáye | yáḥ pūrvyám ánushṭutim íṣe krishṭīnáṃ nritúḥ || 7 || ná yásya te ṣavasāna sakhyám ānáṅṣa már-

67, 14 baddhám-ivadite (18). 15 ápo *iti* sú naḥ. duḥ-matíḥ 16 hí. su-dānavaḥ. 17 pra-cetasaḥ prati-yántam. 18 t. s. n. IV, 55, 10. sányase. á. y. m. VIII, 18, 12. 19 ná a°. ati-skáde 21 sú. ví a°. sám-hitam. vrihata. — 68, 1 yátha u°. tuvi-kūrmím riti-sáham. sát-pate. 2 túvi-ṣushma túvikrato *iti* túvi-krato. sadá-vridham svàḥ-mīḷheshu. hávante. 6 paráḥ-mātram. su-rādhasam. 7 mahé. ánu-stutim.

tyaḥ | nákiḥ ṣávāṅsi te naṣat || 8 || tvótāsas tvā́ yujā́psú sū́rye mahád dhánam | jáyema pṛitsú vajrivaḥ || 9 || táṃ tvā yajñébhir īmahe táṃ gīrbhír girvaṇastama | índra yáthā cid ā́vitha vā́jeshu purumā́yyam || 10 || 2 ||

yásya te svādú sakhyáṃ svādví práṇītir adrivaḥ | yajñó vitantasā́yyaḥ || 11 || urú ṇas tanvè tána urú ksháyāya nas kṛidhi | urú ṇo yandhi jīvásc || 12 || urúṃ nṛíbhya urúṃ gáva urúṃ ráthāya pánthām | devávītiṃ manāmahe || 13 || úpa mā shádḍ dvā́-dvā náraḥ sómasya hárshyā | tíshṭhanti svādurātáyaḥ || 14 || ṛijrā́v indrotá ā́ dade hárī ríkshasya sūnávi | āṣvamedhásya róhitā || 15 || 3 ||

suráthāñ ātithigvé svabhīṣū́ñr ārkshé | āṣvamedhé supéṣasaḥ || 16 || shálḷ áṣvāñ ātithigvá indroté vadhū́mataḥ | sáca pūtákratau sanam || 17 || aíshu cetad vṛíshaṇvaty antár ṛijréshv árushī | svabhīṣúḥ káṣāvatī || 18 || ná yushmé vājabandhavo ninitsúṣ caná mártyaḥ | avadyám ádhi dīdharat || 19 || 4 ||

69.

Prá-pra vas trishṭúbham ísham mandádvīrāyéndave | dhiyā́ vo medhásātaye púraṃdhyā́ vivāsati || 1 || nadáṃ va ódatīnāṃ nadáṃ yóyuvatīnām | pátiṃ vo ághnyānāṃ dhenūnā́m ishudhyasi || 2 || tā́ asya sū́dadohasaḥ sómaṃ ṣrīṇanti pṛíṣnayaḥ | jánman devā́nāṃ víṣas trishv ā́ rocané diváḥ || 3 || abhí prá gópatiṃ giréndram arca yáthā vidé | sūnúṃ satyásya sátpatim || 4 || ā́ hárayaḥ sasṛijriré 'rushīr ádhi barhíshi | yátrābhí saṃnávāmahe || 5 || 5 ||

68, 9 tvā́-ūtāsaḥ. yujā́ a°. 10 puru-mā́yyam. 11 prá-nītiḥ. 12 naḥ (2). táne. 13 gáve. devá-vītim. 14 svādu-rātáyaḥ. 15 indroté. hárī *iti*. 16 su-ráthān. su-abhīṣū́n. su-péṣasaḥ. 17 ātithi-gvé. pūtá-kratau. 18 ā́ e°. vṛíshaṇ-vatī. su-abhīṣúḥ. 19 yushmé *iti* vāja-bandhavaḥ. — 69, 1 v. t. í. VIII, 7, 1. mandát-vīrāya í°. medhá-sātaye púram-dhyā ā́. 3 sū́da-dohasaḥ. trishú. gó-patim girā́ í°. sát-patim. 5 sasṛijrire á°. yátra a° sam-návāmahe.

índrāya gā́va āṣíram duduhré vajríṇe mádhu | yát sīm upahvaré vidát || 6 || úd yád bradhnásya vishṭápam gṛihám índraṣ ca gánvahi | mádhvaḥ pītvā́ sacevahi tríḥ saptá sákhyuḥ padé || 7 || árcata prā́rcata príyamedhāso árcata | árcantu putrakā́ utá púram ná dhṛishṇv àrcata || 8 || áva svarāti gárgaro godhā́ pári sanishvaṇat | píṅgā pári canishkadad índrāya bráhmódyatam || 9 || ā́ yát pátanty enyàḥ sudúghā ánapasphuraḥ | apasphúram gṛibhāyata sómam índrāya pā́tave || 10 || 6 ||

ápād índro ápād agnír víṣve devā́ amatsata | váruṇa íd ihá kshayat tám ā́po abhy ànūshata vatsám saṃṣíṣvarīr iva || 11 || sudevó asi varuṇa yásya te saptá síndhavaḥ | anukshára̍nti kākúdam sūrmyàm sushirā́m iva || 12 || yó vyátīṅr áphāṇayat súyuktāñ úpa dāṣúshe | takvó netā́ tád íd vápur upamā́ yó ámucyata || 13 || átíd u ṣakrá ohata índro víṣvā áti dvíshaḥ | bhinát kanína odanám pacyámānam paró girā́ || 14 || arbhakó ná kumārakó 'dhi tishṭhan návam rátham | sá pakshan mahishám mṛigám pitré mātré vibhukrátum || 15 || ā́ tū́ suṣipra dampate rátham tishṭhā hiraṇyáyam | ádha dyukshám sacevahi sahásrapādam arushám svastigā́m anehásam || 16 || tám ghem itthā́ namasvína úpa svarā́jam āsate | ártham cid asya súdhitam yád étava āvartáyanti dāváne || 17 || ánu pratnásyaúkasaḥ priyámedhāsa eshām | pū́rvām ánu práyatim vṛiktábarhisho hitáprayasa āṣata || 18 || 7 ||

Saptamo 'nuvākaḥ.

69, 6 ā-ṣíram. upa-hvaré. 8 prá a⁰ príya-medhāsaḥ. dhṛishṇú a⁰. 9 sanisvanat. caniskadat. bráhma út-yatam. 10 su-dúghāḥ ánapa-sphuraḥ apa-sphúram. 11 abhí a⁰. saṃṣíṣvarīḥ-iva. 12 su-deváḥ. anu-kshára̍nti. sushirā́m-iva. 13 sú-yuktān. upa-mā́. 14 áti ít. ohate. 15 ádhi tishṭhat. pakshat. vibhu-krátum. 16 tú su-ṣipra dam-pate. tishṭha. sahásra-pādam. svasti-gā́m. tam — āsate 36, 7. sú-dhitam. étave ā-vartáyanti. 18 á. p. 30, 9. priyá-medhāsaḥ. p. á. p. 126, 5. vṛiktá-barhishaḥ. hitá-prayasaḥ.

70.

Yó rā́jā carshaṇīnā́ṃ yā́tā ráthebhir ádhriguḥ | víṣvāsāṃ tarutā́ pṛ́tanānāṃ jyéshṭho yó vṛitrahā́ gṛiṇé || 1 || índraṃ táṃ ṣumbha puruhanmann ávase yásya dvitā́ vidhartári | hástāya vájraḥ práti dhāyi darṣató mahó divé ná sū́ryaḥ || 2 || nákish ṭáṃ kármaṇā naṣad yáṣ cakā́ra sadā́vṛidham | índraṃ ná yajñaír viṣvágūrtam ṛ́bhvasam ádhṛishṭaṃ dhṛishṇvòjasam || 3 || áshāḷham ugrám pṛ́tanāsu sāsahíṃ yásmin mahī́r urujráyaḥ | sáṃ dhenávo jā́yamāne anonavur dyā́vaḥ kshā́mo anonavuḥ || 4 || yád dyā́va indra te ṣatáṃ ṣatám bhū́mīr utá syúḥ | ná tvā vajrin sahásraṃ sū́ryā ánu ná jātám ashṭa ródasī || 5 || 8 ||

ā́ paprātha mahinā́ vṛ́shṇyā vṛishan víṣvā ṣavishṭha ṣávasā | asmā́ñ ava maghavan gómati vrajé vájriñ citrā́bhir ūtíbhiḥ || 6 || ná sīm ádeva āpad ísham dīrghāyo mártyaḥ | étagvā cid yá étaṣā yuyójate hárī índro yuyójate || 7 || táṃ vo mahó mahā́yyam índraṃ dānā́ya sakshánim | yó gādhéshu yá ā́raṇeshu hávyo vā́jeshv ásti hávyaḥ || 8 || úd ū shú ṇo vaso mahé mṛiṣásva ṣūra rā́dhase | úd ū shú mahyaí maghavan maghā́ttaya úd indra ṣrávase mahé || 9 || tvám na indra ṛitayús tvānído ní tṛimpasi | mádhye vasishva tuvinṛimṇorvór ní dāsáṃ ṣiṣnatho háthaiḥ || 10 || 9 ||

anyávratam ámānusham áyajvānam ádevayum | áva sváḥ sákhā dudhuvīta párvataḥ sughnā́ya dásyum párvataḥ || 11 || tvám na indrāsāṃ háste ṣavishṭha dāváne | dhānā́nāṃ ná

70, 1 ádhri-guḥ. vṛitra-hā́. 2 puru-hanman. vi-dhartári. 3 n. ṭ. k. n. VIII, 31, 17. sadā́-vṛidham. viṣvá-gurtam. dhṛishṇú-ojasam. 4 sasahím. uru-jráyaḥ. 5 syúr *iti* syúḥ. ródasī *iti*. 7 dīrghā́yo *iti* dīrgha-āyo. éta-gvā. hárī *iti*. 8 a-áraṇeshu. 9 uṁ *iti* sú (2) naḥ vaso *iti*. maghā́ttaye. 10 indra. tvā-nídaḥ. tuvi-nṛimṇa uº. 11 anyá-vratam. su-ghnā́ya. 12 t. n. i. 9. āsam.

sáṃ gṛibhāyāsmayúr dvíḥ sáṃ gṛibhāyāsmayúḥ || 12 || sákhāyaḥ krátum ichata kathá rādhāma ṣarásya | úpastutim bhojáḥ sūrír yó áhrayaḥ || 13 || bhúribhiḥ samaha ṛíshibhir barhíshmadbhi stavishyase | yád itthám ékam-ekam íc chára vatsán parādádaḥ || 14 || karṇagṛíhyā maghávā ṣauradevyó vatsáṃ nas tribhyá ánayat | ajáṃ sūrír ná dhátave || 15 || 10 ||

71.

Tváṃ no agne máhobhiḥ pāhí víṣvasyā árāteḥ | utá dvishó mártyasya || 1 || nahí manyúḥ paúrusheya íṣe hí vaḥ priyajāta | tvám íd asi kshápāvān || 2 || sá no víṣvebhir devébhir úrjo napād bhádraṣoce | rayíṃ dehi viṣvávāram || 3 || ná tám agne árātayo mártaṃ yuvanta rāyáḥ | yáṃ tráyase dāṣváṅsam || 4 || yáṃ tváṃ vipra medhásātāv ágne hinóshi dhánāya | sá távotí góshu gántā || 5 || 11 ||

tváṃ rayím puruvíram ágne dāṣúshe mártāya | prá ṇo naya vásyo ácha || 6 || urushyá ṇo mā́ párā dā aghāyaté jātavedaḥ | durādhyè mártāya || 7 || ágne mákish ṭe devásya rātím ádevo yuyota | tvám īṣishe vásūnām || 8 || sá no vásva úpa māsy úrjo napān máhinasya | sákhe vaso jaritṛíbhyaḥ || 9 || áchā naḥ ṣīráṣocishaṃ gíro yantu darṣatám | áchā yajñáso námasā purūvásum purupraṣastám ūtáye || 10 || 12 ||

agníṃ sūnúṃ sáhaso jātávedasaṃ dānáya váryāṇām | dvitá yó bhúd amṛíto mártyeshv á hótā mandrátamo viṣí || 11 || agníṃ vo devayajyáyāgním prayaty àdhvaré | agníṃ

70, 12 gṛibhāya a° (2). 13 úpa-stutim. 14 samaha. barhíshmat-bhiḥ. ít ṣ°. parā-dádaḥ. 15 karṇa-gṛíhya. ā́ a°. — 71, 1 tv. n. a. 31, 9. 2 priya-jāta. 3 bhádra-ṣoce. viṣvá-vāram. 5 medhá-sātau. táva ūtí. 6 puru-víram. naḥ. 7 urushyá naḥ. agha-yaté jata-vedaḥ duḥ-ādhyè. 8 mākiḥ te. 9 napat. vaso *iti*. 10 ácha (2). ṣirá-ṣocisham (14). puru-vásum puru-praṣastám. 11 jatá-vedasam. 12 deva-yajyáyā a° pra-yatí a°.

dhīshú prathamám agním árvaty agním kshaítrāya sā́dhase || 12 || agnír ishā́ṃ sakhyé dadātu na íṣe yó váryāṇām | agníṃ toké tánaya ṣáṣvad īmahe vásuṃ sántaṃ tanūpā́m || 13 || agním īḷishvā́vase gā́thābhiḥ ṣīráṣocisham | agníṃ rāyé purumīḷha ṣrutáṃ náro 'gníṃ sudītáye chardíḥ || 14 || agníṃ dvésho yótavaí no griṇīmasy agníṃ ṣáṃ yóṣ ca dátave | víṣvāsu vikshv àvitéva hávyo bhúvad vástur rishūṇā́m || 15 || 13 ||

72.

Havísh kriṇudhvam ā́ gamad adhvaryúr vanate púnaḥ | vidvā́ñ asya praṣā́sanam || 1 || ní tigmám abhy àṅṣúṃ sídad dhótā manā́v ádhi | jushāṇó asya sakhyám || 2 || antár ichanti táṃ jáne rudrám paró manīsháyā | gribhṇánti jihváyā sasám || 3 || jāmy àtītape dhánur vayodhā́ aruhad vánam | drishádaṃ jihváyā́vadhīt || 4 || cáran vatsó rúṣann ihá nidātā́raṃ ná vindate | véti stótava ambyàm || 5 || 14 ||

utó nv àsya yán mahád áṣvāvad yójanam brihád | dāmā́ ráthasya dádriṣe || 6 || duhánti saptaíkām úpa dvā́ páñca srijataḥ | tīrthé síndhor ádhi svaré || 7 || ā́ daṣábhir vivásvata índraḥ kóṣam acucyavīt | khédayā trivritā diváḥ || 8 || pári tridhā́tur adhvaráṃ jūrṇír eti návīyasī | mádhvā hótāro añjate || 9 || siñcánti námasāvatám uccā́cakram párijmānam | nīcī́nabāram ákshitam || 10 || 15 ||

abhyā́ram íd ádrayo níshiktam púshkare mádhu | avatásya visárjane || 11 || gā́va úpāvatāvatám mahī́ yajñásya

71, 13 tanu-pā́m. 14 īḷishva á°. puru-mīḷha. su-dītáye. 15 vikshú avitā́-iva. — 72, 1 havíḥ. púnar *iti*. pra-ṣā́sanam. 2 abhí a°. hótā. 4 jāmí a°. vayaḥ-dhā́ḥ. jihváyā ā́ a°. 5 ni-dātā́ram. stótave. 6 utó *iti* nú a° yát. áṣva-vat. 7 saptá é°. 8 tri-vritā. 9 tri-dhā́tuḥ. 10 námasā a° uccā́-cakram pári-jmānam nīcī́na-bāram. 11 abhi-ā́ram. ní-siktam. vi-sárjane. 12 úpa avata a° mahī́ *iti*.

rapsúdā | ubhā́ kárṇā hiraṇyáyā || 12 || ā́ suté siñcata ṣríyaṃ ródasyor abhiṣríyam | rasā́ dadhīta vṛishabhám || 13 || té jānata svám okyàṃ sáṃ vatsā́so ná mātṛíbhiḥ | mithó nasanta jāmíbhiḥ || 14 || úpa srákveshu bápsataḥ kṛiṇvaté dharúṇaṃ diví | índre agnā́ námaḥ svàḥ || 15 || 16 ||

ádhukshat pipyúshīm ísham ū́rjaṃ saptápadīm aríḥ | sū́ryasya saptá raṣmíbhiḥ || 16 || sómasya mitrāvaruṇóditā sū́ra ā́ dade | tád ā́turasya bheshajám || 17 || utó nv àsya yát padáṃ haryatásya nidhānyàm | pári dyā́ṃ jihváyātanat || 18 || 17 ||

73.

Úd īrāthām ṛitāyaté yuñjā́thām aṣvinā rátham | ánti shád bhūtu vām ávaḥ || 1 || nimíshaṣ cij jávīyasā ráthenā́ yātam aṣvinā | ánti shád — || 2 || úpa stṛiṇītam átraye hiména gharmám aṣvinā | ánti shád — || 3 || kúha sthaḥ kúha jagmathuḥ kúha ṣyenéva petathuḥ | ánti shád — || 4 || yád adyá kárhi kárhi cic chuṣrūyā́tam imáṃ hávam | ánti shád — || 5 || 18 ||

aṣvínā yāmahū́tamā nédishṭhaṃ yāmy ā́pyam | ánti shád — || 6 || ávantam átraye gṛiháṃ kṛiṇutáṃ yuváṃ aṣvinā | ánti shád — || 7 || várethe agním ātápo vádate valgv átraye | ánti shád — || 8 || prá saptávadhrir āṣásā dhā́rām agnér aṣāyata | ánti shád — || 9 || ihá gataṃ vṛishaṇvasū ṣṛiṇutám ma imáṃ hávam | ánti shád — || 10 || 19 ||

kím idáṃ vām purāṇaváj járator iva ṣasyate | ánti shád

72, 13 abhi-ṣríyam. 15 svàr *iti* svàḥ. 16 saptá-padīm. 17 mitrāvaruṇā út-itā sūre. 18 utó — yát 6. ni-dhānyàm. jihváyā a°. — 73, 1 ṛita-yaté. sát. 2 ni-míshaḥ cit. ráthena ā́. 4 ṣyenā́ iva. 5 cit ṣuṣruyā́tam. 6 yāma-hū́tamā. 8 várethe *iti*. ā-tápaḥ. valgú. 9 saptá-vadhriḥ ā-ṣásā. 10 ihá ā́. vṛishaṇvasū *iti* vṛishaṇ-vasū. me. 11 purāṇa-vát.

— || 11 || samānám vām sajātyàm samānó bándhur aṣvinā | ánti shád — || 12 || yó vām rájāṅsy aṣvinā rátho viyáti ródasī | ánti shád — || 13 || á no gávyebhir áṣvyaiḥ sahásrair úpa gachatam | ánti shád — || 14 || má no gávyebhir áṣvyaiḥ sahásrebhir áti khyatam | ánti shád — || 15 || aruṇápsur ushá abhūd ákar jyótir ṛitávarī | ánti shád — || 16 || aṣvínā sú vicákaṣad vṛikshám paraṣumáñ iva | ánti shád — || 17 || púram ná dhṛishṇav á ruja kṛishṇáyā bādhitó viṣá | ánti shád || 18 || 20 ||

74.

Viṣó-viṣo vo átithim vājayántaḥ purupriyám | agním vo dúryam váca stushé ṣūshásya mánmabhiḥ || 1 || yám jánāso havíshmanto mitrám ná sarpírāsutim | praṣáṅsanti práṣastibhiḥ || 2 || pányāṅsam jātávedasam yó devátāty údyatā | havyány aírayat diví || 3 || ágamma vṛitrahántamam jyéshṭham agním ánavam | yásya ṣrutárvā bṛihánn ārkshó ánīka édhate || 4 || amṛítam jātávedasam tirás támāṅsi darṣatám | ghṛitáhavanam ídyam || 5 || 21 ||

sabádho yám jánā imè 'gním havyébhir íḷate | júhvānāso yatásrucaḥ || 6 || iyám te návyasī matír ágne ádhāyy asmád á | mándra sújāta súkrató 'mūra dásmáṭithe || 7 || sá te agne ṣámtamā cánishṭhā bhavatu priyá | táyā vardhasva súshṭutaḥ || 8 || sá dyumnaír dyumnínī bṛihád úpopa ṣrávasi ṣrávaḥ | dádhīta vṛitratúrye || 9 || áṣvam íd gám rathaprám

---

73, 12 sa-jātyàm. 13 vi-yáti ródasī *iti*. 16 aruṇá-psuḥ. ṛitá-varī. 17 vi-cákaṣat. 18 dhṛishṇo *iti*. — 74, 1 puru-priyám. vácaḥ. 2 sarpíḥ-āsutim pra-ṣáṅsanti práṣasti-bhiḥ. jātá-vedasam (5). 3 út-yatā. 4 á a⁰ vṛitrahán-tamam. ánīke. 5 ghṛitá-āhavanam. 6 sa-bádhaḥ (12). imé a⁰. yatá-srucaḥ. 7 sú-jāta súkrato *iti* sú-krato á⁰ dásma á⁰. 8 sú-stutaḥ. 9 úpa-upa. vṛitra-túrye (12). 10 ratha-prám.

tveshám índraṃ ná sátpatim | yásya ṣrávāṅsi tū́rvatha pányam-panyaṃ ca krishṭáyaḥ || 10 || 22 ||

yáṃ tvā gopávano girā́ cánishṭhad agne aṅgiraḥ | sá pāvaka ṣrudhī hávam || 11 || yáṃ tvā jánāsa ī́ḷate sabā́dho vā́jasātaye | sá bodhi vṛitratū́rye || 12 || aháṃ huvāná ārkshé ṣrutárvaṇi madacyúti | ṣárdhāṅsīva stukāvínām mṛikshā́ ṣīrshā́ caturṇā́m || 13 || mā́ṃ catvā́ra āṣávaḥ ṣávishṭhasya dravitnávaḥ | suráthāso abhí práyo vákshan váyo ná túgryam || 14 || satyám ít tvā mahenadi párushṇy áva dediṣam | ném āpo aṣvadā́taraḥ ṣávishṭhād asti mártyaḥ || 15 || 23 ||

75.

Yukshvā́ hí devahū́tamāṅ áṣvāṅ agne rathī́r iva | ní hótā pūrvyáḥ sadaḥ || 1 || utá no deva devā́ṅ áchā voco vidúshṭaraḥ | ṣrád víṣvā vā́ryā kṛidhi || 2 || tváṃ ha yád yavishṭhya sáhasaḥ sūnav āhuta | ṛitā́vā yajñíyo bhúvaḥ || 3 || ayám agníḥ sahasríṇo vā́jasya ṣatínas pátiḥ | mūrdhā́ kaví rayīṇā́m || 4 || táṃ nemím ṛibhávo yathā́ namasva sáhūtibhiḥ | nédīyo yajñám aṅgiraḥ || 5 || 24 ||

tásmai nūnám abhídyave vācā́ virūpa nítyayā | vṛíshṇe codasva sushṭutím || 6 || kám u shvid asya sénayāgnér ápākacakshasaḥ | paṇíṃ góshu starāmahe || 7 || mā́ no devā́nāṃ víṣaḥ prasnātī́r ivosrā́ḥ | kṛiṣáṃ ná hāsur ághnyāḥ || 8 || mā́ naḥ samasya dūḍhyàḥ páridveshaso aṅhatíḥ | ūrmír ná nā́vam ā́ vadhīt || 9 || námas te agna ójase gṛiṇánti deva kṛishṭáyaḥ | ámair amítram ardaya || 10 || 25 ||

74, 10 sát-patim. 11 ṣrudhi. 12 vā́ja-sātaye. 13 mada-cyúti ṣárdhāṅsi-iva. 14 su-ráthāsaḥ. 15 mahe-nadi. ná īm. aṣva-dā́taraḥ. — 75, 1 yukshvá. deva-hū́tamān. 2 ácha. 3 sūno *iti* ā-huta ṛitá-vā. 4 kavíḥ. 5 yathā ā. sáhūti-bhiḥ. 6 abhí-dyave. vi-rūpa. su-stutím. 7 svit. sénayā a⁰ ápāka-cakshasaḥ. 8 prasnātíḥ-iva u⁰. 9 duḥ-dhyàḥ pári-dveshasaḥ. 10 agne.

kuvít sú no gávishṭayé 'gne saṃvéshisho rayím | úrukṛid urú ṇas kṛidhi || 11 || mā́ no asmín mahādhané párā varg bhārabhṛíd yathā | saṃvárgaṃ sáṃ rayíṃ jaya || 12 || anyám asmád bhiyā́ iyám ágne síshaktu duchúnā | várdhā no ámavac chávaḥ || 13 || yásyā́jushan namasvínaḥ ṣámīm ádurmakhasya vā | táṃ ghéd agnír vṛidhā́vati || 14 || párasyā ádhi saṃvátó 'varā́ñ abhy ā́ tara | yátrāhám ásmi tā́ñ ava || 15 || vidmā́ hí te purā́ vayám ágne pitúr yáthā́vasaḥ | ádhā te sumnám īmahe || 16 ||[26] ||

76.

Imáṃ nú māyínaṃ huva índram ī́ṣānam ójasā | marútvantaṃ ná vṛiñjáse || 1 || ayám índro marútsakhā ví vṛitrásyābhinac chíraḥ | vájreṇa ṣatáparvaṇā || 2 || vāvṛidhānó marútsakhéndro ví vṛitrám airayat | sṛiján samudríyā apáḥ || 3 || ayáṃ ha yéna vā́ idáṃ svàr marútvatā jitám | índreṇa sómapītaye || 4 || marútvantam ṛijīshíṇam ójasvantaṃ virapṣínam | índraṃ gīrbhír havāmahe || 5 || índram pratnéna mánmanā marútvantaṃ havāmahe | asyá sómasya pītáye || 6 ||[27] ||

márutvā́ñ indra mīḍhvaḥ píbā sómaṃ ṣatakrato | asmín yajñé purushṭuta || 7 || túbhyéd indra marútvate sutā́ḥ sómāso adrivaḥ | hṛidā́ hūyanta ukthínaḥ || 8 || píbéd indra marútsakhā sutáṃ sómaṃ dívishṭishu | vájraṃ ṣíṣāna ójasā

75, 11 gó-ishṭaye á° sam-véshishaḥ. úru-kṛit. naḥ. 12 mahā-dhané. bhāra-bhṛít. sam-várgam. 13 bhiyaí. sísaktu. várdha áma-vat ṣ°. 14 yásya ájushat. áduḥ-makhasya. gha ít. vṛidhā́ a°. 15 sam-vátaḥ á° abhí. yátra a°. 16 vidmá. yáthā á° ádha. — 76, 1 huve. 2 marút-sakhā (9). vṛitrásya abhinat ṣ°. ṣatá-parvaṇā. 3 vavṛidhānáḥ marút-sakhā í°. 4 vaí. sóma-pītaye. 5 vi-rapṣínam. 6 a. s. p. 22, 1. 7 píba. ṣatakrato *iti* ṣata-krato. puru-stuta. 8 túbhya ít. hūyante. 9 píba ít.

|| 9 || uttíshṭhann ójasā sahá pītví ṣípre avepayaḥ | sómam indra camū́ sutám || 10 || ánu tvā ródasī ubhé krákshamāṇam akṛipetām | índra yád dasyuhā́bhavaḥ || 11 || vácam ashṭā́padīm aháṃ návasraktim ṛitaspríṣam | índrāt pári tanvàm mame || 12 || [28] ||

77.

Jajñānó nú ṣatákratur ví pṛichad íti mātáram | ká ugrā́ḥ ké ha ṣṛiṇvire || 1 || ā́d īṃ ṣavasy àbravīd aurṇavābhám ahīṣúvam | té putra santu nishṭúraḥ || 2 || sám ít tā́n vṛitrahā́khidat khé arā́ñ iva khédayā | právṛiddho dasyuhā́bhavat || 3 || ékayā pratidhā́pibat sākáṃ sárāṅsi triṅṣátam | índraḥ sómasya kāṇukā́ || 4 || abhí gandharvám atṛiṇad abudhnéshu rájassv ā́ | índro brahmábhya íd vṛidhé || 5 || [29] ||

nír āvidhyad giríbhya ā́ dhāráyat pakvám odanám | índro bundáṃ svā̀tatam || 6 || ṣatábradhna íshus táva sahásraparṇa éka ít | yám indra cakṛishé yújam || 7 || téna stotríbhya ā́ bhara nṛíbhyo nā́ribhyo áttave | sadyó jātá ṛibhushṭhira || 8 || etā́ cyautnā́ni te kṛitā́ várshishṭhāni párīṇasā | hṛidā́ vīḍv àdhārayaḥ || 9 || víṣvét tā́ víshṇur ā́bharad urukramás tvéshitaḥ | ṣatáṃ mahishā́n kshīrapākám odanáṃ varāhám índra emushám || 10 || tuvikshám te súkṛitaṃ sūmáyaṃ dhánuḥ sādhúr bundó hiraṇyáyaḥ | ubhā́ te bāhū́ ráṇyā súsaṃskṛita ṛidūpé cid ṛidūvṛídhā || 11 || [30] ||

76, 10 ut-tíshṭhan. ṣipre *iti*. camū *iti*. 11 ánu-ubhé VIII, 6, 38. dasyu-hā́ ā°. 12 ashṭā́-padīm. náva-sraktim ṛita-spṛíṣam. — 77, 1 ṣatá-kratuḥ. ké. 2 ṣavasí a°. niḥ-túraḥ. 3 vṛitra-hā́ a°. prá-vṛiddhaḥ dasyu-hā́ a°. 4 prati-dhā́ a°. 6 avidhyat. sú-ātatam. 7 ṣatá-bradhnaḥ. sahásra-parṇaḥ. 8 ṛibhu-sthira. 9 vīḷú a°. 10 víṣvā ít. ā́ a° uru-kramáḥ tvā́-ishitaḥ. kshīra-pākám. 11 tuvi-kshám. sú-kṛitam su-máyam. u. t. b. VIII, 61, 18. sú-saṃskṛitā ṛidu-pé. ṛidu-vṛídhā.

78.

Puroḷā́ṣaṃ no ándhasa índra sahásram ā́ bhara | ṣatā́ ca ṣūra gónām || 1 || ā́ no bhara vyáñjanaṃ gā́m áṣvam abhyáñjanam | sácā manā́ hiraṇyáyā || 2 || utá naḥ karṇaṣóbhanā purū́ṇi dhṛishṇav ā́ bhara | tváṃ hí ṣṛiṇvishé vaso || 3 || nákīṃ vṛidhīká indra te ná sushā́-ná sudā́ utá | nányás tvác chūra vāghátaḥ || 4 || nákīm índro níkartave ná ṣakráḥ páriṣaktave | víṣvaṃ ṣṛiṇoti páṣyati || 5 || 31 ||

sá manyúm mártyānām ádabdho ní cikīshate | purā́ nidáṣ cikīshate || 6 || krátva ít pūrṇám udáraṃ turásyāsti vidhatáḥ | vṛitraghnáḥ somapā́vnaḥ || 7 || tvé vásūni sáṃgatā víṣvā ca soma saúbhagā | sudā́tv áparihvṛitā || 8 || tvā́m íd yavayúr máma kā́mo gavyúr hiraṇyayúḥ | tvā́m aṣvayúr éshate || 9 || távéd indrāhám āṣásā háste dā́traṃ canā́ dade | dinásya vā maghavan sámbhṛitasya vā pūrdhí yávasya kāṣínā || 10 || 32 ||

79.

Ayáṃ kṛitnúr ágṛibhīto viṣvajíd udbhíd ít sómaḥ | ṛíshir vípraḥ kā́vyena || 1 || abhy ū̃rṇoti yán nagnám bhisháktí víṣvaṃ yát turám | prém andháḥ khyan níḥ ṣroṇó bhūt || 2 || tváṃ soma tanūkṛídbhyo dvéshobhyo ’nyákṛitebhyaḥ | urú yantā́si várūtham || 3 || tváṃ cittí táva dákshair divá ā́ pṛithivyā́ ṛijīshin | yā́vīr aghásya cid dvéshaḥ || 4 ||

78, 2 vi-áñjanam. abhi-áñjanam. 3 karṇa-ṣóbhanā. dhṛishṇo *iti*. vaso *iti*. 4 su-sā́ḥ. su-dā́ḥ. ná a° tvát ṣ°. 5 ní-kartave. pári-ṣaktave. 7 turásya a°. vṛitra-ghnáḥ soma-pā́vnaḥ. 8 tvé *iti*. sám-gatā. su-dā́tu ápari-hvṛita. 9 ā́ ī°. 10 táva ít indra a° ā-ṣásā. caná ā́°. sám-bhṛitasya. — 79, 1 viṣva-jít ut-bhít. 2 abhí ū° yát. prá īm (6). khyat. 3 tanūkṛít-bhyaḥ. anyá-kṛitebhyaḥ. yantā́ asi.

arthíno yánti céd ártham gáchān íd dadúsho rātím | vavṛijyús tríshyataḥ kā́mam || 5 || 33 ||

vidád yát pūrvyám nashṭám úd īm ṛitāyúm īrayat | prém ā́yus tārīd átīrṇam || 6 || suṣévo no mṛiḷayā́kur ádṛiptakratur avātáḥ | bhávā naḥ soma sám hṛidé || 7 || mā́ naḥ soma sám vīvijo mā́ ví bībhishathā rājan | mā́ no hā́rdi tvishā́ vadhīḥ || 8 || áva yát své sadhásthe devā́nām durmatī́r íkshe | rā́jann ápa dvíshaḥ sedha mīḍhvo ápa srídhaḥ sedha || 9 || 34 ||

80.

Nahy ànyám baḷā́karam marḍitā́ram ṣatakrato | tvám na indra mṛiḷaya || 1 || yó naḥ ṣáṣvat purā́vithā́mṛidhro vā́jasātaye | sá tvám na indra mṛiḷaya || 2 || kím aṅgá radhracódanaḥ sunvānásyāvitéd asi | kuvít sv ìndra ṇaḥ ṣákaḥ || 3 || índra prá ṇo rátham ava paṣcā́c cit sántam adrivaḥ | purástād enam me kṛidhi || 4 || hánto nú kím āsase prathamám no rátham kṛidhi | upamám vājayú ṣrávaḥ || 5 || 35 ||

ávā no vājayúm rátham sukáram te kím ít pári | asmā́n sú jigyúshas kṛidhi || 6 || índra dṛíhyasva pū́r asi bhadrā́ ta eti nishkṛitám | iyám dhī́r ṛitvíyāvatī || 7 || mā́ sīm avadyá ā́ bhag urví kā́shṭhā hitám dhánam | apā́vṛiktā aratnáyaḥ || 8 || turī́yam nā́ma yajñíyam yadā́ káras tád uṣmasi | ā́d ít pátir na ohase || 9 || ávīvṛidhad vo amṛitā ámandīd ekadyū́r devā́ utá yā́ṣ ca devīḥ | tásmā u rā́dhaḥ kṛiṇuta praṣastám prātár makshū́ dhiyā́vasur jagamyāt || 10 || 36 ||

Ashṭamo 'nuvākaḥ.

79, 5 ca ít. 6 ṛita-yúm. 7 su-ṣévaḥ. ádṛipta-kratuḥ. bháva. 8 bībhishathāḥ. 9 sadhá-sthe. duḥ-matī́ḥ. — 80, 1 nahí a° baḷā́ á°. ṣatakrato *iti* ṣata-krato. 2 purā́ ā́vitha á° vā́ja-sātaye. sá *etc.* VI, 45, 17. 3 radhra-códanaḥ sunvānásya avitā́ ít. sú i° naḥ 4 naḥ. paṣcā́t. 5 hánto *iti.* upa-mám. 6 áva. su-káram. 7 te. niḥ-kṛitám. ṛitvíya-vatī. 8 avadyé. apa-ā́vṛiktāḥ. 10 eka-dyū́ḥ. tásmai. pra-ṣastám. prātár *etc.* 58, 9.

81.

Ā́ tū́ na indra kshumántam citrám grābhám sáṃ gṛibhāya | mahāhastí dákshiṇena || 1 || vidmā́ hí tvā tuvikūrmíṃ tuvídeshṇaṃ tuvī́magham | tuvimātrám ávobhiḥ || 2 || nahí tvā ṣūra devā́ ná mártāso dítsantam | bhīmáṃ ná gáṃ vāráyante || 3 || éto nv índraṃ stávāméṣānaṃ vásvaḥ svarā́jam | ná rā́dhasā mardhishan naḥ || 4 || prá stoshad úpa gāsishac chrávat sā́ma gīyámānam | abhí rā́dhasā jugurat || 5 || 37 ||

ā́ no bhara dákshiṇenābhí savyéna prá mṛiṣa | índra mā́ no vásor nír bhāk || 6 || úpa kramasvā́ bhara dhṛishatá dhṛishṇo jánānām | ádāṣūshṭarasya védaḥ || 7 || índra yá u nú te ásti vā́jo víprebhiḥ sánitvaḥ | asmā́bhiḥ sú táṃ sanuhi || 8 || sadyojúvas te vā́jā asmábhyaṃ viṣváṣcandrāḥ | váṣaiṣ ca makshū́ jarante || 9 || 38 ||

Pañcamo 'dhyāyaḥ.

82.

Ā́ prá drava parāváto 'rvāvátaṣ ca vṛitrahan | mádhvaḥ práti prábharmaṇi || 1 || tīvrā́ḥ sómāsa ā́ gahi sutā́so mādayishṇávaḥ | píbā dadhṛíg yáthocishé || 2 || ishā́ mandasvā́d u té 'raṃ várāya manyáve | bhúvat ta indra ṣáṃ hṛidé || 3 || ā́ tv àṣatrav ā́ gahi ny ùkthā́ni ca hūyase | upamé rocané diváḥ || 4 || túbhyāyám ádribhiḥ sutó góbhiḥ ṣrītó mádāya kám | prá sóma indra hūyate || 5 || 1 ||

81, 1 ā́ t. n. i. 10, 11. mahā-hastí. 2 vidmá. tuvi-kurmim tuví-deshṇam tuví-magham tuvi-mātrám. 3 devā́ḥ. 4 é. n. í. stávāma VIII, 24, 19. íṣānam. sva-rā́jam. mardhishat. 5 gāsishat s⁰. 6 ā́ n. b. III, 30, 19. dákshiṇena a⁰. 7 kramasva ā. dhṛishṇo *iti*. ádāṣuḥ-tarasya. 9 sadyaḥ-júvaḥ. viṣvá-candrāḥ. makshú. — 82, 1 vṛitra-han. prá-bharmaṇi. 2 t. s. ā g. 23, 1. piba. yáthā o⁰. 3 mandasva ā́t. te á⁰. te. 4 tú aṣatro *iti*. ní u⁰. upa-mé. 5 túbhya a⁰.

índra ṣrudhí sú me hávam asmé sutásya gómataḥ | ví pītíṃ triptím aṣnuhi || 6 || yá indra camasésbv ā́ sómaṣ camū́shu te sutáḥ | píbéd asya tvám īṣishe || 7 || yó apsú candrámā iva sómaṣ camū́shu dádṛiṣe | píbéd asya tvám īṣishe || 8 || yáṃ te ṣyenáḥ padā́bharat tiró rájāṅsy áspṛitam | píbéd asya tvám īṣishe || 9 || 2 ||

83.

Devā́nām íd ávo mahát tád ā́ vṛiṇīmahe vayám | vṛ́shṇām asmábhyam ūtáye || 1 || té naḥ santu yújaḥ sádā váruṇo mitró aryamā́ | vṛidhā́saṣ ca prácetasaḥ || 2 || áti no vishpitā́ purú naubhír apó ná parshatha | yūyám ṛitásya rathyaḥ || 3 || vāmáṃ no astv aryaman vāmáṃ varuṇa ṣáṅsyam | vāmáṃ hy ā̀vṛiṇīmáhe || 4 || vāmásya hí pracetasa íṣānāṣo riṣādasaḥ | ném ādityā aghásya yát || 5 || 3 ||

vayám íd vaḥ sudānavaḥ kshiyánto yā́nto ádhvann ā́ | dévā vṛidhā́ya hūmahe || 6 || ádhi na indraishāṃ víshṇo sajātyā̀nām | itā́ máruto áṣvinā || 7 || prá bhrātṛitváṃ sudānavó 'dha dvitā́ samānyā́ | mātúr gárbhe bharāmahe || 8 || yūyáṃ hí shṭhā́ sudānava índrajyeshṭhā abhídyavaḥ | ádhā cid va utá bruve || 9 || 4 ||

84.

Préshṭhaṃ vo átithiṃ stushé mitrám iva priyám | agníṃ rátham ná védyam || 1 || kavím iva prácetasaṃ yáṃ deváso ádha dvitā́ | ní mártyeshv ādadhúḥ || 2 || tváṃ yavishṭha

---

82, 6 asmé *iti*. 7 píba ít. 9 padā́ ā́ á°. — 83, 2 v. m. a. 26, 4. prá-cetasaḥ. 4 hí ā-vṛiṇīmáhe. 5 pra-cetasaḥ. ná īm. 6 su-dānavaḥ. dévāḥ. 7 indra e° víshṇo *iti* sa-jātyā̀nām itá. 8 su-dānavaḥ á°. 9ª = VI, 51, 15. ádha. — 84, 2 prá-cetasam. ā-dadhúḥ.

dāṣúsho nṛíñh pāhi ṣṛiṇudhí gíraḥ | rákshā tokám utá tmánā || 3 || káyā te agne aṅgira ū́rjo napād úpastutim | várāya deva manyáve || 4 || dā́ṣema kásya mánasā yajñásya sahaso yaho | kád u voca idáṃ námaḥ || 5 || 5 ||

ádhā tváṃ hí nas káro víṣvā asmábhyaṃ sukshitíḥ | vā́jadraviṇaso gíraḥ || 6 || kásya nūnám párīṇaso dhíyo jinvasi dampate | góshātā yásya te gíraḥ || 7 || tám marjayanta sukrátum puroyā́vānam ājíshu | svéshu ksháyeshu vājínam || 8 || kshéti kshémebhiḥ sādhúbhir nákir yáṃ ghnánti hánti yáḥ | ágne suvíra edhate || 9 || 6 ||

85.

Ā́ me hávaṃ nāsatyā́ṣvinā gáchataṃ yuvám | mádhvaḥ sómasya pītā́ye || 1 || imám me stómam aṣvinemám me ṣṛiṇutaṃ hávam | mádhvaḥ sómasya pītáye || 2 || ayáṃ vāṃ kṛíshṇo aṣvinā hávate vājinīvasū | mádhvaḥ sómasya pītáye || 3 || ṣṛiṇutáṃ jaritúr hávaṃ kṛíshṇasya stuvató narā | mádhvaḥ sómasya pītáye || 4 || chardír yantam ádābhyaṃ víprāya stuvaté narā | mádhvaḥ sómasya pītáye || 5 || 7 ||

gáchataṃ dāṣúsho gṛihám itthā́ stuvató aṣvinā | mádhvaḥ sómasya pītáye || 6 || yuñjáthāṃ rásabhaṃ ráthe vīḍvàṅge vṛishaṇvasū | mádhvaḥ sómasya pītáye || 7 || trivandhuréṇa trivṛítā ráthenā́ yātam aṣvinā | mádhvaḥ sómasya pītáye || 8 || nú me gíro nāsatyā́ṣvinā prā́vataṃ yuvám | mádhvaḥ sómasya pītáye || 9 || 8 ||

84, 3 ṣṛiṇudhí. ráksha. 4 úpa-stutim. 5 yaho *iti*. voce. 6 ádha. su-kshitíḥ vā́ja-draviṇasaḥ. 7 dam-pate gó-sātā. 8 su-krátum puraḥ-yā́vānam. 9 su-víraḥ. — 85, 1 nāsatyā á° (9). 2 aṣvinā i°. 3 vājinīvasu *iti* vājinī-vasū. 7 vīḷú-aṅge vṛishaṇ-vasū *iti* vṛishaṇ-vasū. 8 tri-vandhuréṇa tri-vṛítā ráthena ā́. 9 nú. prá a°.

86.

Ubhā́ hí dasrā́ bhishájā mayobhúvobhā́ dákshasya vácaso babhūváthuḥ | tā́ vāṃ víṣvako havate tanūkṛithé mā́ no ví yaushṭaṃ sakhyā́ mumócatam || 1 || kathā́ nūnáṃ vāṃ vímanā úpa stavad yuváṃ dhíyaṃ dadathur vásyaïshṭaye | tā́ vāṃ víṣvako — || 2 || yuváṃ hí shmā purubhujemám edhatúṃ vishṇāpvè dadáthur vásyaïshṭaye | tā́ vāṃ víṣvako — || 3 || utá tyáṃ vīrám dhanasā́m ṛijīshíṇaṃ dūré cit sántam ávase havāmahe | yásya svā́dishṭhā sumatíḥ pitúr yathā mā́ no ví yaushṭaṃ sakhyā́ mumócatam || 4 || ṛiténa deváḥ savitā́ ṣamāyata ṛitásya ṣṛíṅgam urviyā́ ví paprathe | ṛitáṃ sāsāha máhi cit pṛitanyató mā́ no ví yaushṭaṃ sakhyā́ mumócatam || 5 || 9 ||

87.

Dyumní vāṃ stómo aṣvinā krívir ná séka ā́ gatam | mádhvaḥ sutásya sá diví priyó narā pātáṃ gaurā́v ivériṇe || 1 || píbataṃ gharmám mádhumantam aṣvinā́ barhíḥ sīdataṃ narā | tā́ mandasānā́ mánusho duroṇá ā́ ní pātaṃ védasā váyaḥ || 2 || ā́ vāṃ víṣvābhir ūtíbhiḥ priyámedhā ahūshata | tā́ vartír yātam úpa vṛiktábarhisho júshṭaṃ yajñáṃ dívishṭishu || 3 || píbataṃ sómam mádhumantam aṣvinā́ barhíḥ sīdataṃ sumát | tā́ vāvṛidhānā́ úpa sushṭutíṃ divó gantáṃ gaurā́v ivériṇam || 4 || ā́ nūnáṃ yātam aṣvinā́ṣvebhiḥ prushitápsubhiḥ | dásrā híraṇyavartanī ṣubhas patī pātáṃ sómam ṛitāvṛidhā || 5 || vayáṃ hí vāṃ hávāmahe vipanyávo

---

86, 1 mayaḥ-bhúvā u°. tanū-kṛithé. 2 ví-manāḥ. vásyaḥ -ishṭaye (3). 3 sma puru-bhujā i°. 4 dhana-sā́m. su-matíḥ. 5 ṣam-āyate. sasāha. — 87, 1 séke. gauraú-iva í° (4). 2 aṣvinā ā́. duroṇé. 3 ā́ — ahūshata VIII, 8, 18. vṛiktá-barhishaḥ. 4 u. a. b. s. 2. vavṛidhānaú. su-stutím. 5 ā́ — aṣvinā VIII, 8, 2. áṣvebhiḥ prushitápsu-bhiḥ. híraṇyavartanī *iti* híraṇya-vartanī. patī *iti*. p. s. ṛi. 47, 3. 6 v. h. v. h. VIII, 26, 9.

víprāso vā́jasātaye | tā́ valgū́ dasrā́ purudáṅsasā dhiyā́ṣvinā ṣrushṭy ā́ gatam || 6 || 10 ||

88.

Tā́ṃ vo dasmám ṛitīshā́haṃ vásor mandānám ándhasaḥ | abhí vatsā́ṃ ná svásareshu dhenáva índraṃ gīrbhír navāmahe || 1 || dyukshā́ṃ sudā́nuṃ távishībhir ā́vṛitam girī́ṃ ná purubhójasam | kshumántaṃ vā́jaṃ ṣatínaṃ sahasríṇam makshū́ gómantam īmahe || 2 || ná tvā bṛihánto ádrayo váranta indra vīḷávaḥ | yád dítsasi stuvaté mā́vate vásu nákish ṭád ā́ mināti te || 3 || yóddhāsi krátvā ṣávasotá daṅsánā víṣvā jātā́bhí majmánā | ā́ tvāyám arká ūtáye vavartati yā́ṃ gótamā ájījanan || 4 || prá hí ririkshá ójasā divó ántebhyas pári | ná tvā vivyāca rája indra pā́rthivam ánu svadhā́ṃ vavakshitha || 5 || nákiḥ párishṭir maghavan maghásya te yád dāṣúshe daṣasyási | asmā́kam bodhy ucáthasya coditā́ máṅhishṭho vā́jasātaye || 6 || 11 ||

89.

Bṛihád índrāya gāyata máruto vṛitrahántamam | yéna jyótir ájanayann ṛitāvṛídho devā́ṃ devā́ya jā́gṛivi || 1 || ápādhamad abhíṣastīr aṣastihā́théndro dyumny ā́bhavat | devā́s ta indra sakhyā́ya yemire bṛíhadbhāno márudgaṇa || 2 || prá va índrāya bṛihaté máruto bráhmārcata | vṛitrā́ṃ hanati vṛitrahā́ ṣatákratur vájreṇa ṣatáparvaṇā || 3 || abhí prá bhara dhṛishatā́ dhṛishanmanaḥ ṣrávaṣ cit te asad bṛihát | ár-

---

87, 6 vā́ja-sātaye. t. v. d. VI, 62, 5. puru-dáṅsasā dhiyā́ á° ṣrushṭī́. — 88, 1 ṛiti-sáham. 2 su-dā́num. ā́-vṛitam. puru-bhójasam. makshú. 3 várante. nákiḥ tát. 4 yóddhā asi. ṣávasā utá. jātā́ a°. tvā a°. 5 ririkshé. 6 vā́ja-sātaye. — 89, 1 vṛitrahán-tamam. ṛita-vṛídhaḥ. 2 ápa a° abhí-ṣastīḥ aṣasti-hā́ átha í° dyumnī́ ā́ a°. te. bṛíhadbhāno *iti* bṛíhat-bhāno márut-gaṇa. 3 bráhma a°. vṛitra-hā́ ṣatá-kratuḥ. ṣatá-parvaṇā. 4 dhṛishat-manaḥ.

shantv ā́po jávasā ví mātáro háno vṛitrám̐ jáyā svàḥ || 4 || yáj jā́yathā apūrvya mághavan vṛitrahátyāya | tát pṛithivī́m aprathayas tád astabhnā utá dyā́m || 5 || tát te yajñó ajāyata tád arká utá háskṛitiḥ | tád víṣvam abhibhū́r asi yáj jātám̐ yác ca jántvam || 6 || āmā́su pakvám aíraya ā́ sū́ryam̐ rohayo diví | gharmám̐ ná sā́man tapatā suvṛiktíbhir júshṭam̐ gírvaṇase bṛihát || 7 || 12 ||

90.

Ā́ no víṣvāsu hávya índraḥ samátsu bhūshatu | úpa bráhmāṇi sávanāni vṛitrahā́ paramajyā́ ṛ́cīshamaḥ || 1 || tvám̐ dātā́ prathamó rā́dhasām asy ási satyá īṣānakṛ́t | tuvidyumnásya yújyā́ vṛiṇīmahe putrásya ṣávaso maháḥ || 2 || bráhmā ta indra girvaṇaḥ kriyánte ánatidbhutā | imā́ jushasva haryaṣva yójanéndra yā́ te ámanmahi || 3 || tvám̐ hí satyó maghavann ánānato vṛitrā́ bhū́ri nyṛiñjáse | sá tvám̐ ṣavishṭha vajrahasta dāṣúshe 'rvā́ñcam̐ rayím ā́ kṛidhi || 4 || tvám indra yaṣā́ asy ṛijīshī́ ṣavasas pate | tvám̐ vṛitrā́ṇi hañsy apratíny éka íd ánuttā carshaṇīdhṛ́itā || 5 || tám u tvā nūnám asura prácetasam̐ rā́dho bhāgám ivemahe | mahī́va kṛ́ittiḥ ṣaraṇā́ ta indra prá te sumnā́ no aṣnavan || 6 || 13 ||

91.

Kanyā̀ vā́r avāyatī́ sómam ápi srutā́vidat | ástam bhárant abravīd índrāya sunavai tvā ṣakrā́ya sunavai tvā || 1 ||

89, 4 jáya svàr *iti* svàḥ. 5 yát. vṛítra-hátyāya. 6 abhi-bhū́ḥ. yát (2). tapata suvṛiktí-bhiḥ. — 90, 1 samát-su. vṛitra-hā́ parama-jyā́ḥ. 2 īṣāna-kṛ́it tuvi-dyumnásya yújyā́ ā́. 3 bráhma te. hari-aṣva yójanā í°. 4 ni-ṛiñjáse. vajra-hasta. 5 carshaṇi-dhṛ́itā. 6 prá-cetasam. bhāgám-iva ī°. mahī́-iva. te. — 91, 1 ava-yatī́. srutā́ a°. bhárantī.

asaú yá éshi vīrakó gṛihám-gṛihaṃ vicákaṣad | imáṃ jámbhasutam piba dhānávantaṃ karambhíṇam apūpávantam ukthínam || 2 || á caná tvā cikitsāmó 'dhi caná tvā némasi | ṣánair iva ṣanakaír ivéndrāyendo pári srava || 3 || kuvíc chákat kuvít kárat kuvín no vásyasas kárat | kuvít patidvísho yatír índreṇa saṃgámāmahai || 4 || imáni tríṇi vishṭápā tánīndra ví rohaya | ṣíras tatásyorvárām ád idám ma úpodáre || 5 || asaú ca yá na urvárád imáṃ tanvàm máma | átho tatásya yác chíraḥ sárvā tá romaṣá kṛidhi || 6 || khé ráthasya khé 'nasaḥ khé yugásya ṣatakrato | apālám indra trísh pūtvy ákṛiṇoḥ sűryatvacam || 7 || 14 ||

92.

Pántam á vo ándhasa índram abhí prá gāyata | viṣvāsáhaṃ ṣatákratum máṅhishṭhaṃ carshaṇīnám || 1 || puruhūtám purushṭutáṃ gāthānyàṃ sánaṣrutam | índra íti bravītana || 2 || índra ín no mahánāṃ dātá vájānāṃ nṛitúḥ | maháṅ abhijñv á yamat || 3 || ápād u ṣipry ándhasaḥ sudákshasya prahoshíṇaḥ | índor índro yávāṣiraḥ || 4 || tám v abhí prárcaténdraṃ sómasya pītáye | tád íd dhy àsya várdhanam || 5 || 15 ||

asyá pītvá mádānāṃ devó devásyaújasā | víṣvābhí bhúvanā bhuvat || 6 || tyám u vaḥ satrāsáhaṃ víṣvāsu gīrshv áyatam | á cyāvayasy ūtáye || 7 || yudhmáṃ sántam anarváṇaṃ somapám ánapacyutam | náram avāryákratum || 8 || ṣí-

---

91, 2 vi-cákaṣat. jámbha-sutam. dh. k. a. u. III, 52, 1. 3 cikitsāmaḥ á°. ná i°. ṣanakaíḥ-iva índrāya indo *iti*. 4 kuvít ṣ°. kuvít naḥ. pati-dvíshaḥ. sam-gámāmahai. 5 táni i°. tatásya u°. me úpa u°. 6 urvárā át. átho *iti*. yát ṣ°. 7 ánasaḥ. ṣatakrato *iti* ṣata-krato. tríḥ pūtví. sűrya-tvacam. — 92, 1 í. a. p. g. 5, 1. viṣva-sáham ṣatá-kratum. 2 puru-hūtám puru-stutám. sána-ṣrutam. 3 ít. abhi-jñú. 4 ṣiprí. su-dákshasya pra-hoshíṇaḥ. yáva-āṣiraḥ. 5 tám — prá VIII, 15, 1. arcata í°. hí a°. 6 devásya ó° víṣvā a°. 7 satrā-sáham. gīrshú ā-yatam. cyavayasi. 8 soma-pám ánapa-cyutam. avāryá-kratum.

kshā ṇa indra rāyá ā́ purú vidvā́ñ ṛicīshama | ávā naḥ pā́rye dháne || 9 || átaṣ cid indra ṇa úpā́ yāhi ṣatávājayā | ishā́ sahásravājayā || 10 || 16 ||

áyāma dhívato dhíyó 'rvadbhiḥ ṣakra godare | jáyema pritsú vajrivaḥ || 11 || vayám u tvā ṣatakrato gā́vo ná yávaseshv ā́ | ukthéshu raṇayāmasi || 12 || víṣvā hí martyatvanā́nukāmā́ ṣatakrato | áganma vajrinn āṣásaḥ || 13 || tvé sú putra ṣavasó 'vṛitran kā́makātayaḥ | ná tvā́m indrā́ti ricyate || 14 || sá no vṛishan sánishṭhayā sáṃ ghoráyā dravitnvā́ | dhiyā́viḍḍhi púraṃdhyā || 15 || 17 ||

yás te nūnáṃ ṣatakratav índra dyumnítamo mádaḥ | téna nūnám máde madeḥ || 16 || yás te citráṣravastamo yá indra vṛitrahántamaḥ | yá ojodā́tamo mádaḥ || 17 || vidmā́ hí yás te adrivas tvā́dattaḥ satya somapāḥ | víṣvāsu dasma kṛishṭíshu || 18 || índrāya mádvane sutám pári shṭobhantu no gíraḥ | arkám arcantu kārávaḥ || 19 || yásmin víṣvā ádhi ṣríyo ráṇanti saptá saṃsádaḥ | índraṃ suté havāmahe || 20 || 18 ||

tríkadrukeshu cétanaṃ devā́so yajñám atnata | tám íd vardhantu no gíraḥ || 21 || ā́ tvā viṣantv índavaḥ samudrám iva síndhavaḥ | ná tvā́m indrā́ti ricyate || 22 || vivyáktha mahinā́ vṛishan bhakshám sómasya jāgṛive | yá indra jaṭháreshu te || 23 || áraṃ ta indra kuksháye sómo bhavatu vṛitrahan | áraṃ dhā́mabhya índavaḥ || 24 || áram áṣvāya gāyati ṣrutákaksho áraṃ gáve | áram índrasya dhā́mne || 25 || áraṃ hí shmā sutéshu ṇaḥ sómeshv indra bhū́shasi | áraṃ te ṣakra dāváne || 26 || 19 ||

92, 9 ṣíksha naḥ. áva. 10 naḥ úpa ā́. ṣatá-vājayā. sahásra-vājayā. 11 dhíyaḥ á⁰. go-dare. 12 ṣatakrato *iti* ṣata-krato (13. 16). 13 martya-tvanā́ anu-kāmā́. ā-ṣásaḥ. 14 tvé *iti*. ṣavasaḥ á⁰ kā́ma-kātayaḥ. indra áti. 15 dhiyā́ a⁰ púram-dhyā. 16 mader *iti* madeḥ. 17 citráṣravaḥ-tamaḥ. vṛitrahán-tamaḥ. ojaḥ-dā́tamaḥ. 18 vidmá. tvā́-dattaḥ. soma-pāḥ. 19 stobhantu. 20 sam-sádaḥ. 21 = VIII, 13, 18. 22 ā́ t. v. í. 15, 1. ná *etc.* 14. 24 te. vṛitra-han. 25 ṣrutá-kakshaḥ. 26 sma. naḥ.

parākáttāc cid adrivas tvā́ṃ nakshanta no gíraḥ | áraṃ gamāma te vayám || 27 || evá hy ási vīrayúr evá̄ ṣū́ra utá sthiráḥ | evá te rā́dhyam mánaḥ || 28 || evā́ rātís tuvīmagha víṣvebhir dhāyi dhātṛíbhiḥ | ádhā cid indra me sácā || 29 || mó shú brahméva tandrayúr bhúvo vājānām pate | mátsvā sutásya gómataḥ || 30 || mā́ na indra abhy ā̀díṣaḥ sū́ro aktúshv ā́ yaman | tvā́ yujā́ vanema tát || 31 || tváyéd indra yujā́ vayám práti bruvīmahi spṛ́dhaḥ | tvám asmā́kaṃ táva smasi || 32 || tvā́m íd dhí tvāyávo 'nunónuvataṣ cárān | sákhāya indra kārávaḥ || 33 || 20 ||

93.

Úd ghéd abhí ṣrutámaghaṃ vṛishabháṃ náryāpasam | ástāram eshi sūrya || 1 || náva yó navatím púro bibhéda bāhvòjasā | áhiṃ ca vṛitrahā́vadhīt || 2 || sá na índraḥ ṣiváḥ sákhā́ṣvāvad gómad yávamat | urúdhāreva dohate || 3 || yád adyá kác ca vṛitrahann udágā abhí sūrya | sárvaṃ tád indra te váṣe || 4 || yád vā pravṛiddha satpate ná marā íti mányase | utó tát satyám ít táva || 5 || 21 ||

yé sómāsaḥ parāváti yé arvāváti sunviré | sárvāṅs tā́ṅ indra gachasi || 6 || tám índraṃ vājayāmasi mahé vṛitrā́ya hántave | sá vṛíshā vṛishabhó bhuvat || 7 || índraḥ sá dā́mane kṛitá ójishṭhaḥ sá máde hitáḥ | dyumní ṣlokí sá somyáḥ || 8 || girā́ vájro ná sámbhṛitaḥ sábalo ánapacyutaḥ | vavakshá ṛishvó ástṛitaḥ || 9 || durgé cin naḥ sugáṃ kṛidhi gṛiṇāná indra girvaṇaḥ | tvám ca maghavan váṣaḥ || 10 || 22 ||

92, 27 parākáttāt. 28 evá (3). hí. 29 evá. tuvi-magha. ádha. 30 mó *iti* sú brahmā́-iva. mátsva. 31 abhí ā-díṣaḥ. 32 tváyā ít. 33 hí. anu-nónuvataḥ. — 93, 1 gha ít. ṣrutá-magham. nárya-apasam 2 bāhú-ojasā. vṛitra-hā́ a°. 3 sákhā áṣva-vat. urúdhārā-iva. 4 kát. vṛ́itra-han ut-ágāḥ. 5 pra-vṛiddha sat-pate. marai. utó *iti* 9 sám-bhṛitaḥ sá-balaḥ ánapa-cyutaḥ vavakshé. 10 duḥ-gé cit. su-gám.

yásya te nū́ cid ādíṣaṃ ná minánti svarā́jyam | ná devó nā́dhrigur jánaḥ || 11 || ádhā te ápratishkutaṃ deví ṣúshmaṃ saparyataḥ | ubhé suṣipra ródasī || 12 || tvám etád adhārayaḥ krishṇā́su róhiṇīshu ca | párushṇīshu rúṣat páyaḥ || 13 || ví yád áher ádha tvishó víṣve devā́so ákramuḥ | vidán mṛigásya tā́ñ ámaḥ || 14 || ā́d u me nivaró 'bhuvad vṛitrahā́dishṭa paúṅsyam | ájātaṣatrur ástṛitaḥ || 15 || 23 ||

ṣrutáṃ vo vṛitrahántamam prá ṣárdhaṃ carshaṇīnā́m | ā́ ṣushe rā́dhase mahé || 16 || ayā́ dhiyā́ ca gavyayā́ púrunāman púrushṭuta | yát sóme-soma ā́bhavaḥ || 17 || bodhínmanā íd astu no vṛitrahā́ bhū́ryāsutiḥ | ṣṛiṇótu ṣakrá āṣísham || 18 || káyā tváṃ na ūtyā́bhí prá mandase vṛishan | káyā stotṛíbhya ā́ bhara || 19 || kásya vṛíshā suté sácā niyútvān vṛishabhó raṇat | vṛitrahā́ sómapītaye || 20 || 24 ||

abhī́ shú ṇas tváṃ rayím mandasānáḥ sahasríṇam | prayantā́ bodhi dāṣúshe || 21 || pátnīvantaḥ sutā́ imá uṣánto yanti vītáye | apā́ṃ jágmir nicumpuṇáḥ || 22 || ishṭā́ hótrā asṛikshaténdraṃ vṛidhā́so adhvaré | áchāvabhṛithám ójasā || 23 || ihá tyā́ sadhamā́dyā hárī híraṇyakeṣyā | voḷhā́m abhí práyo hitám || 24 || túbhyaṃ sómāḥ sutā́ imé stīrṇám barhír vibhāvaso | stotṛíbhya índram ā́ vaha || 25 || 25 ||

ā́ te dákshaṃ ví rocanā́ dádhad rátnā ví dāṣúshe | stotṛíbhya índram arcata || 26 || ā́ te dadhāmīndriyám ukthā́ víṣvā ṣatakrato | stotṛíbhya indra mṛiḷaya || 27 || bhadrám-bhadraṃ na ā́ bharésham ū́rjaṃ ṣatakrato | yád indra

---

93, 11 nú. ā-díṣam. sva-rā́jyam. ná ádhri-guḥ. 12 ádha. ápratí-skutam devī́ *iti*. ubhé *iti* su-ṣipra ródasī *iti*. 14 vidát. 15 ni-varáḥ, vṛitra-hā́ a⁰. ájāta-ṣatruḥ. 16 vṛitrahán-tamam. 17 púru-nāman púru-stuta. sóme-some ā́ á⁰. 18 bodhít-manāḥ. vṛitra-hā́ bhū́ri-āsutiḥ. ā-ṣísham. 19 ūtyā́ a⁰. 20 vṛitra-hā́ sóma-pītaye. 21 abhí sú naḥ. pra-yantā́. 22 imé. ni-cumpuṇáḥ. 23 ishṭā́ḥ. asṛikshata í⁰. ácha ava-bhṛithám. 24 = VIII, 32, 29. 25 vibhāvaso *iti* vibhā-vaso. 27 dadhāmi i⁰. ṣatakrato *iti* ṣata-krato (28. 29). 28 bhara í⁰. yát — naḥ VIII, 6, 25.

mṛiḷáyāsi naḥ || 28 || sá no víṣvāny á́ bhara suvitáni ṣata-krato | yád indra mṛiḷáyāsi naḥ || 29 || tvám íd vṛitrahan-tama sutávanto havāmahe | yád indra mṛiḷáyāsi naḥ || 30 || 26 ||

úpa no háribhiḥ sutám yāhí madānām pate | úpa no háribhiḥ sutám || 31 || dvitá yo vṛitrahántamo vidá índraḥ ṣatákratuḥ | úpa no háribhiḥ sutám || 32 || tvám hí vṛitra-hann eshām pātá sómānām ási | úpa no háribhiḥ sutám || 33 || índra ishé dadātu na ṛibhukshánam ṛibhúm rayím | vājī́ dadātu vājínam || 34 || 27 ||

Navamo 'nuvākaḥ.

94.

Gaúr dhayati marútām ṣravasyúr mātá maghónām | yuktá váhnī ráthānām || 1 || yásyā devá upásthe vratá víṣve dhāráyante | sū́ryamásā dṛiṣé kám || 2 || tát sú no víṣve aryá á́ sádā gṛiṇanti kārávaḥ | marútaḥ sómapītaye || 3 || ásti sómo ayám sutáḥ píbanty asya marútaḥ | utá svarájo aṣvínā || 4 || píbanti mitró aryamá tánā pūtásya váruṇaḥ | trishadhasthásya jávataḥ || 5 || utó nv àsya jósham á́ṅ índraḥ sutásya gómataḥ | prātár hóteva matsati || 6 || 28 ||

kád atvishanta sūráyas tirá á́pa iva srídhaḥ | árshanti pūtádakshasaḥ || 7 || kád vo adyá mahánām devánām ávo vṛiṇe | tmánā ca dasmávarcasām || 8 || á́ yé víṣvā pá́rthivāni paprátʰan rocaná diváḥ | marútaḥ sómapītaye || 9 || tyán nú pūtádakshaso divó vo maruto huve | asyá sómasya pītáye || 10 || tyá́n nú yé ví ródasī tastabhúr marúto huve | asyá

93, 30 tv. í. v. V, 35, 6. sutá-vantaḥ. 32 vṛitrahán-tamaḥ vidé. ṣatá-kratuḥ. 33 vṛitra-han. — 94, 1 váhniḥ. 2 yásyāḥ. upá-sthe. 3 tát — kārávaḥ VI, 45, 33. sóma-pītaye (9). 4 sva-rājaḥ. 5 tri-sadhasthásya. 6 u. n. a. VIII, 72, 6. á́. hótā-iva. 7 pūtá-dakshasaḥ (10). 8 dasmá-varcasām. 10 a. s. p. 22, 1. 11 ródasī *iti*.

sómasya pītáye || 11 || tyám̃ nú mā́rutam̃ gaṇám̃ girishṭhā́m̃ vṛ́ishaṇam̃ huve | asyá sómasya pītáye || 12 || [29] ||

95.

Ā́ tvā gíro rathī́r ivā́sthuḥ sutéshu girvaṇaḥ | abhí tvā sám anūshaténdra vatsám̃ ná mātáraḥ || 1 || ā́ tvā ṣukrā́ acucyavuḥ sutā́sa indra girvaṇaḥ | píbā tv àsyā́ndhasa índra víṣvāsu te hitám || 2 || píbā sómam mádāya kám índra ṣyenā́bhṛitam̃ sutám | tvám̃ hí ṣā́ṣvatīnām pátī rā́jā viṣā́m ási || 3 || ṣrudhī́ hávam̃ tiraṣcyā́ índra yás tvā saparyáti | suvī́ryasya gómato rāyás pūrdhi mahā́ñ asi || 4 || índra yás te návīyasīm̃ gíram mandrā́m ájījanat | cikitvínmanasam̃ dhíyam pratnā́m ṛitásya pipyúshīm || 5 || [30] ||

tám u shṭavāma yám̃ gíra índram ukthā́ni vāvṛidhúḥ | purū́ṇy asya paúṅsyā síshāsanto vanāmahe || 6 || éto nv índram̃ stávāma ṣuddhám̃ ṣuddhéna sā́mnā | ṣuddhaír ukthaír vāvṛidhvā́ñsam̃ ṣuddhá āṣī́rvān mamattu || 7 || índra ṣuddhó na ā́ gahi ṣuddháḥ ṣuddhā́bhir ūtíbhiḥ | ṣuddhó rayím̃ ní dhāraya ṣuddhó mamaddhi somyáḥ || 8 || índra ṣuddhó hí no rayím̃ ṣuddhó rátnāni dāṣúshe | ṣuddhó vṛitrā́ṇi jighnase ṣuddhó vā́jam̃ sishāsasi || 9 || [31] ||

96.

Asmā́ ushā́sa ā́tiranta yā́mam índrāya náktam ū́rmyāḥ suvā́caḥ | asmā́ ā́po mātáraḥ saptá tasthur nṛíbhyas tárāya síndhavaḥ supārā́ḥ || 1 || átividdhā vithuréṇā cid ástrā tríḥ saptá sā́nu sám̃hitā girīṇā́m | ná tád devó ná mártyas tuturyād yā́ni právṛiddho vṛishabháṣ cakā́ra || 2 || índrasya

94, 12 giri-sthā́m. — 95, 1 rathī́ḥ-iva á°. anushata í°. 2 píba tú asyá á°. 3 píba. ṣyená-ābhṛitam. pátiḥ. 4 ṣrudhí. su-vī́ryasya. 5 cikitvít-manasam. 6 stavāma. vavṛidhúḥ. sísā-santaḥ. 7 éto — stávāma VIII, 81, 4. vavṛidhvā́ñsam. 9 sisā-sasi. — 96, 1 asmaí ushásaḥ ā́ a°. su-vā́caḥ asmaí. su-pārā́ḥ. 2 áti-viddhā vithuréṇa. sám-hitā prá-vṛiddhaḥ.

vájra āyasó nímiṣla índrasya bāhvór bhū́yishṭham ójaḥ | ṣīrshánn índrasya krátavo nireká āsánn éshanta ṣrútyā upāké || 3 || mánye tvā yajñíyam yajñíyānām mánye tvā cyávanam ácyutānām | mánye tvā sátvanām indra ketúm mánye tvā vṛishabhám carshaṇīnā́m || 4 || ā́ yád vájram bāhvór indra dhátse madacyútam áhaye hántavā́ u | prá párvatā ánavanta prá gávaḥ prá brahmā́ṇo abhinákshanta índram || 5 || 32 ||

tám u shṭavāma yá imā́ jajā́na víṣvā jātā́ny ávarāṇy asmāt | índreṇa mitrám didhishema gīrbhír úpo námobhir vṛishabhám viṣema || 6 || vṛitrásya tvā ṣvasáthād ī́shamāṇā víṣve devā́ ajahur yé sákhāyaḥ | marúdbhir indra sakhyám te astv áthemā́ víṣvāḥ pṛítanā jayāsi || 7 || tríḥ shashṭís tvā marúto vāvṛidhānā́ usrā́ iva rāṣáyo yajñíyāsaḥ | úpa tvémaḥ kṛidhí no bhāgadhéyam ṣúshmam ta enā́ havíshā vidhema || 8 || tigmám ā́yudham marútām ánīkam kás ta indra práti vájram dadharsha | anāyudhā́so ásurā adevā́ṣ cakréṇa tā́ṅ ápa vapa ṛijīshin || 9 || mahá ugrā́ya taváse suvṛiktím préraya ṣivátamāya paṣváḥ | gírvāhase gíra índrāya pūrvī́r dhehí tanvè kuvíd aṅgá védat || 10 || 33 ||

ukthávāhase vibhvè manīshā́m drúṇā ná pārám īrayā nadī́nām | ní spṛiṣa dhiyā́ tanvì ṣrutásya júshṭatarasya kuvíd aṅgá védat || 11 || tád viviḍḍhi yát ta índro jújoshat stuhí sushṭutím námasā́ vivāsa | úpa bhūsha jaritar mā́ ruvaṇyaḥ ṣrāváyā vā́cam kuvíd aṅgá védat || 12 || áva drapsó aṅṣumátīm atishṭhad iyānáḥ kṛishṇó daṣábhiḥ sahásraiḥ | ā́vat tám índraḥ ṣácyā dhámantam ápa snéhitīr nṛimáṇā

96, 3 ní-miṣlaḥ. nireké. ā́ iº ṣrútyai. 5 mada-cyútam. hántavaí. abhi-nákshantaḥ. 6 stavāma. úpo *iti*. 7 ī́shamāṇāḥ. átha imā́ḥ. pṛitanāḥ. 8 vavṛidhanā́ḥ. tvā ā́ iº. bhāga-dhéyam. te. 9 te. vapa. 10 mahé. su-vṛiktím prá iº. 11 ukthá-vāhase vi-bhvè. īraya. 12 te. su-stutím námasā ā́. ṣraváya. 13 nṛi-mánāḥ.

adhatta || 13 || drapsám apaṣyaṃ víshuṇe cárantam upahvaré nadyò añṣumátyāḥ | nábho ná krishṇám avatasthivâñsam íshyāmi vo vṛishaṇo yúdhyatājaú || 14 || ádha drapsó añṣumátyā upásthé 'dhārayat tanvàṃ titvishāṇáḥ | víṣo ádevīr abhy ăcárantīr bṛíhaspátinā yujéndraḥ sasāhe || 15 || 34 ||

tváṃ ha tyát saptábhyo jâyamāno 'ṣatrúbhyo abhavaḥ ṣátrur indra | gūḷhé dyâvāpṛithiví ánv avindo vibhumádbhyo bhúvanebhyo ráṇaṃ dhāḥ || 16 || tváṃ ha tyád apratimānám ójo vájreṇa vajrin dhṛishitó jaghantha | tváṃ ṣúshṇasyâvātiro vádhatrais tváṃ gá indra ṣácyéd avindaḥ || 17 || tváṃ ha tyád vṛishabha carshaṇīnáṃ ghanó vṛitrâṇāṃ tavishó babhūtha | tváṃ síndhūñr asṛijas tastabhānân tvám apó ajayo dāsápatnīḥ || 18 || sá sukrátū ráṇitā yáḥ sutéshv ánuttamanyur yó áheva revân | yá éka ín náry ápāñsi kártā sá vṛitrahá prátíd anyám āhuḥ || 19 || sá vṛitrahéndraṣ carshaṇīdhṛít táṃ sushṭutyâ hávyaṃ huvema | sá prāvitâ maghávā no 'dhivaktá sá vájasya ṣravasyàsya dātâ || 20 || sá vṛitrahéndra ṛibhukshâḥ sadyó jajñānó hávyo babhūva | kṛiṇvánn ápāñsi nâryā purûṇi sómo ná pītó hávyaḥ sákhibhyaḥ || 21 || 35 ||

97.

Yá indra bhúja âbharaḥ svàrvâñ ásurebhyaḥ | stotâram ín maghavann asya vardhaya yé ca tvé vṛiktábarhishaḥ || 1 || yám indra dadhishé tvám áṣvaṃ gâm bhāgám ávyayam | yájamāne sunvatí dákshiṇāvati tásmin táṃ dhehi má paṇaú || 2 || yá indra sásty avratò 'nushvápam ádeva-

96, 14 upa-hvaré. avatasthi-vâñsam. yúdhyata ā°. 15 upá-sthe á°. abhí ā-cárantīḥ. yujâ í° sasahe. 16 tv. h. t. 63, 4. gūḷhé *iti* dyâvāpṛithiví *iti*. 17 aprati-mānám. ṣúshṇasya áva a°. ṣácyā ít. 18 dasá-patnīḥ. 19 su-krátuḥ. ánutta-manyuḥ. áhā-iva. y. é ít. 84, 7. vṛitra-há práti ít. 20 s. v. (21) II, 20, 7. carshaṇi-dhṛít. su-stutyâ. pra-avitâ. adhi-vaktâ. — 97, 1 â á°. ít. tvé *iti* vṛiktá-barhishaḥ. 3 avratáḥ anu-svâpam.

yuḥ | svaíḥ shá évair mumurat póshyaṃ rayíṃ sanutár dhehi táṃ tátaḥ || 3 || yác chakrā́si parāváti yád arvāváti vṛitrahan | átas tvā gīrbhír dyugád indra keṣíbhiḥ sutā́vāñ ā́ vivāsati || 4 || yád vā́si rocané diváḥ samudrásyā́dhi vishṭápi | yát pā́rthive sádane vṛitrahantama yád antáriksha ā́ gahi || 5 || 36 ||

sá naḥ sómeshu somapāḥ sutéshu ṣavasas pate | mādáyasva rā́dhasā sūnṛ́tāvaténdra rāyā́ párīṇasā || 6 || mā́ na indra párā vṛiṇag bhávā naḥ sadhamā́dyaḥ | tváṃ na ūtí tvám ín na ā́pyam mā́ na indra párā vṛiṇak || 7 || asmé indra sácā suté ní shadā pītáye mádhu | kṛidhí jaritré maghavann ávo mahád asmé indra sácā suté || 8 || ná tvā devā́sa āṣata ná mártyāso adrivaḥ | víṣvā jātā́ni ṣávasābhibhū́r asi ná tvā devā́sa āṣata || 9 || víṣvāḥ pṛítanā abhibhū́taraṃ náraṃ sajū́s tatakshur índraṃ jajanúṣ ca rājáse | krátvā várishṭhaṃ vára āmúrim utógrám ójishṭhaṃ tavásaṃ tarasvínam || 10 || 37 ||

sám īṃ rebhā́so asvarann índraṃ sómasya pītáye | svàrpatiṃ yád īṃ vṛidhé dhṛitávrato hy ójasā sám ūtíbhiḥ || 11 || nemíṃ namanti cákshasā mesháṃ víprā abhisvárā | sudītáyo vo adrúhó 'pi kárṇe tarasvínaḥ sám ṛíkvabhiḥ || 12 || tám índraṃ johavīmi maghávānam ugráṃ satrā́ dádhānam ápratishkutaṃ ṣávāṅsi | máṅhishṭho gīrbhír ā́ ca yajñíyo vavártad rāyé no víṣvā supáthā kṛiṇotu vajrí || 13 || tvám púra indra cikíd enā vy ójasā ṣavishṭha ṣakra nāṣayádhyai | tvád víṣvāni bhúvanāni vajrin dyā́vā rejete pṛi-

97, 3 sáḥ. 4a = VIII, 3, 15. dyu-gát. sutá-vān. 5 vā ási. samudrásya á°. vṛitrahan-tama. antárikshe. 6 soma-pāḥ. sūnṛítā-vatā í°. 7 bháva. sadha-mā́dyaḥ. ít. 8 asmé *iti*. sada. kṛidhí. 9 ṣávasā abhi-bhū́ḥ. 10 abhi-bhū́taram. sa-jū́ḥ. váre ā-múrim utá u°. 11 svàḥ-patim. dhṛitá-vrataḥ hí. 12 abhi-svárā su-dītáyaḥ. adrúhaḥ ápi. 13 ápratí-skutam. su-páthā. 14 enāḥ ví. rejete *iti* pṛithivī́ *iti*.

thiví ca bhīshā́ || 14 || tán ma ṛitám indra sūra citra pātv apó ná vajrin duritā́ti parshi bhū́ri | kadā́ na indra rāyá ā́ daṣasyer viṣvā́psnyasya spṛihayā́yyasya rājan || 15 || 38 ||

Shashṭho 'dhyāyaḥ.

98.

Índrāya sā́ma gāyata víprāya bṛihaté bṛihát | dharmakṛ́ite vipaṣcíte panasyáve || 1 || tvám indrābhibhū́r asi tváṃ sū́ryam arocayaḥ | viṣvákarmā viṣvádevo mahā́ñ asi || 2 || vibhrā́jañ jyótishā svàr ágacho rocanáṃ diváḥ | devā́s ta indra sakhyā́ya yemire || 3 || éndra no gadhi priyáḥ satrājíd ágohyaḥ | girír ná viṣvátas pṛithúḥ pátir diváḥ || 4 || abhí hí satya somapā ubhé babhū́tha ródasī | índrāsi sunvató vṛidháḥ pátir diváḥ || 5 || tváṃ hí ṣáṣvatīnām índra dartā́ purā́m ási | hantā́ dásyor mánor vṛidháḥ pátir diváḥ || 6 || 1 ||

ádhā hī́ndra girvaṇa úpa tvā kā́mān maháḥ sasṛijmahe | udéva yánta udábhiḥ || 7 || vā́r ṇá tvā yavyā́bhir várdhanti ṣūra bráhmāṇi | vāvṛidhvā́ṅsaṃ cid adrivo divé-dive || 8 || yuñjánti hárī ishirásya gā́thayorau rátha urúyuge | indraváhā vacoyújā || 9 || tváṃ na indrā́ bharaṅ ójo nṛimṇáṃ ṣatakrato vicarshaṇe | ā́ vīráṃ pṛitanāshā́ham || 10 || tváṃ hí naḥ pitā́ vaso tváṃ mātā́ ṣatakrato babhū́vitha | ádhā te sumnám īmahe || 11 || tváṃ ṣushmin puruhūta vājayántam úpa bruve ṣatakrato | sá no rāsva suvī́ryam || 12 || 2 ||

97. 15 tát mā. duḥ-itā́ átí. kadā́ — daṣasyer VII, 37, 5. viṣvá-psnyasya. — 98. 1 dhárma-kṛite vipaḥ-cíte. 2 indra abhi-bhū́ḥ. viṣvá-karmā viṣvá-devaḥ 3 vi-bhrā́jan. te. 4 ā́ i°. satrā-jít. 5 soma-pāḥ ubhé *iti*. ródasī *iti*. índra ási. 6 tv. h. ṣ. VIII, 95, 3. 7 ádha hi i°. udā-iva. 8 ná. vavṛidhvā́ṅsam. 9 hárī *iti*. gā́thayā u° ráthe urú-yuge indra-vā́hā vacaḥ-yújā. 10 indra ā́ bhara. satakrato *iti* ṣata-krato (11. 12) vi-carshaṇe. pṛitanā-sáham. 11 vaso *iti*. ádha. 12 puru-hūta. su-vī́ryam.

99.

Tvā́m idā́ hyó náró ’pīpyan vajrin bhū́rṇayaḥ | sá indra stómavāhasām ihá ṣrudhy úpa svásaram ā́ gahi || 1 || mátsvā suṣipra harivas tád īmahe tvé ā́ bhūshanti vedhásaḥ | táva ṣrávāṅsy upamā́ny ukthyā̀ sutéshv indra girvaṇaḥ || 2 || ṣrā́yanta iva sū́ryaṃ víṣvéd índrasya bhakshata | vásūni jāté jánamāna ójasā práti bhāgáṃ ná dīdhima || 3 || ánarṣarātiṃ vasudā́m úpa stuhi bhadrā́ índrasya rātáyaḥ | só asya kā́maṃ vidható ná roshati máno dānā́ya codáyan || 4 || tvám indra prátūrtishv abhí víṣvā asi spṛ́dhaḥ | aṣastihā́ janitā́ viṣvatū́r asi tváṃ tūrya tarushyatáḥ || 5 || ánu te ṣúshmaṃ turáyantam īyatuḥ kshoṇī́ ṣíṣuṃ ná mātárā́ | víṣvās te spṛ́dhaḥ ṣnathayanta manyáve vṛitráṃ yád indra tū́rvasi || 6 || itá ūtī́ vo ajáram prahetā́ram áprahitam | āṣúṃ jétāraṃ hétāraṃ rathī́tamam átūrtaṃ tugryāvṛ́dham || 7 || ishkartā́ram ánishkṛitaṃ sáhaskṛitaṃ ṣatámūtiṃ ṣatákratum | samānám índram ávase havāmahe vásavānaṃ vasūjúvam || 8 || 3 ||

100.

Ayáṃ ta emi tanvā̀ purástād víṣve devā́ abhí mā yanti paṣcā́t | yadā́ máhyaṃ dī́dharo bhāgám indrā́d ín máyā kṛiṇavo vīryā̀ṇi || 1 || dádhāmi te mádhuno bhakshám ágre hitás te bhāgáḥ sutó astu sómaḥ | ásaṣ ca tváṃ dakshiṇatáḥ sákhā mé ’dhā vṛitrā́ṇi jaṅghanāva bhū́ri || 2 || prá sú stómam bharata vājayánta índrāya satyáṃ yádi satyám ásti | néndro astī́ti néma u tva āha ká īṃ dadarṣa kám

---

99, 1 náraḥ á°. stóma-vāhasām. 2 mátsva su-ṣipra. tvé *iti*. upa-mā́ni. 3 víṣvā ít. jánamāne. 4 ánarṣa-rātim vasu-dā́m. bh. í. r. VIII, 62, 1. 5 prá-tūrtishu. aṣasti-hā́. viṣva-tū́ḥ. 6 kshoṇī́ *iti*. 7 pra-hetā́ram ápra-hitam. rathí-tamam. tugrya-vṛ́dham. 8 ániḥ-kṛitam sáhaḥ-kṛitam ṣatám-ūtim ṣatá-kratum. vasu-júvam. — 100, 1 te. indra ā́t ít. 2 me ádha. 3 ná í° asti íti.

abhí shṭavāma || 3 || ayám asmi jaritaḥ páṣya mehá víṣvā jātány abhy àsmi mahnā́ | ṛitásya mā pradíṣo vardhayanty ādardiró bhúvanā dardarīmi || 4 || ā́ yán mā venā́ áruhann ṛitásyañ ékam ā́sīnaṃ haryatásya pṛishṭhé | mánaṣ cin me hṛidá ā́ práty avocad ácikradañ chíṣumantaḥ sákhāyaḥ || 5 || víṣvét tā́ te sávaneshu pravā́cyā yā́ cakártha maghavann indra sunvaté | pā́rāvataṃ yát purusambhṛitáṃ vásv apā́vṛiṇoḥ ṣarabhā́ya ṛíshibandhave || 6 || 4 ||

prá nūnáṃ dhāvatā pṛíthañ néhá yó vo ávāvarīt | ní shīṃ vṛitrásya mármaṇi vájram índro apīpatat || 7 || mánojavā áyamāna āyasím atarat púram | dívaṃ suparṇó gatvā́ya sómaṃ vajríṇa ā́bharat || 8 || samudré antáḥ ṣayata udnā́ vájro abhī́vṛitaḥ | bháranty asmai saṃyátaḥ puráḥ-prasravaṇā balím || 9 || yád vā́g vádanty avicetanā́ni rā́shṭrī devā́nāṃ nishasā́da mandrā́ | cátasra ū́rjaṃ duduhe páyāṅsi kvà svid asyāḥ paramáṃ jagāma || 10 || devíṃ vā́cam ajanayanta devā́s tā́ṃ viṣvárūpāḥ paṣávo vadanti | sā́ no mandrésham ū́rjaṃ dúhānā dhenúr vā́g asmā́n úpa súshṭutaítu || 11 || sákhe vishṇo vitaráṃ ví kramasva dyaúr dehí lokáṃ vájrāya vishkábhe | hánāva vṛitráṃ riṇácāva síndhūn índrasya yantu prasavé vísṛishṭāḥ || 12 || 5 ||

101.

Ṛídhag itthā́ sá mártyaḥ ṣaṣamé devátātaye | yó nūnáṃ mitrā́váruṇāv abhíshṭaya ācakré havyádātaye || 1 || várshishṭhakshatrā urucákshasā nárā rā́jānā dīrghaṣrúttamā | tā́

100, 3 stavāma. 4 jaritar *iti* mā ihá. abhí a⁰. pra-díṣaḥ. ā-dardiráḥ. 5 yát. ṛitásya. cit. hṛidé. ṣíṣu-mantaḥ. 6 v. t. t. s. p. 51, 13. puru-sambhṛitám. apa-ávṛiṇoḥ ṣarabhā́ya ṛíshi-bandhave. 7 dhāvata pṛíthak ná ihá. sīm. 8 mánaḥ-javāḥ. su-parṇáḥ. vajríṇe ā́ a⁰. 9 antár *iti* ṣayate. abhí-vṛitaḥ. sam-yátaḥ puráḥ-prasravaṇāḥ. 10 vádantī avi-cetanā́ni. ni-sasā́da. 11 viṣvá-rūpāḥ. mandrā́ í⁰. sú-stutā ā́ etu. 12 sakhe — kramasva IV, 18, 11. vi-skábhe. pra-savé ví-sṛishṭāḥ. — 101, 1 abhíshṭaye ā-cakré havyá-dātaye. 2 várshishṭha-kshatrau uru-cákshasā. dīrghaṣrút-tama.

bāhútā ná daṅsánā ratharyataḥ sākáṃ sū́ryasya raṣmíbhiḥ || 2 || prá yó vām mitrāvaruṇājiró dūtó ádravat | áyaḥṣīrshā máderaghuḥ || 3 || ná yáḥ sampṛíche ná púnar hávītave ná saṃvādā́ya rámate | tásmān no adyá sámṛiter urushyatam bāhúbhyāṃ na urushyatam || 4 || prá mitrā́ya prā́ryamṇé sacathyàm ṛitāvaso | varūthyàṃ váruṇe chándyaṃ váca stotráṃ rā́jasu gāyata || 5 || 6 ||

té hinvire aruṇáṃ jényaṃ vásv ékam putráṃ tisṛīṇā́m | té dhā́māny amṛ́tā mártyānām ádabdhā abhí cakshate || 6 || ā́ me vácāṅsy údyatā dyumáttamāni kártvā | ubhā́ yātaṃ nāsatyā sajóshasā práti havyā́ni vītáye || 7 || rātíṃ yád vām arakshásaṃ hávāmahe yuvā́bhyāṃ vājinīvasū | prā́cīṃ hótrām pratirántāv itaṃ narā gṛiṇānā́ jamádagninā || 8 || ā́ no yajñáṃ divispṛ́ṣaṃ vā́yo yāhí sumánmabhiḥ | antáḥ pavítra upári ṣrīṇānò 'yáṃ ṣukró ayāmi te || 9 || véty adhvaryúḥ pathíbhī rájishṭhaiḥ práti havyā́ni vītáye | ádhā niyutva ubháyasya naḥ piba ṣúciṃ sómaṃ gávāṣiram || 10 || 7 ||

báṇ mahā́ṅ asi sūrya báḷ āditya mahā́ṅ asi | mahás te sató mahimā́ panasyate 'ddhā́ deva mahā́ṅ asi || 11 || báṭ sūrya ṣrávasā mahā́ṅ asi satrā́ deva mahā́ṅ asi | mahnā́ devā́nām asuryàḥ puróhito vibhú jyótir ádābhyam || 12 || iyáṃ yā́ nícy arkíṇī rūpā́ róhiṇyā kṛitā́ | citréva práty adarṣy āyaty àntár daṣásu bāhúshu || 13 || prajā́ ha tisró atyā́yam īyur ny ànyā́ arkám abhíto viviṣre | bṛihád dha tasthau bhúvaneshv antáḥ pávamāno haríta ā́ viveṣa || 14 || mātā́ rudrā́ṇāṃ duhitā́ vásūnāṃ svásādityā́nām amṛ́tasya nā́bhiḥ |

101, 3 mitrāvaruṇā a°. áyaḥ-ṣīrshā máde-raghuḥ. 4 sam-pṛiche. sam-vadāya. tásmāt. sám-ṛiteḥ. 5 prá a°. ṛitavaso *ity* ṛita-vaso. vácaḥ. 6 amṛ́taḥ. 7 út-yata. sa-jóshasā. 8 vājinīvasū *iti* vājinī-vasū. pra-tirántau. jamát-agninā. 9 divi-spṛ́ṣam vāyo *iti*. sumánma-bhiḥ antár *iti* pavítre. ṣrīṇānáḥ a°. 10 pathi-bhiḥ. ádha. gó-āṣiram. 11 bá́ṭ. 12 puráḥ-hitaḥ vi-bhú. 13 nīcī. citrā́-iva. ā́-yatī a°. 14 pra-jā́ḥ. ati-āyam. ní a°. ha. antár *iti*. 15 svásā a°.

prá nú vocaṃ cikitúshe jánāya mā́ gā́m ánāgām áditiṃ vadhishṭa || 15 || vacovídaṃ vā́cam udīráyantīṃ víṣvābhir dhībhír upatíshṭhamānām | devī́ṃ devébhyaḥ páry eyúshīṃ gā́m ā́ māvṛikta mártyo dabhrácetāḥ || 16 || 8 ||

102.

Tvám agne bṛihád váyo dádhāsi deva dāṣúshe | kavír gṛihápatir yúvā || 1 || sá na īḷānayā sahá devā́ñ agne duvasyúvā | cikíd vibhānav ā́ vaha || 2 || tváyā ha svid yujā́ vayáṃ códishṭhena yavishṭhya | abhí shmo vā́jasātaye || 3 || aurvabhṛiguvác chúcim apnavānavád ā́ huve | agníṃ samudrávāsasam || 4 || huvé vā́tasvanaṃ kavím parjányakrandyaṃ sáhaḥ | agníṃ samudrávāsasam || 5 || 9 ||

ā́ savám savitúr yathā bhágasyeva bhujíṃ huve | agníṃ samudrávāsasam || 6 || agníṃ vo vṛidhántam adhvarā́ṇām purūtámam | áchā náptre sáhasvate || 7 || ayáṃ yáthā na ābhúvat tváshṭā rūpéva tákshyā | asyá krátvā yáṣasvataḥ || 8 || ayáṃ víṣvā abhí ṣríyo 'gnír devéshu patyate | ā́ vā́jair úpa no gamat || 9 || víṣveshām ihá stuhi hótṛīṇāṃ yaṣástamam | agníṃ yajñéshu pūrvyám || 10 || 10 ||

ṣīrám pāvakáṣocishaṃ jyéshṭho yó dámeshv ā́ | dīdáya dīrghaṣrúttamaḥ || 11 || tám árvantaṃ ná sānasíṃ gṛiṇīhí vipra ṣushmíṇam | mitráṃ ná yātayájjanam || 12 || úpa tvā jāmáyo gíro dédiṣatīr havishkṛ́taḥ | vāyór ánīke asthiran || 13 || yásya tridhā́tv ávṛitam barhís tastháv ásaṃdinam |

101, 16 vacah-vídam. ut-īráyantīm. upa-tíshṭhamānām. ā-īyúshīm. mā a°. dabhrá-cetāḥ. — 102, 1 k. g. y. 12, 6. 2 vibhāno *iti* vi-bhāno. 3 tváyā — vayám VIII, 21, 11. smaḥ vā́ja-sātaye. 4 aurvabhṛigu-vát s°. samudrá-vāsasam. 5 vā́ta-svanam parjánya-krandyam. 6 bhágasya-iva. 7 puru-támam ácha. 8 ā-bhúvat. rūpā́-iva. 11 pāvaká-ṣocisham. dīrghaṣrút-tamaḥ. 12 t. á. n. s. IV, 15, 6. yātayát-janam. 13 haviḥ-kṛ́taḥ. 14 tri-dhā́tu. ásam-dinam.

ā́paṣ cin ní dadhā padám || 14 || padáṃ devásya mīḷhúshó 'nādhṛishṭābhir ūtíbhiḥ | bhadrā́ sū́rya ivopadṛík || 15 || 11 ||

ágne ghṛitásya dhītíbhis tepānó deva ṣocíshā | ā́ devā́n vakshi yákshi ca || 16 || táṃ tvājananta mātáraḥ kavíṃ devā́so añgiraḥ | havyavā́ham ámartyam || 17 || prácetasaṃ tvā kavé 'gne dūtáṃ váreṇyam | havyavā́haṃ ní shedire || 18 || nahí me ásty ághnyā ná svádhitir vánanvati | áthaitādṛíg bharāmi te || 19 || yád agne kā́ni kā́ni cid ā́ te dā́rūṇi dadhmási | tā́ jushasva yavishṭhya || 20 || yád átty upajíhvikā yád vamró atisárpati | sárvaṃ tád astu te ghṛitám || 21 || agním índhāno mánasā dhíyaṃ saceta mártyaḥ | agním īdhe vivásvabhiḥ || 22 || 12 ||

103.

Ádarṣi gātuvíttamo yásmin vratány ādadhúḥ | úpo shú jātám ā́ryasya várdhanam agníṃ nakshanta no gíraḥ || 1 || prá daívodāso agnír devā́ñ ácbā ná majmánā | ánu mātáram pṛithivíṃ ví vāvṛite tasthaú nā́kasya sā́navi || 2 || yásmād réjanta kṛishṭáyaṣ carkṛ́tyāni kṛiṇvatáḥ | sahasrasā́m medhásātāv iva tmánāgníṃ dhībhíḥ saparyata || 3 || prá yáṃ rāyé nínīshasi márto yás te vaso dā́ṣat | sá vīráṃ dhatte agna ukthaṣaṅsínaṃ tmánā sahasraposhíṇam || 4 || sá dṛiḷhé cid abhí tṛiṇatti vā́jam árvatā sá dhatte ákshiti ṣrávaḥ | tvé devatrā́ sádā purūvaso víṣvā vāmā́ni dhīmahi || 5 || 13 ||

yó víṣvā dáyate vásu hótā mandró jánānām | mádhor ná pā́trā prathamány asmai prá stómā yanty agnáye || 6 || áṣvaṃ ná gīrbhí rathyàṃ sudā́navo marmṛijyánte devayá-

---

102, 14 cit. dadha. 15 mīḷhúshaḥ á⁰. sūryaḥ-iva upa-dṛík. 16 ā́ — ca V, 26, 1. 17 tvā a⁰. havya-vā́ham (18). 18 prá -cetasam. kave á⁰. sedire. 19 svá-dhitiḥ vánan-vati átha c⁰. 21 upa-jíhvikā. ati-sárpati. — 103, 1 gātuvít-tamaḥ. ā-dadhúḥ úpo *iti* sú. 2 ácha. vavṛite. 3 sahasra-sā́m medhásātau-iva tmánā a⁰. 4 vaso *iti*. agne uktha-ṣaṅsínam. sahasra-poshíṇam. 5 tvé *iti*. puruvaso *iti* puru-vaso. 7 gīḥ-bhíḥ. su-dā́navaḥ.

vaḥ | ubhé toké tánaye dasma viṣpate párshi rấdho maghónām || 7 || prá máṅhishṭhāya gāyata ṛitávne bṛihaté ṣukráṣocishe | úpastutāso agnáye || 8 || ấ vaṅsate maghávā vīrávad yáṣaḥ sámiddho dyumny ấhutaḥ | kuvín no asya sumatír návīyasy áchā vấjebhir āgámat || 9 || préshṭham u priyấṇām stuhy ầsāvấtithim | agním ráthānām yámam || 10 || 14 ||

úditā yó níditā véditā vásv ấ yajñíyo vavártati | dushṭárā yásya pravaṇé nórmáyo dhiyấ vấjam síshāsataḥ || 11 || mấ no hṛiṇītām átithir vásur agníḥ purupraṣastá esháḥ | yáḥ suhótā svadhvaráḥ || 12 || mó té rishan yé áchoktibhir vasó 'gne kébhiṣ cid évaiḥ | kīrís cid dhí tvấm ítte dūtyấya rātáhavyaḥ svadhvaráḥ || 13 || ấgne yāhi marútsakhā rudrébhiḥ sómapītaye | sóbharyā úpa sushṭutím mādáyasva svàrṇare || 14 || 15 ||

Daṣamo 'nuvākaḥ.

ASHṬAMAM MAṆḌALAM.

103, 7 ubhé *iti* toké *iti*. 8 gāyata ṛitá-vne. ṣukrá-ṣocishe úpa-stutāsaḥ. 9 sám-iddhaḥ dyumnī ấ-hutaḥ kuvít. su-matíḥ návīyasī ácha. ā-gámat. 10 stuhí ā-sava áº. 11 út-itā. ní-ditā. dustárāḥ. ná ūº. sísāsataḥ. 12 puru-praṣastáḥ. su-hótā su-adhvaráḥ. 13 mó *iti*. áchokti-bhiḥ vaso *iti* áº. hí. rātá-havyaḥ su-adhvaráḥ. 14 ấ aº. marút-sakhā. sóma-pītaye. su-stutím. svàḥ-nare.

1.

Svā́dishṭhayā mádishṭhayā pávasva soma dhā́rayā | índrāya pā́tave sutáḥ || 1 || rakshohā́ viṣvácarshanir abhí yónim áyohatam | drúṇā sadhástham ā́sadat || 2 || varivodhā́tamo bhava máṅhishṭho vṛitrahántamaḥ | párshi rā́dho maghónām || 3 || abhy àrsha mahā́nām devā́nāṃ vītím ándhasā | abhí vā́jam utá ṣrávaḥ || 4 || tvā́m áchā carāmasi tád íd ártham divé-dive | índo tvé na āṣā́saḥ || 5 || 16 ||

punā́ti te parisrútaṃ sómaṃ sū́ryasya duhitā́ | vā́reṇa ṣā́ṣvatā tánā || 6 || tám īm áṇvīḥ samaryá ā́ gṛibhṇánti yóshaṇo dáṣa | svásāraḥ pā́rye diví || 7 || tám īṃ hinvanty agrúvo dhámanti bākurā́ṃ dṛítim | tridhā́tu vāraṇám mádhu || 8 || abhī̀mám ághnyā utá ṣrīṇánti dhenávaḥ ṣíṣum | sómam índrāya pā́tave || 9 || asyéd índro mádeshv ā́ víṣvā vṛitrā́ṇi jighnate | ṣū́ro maghā́ ca maṅhate || 10 || 17 ||

2.

Pávasva devavī́r áti pavítraṃ soma ráṅhyā | índram indo vṛíshā́ viṣa || 1 || ā́ vacyasva máhi psáro vṛíshendo dyumnávattamaḥ | ā́ yóniṃ dharṇasíḥ sadaḥ || 2 || ádhu-

1, 2 rakshaḥ-hā́ viṣvá-carshaṇiḥ. áyaḥ-hatam. sadhá-stham ā́ a°. 3 varivaḥ-dhā́tamaḥ. vṛitrahán-tamaḥ. 4 abhí a°. 5 ácha. índo *iti* tvé *iti*. ā-ṣásaḥ. 6 pari-srútam. 7 sa-maryé. 8 tri-dhā́tu. 9 abhí i°. 10 asyá ít. — 2, 1 deva-vī́ḥ. indo *iti* vṛíshā ā́. 2 vṛíshā indo *iti*.

kshata priyám mádhu dhárā sutásya vedhásaḥ | apó vasishṭa sukrátuḥ || 3 || mahántaṃ tvā mahír ánv ā́po arshanti síndhavaḥ | yád góbhir vāsayishyáse || 4 || samudró apsú māmṛije vishṭambhó dharúṇo diváḥ | sómaḥ pavítre asmayúḥ || 5 || 18 ||

ácikradad vṛ́shā hárir mahán mitró ná darṣatáḥ | sáṃ sū́ryeṇa rocate || 6 || gíras ta indu ójasā marmṛijyánte apasyúvaḥ | yā́bhir mádāya súmbhase || 7 || táṃ tvā mádāya ghṛ́shvaya u lokakṛitnúm īmahe | táva práṣastayo mahíḥ || 8 || asmábhyam indav indrayúr mádhvaḥ pavasva dhárayā | parjányo vṛishṭimā́ñ iva || 9 || goshá indo nṛishá asy aṣvasá vājasá utá | ātmá yajñásya pūrvyáḥ || 10 || 19 ||

3.

Eshá devó ámartyaḥ parṇavī́r iva dīyati | abhí dróṇāny āsádam || 1 || eshá devó vipá kritó 'ti hvárāṅsi dhāvati | pávamāno ádābhyaḥ || 2 || eshá devó vipanyúbhiḥ pávamāna ṛitāyúbhiḥ | hárir vájāya mṛijyate || 3 || eshá víṣvāni vā́ryā ṣū́ro yánn iva sátvabhiḥ | pávamānaḥ sishāsati || 4 || eshá devó rath　aryati pávamāno daṣasyati | āvísh kṛiṇoti vagvanúm || 5 || 20 ||

eshá víprair abhíshṭuto 'pó devó ví gāhate | dádhad rátnāni dāṣúshe || 6 || eshá dívaṃ ví dhāvati tiró rájāṅsi dhárayā | pávamānaḥ kánikradat || 7 || eshá dívaṃ vy ásarat tiró rájāṅsy áspṛitaḥ | pávamānaḥ svadhvaráḥ || 8 || eshá pratnéna jánmanā devó devébhyaḥ sutáḥ | háriḥ pavítre arshati || 9 || eshá u syá puruvrató jajñānó janáyann íshaḥ | dhárayā pavate sutáḥ || 10 || 21 ||

---

2 3 su-krátuḥ. 5 mamṛije. 7 te indo *iti* (9. 10). 8 ghṛishváye. loka-kṛitnúm. prá-ṣastayaḥ. 10 go-sā́ḥ. nṛi-sā́ḥ. aṣva-sā́ḥ vāja-sā́ḥ. — 3, 1 parṇavī́ḥ-iva. ā-sádam. 2 áti. 3 ṛitayú-bhiḥ. 4 sisāsati. 5 āvíḥ. 6 abhí-stutaḥ. 8 ví ā́ aº. su-adhvaráḥ. 10 puru-vratáḥ.

4.

Sánā ca soma jéshi ca pávamāna máhi ṣrávaḥ | áthā no vásyasas kṛidhi || 1 || sánā jyótiḥ sánā svàr víṣvā ca soma saúbhagā | áthā — || 2 || sánā dáksham utá krátum ápa soma mṛídho jahi | áthā — || 3 || pávītāraḥ punītána sómam índrāya pā́tave | áthā — || 4 || tváṃ sū́rye na ā́ bhaja táva krátvā távotíbhiḥ | áthā — || 5 || 22 ||

táva krátvā távotíbhir jyók paṣyema sū́ryam | áthā — || 6 || abhy àrsha svāyudha sóma dvibárhasaṃ rayíṃ | áthā — || 7 || abhy àrshánapacyuto rayíṃ samátsu sāsahíḥ | áthā — || 8 || tvā́ṃ yajñaír avīvṛidhan pávamāna vídharmaṇi | áthā — || 9 || rayíṃ naṣ citrám aṣvínam índo viṣvā́yum ā́ bhara | áthā — || 10 || 23 ||

5

Sámiddho viṣvátas pátiḥ pávamāno ví rājati | prīṇán vṛíshā kánikradat || 1 || tánūnápāt pávamānaḥ ṣṛíṅge ṣíṣāno arshati | antárikshena rā́rajat || 2 || īḷényaḥ pávamāno rayír ví rājati dyumā́n | mádhor dhā́rābhir ójasā || 3 || barhíḥ prācínam ójasā pávamāna stṛiṇán háriḥ | devéshu devá īyate || 4 || úd ātair jihate bṛihád dvā́ro devír hiraṇyáyīḥ | pávamānena súshṭutāḥ || 5 || 24 ||

suṣilpé bṛihatí mahí pávamāno vṛishaṇyati | náktoshásā ná darṣaté || 6 || ubhā́ devā́ nṛicákshasā hótārā daívyā huve | pávamāna índro vṛíshā || 7 || bhā́ratī pávamānasya sárasvatīḷā mahí | imáṃ no yajñám ā́ gaman tisró devíḥ supéṣasaḥ || 8 || tváshṭāram agrajā́ṃ gopā́m puroyā́vānam ā́ huve |

4, 1 sána (2. 3). átha. 4 pávitāraḥ. 5 táva ū°. 7 abhí a° su-āyudha. dvi-bárhasam. 8 abhí a° ánapa-cyutaḥ. samát-su sasahíḥ. 9 ví-dharmaṇi. 10 índo *iti* viṣvá-āyum. — 5, 1 sám -iddhaḥ. 2 tánū-nápāt. ṣṛíṅge *iti*. 4 pávamānaḥ. 5 sú -stutāḥ. 6 suṣilpé *iti* su-ṣilpé bṛihatí *iti* mahí *iti*. náktoshásā. darṣaté *iti*. 7 nṛi-cákshasā. 8 sárasvatī íḷā. su-péṣasaḥ. 9 agra-jā́m. puraḥ-yā́vānam.

índur índro vṛíshā háriḥ pávamānaḥ prajā́patiḥ || 9 || vánaspátim pavamāna mádhvā sám aṅgdhi dhā́rayā | sahásravalṣaṃ háritam bhrā́jamānaṃ hiraṇyáyam || 10 || víṣve devāḥ sváhākṛitim pávamānasyā́ gata | vāyúr bṛíhaspátiḥ sū́ryo 'gnír índraḥ sajóshasaḥ || 11 || 25 ||

6.

Mandráyā soma dhā́rayā vṛíshā pavasva devayúḥ | ávyo vā́reshv asmayúḥ || 1 || abhí tyā́ṃ mádyam mádam índav índra íti kshara | abhí vājíno árvataḥ || 2 || abhí tyā́m pūrvyā́m mádaṃ suvānó arsha pavítra ā́ | abhí vā́jam utá ṣrávaḥ || 3 || ánu drapsā́sa índava ā́po ná pravátāsaran | punānā́ índram āṣata || 4 || yā́m átyam iva vājínam mṛijánti yóshaṇo dáṣa | váne krílantam átyavim || 5 || 26 ||

tā́ṃ góbhir vṛíshaṇaṃ rásam mádāya devávītaye | sutā́m bhárāya sā́ṃ sṛija || 6 || devó devā́ya dhā́rayéndrāya pavate sutáḥ | páyo yád asya pīpáyat || 7 || ātmā́ yajñásya ráṅhyā sushvāṇáḥ pavate sutáḥ | pratnā́ṃ ní pāti kā́vyam || 8 || evā́ punānā́ indrayúr mádam madishṭha vītáye | gúhā cid dadhishe gíraḥ || 9 || 27 ||

7.

Ásṛigram índavaḥ pathā́ dhármann ṛitásya suṣríyaḥ | vidānā́ asya yójanam || 1 || prá dhā́rā mádhvo agriyó mahī́r apó ví gāhate | havír havíshshu vándyaḥ || 2 || prá yujó vācó agriyó vṛíshā́va cakradad váne | sádmābhí satyó adhvaráḥ || 3 || pári yát kā́vyā kavír nṛimṇā́ vásāno árshati | svàr vājī́

4, 9 prajā́-patiḥ. 10 sahásra-valṣam. 11 sváhā-kṛitim pávamānasya ā́. sa-jóshasaḥ. — 6, 2 índo *iti*. 3 pavítre. 4 pra -vátā a°. 5 áti-avim. 6 devá-vītaye. 7 dhā́rayā í°. 8 su-svānáḥ. 9 evá. — 7, 1 su-ṣríyaḥ. 3 vṛíshā áva. sádma a°.

sishāsati || 4 || pávamāno abhí sprídho víṣo rājeva sīdati | yád īm riṇvánti vedhásaḥ || 5 || 28 ||

ávyo vā́re pári priyó hárir váneshu sīdati | rebhó vanushyate matí || 6 || sá vāyúm índram aṣvínā sākám mádena gachati | rā́ṇā yó asya dhármabhiḥ || 7 || ā́ mitrā́váruṇā bhágam mádhvaḥ pavanta ūrmáyaḥ | vidānā́ asya ṣákmabhiḥ || 8 || asmábhyam rodasī rayím mádhvo vā́jasya sātáye | ṣrávo vásūni sám jitam || 9 || 29 ||

8.

Eté sómā abhí priyám índrasya kā́mam aksharan | várdhanto asya vīryàm || 1 || punānā́saṣ camūshádo gáchanto vāyúm aṣvínā | té no dhāntu suvī́ryam || 2 || índrasya soma rā́dhase punānó hā́rdi codaya | ritásya yónim āsádam || 3 || mrijánti tvā dáṣa kshípo hinvánti saptá dhītáyaḥ | ánu víprā amādishuḥ || 4 || devébhyas tvā mádāya kám srijānám áti meshyàḥ | sáṃ góbhir vāsayāmasi || 5 || 30 ||

punānáḥ kaláṣeshv ā́ vástrāṇy arushó háriḥ | pári gávyāny avyata || 6 || maghóna ā́ pavasva no jahí víṣvā ápa dvíshaḥ | índo sákhāyam ā́ viṣa || 7 || vrishṭím diváḥ pári srava dyumnám prithivyā́ ádhi | sáho naḥ sóma pritsú dhāḥ || 8 || nricákshasaṃ tvā vayám índrapītaṃ svarvídam | bhakshīmáhi prajā́m ísham || 9 || 31 ||

9.

Pári priyā́ diváḥ kavír váyāṅsi naptyòr hitáḥ | suvānó yāti kavíkratuḥ || 1 || prá-pra kshā́yāya pányase jánāya júshṭo adrúhe | vīty àrsha cánishṭhayā || 2 || sá sūnúr mātárā

---

7. 4 sisāsati. 5 rā́jā-iva. 7 rā́ṇa. 8 pavante. 9 rodasī *iti*. — 8, 2 camu-sádaḥ. su-vī́ryam. 3 ā-sádam. 7 índo *iti*. 9 nri-cákshasam. índra-pītam svaḥ-vídam. pra-jā́m. — 9, 1 kaví-kratuḥ. 2 vīti a°.

ṣúcir jātó jāté arocayat | mahā́n mahī́ ṛitāvṛídhā || 3 || sá saptá dhītíbhir hitó nadyò ajinvad adrúhaḥ | yá ékam ákshi vāvṛidhúḥ || 4 || tā́ abhí sántam ástṛitam mahé yúvānam ā́ dadhuḥ | índum indra táva vraté || 5 || 32 ||

abhí váhnir ámartyaḥ saptá paṣyati vā́vahiḥ | krívir devī́r atarpayat || 6 || ávā kálpeshu naḥ pumas támāṅsi soma yódhya | tā́ni punāna jaṅghanaḥ || 7 || nū́ návyase návīyase sūktā́ya sādhayā patháḥ | pratnavád rocayā rúcaḥ || 8 || pávamāna máhi ṣrávo gā́m áṣvam rāsi vīrávat | sánā medhā́ṃ sánā sváḥ || 9 || 33 ||

10.

Prá svānā́so ráthā ivā́rvanto ná ṣravasyávaḥ | sómāso rāyé akramuḥ || 1 || hinvānā́so ráthā iva dadhanviré gábhastyoḥ | bhárāsaḥ kāríṇām iva || 2 || rā́jāno ná práṣastibhiḥ sómāso góbhir añjate | yajñó ná saptá dhātṛíbhiḥ || 3 || pári suvānā́sa índavo mádāya barháṇā girā́ | sutā́ arshanti dhā́rayā || 4 || āpānā́so vivásvato jánanta usháso bhágam | sū́rā áṇvaṃ ví tanvate || 5 || 34 ||

ápa dvā́rā matīnā́m pratnā́ ṛiṇvanti kārávaḥ | vṛíshṇo hárasa āyávaḥ || 6 || samīcīnā́sa āsate hótāraḥ saptájāmayaḥ | padám ékasya píprataḥ || 7 || nā́bhā nā́bhiṃ na ā́ dade cákshuṣ cit sū́rye sácā | kavér ápatyam ā́ duhe || 8 || abhí priyā́ divás padám adhvaryúbhir gúhā hitám | sū́raḥ paṣyati cákshasā || 9 || 35 ||

11.

Úpāsmai gāyatā naraḥ pávamānāyéndave | abhí devā́ñ

9, 3 jāté *iti*. mahī́ *iti* ṛita-vṛídhā. 4 vavṛidhúḥ. 7 áva. 8 nú. su-uktā́ya sādhaya. rocaya. 9 sána (2). svàr *iti* sváḥ. — 10, 1 ráthāḥ-iva ā°. 3 práṣasti-bhiḥ. 6 hárase. 7 sam-īcīnā́saḥ. saptá-jāmayaḥ. — 11, 1 úpa a° gāyata. pávamanāya í°.

íyakshate || 1 || abhí te mádhunā páyó 'tharvāṇo aṣiṣrayuḥ | deváṃ devā́ya devayú || 2 || sá naḥ pavasva ṣáṃ gáve ṣáṃ jánāya ṣám árvate | ṣáṃ rājann óshadhībhyaḥ || 3 || babhráve nú svátavase 'ruṇā́ya divispṛ́ṣe | sómāya gāthám arcata || 4 || hástacyutebhir ádribhiḥ sutáṃ sómam punītana | mádhāv ā́ dhāvatā mádhu || 5 || 36 ||

námaséd úpa sīdata dadhnéd abhí ṣrīṇītana | índum índre dadhātana || 6 || amitrahā́ vícarshaṇiḥ pávasva soma ṣáṃ gáve | devébhyo anukāmakṛ́t || 7 || índrāya soma pā́tave mádāya pári shicyase | manaṣcín mánasas pátiḥ || 8 || pávamāna suvī́ryaṃ rayíṃ soma rirīhi naḥ | índav índreṇa no yujā́ || 9 || 37 ||

12.

Sómā asṛigram índavaḥ sutā́ ṛitásya sā́dane | índrāya mádhumattamāḥ || 1 || abhí víprā anūshata gā́vo vatsáṃ ná mātáraḥ | índraṃ sómasya pītáye || 2 || madacyút ksheti sā́dane síndhor ūrmā́ vipaṣcít | sómo gaurī́ ádhi ṣritáḥ || 3 || divó nā́bhā vicakshaṇó 'vyo vā́re mahīyate | sómo yáḥ sukrátuḥ kavíḥ || 4 || yáḥ sómaḥ kaláṣeshv ā́ñ antáḥ pavítra ā́hitaḥ | tám índuḥ pári shasvaje || 5 || 38 ||

prá vā́cam índur ishyati samudrásyā́dhi vishṭápi | jínvan kóṣam madhuṣcútam || 6 || nítyastotro vánaspátir dhīnā́m antáḥ sabardúghaḥ | hinvānó mánushā yugā́ || 7 || abhí priyā́ divás padā́ sómo hinvānó arshati | víprasya dhā́rayā kavíḥ || 8 || ā́ pavamāna dhāraya rayíṃ sahásravarcasam | asmé indo svābhúvam || 9 || 39 ||

Saptamo 'dhyāyaḥ.

11, 2 páyaḥ á⁰. 4 svá-tavase. divi-spṛ́ṣe. 5 hásta-cyutebhiḥ. dhāvata. 6 námasā ít. dadhnā́ ít. 7 amitra-hā́ ví-carshaṇiḥ. anukāma-kṛít. 8 sicyase manaḥ-cít. 9 su-vī́ryam. índo *iti.* — 12, 1 sádane (3). 3 mada-cyút. vipaḥ-cít. gaurī́ *iti.* 4 vi-cakshaṇáḥ á⁰. su-krátuḥ. 5 ā́ antár *iti* pavítre ā́-hitaḥ. sasvaje. 6 samudrásya á⁰. madhu-ṣcútam. 7 nítya-stotraḥ. antár *iti* sabaḥ-dúghaḥ. 9 sahásra-varcasam asmé *iti* indo *iti* su-ābhúvam.

13.

Sómaḥ punānó arshati sahásradhāro átyaviḥ | vāyór índrasya nishkṛitám || 1 || pávamānam avasyavo vípram abhí prá gāyata | sushvāṇáṃ devávītaye || 2 || pávante vā́jasātaye sómāḥ sahásrapājasaḥ | gṛiṇānā́ devávītaye || 3 || utá no vā́jasātaye pávasva bṛihatī́r íshaḥ | dyumád indo suvī́ryam || 4 || té naḥ sahasríṇaṃ rayím pávantām ā́ suvī́ryam | suvānā́ devā́sa índavaḥ || 5 || 1 ||

átyā hiyānā́ ná hetṛíbhir ásṛigraṃ vā́jasātaye | ví vā́ram ávyam āśávaḥ || 6 || vāśrā́ arshantī́ndavo 'bhí vatsáṃ ná dhenávaḥ | dadhanviré gábhastyoḥ || 7 || júshṭa índrāya matsaráḥ pávamāna kánikradat | víśvā ápa dvísho jahi || 8 || apaghnánto árāvṇaḥ pávamānāḥ svardṛíśaḥ | yónāv ṛitásya sīdata || 9 || 2 ||

14.

Pári prā́sishyadat kavíḥ síndhor ūrmā́v ádhi śritáḥ | kārám bíbhrat puruspṛíham || 1 || girā́ yádī sábandhavaḥ páñca vrā́tā apasyávaḥ | parishkṛiṇvánti dharṇasím || 2 || ā́d asya śushmíṇo ráse víśve devā́ amatsata | yádī góbhir vasāyáte || 3 || niriṇānó ví dhāvati jáhac cháryāṇi tā́nvā | átrā sáṃ jighnate yujā́ || 4 || naptī́bhir yó vivásvataḥ śubhró ná māmṛijé yúvā | gā́ḥ kṛiṇvānó ná nirṇíjam || 5 || 3 ||

áti śritī́ tiraścátā gavyā́ jigāty áṇvyā | vagnúm iyarti yáṃ vidé || 6 || abhí kshípaḥ sám agmata marjáyantīr ishás pátim | pṛishṭhā́ gṛibhṇata vājínaḥ || 7 || pári divyā́ni mármṛiśad víśvāni soma pā́rthivā | vásūni yāhy asmayúḥ || 8 || 4 ||

13, 1 sahásra-dhāraḥ áti-aviḥ. niḥ-kṛitám. 2 susvānám devá-vītaye (3). 3 vā́ja-sātaye (4. 6). sahásra-pājasaḥ. gṛiṇānā́ḥ. 4 indo *iti* su-vī́ryam (5). 5 suvānā́ḥ. 6 átyāḥ hiyānā́ḥ. 7 arshanti í°. 9 apa-ghnántaḥ. svaḥ-dṛíśaḥ. — 14, 1 prá asisyadat. puru-spṛíham. 2 yádi sá-bandhavaḥ. pari-kṛiṇvánti. 3 yádi. 4 ni-riṇānáḥ. jáhat ś°. átra. 5 mamṛijé. niḥ-níjam.

15.

Eshá dhiyá yaty áṇvya ṣū́ro ráthebhir āṣúbhiḥ | gáchann índrasya nishkṛitám || 1 || eshá purú dhiyāyate bṛihaté devátātaye | yátrāmṛítāsa ásate || 2 || eshá hitó ví nīyate 'ntáḥ ṣubhrávatā pathá | yádī tuñjánti bhúrṇayaḥ || 3 || eshá ṣríṅgāṇi dódhuvac chíṣīte yūthyò vṛíshā | nṛimṇá dádhāna ójasā || 4 || eshá rukmíbhir īyate vājī ṣubhrébhir aṅṣúbhiḥ | pátiḥ síndhūnām bhávan || 5 || eshá vásūni pibdanā́ párushā yayivā́ṅ áti | áva ṣā́deshu gachati || 6 || etám mṛijanti márjyam úpa dróṇeshv āyávaḥ | pracakrāṇám mahī́r íshaḥ || 7 || etám u tyám dáṣa kshípo mṛijánti saptá dhītáyaḥ | svāyudhám madíntamam || 8 || 5 ||

16.

Prá te sotára oṇyò rásam mádāya ghṛíshvaye | sárgo ná takty étaṣaḥ || 1 || krátvā dákshasya rathyàm apó vásānam ándhasā | goshā́m áṇveshu saṣcima || 2 || ánaptam apsú dushṭáram sómam pavítra á sṛija | punīhíndrāya pátave || 3 || prá punānásya cétasā sómaḥ pavítre arshati | krátvā sadhástham ásadat || 4 || prá tvā námobhir índava índra sómā asṛikshata | mahé bhárāya kāríṇaḥ || 5 || punānó rūpé avyáye víṣvā árshann abhí ṣríyaḥ | ṣū́ro ná góshu tishṭhati || 6 || divó ná sánu pipyúshī dhárā sutásya vedhásaḥ | vṛíthā pavítre arshati || 7 || tváṃ soma vipaṣcítaṃ tánā punāná āyúshu | ávyo váraṃ ví dhāvasi || 8 || 6 ||

17.

Prá nimnéneva síndhavo ghnánto vṛitráṇi bhúrṇayaḥ |

15, 1 niḥ-kṛitám. 2 purú. yátra a°. 3 antár *iti* ṣubhrá-vatā. yádi. 4 dódhuvat ṣ°. 7 pra-cakrāṇám. 8 su-āyudhám. — 16, 1 oṇyòḥ. 2 go-sám. 3 dustáram. pavítre. punihí i° 4 sadhá-stham á a°. 8 vipaḥ-cítam. — 17, 1 nimnéna-iva.

sómā asṛigram āṣávaḥ || 1 || abhí suvānā́sa índavo vṛishṭáyaḥ pṛithivím iva | índraṃ sómāso aksharan || 2 || átyūrmir matsaró mádaḥ sómaḥ pavítre arshati | vighnán rákshāṅsi devayúḥ || 3 || ā́ kaláṣeshu dhāvati pavítre pári shicyate | ukthaír yajñéshu vardhate || 4 || áti trí soma rocanā́ róhan ná bhrājase dívam | ishṇán sū́ryaṃ ná codayaḥ || 5 || abhí víprā anūshata mūrdhán yajñásya kārávaḥ | dádhānāṣ cákshasi priyám || 6 || tám u tvā vājínaṃ náro dhībhír víprā avasyávaḥ | mṛijánti devátātaye || 7 || mádhor dhā́rām ánu kshara tīvráḥ sadhástham ā́sadaḥ | cā́rur ṛitā́ya pītáye || 8 || 7 ||

18.

Pári suvānó girishṭhā́ḥ pavítre sómo akshāḥ | mádeshu sarvadhā́ asi || 1 || tváṃ vípras tváṃ kavír mádhu prá jātám ándhasaḥ | mádeshu — || 2 || táva víṣve sajóshaso devā́saḥ pītím āṣata | mádeshu — || 3 || ā́ yó víṣvāni vā́ryā vásūni hástayor dadhé | mádeshu — || 4 || yá imé ródasī mahí sám mātáreva dóhate | mádeshu — || 5 || pári yó ródasī ubhé sadyó vā́jebhir árshati | mádeshu — || 6 || sá ṣushmí kaláṣeshv ā́ punānó acikradat | mádeshu — || 7 || 8 ||

19.

Yát soma citrám ukthyàṃ divyám pā́rthivaṃ vásu | tán naḥ punānā́ ā́ bhara || 1 || yuváṃ hí sthā́ḥ svàrpatī índraṣ ca soma gópatī | īṣānā́ pipyataṃ dhíyaḥ || 2 || vṛíshā punānā́ āyúshu stanáyann ádhi barhíshi | háriḥ sán yónim ā́sadat

---

17, 3 áti-urmiḥ. vi-ghnán. 4 sicyate. 8 sadhá-stham ā́ aº. — 18, 1 giri-stháḥ. akshār *iti*. sarva-dhā́ḥ. 3 sa-jóshasaḥ. 5 imé *iti* ródasī *iti* mahí *iti*. matárā-iva. 6 ródasī *iti* ubhé *iti*. — 19. 1 tát. 2 svàḥpatī *iti* svàḥ-patī. gópatī *iti* gó-patī. 3 ā́ aº.

|| 3 || ávāvaṣanta dhītáyo vṛishabhásyā́dhi rétasi | sūnór vatsásya mātáraḥ || 4 || kuvíd vṛishaṇyántībhyaḥ punānó gárbham ādádhat | yā́ḥ ṣukrám duhaté páyaḥ || 5 || úpa ṣikshāpatasthúsho bhiyásam ā́ dhehi ṣátrushu | pávamāna vidā́ rayím || 6 || ní ṣátroḥ soma vríshṇyaṃ ní ṣúshmaṃ ní váyas tira | dūré vā sató ánti vā || 7 || 9 ||

20.

Prá kavír devávītayé 'vyo vā́rebhir arshati | sāhvā́n víṣvā abhí spṛ́dhaḥ || 1 || sá hí shmā jaritṛ́bhya ā́ vā́jaṃ gómantam ínvati | pávamānaḥ sahasríṇam || 2 || pári víṣvāni cétasā mṛiṣáse pávase matī́ | sá naḥ soma ṣrávo vidaḥ || 3 || abhy àrsha bṛihád yáṣo maghávadbhyo dhruvám rayím | ísham stotṛ́bhya ā́ bhara || 4 || tváṃ rā́jeva suvrató gíraḥ somā́ viveṣitha | punānó vahne adbhuta || 5 || sá váhnir apsú dushṭáro mṛijyámāno gábhastyoḥ | sómaṣ camū́shu sīdati || 6 || krīḷúr makhó ná maṅhayúḥ pavítraṃ soma gachasi | dádhat stotré suvī́ryam || 7 || 10 ||

21.

Eté dhāvantī́ndavaḥ sómā índrāya ghṛ́shvayaḥ | matsarā́saḥ svarvídaḥ || 1 || pravṛiṇvánto abhiyújaḥ súshvaye varivovídaḥ | svayáṃ stotré vayaskṛ́taḥ || 2 || vṛ́thā krī́ḷanta índavaḥ sadhástham abhy ékam ít | síndhor ūrmā́ vy àksharan || 3 || eté víṣvāni vā́ryā pávamānāsa āṣata | hitā́ ná sáptayo ráthe || 4 || ā́smin piṣáṅgam indavo dádhātā venám ādíṣe | yó asmábhyam árāvā || 5 || ribhúr ná ráthyaṃ ná-

19, 4 vṛishabhásya á°. 5 ā-dádhat. 6 ṣiksha apa-tasthúshaḥ. vidā́ḥ. — 20, 1 devá-vītaye á°. sahvā́n. 2 sma. 4 abhí a°. 5 rā́ja-iva su-vratáḥ. soma ā́. 6 dustáraḥ. 7 su-vī́ryam. — 21, 1 dhāvanti í°. svaḥ-vídaḥ. 2 pra-vṛiṇvántaḥ abhi-yújaḥ súsvaye varivaḥ-vídaḥ. vayaḥ-kṛ́taḥ. 3 sadhá-stham abhí. ví a°. 4 hitā́ḥ. 5 ā́ a°. dádhāta (6). ā-díṣe (6).

vaṃ dádhātā kétam ādíṣe | ṣukrā́ḥ pavadhvam árṇasā || 6 || etá u tyé avīvaṣan kā́shṭhāṃ vājíno akrata | satáḥ prā́sāvishur matím || 7 || 11 ||

22.

Eté sómāsa āṣávo ráthā iva prá vājínaḥ | sárgāḥ srishṭā́ aheshata || 1 || eté vā́tā ivorávaḥ parjányasyeva vrishṭáyaḥ | agnér iva bhramā́ vṛíthā || 2 || eté pūtā́ vipaṣcítaḥ sómāso dádhyāṣiraḥ | vipā́ vy ā̀naṣur dhíyaḥ || 3 || eté mṛishṭā́ ámartyāḥ sasṛivā́ṅso ná ṣaṣramuḥ | íyakshantaḥ pathó rájaḥ || 4 || eté pṛishṭhā́ni ródasor viprayánto vy ā̀naṣuḥ | utédám uttamáṃ rájaḥ || 5 || tántuṃ tanvānám uttamám ánu praváta āṣata | utédám uttamā́yyam || 6 || tváṃ soma paṇíbhya ā́ vásu gávyāni dhārayaḥ | tatáṃ tántum acikradaḥ || 7 || 12 ||

23.

Sómā asṛigram āṣávo mádhor mádasya dhā́rayā | abhí víṣvāni kā́vyā || 1 || ánu pratnā́sa āyávaḥ padáṃ návīyo akramuḥ | rucé jananta sū́ryam || 2 || ā́ pavamāna no bharāryó ádāṣusho gáyam | kṛidhí prajā́vatīr íshaḥ || 3 || abhí sómāsa āyávaḥ pávante mádyam mádam | abhí kóṣam madhuṣcútam || 4 || sómo arshati dharṇasír dádhāna indriyáṃ rásam | suvī́ro abhiṣastipā́ḥ || 5 || índrāya soma pavase devébhyaḥ sadhamā́dyaḥ | índo vā́jaṃ sishāsasi || 6 || asyá pītvā́ mádānām índro vṛitrā́ṇy aprati | jaghā́na jaghánac ca nú || 7 || 13 ||

21, 7 eté. prá a°. — 22, 2 vātāḥ-iva u° parjányasya-iva. bhramā́ḥ. 3 pūtā́ḥ vipaḥ-cítaḥ. dádhi-āṣiraḥ. ví ā°. 5 vi-prayántaḥ ví ā° utá i°. 6 utá i°. — 23, 3 bhara a°. 4 madhu-ṣcútam. 5 su-vī́raḥ abhiṣasti-pā́ḥ. 6 sadha-mā́dyaḥ índo *iti*. sisāsasi. 7 jaghánat.

24.

Prá sómāso adhanvishuḥ pávamānāsa índavaḥ | srīṇāná apsú mṛiñjata || 1 || abhí gā́vo adhanvishur ā́po ná pravátā yatī́ḥ | punānā́ índram āṣata || 2 || prá pavamāna dhanvasi sóméndrāya pā́tave | nṛíbhir yató ví nīyase || 3 || tvám soma nṛimā́danaḥ pávasva carhaṇīsáhe | sásnir yó anumā́dyaḥ || 4 || índo yád ádribhiḥ sutáḥ pavítram paridhā́vasi | áram índrasya dhā́mne || 5 || pávasva vṛitrahantamokthébhir anumā́dyaḥ | ṣúciḥ pāvakó ádbhutaḥ || 6 || ṣúciḥ pāvaká ucyate sómaḥ sutásya mádhvaḥ | devāvī́r aghaṣaṅsahā́ || 7 || 14 ||

Prathamo 'nuvākaḥ.

25.

Pávasva dakshasā́dhano devébhyaḥ pītáye hare | marúdbhyo vāyáve mádaḥ || 1 || pávamāna dhiyā́ hitò 'bhí yónim kánikradat | dhármaṇā vāyúm ā́ viṣa || 2 || sám devaíḥ ṣobhate vṛíshā kavír yónāv ádhi priyáḥ | vṛitrahā́ devavítamaḥ || 3 || víṣvā rūpā́ṇy āviṣán punānó yāti haryatáḥ | yátrāmṛítāsa ā́sate || 4 || arushó janáyan gíraḥ sómaḥ pavata āyushák | índram gáchan kavíkratuḥ || 5 || ā́ pavasva madintama pavítram dhā́rayā kave | arkásya yónim āsádam || 6 || 15 ||

26.

Tám amṛikshanta vājínam upásthe áditer ádhi | víprāso áṇvyā dhiyā́ || 1 || tám gā́vo abhy ànūshata sahásradhāram ákshitam | índum dhartā́ram ā́ diváḥ || 2 || tám vedhā́m

---

24, 3 sóma í⁰. 4 nṛi-mádanaḥ. carshaṇi-sáhe. anu-mā́dyaḥ (6). 5 índo *iti*. pari-dhā́vasi. 6 vṛitrahan-tama u⁰. 7 deva-avī́ḥ aghaṣaṅsa-hā́. — 25, 1 daksha-sā́dhanaḥ. 2 hitáḥ a⁰. 3 vṛitra-hā́ deva-vī́tamaḥ. 4 ā-viṣán. yátra a⁰. 5 pavate. kaví-kratuḥ. 6 ā-sádam. — 26, 1 upá-sthe. 2 abhí a⁰ sahásra-dhāram.

medháyāhyan pávamānam ádhi dyávi | dharṇasím bhū́ridhāyasam || 3 || tám ahyan. bhuríjor dhiyā́ saṃvásānaṃ vivásvataḥ | pátiṃ vācó ádābhyam || 4 || táṃ sā́nāv ádhi jāmáyo háriṃ hinvanty ádribhiḥ | haryatám bhū́ricakshasam || 5 || táṃ tvā hinvanti vedhásaḥ pávamāna girāvṛídham | índav índrāya matsarám || 6 || 16 ||

27.

Eshá kavír abhíshṭutaḥ pavítre ádhi tosate | punānó ghnánn ápa srídhaḥ || 1 || eshá índrāya vāyáve svarjít pári shicyate | pavítre dakshasádhanaḥ || 2 || eshá nṛíbhir ví nīyate divó . mūrdhā́ vṛíshā sutáḥ | sómo váneshu viṣvavít || 3 || eshá gavyúr acikradat pávamāno hiraṇyayúḥ | índuḥ satrājíd ástṛitaḥ || 4 || eshá sū́ryeṇa hāsate pávamāno ádhi dyávi | pavítre matsaró mádaḥ || 5 || eshá ṣushmy àsishyadad antárikshe vṛíshā háriḥ | punāná índur índram ā́ || 6 || 17 ||

28.

Eshá vājí hitó nṛíbhir viṣvavín mánasas pátiḥ | ávyo váraṃ ví dhāvati || 1 || eshá pavítre aksharat sómo devébhyaḥ sutáḥ | víṣvā dhā́māny āviṣán || 2 || eshá deváḥ ṣubhāyaté 'dhi yónāv ámartyaḥ | vṛitrahā́ devavítamaḥ || 3 || eshá vṛíshā kánikradad daṣábhir jāmíbhir yatáḥ | abhí dróṇāni dhāvati || 4 || eshá sū́ryam arocayat pávamāno vícarshaṇiḥ | víṣvā dhā́māni viṣvavít || 5 || eshá ṣushmy ádābhyaḥ sómaḥ punānó arshati | devāvír aghaṣaṅsahā́ || 6 || 18 ||

26, 3 medháyā a°. bhū́ri-dhayasam. 4 sam-vásānam. 5 bhū́ri-cakshasam. 6 girā-vṛídham índo *iti*. — 27, 1 abhí-stutaḥ. 2 svaḥ-jít. sicyate. daksha-sā́dhanaḥ. 3 viṣva-vít. 4 satrā-jít. 6 ṣushmí asisyadat. — 28, 1 viṣva-vít (5). 2 ā-viṣán. 3 ṣubhayate á°. vṛitra-hā́ deva-vítamaḥ. 5 ví-carshaṇiḥ. 6 ṣushmí. deva-avíḥ aghaṣaṅsa-hā́.

29.

Prásya dhā́rā aksharan vríshṇaḥ sutásyaújasā | devā́ñ ánu prabhū́shataḥ || 1 || sáptim mrijanti vedháso griṇántaḥ kārávo girā́ | jyótir jajñānám ukthyàm || 2 || susháhā soma tā́ni te punānā́ya prabhūvaso | várdhā samudrám ukthyàm || 3 || víṣvā vásūni saṃjáyan pávasva soma dhā́rayā | inú dvéshāṅsi sadhryàk || 4 || rákshā sú no ararushaḥ svanā́t samasya kásya cit | nidó yátra mumucmáhe || 5 || éndo pā́rthivaṃ rayíṃ divyám pavasva dhā́rayā | dyumántaṃ ṣúshmam ā́ bhara || 6 || 19 ||

30.

Prá dhā́rā asya ṣushmíṇo vríthā pavítre aksharan | punānó vā́cam ishyati || 1 || índur hiyānáḥ sotríbhir mṛijyámānaḥ kánikradat | íyarti vagnúm indriyám || 2 || ā́ naḥ ṣúshmaṃ nṛisháhyaṃ vīrávantam puruspṛíham | pávasva soma dhā́rayā || 3 || prá sómo áti dhā́rayā pávamāno asishyadat | abhí dróṇāny āsádam || 4 || apsú tvā mádhumattamaṃ háriṃ hinvanty ádribhiḥ | índav índrāya pītáye || 5 || sunótā mádhumattamaṃ sómam índrāya vajríṇe | cā́ruṃ ṣárdhāya matsarám || 6 || 20 ||

31.

Prá sómāsaḥ svādhyàḥ pávamānāso akramuḥ | rayíṃ kṛiṇvanti cétanam || 1 || divás pṛithivyā́ ádhi bhávendo dyumnavárdhanaḥ | bhávā vā́jānām pátiḥ || 2 || túbhyaṃ vā́tā abhipríyas túbhyam arshanti síndhavaḥ | sóma várdhanti te

29, 1 prá a°. sutásya ó°. pra-bhū́shataḥ. 3 su-sáhā. prabhu-vaso *iti* prabhu-vaso várdha. 4 sam-jáyan. 5 ráksha. 6 ā́ indo *iti*. — 30, 3 nṛi-sáhyam. puru-spṛíham. 4 asisyadat. ā-sádam. 5 índo *iti*. 6 sunóta. — 31, 1 su-ādhyàḥ. 2 bháva indo *iti* dyumna-várdhanaḥ bháva. 3 abhi-príyaḥ.

máhaḥ || 3 || ā́ pyāyasva sám etu te viṣvátaḥ soma vṛ́shṇyam | bhávā vā́jasya saṃgathé || 4 || túbhyaṃ gā́vo ghṛitám páyo bábhro duduhré ákshitam | várshishṭhe ádhi sā́navi || 5 || svāyudhásya te sató bhúvanasya pate vayám | índo sakhitvám uṣmasi || 6 || 21 ||

32.

Prá sómāso madacyútaḥ śrávase no maghónaḥ | sutā́ vidáthe akramuḥ || 1 || ā́d īṃ tritásya yóshaṇo háriṃ hinvanty ádribhiḥ | índum índrāya pītáye || 2 || ā́d īṃ haṅsó yáthā gaṇáṃ víśvasyāvīvaṣan matím | átyo ná góbhir ajyate || 3 || ubhé somāvacā́kaṣan mṛigó ná taktó arshasi | sī́dann ṛitásya yónim ā́ || 4 || abhí gā́vo anūshata yóshā jārám iva priyám | ágann ājíṃ yáthā hitám || 5 || asmé dhehi dyumád yáśo maghávadbhyaś ca máhyaṃ ca | saním medhā́m utá śrávaḥ || 6 || 22 ||

33.

Prá sómāso vipaścíto 'pā́ṃ ná yanty ūrmáyaḥ | vánāni mahishā́ iva || 1 || abhí dróṇāni babhrávaḥ śukrā́ ṛitásya dhā́rayā | vā́jaṃ gómantam aksharan || 2 || sutā́ índrāya vāyáve váruṇāya marúdbhyaḥ | sómā arshanti víshṇave || 3 || tisró vā́ca úd īrate gā́vo mimanti dhenávaḥ | hárir eti kánikradat || 4 || abhí bráhmīr anūshata yahvī́r ṛitásya mātáraḥ | marmṛijyánte diváḥ śíśum || 5 || rāyáḥ samudrā́ṅś catúro 'smábhyaṃ soma viśvátaḥ | ā́ pavasva sahasríṇaḥ || 6 || 23 ||

34.

Prá suvānó dhā́rayā tánéndur hinvānó arshati | rujád

31, 4 = 91, 16. 5 bábhro *iti*. 6 su-āyudhásya. índo *iti*. — 32, 1 mada-cyútaḥ. sutā́ḥ. 3 víśvasya avīvaṣat. 4 ubhé *iti* soma ava-cā́kaṣat. 6 asmé *iti*. — 33, 1 vipaḥ-cítaḥ. — 34, 1 tánā í°.

dṛiḷhā́ vy ójasā || 1 || sutā́ índrāya vāyáve váruṇāya marúdbhyaḥ | sómo arshati víshṇave || 2 || vṛ́ishāṇaṃ vṛ́ishabhir yatáṃ sunvánti sómam ádribhiḥ | duhánti śákmanā páyaḥ || 3 || bhúvat tritásya márjyo bhúvad índrāya matsaráḥ | sáṃ rūpaír ajyate háriḥ || 4 || abhím ṛitásya vishṭápaṃ duhaté pṛ́iśnimātaraḥ | cā́ru priyátamaṃ havíḥ || 5 || sám enam áhrutā imā́ gíro arshanti sasrútaḥ | dhenúr vāśró avīvaśat || 6 || 24 ||

35.

Ā́ naḥ pavasva dhā́rayā pávamāna rayím pṛithúm | yáyā jyótir vidā́si naḥ || 1 || índo samudramīṅkhaya pávasva viśvamejaya | rāyó dhartā́ na ójasā || 2 || tvā́yā vīréṇa vīravo 'bhí shyāma pṛitanyatáḥ | ksharā́ ṇo abhí vā́ryam || 3 || prá vā́jam índur ishyati síshāsan vājasā́ ṛíshiḥ | vratā́ vidāná ā́yudhā || 4 || táṃ gīrbhír vācamīṅkhayáṃ punānáṃ vāsayāmasi | sómaṃ jánasya gópatim || 5 || víśvo yásya vraté jáno dādhā́ra dhármaṇas pátеḥ | punānásya prabhū́vasoḥ || 6 || 25 ||

36.

Ásarji ráthyo yathā pavítre camvòḥ sutáḥ | kā́rshman vājī́ ny àkramīt || 1 || sá váhniḥ soma jā́gṛiviḥ pávasva devavī́r áti | abhí kóśam madhuścútam || 2 || sá no jyótīṅshi pūrvya pávamāna ví rocaya | krátve dákshāya no hinu || 3 || śumbhámāna ṛitāyúbhir mṛijyámāno gábhastyoḥ | pávate vā́re avyáye || 4 || sá víśva dāśúshe vásu sómo divyā́ni

34, 1 ví. 5 abhí īm. pṛíśni-mātaraḥ. 6 imā́ḥ. sa-srútaḥ. — 35, 2 índo *iti* samudram-īṅkhaya. viśvam-ejaya. 3 vīra-vaḥ. syāma. kshára naḥ. 4 síśāsan vāja-sā́ḥ. 5 vā́cam-īṅkhayám. gó-patim. prabhú-vasoḥ. — 36, 1 ní a⁰. 2 deva-víḥ. madhu-ścútam. 4 ṛitayú-bhiḥ.

pā́rthivā | pávatām ā́ntárikshyā || 5 || ā́ divás prishṭhám aṣvayúr gavyayúḥ soma rohasi | vīrayúḥ ṣavasas pate || 6 || 26 ||

37.

Sá sutáḥ pītáye vṛíshā sómaḥ pavítre arshati | vighnán rákshāṅsi devayúḥ || 1 || sá pavítre vicakshaṇó hárir arshati dharṇasíḥ | abhí yónim kánikradat || 2 || sá vājí rocanā́ diváḥ pávamāno ví dhāvati | rakshohā́ vā́ram avyáyam || 3 || sá tritásyā́dhi sā́navi pávamāno arocayat | jāmíbhiḥ sū́ryaṃ sahá || 4 || sá vṛitrahā́ vṛíshā sutó varivovíd ádābhyaḥ | sómo vā́jam ivāsarat || 5 || sá deváḥ kavíneshitò 'bhí dróṇāni dhāvati | índur índrāya maṅhánā || 6 || 27 ||

38.

Eshá u syá vṛíshā ráthó 'vyo vā́rebhir arshati | gáchan vā́jaṃ sahasríṇam || 1 || etáṃ tritásya yóshaṇo háriṃ hinvanty ádribhiḥ | índum índrāya pītáye || 2 || etáṃ tyáṃ haríto dáṣa marmṛijyánte apasyúvaḥ | yā́bhir mádāya ṣúmbhate || 3 || eshá syá mā́nushīshv ā́ ṣyenó ná vikshú sīdati | gáchañ jāró ná yoshítam || 4 || eshá syá mádyo rásó 'va cashṭe diváḥ ṣíṣuḥ | yá índur vā́ram ā́viṣat || 5 || eshá syá pītáye sutó hárir arshati dharṇasíḥ | krándan yónim abhí priyám || 6 || 28 ||

39.

Āṣúr arsha bṛihanmate pári priyéṇa dhā́mnā | yátra

36, 5 ā́ a⁰. — 37, 1 vi-ghnán. 2 vi-cakshaṇáḥ. 3 rakshaḥ-hā́. 4 tritásya á⁰. 5 vṛitra-hā́. varivaḥ-vít. vā́jam-iva a⁰. 6 kavínā ishitáḥ a⁰. — 38, 1 ráthaḥ á⁰. 5 rásaḥ áva. ā́ á⁰. — 39, 1 bṛihat-mate.

devā́ íti brávan || 1 || parishkṛiṇvánn ánishkṛitam jánāya yātáyann íshaḥ | vṛishṭím diváḥ pári srava || 2 || sutá eti pavítra ā́ tvíshim dádhāna ójasā | vicákshāṇo virocáyan || 3 || ayám sá yó divás pári raghuyā́mā pavítra ā́ | síndhor ūrmā́ vy áksharat || 4 || āvívāsan parāváto átho arvāvátaḥ sutáḥ | índrāya sicyate mádhu || 5 || samīcīnā́ anūshata hárim hinvanty ádribhiḥ | yónāv ṛitásya sīdata || 6 || 29 ||

40.

Punānó akramīd abhí víṣvā mṛídho vícarshaṇiḥ | ṣumbhánti vípram dhītíbhiḥ || 1 || ā́ yónim aruṇó ruhad gámad índram vṛíshā sutáḥ | dhruvé sádasi sīdati || 2 || nú no rayím mahā́m indo 'smábhyam soma viṣvátaḥ | ā́ pavasva sahasríṇam || 3 || víṣvā soma pavamāna dyumnā́nīndav ā́ bhara | vidā́ḥ sahasríṇīr íshaḥ || 4 || sá naḥ punāná ā́ bhara rayím stotré suvī́ryam | jaritúr vardhayā gíraḥ || 5 || punāná indav ā́ bhara sóma dvibárhasam rayím | vríshann indo na ukthyàm || 6 || 30 ||

41.

Prá yé gā́vo ná bhū́rṇayas tveshā́ ayā́so ákramuḥ | ghnántaḥ kṛishṇā́m ápa tvácam || 1 || suvitásya manāmahé 'ti sétum durāvyàm | sāhvā́ṅso dásyum avratám || 2 || ṣriṇvé vṛishṭér iva svanáḥ pávamānasya ṣushmíṇaḥ | cáranti vidyúto diví || 3 || ā́ pavasva mahím ísham gómad indo híraṇyavat | áṣvāvad vā́javat sutáḥ || 4 || sá pavasva vicarshaṇa ā́ mahī́ ródasī pṛiṇa | ushā́ḥ sū́ryo ná raṣmíbhiḥ || 5 || pári

39, 2 pari-kṛiṇván ániḥ-kṛitam. 3 pavítre. vi-cákshāṇaḥ vi-rocáyan. 4 raghu-yā́mā pavítre. ví. 5 ā-vívāsan. átho *iti*. 6 sam-īcīnā́ḥ. — 40, 1 víṣvāḥ. ví-carshaṇiḥ. 3 nú. indo *iti*. 4 dyumnā́ni indo *iti*. 5 su-vī́ryam. vardhaya. 6 indo *iti* (2). dvi-bárhasam. — 41, 2 manāmahe áti. duḥ-āvyàm sahvā́ṅsaḥ. 3 vi-dyútaḥ. 4 indo *iti*. áṣva-vat. 5 vi-carshaṇe. mahī́ *iti* ródasī *iti*.

ṇaḥ ṣarmayántyā dhā́rayā soma viṣvátaḥ | sárā raséva vishṭápam || 6 || 31 ||

42.

Janáyan rocanā́ divó janáyann apsú sū́ryam | vásāno gā́ apó háriḥ || 1 || eshá pratnéna mánmanā devó devébhyas pári | dhā́rayā pavate sutáḥ || 2 || vāvṛidhānā́ya tū́rvaye pávante vā́jasātaye | sómaḥ sahásrapājasaḥ || 3 || duhānáḥ pratnám ít páyaḥ pavítre pári shicyate | krándan devā́ñ ajījanat || 4 || abhí víṣvāni vā́ryābhí devā́ñ ṛitāvṛídhaḥ | sómaḥ punānó arshati || 5 || góman naḥ soma vīrávad áṣvāvad vā́javat sutáḥ | pávasva bṛihatī́r íshaḥ || 6 || 32 ||

43.

Yó átya iva mṛijyáte góbhir mádāya haryatáḥ | táṃ gīrbhír vāsayāmasi || 1 || táṃ no víṣvā avasyúvo gíraḥ ṣumbhanti pūrváthā | índum índrāya pītáye || 2 || punānó yāti haryatáḥ sómo gīrbhíḥ párishkṛitaḥ | víprasya médhyātitheḥ || 3 || pávamāna vidā́ rayím asmábhyaṃ soma suṣríyam | índo sahásravarcasam || 4 || índur átyo ná vājasṛít kánikranti pavítra ā́ | yád ákshār áti devayúḥ || 5 || pávasva vā́jasātaye víprasya gṛiṇató vṛidhé | sóma rā́sva suvī́ryam || 6 || 33 ||

Ashṭamo 'dhyāyaḥ.

SHASHṬHO 'SHṬAKAḤ.

41, 6 naḥ. sára rasā́-iva. — 42, 3 vavṛidhānā́ya. vā́ja-sātaye. sahásra-pājasaḥ. 4 sicyate. 5 vā́ryā a⁰. ṛita-vṛídhaḥ. 6 gó-mat. ásva-vat. — 43, 3 pári-kṛitaḥ. médhya-atitheḥ. 4 vidā́ḥ. su-ṣríyam índo *iti* sahásra-varcasam. 5 vāja-sṛít. pavítre. 6 vā́ja-sātaye. su-vī́ryam.

44.

Prá ṇa indo mahé tána ūrmíṃ ná bíbhrad arshasi | abhí deváñ ayā́syaḥ || 1 || matí́ jushṭó dhiyā́ hitáḥ sómo hinve parāváti | víprasya dhā́rayā kavíḥ || 2 || ayáṃ devéshu jā́gṛiviḥ sutá eti pavítra ā́ | sómo yāti vícarshaṇiḥ || 3 || sá naḥ pavasva vājayúṣ cakrāṇáṣ cā́rum adhvarám | barhíshmāñ ā́ vivāsati || 4 || sá no bhágāya vāyáve vípravīraḥ sadā́vṛidhaḥ | sómo devéshv ā́ yamat || 5 || sá no adyá vásuttaye kratuvíd gātuvíttamaḥ | vā́jaṃ jeshi ṣrávo bṛihát || 6 || 1 ||

45.

Sá pavasva mádāya káṃ nṛicákshā devávītaye | índav índrāya pītáye || 1 || sá no arshābhí dūtyàṃ tvám índrāya toṣase | deván sákhibhya ā́ váram || 2 || utá tvā́m aruṇáṃ vayáṃ góbhir añjmo mádāya kám | ví no rāyé dúro vṛidhi || 3 || áty ū pavítram akramīd vājī́ dhúraṃ ná yā́mani | índur devéshu patyate || 4 || sám ī sákhāyo asvaran váne krí̄ḷantam átyavim | índuṃ nāvā́ anūshata || 5 || táyā pavasva dhā́rayā yáyā pītó vicákshase | índo stotré suvī́ryam || 6 || 2 ||

46.

Ásṛigran devávītayé 'tyāsaḥ kṛ́tvyā iva | ksháraṇtaḥ parvatāvṛ́dhaḥ || 1 || párishkṛitāsa índavo yósheva pítryāvatī | vāyúṃ sómā asṛikshata || 2 || eté sómāsa índavaḥ práyasvantaḥ camū́ sutā́ḥ | índraṃ vardhanti kármabhiḥ || 3 ||

44, 1 naḥ indo *iti.* táne. 3 pavítre. ví-carshaṇiḥ. 5 vípra-vīraḥ sadā́-vṛidhaḥ. 6 kratu-vít gātuvít-tamaḥ. — 45, 1 nṛi-cákshāḥ devá-vītaye índo *iti.* 2 arsha a⁰. 4 ūm̐ *iti.* 5 īm *iti.* áti-avim. 6 vi-cákshase índo *iti.* su-vī́ryam. — 46, 1 devá-vītaye á⁰. parvata-vṛ́dhaḥ. 2 pári-kṛitāsaḥ. yóshā-iva pítrya-vatī. 3 camū́ *iti.*

ā́ dhāvatā suhastyaḥ ṣukrā́ gṛibhṇīta manthínā | góbhiḥ srīṇīta matsarám || 4 || sá pavasva dhanaṃjaya prayantā́ rā́dhaso maháḥ | asmábhyaṃ soma gātuvít || 5 || etám mṛijanti márjyam pávamānaṃ dáṣa kshípaḥ | índrāya matsarám mádam || 6 || 3 ||

47.

Ayā́ sómaḥ sukṛityáyā maháṣ cid abhy àvardhata | mandānā́ úd vṛishāyate || 1 || kṛitā́níd asya kártvā cétante dasyurtárhaṇā | ṛiṇā́ ca dhṛishṇúṣ cayate || 2 || ā́t sóma indriyó ráso vájraḥ sahasrasā́ bhuvat | ukthā́ṃ yád asya jā́yate || 3 || svayā́ṃ kavír vidhartári víprāya rátnam ichati | yádī marmṛijyáte dhíyaḥ || 4 || sishāsátū rayīṇā́ṃ vā́jeshv árvatām iva | bháreshu jigyúshām asi || 5 || 4 ||

48.

Tā́ṃ tvā nṛimṇā́ni bíbhratam sadhástheshu mahó diváḥ | cā́ruṃ sukṛityáyemahe || 1 || sáṃvṛiktadhṛishṇum ukthyàm mahā́mahivratam mádam | ṣatám púro rurukshā́ṇim || 2 || átas tvā rayím abhí rā́jānaṃ sukrato diváḥ | suparṇó avyathír bharat || 3 || víṣvasmā ít svàr dṛiṣé sā́dhāraṇaṃ rajastúram | gopā́m ṛitásya vír bharat || 4 || ádhā hinvāná indriyā́ṃ jyā́yo mahitvám ānaṣe | abhishṭikṛíd vícarshaṇiḥ || 5 || 5 ||

49.

Pávasva vṛishṭím ā́ sú no 'pā́m ūrmím divás pári | aya-

46, 4 dhāvata su-hastyaḥ. 5 dhanam-jaya pra-yantā́. gātu-vít. — 47, 1 su-kṛityáyā. abhí a⁰. vṛisha-yate. 2 kṛitā́ni ít. dasyu-tárhaṇā. 3 sahasra-sā́ḥ. 4 vi-dhartári. yádi. 5 sisāsátuḥ. — 48, 1 sadhá-stheshu. su-kṛityáyā ī⁰. 2 sáṃvṛikta-dhṛishṇum. mahā́-mahivratam. 3 sukrato *iti* su-krato. su-parṇáḥ. 4 víṣvasmai. rajaḥ-túram. 5 ádha. abhishṭi-kṛít ví-carshaṇiḥ. — 49, 1 ayakshmā́ḥ.

15*

kshmá brihatír íshaḥ || 1 || táyā pavasva dhárayā yáyā gāva ihāgáman | jányāsa úpa no griháṃ || 2 || ghritáṃ pavasva dhárayā yajñéshu devavítamaḥ | asmábhyaṃ vrishṭím ā́ pava || 3 || sá na ūrjé vy àvyáyam pavítraṃ dhāva dhárayā | devā́saḥ sriṇávan hí kam || 4 || pávamāno asishyadad rákshāṅsy apajáṅghanat | pratnavád rocáyan rúcaḥ || 5 || 6 ||

50.

Út te ṣúshmāsa īrate síndhor ūrmér iva svanáḥ | vāṇásya codayā pavím || 1 || prasavé ta úd īrate tisró váco makhasyúvaḥ | yád ávya éshi sā́navi || 2 || ávyo vā́re pári priyáṃ háriṃ hinvanty ádribhiḥ | pávamānam madhuṣcútam || 3 || ā́ pavasva madintama pavítraṃ dhárayā kave | arkásya yónim āsádam || 4 || sá pavasva madintama góbhir añjānó aktúbhiḥ | índav índrāya pītáye || 5 || 7 ||

51.

Ádhvaryo ádribhiḥ sutáṃ sómam pavítra ā́ srija | punīhíndrāya pátave || 1 || diváḥ pīyū́sham uttamáṃ sómam índrāya vajríṇe | sunótā mádhumattamam || 2 || táva tyá indo ándhaso devā́ mádhor vy àṣnate | pávamānasya marútaḥ || 3 || tváṃ hí soma vardháyan sutó mádāya bhū́rṇaye | vríshan stotā́ram ūtáye || 4 || àbhy àrsha vicakshaṇa pavítraṃ dhárayā sutáḥ | abhí vā́jam utá ṣrávaḥ || 5 || 8 ||

52.

Pári dyuksháḥ sanádrayir bhárad vā́jaṃ no ándhasā |

49, 2 ihá ā-gáman. 3 deva-vītamaḥ. 4 ví a⁰. 5 asisyadat. apa-jáṅghanat. — 50, 1 codaya. 2 pra-savé te. ávye. 3 madhu-ṣcútam. 4 = IX, 25, 6. 6 índo *iti*. — 51, 1 ádhvaryo *iti*. pavítre. punīhí í⁰. 2 sunóta. 3 tyé indo *iti*. deváḥ. ví a⁰. 5 abhí a⁰ vi-cakshaṇa. — 52, 1 sanát-rayiḥ.

suvānó arsha pavítra á || 1 || táva pratnébhir ádhvabhir ávyo váre pári priyáḥ | sahásradhāro yāt tánā || 2 || carúr ná yás tám īṅkhayéndo ná dánam īṅkhaya | vadhaír vadhasnav īṅkhaya || 3 || ní śúshmam indav eshām púruhūta jánānam | yó asmáñ adídeśati || 4 || śatáṃ na inda ūtíbhiḥ sahásraṃ vā śúcīnām | pávasva maṅhayádrayiḥ || 5 || 9 ||

53.

Út te śúshmāso asthū rákshо bhindánto adrivaḥ | nudásva yáḥ parispṛ́dhaḥ || 1 || ayá nijaghnír ójasā rathasaṃgé dháne hité | stávā ábibhyushā hṛdá || 2 || ásya vratáni nádhṛ́she pávamānasya dūḍhyà | rujá yás tvā pṛtanyáti || 3 || táṃ hinvanti madacyútaṃ háriṃ nadíshu vājínam | índum índrāya matsarám || 4 || 10 ||

54.

Asyá pratnám ánu dyútaṃ śukráṃ duduhre áhrayaḥ | páyaḥ sahasrasám ṛ́shim || 1 || ayáṃ sū́rya ivopadṛ́g ayáṃ sárāṅsi dhāvati | saptá praváta á dívam || 2 || ayáṃ víśvāni tishṭhati punānó bhúvanopári | sómo devó ná sū́ryaḥ || 3 || pári ṇo devávītaye vájāñ arshasi gómataḥ | punāná indav indrayúḥ || 4 | 11 ||

55.

Yávaṃ-yavaṃ no ándhasā pushṭáṃ-pushṭam pári srava | sóma víśvā ca saúbhagā || 1 || indo yáthā táva stávo yáthā te jātám ándhasaḥ | ní barhíshi priyé sadaḥ || 2 || utá no

52, 1 pavítre. 2 sahásra-dhāraḥ. 3 īṅkhaya indo *iti*. vadhasno *iti* vadha-sno. 4 indo *iti* (5). púru-hūta. a-dídeśati. 5 maṅhayát-rayiḥ. — 53, 1 asthuḥ. pari-spṛ́dhaḥ. 2 ni-jaghníḥ. ratha-saṃgé. stávai. 3 ná a-dhṛ́she. duḥ-dhyà. 4 mada-cyútam. 54, 1 sahasra-sám. 2 sū́ryaḥ-iva upa-dṛ́k. 3 bhúvanā uº. 4 naḥ devá-vītaye. indo *iti*. — 55, 2 indo *iti*.

govíd aṣvavít pávasva somā́ndhasā | makshū́tamebhir áhabhiḥ || 3 || yó jināti ná jīyate hánti ṣátrum abhī́tya | sá pavasva sahasrajit || 4 || 12 ||

56.

Pári sóma ṛitám bṛihád āṣúḥ pavítre arshati | vighnán rákshāṅsi devayúḥ || 1 || yát sómo vā́jam árshati ṣatám dhā́rā apasyúvaḥ | índrasya sakhyám āviṣán || 2 || abhí tvā yóshaṇo dáṣa jārám ná kanyā̀nūshata | mṛijyáse soma sātáye || 3 || tvám índrāya víshṇave svādúr indo pári srava | nṛī́n stotṛī́n pāhy áṅhasaḥ || 4 || 13 ||

57.

Prá te dhā́rā asaṣcáto divó ná yanti vṛishṭáyaḥ | áchā vā́jaṃ sahasríṇam || 1 || abhí priyā́ṇi kā́vyā víṣvā cákshāṇo arshati | háris tuñjāná ā́yudhā || 2 || sá marmṛijāná āyúbhir íbho rā́jeva suvratáḥ | ṣyenó ná váṅsu shīdati || 3 || sá no víṣvā divó vásūtó pṛithivyā́ ádhi | punāná indav ā́ bhara || 4 || 14 ||

58.

Tárat sá mandī́ dhāvati dhā́rā sutásyā́ndhasaḥ | tárat sá mandī́ dhāvati || 1 || usrā́ veda vásūnām mártasya devy ávasaḥ | tárat sá mandī́ dhāvati || 2 || dhvasráyoḥ purushántyor ā́ sahásrāṇi dadmahe | tárat sá mandī́ dhāvati || 3 || ā́ yáyos triṅṣátam tánā sahásrāṇi ca dádmahe | tárat sá mandī́ dhāvati || 4 || 15 ||

55, 3 go-vít asva-vít. soma á° makshú-tamebhiḥ. 4 abhi-ítya. sahasra-jit. — 56, 1 vi-ghnán. 2 ā-visán. 3 kanyā a°. 4 indo *iti*. — 57, 1 ácha. 3 rája-iva su-vratáḥ. sīdati. 4 vásu utó *iti*. indo *iti*. — 58, 1 sutásya á°. 2 devi. 3 puru-sáutyoḥ.

59.

Pávasva gojíd aṣvajíd viṣvajít soma raṇyajít | prajávad rátnam á bhara || 1 || pávasvādbhyó ádābhyaḥ pávasvaúshadhībhyaḥ | pávasva dhishánābhyaḥ || 2 || tvám soma pávamāno víṣvāni duritá tara | kavíḥ sīda ní barhíshi || 3 || pávamāna svàr vido jáyamāno 'bhavo mahán | índo víṣvāñ abhíd asi || 4 || 16 ||

60.

Prá gāyatréṇa gāyata pávamānaṃ vícarshaṇim | índuṃ sahásracakshasam || 1 || táṃ tvā sahásracakshasam átho sahásrabharṇasam | áti váram apāvishuḥ || 2 || áti várān pávamāno asishyadat kaláṣāñ abhí dhāvati | índrasya hárdy āviṣán || 3 || índrasya soma rádhase ṣám pavasva vicarshaṇe | prajávad réta á bhara || 4 || 17 ||

Dvitīyo 'nuvākaḥ.

61.

Ayá vītí pári srava yás ta indo mádeshv á | avāhan navatír náva || 1 || púraḥ sadyá itthádhiye dívodāsāya ṣámbaram | ádha tyáṃ turváṣaṃ yádum || 2 || pári ṇo áṣvam aṣvavíd gómad indo híraṇyavat | kshárā sahasríṇīr íshaḥ || 3 || pávamānasya te vayám pavítram abhyundatáḥ | sakhitvám á vṛiṇīmahe || 4 || yé te pavítram ūrmáyo 'bhiksháranti dhárayā | tébhir naḥ soma mṛiḷaya || 5 || 18 ||

sá naḥ punāná á bhara rayíṃ vīrávatīm ísham | íṣānaḥ soma viṣvátaḥ || 6 || etám u tyáṃ dáṣa kshípo mṛijánti sín-

59, 1 go-jít aṣva-jít viṣva-jít. raṇya-jít. 2 pávasva a°. pávasva ó°. 3 duḥ-itá. 4 índo *iti*. abhí ít. — 60, 1 ví-carshaṇim. sahásra-cakshasam (2). 2 átho *iti* sahásra-bharṇasam. 3 asisyadat. ā-viṣán. 4 vi-carshaṇe. — 61, 1 te indo *iti*. ava-áhan. 2 itthá-dhiye dívaḥ-dāsāya. 3 naḥ. aṣva-vít. indo *iti*. kshára. 4 abhi-undatáḥ. 5 abhi-ksháranti. 7 síndhu-mataram.

dhumātaram | sám ādityébhir akhyata || 7 || sám índreṇotá vāyúnā sutá eti pavítra á | sáṃ sū́ryasya raṣmíbhiḥ || 8 || sá no bhágāya vāyáve pūshṇé pavasva mádhumān | cárur mitré váruṇe ca || 9 || uccá te jātám ándhaso diví shád bhū́my á dade | ugrám ṣárma máhi ṣrávaḥ || 10 || 19 ||

enā́ víṣvāny aryá á dyumnáni mánushaṇām | síshāsanto vanāmahe || 11 || sá na índrāya yájyave váruṇāya marúdbhyaḥ | varivovít pári srava || 12 || úpo shú jātám aptúraṃ góbhir bhañgám párishkṛitam | índuṃ devá ayāsishuḥ || 13 || tám íd vardhantu no gíro vatsáṃ saṃṣíṣvarīr iva | yá índrasya hṛidaṃsániḥ || 14 || ársha naḥ soma ṣáṃ gáve dhukshásva pipyúshīm ísham | várdhā samudrám ukthyàm || 15 || 20 ||

pávamāno ajījanad diváṣ citráṃ ná tanyatúm | jyótir vaiṣvānarám bṛihát || 16 || pávamānasya te ráso mádo rājann aduchunáḥ | ví váram ávyam arshati || 17 || pávamāna rásas táva dáksho ví rājati dyumán | jyótir víṣvaṃ svàr dṛiṣé || 18 || yás te mádováreṇyas ténā pavasvándhasā | devāvír aghaṣaṅsahá || 19 || jághnir vṛitrám amitríyaṃ sásnir vájaṃ divé-dive | goshá u aṣvasá asi || 20 || 21 ||

sámmiṣlo arushó bhava sūpasthábhir ná dhenúbhiḥ | sídañ chyenó ná yónim á || 21 || sá pavasva yá ávithéndraṃ vṛitráya hántave | vavriváṅsam mahír apáḥ || 22 || suvírāso vayáṃ dhánā jáyema soma mīḍhvaḥ | punānó vardha no gíraḥ || 23 || tvótāsas távávasā syáma vanvánta āmúraḥ | sóma vratéshu jāgṛihi || 24 || apaghnán pavate mṛídhó 'pa sómo árāvṇaḥ | gáchann índrasya nishkṛitám || 25 || 22 ||

61, 8 índreṇa utá. pavítre. 10 sát bhū́miḥ. 11 sísasantaḥ. 12 varivaḥ-vít. 13 úpo *iti* sú. ap-túram. pári-kṛitam. 14 saṃ-ṣíṣvarīḥ-iva. hṛidam-saníḥ. 15 ársha naḥ. várdha. 19 téna pavasva á° deva-aviḥ aghaṣaṅsa-há. 20 go-sáḥ. aṣva-sáḥ. 21 sám-miṣlaḥ. su-upasthábhiḥ. ṣyenáḥ. 22 ávitha í°. 23 su-vírāsaḥ. 24 tvá-utāsaḥ táva á°. ā-múraḥ. 25 apa-ghnán. mṛídhaḥ ápa. niḥ-kṛitám.

mahó no rāyá á́ bhara pávamāna jahí mṛ́dhaḥ | rá́svendo vīrávad yáṣaḥ || 26 || ná tvā ṣatám caná hrúto rádho dítsantam á́ minan | yát punānó makhasyáse || 27 || pávasvendo vṛ́shā sutáḥ kṛdhí no yaṣáso jáne | víṣvā ápa dvísho jahi || 28 || ásya te sakhyé vayám távendo dyumná uttamé | sāsahyáma pṛtanyatáḥ || 29 || yá́ te bhīmány áyudhā tigmáni sánti dhúrvaṇe | rákshā samasya no nidáḥ || 30 || 23 ||

62.

Eté asṛgram índavas tiráḥ pavítram āṣávaḥ | víṣvāny abhí saúbhagā || 1 || vighnánto duritá purú sugá́ tokáya vājínaḥ | tánā kṛṇvánto árvate || 2 || kṛṇvánto várivo gáve 'bhy àrshanti sushṭutím | íḷām asmábhyam saṃyátam || 3 || ásāvy aṅṣúr mádāyapsú dáksho giríshṭháḥ | ṣyenó ná yónim ásadat || 4 || ṣubhrám ándho devávātam apsú dhūtó nṛ́bhiḥ sutáḥ | svádanti gávaḥ páyobhiḥ || 5 || 24 ||

ád īm áṣvaṃ ná hétāró 'ṣūṣubhann amṛ́tāya | mádhvo rásaṃ sadhamáde || 6 || yás te dhárā madhuṣcútó 'sṛgram inda ūtáye | tábhiḥ pavítram ásadaḥ || 7 || só arshéndrāya pītáye tiró rómāṇy avyáyā | sídan yónā váneshv á́ || 8 || tvám indo pári srava svádishṭho áñgirobhyaḥ | varivovíd ghṛtám páyaḥ || 9 || ayám vícarshaṇir hitáḥ pávamānaḥ sá cetati | hinvāná ápyam bṛhát || 10 || 25 ||

eshá vṛ́sha vṛ́shavrataḥ pávamāno aṣastihá | kárad vásūni daṣúshe || 11 || á́ pavasva sahasríṇam rayím gómantam aṣvínam | puruṣcandrám puruspṛ́ham || 12 || eshá syá pári

61, 26 jahí. rásva indo *iti*. 28 pávasva indo *iti*. kṛdhí. 29 táva indo *iti* dyumné. sasahyáma. 30 ráksha. — 62, 2 vi-ghnántaḥ duḥ-itá. su-gá. 3 abhí a° su-stutím. sam-yátam. 4 mádāya a°. giri-stháḥ. á a°. 5 devá-vātam. 6 hétaraḥ á°. sadha-máde. 7 dháraḥ madhu-ṣcútaḥ á° indo *iti*. á a°. 8 arsha í°. 9 indo *iti*. varivaḥ-vít. 10 ví-carshaṇiḥ. 11 vṛ́sha-vrataḥ. aṣasti-há. 12 puru-candrám puru-spṛ́ham.

shicyate marmṛijyámāna āyúbhiḥ | urugāyáḥ kavíkratuḥ || 13 || sahásrotiḥ ṣatámagho vimáno rájasaḥ kavíḥ | índrāya pavate mádaḥ || 14 || girā́ jātá ihá stutá índur índrāya dhīyate | vír yónā vasatā́v iva || 15 || 26 ||

pávamānaḥ sutó nṛíbhiḥ sómo vā́jam ivāsarat | camū́shu ṣákmanāsádam || 16 || táṃ tripṛishṭhé trivandhuré ráthe yuñjanti yā́tave | ṛíshīṇāṃ saptá dhītíbhiḥ || 17 || táṃ sotāro dhanaspṛítam āṣúṃ vā́jāya yā́tave | háriṃ hinota vājínam || 18 || āviṣán kaláṣaṃ sutó víṣvā árshann abhí ṣríyaḥ | ṣū́ro ná góshu tishṭhati || 19 || ā́ ta indo mádāya kám páyo duhanty āyávaḥ | devā́ devébhyo mádhu || 20 || 27 ||

ā́ naḥ sómam pavítra ā́ sṛijátā mádhumattamam | devébhyo devaṣrúttamam || 21 || eté sómā asṛikshata gṛiṇānā́ḥ ṣrávase mahé | madíntamasya dhárayā || 22 || abhí gávyāni vītáye nṛimṇā́ punānó arshasi | sanádvājaḥ pári srava || 23 || utá no gómatīr ísho víṣvā arsha parishṭúbhaḥ | gṛiṇānó jamádagninā || 24 || pávasva vācó agriyáḥ sóma citrábhir ūtíbhiḥ | abhí víṣvāni kā́vyā || 25 || 28 ||

tváṃ samudríyā apó 'griyó vā́ca īráyan | pávasva viṣvamejaya || 26 || túbhyemā́ bhúvanā kave mahimné soma tasthire | túbhyam arshanti síndhavaḥ || 27 || prá te divó ná vṛishṭáyo dhā́rā yanty asaṣcátaḥ | abhí ṣukrā́m upastíram || 28 || índrāyéndum punītanográṃ dákshāya sā́dhanam | īṣānáṃ vītírādhasam || 29 || pávamāna ṛitáḥ kavíḥ sómaḥ pavítram ā́sadat | dádhat stotré suvíryam || 30 || 29 ||

62, 13 sicyate. uru-gāyáḥ kaví-kratuḥ. 14 sahásra-utiḥ ṣatá-maghaḥ vi-mā́naḥ. 16 vā́jam-iva aº. ṣákmana ā-sádam. 17 tri-pṛishṭhé tri-vandhuré. 18 dhana-spṛítam. 19 ā-viṣán. 20 te indo *iti*. devā́ḥ. 21 pavítre. sṛijáta. devaṣrút-tamam. 23 sanát-vājaḥ. 24 pari-stúbhaḥ. jamát-agninā. 26 viṣvam-ejaya. 27 túbhya imā́. 28 dhā́rāḥ. upa-stíram. 29 índrāya íº punītana uº. vītí-rādhasam. 30 ā́ aº. su-víryam.

63.

Á pavasva sahasríṇaṃ rayíṃ soma suvíryam | asmé śrávāṅsi dhāraya || 1 || ísham ū́rjaṃ ca pinvasa índrāya matsaríntamaḥ | camū́shv ā́ ní shīdasi || 2 || sutá índrāya víshṇave sómaḥ kaláśe aksharat | mádhumāñ astu vāyáve || 3 || eté asṛigram āśávo 'ti hvárāṅsi babhrávaḥ | sómā ṛitásya dhā́rayā || 4 || índraṃ várdhanto aptúraḥ kriṇvánto víśvam áryam | apaghnánto árāvṇaḥ || 5 || 30 ||

sutá ánu svám ā́ rájo 'bhy àrshanti babhrávaḥ | índraṃ gáchanta índavaḥ || 6 || ayā́ pavasva dhā́rayā yáyā sū́ryam árocayaḥ | hinvānó mā́nushīr apáḥ || 7 || áyukta sū́ra étaśam pávamāno manā́v ádhi | antárikshena yā́tave || 8 || utá tyā́ haríto dáśa sū́ro ayukta yā́tave | índur índra ít bruván || 9 || párītó vāyáve sutáṃ gíra índrāya matsarám | ávyo vā́reshu siñcata || 10 || 31 ||

pávamāna vidā́ rayím asmábhyaṃ soma dushṭáram | yó dūṇā́śo vanushyatā́ || 11 || abhy àrsha sahasríṇaṃ rayíṃ gómantam aśvínam | abhí vā́jam utá śrávaḥ || 12 || sómo devó ná sū́ryó 'dribhiḥ pavate sutáḥ | dádhānaḥ kaláśe rásam || 13 || eté dhā́māny ā́ryā śukrā́ ṛitásya dhā́rayā | vā́jaṃ gómantam aksharan || 14 || sutā́ índrāya vajríṇe sómāso dádhyāśiraḥ | pavítram áty aksharan || 15 || 32 ||

prá soma mádhumattamo rāyé arsha pavítra ā́ | mádo yó devavītamaḥ || 16 || tám ī mṛijanty āyávo hárim nadíshu vājínam | índum índrāya matsarám || 17 || ā́ pavasva híraṇyavad áśvāvat soma vīrávat | vā́jaṃ gómantam ā́ bhara || 18 || pári vā́je ná vājayúm ávyo vā́reshu siñcata | índrāya

63, 1 su-vī́ryam asmé *iti*. 2 pinvase. sīdasi. 4 āśávaḥ áti. 5 ap-túraḥ. apa-ghnántaḥ. 6 abhí a°. 9 tyā́ḥ. 10 pári i°. 11 vidā́ḥ. dustáram. duḥ-náśaḥ. 12 abhí a°. 13 sū́ryaḥ ā́°. 15 dádhi-āśiraḥ. 16 pavítre. deva-vītamaḥ. 17 īm *iti*. 18 áśva-vat.

mádhumattamam || 19 || kavím mṛijanti márjyaṃ dhībhír vípra avasyávaḥ | vṛísha kánikrad arshati || 20 || 33 ||

vṛíshaṇaṃ dhībhír aptúraṃ sómam ṛitásya dháraya | matí víprāḥ sám asvaran || 21 || pávasva devāyushág índraṃ gachatu te mádaḥ | vāyúm á roha dhármaṇā || 22 || pávamāna ní toṣase rayíṃ soma ṣraváyyam | priyáḥ samudrám á viṣa || 23 || apaghnán pavase mṛídhaḥ kratuvít soma matsaráḥ | nudásvádevayuṃ jánam || 24 || pávamānā asṛikshata sómāḥ ṣukrása índavaḥ | abhí víṣvāni kávya || 25 || 34 ||

pávamānāsa āṣávaḥ ṣubhrá asṛigram índavaḥ | ghnánto víṣvā ápa dvíshaḥ || 26 || pávamana divás páry antárikshad asṛikshata | pṛithivyá ádhi sánavi || 27 || punānáḥ soma dhárayéndo víṣvā ápa srídhaḥ | jahí rákshāṅsi sukrato || 28 || apaghnán soma raksháso 'bhy àrsha kánikradat | dyumántaṃ ṣúshmam uttamám || 29 || asmé vásūni dhāraya sóma divyáni párthivā | índo víṣvāni várya || 30 || 35 ||

64.

Vṛísha soma dyumáṅ asi vṛísha deva vṛíshavrataḥ | vṛíshā dhármāṇi dadhishe || 1 || vṛíshṇas te vṛíshṇyaṃ ṣávo vṛíshā vánaṃ vṛíshā mádaḥ | satyáṃ vṛishan vṛíshéd asi || 2 || áṣvo ná cakrado vṛíshā sáṃ gá indo sám árvataḥ | ví no rāyé dúro vṛidhi || 3 || ásṛikshata prá vājíno gavyá sómāso aṣvayá | ṣukráso vīrayáṣávaḥ || 4 || sumbhámānā ṛitāyúbhir mṛijyámānā gábhastyoḥ | pávante váre avyáye || 5 || 36 ||

té víṣvā dāṣúshe vásu sómā divyáni párthivā | pávantām ántárikshyā || 6 || pávamānasya viṣvavit prá te sárga

63, 21 ap-túram. 22 deva a°. 24 apa-ghnán (29). kratu-vít. nudásva á°. 27 pávamanāḥ. 28 dharayá indo *iti*. sukrato *iti* su-krato. 29 abhi a°. 30 asmé *iti* índo *iti*. 64, 1 vṛisha-vrataḥ. 2 vṛíshā ít. 3 indo *iti*. 4 vīra-ya a°. 5 ṛitayú-bhiḥ mṛijyámānaḥ. 6 sómāḥ. á a°. 7 viṣva-vit.

asṛikshata | sū́ryasyeva ná raṣmáyaḥ || 7 || ketúm kṛiṇván divás pári víṣvā rūpā́bhy árshasi | samudráḥ soma pinvase || 8 || hinvānó vā́cam ishyasi pávamāna vídharmaṇi | ákrān devó ná sū́ryaḥ || 9 || índuḥ pavishṭa cétanaḥ priyáḥ kavīnā́m matí | sṛijád áṣvaṃ rathī́r iva || 10 || 37 ||

ūrmír yás te pavítra ā́ devāvī́ḥ paryákṣharat | sī́dann ṛitásya yónim ā́ || 11 || sá no arsha pavítra ā́ mádo yó devavítamaḥ | índav índrāya pītáye || 12 || ishé pavasva dhā́rayā mṛijyámāno manīshíbhiḥ | índo rucā́bhí gā́ ihi || 13 || punānó várivas kṛidhy ū́rjaṃ jánāya girvaṇaḥ | háre sṛijāná āṣíram || 14 || punānó devávītaya índrasya yāhi nishkṛitám | dyutānó vājíbhir yatáḥ || 15 || 38 ||

prá hinvānā́sa índavó 'chā samudrám āṣávaḥ | dhiyā́ jūtā́ asṛikshata || 16 || marmṛijānā́sa āyávo vṛíthā samudrám índavaḥ | ágmann ṛitásya yónim ā́ || 17 || pári ṇo yāhy asmayúr víṣvā vásūny ójasā | pāhí naḥ ṣárma vīrávat || 18 || mímāti váhnir étaṣaḥ padáṃ yujāná ṛíkvabhiḥ | prá yát samudrá ā́hitaḥ || 19 || ā́ yád yóniṃ hiraṇyáyam āṣúr ṛitásya sī́dati | jáhāty ápracetasaḥ || 20 || 39 ||

abhí venā́ anūshatéyakshanti prácetasaḥ | májjanty ávicetasaḥ || 21 || índrāyendo marútvate pávasva mádhumattamaḥ | ṛitásya yónim āsádam || 22 || táṃ tvā víprā vacovídaḥ párish kṛiṇvanti vedhásaḥ | sáṃ tvā mṛijanty āyávaḥ || 23 || rásaṃ te mitró aryamā́ píbanti váruṇaḥ kave | pávamānasya marútaḥ || 24 || tváṃ soma vipaṣcítam punānó vā́cam ishyasi | índo sahásrabharṇasam || 25 || 40 ||

utó sahásrabharṇasaṃ vā́caṃ soma makhasyúvam | pu-

64, 7 sū́ryasya-iva. 8 rūpā́ abhí a°. 9 ví-dharmaṇi. 11 pavítre (12). deva-avī́ḥ pari-ákṣharat. 12 deva-vī́tamaḥ índo *iti*. 13 índo *iti* rucā́ a°. 14 ā-ṣíram. 15 devá-vītaye. niḥ-kṛitám. 16 índavaḥ ácha. 18 naḥ. 19 samudré ā́-hitaḥ. 20 ápra-cetasaḥ. 21 anūshata í° prá-cetasaḥ. ávi-cetasaḥ. 22 índrāya indo *iti*. ā-sádam. 23 víprāḥ vacaḥ-vídaḥ pári. 25 vipaḥ-cítam. índo *iti* sahásra-bharṇasam (26). 26 utó *iti*.

nānā́ indav ā́ bhara || 26 || punānā́ indav eshām púruhūta jánānām | priyā́ḥ samudrám ā́ viṣa || 27 || dávidyutatyā rucā́ parishṭóbhantyā kṛipā́ | somā́ḥ ṣukrā́ gávāṣiraḥ || 28 || hinvānó hetṛíbhir yatá ā́ vā́jam vājy àkramīt | sī́danto vanúsho yathā || 29 || ṛidhák soma svastáye saṃjagmānó diváḥ kavíḥ | pávasva sū́ryo dṛiṣé || 30 || 41 ||

Prathamo 'dhyāyaḥ.

65.

Hinvánti sū́ram úsrayaḥ svásāro jāmáyas pátim | mahā́m índum mahīyúvaḥ || 1 || pávamāna rucā́-rucā devó devébhyas pári | víṣva vásūny ā́ viṣa || 2 || ā́ pavamāna sushṭutíṃ vṛishṭíṃ devébhyo dúvaḥ | ishé pavasva saṃyátam || 3 || vṛíshā hy ási bhānúnā dyumántaṃ tvā havāmahe | pávamāna svādhyàḥ || 4 || ā́ pavasva suvī́ryam mándamānaḥ svāyudha | ihó shv ìndav ā́ gahi || 5 || 1 ||

yád adbhíḥ parishicyáse mṛijyámāno gábhastyoḥ | drúṇā sadhástham aṣnushe || 6 || prá sómāya vyaṣvavát pávamānāya gāyata | mahé sahásracakshase || 7 || yásya várṇam madhuṣcútaṃ háriṃ hinvánty ádribhiḥ | índum índrāya pītáye || 8 || tásya te vājíno vayáṃ víṣvā dhánāni jigyúshaḥ | sakhitvám ā́ vṛiṇīmahe || 9 || vṛíshā pavasva dhā́rayā marútvate ca matsaráḥ | víṣvā dádhāna ójasā || 10 || 2 ||

táṃ tvā dhartā́ram oṇyòḥ pávamāna svardṛíṣam | hinvé vā́jeshu vājínam || 11 || ayā́ cittó vipā́náyā háriḥ pavasva dhā́rayā | yújaṃ vā́jeshu codaya || 12 || ā́ na indo mahī́m ísham pávasva viṣvádarṣataḥ | asmábhyaṃ soma gātuvít

64, 26 indo *iti* (27). 27 púru-huta. 28 pari-stóbhantyā. ṣukrā́ḥ gó-āṣiraḥ. 29 vājī́ a°. 30 sam-jagmānáḥ. — 65, 3 su-stutím. sam-yátam. 4 hí. su-ādhyàḥ. 5 su-vī́ryam. su-āyudha ihó *iti* sú indo *iti*. 6 pari-sicyáse. sadhá-stham. 7 sahásra-cakshase. 8 madhu-ṣcútam. 11 svaḥ-dṛiṣam. 12 vipā́ a°. 13 indo *iti*. viṣvá-darṣataḥ. gātu-vít.

|| 13 || ā́ kaláṣā anūshaténdo dhā́rābhir ójasā | éndrasya pītáye viṣa || 14 || yásya te mádyaṃ rásaṃ tīvrā́ṃ duhánty ádribhiḥ | sá pavasvābhimātihā́ || 15 || 3 ||

rā́jā medhā́bhir īyate pávamāno manā́v ádhi | antárikshena yā́tave || 16 || ā́ na indo ṣatagvínaṃ gávām póshaṃ sváṣvyam | váhā bhágattim ūtáye || 17 || ā́ naḥ soma sáho júvo rūpáṃ ná várcase bhara | sushvāṇó devávītaye || 18 || árshā soma dyumáttamo 'bhí dróṇāni róruvat | sídañ chyenó ná yónim ā́ || 19 || apsā́ índrāya vāyáve váruṇāya marúdbhyaḥ | sómo arshati víshṇave || 20 || 4 ||

ísham tokā́ya no dádhad asmábhyaṃ soma viṣvátaḥ | ā́ pavasva sahasríṇam || 21 || yé sómāsaḥ parāváti yé arvāváti sunviré | yé vādáḥ ṣaryaṇā́vati || 22 || yá ārjīkéshu kṛ́tvasu yé mádhye pastyā̀nām | yé vā jáneshu pañcásu || 23 || té no vṛishṭíṃ diváḥ pári pávantām ā́ suvī́ryam | suvānā́ devā́sa índavaḥ || 24 || pávate haryató hárir gṛiṇānó jamádagninā | hinvānó gór ádhi tvací || 25 || 5 ||

prá ṣukrā́so vayojúvo hinvānā́so ná sáptayaḥ | ṣrīṇānā́ apsú mṛiñjata || 26 || táṃ tvā sutéshv ābhúvo hinviré devátātaye | sá pavasvānáyā rucā́ || 27 || ā́ te dáksham mayobhúvaṃ váhnim adyā́ vṛiṇīmahe | pā́ntam ā́ puruspṛ́ham || 28 || ā́ mandrám ā́ váreṇyam ā́ vípram ā́ manīshíṇam | pā́ntam ā́ puruspṛ́ham || 29 || ā́ rayím ā́ sucetúnam ā́ sukrato tanū́shv ā́ | pā́ntam ā́ puruspṛ́ham || 30 || 6 ||

66.

Pávasva viṣvacarshaṇe 'bhí víṣvāni kā́vyā | sákhā sá-

65, 14 anūshata índo *iti*. ā́ í°. 15 pavasva abhimāti-hā́. 17 indo *iti* ṣata-gvínam. su-áṣvyam váha. 18 susvānáḥ devá-vītaye. 19 ársha. ṣyenáḥ. 22 yé — sunviré VIII, 93, 6. vā a°. 23 yé. 24 su-vī́ryam suvānā́ḥ. 25 jamát-agninā. 26 vayaḥ-júvaḥ. 27 ā-bhúvaḥ. pavasva a°. 28 mayaḥ-bhúvam. adyá. puru-spṛ́ham. 30 su-cetúnam. sukrato *iti* su-krato. — 66, 1 viṣva-carshaṇe.

khibhya íḍyaḥ || 1 || tā́bhyāṃ víṣvasya rājasi yé pavamāna dhā́manī | pratīcī́ soma tasthátuḥ || 2 || pári dhā́māni yā́ni te tvā́ṃ somāsi viṣvátaḥ | pávamāna ṛitúbhiḥ kave || 3 || pávasva janáyann ísho 'bhí víṣvāni vā́ryā | sákhā sákhibhya ūtáye || 4 || táva ṣukrā́so arcáyo divás pṛishṭhé ví tanvate | pavítraṃ soma dhā́mabhiḥ || 5 || 7 ||

távemé saptá síndhavaḥ praṣíshaṃ soma sisrate | túbhyaṃ dhāvanti dhenávaḥ || 6 || prá soma yāhi dhā́rayā sutá índrāya matsaráḥ | dádhāno ákshiti ṣrávaḥ || 7 || sám u tvā dhībhír asvaran hinvatī́ḥ saptá jāmáyaḥ | vípram ājā́ vivásvataḥ || 8 || mṛijánti tvā sám agrúvó 'vye jīrā́v ádhi shváṇi | rebhó yád ajyáse váne || 9 || pávamānasya te kave vā́jin sárgā asṛikshata | árvanto ná ṣravasyávaḥ || 10 || 8 ||

áchā kóṣam madhuṣcútam ásṛigraṃ vā́re avyáye | ávāvaṣanta dhītáyaḥ || 11 || áchā samudrám índavó 'staṃ gā́vo ná dhenávaḥ | ágmann ṛitásya yónim ā́ || 12 || prá ṇa indo mahé ráṇa ā́po arshanti síndhavaḥ | yád góbhir vāsayishyáse || 13 || ásya te sakhyé vayám íyakshantas tvótayaḥ | índo sakhitvám uṣmasi || 14 || ā́ pavasva gávishṭaye mahé soma nṛicákshase | éndrasya jaṭháre viṣa || 15 || 9 ||

mahā́ñ asi soma jyéshṭha ugrā́ṇām inda ójishṭhaḥ | yúdhvā sáñ cháṣvaj jigetha || 16 || yá ugrébhyaṣ cid ójīyāñ chū́rebhyaṣ cic chū́rataraḥ | bhūridā́bhyaṣ cin máṅhīyān || 17 || tvā́ṃ soma sū́ra éshas tokásya sātā́ tanū́nām | vṛiṇīmáhe sakhyā́ya vṛiṇīmáhe yújyāya || 18 || ágna ā́yūṅshi pavasa ā́ suvórjam ísham ca naḥ | āré bādhasva duchúnām

---

66, 2 yé *iti*. dhā́mani *iti* pratīcī́ *iti*. 3 soma asi. pávamāna. 6 táva imé. pra-ṣísham. 9 agrúvaḥ á°. sváni. 11 ácha (12). madhu-ṣcútam. 12 índavaḥ á°. 13 naḥ indo *iti*. ráṇe. 14 tvā́-ūtayaḥ índo *iti*. 15 gó-ishṭaye. nṛi-cákshase ā́ í°. 16 indo *iti*. ṣáṣvat. 17 ṣū́rebhyaḥ cit ṣ° bhūri-dā́bhyaḥ cit. 18 ā́ íshaḥ. 19 ágne. pavase. suva ū́°.

|| 19 || agnír ṛíshiḥ pávamānaḥ pā́ñcajanyaḥ puróhitaḥ | tám īmahe mahāgayám || 20 || 10 ||

ágne pávasva svápā asmé várcaḥ suvī́ryam | dádhad rayím máyi pósham || 21 || pávamāno áti srídho 'bhy àrshati sushṭutím | sū́ro ná viṣvádarṣataḥ || 22 || sá marmṛijāná āyúbhiḥ práyasvān práyase hitáḥ | índur átyo vicakshaṇáḥ || 23 || pávamāna ṛitám bṛihác chukrám jyótir ajījanat | kṛishṇā́ támāṅsi jáṅghanat || 24 || pávamānasya jáṅghnato háreṣ candrā́ asṛikshata | jīrā́ ajiráṣocishaḥ || 25 || 11 ||

pávamāno rathítamaḥ ṣubhrébhiḥ ṣubhráṣastamaḥ | háriṣcandro marúdgaṇaḥ || 26 || pávamāno vy àṣnavad raṣmíbhir vājasā́tamaḥ | dádhat stotré suvī́ryam || 27 || prá suvāná índur akshāḥ pavítram áty avyáyam | punāná índur índram ā́ || 28 || eshá sómo ádhi tvací gávām krīḷaty ádribhiḥ | índram mádāya jóhuvat || 29 || yásya te dyumnávat páyaḥ pávamānā́bhṛitam diváḥ | téna no mṛiḷa jīváse || 30 || 12 ||

67.

Tvám somāsi dhārayúr mandrá ójishṭho adhvaré | pávasva maṅhayádrayiḥ || 1 || tvám sutó nṛimā́dano dadhanvā́n matsaríntamaḥ | índrāya sūrír ándhasā || 2 || tvám sushvāṇó ádribhir abhy àrsha kánikradat | dyumántam ṣúshmam uttamám || 3 || índur hinvānó arshati tiró vā́rāṇy avyáyā | hárir vā́jam acikradat || 4 || índo vy ávyam arshasi ví ṣrávāṅsi ví saúbhagā | ví vā́jān soma gómataḥ || 5 || 13 ||

ā́ na indo ṣatagvínam rayím gómantam aṣvínam | bhárā soma sahasríṇam || 6 || pávamānāsa índavas tiráḥ pavítram

---

66, 20 puráḥ-hitaḥ. mahā-gayám. 21 su-ápāḥ asmé *iti*. su -vī́ryam. 22 abhí a° su-stutím. viṣvá-darṣataḥ. 23 vi-cakshaṇáḥ. 24 bṛihát s°. 25 ajirá-ṣocishaḥ. 26 rathí-tamaḥ. ṣubhráṣas -tamaḥ hári-candraḥ marút-gaṇaḥ. 27 ví a°. vāja-sā́tamaḥ. su -vī́ryam. 28 akshār *iti*. 30 pávamāna ā́-bhṛitam. — 67, 1 soma asi. maṅhayát-rayiḥ. 2 nṛi-mā́danaḥ. 3 susvānáḥ. abhí a°. 5 índo *iti* ví. 6 indo *iti* ṣata-gvínam. bhára.

āṣávaḥ | índram yā́mebhir āṣata || 7 || kakuháḥ somyó rása índur índrāya pūrvyáḥ | āyúḥ pavata āyáve || 8 || hinvánti sū́ram úsrayaḥ pávamānam madhuṣcútam | abhí girā́ sám asvaran || 9 || avitā́ no ajā́ṣvaḥ pūshā́ yā́mani-yāmani | ā́ bhakshat kanyā̀su naḥ || 10 || 14 ||

ayám sómaḥ kapardíne ghṛitám ná pavate mádhu | ā́ bhakshat kanyā̀su naḥ || 11 || ayám ta āghṛiṇe sutó ghṛitám ná pavate ṣúci | ā́ bhakshat kanyā̀su naḥ || 12 || vācó jantúḥ kavīnā́m pávasva soma dhā́rayā | devéshu ratnadhā́ asi || 13 || ā́ kaláṣeshu dhāvati ṣyenó várma ví gāhate | abhí dróṇā kánikradat || 14 || pári prá soma te rásó 'sarji kaláṣe sutáḥ | ṣyenó ná taktó arshati || 15 || 15 ||

pávasva soma mandáyann índrāya mádhumattamaḥ || 16 || ásṛigran deváỵītaye vājayánto ráthā iva || 17 || té sutáso madíntamāḥ ṣukrā́ vāyúm asṛikshata || 18 || grā́vṇā tunnó abhíshṭutaḥ pavítram soma gachasi | dádhat stotré suvíryam || 19 || eshá tunnó abhíshṭutaḥ pavítram áti gāhate | rakshohā́ vā́ram avyáyam || 20 || 16 ||

yád ánti yác ca dūraké bhayám vindáti mā́m ihá | pávamāna ví táj jahi || 21 || pávamānaḥ só adyá naḥ pavítreṇa vícarshaṇiḥ | yáḥ potā́ sá punātu naḥ || 22 || yát te pavítram arcíshy ágne vítatam antár ā́ | bráhma téna punīhi naḥ || 23 || yát te pavítram arcivád ágne téna punīhi naḥ | brahmasavaíḥ punīhi naḥ || 24 || ubhā́bhyām deva savitaḥ pavítreṇa savéna ca | mā́m punīhi viṣvátaḥ || 25 || 17 ||

tribhíṣh ṭvám deva savitar várshishṭhaiḥ soma dhā́mabhiḥ | ágne dákshaiḥ punīhi naḥ || 26 || punántu mā́m deva-

---

67, 8 pavate. 9 madhu-ṣcútam. 10 ajá-aṣvaḥ. 12 te. 13 ratna-dhā́ḥ. 15 rásaḥ ā́°. 17 devá-vītaye. 18 ṣukrā́ḥ. 19 abhí-stutaḥ (20). su-víryam. 20 rakshaḥ-hā́. 21 yát. tát. 22 ví-carshaṇiḥ. 23 ví-tatam. 24 brahma-savaíḥ. 25 savitar *iti*. 26 tri-bhíḥ tvám. 27 deva-janā́ḥ.

janāḥ punántu vásavo dhiyā́ | víṣve devāḥ punītá mā jā́tavedaḥ punīhí mā || 27 || prá pyāyasva prá syandasva sóma víṣvebhir aṅṣúbhiḥ | devébhya uttamám havíḥ || 28 || úpa priyám pánipnatam yúvānam āhutīvṛ́dham | áganma bíbhrato námaḥ || 29 || alā́yyasya paraṣúr nanāṣa tám ā́ pavasva deva soma | ākhúṃ cid evá deva soma || 30 || yáḥ pāvamānī́r adhyéty ṛ́shibhiḥ sámbhṛitam rásam | sárvaṃ sá pūtám aṣnāti svaditám mātaríṣvanā || 31 || pāvamānī́r yó adhyéty ṛ́shibhiḥ sámbhṛitam rásam | tásmai sárasvatī duhe kshīrám sarpír mádhūdakám || 32 || 18 ||

Tṛitīyo 'nuvākaḥ.

68.

Prá devám áchā mádhumanta índavó 'sishyadanta gā́va ā́ ná dhenávaḥ | barhisháado vacanā́vanta ū́dhabhiḥ parisrútam usríyā nirṇíjam dhire || 1 || sá róruvad abhí pū́rvā acikradad upārúhaḥ ṣratháyan svādate háriḥ | tiráḥ pavítram pariyánn urú jráyo ní ṣáryāṇi dadhate devá ā́ váram || 2 || ví yó mamé yamyā̀ saṃyatī́ mádaḥ sākaṃvṛ́dhā páyasā pinvad ákshitā | mahī́ apāré rájasī vivévidad abhivrájann ákshitam pája ā́ dade || 3 || sá mātárā vicáran vājáyann apáḥ prá médhiraḥ svadháyā pinvate padám | aṅṣúr yávena pipiṣe yató nṛ́bhiḥ sáṃ jāmíbhir násate rákshate ṣíraḥ || 4 || sáṃ dákshena mánasā jāyate kavír ṛitásya gárbho níhito yamā́ paráḥ | yū́nā ha sántā prathamáṃ ví jajñatur gúhā hitáṃ jánima némam údyatam || 5 || 19 ||

mandrásya rūpáṃ vividur manīshíṇaḥ ṣyenó yád ándho ábharat parāvátaḥ | tám marjayanta suvṛ́dhaṃ nadíshv ā́ṅ

67, 27 jā́ta-vedaḥ. 29 āhuti-vṛ́dham. 31 adhi-éti (32). sám-bhṛitam (32). 32 mádhu u°. — 68, 1 ácha. índavaḥ ásisyadanta. barhi-sádaḥ. pari-srútam usríyaḥ niḥ-níjam. 2 upa-ārúhaḥ. pari-yán. 3 saṃyatī́ *iti* sam-yatī́. sākam-vṛ́dhā. mahī́ *iti* apāré *iti* rájasī *iti* vi-védidat abhi-vrájan. 4 vi-cáran. 5 ní-hitaḥ. út-yatam. 6 su-vṛ́dham. ā́.

uṣántam aṅṣúm pariyántam ṛigmíyam || 6 || tvā́m mṛijanti dáṣa yóshaṇaḥ sutáṃ sóma ṛíshibhir matíbhir dhītíbhir hitám | ávyo vā́rebhir utá deváhūtibhir nṛíbhir yató vā́jam ā́ darshi sātáye || 7 || pariprayántaṃ vayyàṃ sushaṃsádaṃ sómam manīshā́ abhy ànūshata stúbhaḥ | yó dhā́rayā mádhumā́ñ ūrmíṇā divá íyarti vā́caṃ rayishā́ḷ ámartyaḥ || 8 || ayáṃ divá iyarti víṣvam ā́ rájaḥ sómaḥ punānáḥ kaláṣeshu sīdati | adbhír góbhir mṛijyate ádribhiḥ sutáḥ punāná índur várivo vidat priyám || 9 || evā́ naḥ soma parishicyámāno váyo dádhac citrátamam pavasva | adveshé dyā́vāpṛithiví huvema dévā dhattá rayím asmé suvíram || 10 || 20 ||

69.

Íshur ná dhánvan práti dhīyate matír vatsó ná mātúr úpa sarjy ū́dhani | urúdhāreva duhe ágra āyaty ásya vratéshv ápi sóma ishyate || 1 || úpo matíḥ pṛicyáte sicyáte mádhu mandrā́janī codate antár āsáni | pávamānaḥ saṃtaníḥ praghnatā́m iva mádhumān drapsáḥ pári vā́ram arshati || 2 || ávye vadhūyúḥ pavate pári tvací ṣrathnīté naptír áditer ṛitáṃ yaté | hárir akrān yajatáḥ saṃyató mádo nṛimṇā́ ṣíṣāno mahishó ná ṣobhate || 3 || ukshā́ mimāti práti yanti dhenávo devásya devír úpa yanti nishkṛitám | áty akramīd árjunaṃ vā́ram avyáyam átkaṃ ná niktám pári sómo avyata || 4 || ámṛiktena rúṣatā vā́sasā hárir ámartyo nirṇijānáḥ pári vyata | divás pṛishṭhám barhánā nirṇíje kṛitopastáraṇaṃ camvòr nabhasmáyam || 5 || 21 ||

sū́ryasyeva raṣmáyo drāvayitnávo matsarā́saḥ prasúpaḥ sākám īrate | tántuṃ tatám pári sárgāsa āṣávo néndrād

68, 6 pari-yántam. 7 sóma. deváhūti-bhiḥ. 8 pari-prayántam. su-saṃsádam. abhí a°. 10 evá. pari-sicyámānaḥ. dádhat. adveshé *iti* dyā́vāpṛithiví. dévāḥ. asmé *iti* su-víram. — 69, 1 urúdhārā -iva. ágre ā-yatī́. 2 úpo *iti*. mandra-ájanī. sam-taníḥ praghnatā́m -iva. 3 sam-yatáḥ. 4 niḥ-kṛitám. 5 niḥ-nijānáḥ. niḥ-níje kṛita upa-stáraṇam. 6 sū́ryasya-iva. dravayitnávaḥ. pra-súpaḥ. ná í°.

ṛité pavate dhā́ma kíṃ caná || 6 || síndhor iva pravaṇé nimná āṣávo vṛíshacyutā mádāso gātúm āṣata | ṣáṃ no niveṣé dvipáde cátushpade 'smé vā́jāḥ soma tishṭhantu krishṭáyaḥ || 7 || ā́ naḥ pavasva vásumad dhíraṇyavad áṣvāvad gómad yávamat suvī́ryam | yūyáṃ hí soma pitáro máma sthána divó mūrdhā́naḥ prásthitā vayaskṛítaḥ || 8 || eté sómāḥ pávamānāsa índraṃ ráthā iva prá yayuḥ sātím ácha | sutā́ḥ pavítram áti yanty ávyaṃ hitví vavríṃ haríto vṛishṭím ácha || 9 || índav índrāya bṛihaté pavasva sumṛiḷīkó anavadyó riṣā́dāḥ | bhárā candrā́ṇi gṛiṇaté vásūni devaír dyāvāpṛithivī prā́vataṃ naḥ || 10 || 22 ||

70.

Trír asmai saptá dhenávo duduhre satyā́m āṣíram pūrvyé vyòmani | catvā́ry anyā́ bhúvanāni nirṇíje cā́rūṇi cakre yád ṛitaír ávardhata || 1 || sá bhíkshamāṇo amṛítasya cā́ruṇa ubhé dyā́vā kā́vyenā ví ṣaṣrathe | téjishṭhā apó maṅhánā pári vyata yádī devásya ṣrávasā sádo vidúḥ || 2 || té asya santu ketávó 'mṛityavó 'dābhyāso janúshī ubhé ánu | yébhir nṛimṇā́ ca devyā̀ ca punatá ā́d íd rā́jānam manánā agṛibhṇata || 3 || sá mṛijyámāno daṣábhiḥ sukármabhiḥ prá madhyamā́su mātṛíshu pramé sácā | vratā́ni pānó amṛítasva cā́ruṇa ubhé nṛicákshā ánu paṣyate víṣau || 4 || sá marmṛijāná indriyā́ya dhāyasa óbhé antā́ ródasī harshate hitáḥ | vṛíshā ṣúshmeṇa bādhate ví durmatī́r ādédiṣānaḥ ṣaryahéva ṣurúdhaḥ || 5 || 23 ||

sá mātárā ná dádṛiṣāna usríyo nā́nadad eti marútām

69, 7 nimné. vṛísha-cyutāḥ. ni-veṣé dvi-páde cátuḥ-pade asmé *iti*. 8 híraṇya-vat áṣva-vat. su-vī́ryam. prá-sthitāḥ vayaḥ-kṛítaḥ. 10 índo *iti*. su-mṛiḷīkáḥ. bhára. devaír *etc.* 31, 8. — 70, 1 ā-ṣíram. ví-omani. niḥ-níje. 2 ubhé *iti*. kā́vyena. yádi. 3 ketávaḥ ámṛityavaḥ â° janúshī *iti* ubhé *iti*. punaté. 4 sukárma-bhiḥ (8). pra-mé. ubhé *iti* nṛi-cákshāḥ. 5 dhā́yase ā́ ubhé *iti* antár *iti* ródasī *iti*. duḥ-matī́ḥ ā-dédiṣānaḥ ṣaryahā́-iva.

iva svanáḥ | jānánn ṛitám prathamáṃ yát svàrṇaram práṣastaye kám avṛiṇīta sukrátuḥ || 6 || ruváti bhīmó vṛishabhás tavishyáyā ṣṛíṅge ṣíṣāno háriṇī vicakshaṇáḥ | ā́ yóniṃ sómaḥ súkṛitaṃ ní shīdati gavyáyī tvág bhavati nirṇíg avyáyī || 7 || ṣúciḥ punānás tanvàm arepásam ávye hárir ny àdhāvishṭa sā́navi | júshṭo mitrā́ya váruṇāya vāyáve tridhā́tu mádhu kriyate sukármabhiḥ || 8 || pávasva soma devávītaye vṛíshéndrasya hā́rdi somadhā́nam ā́ viṣa | purā́ no bādhā́d duritā́ti pāraya kshetravíd dhí díṣa ā́hā vipṛichaté || 9 || hitó ná sáptir abhí vā́jam arshéndrasyendo jaṭháram ā́ pavasva | nāvā́ ná síndhum áti parshi vidvā́ñ chū́ro ná yúdhyann áva no nidá spaḥ || 10 || 24 ||

71.

Ā́ dákshiṇā sṛijyate ṣushmy àsádaṃ véti druhó rakshásaḥ pāti jā́gṛiviḥ | hárir opaṣáṃ kṛiṇute nábhas páya upastíre camvòr bráhma nirṇíje || 1 || prá kṛishṭihéva ṣūshá eti róruvad asuryàṃ várṇaṃ ní riṇīte asya tám | jáhāti vavrím pitúr eti nishkṛitám upaprútaṃ kṛiṇute nirṇíjaṃ tánā || 2 || ádribhiḥ sutáḥ pavate gábhastyor vṛishāyáte nábhasā vépate matī́ | sá modate násate sā́dhate girā́ nenikté apsú yájate párīmaṇi || 3 || pári dyukshám sáhasaḥ parvatāvṛídham mádhvaḥ siñcanti harmyásya sakshániṃ | ā́ yásmin gā́vaḥ suhutā́da ū́dhani mūrdhā́ñ chrīṇánty agriyáṃ várīmabhiḥ || 4 || sám ī ráthaṃ ná bhuríjor aheshata dáṣa svásāro áditer upástha ā́ | jígād úpa jrayati gór apīcyàm padáṃ yád asya matúthā ájījanan || 5 || 25 ||

70, 6 svàḥ-naram prá-ṣastaye. su-krátuḥ. 7 ṣṛíṅge *iti*. háriṇī *iti* vi-cakshaṇáḥ. sú-kṛitam. sīdati. niḥ-ník. 8 ní a⁰. tri-dhā́tu. 9 devá-vītaye vṛíshā í⁰. soma-dhā́nam. duḥ-itā́ áti. kshetra-vít hí. ā́ha vi-pṛichaté. 10 arsha índrasya indo *iti*. ṣū́raḥ. nidáḥ spar *iti* spaḥ. — 71, 1 ṣushmī́ ā-sádam. upa-stíre. niḥ-níje. 2 kṛishṭihā́ -iva. niḥ-kṛitám upa-prútam. niḥ-níjam. 3 vṛisha-yáte. 4 parvata -vṛídham. suhuta-ádaḥ. ṣrīṇánti. 5 īm *iti*. upá-sthe.

ṣyenó ná yónim sádanam dhiyā́ kṛitám hiraṇyáyam āsádam devá éshati | é riṇanti barhíshi priyám girā́ṣvo ná devā́ñ ápy eti yajñíyaḥ || 6 || párā vyàkto arushó diváḥ kavír vríshā tripṛishṭhó anavishṭa gā́ abhí | sahásraṇītir yátiḥ parāyátī rebhó ná pūrvī́r usháso ví rājati || 7 || tvesháṃ rūpáṃ kṛiṇute várṇo asya sá yátrā́ṣayat sámṛitā sédhati sridháḥ | apsā́ yāti svadháyā daívyaṃ jánaṃ sáṃ sushṭutī́ násate sáṃ góagrayā || 8 || ukshéva yūthá pariyánn arāvīd ádhi tvíshīr adhita sū́ryasya | divyáḥ suparṇó 'va cakshata kshā́ṃ sómaḥ pári krátunā paṣyate jā́ḥ || 9 || 26 ||

72.

Hárim mṛijanty arushó ná yujyate sáṃ dhenúbhiḥ kaláṣe sómo ajyate | úd vā́cam īráyati hinváte matī́ purushṭutásya káti cit paripríyaḥ || 1 || sākáṃ vadanti bahávo manīshíṇa índrasya sómaṃ jaṭháre yád āduhúḥ | yádī mṛijánti súgabhastayo náraḥ sánīḷābhir daṣábhiḥ kā́myam mádhu || 2 || áramamāṇo áty eti gā́ abhí sū́ryasya priyáṃ duhitús tiró rávam | ánv asmai jósham abharad vinaṃgṛisáḥ sáṃ dvayíbhiḥ svásṛibhiḥ ksheti jāmíbhiḥ || 3 || nṛídhūto ádrishuto barhíshi priyáḥ pátir gávām pradíva índur ṛitvíyaḥ | púraṃdhivān mánusho yajñasā́dhanaḥ ṣúcir dhiyā́ pavate sóma indra te || 4 || nṛíbāhúbhyāṃ coditó dhā́rayā sutò 'nushvadhám pavate sóma indra te | ā́prāḥ krátūn sám ajair adhvaré matī́r vér ná drushác camvòr ā́sadad dháriḥ || 5 || 27 ||

aṅṣúṃ duhanti stanáyantam ákshitaṃ kavíṃ kaváyo

71, 6 ā-sádam. ā́ īshati ā́ īm *iti*. girā́ á⁰. 7 ví-aktaḥ. tri-pṛishṭháḥ. sahásra-nītiḥ. parā-yátiḥ. 8 yátra á⁰ sám-ṛitā. apsā́ḥ. su-stutī́. gó-agrayā. 9 ukshā́-iva. pari-yán. su-parṇáḥ áva. — 72, 1 puru-stutásya. pari-príyaḥ. 2 ā-duhúḥ yádi. sú-gabhastayaḥ. sá-nīḷābhiḥ. 3 ⁻inam-gṛisáḥ. 4 nṛí-dhūtaḥ ádri-sutaḥ. pra-dívaḥ. púraṃdhi-vān. yajña-sā́dhanaḥ. 5 nṛíbāhú-bhyām. sutáḥ anu-svadhám. ā́ a⁰. dru-sát. ā́ a⁰ háriḥ.

'páso manīshíṇaḥ | sám ī gā́vo matáyo yanti saṃyáta ṛitásya yónā sádane punarbhúvaḥ || 6 || nā́bhā pṛithivyā́ dharúṇo mahó divó 'pā́m ūrmaú síndhushv antár ukshitáḥ | índrasya vájro vṛishabhó vibhū́vasuḥ sómo hṛidé pavate cā́ru matsaráḥ || 7 || sá tū́ pavasva pári pā́rthivaṃ rája stotré ṣíkshann ādhūnvaté ca sukrato | mā́ no nír bhāg vásunaḥ sādanaspṛíṣo rayím piṣáṅgam bahuláṃ vasīmahi || 8 || ā́ tū́ na indo ṣatádātv áṣvyaṃ sahásradātu paṣumád dhíraṇyavat | úpa māsva bṛihatī́ revátīr íshó 'dhi stotrásya pavamāna no gahi || 9 || 28 ||

73.

Srákve drapsásya dhámataḥ sám asvarann ṛitásya yónā sám aranta nā́bhayaḥ | trī́n sá mūrdhnó ásuraṣ cakra ārábhe satyásya nā́vaḥ sukṛítam apīparan || 1 || samyák samyáñco mahishā́ aheshata síndhor ūrmā́v ádhi venā́ avīvipan | mádhor dhā́rābhir janáyanto arkám ít priyā́m índrasya tanvàm avīvṛidhan || 2 || pavítravantaḥ pári vā́cam āsate pitaíshām pratnó abhí rakshati vratám | maháḥ samudráṃ váruṇas tiró dadhe dhírā íc chekur dharúṇeshv ārábham || 3 || sahásradhāré 'va té sám asvaran divó nā́ke mádhujihvā asaṣcátaḥ | ásya spáṣo ná ní mishanti bhū́rṇayaḥ padé-pade pāṣínaḥ santi sétavaḥ || 4 || pitúr mātúr ádhy ā́ yé samásvarann ṛicā́ ṣócantaḥ saṃdáhanto avratā́n | índradvishṭām ápa dhamanti māyáyā tvácam ásiknīm bhū́mano divás pári || 5 || 29 ||

pratnā́n mā́nād ádhy ā́ yé samásvarañ chlókayantrāso

72, 6 īm *iti*. sam-yátaḥ. punaḥ-bhúvaḥ. 7 pṛithivyā́ḥ. vibhú-vasuḥ. 8 tú. rájaḥ. ā-dhūnvaté. sukrato *iti* su-krato. sadana-spṛíṣaḥ. 9 tú. indo *iti* ṣatá-dātu. sahásra-dātu. híraṇya-vat. bṛihatī́ḥ. íshaḥ á°. — 73, 1 cakre ā-rábhe. su-kṛítam. 3 pitā́ e°. ít ṣ°. ā-rábham. 4 sahásra-dhāre áva. mádhu-jihvāḥ. 5 sam-ásvaran. sam-dáhantaḥ. índra-dvishṭām. 6 pratnā́t. á. ā́ y. s. 5. ṣlóka-yantrāsaḥ.

rabhasásya mántavaḥ | ápānakshā́so badhirā́ ahāsata ṛitásya pánthām ná taranti dushkṛ́taḥ || 6 || sahásradhāre vítate pavítra ā́ vā́cam punanti kaváyo manīshíṇaḥ | rudrā́sa eshām ishirā́so adrúha spáṣaḥ svā́ñcaḥ sudṛ́ṣo nṛicákshasaḥ || 7 || ṛitásya gopā́ ná dábhāya sukrátus trī́ shá pavítrā hṛidy àntár ā́ dadhe | vidvā́n sá víṣvā bhúvanābhí paṣyaty ávā́jushṭān vidhyati karté avratā́n || 8 || ṛitásya tántur vítataḥ pavítra ā́ jihvā́yā ágre váruṇasya māyáyā | dhī́rāṣ cit tát samínakshanta āṣatā́trā kartám áva padāty áprabhuḥ || 9 || 30 ||

74.

Ṣíṣur ná jātó 'va cakradad váne svàr yád vājy àrusháḥ síshāsati | divó rétasā sacate payovṛ́dhā tám īmahe sumatī́ ṣárma saprátháḥ || 1 || divó yá skambhó dharúṇaḥ svàtata ā́pūrṇo aṅṣúḥ paryéti viṣvátaḥ | sémé mahī́ ródasī yakshad āvṛ́tā samīcīné dādhāra sám íshaḥ kavíḥ || 2 || máhi psáraḥ súkṛitam somyám mádhūrví gávyūtir áditer ṛitám yaté | ī́ṣe yó vṛishṭér itá usríyo vṛ́shāpā́m netā́ yá itáūtir ṛigmíyaḥ || 3 || ātmanván nábho duhyate ghṛitám páya ṛitásya nā́bhir amṛ́tam ví jāyate | samīcīnā́ḥ sudā́navaḥ prīṇanti tám náro hitám áva mehanti péravaḥ || 4 || árāvīd aṅṣúḥ sácamāna ūrmíṇā devāvyàm mánushe pinvati tvácam | dádhāti gárbham áditer upástha ā́ yéna tokám ca tánayam ca dhā́mahe || 5 || 31 ||

sahā́sradhāré 'va tā́ asaṣcátas tṛitī́ye santu rájasi pra-

73, 6 ápa a°. ahāsata. duḥ-kṛ́taḥ. 7 sahásra-dhāre ví-tate pavítre. adrúhaḥ. su-áñcaḥ su-dṛ́ṣaḥ nṛi-cákshasaḥ. 8 gopā́ḥ. su-krátuḥ. sáḥ hṛidí a°. bhúvanā a°. áva á°. 9 ví-tataḥ pavítre. sam-ínakshantaḥ āṣata átra. ápra-bhuḥ. — 74, 1 áva. vājī́ a° sísāsati. payaḥ-vṛ́dhā. su-matī́. sa-prátháḥ. 2 yáḥ. sú-ātataḥ ā́-pūrṇaḥ. pari-éti. sáḥ imé *iti* mahī́ *iti* ródasī *iti*. ā-vṛ́tā samīcīné *iti* sam-īcīné. 3 sú-kṛitam. mádhu u°. vṛ́shā a°. itáḥ-ūtiḥ. 4 ātman-vát. sam-īcīnā́ḥ su-dā́navaḥ. 5 deva-avyàm. upá-sthe. 6 sahásra-dhāre áva.

jávatīḥ | cátasro nā́bho níhitā avó divó havír bharanty amṛ́taṃ ghṛitaṣcútaḥ || 6 || ṣvetáṃ rūpáṃ kṛiṇute yát síshāsati sómo mīḍhvā́ñ ásuro veda bhū́manaḥ | dhiyā́ ṣámī sacate sém abhí pravád divás kávandham áva darshad udríṇam || 7 || ádha ṣvetáṃ kaláṣaṃ góbhir aktáṃ kā́rshmann ā́ vājy àkramīt sasavā́n | ā́ hinvire mánasā devayántaḥ kakshī́vate ṣatáhimāya gónām || 8 || adbhíḥ soma papṛicānásya te rásó 'vyo vā́raṃ ví pavamāna dhāvati | sá mṛijyámānaḥ kavíbhir madintama svā́dasvéndrāya pavamāna pītáye || 9 || 32 ||

75.

Abhí priyā́ṇi pavate cánohito nā́māni yahvó ádhi yéshu várdhate | ā́ sū́ryasya bṛiható bṛihánn ádhi rátham víshvañcam aruhad vicakshaṇáḥ || 1 || ṛitásya jihvā́ pavate mádhu priyáṃ vaktā́ pátir dhiyó asyā́ ádābhyaḥ | dádhāti putráḥ pitrór apīcyàṃ nā́ma tṛitī́yam ádhi rocané diváḥ || 2 || áva dyutānáḥ kaláṣā́ñ acikradan nṛíbhir yemānáḥ kóṣa ā́ hiraṇyáye | abhī́m ṛitásya dohánā anūshatā́dhi tripṛishṭhá usháso ví rājati || 3 || ádribhiḥ sutó matíbhiṣ cánohitaḥ prarocáyan ródasī mātárā ṣúciḥ | rómāṇy ávyā samáyā ví dhāvati mádhor dhā́rā pínvamānā divé-dive || 4 || pári soma prá dhanvā svastáye nṛíbhiḥ punānó abhí vāsayāṣíram | yé te mádā āhanáso víhāyasas tébhir índraṃ codaya dā́tave maghám || 5 || 33 ||

Dvitīyo 'dhyāyaḥ.

76.

Dhartá diváḥ pavate kṛ́tvyo ráso dáksho devā́nām anu-

74, 6 ní-hitāḥ. ghṛita-ṣcútaḥ. 7 sisāsati. sáḥ īm. 8 ádha — aktáṃ IV, 27, 5. vājí a°. ṣatá-himāya. 9 rásaḥ á°. svádasva í°. — 75, 1 cánaḥ-hitaḥ (4). vi-cakshaṇáḥ. 3 acikradat. kóṣe. abhī́m — anūshata 144, 2. ádhi tri-prishṭháḥ. 4 pra-rocáyan ródasī *iti.* 5 dhanva. vāsaya ā-ṣíram. ví-hāyasaḥ. — 76, 1 anu-mā́dyaḥ.

mádyo nṛíbhiḥ | háriḥ sṛijānó átyo ná sátvabhir vṛíthā pā́jāṅsi kṛiṇute nadíshv ā́ || 1 || ṣū́ro ná dhatta ā́yudhā gábhastyoḥ svàḥ síshāsan rathiró gávishṭishu | índrasya ṣúshmam īráyann apasyúbhir índur hinvānó ajyate manīshíbhiḥ || 2 || índrasya soma pávamāna ūrmíṇā tavishyámāṇo jaṭháreshv ā́ viṣa | prá ṇaḥ pinva vidyúd abhréva ródasī dhiyā́ ná vā́jāṅ úpa māsi ṣáṣvataḥ || 3 || víṣvasya rā́jā pavate svardṛíṣa ṛitásya dhītím ṛishishā́ḷ avīvaṣat | yáḥ sū́ryasyā́sireṇa mṛijyáte pitā́ matīnā́m ásamashṭakāvyaḥ || 4 || vṛísheva yūthā́ pári kóṣam arshasy apā́m upásthe vṛishabháḥ kánikradat | sá índrāya pavase matsaríntamo yáthā jéshāma samithé tvótayaḥ || 5 || 1 ||

77.

Eshá prá kóṣe mádhumāṅ acikradad índrasya vájro vápusho vápushṭaraḥ | abhī́m ṛitásya sudúghā ghṛitaṣcúto vāṣrā́ arshanti páyaseva dhenávaḥ || 1 || sá pūrvyáḥ pavate yáṃ divás pári ṣyenó mathāyád ishitás tiró rájaḥ | sá mádhva ā́ yuvate vévijāna ít kṛiṣā́nor ástur mánasā́ha bibhyúshā || 2 || té naḥ pū́rvāsa úparāsa índavo mahé vā́jāya dhanvantu gómate | īksheṇyā̀so ahyò ná cā́ravo bráhma-brahma yé jujushúr havír-haviḥ || 3 || ayáṃ no vidvā́n vanavad vanushyatá índuḥ satrā́cā mánasā purushṭutáḥ | inásya yáḥ sádane gárbham ādadhé gávām urubjám abhy árshati vrajám || 4 || cákrir diváḥ pavate kṛítvyo ráso mahā́ṅ ádabdho váruṇo hurúg yaté | ásāvi mitró vṛijáneshu yajñíyó 'tyo ná yūthé vṛishayúḥ kánikradat || 5 || 2 ||

76, 2 dhatte. svàr *iti* svàḥ sísāsan. gó-ishṭishu. 3 naḥ. vi-dyút abhrā́-iva ródasī *iti*. 4 svaḥ-dṛiṣaḥ. sū́ryasya á°. ásamashṭa-kāvyaḥ. 5 vṛíshā-iva. upá-sthe. sam-ithé tvā́-ūtayaḥ. — 77, 1 abhí īm. su-dúghāḥ ghṛita-ṣcútaḥ. páyasā-iva. 2 mánasā áha. 4 puru-stutáḥ. ā-dadhé abhí a°. 5 yajñíyaḥ á°.

78.

Prá rā́jā vā́cam̐ janáyann asishyadad apó vásāno abhí gā́ iyakshati | gṛibhṇā́ti riprám ávir asya tā́nvā ṣuddhó devā́nām úpa yāti nishkṛitám || 1 || índrāya soma pári shicyase nṛíbhir nṛicákshā ūrmíḥ kavír ajyase váne | pūrvī́r hí te srutáyaḥ sánti yā́tave sahásram ā́ṣvā hárayaṣ camūshádaḥ || 2 || samudríyā apsaráso manīshíṇam ā́sīnā antár abhí sómam aksharan | tā́ īm̐ hinvanti harmyásya sakshā́ṇim̐ yā́cante sumnám pávamānam ákshitam || 3 || gojín naḥ sómo rathajíd dhiraṇyajít svarjíd abjít pavate sahasrajít | yám̐ devā́saṣ cakriré pītáye mádam̐ svā́dishṭham̐ drapsám aruṇám mayobhúvam || 4 || etā́ni soma pávamāno asmayúḥ satyā́ni kṛiṇván drávinā̄ny arshasi | jahí ṣátrum antiké dūraké ca yá urvím̐ gávyūtim ábhayam̐ ca nas kṛidhi || 5 || 3 ||

79.

Accdáso no dhanvantv índavaḥ prá suvānā́so bṛihássddiveshu hárayaḥ | ví ca náṣan na ishó árātayo 'ryó naṣanta sánishanta no dhíyaḥ || 1 || prá ṇo dhanvantv índavo madacyúto dhánā vā yébhir árvato junīmási | tiró mártasya kásya cit párihvṛitim̐ vayám̐ dhánāni viṣvádhā bharemahi || 2 || utá svásyā árātyā arír hí shá utā́nyásyā árātyā vṛíko hí sháḥ | dhánvan ná tṛíshṇā sám arīta tā́ñ abhí sóma jahí pavamāna durā́dhyàḥ || 3 || diví te nā́bhā paramó yá ādadé pṛithivyā́s te ruruhuḥ sā́navi kshípaḥ | ádrayas tvā bapsati gór ádhi tvacy àpsú tvā hástair duduhur manīshíṇaḥ || 4 || evā́ ta indo subhvàm̐ supéṣasam̐ rásam̐ tuñjanti prathamā́ abhiṣríyaḥ | nídam̐-nidam pavamāna ní tārisha āvís te ṣúshmo bhavatu priyó mádaḥ || 5 || 4 ||

78, 1 asisyadat. niḥ-kṛitám. 2 sicyase. nṛi-cákshāḥ. ā́ṣvāḥ. camū-sádaḥ. 4 go-jít. ratha-jít hiraṇya-jít svaḥ-jít ap-jít sahasra-jít. mayaḥ-bhúvam. — 79, 1 bṛihát-diveshu. 2 naḥ. mada-cyútaḥ. pári-hvṛitim. 3 sáḥ (2). utá a⁰ árātyāḥ. duḥ-ādhyàḥ. 4 ā-dadé. tvací a⁰. 5 evá. 'indo *iti* su-bhvàm su-péṣasam. abhi-ṣríyaḥ.

80.

Sómasya dhā́rā pavate nṛicákshasa ṛiténa devā́n havate divás pári | bṛíhaspáte ravátheuā ví didyute samudrā́so ná sávanāni vivyacuḥ || 1 || yáṃ tvā vājinn aghnyā́ abhy ánūshatā́yohataṃ yónim ā́ rohasi dyumā́n | maghónām ā́yuḥ pratirán máhi ṣráva índrāya soma pavase vṛíshā mádaḥ || 2 || éndrasya kukshā́ pavate madíntama ū́rjaṃ vásānaḥ ṣrávase sumaṅgálaḥ | pratyáñ sá víṣvā bhúvanābhí paprathe krílan hárir átyaḥ syandate vṛíshā || 3 || táṃ tvā devébhyo mádhumattamaṃ náraḥ sahásradhāraṃ duhate dáṣa kshípaḥ | nṛíbhiḥ soma prácyuto grā́vabhiḥ sutó víṣvān devā́ṅ ā́ pavasvā sahasrajit || 4 || táṃ tvā hastíno mádhumantam ádribhir duhánty apsú vṛishabháṃ dáṣa kshípaḥ | índraṃ soma mādáyan daívyaṃ jánaṃ síndhor ivormíḥ pávamāno arshasi || 5 || 5 ||

81.

Prá sómasya pávamānasyormáya índrasya yanti jaṭháraṃ supéṣasaḥ | dadhnā́ yád īm únnītā yaṣásā gávāṃ dānā́ya ṣū́ram udámandishuḥ sutā́ḥ || 1 || áchā hí sómaḥ kaláṣā́ṅ ásishyadad átyo ná vóḷhā raghúvartanir vṛíshā | áthā devā́nām ubháyasya jánmano vidvā́ṅ aṣnoty amúta itáṣ ca yát || 2 || ā́ naḥ soma pávamānaḥ kirā vásv índo bháva maghávā rā́dhaso maháḥ | ṣíkshā vayodho vásave sú cetúnā mā́ no gáyam āré asmát párā sicaḥ || 3 || ā́ naḥ pūshā́ pávamānaḥ surātáyo mitró gachantu várunaḥ sajóshasaḥ | bṛíhaspátir marúto vāyúr aṣvínā tváshṭā savitā́ suyámā sá-

80, 1 nṛi-cákshasaḥ. bṛíhaspáteḥ ravátheua. 2 abhí ánūshata áyaḥ-hatam. pra-tirán. 3 ā́ í°. su-maṅgálaḥ. bhúvana a°. 4 sahásra-dhāram. prá-cyutaḥ. pavasva sahasra-jit. 5 síndhor-iva ū°. — 81, 1 pávamānasya ū°. su-péṣasaḥ. út-nītāḥ. ut-ámandishuḥ. 2 ácha. ásisyadat. raghú-vartaniḥ. átha. 3 kira. índo *iti*. ṣíksha vayaḥ-dhaḥ. 4 su-rātáyaḥ. sa-jóshasaḥ. su-yámā.

rasvatī || 4 || ubhé dyā́vāpṛithiví viṣvaminvé aryamā́ devó áditir vidhātā́ | bhágo nṛíṣáṅsa urv àntárikshaṃ víṣve deváḥ pávamānaṃ jushanta || 5 || 6 ||

82.

Ásāvi sómo arushó vṛíshā hárī rā́jeva dasmó abhí gā́ acikradat | punānó vā́ram páry ety avyáyaṃ ṣyenó ná yóniṃ ghṛitávantam āsádam || 1 || kavír vedhasyā́ páry eshi máhinam átyo ná mṛishṭó abhí vā́jam arshasi | apasédhan duritā́ soma mṛiḷaya ghṛitáṃ vásānaḥ pári yāsi nirṇíjam || 2 || parjányaḥ pitā́ mahishásya parṇíno nā́bhā pṛithivyā́ giríshu ksháyaṃ dadhe | svásāra ā́po abhí gā́ utā́saran sáṃ grā́vabhir nasate vīté adhvaré || 3 || jāyéva pátyāv ádhi ṣéva maṅhase pájrāyā garbha ṣṛiṇuhí brávīmi te | antár vā́ṇīshu prá carā sú jīváse 'nindyó vṛijáne soma jāgṛihi || 4 || yáthā pū́rvebhyaḥ ṣatasā́ ámṛidhraḥ sahasrasā́ḥ paryáyā vā́jam indo | evā́ pavasva suvitā́ya návyase táva vratám ánv ā́paḥ sacante || 5 || 7 ||

83.

Pavítraṃ te vítatam brahmaṇas pate prabhúr gā́trāṇi páry eshi viṣvátaḥ | átaptatanūr ná tád āmó aṣnute ṣritā́sa íd váhantas tát sám āṣata || 1 || táposh pavítraṃ vítataṃ divás padé ṣócanto asya tántavo vy àsthiran | ávanty asya pavītā́ram āṣávo divás pṛishṭhám ádhi tishṭhanti cétasā || 2 || árūrucad ushásaḥ pṛíṣnir agriyá ukshá bibharti bhúvanāni vājayúḥ | māyāvíno mamire asya māyáyā nṛicákshasaḥ pi-

---

81, 5 ubhé *iti* dyā́vāpṛithivī́ *iti* viṣvaminvé *iti* viṣvam-invé. vi-dhātā́. nṛí-ṣáṅsaḥ urú a°. — 82, 1 háriḥ rā́jā-iva. ā-sádam. 2 apa-sédhan duḥ-itā́. niḥ-níjam. 3 pṛithivyā́ḥ. utá a°. 4 jāyā́-iva. pájrāyāḥ. cara. 5 ṣata-sā́ḥ. sahasra-sā́ḥ pari-áyāḥ. indo *iti* evá. — 83, 1 ví-tatam (2). pra-bhúḥ. átapta-tanūḥ. 2 tápoḥ. ví a°. pavitā́ram. 3 nṛi-cákshasaḥ.

táro gárbham ā́ dadhuḥ || 3 || gandharvá itthā́ padám asya rakshati pā́ti devā́nāṃ jánimāny ádbhutaḥ | gribhṇā́ti ripúṃ nidháyā nidhā́patiḥ sukṛ́ttamā mádhuno bhakshám āṣata || 4 || havír havishmo máhi sádma daívyaṃ nábho vásānaḥ pári yāsy adhvarám | rā́jā pavítraratho vā́jam ā́ruhaḥ sahásrabhṛishṭir jayasi ṣrávo bṛihát || 5 || 8 ||

84.

Pávasva devamádano vícarshaṇir apsá índrāya váruṇāya vāyáve | kṛidhí no adyá várivaḥ svastimád urukshitaú gṛiṇīhi daívyaṃ jánam || 1 || ā́ yás tasthaú bhúvanāny ámartyo víṣvāni sómaḥ pári tā́ny arshati | kṛiṇván saṃcṛ́taṃ vicṛ́tam abhíshṭaya índuḥ sishakty ushásaṃ ná sū́ryaḥ || 2 || ā́ yó góbhiḥ sṛijyáta óshadhīshv ā́ devā́nāṃ sumná ishá-yann úpāvasuḥ | ā́ vidyútā pavate dhā́rayā sutá índraṃ sómo mādáyan daívyaṃ jánam || 3 || eshá syá sómaḥ pavate sahasrajíd dhinvānó vā́cam ishirám usharbúdham | índuḥ samudrám úd iyarti vāyúbhir éndrasya hā́rdi kaláṣeshu sīdati || 4 || abhí tyáṃ gā́vaḥ páyasā payovṛ́dhaṃ sómaṃ ṣrīṇanti matíbhiḥ svarvídam | dhanaṃjayáḥ pavate kṛ́tvyo ráso vípraḥ kavíḥ kā́vyenā svàrcanāḥ || 5 || 9 ||

85.

Índrāya soma súshutaḥ pári sravā́pā́mīvā bhavatu rákshasā sahá | mā́ te rásasya matsata dvayāvíno drávinasvanta ihá santv índavaḥ || 1 || asmā́n samaryé pavamāna codaya dáksho devā́nām ási hí priyó mádaḥ | jahí ṣátrūn̐r abhy ā́ bhandanāyatáḥ píbendra sómam áva no mṛ́dho jahi || 2 ||

83, 4 ni-dháya nidhá-patiḥ sukṛ́t-tamāḥ. 5 pavítra-rathaḥ. ā́ a° sahásra-bhṛishṭiḥ. — 84, 1 deva-mā́danaḥ ví-carshaṇiḥ. kṛidhí. uru-kshitaú. 2 sam-cṛ́tam vi-cṛ́tam abhíshṭaye. sisakti. 3 sṛijyáte. sumné. úpa-vasuḥ. vi-dyútā. 4 sahasra-jít hinvānáḥ. ushaḥ-búdham. ā́ í°. 5 payaḥ-vṛ́dham. svaḥ-vídam dhanam-jayáḥ. kā́vyena svàḥ-canaḥ. — 85, 1 sú-sutaḥ. srava ápa á°. 2 sa-maryé. abhí. píba í°.

ádabdha indo pavase madíntama ātméndrasya bhavasi dhāsír uttamáḥ | abhí svaranti bahávo manīshíṇo rā́jānam asyá bhúvanasya niṅsate || 3 || sahásraṇīthaḥ ṣatádhāro ádbhuta índrāyénduḥ pavate kā́myam mádhu | jáyan kshétram abhy àrshā jáyann apá urúṃ no gātúṃ kriṇu soma mīḍhvaḥ || 4 || kánikradat kaláṣe góbhir ajyase vy àvyáyaṃ samáyā vā́ram arshasi | marmṛijyámāno átyo ná sānasír índrasya soma jaṭháre sám aksharaḥ || 5 || svādúḥ pavasva divyā́ya jánmane svādúr índrāya suhávītunāmne | svādúr mitrā́ya váruṇāya vāyáve bṛíhaspátaye mádhumāñ ádābhyaḥ || 6 || 10 ||

átyam mṛijanti kaláṣe dáṣa kshípaḥ prá víprāṇām matáyo vā́ca īrate | pávamānā abhy àrshanti sushṭutím éndraṃ viṣanti madirā́sa índavaḥ || 7 || pávamāno abhy àrshā suvī́ryam urvī́ṃ gávyūtim máhi ṣárma sapráthaḥ | mā́kir no asyá párishūtir īṣaténdo jáyema tváyā dhánaṃ-dhanam || 8 || ádhi dyā́m asthād vṛishabhó vicakshaṇó 'rūrucad ví divó rocanā́ kavíḥ | rā́jā pavítram áty eti róruvad diváḥ pīyū́shaṃ duhate nṛicákshasaḥ || 9 || divó nā́ke mádhujihvā asaṣcáto venā́ duhanty uksháṇaṃ girishṭhā́m | apsú drapsáṃ vāvṛidhānáṃ samudrá ā́ síndhor ūrmā́ mádhumantam pavítra ā́ || 10 || nā́ke suparṇám upapaptivā́ṅsaṃ gíro venā́nām akṛipanta pūrvī́ḥ | ṣíṣuṃ rihanti matáyaḥ pánipnataṃ hiraṇyáyaṃ ṣakunáṃ kshā́maṇi sthā́m || 11 || ūrdhvó gandharvó ádhi nā́ke asthād víṣvā rūpā́ praticákshāṇo asya | bhānúḥ ṣukréṇa ṣocíshā vy àdyaut prā́rūrucad ródasī mātárā ṣúciḥ || 12 || 11 ||

Caturtho 'nuvākaḥ.

85, 3 indo *iti*. ātmā́ í°. 4 sahásra-nīthaḥ ṣatá-dhāraḥ. índrāya í°. abhí arsha. 5 ví a°. 6 suhávītu-nāmne. 7 abhí a° su-stutím ā́ í°. 8 abhí arsha su-vī́ryam. sa-práthaḥ. pári-sūtiḥ īṣata índo *iti*. 9 vi-cakshaṇáḥ á°. nṛi-cákshasaḥ. 10 mádhu-jihvāḥ. venā́ḥ. giri-sthā́m. vavṛidhānám samudré. pavítre. 10 su-parṇám upapapti-vā́ṅsam. 12 prati-cákshāṇaḥ. ví a° prá a° ródasī *iti*.

86.

Prá ta āṣávaḥ pavamāna dhījávo mádā arshanti raghujā́ iva tmánā | divyā́ḥ suparṇā́ mádhumanta índavo madíntamāsaḥ pári kóṣam āsate || 1 || prá te mádāso madirā́sa āṣávó 'sṛikshata ráthyāso yáthā pṛíthak | dhenúr ná vatsám páyasābhí vajríṇam índram índavo mádhumanta ūrmáyaḥ || 2 || átyo ná hiyānó abhí vā́jam arsha svarvít kóṣam divó ádrimātaram | vṛíshā pavítre ádhi sā́no avyáye sómaḥ punāná indriyā́ya dhā́yase || 3 || prá ta ā́ṣvinīḥ pavamāna dhījúvo divyā́ asṛigran páyasā dhárīmaṇi | prā́ntár ṛíshaya sthā́virīr asṛikshata yé tvā mṛijánty ṛishishāṇa vedhásaḥ || 4 || víṣvā dhā́māni viṣvacaksha ṛíbhvasaḥ prabhós te satáḥ pári yanti ketávaḥ | vyānaṣíḥ pavase soma dhármabhiḥ pátir víṣvasya bhúvanasya rājasi || 5 || 12 ||

ubhayátaḥ pávamānasya raṣmáyo dhruvásya satáḥ pári yanti ketávaḥ | yádī pavítre ádhi mṛijyáte háriḥ sáttā ní yónā kaláṣeshu sīdati || 6 || yajñásya ketúḥ pavate svadhvaráḥ sómo devā́nām úpa yāti nishkṛitám | sahásradhāraḥ pári kóṣam arshati vṛíshā pavítram áty eti róruvat || 7 || rā́jā samudrám nadyò ví gāhate 'pā́m ūrmím sacate síndhushu ṣritáḥ | ádhy asthāt sā́nu pávamāno avyáyam nā́bhā pṛithivyā́ dharúṇo mahó diváḥ || 8 || divó ná sā́nu stanáyann acikradad dyaúṣ ca yásya pṛithiví ca dhármabhiḥ | índrasya sakhyám pavate vivévidat sómaḥ punānáḥ kaláṣeshu sīdati || 9 || jyótir yajñásya pavate mádhu priyám pitā́ devā́nāṃ janitā́ vibhū́vasuḥ | dádhāti rátnaṃ svadháyor apīcyàm madíntamo matsará indriyó rásaḥ || 10 || 13 ||

86, 1 te. dhī-jávaḥ. raghujā́ḥ-iva. su-parṇā́ḥ. 2 āṣávaḥ á°. páyasā a°. 3 svaḥ-vít. ádri-mātaram. sā́nau. 4 te. dhī-júvaḥ. prá a° ṛíshayaḥ. ṛishi-sāna. 5 viṣva-cakshaḥ. pra-bhóḥ. vi-ānaṣíḥ. 6 yádi. 7 su-adhvaráḥ. niḥ-kṛitám sahásra-dhāraḥ. 8 pṛithivyā́ḥ. 9 vi-vévidat. 10 vibhú-vasuḥ.

17

abhikrándan kaláṣam vājy àrshati pátir diváḥ ṣatádhāro vicakshaṇáḥ | hárir mitrásya sádaneshu sīdati marmṛijānó 'vibhiḥ síndhubhir vṛíshā || 11 || ágre síndhūnām pávamāno arshaty ágre vācó agriyó góshu gachati | ágre vā́jasya bhajate mahādhanám svāyudháḥ sotṛíbhiḥ pūyate vṛíshā || 12 || ayám matávāñ chakunó yáthā hitó 'vye sasāra pávamāna ūrmíṇā | táva krátvā ródasī antarā́ kave ṣúcir dhiyā́ pavate sóma indra te || 13 || drāpím vásāno yajató divispṛíṣam antarikshaprā́ bhúvaneshv árpitaḥ | svàr jajñānó nábhasābhy àkramīt pratnám asya pitáram ā́ vivāsati || 14 || só asya viṣé máhi ṣárma yachati yó asya dhā́ma prathamám vyānaṣé | padám yád asya paramé vyòmany áto víṣvā abhí sám yāti saṃyátaḥ || 15 || 14 ||

pró ayāsīd índur índrasya nishkṛitám sákhā sákhyur ná prá mināti saṃgíram | márya iva yuvatíbhiḥ sám arshati sómaḥ kaláṣe ṣatáyāmnā pathā́ || 16 || prá vo dhíyo mandrayúvo vipanyúvaḥ panasyúvaḥ saṃvásaneshv akramuḥ | sómam manīshā́ abhy ànūshata stúbho 'bhí dhenávaḥ páyasem aṣiṣrayuḥ || 17 || ā́ naḥ soma saṃyátam pipyúshīm ísham índo pávasva pávamāno asrídham | yā́ no dóhate trír áhann ásaṣcushī kshumád vā́javan mádhumad suvī́ryam || 18 || vṛíshā matīnā́m pavate vicakshaṇáḥ sómo áhnaḥ pratarītósháso diváḥ | krāṇā́ síndhūnām kaláṣāñ avīvaṣad índrasya hā́rdy āviṣán manīshíbhiḥ || 19 || manīshíbhiḥ pavate pūrvyáḥ kavír nṛíbhir yatáḥ pári kóṣāñ acikradat | tritásya nā́ma janáyan mádhu ksharad índrasya vāyóḥ sakhyā́ya kártave || 20 || 15 ||

86, 11 abhi-krándan. vājī́ a⁰. ṣatá-dhārah vi-cakshaṇáḥ (19). ávi-bhiḥ. 12 mahā-dhanám su-āyudháḥ. 13 ṣakunáḥ. ávye. ródasī *iti*. 14 divi-spṛíṣam antariksha-prā́ḥ. nábhasā abhí a⁰. 15 vi-ānaṣé. ví-omani. sam-yátaḥ. 16 pró *iti*. niḥ-kṛitám. sam-gíram. ṣatá-yāmnā. 17 sam-vásaneshu. abhí a⁰. páyasā īm. 18 sam-yátam. índo *iti*. vā́ja-vat. su-vī́ryam. 19 pra-tarītā́ u⁰. ā-viṣán.

ayám punāná usháso ví rocayad ayáṃ síndhubhyo abhavad u lokakrít | ayáṃ tríḥ saptá duduhāná āṣíraṃ sómo hṛidé pavate cā́ru matsaráḥ || 21 || pávasva soma divyéshu dhā́masu sṛijāná indo kaláṣe pavítra ā́ | sī́dann índrasya jaṭháre kánikradan nṛíbhir yatáḥ sū́ryam ā́rohayo diví || 22 || ádribhiḥ sutáḥ pavase pavítra ā́ñ índav índrasya jaṭháreshv āviṣán | tváṃ nṛicákshā abhavo vicakshaṇa sóma gotrám áṅgirobhyo 'vṛiṇor ápa || 23 || tvā́ṃ soma pávamānaṃ svādhyó 'nu víprāso amadann avasyávaḥ | tvā́ṃ suparṇá ā́bharad divás párīndo víṣvābhir matíbhiḥ párishkṛitam || 24 || ávye punānám pári vā́ra ūrmíṇā hárim navante abhí saptá dhenávaḥ | apám upásthe ádhy āyávaḥ kavím ṛitásya yónā mahishā́ ahesbata || 25 || 16 ||

índuḥ punānó áti gāhate mṛídho víṣvāni kṛiṇván supáthāni yájyave | gā́ḥ kṛiṇvānó nirṇíjaṃ haryatáḥ kavír átyo ná krī́ḷan pári vā́ram arshati || 26 || asaṣcátaḥ ṣatádhārā abhiṣríyo hárim navanté 'va tā́ udanyúvaḥ | kshípo mṛijanti pári góbhir ā́vṛitaṃ tṛitī́ye pṛishṭhé ádhi rocané diváḥ || 27 || távemā́ḥ prajā́ divyásya rétasas tváṃ víṣvasya bhúvanasya rājasi | áthedáṃ víṣvam pavamāna te váṣe tvám indo prathamó dhāmadhā́ asi || 28 || tváṃ samudró asi viṣvavít kave távemā́ḥ páñca pradíṣo vídharmaṇi | tváṃ dyā́ṃ ca pṛithivī́ṃ cā́ti jabhrishe táva jyótīṅshi pavamāna sū́ryaḥ || 29 || tvám pavítre rájaso vídharmaṇi devébhyaḥ soma pavamāna pūyase | tvā́m uṣíjaḥ prathamā́ agṛibhṇata túbhyemā́ víṣvā bhúvanāni yemire || 30 || 17 ||

prá rebhá ety áti vā́ram avyáyaṃ vṛíshā vánesbv áva

86, 21 loka-kṛít. ā-ṣíram. 22 indo *iti.* pavítre. kánikradat. ā́ a°. 23 pavítre ā́ índo *iti.* ā-viṣán. nṛi-cákshāḥ. vi-cakshaṇa. 24 su-ādhyàḥ ánu. su-parṇáḥ ā́ a°. pári índo *iti.* pári-kṛitam. 25 vā́re. upá-sthe. 26 su-páthāni. niḥ-níjam. 27 ṣatá-dhārāḥ abhi-ṣríyaḥ. navante áva. ā́-vṛitam. 28 táva i° pra-jā́ḥ. átha i°. indo *iti.* dhāma-dhā́ḥ. 29 viṣva-vít. táva i°. pra-díṣaḥ ví-dharmaṇi (30). ca áti. 30 túbhya imā́.

cakradad dhárih | sám dhītáyo vāvaṣānā́ anūshata ṣíṣum rihanti matáyaḥ pánipnatam || 31 || sá sū́ryasya raṣmíbhiḥ pári vyata tántum tanvānás trivṛ́tam yáthā vidé | náyam ṛitásya praṣísho návīyasīḥ pátir jánīnām úpa yāti nishkṛitám || 32 || rā́jā síndhūnām pavate pátir diváḥ ṛitásya yāti pathíbhiḥ kánikradat | sahásradhāraḥ pári shicyate háriḥ punānó vā́cam janáyann úpāvasuḥ || 33 || pávamāna máhy árṇo ví dhāvasi sū́ro ná citró ávyayāni pávyayā | gábhastipūto nṛíbhir ádribhiḥ sutó mahé vā́jāya dhányāya dhanvasi || 34 || ísham ū́rjam pavamānābhy àrshasi ṣyenó ná váñsu kaláṣeshu sīdasi | índrāya mádvā mádyo mádaḥ sutó divó vishṭambhá upamó vicakshaṇáḥ || 35 || 18 ||

saptá svásāro abhí mātáraḥ ṣíṣum návam jajñānám jényam vipaṣcítam | apā́m gandharvám divyám nṛicákshasam sómam víṣvasya bhúvanasya rājáse || 36 || īṣānā́ imā́ bhúvanāni víyase yujānā́ indo harítaḥ suparṇyàḥ | tā́s te ksharantu mádhumad ghṛitám páyas táva vraté soma tishṭhantu kṛishṭáyaḥ || 37 || tvám nṛicákshā asi soma viṣvátaḥ pávamāna vṛishabha tā́ ví dhāvasi | sá naḥ pavasva vásumad dhíraṇyavad vayám syāma bhúvaneshu jīváse || 38 || govít pavasva vasuvíd dhiraṇyavíd retodhā́ indo bhúvaneshv árpitaḥ | tvám suvī́ro asi soma viṣvavít tám tvā víprā úpa girémá āsate || 39 || ún mádhva ūrmír vanánā atishṭhipad apó vásāno mahishó ví gāhate | rā́jā pavítraratho vā́jam ā́ruhat sahásrabhṛishṭir jayati ṣrávo bṛihát || 40 || 19 ||

sá bhandánā úd iyarti prajā́vatīr viṣvā́yur víṣvāḥ subhárā áhardivi | bráhma prajā́vad rayím áṣvapastyam pītá

86, 31 hárih. 32 tri-vṛítam. pra-ṣíshaḥ. niḥ-kṛitám. 33 sahásra-dhāraḥ. sicyate. úpa-vasuḥ. 34 gábhasti-putaḥ. 35 pavamāna abhí a°. upa-máḥ vi-cakshaṇáḥ. 36 vipaḥ-cítam. nṛi-cákshasam. 37 ví ī°. indo *iti*. su-parṇyàḥ. 38 nṛi-cákshaḥ. hiraṇya-vat. 39 go-vít. vasu-vít hiraṇya-vít retaḥ-dhā́ḥ indo *iti*. su-vīraḥ. viṣva-vít. girā́ imé. 40 út. atisthipat. pavítra-rathaḥ. ā́ a° sahásra-bhṛishṭiḥ. 41 viṣvá-āyuḥ. su-bháraḥ áhaḥ-divi. áṣva-pastyam.

indav índram asmábhyaṃ yācatāt || 41 || só ágre áhnāṃ hárir haryató mádaḥ prá cétasā cetayate ánu dyúbhiḥ | dvá jánā yātáyann antár īyate nárā ca śáṅsaṃ daívyaṃ ca dhartári || 42 || añjáte vy àñjate sám añjate krátuṃ rihanti mádhunābhy àñjate | síndhor ucchvāsé patáyantam ukshá-ṇaṃ hiraṇyapāváḥ paśúm āsu gribhṇate || 43 || vipaścíte pávamānāya gāyata mahí ná dhárāty ándho arshati | áhir ná jūrṇám áti sarpati tvácam átyo ná kríḷann asarad vríshā háriḥ || 44 || agregó rájāpyas tavishyate vimáno áhnām bhúvaneshv árpitaḥ | hárir ghritásnuḥ sudríśīko arṇavó jyotírathaḥ pavate rāyá okyàḥ || 45 || 20 ||

ásarji skambhó diváḥ údyato mádaḥ pári tridhátur bhúvanāny arshati | aṅśúṃ rihanti matáyaḥ pánipnataṃ girá yádi nirṇíjam ṛigmíṇo yayúḥ || 46 || prá te dhárā áty áṇvāni meshyàḥ punānásya saṃyáto yanti ráṅhayaḥ | yád góbhir indo camvòḥ samajyása á suvānáḥ soma kaláśeshu sīdasi || 47 || pávasva soma kratuvín na ukthyó 'vyo váre pári dhāva mádhu priyám | jahí víśvān rakshása indo atríṇo brihád vadema vidáthe suvíraḥ || 48 || 21 ||

87.

Prá tú drava pári kóśaṃ ní shīda nríbhiḥ punānó abhí vájam arsha | áśvaṃ ná tvā vājínam marjáyantó 'cha barhí raśanábhir nayanti || 1 || svāyudháḥ pavate devá índur aśastihá vrijánaṃ rákshamāṇaḥ | pitá devánāṃ janitá sudáksho vishṭambhó divó dharúṇaḥ prithivyáḥ || 2 || ríshir vípraḥ puraetá jánānām ribhúr dhíra uśána kávyena | sá cid vi-

---

86, 41 indo *iti*. 42 nárāśáṅsam ca. 43 ví aº. mádhunā abhí aº. ut-svasé. hiraṇya-pāváḥ. 44 vipaḥ-cíte. dhárā áti. 45 agre-gáḥ rája aº. vi-mānaḥ. ghritá-snuḥ su-dríśīkaḥ. jyotíḥ-rathaḥ. rāyé. 46 út-yataḥ. tri-dhātuḥ. niḥ-nijam. 47 sam-yátaḥ. indo *iti* (48). sam-ajyáse. 48 kratu-vit. ukthyàḥ áº. brihád *etc.* II. 1. 16. 87, 1 sīda. marjayántaḥ ácha barhíḥ. 2 su-āyudháḥ. aśasti-hā. su-dákshaḥ. 3 puraḥ-etá.

veda níhitaṃ yád āsām apīcyàṃ gúhyaṃ nắma gónām || 3 || eshá syá te mádhumāñ indra sómo vríshā vríshṇe pári pavítre akshāḥ | sahasrasắḥ ṣatasắ bhūridávā ṣaṣvattamám barhír ắ vājy àsthāt || 4 || eté sómā abhí gavyắ sahásrā mahé vắjāyāmṛ́tāya ṣrávāṅsi | pavítrebhiḥ pávamānā asṛigrañ chravasyávo ná pṛitanắjo átyāḥ || 5 || 22 ||

pári hí shmā puruhūtó jánānāṃ víṣvắsarad bhójanā pūyámānaḥ | áthắ bhara ṣyenabhṛita práyāṅsi rayíṃ túñjāno abhí vắjam arsha || 6 || eshá suvānáḥ pári sómaḥ pavítre sárgo ná sṛishṭó adadhāvad árvā | tigmé ṣíṣāno mahishó ná ṣṛíṅge gắ gavyánn abhí ṣū́ro ná sátvā || 7 || eshắ yayau paramắd antár ádreḥ kū́cit satī́r ūrvé gắ viveda | divó ná vidyút stanáyanty abhraíḥ sómasya te pavata indra dhárā || 8 || utá sma rāṣím pári yāsi gónām índreṇa soma sarátham punānáḥ | pūrvī́r ísho bṛihatī́r jīradāno ṣíkshā ṣacīvas táva tắ upashṭút || 9 || 23 ||

88.

Ayáṃ sóma indra túbhyaṃ sunve túbhyam pavate tvám asya pāhi | tváṃ ha yáṃ cakṛishé tváṃ vavṛishá índum mádāya yújyāya sómam || 1 || sá īṃ rátho ná bhurisháḷ ayoji maháḥ purū́ṇi sātáye vásūni | ắd īṃ víṣvā nahushyằṇi jātā svàrshātā vána ūrdhvá navanta || 2 || vāyúr ná yó niyútvāñ ishṭáyāmā nắsatyeva háva ắ ṣámbhavishṭhaḥ | viṣvávāro draviṇodá iva tmán pūshéva dhījávano 'si soma || 3 || índro ná yó mahắ kármāṇi cákrir hantắ vṛitrấṇām asi soma pūrbhít | paidvó ná hí tvám áhinamnāṃ hantá víṣvasyāsi soma

87, 3 ní-hitam. 4 akshār *iti* sahasra-sáḥ ṣata-sắḥ bhuri-dắvā. vājī a°. 5 vājāya a°. ṣravasyávaḥ. 6 sma puru-hutáḥ. víṣva á°. átha ā. ṣyena-bhṛita. 7 tigmé *iti*. ṣṛíṅge *iti* gáḥ. 8 eshá ā. gắḥ. vi-dyút stanáyanti. pavate. 9 sa-rátham. jiradano *iti* jira-dano ṣíksha. upa-stút. — 88, 1 ayáṃ - sunve VII, 29, 1. vavṛishé. 2 svàḥ-sāta váne. 3 ishṭá-yama násatyā-iva háve. ṣám-bhavishṭhaḥ viṣvá-vāraḥ draviṇodáḥ-iva. pushá-iva dhi-jávanaḥ. 4 puḥ-bhít. áhi-namnám. víṣvasya asi.

dásyoḥ || 4 || agnír ná yó vána ā́ sṛijyámāno vṛíthā pā́jāṅsi kṛiṇute nadíshu | jáno ná yúdhvā mahatá upabdír íyarti sómaḥ pávamāna ūrmím || 5 || eté sómā áti vā́rāṇy ávyā divyā́ ná kóṣāso abhrávarshāḥ | vṛíthā samudrám síndhavo ná nícīḥ sutáso abhí kaláṣā́n asṛigran || 6 || ṣushmí ṣárdho ná mā́rutam pavasvā́nabhiṣastā divyā́ yáthā víṭ | ā́po ná makshū́ sumatír bhavā naḥ sahásrāpsāḥ pṛitanāshā́ṇ ná yajñáḥ || 7 || rā́jño nú te váruṇasya vratáni — || 8 || 24 ||

89.

Pró syá váhniḥ pathyā̀bhir asyān divó ná vṛishṭíḥ pávamāno akshāḥ | sahásradhāro asadan ny àsmé mātúr upásthe vána ā́ ca sómaḥ || 1 || rā́jā síndhūnām avasishṭa vā́sa ṛitásya nā́vam ā́ruhad rájishṭhām | apsú drapsó vāvṛidhe ṣyenájūto duhá īm pitā́ duhá īm pitúr jā́m || 2 || siṅhám nasanta mádhvo ayā́sam hárim arushám divó asyá pátim | ṣū́ro yutsú prathamáḥ pṛichate gā́ ásya cákshasā pári pāty ukshā́ || 3 || mádhupṛishṭham ghorám ayā́sam áṣvam ráthe yuñjanty urucakrá ṛishvám | svásāra īm jāmáyo marjayanti sánābhayo vājínam ūrjayanti || 4 || cátasra īm ghṛitadúhaḥ sacante samāné antár dharúṇe níshattāḥ | tā́ īm arshanti námasā punānā́s tā́ īm viṣvátaḥ pári shanti pūrvī́ḥ || 5 || vishṭambhó divó dharúṇaḥ pṛithivyā́ víṣvā utá kshitáyo háste asya | ásat ta útso gṛiṇaté niyútvān mádhvo aṅṣúḥ pavata indriyā́ya || 6 || vanvánn ávāto abhí devávītim índrāya soma vṛitrahā́ pavasva | ṣagdhí maháḥ puruṣcandrásya rāyáḥ suvī́ryasya pátayaḥ syāma || 7 || 25 ||

88, 5 vánc. 6 divyā́ḥ. abhrá-varshāḥ. 6 pavasva ánabhi-ṣastā. makshú su-matíḥ bhava. sahásra-apsāḥ pṛitanāshā́ṭ. 8 = 91, 3. — 89, 1 pró *iti.* akshār *iti* sahásra-dhārah asadat ní asmé *iti.* upá-sthe vánc. 2 ā́ a⁰. vavṛidhe ṣyená-jutaḥ duhé (2). 4 mádhu-pṛishṭham. uru-cakré. sá-nābhayaḥ. 5 ghṛita-dúhaḥ. ní-sattaḥ. santi. 6 pṛithivyā́ḥ. te. pavate. 7 devá-vītim. vṛitra-hā́. puru-candrásya. su-vī́ryasya.

90.

Prá hinvānó janitā́ ródasyo rátho ná vā́jam sanishyánn ayāsīt | índram gáchann ā́yudhā saṃśíṣāno víṣvā vásu hástayor ādádhānaḥ || 1 || abhí triprishṭhám vríshaṇam vayodhā́m āṅgūsháṇām avāvaṣanta vā́ṇīḥ | vánā vásāno váruṇo ná síndhūn ví ratnadhā́ dayate vā́ryāṇi || 2 || ṣū́ragrāmaḥ sárvavīraḥ sáhāvāñ jétā pavasva sánitā dhánāni | tigmā́yudhaḥ kshiprádhanvā samátsv áshāḷhaḥ sāhvā́n prítanāsu ṣátrūn || 3 || urúgavyūtir ábhayāni kriṇván samīcīné ā́ pavasvā púraṃdhī | apáḥ síshāsann ushásaḥ svàr gā́ḥ sám cikrado mahó asmábhyam vā́jān || 4 || mátsi soma váruṇam mátsi mitrám mátsíndram indo pavamāna víshṇum | mátsi ṣárdho mā́rutam mátsi devā́n mátsi mahā́m índram indo mádāya || 5 || evā́ rā́jeva krátumāñ ámena víṣvā ghánighnad duritā́ pavasva | índo sūktā́ya vácase váyo dhā yūyám pāta svastíbhiḥ sádā naḥ || 6 || 26 ||

Tṛitīyo 'dhyāyaḥ.

91.

Ásarji vákvā ráthye yáthājaú dhiyā́ manótā prathamó manīshī́ | dáṣa svásāro ádhi sā́no ávyé 'janti váhnim sádanāny ácha || 1 || vītí jánasya divyásya kavyaír ádhi suvānó nahushyèbhir índuḥ | prá yó nṛíbhir amṛíto mártyebhir marmṛijānó 'vibhir góbhir adbhíḥ || 2 || vṛíshā vṛíshṇe róruvad aṅṣúr asmai pávamāno rúṣad īrte páyo góḥ | sahásram ṛíkvā pathíbhir vacovíd adhvasmábhiḥ sū́ro áṇvam ví yāti || 3 || rujā́ dṛiḷhā́ cid rakshásaḥ sádāṅsi punāná inda

90, 1 ródasyoḥ. sam-ṣíṣānaḥ. ā-dádhānaḥ. 2 tri-pṛishṭhám. vayaḥ-dhā́m. ratna-dhā́ḥ. 3 ṣū́ra-grāmaḥ sárva-vīraḥ. tigmá-āyudhaḥ kshiprá-dhanvā samát-su. sahvā́n. 4 urú-gavyutiḥ. samīcīné *iti* sam-īcīné. pavasva púramdhi *iti* púram-dhī. sísāsan. 5 mátsi í° indo *iti* (2). 6 evá rā́jā-iva. duḥ-itā́. índo *iti* su-uktā́ya. dhāḥ. — 91, 1 yátha ā°. sā́nau ávye á°. 2 ávi-bhiḥ. 3 vacaḥ-vít. 4 rujá. indo *iti*.

ūrṇuhi ví vā́jān | vriṣcópárishṭāt tujatā́ vadhéna yé ánti dūrā́d upanāyám eshām || 4 || sá pratnaván návyase viṣvavāra sūktā́ya patháḥ krinuhi prā́caḥ | yé duḥsháhāso vanúshā briliántas tā́ṅs te aṣyāma purukrit puruksho || 5 || evā́ punānó apáḥ svàr gā́ asmábhyam tokā́ tánayāni bhū́ri | ṣáṃ naḥ kshétram urú jyótīṅshi soma jyóñ naḥ sū́ryaṃ driṣáye ririhi || 6 || 1 ||

92.

Pári suvānó hárir aṅṣúḥ pavítre rátho ná sarji sanáye hiyānáḥ | ā́pac chlókam indriyám pūyámānaḥ práti devā́ñ ajushata práyobhiḥ || 1 || áchā nricákshā asarat pavítre nā́ma dádhānaḥ kavír asya yónau | sī́dan hóteva sádane camū́shū́pem agmann ríshayaḥ saptá víprāḥ || 2 || prá sumedhā́ gātuvíd viṣvádevaḥ sómaḥ punānáḥ sáda eti nítyam | bhúvad víṣveshu kā́vyeshu rántā́nu jánān yatate páñca dhī́raḥ || 3 || táva tyé soma pavamāna niṇyé víṣve devā́s tráya ekādaṣā́saḥ | dáṣa svadhā́bhir ádhi sā́no ávye mrijánti tvā nadyàḥ saptá yahvī́ḥ || 4 || tán nú satyám pávamānasyāstu yátra víṣve kārávaḥ saṃnásanta | jyótir yád áhne ákrinod u lokám prā́van mánuṃ dásyave kar abhī́kam || 5 || pári sádmeva paṣumā́nti hótā rā́jā ná satyáḥ sámitīr iyānáḥ | sómaḥ punānáḥ kaláṣā́ñ ayāsīt sī́dan mrigó ná mahishó váneshu || 6 || 2 ||

93.

Sākamúksho marjayanta svásāro dáṣa dhī́rasya dhītáyo

91, 4 vriṣcá u°. upa-nāyám. 5 pratna-vát. viṣva-vāra su-uktā́ya. duḥ-sáhāsaḥ. puru-krit puruksho *iti* puru-ksho. 6 evá. jyók. — 92, 1 āpat s°. 2 ácha nri-cákshaḥ. hóta-iva. camū́shu úpa īm. 3 su-medhā́ḥ gātu-vít viṣvá-devaḥ. rántā ánu. 4 sā́nau. 5 tát. pávamānasya a°. sam-násanta. prá āvat. 6 sádma-iva paṣu-mánti. sám-itīḥ. — 93, 1 sākam-úkshaḥ.

dhánutrīḥ | háriḥ páry adravaj jā́ḥ sū́ryasya dróṇam nanakshe átyo ná vājí || 1 || sám mātṛíbhir ná ṣíṣur vāvaṣānó vṛíshā dadhanve puruvā́ro adbhíḥ | máryo ná yóshām abhí nishkṛitám yán sám gachate kaláṣa usríyābhiḥ || 2 || utá prá pipya ū́dhar ághnyāyā índur dhā́rābhiḥ sacate sumedhā́ḥ | mūrdhā́nam gā́vaḥ páyasā camū́shv abhí ṣrīṇanti vásubhir ná niktaíḥ || 3 || sá no devébhiḥ pavamāna radéndo rayím aṣvínam vāvaṣānáḥ | rathirāyátām uṣatí púraṃdhir asmadryàg ā́ dāváne vásūnām || 4 || nū́ no rayím úpa māsva nṛivántam punānó vātā́pyam viṣváṣcandram | prá vanditúr indo tāry ā́yuḥ prātár makshū́ dhiyā́vasur jagamyāt || 5 || 3 ||

94.

Ádhi yád asmin vājínīva ṣúbha spárdhante dhíyaḥ sū́rye ná víṣaḥ | apó vṛiṇānáḥ pavate kavīyán vrajám ná paṣuvárdhanāya mánma || 1 || dvitā́ vyūrṇvánn amṛ́tasya dhā́ma svarvíde bhúvanāni prathanta | dhíyaḥ pinvānā́ḥ svásare ná gā́va ṛitāyántīr abhí vāvaṣra índum || 2 || pári yát kavíḥ kā́vyā bhárate ṣū́ro ná rátho bhúvanāni víṣvā | devéshu yáṣo mártāya bhū́shan dákshāya rāyáḥ purubhū́shu návyaḥ || 3 || ṣriyé jātáḥ ṣriyá ā́ nír iyāya ṣríyam váyo jaritṛíbhyo dadhāti | ṣríyam vásānā amṛitatvám āyan bhávanti satyā́ samithā́ mitádrau || 4 || ísham ū́rjam abhy àrshā́ṣvam gā́m urú jyótiḥ kṛiṇuhi mátsi deván | víṣvāni hí sushā́hā tā́ni túbhyam pávamāna bádhase soma ṣátrūn || 5 || 4 ||

95.

Kánikranti hárir ā́ sṛijyámānaḥ sídan vánasya jaṭháre

93, 1 adravat. 2 puru-vā́raḥ. niḥ-kṛitám. kaláṣe. 3 pipye ū́dhaḥ. su-medhā́ḥ. 4 rada indo *iti.* púram-dhiḥ. 5 nú. viṣvá-candram. indo *iti.* prātár *etc.* 58, 9. — 94, 1 vājínī-iva ṣúbhaḥ. kavi-yán. paṣu-várdhanāya. 2 vi-ūrṇván. svaḥ-víde. ṛita-yántīḥ. vāvaṣre. 3 puru-bhū́shu. 4 ṣriyé ā́. sam-ithā́ mitá-drau. 5 abhí arsha á°. su-sáhā.

punānáḥ | nṛíbhir yatáḥ kṛiṇute nirṇíjam gā́ áto matír janayata svadhā́bhiḥ || 1 || háriḥ sṛijānáḥ pathyā̀m ṛitásyéyarti vā́cam ariténa nā́vam | devó devā́nām gúhyāni nā́māvísh kṛiṇoti barhíshi pravā́ce || 2 || apā́m ivéd ūrmáyas tárturāṇāḥ prá manīshā́ īrate sómam ácha | namasyántīr úpa ca yánti sám cā́ ca viṣanty uṣatír uṣántam || 3 || tám marmṛijānám mahisháṃ ná sā́nāv aṅṣúm duhanty uksháṇam giriṣhṭhā́m | tám vāvaṣānám matáyaḥ sacante tritó bibharti váruṇam samudré || 4 || íshyan vā́cam upavaktéva hótuḥ punāná indo ví shyā manīshā́m | índraṣ ca yát ksháyathaḥ saúbhagāya suvī́ryasya pátayaḥ syāma || 5 || 5 ||

96.

Prá senānī́ḥ ṣū́ro ágre ráthānām gavyánn eti hárshate asya sénā | bhadrā́n kṛiṇvánn indrahavā́n sákhibhya ā́ sómo vástrā rabhasā́ni datte || 1 || sám asya hárim hárayo mṛijanty aṣvahayaír ániṣitam námobhiḥ | ā́ tishṭhati rátham índrasya sákhā vidvā́ñ enā sumatím yāty ácha || 2 || sá no deva devátāte pavasva mahé soma psárasa indrapā́naḥ | kṛiṇvánn apó varsháyan dyā́m utémā́m urór ā́ no varivasyā punānáḥ || 3 || ájītayé 'hataye pavasva svastáye sarvátātaye bṛihaté | tád uṣanti víṣva imé sákhāyas tád ahám vaṣmi pavamāna soma || 4 || sómaḥ pavate janitā́ matīnā́m janitā́ divó janitā́ pṛithivyā́ḥ | janitā́gnér janitā́ sū́ryasya janiténdrasya janitótá víshṇoḥ || 5 || 6 ||

brahmā́ devā́nām padavī́ḥ kavīnā́m ṛíshir víprāṇām mahishó mṛigā́ṇām | ṣyenó gṛídhrāṇām svádhitir vánānām só-

---

95, 1 niḥ-níjam. 2 ṛitásya. íyarti -- nā́vam II, 42, 1. nā́ma āvíḥ. pra-vā́ce. 3 apā́m-iva ít. ca ā́. 4 giri-sthā́m. 5 upavaktā́ -iva. indo *íti*. sya. su-vī́ryasya. — 96, 1 senā́-níḥ. indra-havā́n. 2 aṣva-hayaíḥ áni-ṣitam. ena su-matím. 3 psárase indra-pā́nah. utá i⁰. varivasya. 4 ájitaye á⁰. víṣve. 5 janitā́ a⁰. janitā́ í⁰ janitā́ utá. 6 pada-vī́ḥ. svá-dhitiḥ.

maḥ pavítram áty eti rébhan || 6 || právīvipad vācá ūrmím ná síndhur gíraḥ sómaḥ pávamāno manīsháḥ | antáḥ páṣyan vṛijánemávarāṇy ā́ tishṭhati vṛishabhó góshu jānán || 7 || sá matsaráḥ pṛitsú vanvánn ávātaḥ sahásraretā abhí vā́jam arsha | índrāyendo pávamāno manīshy àṅṣór ūrmím īraya gā́ ishaṇyán || 8 || pári priyáḥ kaláṣe devávāta índrāya sómo ráṇyo mádāya | sahásradhāraḥ ṣatávāja índur vājī́ ná sáptiḥ sámanā jigāti || 9 || sá pūrvyó vasuvíj jáyamāno mṛijānó apsú duduhānó ádrau | abhiṣastipā́ bhúvanasya rā́jā vidád gātúm bráhmaṇe pūyámānaḥ || 10 || 7 ||

tvā́yā hí naḥ pitáraḥ soma pū́rve kármāṇi cakrúḥ pavamāna dhī́rāḥ | vanvánn ávātaḥ paridhī́ṅr áporṇu vīrébhir áṣvair maghávā bhavā naḥ || 11 || yáthā́pavathā mánave vayodhā́ amitrahā́ varivovíd dhavíshmān | evá pavasva dráviṇam dádhāna índre sáṃ tishṭha janáyā́yudhāni || 12 || pávasva soma mádhumāñ ṛitā́vāpó vásāno ádhi sā́no ávye | áva dróṇāni ghṛitā́vānti sīda madíntamo matsará indrapā́naḥ || 13 || vṛishṭím diváḥ ṣatádhāraḥ pavasva sahasrasā́ vājayúr devávītau | sáṃ síndhubhiḥ kaláṣe vāvaṣānáḥ sám usríyābhiḥ pratirán na ā́yuḥ || 14 || eshá syá sómo matíbhiḥ punānó 'tyo ná vājī́ táratíd árātīḥ | páyo ná dugdhám áditer ishirám urv ìva gātúḥ suyámo ná vóḷhā || 15 || 8 ||

svāyudháḥ sotṛíbhiḥ pūyámāno 'bhy àrsha gúhyaṃ cā́ru nā́ma | abhí vā́jaṃ sáptir iva ṣravasyábhí vāyúm abhí gā́ deva soma || 16 || ṣíṣuṃ jajñānáṃ haryatám mṛijanti ṣumbhánti váhnim marúto gaṇéna | kavír gīrbhíḥ kā́vyena ka-

---

96, 7 prá a°. antár *iti*. vṛijána imā́ á°. 8 sahásra-retaḥ. índrāya indo *iti*. manishi a°. 9 devá-vataḥ. sahásra-dhāraḥ ṣatá-vājaḥ. 10 vasu-vít. abhiṣasti-pāḥ. 11 pari-dhīn ápa u°. bhava. 12 yátha ápavathāḥ. vayaḥ-dhāḥ amitra-hā́ varivaḥ-vít havíshman evá. janáya ā́°. 13 ṛitá-vā a°. sanau. ghṛitá-vanti. indra-pānaḥ. 14 ṣatá-dhāraḥ sahasra-sāḥ. devá-vitau. pra-tirán. 15 ātyaḥ. tárati ít. urú-iva. su-yámaḥ. 16 su-āyudháḥ. abhí a°. ṣravasyā a°. gāḥ. 17 kavyena.

víḥ sán sómaḥ pavítram áty eti rébhan || 17 || ṛíshimanā yá ṛishikṛít svarsháḥ sahásraṇīthaḥ padavíḥ kavīnám | tṛitíyam dháma mahisháḥ síshāsan sómo virájam ánu rājati shṭúp || 18 || camūsháe chyenáḥ ṣakunó vibhṛítvā govindúr drapsá áyudhāni bíbhrat | apám ūrmíṃ sácamānaḥ samudráṃ turíyaṃ dháma mahishó vivakti || 19 || máryo ná ṣubhrás tanvàm mṛijānó 'tyo ná sṛítvā sanáye dhánānām | vṛísheva yūthá pári kóṣam árshan kánikradac camvòr á viveṣa || 20 || 9 ||

pávasvendo pávamāno máhobhiḥ kánikradat pári várāṇy arsha | krílañ camvòr á viṣa pūyámāna índraṃ te ráso madiró mamattu || 21 || prásya dhárā bṛihatír asṛigrann aktó góbhiḥ kaláṣāñ á viveṣa | sáma kṛiṇván sāmanyò vipaṣcít krándann ety abhí sákhyur ná jāmím || 22 || apaghnánn eshi pavamāna ṣátrūn priyáṃ ná jāró abhígīta índuḥ | sídan vánesheu ṣakunó ná pátvā sómaḥ punānáḥ kaláṣeshu sáttā || 23 || á te rúcaḥ pávamānasya soma yósheva yanti sudúghāḥ sudhāráḥ | hárir ánītaḥ puruváro apsv ácikradat kaláṣe devayūnám || 24 || 10 ||

Pañcamo 'nuvākaḥ.

97.

Asyá preshá hemánā pūyámāno devó devébhiḥ sám apṛikta rásam | sutáḥ pavítram páry eti rébhan mitéva sádma paṣumánti hótā || 1 || bhadrá vástrā samanyà vásāno mahán kavír nivácanāni ṣáṅsan | á vacyasva camvòḥ pūyámāno vicakshaṇó jágṛivir devávītau || 2 || sám u priyó mṛij-

---

96, 18 ṛíshi-manāḥ. ṛishi-kṛít svaḥ-sāḥ sahásra-nīthaḥ pada-víḥ. sísāsan. vi-rájam. stúp. 19 camu-shát s°. vi-bhṛítvā go-vindúḥ. 20 átyaḥ. vṛíshā-iva. kánikradat. 21 pávasva indo *iti*. 22 prá a° dhárāḥ. vipaḥ-cít. 23 apa-ghnán. abhi-gītaḥ. 24 yóshā-iva. su-dúghāḥ su-dhāráḥ. á-nītaḥ puru-váraḥ ap-sú. — 97, 1 preshá. mitá-iva. paṣu-mánti. 2 ni-vácanāni. vi-cakshaṇáḥ. devá-vītau.

yate sā́no ávye yaṣástaro yaṣásāṃ kshaíto asmé | abhí-svara dhánvā pūyámāno yūyám pāta svastíbhiḥ sádā naḥ || 3 || prá gāyatābhy àrcāma devā́n sómaṃ hinota mahaté dhánāya | svādúḥ pavāte áti vā́ram ávyam ā́ sīdāti kaláṣaṃ devayúr naḥ || 4 || índur devā́nām úpa sakhyám āyán sahásradhāraḥ pavate mádāya | nṛíbhi stávāno ánu dhā́ma pū́rvam ágann índram mahaté saúbhagāya || 5 || 11 ||

stotré rāyé hárir arshā punāná índram mádo gachatu te bhárāya | devaír yāhi sarátham rā́dho áchā yūyám pāta svastíbhiḥ sádā naḥ || 6 || prá kā́vyam uṣáneva bruvāṇó devó devā́nāṃ jánimā vivakti | máhivrataḥ ṣúcibandhuḥ pāvakáḥ padā́ varāhó abhy èti rébhan || 7 || prá haṅsā́sas tṛipálam manyúm áchāmā́d ástaṃ vṛíshagaṇā ayāsuḥ | āṅgūshyàm pávamānaṃ sákhāyo durmársham sākám prá vadanti vāṇám || 8 || sá raṅhata urugāyásya jūtíṃ vṛíthā kríḷantam mimate ná gā́vaḥ | parīṇasáṃ kṛiṇute tigmáṣriṅgo dívā hárir dádṛiṣe náktam ṛijráḥ || 9 || índur vājī́ pavate gónyoghā índre sómaḥ sáha ínvan mádāya | hánti rákshho bā́dhate páry árātīr várivaḥ kṛiṇván vṛijánasya rā́jā || 10 || 12 ||

ádha dhā́rayā mádhvā pṛicānás tiró róma pavate ádri-dugdhaḥ | índur índrasya sakhyáṃ jushāṇó devó devásya matsaró mádāya || 11 || abhí priyā́ṇi pavate punānó devó devā́n svéna rásena pṛiñcán | índur dhármāṇy ṛituthā́ vá-sāno dáṣa kshípo avyata sā́no ávye || 12 || vṛíshā ṣóṇo abhi-kánikradad gā́ nadáyann eti pṛithivím utá dyā́m | índra-syeva vagnúr ā́ ṣṛiṇva ājaú pracetáyann arshati vā́cam émā́m || 13 || rasā́yyaḥ páyasā pínvamāna īráyann eshi má-

97, 3 sā́nau (12). asmé *iti*. dhánva. 4 gāyata abhí a°. 5 ā -yán sahásra-dhāraḥ. nṛí-bhiḥ. 6 arsha. sa-rátham. ácha. 7 uṣánā -iva. jánima. máhi-vrataḥ ṣúci-bandhuḥ. abhí eti. 8 ácha a°. vṛísha-gaṇāḥ. duḥ-márshám. 9 raṅhate uru-gāyásya. tigmá-ṣṛiṅgaḥ. 10 gó-nyoghāḥ. 11 ádri-dugdhaḥ. 13 abhi-kánikradat gā́ḥ. índrasya-iva. ṣṛiṇve. pra-cetáyan. ā́ i°.

dhumantam aṅṣúm | pávamānaḥ saṃtaním eshi kriṇvánn índrāya soma parishicyámānaḥ || 14 || evā́ pavasva madiró mádāyodagrābhásya namáyan vadhasnaíḥ | pári várṇam bháramāṇo rúṣantaṃ gavyúr no arsha pári soma siktáḥ || 15 || 13 ||

jushṭví na indo supáthā sugā́ny uraú pavasva várivāṅsi kriṇván | ghanéva víshvag duritā́ni vighnánn ádhi shṇúnā dhanva sā́no ávye || 16 || vrishṭíṃ no arsha divyā́ṃ jigatnúm íḷāvatīṃ ṣaṃgáyīṃ jīrádānum | stúkeva vītā́ dhanvā vicinván bándhūṅr imā́ṅ ávarāṅ indo vāyū́n || 17 || granthíṃ ná ví shya grathitáṃ punāná ṛijúṃ ca gātúṃ vrijináṃ ca soma | átyo ná krado hárir ā́ srijānó máryo deva dhanva pastyā̀vān || 18 || júshṭo mádāya devátāta indo pári shṇúnā dhanva sā́no ávye | sahásradhāraḥ surabhír ádabdhaḥ pári srava vā́jasātau nrisháhye || 19 || araṣmā́no yè 'rathā́ áyuktā átyāso ná sasrijānā́sa ājaú | eté ṣukrāso dhanvanti sómā dévāsas tā́ṅ úpa yātā píbadhyai || 20 || 14 ||

evā́ na indo abhí devávītim pári srava nábho árṇaṣ camū́shu | sómo asmábhyaṃ kā́myam brihántaṃ rayíṃ dadātu vīrávantam ugrám || 21 || tákshad yádī mánaso vénato vā́g jyéshṭhasya vā dhármaṇi kshór ánīke | ā́d īm āyan váram ā́ vāvaṣānā́ júshṭam pátiṃ kaláṣe gā́va índum || 22 || prá dānudó divyó dānupinvá ṛitám ṛitā́ya pavate sumedhā́ḥ | dharmā́ bhuvad vrijanyàsya rā́jā prá raṣmíbhir daṣábhir bhāri bhū́ma || 23 || pavítrebhiḥ pávamāno nricákshā rā́jā devā́nām utá mártyānām | dvitā́ bhuvad rayipátī rayī-

---

97, 14 sam-taním. pari-sicyámānaḥ. 15 evá. mádāya uda-grābhásya. 16 indo *iti* su-páthā su-gā́ni. ghanā́-iva. duḥ-itā́ni vi-ghnán. snúnā. sā́nau (19). 17 ṣam-gáyīm jīrá-dānum stúkā-iva. dhanva vi-cinván. indo *iti* (19. 21). 18 sya. pastyà-vān. 19 devá-tāte. snúnā. sahásra-dhāraḥ. vā́ja-sātau nṛi-sáhye. 20 yé a°. sómāḥ. yāta. 21 evá. devá-vītim. 22 yádi. vāvaṣānā́ḥ. 23 dānu-dáḥ. dānu-pinváḥ. su-medhā́ḥ. 24 nṛi-cákshāḥ. rayi-pátiḥ.

ṇā́m ṛitā́m bharat súbhṛitam cā́rv índuḥ || 24 || árvāṅ iva ṣrávase sātím áchéndrasya vāyór abhí vītím arsha | sá naḥ sahásrā bṛihatī́r ísho dā bhávā soma draviṇovít punānáḥ || 25 || 15 ||

devāvyò naḥ parishicyámānāḥ ksháyam suvī́ram dhanvantu sómāḥ | āyajyávaḥ sumatím viṣvávārā hótāro ná diviyájo mandrátamāḥ || 26 || evā́ deva devátāte pavasva mahé soma psárase devapā́naḥ | maháṣ cid dhí shmási hitā́ḥ samaryé kṛidhí sushṭhāné ródasī punānáḥ || 27 || áṣvo nó krado vṛíshabhir yujānáḥ siṅhó ná bhīmó mánaso jávīyān | arvācī́naiḥ pathíbhir yé rájishṭhā ā́ pavasva saumanasám na indo || 28 || ṣatám dhā́rā devájātā asṛigran sahásram enāḥ kaváyo mṛijanti | índo sanítram divá ā́ pavasva puraetā́si maható dhánasya || 29 || divó ná sárgā asasṛigram áhnām rā́jā ná mitrám prá mināti dhī́raḥ | pitúr ná putráḥ krátubhir yatāná ā́ pavasva viṣé asyā́ ájītim || 30 || 16 ||

prá te dhā́rā mádhumatīr asṛigran vā́rān yát pūtó atyéshy ávyān | pávamāna pávase dhā́ma gónām jajñānáḥ sū́ryam apinvo arkaíḥ || 31 || kánikradad ánu pánthām ṛitásya ṣukró ví bhāsy amṛítasya dhā́ma | sá índrāya pavase matsarávān hinvānó vā́cam matíbhiḥ kavīnā́m || 32 || divyáḥ suparṇó 'va cakshi soma pínvan dhā́rāḥ kármaṇā devávītau | éndo viṣa kaláṣam somadhā́nam krándann ihi sū́ryasyópa raṣmím || 33 || tisró vā́ca īrayati prá váhnir ṛitásya dhītím bráhmaṇo manīshā́m | gā́vo yanti gópatim pṛichámānāḥ sómam yanti matáyo vāvaṣānā́ḥ || 34 || sómam gā́vo dhenávo vāvaṣānā́ḥ sómam víprā matíbhiḥ pṛichámānāḥ |

97, 24 sú-bhṛitam. 25 ácha í°. dāḥ bháva. draviṇaḥ-vít. 26 deva-avyàḥ. pari-sicyámānāḥ. su-vī́ram. ā-yajyávaḥ su-matím viṣvá-vārāḥ. divi-yájaḥ. 27 evá. deva-pā́naḥ. hí smási. sa-maryé. susthāné *iti* su-sthāné ródasī *iti*. 28 indo *iti*. 29 dhā́rāḥ devá-jātāḥ. índo *iti*. puraḥ-etā́ asi. 30 asyaí. 31 dhā́rāḥ. ati-éshi. 33 su-parṇáḥ áva. devá-vītau ā́ indo *iti*. soma-dhā́nam. sū́ryasya úpa. 34 gó-patim. 35 víprāḥ.

sómaḥ sutáḥ pūyate ajyámānaḥ sóme arkā́s trishṭúbhaḥ sám navante || 35 || 17 ||

evā́ naḥ soma parishicyámāna ā́ pavasva pūyámānaḥ svastí | índram ā́ viṣa bṛihatā́ rávena vardháyā vā́cam janáyā púraṃdhim || 36 || ā́ jā́gṛivir vípra ṛitā́ matīnā́m sómaḥ punānó asadac camū́shu | sápanti yám mithunā́so níkāmā adhvaryávo rathirā́saḥ suhástāḥ || 37 || sá punāná úpa sū́re ná dhā́tóbhé aprā ródasī ví shá āvaḥ | priyā́ cid yásya priyasā́sa ūtī́ sá tū́ dhánam kārí̇ṇe ná prá yaṅsat || 38 || sá vardhitā́ várdhanaḥ pūyámānaḥ sómo mīḍhvā́ṅ abhí no jyótishāvīt | yénā naḥ pū́rve pitáraḥ padajñā́ḥ svarvído abhí gā́ ádrim ushṇán || 39 || ákrān samudráḥ prathamé vídharmañ janáyan prajā́ bhúvanasya rā́jā | vríshā pavítre ádhi sā́no ávye bṛihát sómo vāvṛidhe suvāná índuḥ || 40 || 18 ||

mahát tát sómo mahisháṣ cakārāpā́m yád gárbhó 'vṛiṇīta devā́n | ádadhād índre pávamāna ójó 'janayat sū́rye jyótir índuḥ || 41 || mátsi vāyúm ishṭáye rā́dhase ca mátsi mitrā́váruṇā pūyámānaḥ | mátsi ṣárdho mā́rutam mátsi devā́n mátsi dyā́vāpṛithivī́ deva soma || 42 || ṛijúḥ pavasva vṛijinásya hantā́pā́mīvām bā́dhamāno mṛídhaṣ ca | abhiṣrīṇán páyaḥ páyasābhí gónām índrasya tvám táva vayám sákhāyaḥ || 43 || mádhvaḥ sū́dam pavasva vásva útsam vīrám ca na ā́ pavasvā bhágam ca | svádasvéndrāya pávamāna indo rayím ca na ā́ pavasvā samudrā́t || 44 || sómaḥ sutó dhā́rayā́tyo ná hítvā síndhur ná nimnám abhí vājy àkshāḥ | ā́

97, 35 tri-stúbhaḥ. 36 evá. pari-sicyámānaḥ. vardháya. janáya púram-dhim. 37 asadat. ní-kāmāḥ. su-hástaḥ. 38 dhā́tā ā́ ubhé *iti* aprāḥ ródasī *iti*. sáḥ āvar *ity* āvaḥ. tú. 39 jyótishā ā°. yéna — padajñā́ḥ 62, 2. svaḥ-vídaḥ. 40 ví-dharman. pra-jā́ḥ. sā́nau. vavṛidhe. 41 cakāra a°. gárbhaḥ á°. ójaḥ á°. 42 dyā́vāpṛithivī́ *iti*. 43 hantā́ ápa á°. abhi-ṣrīṇán. páyasā a°. 44 pavasva (2). svádasva í°. indo *iti*. 45 dhā́rayā á°. vājī́ akshār *iti*.

yónim ványam asadat punānáḥ sám índur góbhir asarat sám adbhíḥ || 45 || 19 ||

eshá syá te pavata indra sómaś camúshu dhíra uṣaté távasvān | svàrcakshā rathiráḥ satyáṣushmaḥ kámo ná yó devayatā́m ásarji || 46 || eshá pratnéna váyasā punānás tiró várpāṅsi duhitúr dádhānaḥ | vásānaḥ śárma trivárūtham apsú hóteva yāti sámaneshu rébhan || 47 || nú nas tvám rathiró deva soma pári srava camvòḥ pūyámanaḥ | apsú svádishṭho mádhumāñ ṛitávā devó ná yáḥ savitá satyámanmā || 48 || abhí vāyúm vīty àrshā gṛiṇānò 'bhí mitrāváruṇā pūyámānaḥ | abhí náram dhījávanam ratheshṭhā́m abhíndram vṛíshaṇam vájrabāhum || 49 || abhí vástrā suvasanány arshābhí dhenúḥ sudúghāḥ pūyámānaḥ | abhí candrá bhártave no híraṇyābhy áśvān rathíno deva soma || 50 || 20 ||

abhí no arsha divyá vásūny abhí víśva párthiva puyámānaḥ | abhí yéna dráviṇam aṣnávamābhy àrsheyám jamadagniván naḥ || 51 || ayá pavá pavasvainá vásuni māṅścatvá indo sárasi prá dhanva | bradhnáś cid átra váto ná jūtáḥ purumédhaś cit tákave náram dāt || 52 || utá na ená pavayá pavasvádhi śruté śraváyyasya tīrthé | shashṭím sahásrā naigutó vásūni vṛikshám ná pakvám dhūnavad ráṇāya || 53 || máhīmé asya vṛíshanáma śūshé māṅścatve vā príṣane vā vádhatre | ásvāpayan nigútaḥ snehá́yac cápāmítrāñ ápācíto acetáḥ || 54 || sám trí pavítrā vítatāny eshy ánv ékam dhāvasi pūyámānaḥ | ási bhágo ási datrásya dātási maghávā maghávadbhya indo || 55 || 21 ||

97, 46 pavate. svàḥ-cakshaḥ. satyá-śushmaḥ. 47 tri-várutham. hótā-iva. 48 nú. ṛitá-vā. satyá-manma. 49 vītí a° gṛiṇānáḥ a°. abhí. dhī-jávanam rathe-sthám abhí í°. vájra-bāhum. 50 su-vasanáni arsha a°. su-dúghaḥ. híraṇya abhí. 51 abhí. aṣnávāma abhí ā° jamadagni-vát. 52 pavasva ená. māṅścatvé indo *iti* (55). puru-médhaḥ. 53 pavasva á°. 54 máhi imé *iti*. vṛishanáma śushé *iti*. vádhatre *iti* ásvāpayat ni-gútaḥ snehá́yat ca ápa a° ápa acítaḥ aca i°. 55 ví-tatāni. dātá ási.

eshá viṣvavít pavate manīshí sómo víṣvasya bhúvanasya
rájā | drapsáñ īráyan vidátheshv índur ví váram ávyaṃ
samáyáti yāti || 56 || índuṃ rihanti mahishá ádabdhāḥ padé
rebhanti kaváyo ná gṛ́dhrāḥ | hinvánti dhírā daṣábhiḥ
kshípābhiḥ sám añjate rūpám apáṃ rásena || 57 || tváyā
vayám pávamānena soma bháre kṛitáṃ ví cinuyāma ṣá-
ṣvat | tán no mitró váruṇo māmahantām áditiḥ síndhuḥ pṛi-
thiví utá dyaúḥ || 58 || 22 ||

98.

Abhí no vājasátamaṃ rayím arsha puruspṛ́ham | índo
sahásrabharṇasaṃ tuvidyumnáṃ vibhvāsáham || 1 || pári
shyá suvānó avyáyaṃ ráthe ná vármāvyata | índur abhí
drúṇā hitó hiyānó dhárābhir akshāḥ || 2 || pári shyá suvānó
akshā́ índur ávye mádacyutaḥ | dhárā yá ūrdhvó adhvaré
bhrājá naíti gavyayúḥ || 3 || sá hí tváṃ deva ṣáṣvate vásu
mártāya dāṣúshe | índo sahasríṇaṃ rayíṃ ṣatátmānaṃ vi-
vāsasi || 4 || vayáṃ te asyá vṛitrahan váso vásvaḥ puruspṛí-
haḥ | ní nédishṭhatamā isháḥ syáma sumnásyādhrigo || 5 ||
dvír yáṃ páñca sváyaṣasaṃ svásāro ádrisaṃhatam | pri-
yám índrasya kámyam prasnāpáyanty ūrmíṇam || 6 || 23 ||

pári tyáṃ haryatáṃ hárim babhrúm punanti váreṇa |
yó devā́n víṣvāñ ít pári mádena sahá gáchati || 7 || asyá vo
hy ávasā pánto dakshasádhanam | yáḥ sūríshu ṣrávo bṛi-
hád dadhé svàr ṇá haryatáḥ || 8 || sá vāṃ yajñéshu mānavī
índur janishṭa rodasī | devó devī girishṭhá ásredhan táṃ

97, 56 viṣva-vít. samáyā áti. 57 dhírāḥ. 58 tán no *etc.*
94, 16. — 98, 1 vāja-sátamam. puru-spṛ́ham índo *iti* sahásra
-bharṇasam tuvi-dyumnám vibhva-sáham. 2 syáḥ. várma a°.
akshār *iti* (3). 3 máda-cyutaḥ. ná éti. 4 índo *iti*. ṣatá
-ātmānam. 5 v. t. a. v. 8, 24, 8. váso *iti*. puru-spṛíhaḥ. sumná-
sya adhrigo *ity* adhri-go. 6 svá-yaṣasam. ádri-saṃhatam. p. í.
k. 18, 6. pra-snāpáyanti. 8 hí. daksha-sádhanam. ná. 9 mā-
navī *iti*. rodasī *iti*. devī *iti* giri-stháḥ.

tuvishváṇi || 9 || índrāya soma pátave vṛitraghné pári shicyase | náre ca dákshiṇāvate deváya sadanāsáde || 10 || té pratnáso vyùshṭishu sómāḥ pavítre aksharan | apapróthantaḥ sanutár hurascítaḥ prātás táñ ápracetasaḥ || 11 || táṃ sakhāyaḥ purorúcaṃ yūyáṃ vayáṃ ca sūráyaḥ | aṣyáma vájagandhyaṃ sanéma vájapastyam || 12 || 24 ||

99.

Á haryatáya dhṛishṇáve dhánus tanvanti paúṅsyaṃ | ṣukráṃ vayanty ásurāya nirṇíjaṃ vipám ágre mahīyúvaḥ || 1 || ádha kshapá párishkṛito vájāñ abhí prá gāhate | yádī vivásvato dhíyo hárim hinvánti yátave || 2 || tám asya marjayāmasi mádo yá indrapátamaḥ | yáṃ gáva āsábhir dadhúḥ purá nūnáṃ ca sūráyaḥ || 3 || táṃ gáthayā purāṇyá punānám abhy ànūshata | utó kṛipanta dhītáyo devánāṃ náma bíbhratīḥ || 4 || tám ukshámāṇam avyáye váre punanti dharṇasím | dūtáṃ ná pūrvácittaya á ṣāsate manīshíṇaḥ || 5 || 25 ||

sá punānó madíntamaḥ sómaṣ camúshu sīdati | paṣaú ná réta ādádhat pátir vacasyate dhiyáḥ || 6 || sá mṛijyate sukármabhir devó devébhyaḥ sutáḥ | vidé yád āsu saṃdadír mahír apó ví gāhate || 7 || sutá indo pavítra á nṛíbhir yató ví nīyase | índrāya matsaríntamaṣ camúshv á ní shīdasi || 8 || 26 ||

100.

Abhí navante adrúhaḥ priyám índrasya kámyam | vatsáṃ ná púrva áyuni jātáṃ rihanti mātáraḥ || 1 || punāná

98, 9 tuvi-sváni. 10 í. s. p. IX, 11, 8. vṛitra-ghné. sicyase. sadana-sáde. 11 ví-ushṭishu. apa-próthantaḥ. huraḥ-cítaḥ prātár *iti*. ápra-cetasaḥ. 12 puraḥ-rúcam. vája-gandhyam. vája-pastyam. — 99, 1 niḥ-níjam. 2 pári-kṛitaḥ. yádi. 3 indra-pátamaḥ. 4 abhí a⁰ utó *iti*. 5 pūrvá-cittaye. 6 ā-dádhat. 7 sukárma-bhiḥ. sam-dadíḥ. 8 indo *iti* pavítre. sīdasi. — 100, 1 abhí. p. í. k. 18, 6. púrve.

indav ā́ bhara sóma dvibárhasaṃ rayíṃ | tváṃ vásūni pushyasi víṣvāni dāṣúsho gṛihé || 2 || tváṃ dhíyam manoyújaṃ sṛijā́ vṛishṭíṃ ná tanyatúḥ | tváṃ vásūni pā́rthivā divyā́ ca soma pushyasi || 3 || pári te jigyúsho yathā dhā́rā sutásya dhāvati | ráṅhamāṇā vy àvyáyaṃ vā́raṃ vājíva sānasíḥ || 4 || krátve dákshāya naḥ kave pávasva soma dhā́rayā | índrāya pā́tave sutó mitrā́ya váruṇāya ca || 5 || 27 ||

pávasva vājasā́tamaḥ pavítre dhā́rayā sutáḥ | índrāya soma víshṇave devébhyo mádhumattamaḥ || 6 || tvā́ṃ rihanti mātáro hárim pavítre adrúhaḥ | vatsáṃ jātáṃ ná dhenávaḥ pávamāna vídharmaṇi || 7 || pávamāna máhi ṣrávaṣ citrébhir yāsi raṣmíbhiḥ | ṣárdhan támāṅsi jighnase víṣvāni dāṣúsho gṛihé || 8 || tváṃ dyā́ṃ ca mahivrata pṛithivíṃ cā́ti jabhrishe | práti drāpím amuñcathāḥ pávamāna mahitvanā́ || 9 || 28 ||

Caturtho 'dhyāyaḥ.

101.

Purójitī vo ándhasaḥ sutā́ya mādayitnáve | ápa ṣvā́naṃ ṣnathishṭana sákhāyo dīrghajihvyàm || 1 || yó dhā́rayā pāvakáyā pariprasyándate sutáḥ | índur áṣvo ná kṛítvyaḥ || 2 || táṃ dúrósham abhí náraḥ sómaṃ viṣvā́cyā dhiyā́ | yajñáṃ hinvanty ádribhiḥ || 3 || sutā́so mádhumattamāḥ sómā índrāya mandínaḥ | pavítravanto aksharan devā́n gachantu vo mádāḥ || 4 || índur índrāya pavata íti devā́so abruvan | vācás pátir makhasyate viṣvasyéṣāna ójasā || 5 || 1 ||

sahásradhāraḥ pavate samudró vācamīṅkhayáḥ | sómaḥ pátī rayīṇā́ṃ sákhéndrasya divé-dive || 6 || ayám pūshā́ ra-

100, 2 indo *iti*. dvi-bárhasam. 3 manaḥ-yújam sṛijá. 4 ví a⁰. vājī-iva. 6 vāja-sātamaḥ. 7 ví-dharmaṇi. 9 mahi-vrata. ca áti. — 101, 1 puráḥ-jitī. dīrgha-jihvyàm. 2 pari-prasyándate. 3 abhí. 5 pavate. víṣvasya í⁰. 6 sahásra-dhāraḥ. vācam -īṅkhayáḥ. pátiḥ. sákhā í⁰.

yír bhágaḥ sómaḥ punānó arshati | pátir víṣvasya bhúmano
vy àkhyad ródası ubhé || 7 || sám u priyá anushata gávo
mádāya ghríshvayaḥ | sómāsaḥ kriṇvate patháḥ pávamā-
nāsa índavaḥ || 8 || yá ójishṭhas tám á bhara pávamāna sra-
váyyam | yáḥ páñca carshaṇír abhí rayím yéna vánamahai
|| 9 || sómāḥ pavanta índavo 'smábhyaṃ gātuvíttamaḥ | mi-
tráḥ suvānā́ arepásaḥ svādhyàḥ svarvídaḥ || 10 || 2 ||
sushvāṇáso vy ádribhiṣ cítānā gór ádhi tvací | íshaṃ
asmábhyam abhítaḥ sám asvaran vasuvídaḥ || 11 || eté pūtá
vipaṣcítaḥ sómaso dádhyāṣiraḥ | sūryā́so ná darṣatā́so ji-
gatnávo dhruvá ghṛité || 12 || prá sunvānásyándhaso márto
ná vrita tád vácaḥ | ápa ṣvánam aradhásaṃ hatá makháṃ
ná bhṛ́gavaḥ || 13 || á jāmír átke avyata bhujé ná putrá
oṇyòḥ | sáraj jāró ná yóshaṇām varó ná yónim asádam
|| 14 || sá vīró dakshasádhano ví yás tastámbha ródası | há-
riḥ pavítre avyata vedhá ná yónim asádam || 15 || ávyo vá-
rebhiḥ pavate sómo gávye ádhi tvací | kánikradad vṛ́shā
hárir índrasyābhy èti nishkṛitám || 16 || 3 ||

102.

Krāṇā́ ṣíṣur mahínāṃ hinvánn ṛitásya dī́dhitim | víṣvā
pári priyā́ bhuvad ádha dvitā́ || 1 || úpa tritásya pāshyòr
ábhakta yád gúhā padám | yajñásya saptá dhámabhir ádha
priyám || 2 || tríṇi tritásya dhā́raya pṛishṭhéshv éraya ra-
yím | mímīte asya yójanā ví sukrátuḥ || 3 || jajñānáṃ saptá
mātáro vedhám aṣāsata ṣriyé | ayáṃ dhruvó rayīṇā́ṃ ci-
keta yát || 4 || asyá vraté sajóshaso víṣve deváso adrúhaḥ |
spārhā́ bhavanti rántayo jushánta yát || 5 || 4 ||

101, 7 ví aº ródası *iti* ubhé *iti*. 10 pavante. gātuvít-tamāḥ. su-ādhyàḥ svaḥ-vídaḥ. 11 susvānā́saḥ ví. cítānāḥ. vasu-vídaḥ. 12 pūtā́ḥ vipaḥ-cítaḥ. dádhi-āṣiraḥ. dhruvā́ḥ. 13 sunvānásya áº. hatá. 14 sárat. ā-sádam (15). 15 daksha-sā́dhanaḥ. ródası *iti*. vedhaḥ. 16 índrasya abhí eti niḥ-kṛitám. — 102, 3 āıraya. su-krátuḥ. 5 sa-jóshasaḥ. spārhā́ḥ.

yám ī gárbham ṛitāvṛídho dṛiṣé cárum ájījanan | kavím máṅhishṭham adhvaré puruspṛíham || 6 || samīcīné abhí tmánā yahví ṛitásya mātárā | tanvānā́ yajñám ānushág yád añjaté || 7 || krátvā ṣukrébhir akshábhir ṛiṇór ápa vrajáṃ diváḥ | hinvánn ṛitásya dídhitim prádhvaré || 8 || 5 ||

103.

Prá punānā́ya vedháse sómāya váca údyatam | bhṛitíṃ ná bharā matíbhir jújoshate || 1 || pári vā́rāṇy avyáyā góbhir añjānó arshati | trí shadhástha punānáḥ kṛiṇute háriḥ || 2 || pári kóṣam madhuṣcútam avyáye vā́re arshati | abhí vā́ṇīr ṛíshīṇāṃ saptá nūshata || 3 || pári ṇetā́ matīnā́ṃ viṣvá-devo ádābhyaḥ | sómaḥ punānáṣ camvòr viṣad dháriḥ || 4 || pári daívīr ánu svadhā́ índreṇa yāhi sarátham | punānó vāghád vāghádbhir ámartyaḥ || 5 || pári sáptir ná vājayúr devó devébhyaḥ sutáḥ | vyānaṣíḥ pávamāno ví dhāvati || 6 || 6 ||

Shashṭho 'nuvākaḥ.

104.

Sákhāya ā́ ní shīdata punānā́ya prá gāyata | ṣíṣuṃ ná yajñaíḥ pári bhūshata ṣriyé || 1 || sám ī vatsáṃ ná mātṛíbhiḥ sṛijátā gayasā́dhanam | devāvyàṃ mádam abhí dviṣavasam || 2 || punā́tā dakshasā́dhanaṃ yáthā ṣárdhāya vītáye | yáthā mitrā́ya váruṇāya ṣáṃtamaḥ || 3 || asmábhyaṃ tvā vasuvídam abhí vā́ṇīr anūshata | góbhish ṭe várṇam abhí vāsayāmasi || 4 || sá no madānām pate índo devápsarā asi |

102, 6 im *iti*. ṛita-vṛídhaḥ. puru-spṛíham. 7 samīcīné *iti* sam -īcīné. yahví *iti*. tanvānáḥ. 8 prá a°. — 103, 1 út-yatam. bhara. 2 sadhá-stha. 3 madhu-ṣcútam. 4 netā́. viṣvá-devaḥ. háriḥ. 5 sa-rátham. 6 vi-ānaṣíḥ. — 104, 1 sīdata. 2 īm *iti*. sṛijáta gaya-sā́dhanam deva-avyàm. dví-ṣavasam. 3 punā́ta daksha -sā́dhanam. 4 vasu-vídam. góbhiḥ te. 5 pate índo *iti* devá -psaraḥ.

sákheva sákhye gātuvíttamo bhava || 5 || sánemi kṛidhy àsmád ā́ rakshásaṃ káṃ cid atríṇam | ápā́devaṃ dvayúm áṅho yuyodhi naḥ || 6 || 7 ||

105.

Táṃ vaḥ sakhāyo mádāya punānám abhí gāyata | ṣíṣuṃ ná yajñaíḥ svadayanta gūrtíbhiḥ || 1 || sáṃ vatsá iva mātṛíbhir índur hinvānó ajyate | devāvī́r mádo matíbhiḥ párishkṛitaḥ || 2 || ayáṃ dákshāya sā́dhano 'yáṃ ṣárdhāya vītáye | ayáṃ devébhyo mádhumattamaḥ sutáḥ || 3 || góman na indo áṣvavat sutáḥ sudaksha dhanva | ṣúciṃ te várṇam ádhi góshu dīdharam || 4 || sá no harīṇām pata índo devápsarastamaḥ | sákheva sákhye náryo rucé bhava || 5 || sánemi tvám asmád ā́ṅ ádevaṃ káṃ cid atríṇam | sāhvā́ṅ indo pári bā́dho ápa dvayúm || 6 || 8 ||

106.

Índram ácha sutā́ imé vṛíshaṇaṃ yantu hárayaḥ | ṣrushṭī́ jātā́sa índavaḥ svarvídaḥ || 1 || ayám bhárāya sānasír índrāya pavate sutáḥ | sómo jaítrasya cetati yáthā vidé || 2 || asyéd índro mádeshv ā́ grābháṃ gṛibhṇīta sānasím | vájraṃ ca vṛíshaṇam bharat sám apsujít || 3 || prá dhanvā soma jā́gṛivir índrāyendo pári srava | dyumántaṃ ṣúshmam ā́ bharā svarvídam || 4 || índrāya vṛíshaṇam mádam pávasva viṣvádarṣataḥ | sahásrayāmā pathikṛíd vicakshaṇáḥ || 5 || 9 ||

asmábhyaṃ gātuvíttamo devébhyo mádhumattamaḥ | sa-

104, 5 sákhā-iva. gātuvít-tamaḥ. 6 kṛidhí a⁰. ápa á⁰. — 105, 1 s. n. y. IX, 104, 1. 2 deva-avī́ḥ. pári-kṛitaḥ. 4 gó-mat. indo *iti*. su-daksha. 5 pate índo *iti* devápsaraḥ-tamaḥ sákhā-iva. 6 ā́. sahvā́n indo *iti*. — 106, 1 svaḥ-vídaḥ. 3 a. í. m. ā́ IX, 1, 10. apsu-jít. 4 dhanva. í. p. s. VIII, 91. 3. bhara svaḥ-vídam. 5 viṣvá-darṣataḥ sahásra-yāmā pathi-kṛít vi-cakshaṇáḥ. 6 gātuvít-tamaḥ.

hásram yāhi pathíbhiḥ kánikradat || 6 || pávasva devávītaya índo dhárābhir ójasā | á kaláṣam mádhumān soma naḥ sadaḥ || 7 || táva drapsá udaprúta índram mádāya vāvṛidhuḥ | tvám deváso amṛítāya kám papuḥ || 8 || á naḥ sutāsa indavaḥ punāná dhāvatā rayím | vṛishṭídyāyo rītyāpaḥ svarvídaḥ || 9 || sómaḥ punāná ūrmíṇávyo váram ví dhāvati | ágre vācáḥ pávamānaḥ kánikradat || 10 || 10 ||

dhībhír hinvanti vājínam váne kríḷantam átyavim | abhí tripṛishṭhám matáyaḥ sám asvaran || 11 || ásarji kaláṣāñ abhí mīḷhé sáptir ná vājayúḥ | punānó vácam janáyann asishyadat || 12 || pávate haryató hárir áti hvárāñsi ráñhyā | abhyárshan stotṛíbhyo vīrávad yáṣaḥ || 13 || ayá pavasva devayúr mádhor dhárā asṛikshata | rébhan pavítram páry eshi viṣvátaḥ || 14 || 11 ||

107.

Párītó shiñcatā sutám sómo yá uttamám havíḥ | dadhanváñ yó náryo apsv àntár á susháva sómam ádribhiḥ || 1 || nūnám punānó 'vibhiḥ pári sravádabdhaḥ surabhíntaraḥ | suté cit tvāpsú madāmo ándhasā ṣrīṇánto góbhir úttaram || 2 || pári suvānáṣ cákshase devamádanaḥ krátur índur vicakshaṇáḥ || 3 || punānáḥ soma dhárayāpó vásāno arshasi | á ratnadhá yónim ṛitásya sīdasy útso deva hiraṇyáyaḥ || 4 || duhāná údhar divyám mádhu priyám pratnám sadhástham ásadat | āpṛíchyam dharúṇam vājy àrshati nṛíbhir dhūtó vicakshaṇáḥ || 5 || 12 ||

punānáḥ soma jágṛivir ávyo váre pári priyáḥ | tvám

106, 7 devá-vītaye índo *iti*. 8 uda-prútaḥ. vavṛidhuḥ. 9 punānáḥ dhāvata. vṛishṭi-dyāvaḥ rīti-āpaḥ svaḥ-vídaḥ. 10 ūrmíṇā á⁰. 11 áti-avim. tri-pṛishṭhám. 12 asisyadat. 13 abhi-árshan. — 107, 1 pári i⁰ siñcata. ap-sú a⁰. susáva. 2 ávi-bhiḥ. srava á⁰. tvā a⁰. 3 deva-mádanaḥ. vi-cakshaṇáḥ (5. 7. 16). 4 dhárayā a⁰. ratna-dháḥ. 5 údhaḥ. sadhástham á a⁰ ā-pṛíchyam. vājí a⁰.

vípro abhavó 'ṅgirastamo mádhvā yajñám mimikshа naḥ || 6 || sómo mīḍhván pavate gātuvíttama ríshir' vípro vicakshaṇáḥ | tváṃ kavír abhavo devavítama á súryaṃ rohayo diví || 7 || sóma u shuvāṇáḥ sotṛíbhir ádhi shṇúbhir ávīnām | áṣvayeva harítā yāti dhárayā mandráyā yāti dhárayā || 8 || anūpé gómān góbhir akshāḥ sómo dugdhábhir akshāḥ | samudráṃ ná saṃváraṇāny agman mandí mádāya toṣate || 9 || á soma suvānó ádribhis tiró várāṇy avyáyā | jáno ná purí camvòr viṣad dhárih sádo váneshu dadhishe || 10 || 13 ||

sá māmṛije tiró áṇvāni meshyò mīḷhé sáptir ná vājayúḥ | anumádyaḥ pávamāno manīshíbhiḥ sómo víprebhir ríkvabhiḥ || 11 || prá soma devávītaye síndhur ná pipye árṇasā | aṅṣóḥ páyasā madiró ná jágṛivir áchā kóṣam madhuṣcútam || 12 || á haryató árjune átke avyata priyáḥ sūnúr ná márjyaḥ | tám īm hinvanty apáso yáthā ráthaṃ nadíshv á gábhastyoḥ || 13 || abhí sómāsa āyávaḥ pávante mádyam mádam | samudrásyádhi vishṭápi manīshíṇo matsarásaḥ svarvídaḥ || 14 || tárat samudrám pávamāna ūrmíṇā rájā devá ṛitám bṛihát | árshan mitrásya váruṇasya dhármaṇā prá hinvāná ṛitám bṛihát || 15 || 14 ||

nṛíbhir yemānó haryató vicakshaṇó rájā deváḥ samudríyaḥ || 16 || índrāya pavate mádaḥ sómo marútvate sutáḥ | sahásradhāro áty ávyam arshati tám ī mṛijanty āyávaḥ || 17 || punānáṣ camú janáyan matíṃ kavíḥ sómo devéshu raṇyati | apó vásānaḥ pári góbhir úttaraḥ sídan váneshv avyata || 18 || távāháṃ soma rāraṇa sakhyá indo divé-dive |

107, 6 abhavaḥ á⁰. 7 gātuvít-tamaḥ. deva-vītamaḥ. 8 suvānáḥ. snú-bhiḥ. áṣvayā-iva. 9 akshār *iti* (2). sam-váraṇāni. 10 háriḥ. 11 mamṛije. anu-mádyaḥ. 12 devá-vītaye. áchа. madhu-ṣcútam. 14 samudrásya á⁰. svaḥ-vídaḥ. 15 árshat. 17 sahásra-dhāraḥ. īm *iti*. 18 camū *iti*. 19 táva a⁰. rāraṇa sakhyé indo *iti*.

purū́ṇi babhro ní caranti mā́m áva paridhī́ṅr áti tā́ṅ ihi
|| 19 || utā́hám náktam utá soma te dívā sakhyā́ya babhra
ū́dhani | ghṛiṇā́ tápantam áti sū́ryam paráḥ ṣakunā́ iva
paptima || 20 || 15 ||

mṛijyámānaḥ suhastya samudré vā́cam invasi | rayím
piṣáṅgam bahulám puruspṛíham pávamānābhy àrshasi || 21 ||
mṛijānó vā́re pávamāno avyáye vṛíshā́va cakrado váne | de-
vā́nām soma pavamāna nishkṛitám góbhir añjānó arshasi
|| 22 || pávasva vājasātaye 'bhi víṣvāni kā́vyā | tvám samud-
rám prathamó ví dhārayo devébhyaḥ soma matsaráḥ || 23 ||
sá tū́ pavasva pári pā́rthivam rájo divyā́ ca soma dhármā-
bhiḥ | tvā́m víprāso matíbhir vicakshaṇa ṣubhrám hinvanti
dhītíbhiḥ || 24 || pávamānā asṛikshata pavítram áti dhā́rayā |
marútvanto matsarā́ indriyā́ háyā medhā́m abhí práyāṅsi
ca || 25 || apó vásānaḥ pári kóṣam arshatíndur hiyānáḥ so-
tṛíbhiḥ | janáyañ jyótir mandánā avīvaṣad gā́ḥ kṛiṇvānó ná
nirṇíjam || 26 || 16 ||

108.

Pávasva mádhumattama índrāya soma kratuvíttamo má-
daḥ | máhi dyukshátamo mádaḥ || 1 || yásya te pītvā́ vṛi-
shabhó vṛishāyáte 'syá pītā́ svarvídaḥ | sá supráketo abhy
àkramīd íshó 'cha vā́jam naítaṣaḥ || 2 || tvám hy àṅgā́ daí-
vyā pávamāna jánimāni dyumáttamaḥ | amṛitatvā́ya gho-
shā́yaḥ || 3 || yéna návagvo dadhyáṅṅ aporṇuté yéna víprāsa
āpiré | devā́nām sumné amṛítasya cā́ruṇo yéna ṣrávāṅsy

107, 19 babhro *iti*. pari-dhīn. 20 utá a°. babhro *iti*. 21 su-hastya. puru-spṛíham pávamāna abhí a°. 22 vṛíshā áva. niḥ-kṛitám. 23 vāja-sātaye. 24 sá — rájo IX. 72, 8. vi-cakshaṇa. 25 indriyāḥ háyaḥ. 26 a. v. p. 18. arshati í. niḥ-níjam. — 108, 1 kratuvít-tamaḥ. 2 vṛisha-yáte. svaḥ-vídaḥ. su-práketaḥ abhí a° íshaḥ ácha. ná é°. 3 hí a°. 4 yéna náva-gvaḥ. apa-ūrṇuté.

ānaṣúḥ || 4 || eshá syá dhā́rayā sutó 'vyo vā́rebhiḥ pavate madíntamaḥ | krī́ḷann ūrmír apā́m iva || 5 || 17 ||

yá usríyā ápyā antár áṣmano nír gā́ ákṛintad ójasā | abhí vrajáṃ tatnishe gávyam áṣvyaṃ varmī́va dhṛishṇav ā́ ruja || 6 || ā́ sotā pári shiñcatā́ṣvaṃ ná stómam aptúraṃ rajastúram | vanakrakshám udaprútam || 7 || sahásradhāraṃ vṛishabhám payovṛ́dham priyáṃ devā́ya jánmane | ṛiténa yá ṛitájāto vivāvṛidhé rā́jā devá ṛitám bṛihát || 8 || abhí dyumnám bṛihád yáṣa íshas pate didīhí deva devayúḥ | ví kóṣam madhyamáṃ yuva || 9 || ā́ vacyasva sudaksha camvòḥ sutó viṣā́ṃ váhnir ná viṣpátiḥ | vṛishṭíṃ diváḥ pavasva rītím apā́ṃ jínvā gávishṭaye dhíyaḥ || 10 || 18 ||

etám u tyám madacyútaṃ sahásradhāraṃ vṛishabháṃ dívo duhuḥ | víṣvā vásūni bíbhratam || 11 || vṛ́shā ví jajñe janáyann ámartyaḥ pratápañ jyótishā támaḥ | sá súshṭutaḥ kavíbhir nirṇíjaṃ dadhe tridhā́tv asya dáṅsasā || 12 || sá sunve yó vásūnāṃ yó rāyā́m ānetā́ yá íḷānām | sómo yáḥ sukshitīnā́m || 13 || yásya na índraḥ píbād yásya marúto yásya vā̆ryamáṇā bhágaḥ | ā́ yéna mitrā́váruṇā kárāmaha éndram ávase mahé || 14 || índrāya soma pā́tave nṛíbhir yatáḥ svāyudhó madíntamaḥ | pávasva mádhumattamaḥ || 15 || índrasya hā́rdi somadhā́nam ā́ viṣa samudrám iva síndhavaḥ | júshṭo mitrā́ya váruṇāya vāyáve divó vishṭambhá uttamáḥ || 16 || 19 ||

109.

Pári prá dhanvéndrāya soma svādúr mitrā́ya pūshṇé

108, 5 ávyaḥ. 6 varmī́-iva dhṛishṇo *iti*. 7 sota. siñcata á°. ap-túram rajaḥ-túram vana-krakshám uda-prútam. 8 sahásra-dhāram. payaḥ-vṛídham. ṛitá-jātaḥ vi-vavṛidhé. 10 su-daksha. jínva gó-ishṭaye. 11 mada-cyútam sahásra-dhāram. 12 pra-tápan. sú-stutaḥ. niḥ-níjam. tri-dhā́tu. 13 ā-netā́. su-kshitīnā́m. 14 vā a°. kárāmahe ā́ í°. 15 su-āyudháḥ. 16 soma-dhā́nam. — 109, 1 dhanva í°.

bhágāya || 1 || índras te soma sutásya peyāḥ krátve dákshāya víṣve ca deváḥ || 2 || evā́mṛítāya mahé ksháyāya sá ṣukró arsha divyáḥ pīyū́shaḥ || 3 || pávasva soma mahā́n samudráḥ pitā́ devā́nām víṣvābhí dhā́ma || 4 || ṣukráḥ pavasva devébhyaḥ soma divé pṛithivyaí ṣám ca prajā́yai || 5 || divó dhartā́si ṣukráḥ pīyū́shaḥ satyé vídharman vājī́ pavasva || 6 || pávasva soma dyumnī́ sudhāró mahā́m ávīnām ánu pūrvyáḥ || 7 || nṛíbhir yemānó jajñānáḥ pūtáḥ ksharad víṣvāni mandráḥ svarvít || 8 || índuḥ punānáḥ prajā́m urāṇáḥ kárad víṣvāni drávināni naḥ || 9 || pávasva soma krátve dákshāyā́ṣvo ná niktó vājī́ dhánāya || 10 || 20 ||

tám te sotā́ro rásam mádāya punánti sómam mahé dyumnā́ya || 11 || ṣíṣum jajñānám hárim mṛijanti pavítre sómam devébhya índum || 12 || índuḥ pavishṭa cā́rur mádāyāpā́m upásthe kavír bhágāya || 13 || bíbharti cā́rv índrasya nā́ma yéna víṣvāni vṛitrā́ jaghā́na || 14 || píbanty asya víṣve devā́so góbhiḥ ṣrītásya nṛíbhiḥ sutásya || 15 || prá suvānó akshāḥ sahásradhāras tiráḥ pavítram ví vā́ram ávyam || 16 || sá vājy àkshāḥ sahásraretā adbhír mṛijānó góbhiḥ ṣrīṇānáḥ || 17 || prá soma yāhíndrasya kukshā́ nṛíbhir yemānó ádribhiḥ sutáḥ || 18 || ásarji vājī́ tiráḥ pavítram índrāya sómaḥ sahásradhāraḥ || 19 || añjánty enam mádhvo rásenéndrāya vṛíshṇa índum mádāya || 20 || devébhyas tvā vṛíthā pā́jase 'pó vásānam hárim mṛijanti || 21 || índur índrāya toṣate ní toṣate ṣrīṇánn ugró riṇánn apáḥ || 22 || 21 ||

110.

Páry ū shú prá dhanva vā́jasātaye pári vṛitrā́ṇi sakshá-

109, 3 evá a°. 4 víṣvā a°. 5 pra-jā́yai. 6 dhartā́ asi. ví-dharman. 7 su-dhāráḥ. 8 svaḥ-vít. 9 pra-jā́m 10 dákshāya á°. 13 mádāya a° upá-sthe. 16 akshār *iti* sahásra-dhāraḥ (19). 17 vājī́ akshār *iti* sahásra-retāḥ. 18 yāhi í°. 20 rásena í° vṛíshṇe. — 110, 1 ūm̐ *iti* sú. vā́ja-sātaye.

ṇiḥ | dvishás tarádhyā riṇayā́ na īyase || 1 || ánu hí tvā sutáṃ soma mádāmasi mahé samaryarā́jye | vā́jāñ̐ abhí pavamāna prá gāhase || 2 || ájījano hí pavamāna sū́ryaṃ vidhā́re ṣákmanā páyaḥ | gójīrayā ráṅhamāṇaḥ púraṃdhyā || 3 || ájījano amṛita mártyeshv ā́ñ ṛitásya dhármann amṛ́itasya cā́ruṇaḥ | sádāsaro vā́jam áchā sánishyadat || 4 || abhy-àbhi hí śrávasā tatárdithótsaṃ ná káṃ cij janapā́nam ákshitam | śáryābhir ná bháramāṇo gábhastyoḥ || 5 || ā́d īṃ ké cit páśyamānāsa ā́pyaṃ vasurúco divyā́ abhy ànūshata | vā́raṃ ná deváḥ savitā́ vy ùrṇute || 6 || 22 ||

tvé soma prathamā́ vṛiktábarhisho mahé vā́jāya śrávase dhíyaṃ dadhuḥ | sá tváṃ no vīra vīryā̀ya codaya || 7 || diváḥ pīyū́shaṃ pūrvyáṃ yád ukthyàṃ mahó gāhā́d divá ā́ nír adhukshata | índram abhí jā́yamānaṃ sám asvaran || 8 || ádha yád imé pavamāna ródasī imā́ ca víśvā bhúvanābhí majmánā | yūthé ná nishṭhā́ vṛishabhó ví tishṭhase || 9 || sómaḥ punānó avyáye vā́re śíśur ná krī́ḷan pávamāno akshāḥ | sahásradhāraḥ śatávāja índuḥ || 10 || eshá punānó mádhumāñ̐ ṛitā́véndrāyénduḥ pavate svādúr ūrmíḥ | vājasánir varivovíd vayodhā́ḥ || 11 || sá pavasva sáhamānaḥ pṛitanyū́n sédhan rákshāṅsy ápa durgáhāṇi | svāyudháḥ sāsahvā́n soma śátrūn || 12 || 23 ||

111.

Ayā́ rucā́ háriṇyā punānó víśvā dvéshāṅsi tarati svayúgvabhiḥ sū́ro ná svayúgvabhiḥ | dhā́rā sutásya rocate

---

110, 1 tarádhyai riṇa-yā́ḥ. 2 samarye-rā́jye. 3 vi-dhā́re. gó-jīrayā. púram-dhyā. 4 ā̀. sádā a°. ácha sánisyadat. 5 abhí -abhi. tatárditha ú°. cit jana-pā́nam. 6 vasu-rúcaḥ. abhí a°. ví ū°. 7 tvé *iti*. prathamā́ḥ vṛiktá-barhishaḥ. 9 imé *iti*. ródasī *iti*. bhúvanā a°. niḥ-sthā́ḥ. 10 akshār *iti* sahásra-dhāraḥ śatá-vājaḥ. 11 ṛitá-vā índrāya í°. vāja-sániḥ varivaḥ-vít vayaḥ-dhā́ḥ. 12 duḥ-gáhāni su-āyudháḥ sa°. — 111, 1 svayúgva-bhiḥ.

punānó arushó háriḥ | víṣvā yád rūpā́ pariyā́ty ṛ́kvabhiḥ saptā́syebhir ṛ́kvabhiḥ || 1 || tvā́ṃ tyā́t paṇīnā́ṃ vido vásu sā́m mātṛ́bhir marjayasi svá ā́ dáma ṛitásya dhītíbhir dáme | parāváto ná sā́ma tád yátrā ráṇanti dhītáyaḥ | tridhā́tubhir árushībhir vā́yo dadhe rócamāno vā́yo dadhe || 2 || pū́rvām ánu pradíṣaṃ yāti cékitat sā́ṃ raṣmíbhir yatate darṣató rátho daívyo darṣató ráthaḥ | ágmann ukthā́ni paúṅsyéndraṃ jaítrāya harshayan | vájraṣ ca yád bhávatho ánapacyutā samátsv ánapacyutā || 3 || 24 ||

112.

Nānānā́ṃ vá u no dhíyo ví vratā́ni jánānām | tákshā rishṭā́ṃ rutám bhishág brahmā́ sunvántam ichatī́ndrāyendo pári srava || 1 || járatībhir óshadhībhiḥ parṇébhiḥ ṣakunā́nām | kārmāró áṣmabhir dyúbhir híraṇyavantam ichatī́ndrāyendo pári srava || 2 || kārúr ahám tató bhishág upalaprakshíṇī naná | nā́nādhiyo vasūyávó 'nu gā́ iva tasthiméndrāyendo pári srava || 3 || áṣvo vóḷhā sukhā́ṃ ráthaṃ hasanā́m upamantríṇaḥ | ṣépo rómaṇvantau bhedaú vā́r ín maṇḍū́ka ichatī́ndrāyendo pári srava || 4 || 25 ||

113.

Ṣaryaṇā́vati sómam índraḥ pibatu vṛitrahā́ | bálaṃ dádhāna ātmáni karishyán vīryàm mahád índrāyendo pári srava || 1 || ā́ pavasva diṣām pata ārjīkā́t soma mīḍhvaḥ | ṛitavākéna satyéna ṣraddháyā tápasā sutá índrāyendo pári srava || 2 || parjányavṛiddham mahishā́ṃ tā́ṃ sū́ryasya du-

111, 1 pari-yā́ti. saptá-āsyebhiḥ. 2 své. dáme. yátra. tridhā́tu-bhiḥ. 3 pra-díṣam. paúṅsyā í⁰. ánapa-cyutā (2) samát-su. — 112, 1 vaí. ichati. índrāyendo *etc.* 8, 91, 3. 3 upala-prakshíṇī. nā́nā-dhiyaḥ vasu-yávaḥ ánu. tasthima. 4 su-khám. upa-mantríṇaḥ. ít. — 113, 1 vṛitra-hā́. 2 pate. ṛita-vākéna. 3 parjánya-vṛiddham.

hitā́bharat | tā́ṃ gandharvā́ḥ práty agṛibhṇan tā́ṃ sóme rásam ā́dadhur índrāyendo pári srava || 3 || ṛitā́ṃ vádann ṛitadyumna satyā́ṃ vádan satyakarman | ṣraddhā́ṃ vádan soma rājan dhātrā́ soma párishkṛita índrāyendo pári srava || 4 || satyámugrasya bṛihatā́ḥ sā́ṃ sravanti saṃsravā́ḥ | sā́ṃ yanti rasíno rásāḥ punānó bráhmaṇā hara índrāyendo pári srava || 5 || 26 ||

yátra brahmā́ pavamāna chandasyā̀ṃ vā́caṃ vádan | grā́vṇā sóme mahīyáte sómenānandā́ṃ janáyann índrāyendo pári srava || 6 || yátra jyótir ájasraṃ yásmiñ loké svàr hitám | tásmin mā́ṃ dhehi pavamānāmṛíte loké ákshita índrāyendo pári srava || 7 || yátra rā́jā vaivasvató yátrāvaródhanaṃ diváḥ | yátrāmū́r yahvátīr ā́pas tátra mā́m amṛ́taṃ kṛidhī́ndrāyendo pári srava || 8 || yátrānukāmā́ṃ cáraṇaṃ trināké tridivé diváḥ | loká yátra jyótishmantas tátra mā́m amṛ́taṃ kṛidhī́ndrāyendo pári srava || 9 || yátra kā́mā nikāmā́ṣ ca yátra bradhnásya vishṭápam | svadhā́ ca yátra tṛ́ptiṣ ca tátra mā́m amṛ́taṃ kṛidhī́ndrāyendo pári srava || 10 || yátrānandā́ṣ ca módāṣ ca múdaḥ pramúda ā́sate | kā́masya yátrāptā́ḥ kā́mās tátra mā́m amṛ́taṃ kṛidhī́ndrāyendo pári srava || 11 || 27 ||

114.

Yá índoḥ pávamānasyā́nu dhā́māny ákramīt | tám āhuḥ suprajā́ íti yás te somā́vidhan mána índrāyendo pári srava || 1 || ṛíshe mantrakṛ́tāṃ stómaiḥ káṣyapodvardháyan gíraḥ |

113, 3 duhitā́ ā́ a⁰. ā́ a⁰. 4 ṛita-dyumna. satya-karman. pári-kṛitaḥ. 5 satyám-ugrasya. sam-sravā́ḥ. hare. 6 sómena ā-nandám. pavamāna a⁰. ákshite. 8 yátra ava-ródhanam. yátra a⁰. kṛidhi (9—11). 9 yátra anu-kāmám. tri-nāké tri-divé. lokā́ḥ. 10 kā́māḥ ni-kāmā́ḥ. 11 yátra ā-nandā́ḥ. pra-múdaḥ. yátra ā⁰. — 114, 1 pávamānasya ánu. su-prajā́ḥ. soma ávidhat. 2 mantra-kṛ́tām. káṣyapa ut-vardháyan.

sómaṃ namasya rā́jānaṃ yó jajñé vīrúdhām pátir índrāyendo pári srava || 2 || saptá díṣo nā́nāsūryāḥ saptá hótāra ṛitvíjaḥ | devā́ ādityā́ yé saptá tébhiḥ somābhí raksha na índrāyendo pári srava || 3 || yát te rājañ chṛitáṃ havís téna somābhí raksha naḥ | arātīvā́ mā́ nas tārīn mó ca naḥ kíṃ canā́mamad índrāyendo pári srava || 4 || 28 ||

Saptamo 'nuvākaḥ.

NAVAMAM MAṆḌALAM.

114, 3 nā́nā-sūryāḥ. ādityā́ḥ. soma abhí. 4 sṛitám. soma a°. arāti-vā́. tārīt mó *iti*. caná āmamat.

1.

Ágre bṛihánn ushásām ūrdhvó asthān nirjaganvā́n tá-maso jyótishā́gāt | agnír bhānúnā rúṣatā sváñga ā́ jātó víṣvā sádmāny aprāḥ || 1 || sá jātó gárbho asi ródasyor ágne cā́rur víbhṛita óshadhīshu | citráḥ ṣíṣuḥ pári támāṅsy aktū́n prá mātṛ́bhyo ádhi kánikradat gāḥ || 2 || víshṇur itthā́ pa-ramám asya vidvā́ñ jātó bṛihánn abhí pāti tṛitī́yam | āsā́ yád asya páyo ákrata sváṃ sácetaso abhy àrcanty átra || 3 || áta u tvā pitubhṛ́íto jánitrīr annāvṛídham práti ca-ranty ánnaiḥ | tā́ īm práty eshi púnar anyárūpā ási tváṃ vikshú mā́nushīshu hótā || 4 || hótāraṃ citrárathaṃ adhva-rásya yajñásya-yajñasya ketúṃ rúṣantam | prátyardhiṃ de-vásya-devasya mahnā́ ṣriyā́ tv àgníṃ átithiṃ jánānām || 5 || sá tú vástrāṇy ádha péṣanāni vásāno agnír nā́bhā pṛithi-vyā́ḥ | arushó jātáḥ padá íḷāyāḥ puróhito rājan yakshīhá devā́n || 6 || ā́ hí dyā́vāpṛithiví agna ubhé sádā putró ná mātárā tatántha | prá yāhy áchoṣató yavishṭhāthā́ vaha sa-hasyehá devā́n || 7 || 29 ||

1, 1 asthāt niḥ-jaganvā́n. jyótisha ā́ a°. su-áṅgaḥ. 2 ví-bhṛitaḥ. 3 sá-cetasaḥ abhí a°. 4 pitu-bhṛ́itaḥ. anna-vṛídham. anyá-rūpāḥ. 5 citrá-ratham. práti-ardhim. tú a°. 6 padé. puráḥ-hitaḥ. yakshi ihá. 7 dyávāpṛithivī *iti* agne ubhé *iti*. ácha u° yavishṭha átha ā́. sahasya ihá.

2.

Piprīhí deváñ uṣató yavishṭha vidváñ ritúñr ṛitupate yajehá | yé daívyā ṛitvíjas tébhir agne tváṃ hótṛīṇām asy ā́yajishṭhaḥ || 1 || véshi hotrám utá potráṃ jánānām mandhātā́si draviṇodā́ ṛitā́vā | svā́hā vayáṃ kṛiṇávāmā havíñshi devó devā́n yajatv agnír árhan || 2 || ā́ devā́nām ápi pánthām aganma yác chaknávāma tád ánu právoḷhum | agnír vidvā́n sá yajāt séd u hótā só adhvarā́n sá ṛitū́n kalpayāti || 3 || yád vo vayám pramināma vratā́ni vidúshāṃ devā ávidushṭarāsaḥ | agnísh ṭád víṣvam ā́ pṛiṇāti vidvā́n yébhir deváñ ṛitúbhiḥ kalpáyāti || 4 || yát pākatrā́ mánasā dīnádakshā ná yajñásya manvaté mártyāsaḥ | agnísh ṭád dhótā kratuvíd vijānán yájishṭho deváñ ṛituṣó yajāti || 5 || víṣveshāṃ hy àdhvarā́ṇām ánīkaṃ citráṃ ketúṃ jánitā tvā jajā́na | sá ā́ yajasva nṛivátīr ánu kshā́ spārhā́ íshaḥ kshumátīr viṣvájanyāḥ || 6 || yáṃ tvā dyā́vāpṛithiví yáṃ tvā́pas tváshṭā yáṃ tvā sujánimā jajā́na | pánthām ánu pravidvā́n pitṛiyā́ṇaṃ dyumád agne samidhānó ví bhāhi || 7 || 30 ||

3.

Inó rājann aratíḥ sámiddho raúdro dákshāya sushumā́ñ adarṣi | cikíd ví bhāti bhāsā́ bṛihatā́siknīm eti rúṣatīm apā́jan || 1 || kṛishṇā́ṃ yád énīm abhí várpasā bhū́j janáyan yóshām bṛihatáḥ pitúr jā́m | ūrdhvám bhānúṃ sū́ryasya stabhāyán divó vásubhir aratír ví bhāti || 2 || bhadró bhadráyā sácamāna ā́gāt svásāraṃ jāró abhy èti paṣcā́t | su-

---

2, 1 ṛitu-pate yaja ihá. ā́-yajishṭhaḥ. 2 v. h. u. p. 76, 4. mandhātā́ asi draviṇaḥ-dā́ḥ ṛitá-vā. kṛiṇávāma. 3 yát ṣ°. prá-voḷhum. sáḥ ít. 4 pra-mināma. áviduḥ-tarāsaḥ agníḥ tát. 5 dīná-dakshaḥ. agníḥ tát hótā kratu-vít vi-jānán. 6 hí a°. kshā́ḥ. viṣvá-janyāḥ. 7 dyā́vāpṛithiví *iti*. tvā ā́°. su-jánimā. pra-vidvā́n pitṛi-yā́nam. sam-idhānáḥ. — 3, 1 sám-iddhaḥ. susu-mā́n. bṛihatā́ á°. apa-ájan. 2 bhū́t. 3 ā́ a°. abhí eti. su-praketaíḥ.

praketaír dyúbhir agnír vitíshṭhan rúṣadbhir várṇair abhí rāmám asthāt || 3 || asyá yā́māso bṛiható ná vagnū́n índhānā agnéḥ sákhyuḥ ṣivásya | ī́ḍyasya vṛíshṇo bṛihatáḥ svā́so bhā́māso yā́mann aktávaṣ cikitre || 4 || svanā́ ná yásya bhā́māsaḥ pávante rócamānasya bṛihatáḥ sudívaḥ | jyéshṭhebhir yás téjishṭhaiḥ krīḷumádbhir várshishṭhebhir bhānúbhir nákshati dyā́m || 5 || asyá ṣúshmāso dadṛiṣānápaver jéhamānasya svanayan niyúdbhiḥ | pratnébhir yó rúṣadbhir devátamo ví rébhadbhir aratír bhā́ti vibhvā || 6 || sá ā́ vakshi máhi na ā́ ca satsi divásprithivyór aratír yuvatyóḥ | agníḥ sutúkaḥ sutúkebhir áṣvai rábhasvadbhī rábhasvāñ éhá gamyāḥ || 7 || 31 ||

4.

Prá te yakshi prá ta iyarmi mánma bhúvo yáthā vándyo no háveshu | dhánvann iva prapā́ asi tvám agna iyakshávc pūráve pratna rājan || 1 || yáṃ tvā jánāso abhí saṃcáranti gā́va ushṇám iva vrajáṃ yavishṭha | dūtó devā́nām asi mártyānām antár mahā́ṅṣ carasi rocanéna || 2 || ṣíṣuṃ ná tvā jényaṃ vardháyantī mātā́ bibharti sacanasyámānā | dhánor ádhi pravátā yāsi háryañ jígīshase paṣúr ivā́vasṛishṭaḥ || 3 || mūrā́ amūra ná vayáṃ cikitvo mahitvám agne tvám aṅgá vitse | ṣáye vavríṣ cárati jihváyādán rerihyáte yuvatíṃ viṣpátiḥ sán || 4 || kū́cij jāyate sánayāsu návyo váne tasthau palitó dhūmáketuḥ | asnātā́po vṛishabhó ná prá veti sácetaso yám praṇáyanta mártāḥ || 5 || tanūtyájeva táskarā vanargū́ raṣanā́bhir daṣábhir abhy àdhītām | iyáṃ te agne

3, 3 vi-tíshṭhan. 4 su-ā́sah. 5 svanā́h. su-dívaḥ. 6 dadṛiṣāná-paveḥ. niyút-bhiḥ. ví-bhvā. 7 diváḥpṛithivyóḥ. su-túkaḥ su-túkebhiḥ áṣvaiḥ rábhasvat-bhiḥ. ā́ ihá. — 4, 1 te. pra-pā́. agne. 2 sam-cáranti. 3 paṣúr-iva áva-sṛishṭaḥ. 4 jihváyā aº. 5 kū́-cit. dhumá-ketuḥ asnātā́ ā́º. sá-cetasaḥ. pra-náyanta. 6 tanutyájā-iva. vanargū́ *iti*. abhí aº.

návyasī manīshā́ yukshvā́ rátham ná ṣucáyadbhir áñgaiḥ || 6 || bráhma ca te jātavedo námaṣ ceyám ca gíḥ sádam íd várdhanī bhūt | rákshā ṇo agne tánayāni toká rákshotá nas tanvò áprayuchan || 7 || 32 ||

5.

Ékaḥ samudró dharúṇo rayīṇā́m asmád dhṛidó bhū́rijanmā ví cashṭe | síshakty ū́dhar niṇyór upástha útsasya mádhye níhitam padám véḥ || 1 || samānám nīḷám vṛíshaṇo vásānāḥ sám jagmire mahishā́ árvatībhiḥ | ṛitásya padám kaváyo ní pānti gúhā nā́māni dadhire párāṇi || 2 || ṛitāyínī māyínī sám dadhāte mitvā́ ṣíṣum jajñatur vardháyantī | víṣvasya nā́bhim cárato dhruvásya kavéṣ cit tántum mánasā viyántaḥ || 3 || ṛitásya hí vartanáyaḥ sújātam ísho vā́jāya pradívaḥ sácante | adhīvāsám ródasī vāvasāné ghṛitaír ánnair vāvṛidhāte mádhūnām || 4 || saptá svásṛīr árushīr vāvaṣānó vidvā́n mádhva új jabhārā dṛiṣé kám | antár yeme antárikshe purājā́ ichán vavrím avidat pūshaṇásya || 5 || saptá maryā́dāḥ kaváyas tatakshus tā́sām ékām íd abhy àṅhuró gāt | āyór ha skambhá upamásya nīḷé pathā́m visargé dharúṇeshu tasthau || 6 || ásac ca sác ca paramé vyòman dákshasya jánmann áditer upásthe | agnír ha naḥ pra thamajā́ ṛitásya pū́rva ā́yuni vṛishabháṣ ca dhenúḥ || 7 || 33 ||

Pañcamo 'dhyāyaḥ.

6.

Ayám sá yásya ṣármann ávobhir agnér édhate jaritā́-

4, 6 yukshvá. 7 jāta-vedaḥ. ca i°. r. ṇ. a. IV, 3, 14. ráksha utá. ápra-yuchan. — 5, 1 hṛidáḥ bhū́ri-janmā. sísakti ū́dhaḥ. upá -sthe. ní-hitam. vér iti véḥ. ṛitayínī ity ṛita-yínī māyínī iti. dadhāte iti. vardháyantī iti. vi-yántaḥ. 4 sú-jātam. pra-dívaḥ. ródasī iti vavasāné iti. vavṛidhāte iti. 5 út jabhāra. purā-jā́ḥ. 6 abhí a°. upa-másya. vi-sargé. 7 ásat. sát. ví-oman. upá -sthe. prathama-jā́ḥ. pū́rve. — 6, 1 jaritā́ a°.

bhíshṭau | jyéshṭhebhir yó bhānúbhir ṛishūṇā́m paryéti párivītо vibhā́vā || 1 || yó bhanúbhir vibhā́vā vibhā́ty agnír devébhir ṛitā́vā́jasraḥ | ā́ yó vivā́ya sakhyā́ sákhibhyó 'parihvṛito átyo ná sáptiḥ || 2 || ī́ṣe yó víṣvasyā devávīter ī́ṣe viṣvā́yur usháso vyùshṭau | ā́ yásmin manā́ havī́ṅshy agnā́v árishṭaratha skabhnā́ti ṣūshaíḥ || 3 || ṣūshébhir vṛidhó jushāṇó arkaír devā́ñ áchā raghupátvā jigāti | mandró hótā sá juhvā̀ yájishṭhaḥ sámmiṣlo agnír ā́ jigharti devā́n || 4 || tám usrā́m índraṃ ná réjamānam agníṃ gīrbhír námobhir ā́ kṛiṇudhvam | ā́ yáṃ víprāso matíbhir gṛiṇánti jātávedasaṃ juhvàṃ sahā́nām || 5 || sáṃ yásmin víṣvā vásūni jagmúr vā́je nā́ṣvāḥ sáptīvanta évaiḥ | asmé ūtī́r índravātatamā arvācīnā́ agna ā́ kṛiṇushva || 6 || ádhā hy àgne mahnā́ nishádyā sadyó jajñānó hávyo babhū́tha | táṃ te deváso ánu kétam āyann ádhāvardhanta prathamā́sa ū́māḥ || 7 || 1 ||

7.

Svastí no divó agne pṛithivyā́ viṣvā́yur dhehi yajáthāya deva | sácemahi táva dasma praketaír urushyā́ ṇa urúbhir deva ṣáṅsaiḥ || 1 || imā́ agne matáyas túbhyaṃ jātā́ góbhir áṣvair abhí gṛiṇanti rā́dhaḥ | yadā́ te márto ánu bhógam ā́naḍ váso dádhāno matíbhiḥ sujāta || 2 || agním manye pitáram agním āpím agním bhrā́taraṃ sádam ít sákhāyam | agnér ánīkam bṛihatáḥ saparyaṃ diví ṣukrā́ṃ yajatā́ṃ sū́ryasya || 3 || sidhrā́ agne dhíyo asmé sánutrīr yáṃ trā́yase dáma ā́ nítyahotā | ṛitā́vā sá rohídaṣvaḥ purukshúr dyúbhir

6, 1 pari-éti pári-vītaḥ. 2 vi-bhā́ti. ṛitá-vā á°. sákhi-bhyaḥ ápari-hvṛitaḥ. 3 víṣvasyāḥ devá-vīteḥ. viṣvá-ayuḥ. ví-ushṭau. árishṭa-rathaḥ. 4 ácha raghu-pátva. sám-miṣlaḥ. 5 jātá-vedasam. 6 ná á° sápti-vantaḥ. asmé *iti.* índravāta-tamāḥ. agne. 7 ádha hí a°. ni-sádya. ádha a°. 7, 1 pṛithivyāḥ viṣvá-ayuḥ. pra-ketaíḥ urushyá naḥ. 2 jātāḥ. yadā́-āṇad 163, 7. váso *iti.* su-jāta (6). 4 asmé *iti.* dáme. nítya-hotā ṛitá-vā. rohít-aṣvaḥ puru-kshúḥ.

asmā áhabhir vāmám astu || 4 || dyúbhir hitám mitrám iva prayógam pratnám ṛitvíjam adhvarásya jārám | bāhúbhyām agním āyávo 'jananta vikshú hótāram ny àsādayanta || 5 || svayám yajasva diví deva devā́n kíṃ te pā́kaḥ kriṇavad ápracetāḥ | yáthā́yaja ṛitúbhir deva devā́n evā́ yajasva tanvàṃ sujāta || 6 || bhávā no agne 'vitótá gopā́ bhávā vayaskṛíd utá no vayodhā́ḥ | rā́svā ca naḥ sumaho havyádātiṃ trā́svotá nas tanvò áprayuchan || 7 || 2 ||

8.

Prá ketúnā bṛihatā́ yāty agnír ā́ ródasī vṛishabhó roravīti | diváś cid ántāñ upamā́ñ úd ānaḷ apā́m upásthe mahishó vavardha || 1 || mumóda gárbho vṛishabháḥ kakúdmān asremā́ vatsáḥ śímīvāñ arāvīt | sá devátāty údyatāni kriṇván svéshu ksháyeshu prathamó jigāti || 2 || ā́ yó mūrdhā́nam pitrór árabdha ny àdhvaré dadhire sū́ro árṇaḥ | ásya pátmann árushīr áśvabhudhnā ṛitásya yónau tanvò jushanta || 3 || ushá-usho hí vaso ágram éshi tváṃ yamáyor abhavo vibhā́vā | ṛitā́ya saptá dadhishe padā́ni janáyan mitráṃ tanvè svā́yai || 4 || bhúvaś cákshur mahá ṛitásya gopā́ bhúvo váruṇo yád ṛitā́ya véshi | bhúvo apā́ṃ nápāj jātavedo bhúvo dūtó yásya havyáṃ jújoshaḥ || 5 || 3 ||

bhúvo yajñásya rájasaś ca netā́ yátrā niyúdbhiḥ sácase śivā́bhiḥ | diví mūrdhā́naṃ dadhishe svarshā́ṃ jihvā́m agne cakṛishe havyavā́ham || 6 || asyá tritáḥ krátunā vavré antár ichán dhītím pitúr évaiḥ pára. ya | sacasyámānaḥ pitrór upásthe jāmí bruvāṇá ā́yudhāni veti || 7 || sá pítryāṇy ā́yu-

7, 4 asmai. 5 pra-yógam. ní a⁰. 6 ápra-cetāḥ yáthā́ á⁰. evá. 7 bháva. avitā́ utá gopā́ḥ bháva vayaḥ-kṛít. vayaḥ-dhā́ḥ rā́sva. su-mahaḥ havyá-dātim trā́sva utá. ápra-yuchan. — 8, 1 ā́ r. v. r. VI, 73, 1. upa-mā́n. upá-sthe (7). 2 út-yatāni. 3 ní a⁰. áśva-budhnāḥ. 4 vaso *iti*. 5 gopā́ḥ. nápāt jāta-vedaḥ. 6 yátra niyút-bhiḥ. svaḥ-sā́m. havya-vā́ham.

dhāni vidván índreshita āptyó abhy àyudhyat | triṣírsháṇam saptáraṣmiṃ jaghanvā́n tvāshṭrásya cin níḥ sasṛije tritó gā́ḥ || 8 || bhū́rī́d índra udínakshantam ójó 'vābhinat sátpatir mányamānam | tvāshṭrásya cid viṣvárūpasya gónām ācakrāṇás trī́ṇi ṣīrshā́ párā vark || 9 || 4 ||

9.

Ā́po hí shṭhā́ mayobhúvas tā́ na ūrjé dadhātana | mahé ráṇāya cákshase || 1 || yó vaḥ ṣivátamo rásas tásya bhājayatehá naḥ | uṣatī́r iva mātáraḥ || 2 || tásmā áraṃ gamāma vo yásya ksháyāya jínvatha | ā́po janáyathā ca naḥ || 3 || ṣáṃ no devī́r abhíshṭaya ā́po bhavantu pītáye | ṣáṃ yór abhí sravantu naḥ || 4 || ī́ṣānā vā́ryāṇāṃ ksháyantīṣ carshaṇīnā́m | apó yācāmi bheshajám || 5 || apsú me sómo abravīd antár víṣvāni bheshajā́ | agníṃ ca viṣváṣambhuvam || 6 || ā́paḥ pṛiṇītá bheshajáṃ várūthaṃ tanvè máma | jyók ca sū́ryaṃ dṛiṣé || 7 || idám āpaḥ prá vahata yát kíṃ ca duritám máyi | yád vāhám abhidudróha yád vā ṣepá utā́nṛitam || 8 || ā́po adyā́nv acārishaṃ rásena sám agasmahi | páyasvān agna ā́ gahi tám mā sáṃ sṛija várcasā || 9 || 5 ||

10.

Ó cit sákhāyaṃ sakhyā́ vavṛityāṃ tiráḥ purū́ cid arṇaváṃ jaganvā́n | pitúr nápātam ā́ dadhīta vedhā́ ádhi kshámi prataráṃ dī́dhyānaḥ || 1 || ná te sákhā sakhyáṃ vashṭy etát sálakshmā yád víshurūpā bhávāti | mahás putrā́so ásurasya

---

8, 8 índra-ishitaḥ. abhí a° tri-ṣīrsháṇam saptá-raṣmim. cit. 9 bhū́ri ít. ut-ínakshantam ójaḥ áva a° sát-patiḥ. viṣvá-rūpasya. ā-cakraṇā́ḥ. varg *iti* vark. — 9, 1 sthá mayaḥ-bhúvaḥ tā́ḥ. 2 bhājayata ihá. 3 tásmai. janáyatha. 4 abhíshṭaye. 5 ī́ṣānāḥ. 6—9 = 23, 20—23. — 10, 1 ó *iti*. purú. 2 sá-lakshmā. víshu-rupā.

vīrā́ divó dhartā́ra urviyā́ pári khyan ‖ 2 ‖ uṣánti ghā té amṛ́tāsa etád ékasya cit tyajásam mártyasya | ní te máno mánasi dhāyy asmé jányuḥ pátis tanvàm ā́ viviṣyāḥ ‖ 3 ‖ ná yát purā́ cakṛimā́ kád dha nūnám ṛitā́ vádanto ánṛitam rapema | gandharvó apsv ápyā ca yóshā sā́ no nā́bhiḥ paramáṃ jāmí tán nau ‖ 4 ‖ gárbhe nú nau janitā́ dámpatī kar devás tváshṭā savitā́ viṣvárūpaḥ | nākir asya prá minanti vratā́ni véda nāv asyá pṛithiví utá dyaúḥ ‖ 5 ‖ 6 ‖

kó asyá veda prathamásyā́hnaḥ ká īṃ dadarṣa ká ihá prá vocat | bṛihán mitrásya váruṇasya dhā́ma kád u brava āhano vī́cyā nṛ́̄n ‖ 6 ‖ yamásya mā yamyàṃ kā́ma ā́gan samāné yónau sahaṣéyyāya | jāyéva pátye tanvàṃ riricyāṃ ví cid vṛiheva ráthyeva cakrā́ ‖ 7 ‖ ná tishṭhanti ná ní mishanty eté devā́nāṃ spáṣa ihá yé cáranti | anyéna mád āhano yāhi tū́yaṃ téna ví vṛiha ráthyeva cakrā́ ‖ 8 ‖ rā́trībhir asmā áhabhir daṣasyet sū́ryasya cákshur múhur ún mimīyāt | divā́ pṛithivyā́ mithunā́ sábandhū yamír yamásya bibhṛiyād ájāmi ‖ 9 ‖ ā́ ghā tā́ gachān úttarā yugā́ni yátra jāmáyaḥ kṛiṇávann ájāmi | úpa barbṛihi vṛishabhā́ya bāhúm anyám ichasva subhage pátim mát ‖ 10 ‖ 7 ‖

kím bhrā́tāsad yád anāthám bhávāti kím u svásā yán nírṛitir nigáchāt | kā́mamūtā bahv ètád rapāmi tanvā̀ me tanvàṃ sám pipṛigdhi ‖ 11 ‖ ná vā́ u te tanvā̀ tanvàṃ sám papṛicyām pāpám āhur yáḥ svásāraṃ nigáchāt | anyéna mát pramúdaḥ kalpayasva ná te bhrā́ta subhage vashṭy etát ‖ 12 ‖ bató batasi yama naívá te máno hṛ́dayaṃ cā-

10, 2 vīrāh. 3 gha. asmé *iti*. 4 cakṛimá. ha. ap-sú. tát. 5 dámpatī *iti* dám-patī. viṣvá-rupaḥ. pṛithivī. 6 prathamásya á°. bṛihát. 7 ā a°. saha-ṣéyyāya jāyā-iva. ráthyā-iva (8). 9 asmai. út. sábandhu *iti* sá-bandhu. 10 gha. su-bhage (12). 11 bhrāta a°. yát níḥ-ṛitiḥ ni-gáchat kama-mutā bahú e°. 12 vaí. ni-gáchāt. pra-múdaḥ. 13 bata asi. ná evá. ca a°.

vidāma | anyá́ kíla tvā́ṃ kakshyèva yuktáṃ pári shvajāte líbujeva vṛiksháṃ || 13 || anyám ū shú tvā́ṃ yamy anyá́ u tvā́ṃ pári shvajāte líbujeva vṛiksháṃ | tásya vā tváṃ mána ichā́ sá vā távā́dhā kṛiṇushva saṃvídaṃ súbhadrām || 14 || 8 ||

11.

Vṛ́ishā vṛ́ishṇe duduhe dóhasā diváḥ páyāṅsi yahvó áditer ádābhyaḥ | víṣvaṃ sá veda váruṇo yáthā dhiyā́ sá yajñíyo yajatu yajñíyāñ ṛitū́n || 1 || rápad gandharvī́r ápyā ca yóshaṇā nadásya nādé pári pātu me mánaḥ | ishṭásya mádhye áditir ní dhātu no bhrā́tā no jyeshṭháḥ prathamó ví vocati || 2 || só cin nú bhadrā́ kshumátī yáṣasvaty ushā́ uvāsa mánave svàrvatī | yád īm uṣántam uṣatā́m ánu krátum agníṃ hótāraṃ vidáthāya jī́janan || 3 || ádha tyáṃ drapsáṃ vibhvàṃ vicakshaṇáṃ vír ā́bharad ishitáḥ ṣyenó adhvaré | yádī víṣo vṛiṇáte dasmám ā́ryā agníṃ hótāram ádha dhī́r ajāyata || 4 || sádāsi raṇvó yávaseva púshyate hótrābhir agne mánushaḥ svadhvaráḥ | víprasya vā yác chaṣamāná ukthyàṃ vā́jaṃ sasavā́ñ upayā́si bhū́ribhiḥ || 5 || 9 ||

úd īraya pitárā jārá ā́ bhágam íyakshati haryató hṛittá ishyati | vívakti váhniḥ svapasyáte makhás tavishyáte ásuro vépate matí || 6 || yás te agne sumatím márto ákshat sáhasaḥ sūno áti sá prá ṣṛiṇve | ísham dádhāno váhamāno áṣvair ā́ sá dyumā́ñ ámavān bhūshati dyū́n || 7 || yád agna eshā́ sámitir bhávāti deví devéshu yajatā́ yajatra | rátnā ca yád vibhájāsi svadhāvo bhāgáṃ no átra vásumantaṃ vītāt

---

10, 13 kakshyā́-iva. svajāte líbujā-iva. 14 ūm̐ *iti* sú. ichá. táva ádha. sam-vídam sú-bhadrām. — 11, 3 so *iti* cit. yáṣasvatī. 4 vi-bhvàm vi-cakshaṇám. ā́ a°. yádi. 5 sádā asi. yávasā-iva. su-adhvaráḥ. yát ṣ°. upa-yā́si. 6 su-apasyaté. 7 su-matím. sūno *iti*. 8 agne. sám-itiḥ. vi-bhájāsi.

|| 8 || ṣrudhí no agne sádane sadhásthe yukshvá rátham amṛ́tasya dravitnúm | á no vaha ródasī dévāputre mákir devánām ápa bhūr ihá syāḥ || 9 || 10 ||

12.

Dyávā ha kshámā prathamé ṛiténābhiṣrāvé bhavataḥ satyavácā | devó yán mártān yajáthāya kṛiṇván sídad dhótā pratyáñ svám ásuṃ yán || 1 || devó devān paribhū́r ṛiténa váhā no havyám prathamáṣ cikitván | dhūmáketuḥ samídhā bhā́ṛijīko mandró hótā nítyo vācā́ yájīyān || 2 || svā́vṛig devásyāmṛ́taṃ yádī gór áto jātā́so dhārayanta urví | víṣve devā ánu tát te yájur gur duhé yád énī divyáṃ ghṛitáṃ vā́ḥ || 3 || árcāmi vāṃ várdhāyā́po ghṛitasnū dyā́vābhūmī ṣriṇutáṃ rodasī me | áhā yád dyā́vó 'sunītim áyan mádhvā no átra pitárā ṣiṣītām || 4 || kíṃ svin no rā́jā jagṛihe kád asyā́ti vratáṃ cakṛimā kó ví veda | mitráṣ cid dhí shmā juhurāṇó devā́ñ chlóko ná yātā́m ápi vā́jo ásti || 5 || 11 ||

durmántv átrāmṛ́tasya nā́ma sálakshmā yád víshurūpā bhávati | yamásya yó manávate sumántv ágne tám ṛishva pāhy áprayuchan || 6 || yásmin devā́ vidáthe mādáyante vivásvataḥ sádane dhāráyante | sū́rye jyótir ádadhur māsy àktū́n pári dyotaníṃ carato ájasrā || 7 || yásmin devā́ mánmani saṃcáranty apīcyè ná vayám asya vidma | mitró no átráditir ánāgān savitā́ devó váruṇāya vocat || 8 || ṣrudhí no agne sádane sadhásthe yukshvá — || 9 || 12 ||

11, 9 ṣrudhí. sadhá-sthe yukshvá. ródasī *iti* dévāputre *iti* devá-putre. — 12, 1 prathamé *iti* ṛiténa abhi-ṣrāvé. satya-vácā. yát. hótā. 2 pari-bhū́ḥ. váha. dhūmá-ketuḥ sam-ídha bhā́ḥ-ṛijīkaḥ. 3 devásya a° yádi. dhārayante urvī *iti*. vā́r *iti* vā́ḥ. 4 várdhaya á° ghṛitasnu *iti* ghṛita-snū dyávabhumi *iti*. rodasī *iti*. dyávaḥ ásu-nītim. 5 svit. asya áti. cakṛima. hí sma. ṣlókaḥ. 6 duḥ-mántu átra a°. s. y. v. bh. X, 10, 2. su-mántu. ápra-yuchan. 7 devāḥ (8). masi a°. 8 sam-cáranti. átra á°.

13.

Yujé vām bráhma pūrvyáṃ námobhir ví ślóka etu pathyèva sūréḥ | śriṇvántu víśve amṛ́tasya putrā́ ā́ yé dhámāni divyā́ni tasthúḥ || 1 || yamé iva yátamāne yád aítam prá vām bharan mā́nushā devayántaḥ | ā́ sīdataṃ svám u lokáṃ vídāne svāsasthé bhavatam índave naḥ || 2 || páñca padā́ni rupó ánv arohaṃ cátushpadīm ánv emi vraténa | aksháreṇa práti mima etā́m ṛitásya nā́bhāv ádhi sám punāmi || 3 || devébhyaḥ kám avṛiṇīta mṛityúm prajā́yai kám amṛ́taṃ nā́vṛiṇīta | bṛ́haspátiṃ yajñám akṛiṇvata ṛ́shim priyā́ṃ yamás tanvàm prā́rirecīt || 4 || saptá ksharanti śíśave marútvate pitré putrā́so ápy avīvatann ṛitám | ubhé íd asyobháyasya rājata ubhé yatete ubháyasya pushyataḥ || 5 || 13 ||

14.

Pareyivā́ṅsam praváto mahī́r ánu bahúbhyaḥ pánthām anupaspaśānám | vaivasvatáṃ saṃgámanaṃ jánānāṃ yamáṃ rā́jānaṃ havíshā duvasya || 1 || yamó no gātúm prathamó viveda naíshā gávyūtir ápabhartavā́ u | yátrā naḥ pū́rve pitáraḥ pareyúr enā́ jajñānā́ḥ pathyā̀ ánu svā́ḥ || 2 || mā́talī kavyaír yamó áṅgirobhir bṛ́haspátir ṛ́kvabhir vāvṛidhānā́ḥ | yā́ṅś ca devā́ vāvṛidhúr yé ca devā́n sváhānyé svadhā́yānyé madanti || 3 || imáṃ yama prastarám ā́ hí sī́dā́ṅgirobhiḥ pitṛ́bhiḥ saṃvidānā́ḥ | ā́ tvā mántrāḥ kaviśastā́ vahantv enā́ rājan havíshā mādayasva || 4 || áṅgirobhir ā́ gahi yajñíyebhir yáma vairūpaír ihá mādayasva | vívasvantaṃ huve yáḥ pitā́ te 'smín yajñé barhíshy ā́ nishádya || 5 || 14 ||

13, 1 pathyā̀-iva. 2 yaméiveti yamé-iva yátamāne *iti*. mā́nushāḥ. vídāne *iti* svāsasthé *iti* su-āsathé. 3 cátuḥ-padīm. mime. 4 pra-jā́yai. ná a°. akṛiṇvata. prá a°. 5 ubhé *iti* (2). asya u°. yatete *iti*. — 14, 1 parey-vā́ṅsam. anu-paspaśānám. sam-gámanam. 2 ná e°. ápa-bhartavaí. yátra. parā-iyúḥ. 3 vavṛidhānā́ḥ. devā́ḥ va°. svā́hā a° svadhā́ya a°. 4 pra-starám. sī́da ā́°. sam-vidānā́ḥ. kavi-śastā́ḥ. 5 ni-sádya.

áñgiraso naḥ pitáro návagvā átharvāṇo bhṛígavaḥ somyā́saḥ | téshām vayám sumataú yajñíyānām ápi bhadré saumanasé syāma || 6 || préhi préhi pathíbhiḥ pūrvyébhir yátrā naḥ pū́rve pitáraḥ pareyúḥ | ubhā́ rā́jānā svadháyā mádantā yamám paṣyāsi váruṇam ca devám || 7 || sám gachasva pitṛíbhiḥ sám yaméneshṭāpūrténa paramé vyòman | hitvā́yāvadyám púnar ástam éhi sám gachasva tanvā̀ suvárcāḥ || 8 || ápeta vī̀ta ví ca sarpatā́to 'smā́ etám pitáro lokám akran | áhobhir adbhír aktúbhir vyàktam yamó dadāty avasā́nam asmai || 9 || áti drava sārameyaú ṣvā́nau caturakshaú ṣabálau sādhúnā pathā́ | áthā pitṝ́n suvidátrāñ úpehi yaména yé sadhamā́dam mádanti || 10 || 15 ||

yaú te ṣvā́nau yama rakshitā́rau caturakshaú pathirákshī nṛicákshasau | tā́bhyām enam pári dehi rājan svastí cāsmā anamīvám ca dhehi || 11 || urūṇasā́v asutṛípā udumbalaú yamásya dūtaú carato jánāñ ánu | tā́v asmábhyam dṛiṣáye sū́ryāya púnar dātām ásum adyéhá bhadrám || 12 || yamā́ya sómam sunuta yamā́ya juhutā havíḥ | yamám ha yajñó gachaty agnídūto áramkṛitaḥ || 13 || yamā́ya ghṛitávad dhavír juhóta prá ca tishṭhata | sá no devéshv ā́ yamad dīrghám ā́yuḥ prá jīváse || 14 || yamā́ya mádhumattamam rā́jñe havyám juhotana | idám náma ṛíshibhyaḥ pūrvajébhyaḥ pū́rvebhyaḥ pathikṛídbhyaḥ || 15 || tríkadrukebhiḥ patati shál urvír ékam íd bṛihát | trishṭúb gāyatrí chándāṅsi sárvā tā́ yamá ā́hitā || 16 || 16 ||

14, 6 náva-gvāḥ. su-mataú. ápi — syāma III, 1, 21. 7 prá ihi (2). yátra — pareyúḥ 2. 8 yaména i⁰. ví-oman hitvā́ya a⁰. ā́ ihi. su-várcaḥ. 9 ápa ita ví ita. sarpata á⁰ asmaí. ví-aktam. ava-sā́nam. 10 catuḥ-akshaú (11). átha. su-vidátrān úpa ihi. sadha-mā́dam. 11 pathirákshi *iti* pathi-rákshī nṛi-cákshasau ca asmai. 12 uru-nasaú asu-tṛípau. adyá ihá. 13 juhuta. agní-dutaḥ áram-kṛitaḥ. 14 havíḥ. j. p. c. t. 15, 9. purva-jébhyaḥ. pathikṛít-bhyaḥ. 16 trí-kadrukebhiḥ. tri-stúp. yamé ā́-hitā.

15.

Úd īratām ávara út párāsa ún madhyamáḥ pitáraḥ somyā́saḥ | ásuṃ yá īyúr avṛikā́ ṛitajñā́s té no 'vantu pitáro háveshu || 1 || idám pitṛíbhyo námo astv adyá yé pū́rvāso yá úparāsa īyúḥ | yé pā́rthive rájasy ā́ níshattā yé vā nūnáṃ suvṛijánāsu vikshú || 2 || ā́hám pitṝ́n suvidátrāñ avitsi nápātaṃ ca vikrámaṇaṃ ca víshṇoḥ | barhishádo yé svadháyā sutásya bhájanta pitvás tá ihā́gamishṭhāḥ || 3 || bárhishadaḥ pitara ūty àrvā́g imā́ vo havyā́ cakṛimā jushádhvam | tá ā́ gatā́vasā ṣáṃtamenā́thā naḥ ṣáṃ yór arapó dadhāta || 4 || úpahūtāḥ pitáraḥ somyā́so barhishyèshu nidhíshu priyéshu | tá ā́ gamantu tá ihá ṣruvantv ádhi bruvantu tè 'vantv asmā́n || 5 || 17 ||

ā́cyā jā́nu dakshiṇató nishádyemáṃ yajñám abhí gṛiṇīta víṣve | mā́ hiṅsishṭa pitaraḥ kéna cin no yád va ā́gaḥ purushátā kárāma || 6 || ā́sīnāso aruṇī́nām upásthe rayíṃ dhatta dāṣúshe mártyāya | putrébhyaḥ pitaras tásya vásvaḥ prá yachata tá ihórjaṃ dadhāta || 7 || yé naḥ pū́rve pitáraḥ somyā́so 'nūhiré somapīthám vásishṭhāḥ | tébhir yamáḥ saṃrarāṇó havíṅshy uṣánn uṣádbhiḥ pratikāmám attu || 8 || yé tātṛishúr devatrā́ jéhamānā hotrāvída stómatashṭāso arkaíḥ | ā́gne yāhi suvidátrebhir arvā́ñ satyaíḥ kavyaíḥ pitṛíbhir gharmasádbhiḥ || 9 || yé satyā́so havirádo havishpā́ índreṇa devaíḥ sarátham dádhānāḥ | ā́gne yāhi sahásraṃ devavandaíḥ páraiḥ pū́rvaiḥ pitṛíbhir gharmasádbhiḥ || 10 || 18 ||

15, 1 ávare. út m⁰. yé. ṛita-jñā́ḥ. 2 yé. ní-sattāḥ. su-vṛijánāsu. 3 ā́ a⁰. su-vidátrān. vi-krámaṇam. barhi-sádaḥ. té ihá ā́-gamishṭhāḥ. 4 bárhi-sadaḥ. ūtī́ a⁰. cakṛima. té. gata á⁰ ṣám-tamena átha. 5 úpa-hūtāḥ. ni-dhíshu. té (2). té a⁰. té ihá ū́⁰. 6 ā-ácya. ni-sádya i⁰. cit. yád va etc. VII, 57, 4. 7 upá-sthe. 8 anu-ūhiré soma-pīthám. sam-rarāṇáḥ. prati-kāmám. 9 tatṛishúḥ. jéhamānāḥ hotrā-vídaḥ stóma-tashṭāsaḥ. ā́ a⁰. su-vidátrebhiḥ. gharmasát-bhiḥ (10). 10 haviḥ-ádaḥ haviḥ-pā́ḥ. sa-rátham. ā́. y 9. deva-vandaíḥ.

ágnishvāttāḥ pitara éhá gachata sádaḥ-sadaḥ sadata supraṇītayaḥ | attá havíṅshi práyatāni barhíshy áthā rayíṃ sárvavīraṃ dadhātana || 11 || tvám agna īḷitó jātavedó 'vāḍ ḍhavyā́ni surabhī́ṇi kṛitví | prádāḥ pitṛíbhyaḥ svadháyā té akshann addhí tvám deva práyatā havíṅshi || 12 || yé cehá pitáro yé ca néhá yā́ṅṣ ca vidmá yā́ṅ u ca ná pravidmá | tvám vettha yáti té jātavedaḥ svadhā́bhir yajñám súkṛitaṃ jushasva || 13 || yé agnidagdhā́ yé ánagnidagdhā mádhye diváḥ svadháyā mādáyante | tébhiḥ svarā́ḷ ásunītim etā́ṃ yathāvaṣáṃ tanvàṃ kalpayasva || 14 || 19 ||

16.

Maínam agne ví daho mā́bhí ṣoco mā́sya tvácam cikshipo mā́ ṣárīram | yadā́ ṣṛitáṃ kṛiṇávo jātavedó 'them enam prá hiṇutāt pitṛíbhyaḥ || 1 || ṣṛitáṃ yadā́ kárasi jātavedó 'them enam pári dattāt pitṛíbhyaḥ | yadā́ gáchāty ásunītim etā́m áthā devā́nāṃ vaṣanír bhavāti || 2 || sū́ryaṃ cákshur gachatu vā́tam ātmā́ dyā́ṃ ca gacha pṛithivī́ṃ ca dhármaṇā | apó vā gacha yádi tátra te hitám óshadhīshu práti tishṭhā ṣárīraiḥ || 3 || ajó bhāgás tápasā tám tapasva tám te ṣocís tapatu tám te arcíḥ | yā́s te ṣivā́s tanvò jātavedas tā́bhir vahainaṃ sukṛítām u lokám || 4 || áva sṛija púnar agne pitṛíbhyo yás ta ā́hutaṣ cárati svadhā́bhiḥ | ā́yur vásāna úpa vetu ṣéshaḥ sáṃ gachatām tanvā̀ jātavedaḥ || 5 || 20 ||

yát te kṛishṇáḥ ṣakuná ātutóda pipīláḥ sarpá utá vā

15, 11 ágni-svāttāḥ. ā́ ihá. su-pranītayaḥ attá. prá-yatāni. átha. sárva-vīram. 12 agne. jāta-vedaḥ ávāṭ h°. prá a°. prá-yatā. 13 ca ihá ná ihá. pra-vidmá. jāta-vedaḥ. sú-kṛitam. 14 agni-dagdhā́ḥ. ánagni-dagdhāḥ. sva-rā́ṭ ásu-nītim. yathā-vaṣám. — 16, 1 mā́ e°. má a°. mā́ asya. jāta-vedaḥ átha īm (2). pra hiṇutat. 2 ásu-nītim. átha. vaṣa-nī́ḥ. 3 tishṭha. 4 jāta-vedaḥ (5). vaha e° su-kṛítām. 5 te ā́-hutaḥ. 6 ā-tutóda.

ṣvā́padaḥ | agnísh ṭád viṣvā́d agadáṃ kṛiṇotu sómaṣ ca yó brāhmaṇā́ñ āvivéṣa || 6 || agnér várma pári góbhir vyayasva sám prórṇushva pívasā médasā ca | nét tvā dhṛishṇúr hárasā járhṛishāṇo dadhṛíg vidhakshyán paryañkháyāte || 7 || imám agne camasám mā́ ví jihvaraḥ priyó devā́nām utá somyā́nām | eshá yáṣ camasó devapā́nas tásmin devā́ amṛítā mādayante || 8 || kravyā́dam agním prá hiṇomi dūráṃ yamárājño gachatu ripravāháḥ | ihaívā́yám ítaro jātávedā devébhyo havyáṃ vahatu prajānán || 9 || yó agníḥ kravyā́t pravivéṣa vo gṛihám imám páṣyann ítaraṃ jātávedasam | táṃ harāmi pitṛiyajñā́ya deváṃ sá gharmám invāt paramé sadhásthe || 10 || 21 ||

yó agníḥ kravyavā́hanaḥ pitṛī́n yákshad ṛitāvṛídhaḥ | préd u havyā́ni vocati devébhyaṣ ca pitṛíbhya ā́ || 11 || uṣántas tvā ní dhīmahy uṣántaḥ sám idhīmahi | uṣánn uṣatá ā́ vaha pitṛī́n havíshe áttave || 12 || yáṃ tvám agne samádahas tám u nír vāpayā púnaḥ | kiyā́mbv átra rohatu pākadūrvā́ vyàlkaṣā || 13 || ṣítike ṣítikāvati hlā́dike hlā́dikāvati | maṇḍūkyā̀ sú sáṃ gama imáṃ sv àgníṃ harshaya || 14 || 22 ||

Prathamo 'nuvākaḥ.

17.

Tváshṭā duhitré vahatúṃ kṛiṇotítīdáṃ víṣvam bhúvanaṃ sám eti | yamásya mātā́ paryuhyámānā mahó jāyā́ vívasvato nanāṣa || 1 || ápāgūhann amṛítām mártyebhyaḥ kṛitví sávarṇām adadur vívasvate | utáṣvínāv abharad yát tád

16, 6 agníḥ tát viṣva-át. ā-vivéṣa. 7 prá ū⁰. ná ít. vi-dhakshyán pari-añkháyāte. 8 deva-pā́naḥ. amṛítāḥ. 9 kravya-ádam. prá hiṇomi. yamá-rājñaḥ. ripra-vāháḥ ihá evá a⁰. jātá-vedāḥ. pra-jānán. 10 kravya-át pra-vivéṣa. jātá-vedasam. pitṛi-yajñā́ya. sadhá-sthe. 11 kravya-vā́hanaḥ. ṛita-vṛídhaḥ prá ít. 13 sam-ádahaḥ. vāpaya púnar *iti*. pāka-durvā́ ví-alkaṣā. 14 sú utá a⁰. — 17, 1 kṛiṇoti íti i⁰. pari-uhyámānā. 2 ápa a⁰. sá-varṇām.

ásīd ájahād u dvá mithuná saraṇyúḥ || 2 || pūshá tvetáś cyávayatu prá vidván ánashṭapaśur bhúvanasya gopáḥ | sá tvaitébhyaḥ pári dadat pitṛíbhyo 'gnír devébhyaḥ suvidatríyebhyaḥ || 3 || áyur viśváyuḥ pári pāsati tvā pūshá tvā pātu prápathe purástāt | yátrásate sukṛíto yátra té yayús tátra tvā deváḥ savitá dadhātu || 4 || pūshémá áśā ánu veda sárvāḥ só asmáñ ábhayatamena neshat | svastidá ághṛiṇiḥ sárvavīró 'prayuchan purá etu prajānán || 5 || 23 ||

prápathe pathám ajanishṭa pūshá prápathe diváḥ prápathe pṛithivyáḥ | ubhé abhí priyátame sadhásthe á ca párā ca carati prajānán || 6 || sárasvatīṃ devayánto havante sárasvatīm adhvaré tāyámāne | sárasvatīṃ sukṛíto ahvayanta sárasvatī dāśúshe váryaṃ dāt || 7 || sárasvati yá saráthaṃ yayátha svadhábhir devi pitṛíbhir mádantī | āsádyāsmín barhíshi mādayasvānamīvá ísha á dhehy asmé || 8 || sárasvatīṃ yáṃ pitáro hávante dakshiṇá yajñám abhinákshamāṇāḥ | sahasrārghám iḷó átra bhāgáṃ rāyás póshaṃ yájamāneshu dhehi || 9 || ápo asmán mātáraḥ śundhayantu ghṛiténa no ghṛitapvàḥ punantu | víśvaṃ hí ripráṃ praváhanti devír úd íd ābhyaḥ śúcir á pūtá emi || 10 || 24 ||

drapsáś caskanda prathamáñ ánu dyún imáṃ ca yónim ánu yáś ca púrvaḥ | samānáṃ yónim ánu saṃcárantaṃ drapsáṃ juhomy ánu saptá hótrāḥ || 11 || yás te drapsá skándati yás te aṅśúr bāhúcyuto dhisháṇāyā upásthāt | adhvaryór vā pári vā yáḥ pavítrāt táṃ te juhomi mánasā váshaṭkṛitam || 12 || yás te drapsá skannó yás te aṅśúr

17, 3 tvā iº cyavayatu. ánashṭa-paśuḥ. tvā eº. su-vidatríyebhyaḥ. 4 viśvá-ayuḥ. prá-pathe (6). yátra áº su-kṛítaḥ. 5 pushá iº. svasti-dáḥ. sárva-vīraḥ ápra-yuchan. pra-jānán (6). 6 ubhé *iti*. priyátame *iti* priyá-tame sadhásthe *iti* sadhá-sthe. 7 su-kṛítaḥ. 8 sa-rátham. a-sádya aº. madayasva aº. asmé *iti*. 9 abhi-nákshamāṇāḥ sahasra-arghám. 10 ghṛita-pvàḥ. pra-váhanti. 11 sam-cárantam. 12 drapsáḥ. bahú-cyutaḥ. upá-sthāt. váshaṭ-kṛitam. 13 y. t. d. 11. y. t. a. 11

avás ca yáḥ paráḥ srucā́ | ayám devó bṛíhaspátiḥ sáṃ táṃ siñcatu rā́dhase || 13 || páyasvatīr óshadhayaḥ páyasvan māmakáṃ vácaḥ | apā́m páyasvad ít páyas téna mā sahá ṣundhata || 14 || 25 ||

18.

Páram mṛityo ánu párehi pánthāṃ yás te svá ítaro devayā́nāt | cákshushmate ṣṛiṇvaté te bravīmi mā́ naḥ prajā́ṃ rīrisho mótá vīrā́n || 1 || mṛityóḥ padáṃ yopáyanto yád aíta drā́ghīya ā́yuḥ pratarám dádhānāḥ | āpyā́yamānāḥ prajáyā dhánena ṣuddhā́ḥ pūtā́ bhavata yajñiyāsaḥ || 2 || imé jīvā́ ví mṛitaír ā́vavṛitrann ábhūd bhadrā́ deváhūtir no adyá | prā́ñco agāma nṛitáye hásāya drā́ghīya ā́yuḥ pratarám dádhānāḥ || 3 || imáṃ jīvébhyaḥ paridhíṃ dadhāmi maíshāṃ nú gād áparo ártham etám | ṣatáṃ jīvantu ṣarádaḥ purūcī́r antár mṛityúṃ dadhatām párvatena || 4 || yáthā́hāny anupūrvám bhávanti yátha ṛitáva ṛitúbhir yánti sādhú | yáthā ná pū́rvam áparo jáhāty evā́ dhātar ā́yūṅshi kalpayaishām || 5 || 26 ||

ā́ rohatā́yur jarásaṃ vṛiṇānā́ anupūrváṃ yátamānā yáti shṭhá | ihá tvásh ṭā sujánimā sajóshā dīrghám ā́yuḥ karati jīvásc vaḥ || 6 || imā́ nā́rīr avidhavā́ḥ supátnīr ā́ñjanena sarpíshā sáṃ viṣantu | anaṣrávo 'namīvā́ḥ surátnā ā́ rohantu jánayo yónim ágre || 7 || úd īrshva nāry abhí jīvalokáṃ gatā́sum etám úpa ṣesha éhi | hastagrābhásya didhishós távedám pátyur janitvám abhí sám babhūtha || 8 || dhánur hástād ādádāno mṛitásyāsmé kshatrā́ya várcase bálāya |

17, 14 páyasvat. — 18. 1 mṛityo *iti.* párā ihi. deva-yā́nāt. pra
-jā́m ririshaḥ mā́ utá. 2 d. ā́. p. d. (3) 53, 11. ā-pyā́yamānāḥ
pra-jáyā. pūtā́ḥ. 3 jīvā́ḥ. ā́ a⁰. devá-hutiḥ. 4 pari-dhím.
mā́ e⁰. 5 yáthā á⁰ anu-purvám (6). yáthā ṛi⁰. evá. kalpaya
e⁰. 6 rohata ā́⁰. yátamānāḥ. sthá. su-jánima sa-jóshāḥ. 7 imā́ḥ.
su-pátnīḥ ā-áñjanena. su-rátnāḥ. 8 jīva-lokám gatá-asum. sesha
ā́ ihi hasta-grābhásya. táva i⁰. 9 ā-dádānaḥ mṛitásya asmé *iti.*

átraivá tvám ihá vayáṃ suvī́rā víṣvā spṛ́dho abhímātīr jayema || 9 || úpa sarpa mātáram bhū́mim etā́m uruvyácasam pṛithivī́ṃ suṣévām | ū́rṇamradā yuvatír dákshiṇāvata eshā́ tvā pātu nírṛiter upásthāt || 10 || 27 ||

úc chvañcasva pṛithivi mā́ ní bādhathāḥ sūpāyanā́smai bhava sūpavañcanā́ | mātā́ putráṃ yáthā sicā́bhy ènam bhūma ūrṇuhi || 11 || ucchváñcamānā pṛithiví sú tishṭhatu sahásram míta úpa hí ṣráyantām | té gṛihā́so ghṛitaṣcúto bhavantu viṣvā́hāsmai ṣaraṇā́ḥ santv átra || 12 || út te stabhnāmi pṛithivī́ṃ tvát párīmáṃ logáṃ nidádhan mó aháṃ risham | etā́ṃ sthū́ṇām pitáro dhārayantu té 'trā yamáḥ sā́danā te minotu || 13 || pratī́cīne mā́m áhanīshvāḥ parṇám ivā́ dadhuḥ | pratī́cīṃ jagrabhā vā́cam áṣvaṃ raṣanáyā yathā || 14 || 28 ||

Shashṭho 'dhyāyaḥ.

19.

Ní vartadhvam mā́nu gātāsmā́n sishakta revatīḥ | ágnīshomā punarvasū asmé dhārayataṃ rayím || 1 || púnar enā ní vartaya púnar enā ny ā́ kuru | índra eṇā ní yachatv agnír enā upā́jatu || 2 || púnar etā́ ní vartantām asmín pushyantu gópatau | ihaívā́gne ní dhārayehá tishṭhatu yā́ rayíḥ || 3 || yán niyā́nam nyáyanaṃ saṃjñā́naṃ yát parā́yaṇam | āvártanaṃ nivártanaṃ yó gopā́ ápi táṃ huve || 4 || yá udā́naḍ vyáyanaṃ yá udā́naṭ parā́yaṇam | āvártanaṃ ni-

18, 9 átra evá. su-vī́rāḥ víṣvāḥ. abhí-mātīḥ. 10 uru-vyácasam. su-ṣévām ū́rṇa-mradāḥ. dákshiṇā-vate níḥ-ṛiteḥ upá-sthāt. 11 út ṣv°. su-upā́yanā́ a°. su-upavañcanā́. sicā́ abhí e° bhūme. 12 ut -ṣvā́ñcamānā. ghṛita-ṣcútaḥ. viṣvā́hā a°. 13 pári i°. ni-dádhat mó *iti*. te átra. sádanā. 14 áhāni i° parṇám-iva ā́. jagrabha. — 19, 1 mā́ ánu gāta a° sisakta. punarvasu *iti* punaḥ-vasū asmé *iti*. 2 enāḥ (2). ní. índraḥ enāḥ. upa-ā́jatu. 3 etā́ḥ. gó-patau ihá evá a°. dhāraya i°. 4 yát ni-yā́nam ni-áyanam sam-jñā́nam. parā -áyaṇam (5) ā-vártanam ni-vártanam (5). 5 ut-ā́naṭ (2) vi-áyanam.

vártanam ápi gopá ní vartatām || 5 || á nivarta ní vartaya púnar na indra gá dehi | jīvábhir bhunajāmahai || 6 || pári vo viṣváto dadha ūrjá ghṛiténa páyasā | yé deváḥ ké ca yajñíyās té rayyá sáṃ sṛijantu naḥ || 7 || á nivartana vartaya ní nivartana vartaya | bhúmyāṣ cátasraḥ pradíṣas tábhya enā ní vartaya || 8 || 1 ||

20.

Bhadráṃ no ápi vātaya mánaḥ || 1 || agním īḷe bhujáṃ yávishṭhaṃ ṣāsá mitráṃ durdhárītum | yásya dhárman svàr énīḥ saparyánti mātúr údhaḥ || 2 || yám āsá kṛipánīḷam bhāsáketuṃ vardháyanti | bhrájate ṣréṇidan || 3 || aryó viṣáṃ gātúr eti prá yád ánaḍ divó ántān | kavír abhráṃ dídyānaḥ || 4 || jushád dhavyá mánushasyordhvás tasthāv ṛíbhvā yajñé | minván sádma purá eti || 5 || sá hí kshémo havír yajñáḥ ṣrushṭíd asya gātúr eti | agníṃ devá váṣīmantam || 6 || 2 ||

yajñāsáhaṃ dúva ishe 'gním púrvasya ṣévasya | ádreḥ sūnúm āyúm āhuḥ || 7 || náro yé ké cāsmád á víṣvét té vāmá á syuḥ | agníṃ havíshā várdhantaḥ || 8 || kṛishṇáḥ ṣvetò 'rushó yámo asya bradhná ṛijrá utá ṣóṇo yáṣasvān | híraṇyarūpaṃ jánitā jajāna || 9 || evá te agne vimadó manīshám úrjo napād amṛítebhiḥ sajóshāḥ | gíra á vakshat sumatír iyāná ísham úrjaṃ sukshitíṃ víṣvam ábhāḥ || 10 || 3 ||

21.

Ágníṃ ná svávṛiktibhir hótāraṃ tvā vṛiṇīmahe | yajñáya

19, 5 gopáḥ. 6 ni-varta. gáḥ. 7 dadhe. 8 ni-vartana (2). pra-díṣaḥ. enāḥ. — 20, 1 *Im pada nicht abgetheilt.* 2 duḥ-dhárītum. 3 kṛipá-nīḷam bhāsá-ketum. ṣréṇi-dan. 5 havyá mánushasya u⁰. 6 ṣrushṭí ít. deváḥ. 7 yajña-sáham. 8 ca a⁰. víṣvā ít. vāmé. syur *iti* syuḥ. 9 ṣvetáḥ a⁰. híraṇya-rupam. 10 evá. vi-madáḥ. sa-jóshāḥ. su-matíḥ. su-kshitím. á abhar *ity* abhāḥ. — 21, 1 á a⁰. svávṛikti-bhiḥ.

stīrṇábarhishe ví vo máde sīrám pāvakáṣocishaṃ vívakshase || 1 || tvám u té svābhúvaḥ ṣumbhánty áṣvarādhasaḥ | véti tvám upasécanī ví vo máda ṛíjītir agna áhutir vívakshase || 2 || tvé dharmáṇa āsate juhúbhiḥ siñcatír iva | kṛishṇá rūpáṇy árjunā ví vo máde víṣvā ádhi ṣríyo dhishe vívakshase || 3 || yám agne mányase rayíṃ sáhasāvann amartya | tám á no vájasātaye ví vo máde yajñéshu citrám á bharā vívakshase || 4 || agnír jātó átharvaṇā vidád víṣvāni kávyā | bhúvad dūtó vivásvato ví vo máde priyó yamásya kámyo vívakshase || 5 || 4 ||

tváṃ yajñéshv īḷaté 'gne prayaty àdhvaré | tváṃ vásūni kámyā ví vo máde víṣvā dadhāsi dāṣúshe vívakshase || 6 || tváṃ yajñéshv ṛitvíjaṃ cárum agne ní shedire | ghṛitápratīkam mánusho ví vo máde ṣukráṃ cétishṭham akshábhir vívakshase || 7 || ágne ṣukréṇa ṣocíshorú prathayase bṛihát | abhikrándan vṛishāyase ví vo máde gárbhaṃ dadhāsi jamíshu vívakshase || 8 || 5 ||

22.

Kúha ṣrutá índraḥ kásminn adyá jáne mitró ná ṣrūyate | ṛíshīṇāṃ va yáḥ ksh※áye gúhā va cárkṛishe girá || 1 || ihá ṣrutá índro asmé adyá stáve vajry ṛícīshamaḥ | mitró ná yó jáneshv á yáṣaṣ cakré ásāmy á || 2 || mahó yás pátiḥ ṣávaso ásāmy á mahó nṛimṇásya tūtujíḥ | bhartá vájrasya dhṛishṇóḥ pitá putrám iva priyám || 3 || yujānó áṣvā vátasya dhúnī devó devásya vajrivaḥ | syántā pathá virúkmatā sṛijāná stoshy ádhvanaḥ || 4 || tváṃ tyá cid vátasyá-

21, 1 stīrṇá-barhishe. pavaká-ṣocisham. 2 su-abhúvaḥ. áṣva-radhasaḥ. upa-sécanī. máde. agne á-hutiḥ. 3 tvé *iti*. 4 vāja-sataye. bhara. 6 īḷate á° pra-yati a°. 7 tv. y. ṛi°. III, 10, 2. sedire ghṛitá-pratīkam. 8 ṣocíshā urú. abhi-krándan vṛisha-yase.
22, 2 asmé *iti*. vajrī. yáṣas — á 25, 15. 4 dhúnī *iti*. sṛi-janaḥ. 5 vātasya áṣvā a a°.

ṣvágā ṛijrá tmánā váhadhyai | yáyor devó ná mártyo yantā́ nákir vidā́yyaḥ || 5 || 6 ||

ádha gmántoṣā́nā pṛichate vāṃ kádarthā na ā́ gṛihám | ā́ jagmathuḥ parākā́d diváṣ ca gmáṣ ca mártyam || 6 || ā́ na indra pṛikshase 'smā́kam bráhmódyatam | tát tvā yācāmahé 'vaḥ ṣúshṇaṃ yád dhánn ámānusham || 7 || akarmā́ dásyur abhí no amantúr anyávrato ámānushaḥ | tváṃ tásyāmitrahan vádhar dāsásya dambhaya || 8 || tváṃ na indra ṣūra ṣū́rair utá tvótāso barháṇā | purutrā́ te ví pūrtáyo návanta kshoṇáyo yathā || 9 || tváṃ tā́n vṛitrahátye codayo nṛī́n kārpāṇé ṣūra vajrivaḥ | gúhā yádī kavīnā́ṃ viṣā́ṃ nákshatraṣavasām || 10 || 7 ||

makshū́ tā́ ta indra dānā́pnasa ākshāṇé ṣūra vajrivaḥ | yád dha ṣúshṇasya dambháyo jātáṃ víṣvaṃ sayā́vabhiḥ || 11 || mā́kudhryàg indra ṣūra vásvīr asmé bhūvann abhíshṭayaḥ | vayáṃ-vayaṃ ta āsāṃ sumné syāma vajrivaḥ || 12 || asmé tā́ ta indra santu satyā́hiṅsantīr upaspṛíṣaḥ | vidyā́ma yā́sām bhújo dhenūnā́ṃ ná vajrivaḥ || 13 || ahastā́ yád apádī várdhata kshā́ḥ ṣácībhir vedyā́nām | ṣúshṇam pári pradakshiṇíd viṣvā́yave ní ṣiṣnathaḥ || 14 || píbā-pibéd indra ṣūra sómam mā́ rishaṇyo vasavāna vásuḥ sán | utá trāyasva gṛiṇató maghóno maháṣ ca rāyó revátas kṛidhī naḥ || 15 || 8 ||

23.

Yájāmaha índraṃ vájradakshiṇaṃ hárīṇāṃ rathyàṃ ví-

22, 6 gmántā u⁰. kát-arthā. 7 bráhma út-yatam. yācāmahe á⁰. hán. 8 anyá-vrataḥ. tásya amitra-han vádhaḥ. 9 tvā́ -ūtāsaḥ. 10 vṛitra-hátye. yádi. nákshatra-ṣavasām. 11 makshú. te. dāná-apnasaḥ. ha. sayā́va-bhiḥ. 12 mā́ a⁰. asmé *iti* (13). te. 13 te. satyā́ á⁰ upa-spṛíṣaḥ. 14 pra-dakshiṇít viṣvá-āyave. 15 píbā — sómam II, 11, 11. kṛidhi. — 23, 1 yájāmahe. vájra -dakshiṇam. ví-vratānām.

vratānām | prá ṣmáṣru dódhuvad ūrdhváthā bhūd ví sénābhir dáyamāno ví rā́dhasā || 1 || hárī nv àsya yā́ váne vidé vásv índro maghaír maghávā vṛitrahā́ bhuvat | ṛibhúr vā́ja ṛibhukshā́ḥ patyate ṣávó 'va kshṇaumi dā́sasya nā́ma cit || 2 || yadā́ vájraṃ híraṇyam íd áthā ráthaṃ hárī yám asya váhato ví sūríbhiḥ | ā́ tishṭhati maghávā sánaṣruta índro vā́jasya dīrgháṣravasas pátiḥ || 3 || só cin nú vṛishṭír yūthyā̀ svā́ sácāñ índraḥ ṣmáṣrūṇi háritābhí prushṇute | áva veti sukshávaṃ suté mádhū́d íd dhūnoti vā́to yáthā vánam || 4 || yó vācā́ vívāco mṛidhrávācaḥ purū́ sahásrā́ṣivā jaghā́na | tát-tad íd àsya paúṅsyaṃ gṛiṇīmasi pitéva yás távishīṃ vāvṛidhé ṣávaḥ || 5 || stómaṃ ta indra vimadā́ ajījanann ápūrvyam purutámaṃ sudā́nave | vidmā́ hy àsya bhójanam inásya yád ā́ paṣúṃ ná gopā́ḥ karāmahe || 6 || mā́kir na enā́ sakhyā́ ví yaushus táva cendra vimadásya ca ṛísheḥ | vidmā́ hí te prámatiṃ deva jāmivád asmé te santu sakhyā́ ṣivā́ni || 7 || 9 ||

24.

Índra sómam imám piba mádhumantaṃ camū́ sutám | asmé rayíṃ ní dhāraya ví vo máde sahasríṇam purūvaso vívakshase || 1 || tvā́ṃ yajñébhir ukthaír úpa havyébhir īmahe | ṣácīpate ṣacīnāṃ ví vo máde ṣréshṭhaṃ no dhehi vā́ryaṃ vívakshase || 2 || yás pátir vā́ryāṇām ási radhrásya coditā́ | índra stotṛīṇā́m avitā́ ví vo máde dvishó naḥ pāhy áṅhaso vívakshase || 3 || yuvā́ṃ ṣakrā māyāvínā samīcī́ nír

23, 2 hárī *iti* (3) nú a°. vṛitra-hā́. ṣávaḥ áva. 3 átha. sána -ṣrutaḥ. dīrghá-ṣravasaḥ. 4 só *iti* cit. sácā. háritā a°. su -ksháyam. mádhu út. 5 ví-vācaḥ mṛidhrá-vācaḥ purú sahásrā á°. tát — gṛiṇīmasi 155, 4. pitā́-iva. vavṛidhé. 6 te. vi-madā́ḥ. su-dā́nave vidmá hí a°. 7 ca i° vi-madásya ca. vidmá. prá -matim. asmé *etc.* VII, 22, 9. — 24, 1 camū́ *iti*. a. r. n. dh. 30, 22. ví vo máde X, 21, 1. puruvaso *iti* puru-vaso. 2 ṣácī-pate. 4 samīcī́ *iti* sam-īcī́.

amanthatam | vimadéna yád ilitá násatya nirámanthatam || 4 || víṣve devá akripanta samicyór nishpátantyoḥ | násatyav abruvan deváḥ púnar á vahatad íti || 5 || mádhuman me paráyaṇam mádhumat púnar áyanam | tá no deva devátaya yuvám mádhumatas kritam || 6 || 10 ||

25.

Bhadráṃ no ápi vataya máno dáksham utá krátum | ádha te sakhyé ándhaso ví vo máde ráṇan gávo ná yávase vívakshase || 1 || hridispríṣas ta asate víṣveshu soma dhámasu | ádhā kámā imé máma ví vo máde ví tishṭhante vasūyávo vívakshase || 2 || utá vratáni soma te práhám minámi pakyā | ádha pitéva sūnáve ví vo máde mriḷá no abhí cid vadhád vívakshase || 3 || sám u prá yanti dhītáyaḥ sárgaso 'vatáñ iva | krátuṃ naḥ soma jīváse ví vo máde dhāráyā camasáñ iva vívakshase || 4 || táva tyé soma sáktibhir níkāmāso vy ṛìṇvire | grítsasya dhíras taváso ví vo máde vrajáṃ gómantam aṣvínaṃ vívakshase || 5 || 11 ||

paṣúṃ naḥ soma rakshasi purutrá víshṭhitaṃ jágat | samákriṇoshi jīváse ví vo máde víṣva sampáṣyan bhúvana vívakshase || 6 || tváṃ naḥ soma viṣváto gopá ádabhyo bhava | sédha rajann ápa srídho ví vo máde má no duḥṣáṅsa iṣata vívakshase || 7 || tváṃ naḥ soma sukrátur vayodhéyāya jágrihi | kshetravíttaro mánusho ví vo máde druhó naḥ pahy áṅhaso vívakshase || 8 || tváṃ no vritrahantaméndrasyendo ṣiváḥ sákha | yát sīṃ hávante samithé ví vo máde yúdhyamanas tokásatau vívakshase || 9 || ayáṃ

24, 4 vi-madéna. niḥ-ámanthatam. 5 sam-ieyóḥ niḥ-pátantyoḥ. 6 mádhu-mat. para-áyanam. a-áyanam. 25, 1 ádha (2). 2 hridi-spríṣaḥ te. vasu-yávaḥ. 3 prá a". ádha pita-iva. mriḷá. 4 dhāráya. 5 ni-kamāsaḥ vi ri° 6 vi-sthitam. sam-akriṇoshi. sam-páṣyan. 7 duḥ-ṣáṅsaḥ iṣata. 8 su-krátuḥ vayaḥ-dhéyāya. kshetravít-taraḥ. 9 vritrahan-tama índrasya indo *iti.* sam-ithé. toká-satau.

gha sá turó máda índrasya vardhata priyáḥ | ayáṃ kakshívato mahó ví vo máde matíṃ víprasya vardhayad vívakshase || 10 || ayáṃ vípraya daṣúshe vájañ iyarti gómataḥ | ayáṃ saptábhya á váraṃ ví vo máde prándháṃ ṣroṇáṃ ca tarishad vívakshase || 11 || 12 ||

26.

Prá hy ácha manishá sparhá yánti niyútaḥ | prá dasrá niyúdrathaḥ pūshá avishṭu máhinaḥ || 1 || yásya tyán mahitváṃ vatápyam ayáṃ jánaḥ | vípra á vañsad dhitíbhiṣ cíketa sushṭutīnám || 2 || sá veda sushṭutīnám índur ná pūshá vṛíshá | abhí psúraḥ prusháyati vrajáṃ na á prusháyati || 3 || mañsīmáhi tvá vayám asmákaṃ deva pūshan | matīnáṃ ca sádhanaṃ víprāṇāṃ cādhavám || 4 || prátyardhir yajñánām aṣvahayó ráthānām | ṛíshiḥ sá yó mánurhito víprasya yāvayatsakháḥ || 5 || 13 ||

adhíshamāṇāyāḥ pátiḥ ṣucáyāṣ ca ṣucásya ca | vasovayó 'vīnām á vásāñsi mármṛijat || 6 || inó vájānām pátir ináḥ pushṭīnáṃ sákha | prá ṣmáṣru haryató dūdhod ví vṛíthā yó ádābhyaḥ || 7 || á te ráthasya pūshann ajá dhúraṃ vavṛityuḥ | víṣvasyarthínaḥ sákhā sanojá ánapacyutaḥ || 8 || asmákam ūrjá rátham pūshá avishṭu máhinaḥ | bhúvad vájānāṃ vṛidhá imáṃ naḥ ṣṛiṇavad dhávam || 9 || 14 ||

27.

Ásat sú me jaritaḥ sábhivegó yát sunvaté yájamanaya

---

25. 11 prá a°. 26, 1 hí ácha manishāḥ sparhaḥ. ni-yútaḥ. niyut-rathaḥ pusha a°. 2 tyát su-stutīnām (3). 4 ca a-dhavám. 5 práti-ardhiḥ. aṣva-hayaḥ. mánuḥ-hitaḥ. yavayat-sakhāḥ. 6 a-dhishamāṇāyāḥ. vasaḥ-váyaḥ a°. 8 ajāḥ. viṣvasya a°. sanaḥ-jaḥ anapa-cyutaḥ. 9 pusha a°. hávam. 27, 1 jaritar *iti* sáḥ abhi-vegāḥ.

ṣíksham | ánāṣīrdām ahám asmi prahantā́ satyadhvṛ́tam vṛijināyántam ābhúm || 1 || yádíd ahám yudháye saṃnáyāny ádevayūn tanvā̀ ṣū́ṣujānān | amā́ te túmram vṛishabhám pacāni tīvrám sutám pañcadaṣám ní shiñcam || 2 || náhám tám veda yá íti brávīty ádevayūn samárane jaghanvā́n | yadā́vā́khyat samáraṇam ṛ́ghāvad ā́d íd dha me vṛishabhā́ prá bruvanti || 3 || yád ájñāteshu vṛijáneshv ā́sam víṣve sató maghávāno ma āsan | jinā́mi vét kshéma ā́ sántam ābhúm prá tám kshiṇām párvate pādagṛ́hya || 4 || ná vā́ u mā́m vṛijáne vārayante ná párvatāso yád ahám manasyé | máma svanā́t kṛidhukárṇo bhayāta evéd ánu dyū́n kiráṇaḥ sám ejāt || 5 || 15 ||

dárṣan nv átra ṣṛitapā́ñ anindrā́n bāhukshádaḥ ṣárave pátyamānān | ghṛ́ishum vā yé ninidúḥ sákhāyam ádhy ū nv èshu paváyo vavṛityuḥ || 6 || ábhūr v aúkshīr vy ù ā́yur ānad dárshan nú pū́rvo áparo nú darshat | dvé pavásté pári tám ná bhūto yó asyá pāré rájaso vivésha || 7 || gā́vo yávam práyutā aryó akshan tā́ apaṣyam sahágopāṣ cárantīḥ | hávā íd aryó abhítaḥ sám āyan kíyad āsu svápatiṣ chandayāte || 8 || sám yád váyam yavasā́do jánānām ahám yavā́da urvájre antáḥ | átrā yuktò 'vasātā́ram ichād átho áyuktam yunajad vavanvā́n || 9 || átréd u me mansase satyám uktám dvipā́c ca yác cátushpāt saṃsṛijā́ni | strībhír yó átra vṛ́ishaṇam pṛitanyā́d áyuddho asya ví bhajāni védaḥ || 10 || 16 ||

yásyānakshā́ duhitā́ jā́tv ā́sa kás tā́m vidvā́ñ abhí man-

27, 1 ánāṣīḥ-dām. pra-hantā́ satya-dhvṛítam vṛijina-yántam. 2 yádi ít. sam-náyāni. pañca-daṣám. siñcam. 3 ná a°. sam-árane. yadā́ ava-ákhyat sam-áraṇam. ha. 4 me. vā ít kshéme. pāda-gṛíhya. 5 vaí. kṛidhu-kárṇaḥ bhayāte evá ít. 6 nú. ṣṛita-pā́n. bāhu-kshádaḥ. um̐ iti nú e°. 7 ví um̐ iti. dárshat. dvé iti pavásté iti. 8 prá-yutāḥ. sahá-gopaḥ. svá-patiḥ. 9 yavasa-ádaḥ. yava-ádaḥ uru-ájre antár iti átra yuktáḥ ava-sātā́ram. átho iti. 10 átra ít. dvi-pā́t. yát cátuḥ-pat sam-sṛijā́ni. 11 yásya a°.

yāte andhám | kataró mením práti tám mucāte yá īṃ váhāte yá īṃ vā vareyā́t || 11 || kíyatī yóshā maryató vadhūyóḥ páriprītā pányasā vā́ryeṇa | bhadrā́ vadhū́r bhavati yát supéṣāḥ svayáṃ sā́ mitráṃ vanute jáne cit || 12 || pattó jagā́ra pratyáñcam atti ṣīrshṇā́ ṣíraḥ práti dadhau várūtham | ásīna ūrdhvā́m upási kshiṇāti nyàññ uttānā́m ánv eti bhū́mim || 13 || bṛihánn achāyó apalāṣó árvā tasthaú mātā́ víshito atti gárbhaḥ | anyásyā vatsáṃ rihatī́ mimāya káyā bhuvā́ ní dadhe dhenúr ū́dhaḥ || 14 || saptá vīrā́so adharā́d úd āyann ashṭóttarā́ttāt sám ajagmiran té | náva paṣcā́tāt sthivimánta āyan dáṣa prā́k sā́nu ví tiranty áṣnaḥ || 15 || 17 ||

daṣānā́m ékaṃ kapiláṃ samānáṃ táṃ hinvanti krátave páryāya | gárbham mātā́ súdhitaṃ vakshánāsv ávenantaṃ tusháyantī bibharti || 16 || pívānam meshám apacanta vīrā́ nyùptā akshā́ ánu dīvá āsan | dvā́ dhánum bṛihatím apsv àntáḥ pavítravantā carataḥ punántā || 17 || ví kroṣanā́so víshvañca āyan pácāti némo nahí pákshad ardháḥ | ayám me deváḥ savitā́ tád āha drvànna íd vanavat sarpírannaḥ || 18 || ápaṣyaṃ grā́maṃ váhamānam ārā́d acakráyā svadháyā vártamānam | síshakty aryáḥ prá yugā́ jánānāṃ sadyáḥ ṣiṣnā́ praminānó návīyān || 19 || etaú me gā́vau pramarásya yuktaú mó shú prá sedhīr múhur ín mamandhi | ā́paṣ cid asya ví naṣanty árthaṃ sū́raṣ ca marká úparo babhūvā́n || 20 || 18 ||

ayáṃ yó vájraḥ purudhā́ vívṛitto 'váḥ sū́ryasya bṛihatáḥ púrīshāt | ṣráva íd enā́ paró anyád asti tád avyathí jarimā́ṇas taranti || 21 || vṛikshé-vṛikshe níyatā mīmayad

---

27, 11 vare-yā́t. 12 pári-prītā. su-péṣāḥ. 14 ví-sitaḥ. anyásyā — ū́dhaḥ III, 55, 13. 15 ashṭá uº. 16 sú-dhitam. 17 vīrā́ḥ ní-uptāḥ. dīvé. ap-sú antár *iti*. 18 drú-annaḥ. sarpíḥ-annaḥ. 19 sísakti. pra-minānáḥ. 20 pra-marásya. mó *iti*, sú. ít. 21 ví-vṛittaḥ. 22 ní-yatā.

gaús táto váyaḥ prá patan purushádaḥ | áthedáṃ víṣvam bhúvanam bhayata índrāya sunvád ríshaye ca ṣikshat || 22 || devánām máne prathamá atishṭhan kṛintátrad esham úpara úd āyan | tráyas tapanti prithivím anūpá dvá bṛíbukaṃ vahataḥ púrīsham || 23 || sá te jīvátur utá tásya viddhi má smaitādṛíg ápa gūhaḥ samaryé | avíḥ svàḥ kṛiṇuté gúhate busáṃ sá pādúr asya nirṇíjo ná mucyate || 24 || 19 ||

28.

Víṣvo hy ànyó arír ajagáma mámé́d áha ṣváṣuro ná jagama | jakshīyád dhāná utá sómam papīyat svàṣitaḥ púnar ástaṃ jagāyāt || 1 || sá róruvad vṛishabhás tigmáṣṛingo várshman tasthau várimann á prithivyáḥ | víṣveshv enaṃ vṛijáneshu pāmi yó me kukshí sutásomaḥ prināti || 2 || ádriṇa te mandína indra túyān sunvánti sómān píbasi tvám eshām | pácanti te vṛishabháñ átsi téshām prikshéṇa yán maghavan hūyámānaḥ || 3 || idáṃ sú me jaritar á cikiddhi pratīpáṃ ṣápaṃ nadyò vahanti | lopāśáḥ siṅhám pratyáñcam atsāḥ kroshṭá varāháṃ nír atakta kákshāt || 4 || kathá ta etád ahám á ciketaṃ grítsasya pákas taváso manīsháṃ | tváṃ no vidváñ ṛituthá ví voco yám árdhaṃ te maghavan kshemyá dhúḥ || 5 || evá hí máṃ tavásaṃ vardháyanti diváṣ cin me bṛihatá úttarā dhúḥ | purú sahásra ní ṣiṣāmi sākám aṣatrúṃ hí ma jánitā jajána || 6 || 20 ||

evá hí mám tavásaṃ jajñúr ugráṃ kárman-karman vṛíshaṇam indra deváḥ | vádhīṃ vṛitráṃ vájreṇa mandasānó 'pa vrajám mahiná daṣúshe vam || 7 || devása ayan para-

---

27, 22 purusha-ádaḥ átha i°. bhayate. 23 anupáḥ. 24 sma e°. sa-maryé. svàr *iti* svàḥ. niḥ-nijaḥ. — 28, 1 hí a°. a-jagáma máma ít. ná á. sú-áṣitaḥ. 2 tigmá-ṣringaḥ. kukshi *iti* sutá-somaḥ. 3 yát. 4 prati-ipám. atsār *iti*. 5 te. 6 evá. cit. purú. 7 ápa.

ṣúñr abibhran vánā vṛiṣcánto abhí viḍbhír āyan | ní sudrvàṃ dádhato vakshánāsu yátrā kṛ́pīṭam ánu tád dahanti || 8 || ṣaṣáḥ kshurám pratyáñcaṃ jagārádriṃ logéna vy àbhedam ārā́t | bṛihántaṃ cid ṛihaté randhayāni váyad vatsó vṛishabháṃ ṣū́ṣuvānaḥ || 9 || suparṇá itthā́ nakhám ā́ sishāyā́varuddhaḥ paripádaṃ ná siṅháḥ | niruddháṣ cin mahishás tarshyā́vān godhā́ tásmā ayáthaṃ karshad etát || 10 || tébhyo godhā́ ayáthaṃ karshad etád yé brahmáṇaḥ pratipíyanty ánnaiḥ | simá ukshṇò 'vasṛishṭā́ñ adanti svayám bálāni tanvàḥ ṣṛiṇānā́ḥ || 11 || eté ṣámībhiḥ suṣámī abhūvan yé hinviré tanvàḥ sóma ukthaíḥ | nṛivád vádann úpa no māhi vā́jān diví ṣrávo dadhishe nā́ma vīrā́ḥ || 12 || 21 ||

29.

Váne ná vā yó ny àdhāyi cākáñ chúcir vāṃ stómo bhuraṇāv ajīgaḥ | yásyéd índraḥ purudíneshu hótā nṛiṇā́ṃ náryo nṛ́tamaḥ kshapā́vān || 1 || prá te asyā́ ushásaḥ prā́parasyā nṛitaú syāma nṛ́tamasya nṛiṇā́m | ánu triṣókaḥ ṣatám ávahan nṝ́n kútsena rátho yó ásat sasavā́n || 2 || kás te máda indra rántyo bhūd dúro gíro abhy ùgró ví dhāva | kád vā́ho arvā́g úpa mā manīshā́ ā́ tvā ṣakyām upamā́ṃ rā́dho ánnaiḥ || 3 || kád u dyumnám indra tvā́vato nṝ́n káyā dhiyā́ karase kán na ā́gan | mitró ná satyá urugāya bhṛityā́ ánne samasya yád ásan manīshā́ḥ || 4 || préraya sū́ro ártham ná pārám yé asya kā́maṃ janidhā́ iva gmán | gíraṣ ca yé te tuvijāta pūrvī́r nára indra pratiṣíkshanty ánnaiḥ || 5 || 22 ||

28, 8 su-drvàm. yátra. 9 jagāra á°. ví a°. 10 su-parṇáḥ. sisaya áva-ruddhaḥ. pari-pádam. ni-ruddháḥ cit. tásmai. 11 go-dhā́ḥ. prati-piyanti. ukshṇáḥ ava-sṛishṭā́n. 12 su-ṣámi a°. sóme. 29, 1 ní a°. ṣúciḥ. ajigar *iti* yásya ít. puru-díneshu. 2 prá áparasyaḥ. tri-ṣókaḥ. ā avahat. 3 abhí u°. manisha. upa-mā́m. kā́t. ā a°. uru-gāya bhṛityaí. 5 prá i°. janidhā́ḥ-iva. tuvi-jata. prati-ṣíkshanti.

mátre nú te súmite indra pūrví dyaúr majmánā prithiví kā́vyena | várāya te ghṛitávantaḥ sutā́saḥ svā́dman bhavantu pītáye mádhūni || 6 || ā́ mádhvo asmā asicann ámatram índrāya pūrṇám̐ sá hí satyárādhāḥ | sá vāvṛidhe várimann ā́ prithivyā́ abhí krátvā náryaḥ paúṅsyaiṣ ca || 7 || vy ā̀naḷ índraḥ pṛítanāḥ svójā ā́smai yatante sakhyā́ya pūrvíḥ | ā́ smā rátham̐ ná pṛítanāsu tishṭha yám bhadráyā sumatyā́ codáyāse || 8 || 23 ||

Dvitīyo 'nuvākaḥ.

30.

Prá devatrā́ bráhmaṇe gātúr etv apó áchā mánaso ná práyukti | mahím mitrásya váruṇasya dhāsím prithujráyase rīradhā suvṛiktím || 1 || ádhvaryavo havíshmanto hí bhūtā́ chāpá itoṣatír uṣantaḥ | áva yā́ṣ cáshṭe aruṇáḥ suparṇás tám ā́syadhvam ūrmím adyā́ suhastāḥ || 2 || ádhvaryavo 'pá itā samudrám apā́m̐ nápātam̐ havíshā yajadhvam | sá vo dadad ūrmím adyā́ súpūtam̐ tásmai sómam mádhumantam̐ sunota || 3 || yó anidhmó dídayad apsv àntár yám̐ víprāsa íḷate adhvaréshu | ápām̐ napān mádhumatīr apó dā yábhir índro vāvṛidhé vīryā̀ya || 4 || yábhiḥ sómo módate hárshate ca kalyāṇíbhir yuvatíbhir ná máryaḥ | tá adhvaryo apó áchā párehi yád āsiñcā́ óshadhībhiḥ punītāt || 5 || 24 ||

evéd yū́ne yuvatáyo namanta yád īm uṣánn uṣatír éty ácha | sám̐ jānate mánasā sám̐ cikitre 'dhvaryávo dhisháṇā́paṣ ca devíḥ || 6 || yó vo vṛitábhyo ákriṇod u lokám̐ yó vo mahyā́ abhíṣaster ámuñcat | tásmā índrāya mádhu-

29, 6 mā́tre *iti.* súmite *iti* sú-mite. pūrví *iti.* 7 asmai. satyá-rādhāḥ. vavṛidhe. 8 ví ā°. su-ójāḥ ā́ a°. sma. su-matyā́. — 30, 1 ácha. prá-yukti prithu-jráyase rīradha su-vṛiktím. 2 bhutá ácha a° ita u°. su-parṇáḥ. ā́ a°. adyá su-hastāḥ. 3 ita. adyá sú-putam. 4 ap-sú a°. napat. daḥ. vavṛidhé. 5 adhvaryo *iti.* ácha párā ihi. ā-siñcáḥ. 6 evá ít. dhisháṇā á°. 7 abhí -ṣasteḥ. tásmai.

mantam ūrmím̐ devamā́danam prá hiṇotanāpaḥ || 7 || prā́smai hinota mádhumantam ūrmím̐ gárbho yó vaḥ sindhavo mádhva útsaḥ | ghṛitápṛishṭham ī́ḍyam adhvaréshv ā́po revatīḥ ṣriṇutā́ hávam me || 8 || tám̐ sindhavo matsarám indrapā́nam ūrmím prá heta yá ubhé íyarti | madacyútam auṣānám̐ nabhojā́m pári tritántum̐ vicárantam útsam || 9 || āvárvṛitatīr ádha nú dvidhā́rā goshuyúdho ná niyavám̐ cárantīḥ | ṛíshe jánitrīr bhúvanasya pátnīr apó vandasva savṛídhaḥ sáyonīḥ || 10 || 25 ||

hinótā no adhvarám̐ devayajyā́ hinóta bráhma sanáye dhánānām | ṛitásya yóge ví shyadhvam ū́dhaḥ ṣrushṭīvárīr bhūtanāsmábhyam āpaḥ || 11 || ā́po revatīḥ ksháyathā hí vásvaḥ krátum̐ ca bhadrám bibhṛithāmṛítam̐ ca | rāyáṣ ca sthá svapatyásya pátnīḥ sárasvatī tád gṛiṇaté váyo dhāt || 12 || práti yád ā́po ádṛiṣram āyatī́r ghṛitám páyāṅsi bíbhratīr mádhūni | adhvaryúbhir mánasā saṃvidāná índrāya sómam̐ súshutam bhárantīḥ || 13 || émā́ agman revátīr jīvádhanyā ádhvaryavaḥ sādáyatā sakhāyaḥ | ní barhíshi dhattana somyāso 'pā́m̐ náptrā saṃvidānā́sa enāḥ || 14 || ā́gmann ápa uṣatī́r barhír édám̐ ny àdhvaré asadan devayántīḥ | ádhvaryavaḥ sunuténdrāya sómam ábhūd u vaḥ suṣákā devayajyā́ || 15 || 26 ||

31.

Ā́ no devā́nām úpa vetu ṣáṅso víṣvebhis turaír ávase yájatraḥ | tébhir vayám̐ sushakhā́yo bhavema táranto víṣvā

30, 7 deva-mā́danam prá hiṇotana ā°. 8 prá a°. ghṛitá-pṛishṭham. ṣriṇutá. 9 indra-pā́nam. ubhé *iti*. mada-cyútam. nabhaḥ-jā́m. tri-tántum vi-cárantam. 10 ā-várvṛitatīḥ. dvi-dhā́rāḥ goshu-yúdhaḥ. ni-yavám. sa-vṛídhaḥ sá-yonīḥ. 11 hinóta. deva-yajyā́ (15). syadhvam. bhūtana a°. 12 ksháyatha. bibhṛithá a°. su-apatyásya. 13 ā-yatīḥ. sam-vidānā́ḥ. sú-sutam. 14 ā́ imā́ḥ. jīvá-dhanyāḥ. sādáyata. sam-vidānā́saḥ. 15 ā́ a°. ā́ idám ní a°. sunutá í°. su-ṣákā. — 31, 1 su-sakhā́yaḥ.

duritá syāma || 1 || pári cin márto drávinam mamanyād ṛitásya pathá námasā́ vivāset | utá svéna krátunā sám vadeta ṣréyāṅsam dáksham mánasā jagṛibhyāt || 2 || ádhāyi dhītír ásasṛigram áṅṣās tīrthé ná dasmám úpa yanty úmāḥ | abhy ànaṣma suvitásya ṣūshám návedaso amṛítānām abhūma || 3 || nítyaṣ cākanyāt svápatir dámūnā yásmā u deváḥ savitá jajána | bhágo vā góbhir aryamém anajyāt só asmai cárus chadayad utá syāt || 4 || iyám sá bhūyā ushásām iva kshá yád dha kshumántaḥ ṣávasā samáyan | asyá stutím jaritúr bhíkshamāṇā á naḥ ṣagmása úpa yantu vájāḥ || 5 || 27 ||

asyéd eshá sumatíḥ paprathānábhavat pūrvyá bhúmanā gaúḥ | asyá sánīḷā ásurasya yónau samāná á bhárane bíbhramāṇāḥ || 6 || kím svid vánam ká u sá vṛikshá āsa yáto dyávāpṛithiví nishṭatakshúḥ | saṃtasthāné ajáre itáūtī áhāni pūrvír usháso jaranta || 7 || naitávad ená paró anyád asty ukshá sá dyávāpṛithiví bibharti | tvácam pavítram kṛiṇuta svadhávān yád īm súryam ná haríto váhanti || 8 || stegó ná kshám áty eti pṛithvím míham ná váto ví ha vāti bhúma | mitró yátra váruṇo ajyámāno 'gnír váne ná vy áṣṛishṭa ṣókam || 9 || starír yát sūta sadyó ajyámānā vyáthir avyathíḥ kṛiṇuta svágopā | putró yát púrvaḥ pitrór jánishṭa ṣamyám gaúr jagāra yád dha pṛichán || 10 || utá káṇvam nṛishádaḥ putrám āhur utá ṣyāvó dhánam ádatta vājí | prá kṛishṇáya rúṣad apinvatódhar ṛitám átra nákir asmā apipet || 11 || 28 ||

32.

Prá sú gmántā dhiyasānásya sakshánị varébhir varáñ

31, 1 duḥ-itá. 2 cit. námasā á. 3 abhí āº. 4 svá-patiḥ dámunāḥ yásmai. aryamá ím. 5 ksháḥ. ha sam-áyan. 6 asyá ít. su-matíḥ paprathāná áº. sá-nīḷaḥ. samāné. 7 dyávapṛithiví *iti* (8) niḥ-tatakshúḥ saṃtasthāné *iti* sam-tasthāné ajáre *iti* itáuti itītáḥ-uti. 8 ná eº. ví. 10 svá-gopa. ha. 11 nṛi-sádaḥ. á aº. apinvata údhaḥ. asmai.

abhí shú prasī́dataḥ | asmā́kam índra ubháyaṃ jujoshati yát somyásyā́ndhaso búbodhati || 1 || vī̀ndra yāsi divyā́ni rocanā́ ví pā́rthivāni rájasā purushṭuta | yé tvā váhanti múhur adhvarā́ñ úpa té sú vanvantu vagyanā́ñ arādhásaḥ || 2 || tád ín me chantsat vápusho vápushṭaram putró yáj jā́nam pitrór adhī́yati | jāyā́ pátiṃ vahati vagnúnā sumát puṅsá íd bhadró vahatúḥ párishkṛitaḥ || 3 || tád ít sadhástham abhí cā́ru dīdhaya gā́vo yác chā́san vahatúṃ ná dhenávaḥ | mātā́ yán mántur yūthásya pūrvyā́bhí vāṇásya saptádhātur íj jánaḥ || 4 || prá vó 'chā ririce devayúsh padám éko rudrébhir yāti turváṇiḥ | jarā́ vā yéshv amṛíteshu dāváne pári va ū́mebhyaḥ siñcatā mádhu || 5 || 29 ||

nidhīyámānam ápagūḷham apsú prá me devā́nāṃ vratapā́ uvāca | índro vidvā́ñ ánu hí tvā cacáksha ténāhám agne ánuṣishṭa ā́gām || 6 || ákshetravit kshetravídaṃ hy áprāṭ sá praíti kshetravídā́nuṣishṭaḥ | etád vaí bhadrám anuṣā́sanasyotá srutíṃ vindaty añjasī́nām || 7 || adyéd u prā́ṇīd ámamann imā́hā́pīvṛito adhayan mātúr ū́dhaḥ | ém enam āpa jarimā́ yúvānam áheḷan vásuḥ sumánā babhūva || 8 || etā́ni bhadrā́ kalaṣa kriyāma kúruṣravaṇa dádato maghā́ni | dāná íd vo maghavānaḥ só astv ayáṃ ca sómo hṛidí yám bíbharmi || 9 || 30 ||

Saptamo 'dhyāyaḥ.

33.

Prá mā yuyujre prayújo jánānāṃ váhāmi sma pūshá-

32, 1 sú pra-sī́dataḥ. somyásya á°. 2 ví i°. puru-stuta. 3 ít. yát. adhi-íyati. pári-kṛitaḥ. 4 sadhá-stham. yát ṣ°. yát. pūrvyā́ a°. saptá-dhātuḥ ít. 5 vaḥ ácha. deva-yúḥ. síñcata. 6 ni-dhīyámānam ápa-gūḷham. prá — ā́gām V, 2, 8. 7 ákshetra-vít kshetra-vídam hí. prá eti kshetra-vídā ánu-ṣishṭaḥ. anu-ṣā́sanasya utá. 8 adyá ít. prá ānīt. imā́ áhā ápi-vṛitaḥ adhayat. ā́ īm. su-mánāḥ. 9 kúru-ṣravaṇa. — 33, 1 pra-yújaḥ.

ṇam ántareṇa | víṣve devā́so ádha mā́m arakshan duḥṣā́sur ā́gād íti ghósha āsīt || 1 || sám mā tapanty abhítaḥ sapátnīr iva párṣavaḥ | ní bādhate ámatir nagnátā jásur vér ná vevīyate matíḥ || 2 || mū́sho ná ṣiṣnā́ vy àdanti mādhyà stotā́raṃ te ṣatakrato | sakṛít sú no maghavann indra mṛiḷayā́dhā pitéva no bhava || 3 || kuruṣrávaṇam āvṛiṇi rā́jānaṃ trā́sadasyavam | máṅhishṭhaṃ vāghátām ṛíshiḥ || 4 || yásya mā haríto ráthe tisró váhanti sādhuyā́ | stávai sahásradakshiṇe || 5 || 1 ||

yásya prásvādaso gíra upamáṣravasaḥ pitúḥ | kshétraṃ ná raṇvám ūcúshe || 6 || ádhi putropamaṣravo nápān mitrātither ihi | pitúsh ṭe asmi vanditā́ || 7 || yád ī́ṣīyāmṛ́tānām utá vā mártyānām | jī́ved ín maghávā máma || 8 || ná devā́nām áti vratáṃ ṣatā́tmā caná jīvati | táthā yujā́ ví vāvṛite || 9 || 2 ||

34.

Prāvepā́ mā bṛiható mādayanti pravātejā́ íriṇe várvṛitānāḥ | sómasyeva maujavatásya bhakshó vibhī́dako jā́gṛivir máhyam achān || 1 || ná mā mimetha ná jihīḷa eshā́ ṣivā́ sákhibhya utá máhyam āsīt | akshásyāhám ekaparásya hetór ánuvratām ápa jāyā́m arodham || 2 || dvéshṭi ṣvaṣrū́r ápa jāyā́ ruṇaddhi ná nāthitó vindate marḍitā́ram | áṣvasyeva járato vásnyasya nā́hám vindāmi kitavásya bhógam || 3 || anyé jāyā́m pári mṛiṣanty asya yásyā́gṛidhad védane vājy àkshàḥ | pitā́ matā́ bhrā́tara enam āhur ná jānīmo ná-

---

33, 1 duḥ-ṣā́suḥ ā́ a°. 2 sám — párṣavaḥ 105, 8. 3 mū́sho — ṣatakrato 105, 8. mṛiḷaya ádha pitā-iva. 4 kuru-ṣrávaṇam avṛiṇi. 5 sahásra-dakshiṇe. 6 prá-svadasaḥ. upamá-ṣravasaḥ. 7 putra upama-ṣravaḥ nápāt mitra-atitheḥ. pitúḥ te. 8 iṣīya a°. ít. 9 ṣatá-ātmā. vavṛite. — 34, 1 prāvepā́ḥ. pravāte-jā́ḥ. sómasya -iva. vi-bhīdakaḥ. 2 jihīḷe. akshásya a° eka-parásya. ánu-vratām. 3 áṣvasya-iva. nā́ a°. 4 yásya á°. vājī́ a°. náyata.

yatā baddhám etám || 4 || yád ādī́dhye ná davishāṇy ebhiḥ parāyádbhyó 'va hīye sákhibhyaḥ | nyùptāṣ ca babhrávo vā́cam ákratañ émī́d eshāṃ nishkṛitáṃ jāríṇīva || 5 || 3 ||

sabhā́m eti kitaváḥ prichámāno jeshyā́míti tanvā̀ ṣū́ṣujānaḥ | akshā́so asya ví tiranti kā́mam pratidī́vne dádhata ā́ kṛitā́ni || 6 || akshā́sa íd aṅkuṣíno nitodíno nikṛítvānas tápanās tāpayishṇávaḥ | kumārádeshṇā jáyataḥ punarháṇo mádhvā sámpṛiktāḥ kitavásya barháṇā || 7 || tripañcāṣáḥ krīḷati vrā́ta eshāṃ devá iva savitā́ satyádharmā | ugrásya cin manyáve nā́ namante rā́jā cid ebhyo náma ít kṛiṇoti || 8 || nīcā́ vartanta upári sphuranty ahastā́so hástavantaṃ sahante | divyā́ áṅgārā íriṇe nyùptāḥ ṣītā́ḥ sánto hṛídayaṃ nír dahanti || 9 || jāyā́ tapyate kitavásya hīnā́ mātā́ putrásya cárataḥ kvà svit | ṛiṇāvā́ bíbhyad dhánam ichámāno 'nyéshām ástam úpa náktam eti || 10 || 4 ||

stríyaṃ dṛishṭvā́ya kitaváṃ tatāpānyéshāṃ jāyā́ṃ súkṛitaṃ ca yónim | pūrvāhṇé áṣvān yuyujé hí babhrū́n só agnér ánte vṛishaláḥ papāda || 11 || yó vaḥ senānī́r maható gaṇásya rā́jā vrā́tasya prathamó babhū́va | tásmai kṛiṇomi ná dhánā ruṇadhmi dáṣāhám prā́cīs tád ṛitáṃ vadāmi || 12 || akshaír mā́ dīvyaḥ kṛishím ít kṛishasva vitté ramasva bahú mányamānaḥ | tátra gā́vaḥ kitava tátra jāyā́ tán me ví cashṭe savitā́yám aryáḥ || 13 || mitráṃ kṛiṇudhvaṃ khálu mṛiḷátā no mā́ no ghoréṇa caratābhí dhṛishṇú | ní vo nú manyúr viṣatām árātir anyó babhrūṇā́m prásitau nv àstu || 14 || 5 ||

34, 5 ā-dīdhye. parāyát-bhyaḥ áva. ní-uptāḥ (9). ákrata émi ít. niḥ-kṛitám jāríṇī-iva. 6 jeshyā́mi íti. prati-dī́vne. 7 ni-todínaḥ ni-kṛítvānaḥ. kumārá-deshṇāḥ. punaḥ-hánaḥ. sám-pṛiktāḥ. 8 tri-pañcāṣáḥ. satyá-dharmā. cit. ná. 9 vartante. 10 ṛiṇa-vā́. 11 tatāpa a°. sú-kṛitam. 12 senā-níḥ. dáṣa a°. 13 tát. savitā́ a°. 14 mṛiḷáta. carata a°. prá-sitau nú a°.

35.

Ábudhram u tyá índravanto agnáyo jyótir bháranta usháso vyùshṭishu | mahī́ dyā́vāpṛithivī́ cetatām ápo 'dyā́ devā́nām áva ā́ vṛiṇīmahe || 1 || divásprithivyór áva ā́ vṛiṇīmahe mātṛī́n síndhūn párvatāñ charyaṇā́vataḥ | anāgāstvám sū́ryam ushā́sam īmahe bhadrám sómaḥ suvānó adyā́ kṛiṇotu naḥ || 2 || dyā́vā no adyá pṛithivī́ ánāgaso mahī́ trāyetām suvitā́ya mātárā | ushā́ ucchánty ápa bādhatām aghám svasty àgním samidhānám īmahe || 3 || iyám na usrā́ prathamā́ sudevyàm revát saníbhyo revátī vy ùchatu | āré manyúm durvidátrasya dhīmahi svasty àgním samidhānám īmahe || 4 || prá yā́ḥ sísrate sū́ryasya raṣmíbhir jyótir bhárantīr usháso vyùshṭishu | bhadrā́ no adyá ṣrávase vy ùchata svasty àgním samidhānám īmahe || 5 || 6 ||

anamīvā́ ushása ā́ carantu na úd agnáyo jihatām jyótishā bṛihát | ā́yukshātām aṣvínā tū́tujim rátham svasty àgním samidhānám īmahe || 6 || ṣréshṭham no adyá savitar várenyam bhāgám ā́ suva sá hí ratnadhā́ ási | rāyó jánitrīm dhisháṇām úpa bruve svasty àgním samidhānám īmahe || 7 || pípartu mā tád ṛitásya pravā́canam devā́nām yán manushyā̀ ámanmahi | víṣvā íd usrā́ spáḷ úd eti sū́ryaḥ svasty àgním samidhānám īmahe || 8 || adveshó adyá barhísha stárīmaṇi grā́vṇām yóge mánmanaḥ sā́dha īmahe | ādityā́nām ṣármaṇi sthā́ bhuraṇyasi svasty àgním samidhānám īmahe || 9 || ā́ no barhíḥ sadhamā́de bṛihád diví devā́ñ īḷe sādáyā

35, 1 tyé. ví-ushṭishu mahī́ *iti* dyā́vāpṛithivī́ *iti*. adyá. 2 diváḥpṛithivyóḥ. ṣaryaṇā́-vataḥ. ushásam. adyá. 3 pṛithivī́ *iti*. mahī́ *iti*. uchántī. svastí aº sam-idhānám. 4 su-devyàm. ví uº. duḥ-vidátrasya. 5 ví-ushṭishu bhadrā́ḥ. ví uº. 6 áyukshātām. 7 ratna-dhā́ḥ. 8 pra-vā́canam. yát. usrā́ḥ. 9 barhíshaḥ. sā́dhe. sthā́ḥ. 10 sadha-mā́de. sādáya.

saptá hótṛīn | índram mitrám̐ váruṇam̐ sātáye bhágam̐ svasty àgním̐ samidhānám īmahe || 10 || 7 ||

tá ādityā ā́ gatā sarvátātaye vṛidhé no yajñám avatā sajoshasaḥ | bṛíhaspátim pūsháṇam aṣvínā bhágam̐ svasty àgním̐ samidhānám īmahe || 11 || tán no devā yachata supravācanám̐ chardír ādityāḥ subháram̐ nṛipā́yyam | páṣve tokā́ya tánayāya jīváse svasty àgním̐ samidhānám īmahe || 12 || víṣve adyá marúto víṣva ūtī́ víṣve bhavantv agnáyaḥ sámiddhāḥ | víṣve no devā́ ávasā́ gamantu víṣvam astu dráviṇam̐ vā́jo asmé || 13 || yám̐ devāsó 'vatha vā́jasātau yám̐ trā́yadhve yám pipṛitháty áṅhaḥ | yó vo gopīthé ná bhayásya véda té syāma devávītaye turāsaḥ || 14 | 8 ||

36.

Ushā́sānáktā bṛihatī́ supéṣasā dyā́vākshā́mā váruṇo mitró aryamā́ | índram̐ huve marútaḥ párvatāñ apá ādityā́n dyā́vāpṛithivī́ apáḥ svàḥ || 1 || dyaúṣ ca naḥ pṛithivī́ ca prácetasa ṛitā́varī rakshatām áṅhaso risháḥ | mā́ durvidátrā nírṛitir na īṣata tád devā́nām ávo adyā́ vṛiṇīmahe || 2 || víṣvasmān no áditiḥ pātv áṅhaso mātā́ mitrásya váruṇasya revátaḥ | svàrvaj jyótir avṛikám̐ naṣīmahi tád devā́nām — || 3 || grā́vā vádann ápa rákshāṅsi sedhatu dushvápnyam̐ nírṛitim̐ víṣvam atríṇam | ādityám̐ ṣárma marútām aṣīmahi tád devā́nām — || 4 || éndro barhíḥ sī́datu pínvatām íḷā bṛíhaspátiḥ sā́mabhir ṛikvó arcatu | supraketám̐ jīváse mánma dhīmahi tád devā́nām — || 5 || 9 ||

35, 10 í. m. v. 106, 1. tá — sarvátātaye 106, 2. avata sa-joshasaḥ. 12 tát. devāḥ. su-pravācanám. su-bháram nṛi-pā́yyam. 13 víṣve ū°. sám-iddhāḥ. ávasā ā́. asmé *iti*. 14 devāsaḥ á° vā́ja-sātau. pipṛithá áti. go-pīthé. devá-vītaye. — 36, 1 ushásānáktā bṛihatī́ *iti* su-péṣasā. dyā́vāpṛithivī́ *iti*. svàr *iti* svàḥ. 2 prá-cetasā ṛitā́varī *ity* ṛitá-varī. duḥ-vidátrā níḥ-ṛitiḥ. adyá. 3 víṣva-smāt. svàḥ-vat. 4 duḥ-svápnyam níḥ-ṛitim. 5 ā́ í°. su-praketám.

divispṛíṣaṃ yajñám asmā́kam aṣvinā jīrā́dhvaraṃ kriṇutaṃ sumnám ishṭáye | prācī́naraṣmim ā́hutaṃ ghṛiténa tád devā́nām — || 6 || úpa hvaye suhávam mā́rutaṃ gaṇám pāvakám ṛishváṃ sakhyā́ya ṣambhúvam | rāyás póshaṃ sauṣravasā́ya dhīmahi tád devā́nām — || 7 || apā́m péruṃ jīvádhanyam bharāmahe devāvyàṃ suhávam adhvaraṣríyam | suraṣmíṃ sómam indriyáṃ yamīmahi tád devā́nām — || 8 || sanéma tát susanítā sanítvabhir vayáṃ jīvā́ jīváputrā ánāgasaḥ | brahmadvísho víshvag éno bhareratа tád devā́nām — || 9 || yé sthā́ mánor yajñíyās té ṣṛiṇotana yád vo devā ímahe tád dadātana | jaítraṃ krátuṃ rayimád vīrávad yáṣas tád devā́nām — || 10 || 10 ||

mahád adyá mahatā́m ā́ vṛiṇīmahé 'vo devā́nām bṛihatā́m anarvā́ṇām | yáthā vásu vīrájātaṃ náṣāmahai tád devā́nām — || 11 || mahó agnéḥ samidhānásya ṣármaṇy ánāgā mitré váruṇe svastáye | ṣréshṭhe syāma savitúḥ sávīmani tád devā́nām — || 12 || yé savitúḥ satyásavasya víṣve mitrásya vraté váruṇasya deváḥ | té saúbhagaṃ vīrávad gómad ápno dádhātana dráviṇaṃ citrám asmé || 13 || savitā́ paṣcā́tāt savitā́ purástāt savitóttarā́ttāt savitā́dharā́ttāt | savitā́ naḥ suvatu sarvátātiṃ savitā́ no rāsatāṃ dīrghám áyuḥ || 14 || 11 ||

37.

Námo mitrásya váruṇasya cákshase mahó deváya tád ṛitáṃ saparyata | dūredṛíṣe devájātaya ketáve divás putrā́ya sū́ryāya ṣaṅsata || 1 || sá mā satyóktiḥ pári pātu viṣváto

36, 6 divi-spṛíṣam. jīrá-adhvaram. prācī́na-raṣmim ā́-hutam. 7 su-hávam (8). ṣam-bhúvam. 8 jīvá-dhanyam. deva-avyàm. adhvara-ṣríyam su-raṣmím. 9 su-sanítā. jīváḥ jīvá-putrāḥ. brahma-dvíshaḥ. 10 sthá. 11 vṛiṇīmahe á⁰. vīrá-jātam. 12 sam-idhā́nasya. ánāgaḥ. 13 satyá-savasya. asmé *iti*. 14 savitā́ u⁰ savitá a⁰. — 37, 1 dure-dṛíṣe devá-jātāya. 2 satyá-uktiḥ.

dyā́vā ca yátra tatánann áhāni ca | víṣvam anyán ní viṣate yád éjati viṣvā́hā́po viṣvā́hód eti sū́ryaḥ || 2 || ná te ádevaḥ pradívo ní vāsate yád etaṣébhiḥ pataraí ratharyási | prācī́nam anyád ánu vartate rája úd anyéna jyótishā yāsi sūrya || 3 || yéna sūrya jyótishā bā́dhase támo jágac ca víṣvam udiyárshi bhānúnā | ténāsmád víṣvām ánirām ánāhutim ápā́mīvām ápa dushvápnyaṃ suva || 4 || víṣvasya hí préshito rákshasi vratám áheḷayann uccárasi svadhā́ ánu | yád adyá tvā sūryopabrávāmahai táṃ no devā́ ánu maṅsīrata krátum || 5 || táṃ no dyā́vāpṛithiví tán na ā́pa índraḥ ṣriṇvantu marúto hávaṃ vácaḥ | mā́ ṣū́ne bhūma sū́ryasya saṃdṛíṣi bhadráṃ jī́vanto jaraṇā́m aṣīmahi || 6 || 12 ||

viṣvā́hā tvā sumánasaḥ sucákshasaḥ prajā́vanto anamīvā́ ánāgasaḥ | udyántaṃ tvā mitramaho divé-dive jyóg jīvā́ḥ práti paṣyema sūrya || 7 || máhi jyótir bíbhrataṃ tvā vicakshaṇa bhā́svantaṃ cákshushe-cakshushe máyaḥ | āróhantam bṛihatáḥ pā́jasas pári vayáṃ jīvā́ḥ práti paṣyema sūrya || 8 || yásya te víṣvā bhúvanāni ketúnā prá círate ní ca viṣánte aktúbhiḥ | anāgāstvéna harikeṣa sūryā́hnāhnā no vásyasā-vasyasód ihi || 9 || ṣáṃ no bhava cákshasā ṣáṃ no áhnā ṣám bhānúnā ṣáṃ himā́ ṣáṃ ghṛiṇéna | yáthā ṣám ádhvañ chám ásad duroṇé tát sūrya dráviṇaṃ dhehi citrám || 10 || asmā́kaṃ devā ubháyāya jánmane ṣárma yachata dvipáde cátushpade | adát píbad ūrjáyamānam ā́ṣitaṃ tád asmé ṣáṃ yór arapó dadhātana || 11 || yád vo devāṣ cakṛimá jihváyā gurú mánaso vā práyutī devahéḷanam |

37, 2 anyát. viṣvāhā ā° viṣvāhā út. 3 pra-dívaḥ. pataraíḥ. 4 jágat. ut-iyárshi. téna a°. ápa á°. duḥ-svápnyam. 5 prá-ishitaḥ. ut-cárasi. sūrya upa-brávāmahai. 6 dyā́vāpṛithiví iti tát. sam-dṛíṣi. 7 su-mánasaḥ su-cákshasaḥ. ut-yántam. mitra-mahaḥ. 8 vi-cakshaṇa. ā-róhantam. 9 ca ī°. hari-keṣa sūrya áhnā-ahnā. vásyasā-vasyasā út. 10 ádhvan ṣám. 11 dvi-páde cátuḥ-pade. asmé *iti*. 12 prá-yutī deva-héḷanam.

árāvā yó no abhí duchunāyáte tásmin tád éno vasavo ní dhetana || 12 || 13 ||

38.

Asmín na indra pṛitsutaú yáṣasvati ṣímīvati krándasi prắva sātáye | yátra góshātā dhṛishitéshu khādíshu víshvak pátanti didyávo nṛisháhye || 1 || sá naḥ kshumántaṃ sádane vy ū̃rṇuhi góarṇasaṃ rayím indra ṣravā́yyam | syā́ma te jáyataḥ ṣakra medíno yáthā vayám uṣmási tád vaso kṛidhi || 2 || yó no dā́sa ā́ryo vā purushṭutádeva indra yudháye cíketati | asmā́bhish ṭe susháhāḥ santu ṣátravas tváyā vayáṃ tā́n vanuyāma saṃgamé || 3 || yó dabhrébhir hávyo yáṣ ca bhū́ribhir yó abhíke varivovín nṛisháhye | táṃ vikhādé sásnim adyá ṣrutáṃ náram arvā́ñcam índram ávase karāmahe || 4 || svavṛíjaṃ hí tvā́m ahám indra ṣuṣrávānānudáṃ vṛishabha radhracódanam | prá muñcasva pári kútsād ihā́ gahi kím u tvā́vān mushkáyor baddhá āsate || 5 || 14 ||

39.

Yó vām párijmā suvṛíd aṣvinā rátho doshā́m ushā́so hávyo havíshmatā | ṣaṣvattamā́sas tám u vām idáṃ vayám pitúr ná nā́ma suhávaṃ havāmahe || 1 || codáyataṃ sūnṛítāḥ pínvataṃ dhíya út púraṃdhīr īrayataṃ tád uṣmasi | yaṣásam bhāgáṃ kṛiṇutaṃ no aṣvinā sómaṃ ná cā́rum maghávatsu nas kṛitam || 2 || amājúraṣ cid bhavatho yuvám bhágo 'nāṣóṣ cid avitā́rāpamásya cit | andhásya cin nāsatyā kṛiṣásya cid yuvā́m íd āhur bhisháj̄ā rutásya cit || 3 ||

37, 12 duchuna-yáte. — 38, 1 prá ava. gó-sātā. nṛi-sáhye. 2 ví ū° gó-arṇasam. vaso *iti*. 3 puru-stuta á°. asmā́bhiḥ te su-sáhāḥ. sam-gamé. 4 varivaḥ-vít nṛi-sáhye. vi-khādé. 5 sva-vṛíjam. ṣuṣráva ananu-dám. radhra-códanam. ihā́ ā́. — 39, 1 pári-jmā su-vṛít. ushásaḥ. su-hávam. 2 púram-dhīḥ. 3 amā-júraḥ. avitā́rā a°. cit.

yuvám̐ cyávānam̐ sanáyam̐ yáthā rátham púnar yúvānam̐ caráthāya takshathuḥ | nísh ṭaugryám ūhathur adbhyás pári víṣvét tā́ vām̐ sávaneshu pravā́cyā || 4 || purāṇā́ vām̐ vīryā̀ prá bravā jáné 'tho hāsathur bhishájā mayobhúvā | tā́ vām̐ nú návyāv ávase karāmahe 'yám̐ nāsatyā ṣrád arír yáthā dádhat || 5 || 15 ||

iyám̐ vām ahve ṣriṇutám me aṣvinā putrā́yeva pitárā máhyam̐ ṣikshatam | ánāpir ájñā asajātyā́matiḥ purā́ tásyā abhíṣaster áva spṛitam || 6 || yuvám̐ ráthena vimadā́ya ṣundhyúvam̐ ny ū̀hathuḥ purumitrásya yóshaṇām | yuvám̐ hávam̐ vadhrimatyā́ agachatam̐ yuvám̐ súshutim̐ cakrathuḥ púram̐dhaye || 7 || yuvám̐ víprasya jaraṇā́m upeyúshaḥ púnaḥ kalér akṛiṇutam̐ yúvad váyaḥ | yuvám̐ vándanam ṛiṣyadā́d úd ūpathur yuvám̐ sadyó viṣpálām étave kṛithaḥ || 8 || yuvám̐ ha rebhám̐ vṛishaṇā gúhā hitám úd airayatam mamṛivā́ṅsam aṣvinā | yuvám ṛibísam utá taptám átraya ómanvantam̐ cakrathuḥ saptávadhraye || 9 || yuvám̐ ṣvetám pedáve 'ṣvinā́ṣvam̐ navábhir vā́jair navatī́ ca vājínam | carkṛ́ityam̐ dadathur drāvayátsakham bhágam̐ ná nṛíbhyo hávyam mayobhúvam || 10 || 16 ||

ná tám̐ rājānāv adite kútaṣ caná nā́ṅho aṣnoti duritám̐ nákir bhayám | yám aṣvinā suhavā rudravartanī puroratham̐ kṛiṇutháḥ pátnyā sahá || 11 || ā́ téna yātam mánaso jávīyasā rátham̐ yám̐ vām ṛibhávaṣ cakrúr aṣvinā | yásya yóge duhitā́ jā́yate divá ubhé áhanī sudíne vivásvataḥ || 12 || tā́ vartír yātam̐ jayúshā ví párvatam ápinvatam̐ ṣayáve

39, 4 níḥ tº. víṣvā ít. pra-vā́cyā. 5 brava jáne átho *iti* ha āº. mayaḥ-bhúvā. 6 putrā́ya-iva. asajātyā́ áº. abhí-ṣasteḥ. 7 vi-madā́ya. ní ūº puru-mitrásya. sú-sutim. púram-dhaye. 8 upa-íyushaḥ púnar *iti*. ṛiṣya-dā́t. 9 átraye. saptá-vadhraye. 10 aṣvinā áº. dravayát-sakham. mayaḥ-bhúvam. 11 ná aº. duḥ-itám. su-havā rudravartanī *iti* rudra-vartanī puraḥ-rathám. 12 ubhé *iti* áhanī *iti* sudíne *iti* su-díne.

dhenúm aṣvinā | vṛíkasya cid vártikām antár āsyā̀d yuvám̐ ṣácībhir grasitā́m amuñcatam || 13 || etám̐ vām̐ stómam aṣvinā̄v akarmā́takshāma bhṛ́gavo ná rátham | ny àmṛikshāma yóshaṇām̐ ná márye nítyam̐ ná sūnúm̐ tánayam̐ dádhānāḥ || 14 || 17 ||

40.

Rátham̐ yā́ntam̐ kúha kó ha vām̐ narā práti dyumántam̐ suvitā́ya bhūshati | prātaryā́vāṇam̐ vibhvàm̐ viṣé-viṣe vástor-vastor váhamānam̐ dhiyā́ ṣámi || 1 || kúha svid doshā́ kúha vástor aṣvínā kúhābhipitvám̐ karataḥ kúhoshatuḥ | kó vām̐ ṣayutrā́ vidhávevа deváram máryam̐ ná yóshā kṛiṇute sadhástha ā́ || 2 || prātár jarethe jaraṇéva kā́payā vástor-vastor yajatā́ gachatho gṛihám | kásya dhvasrā́ bhavathaḥ kásya vā narā rājaputréva sávanā́va gachathaḥ || 3 || yuvám mṛigéva vāraṇā́ mṛigaṇyávo doshā́ vástor havíshā ní hvayāmahe | yuvám̐ hótrām ṛituthā́ júhvate naréshan̐ jánāya vahathaḥ ṣubhas patī || 4 || yuvā́m̐ ha ghóshā páry aṣvinā yatí rā́jña ūce duhitā́ pṛiché vām̐ narā | bhūtám me áhna utá bhūtam aktávé 'ṣvāvate rathíne ṣaktam árvate || 5 || 18 ||

yuvám̐ kaví shṭhaḥ páry aṣvinā rátham̐ víṣo ná kútso jaritúr naṣāyathaḥ | yuvór ha mákshā páry aṣvinā mádhv āsā́ bharata nishkṛitám̐ ná yóshaṇā || 6 || yuvám̐ ha bhujyúm̐ yuvám aṣvinā váṣam̐ yuvám̐ ṣiñjā́ram uṣánām úpārathuḥ | yuvó rárāvā pári sakhyám āsate yuvór ahám ávasā sumnám ā́ cake || 7 || yuvám̐ ha kṛiṣám̐ yuvám aṣvinā ṣayúm̐ yuvám̐ vidhántam̐ vidhávām urushyathaḥ | yuvám̐ saníbhya sta-

---

39, 14 akarma á°. ní a°. — 40, 1 prātah-yā́vānam vi-bhvàm. 2 kúha abhi-pitvám. kúha u°. vidhávā-iva. sadhá-sthe. 3 jarethe *iti* jaraṇā́-iva. rājaputrā́-iva sávanā áva. 4 mṛigā́-iva. narā í°. patī *iti*. 5 áhne. aktáve áṣva-vate. 6 kaví *iti* sthaḥ. niḥ-kṛitám. 7 úpa ā° yuvóḥ. 8 saní-bhyaḥ.

náyantam aṣvinā́pa vrajám ūrṇuthaḥ saptā́syam || 8 || jánishṭa yóshā patáyat kanīnakó ví cā́ruhan vīrúdho daṅsánā ánu | ā́smai rīyante nivanéva síndhavo 'smā́ áhne bhavati tát patitvanám || 9 || jīvám rudanti ví mayante adhvaré dīrghā́m ánu prásitiṃ dīdhiyur náraḥ | vāmám pitṛíbhyo yá idáṃ sameriré máyaḥ pátibhyo jánayaḥ parishváje || 10 || 19 ||

ná tásya vidma tád u shú prá vocata yúvā ha yád yuvatyā́ḥ kshéti yónishu | priyósriyasya vṛishabhásya retíno gṛiháṃ gamemāṣvinā tád uṣmasi || 11 || ā́ vām agan sumatír vājinīvasū ny àṣvinā hṛitsú kā́mā ayaṅsata | ábhūtaṃ gopā́ mithunā́ ṣubhas patī priyā́ aryamṇó dúryāñ aṣīmahi || 12 || tā́ mandasānā́ mánusho duroṇá ā́ dhattáṃ rayíṃ sahávīraṃ vacasyáve | kṛitáṃ tīrtháṃ suprapāṇáṃ ṣubhas patī sthāṇúm patheshṭhā́m ápa durmatíṃ hatam || 13 || kvà svid adyá katamā́sv aṣvínā vikshú dasrā́ mādayete ṣubhás pátī | ká īṃ ní yeme katamásya jagmatur víprasya vā yájamānasya vā gṛihám || 14 || 20 ||

41.

Samānám u tyám puruhūtám ukthyàṃ ráthaṃ tricakráṃ sávanā gánigmatam | párijmānaṃ vidathyàṃ suvṛiktíbhir vayáṃ vyùshṭā usháso havāmahe || 1 || prātaryújaṃ nāsatyā́dhi tishṭhathaḥ prātaryā́vāṇam madhuvā́hanaṃ rátham | víṣo yéna gáchatho yájvarīr narā kīréṣ cid yajñáṃ hótṛimantam aṣvinā || 2 || adhvaryúṃ vā mádhupāṇiṃ su-

40, 8 aṣvinā ápa. saptá-āsyam. 9 ca á°. ā́ asmai. nivanā́ -iva. asmaí. 10 prá-sitim. yé. sam-eriré. pari-svájc. 11 sú. priyá-usriyasya. gamema a°. 12 su-matíḥ vājinīvasū *iti* vājinī -vasu ní a°. patī *iti* (13). 13 tā́ — ā́ VIII, 87, 2. sahá-vīram. su-prapānám. pathe-sthā́m. duḥ-matím. 14 mādayete *iti*. pátī *iti*. — 41, 1 puru-hūtám. tri-cakrám. pári-jmānam. suvṛiktí-bhiḥ. ví-ushṭau. 2 prātaḥ-yújam nāsatyā á°. prātaḥ-yā́vānam madhu -vā́hanam. 3 mádhu-pāṇim su-hástyam.

hástyam agnídhaṃ vā dhṛitádakshaṃ dámūnasam | víprasya vā yát sávanāni gáchathó 'ta ā́ yātam madhupéyam aṣvinā || 3 || 21 ||

42.

Ásteva sú pratarā́ṃ lā́yam ásyan bhū́shann iva prá bharā stómam asmai | vācā́ viprās tarata vā́cam aryó ní rāmaya jaritaḥ sóma índram || 1 || dóhena gā́m úpa ṣikshā sákhāyam prá bodhaya jaritar jārám índram | kóṣaṃ ná pūrṇáṃ vásunā nyṛ̀shṭam ā́ cyāvaya maghadéyāya ṣū́ram || 2 || kím aṅgá tvā maghavan bhojám āhuḥ ṣiṣīhí mā ṣiṣayáṃ tvā ṣriṇomi | ápnasvatī máma dhī́r astu ṣakra vasuvídam bhágam indrā́ bharā naḥ || 3 || tvā́ṃ jánā mamasatyéshv indra saṃtasthānā́ ví hvayante samīké | átrā yújaṃ kriṇute yó havíshmān nā́sunvatā sakhyáṃ vashṭi ṣū́raḥ || 4 || dhánaṃ ná syandrám bahuláṃ yó asmai tīvrā́n sómāñ̐ āsunóti práyasvān | tásmai ṣátrūn sutúkān prātár áhno ní sváshṭrān yuváti hánti vṛitrám || 5 || 22 ||

yásmin vayáṃ dadhimā́ ṣáṅsam índre yáḥ ṣiṣrā́ya maghávā kā́mam asmé | ārā́c cit sán bhayatām asya ṣátrur ny àsmai dyumnā́ jányā namantām || 6 || ārā́c chátrum ápa bādhasva dūrám ugró yáḥ ṣámbaḥ puruhūta téna | asmé dhehi yávamad gómad indra kṛidhī́ dhíyaṃ jaritré vā́jaratnām || 7 || prá yám antár vṛishasavā́so ágman tīvrā́ḥ sómā bahulā́ntāsa índram | nā́ha dāmā́nam maghávā ní yaṅsan ní sunvaté vahati bhū́ri vāmám || 8 || utá prahā́m atidī́vyā

41, 3 dhṛitá-daksham. gáchathaḥ. á. ā́ y. VIII, 10, 1. madhu-péyam. — 42, 1 ástā-iva. bhara. ramaya jaritar *iti* sóme. 2 ṣiksha. ní-ṛishṭam. cyavaya magha-déyāya. 3 vasu-vídam. indra ā́ bhara. 4 jánāḥ mama-satyéshu. sam-tasthānā́ḥ. sam-īké átra. ná á°. 5 ā-sunóti. su-túkān. su-áshṭrān. 6 dadhimá. asmé *iti* (7) ārā́t. ní a°. 7 ārā́t ṣ°. puru-hūta. kṛidhí. vā́ja-ratnām. 8 vṛisha-savā́saḥ. sómāḥ bahulá-antāsaḥ. ná áha. yaṅsat. 9 pra-hā́m ati-dī́vya.

jayāti kṛitáṃ yác chvaghní vicinóti kālé | yó devákāmo ná dhánā ruṇaddhi sám ít táṃ rāyā́ sṛijati svadhā́vān || 9 || góbhish ṭaremā́matiṃ durévāṃ yávena kshúdham puruhūta víṣvām | vayáṃ rā́jabhiḥ prathamā́ dhánāny asmā́kena vṛijánenā jayema || 10 || bṛíhaspátir naḥ pári pātu paṣcā́d utóttarasmād ádharād aghāyóḥ | índraḥ purástād utá madhyató naḥ sákhā sákhibhyo várivaḥ kṛiṇotu || 11 || 23 ||

Tṛitīyo 'nuvākaḥ.

43.

Áchā ma índram matáyaḥ svarvídaḥ sadhrī́cīr víṣvā uṣatī́r anūshata | pári shvajante jáṅayo yáthā pátim máryaṃ ná ṣundhyúm maghávānam ūtáye || 1 || ná ghā tvadríg ápa veti me mánas tvé ít kā́mam puruhūta ṣiṣraya | rā́jeva dasma ní shadó 'dhi barhíshy asmín sú sóme 'vapā́nam astu te || 2 || vishūvṛíd índro ámater utá kshudháḥ sá íd rāyó maghávā vásva īṣate | tásyéd imé pravaṇé saptá síndhavo váyo vardhanti vṛishabhásya ṣushmíṇaḥ || 3 || váyo ná vṛikshám supalāṣám ā́sadan sómāsa índram mandínaṣ camūshádaḥ | praíshām ánīkaṃ ṣávasā dávidyutad vidát svàr mánave jyótir ā́ryam || 4 || kṛitáṃ ná ṣvaghní ví cinoti dévane saṃvárgaṃ yán maghávā sū́ryaṃ jáyat | ná tát te anyó ánu vīryàṃ ṣakan ná purāṇó maghavan nótá nū́tanaḥ || 5 || 24 ||

víṣam-viṣam maghávā páry aṣāyata jánānāṃ dhénā avacā́kaṣad vṛíshā | yásyā́ha ṣakráḥ sávaneshu ráṇyati sá tīvraíḥ sómaiḥ sahate pṛitanyatáḥ || 6 || ā́po ná síndhum abhí

42, 9 yát ṣva-ghnī́ vi-cinóti. devá-kāmaḥ. 10 góbhiḥ tarema ā́° duḥ-évām. puru-hūta. prathamā́ḥ. vṛijánena. 11 utá ú°. agha-yóḥ. — 43, 1 ácha me. svaḥ-vídaḥ. svajante. 2 gha. tvé *iti*. puru-hūta. rā́jā-iva. sadaḥ ā́°. ava-pā́nam. 3 vishu-vṛít. tásya ít. 4 su-palāṣám ā́ a°. camū-sádaḥ prá e°. 5 ṣva-ghnī́. sam-várgam yát. ṣakat. ná utá. 6 ava-cā́kaṣat. yásya áha.

yát samáksharan sómāsa índram kulyā́ iva hradám | várdhanti víprā máho asya sā́dane yávam ná vrishṭír divyéna dā́nunā || 7 || vríshā ná kruddháḥ patayad rájassv ā́ yó aryápatnīr ákriṇod imā́ apáḥ | sá sunvaté maghávā jīrádānavé 'vindaj jyótir mánave havíshmate || 8 || új jāyatām parasúr jyótishā sahá bhūyā́ ritásya sudúghā purāṇavát | ví rocatām arushó bhānúnā ṣúciḥ svàr ṇá ṣukrám ṣuṣucīta sátpatiḥ || 9 || góbhish ṭaremā́matim — || 10 || bṛíhaspátir naḥ pári — || 11 || 25 ||

44.

Ā́ yātv índraḥ svápatir mádāya yó dhármaṇā tūtujānás túvishmān | pratvakshāṇó áti víṣvā sáhāṅsy apāréṇa mahatā́ vríshṇyena || 1 || sushṭhā́mā ráthaḥ suyámā hárī te mimyáksha vájro nṛipate gábhastau | ṣíbham rājan supáthā́ yāhy arvā́ñ várdhāma te papúsho vríshṇyāni || 2 || éndravā́ho nṛipátim vájrabāhum ugrám ugrásas tavishā́sa enam | prátvakshasam vṛishabhám satyáṣushmam ém asmatrā́ sadhamā́do vahantu || 3 || evā́ pátim droṇasā́cam sácetasam ūrjá skambhám dharúṇa ā́ vṛishāyase | ójaḥ kṛishva sám gṛibhāya tvé ápy áso yáthā kenipā́nām inó vṛidhé || 4 || gámann asmé vásūny ā́ hí ṣáṅsisham svāṣísham bháram ā́ yāhi somínaḥ | tvám īṣishe sā́sminn ā́ satsi barhíshy anādhṛishyā́ táva pátrāṇi dhármaṇā || 5 || 26 ||

pṛíthak prā́yan prathamā́ deváhūtayó 'kṛiṇvata ṣravasyā̀ni dushṭárā | ná yé ṣekúr yajñíyām nā́vam ārúham

---

43, 7 sam-ákshharan. víprāḥ. sádane. 8 aryá-patnīḥ. jīrá-dānave ávindat. 9 út. su-dúghā. ná. sát-patiḥ. — 44, 1 ā́ y. í. IV, 21, 1. svá-patiḥ. pra-tvakshāṇáḥ. 2 su-sthā́mā. su-yámā hárī iti. nṛi-pate. su-páthā ā́. 3 ā́ indra-vā́haḥ nṛi-pátim vájra-bāhum. prá-tvakshasam. satyá-ṣushmam ā́ īm. sadha-mā́daḥ. 4 evá. droṇa-sā́cam sá-cetasam ūrjáḥ. dharúṇe. vṛisha-yase. tvé iti. ke-nipā́nām. 5 asmé iti. su-āṣísham. sáḥ a°. 6 prá ā° prathamā́ḥ devá-hutayaḥ á°. dustárā. ā-rúham.

īrmaívá té ny àvişanta képayaḥ || 6 || evaívápāg ápare santu dūḍhyó 'şvā yéshāṃ duryúja āyuyujré | itthā́ yé prā́g úpare sánti dāváne purū́ṇi yátra vayúnāni bhójanā || 7 || giríñr ájrān réjamānāñ adhārayad dyaúḥ krandad antárikshāṇi kopayat | samīcīné dhisháṇe ví shkabhāyati vríshṇaḥ pītvā́ máda ukthā́ni şaṅsati || 8 || imám bibharmi súkritaṃ te aṅkuşáṃ yénārujā́si maghavañ chaphārújaḥ | asmín sú te sávane astv okyàṃ sutá ishṭaú maghavan bodhy ā́bhagaḥ || 9 || góbhish táremā́matiṃ — || 10 || bṛíhaspátir naḥ pári — || 11 || 27 ||

45.

Diváş pári prathamáṃ jajñe agnír asmád dvitī́yam pári jātávedāḥ | tritī́yam apsú nṛimáṇā ájasram índhāna enaṃ jarate svādhī́ḥ || 1 || vidmā́ te agne tredhā́ trayā́ṇi vidmā́ te dhā́ma víbhṛitā purutrā́ | vidmā́ te nā́ma paramáṃ gúhā yád vidmā́ tám útsaṃ yáta ājagántha || 2 || samudré tvā nṛimáṇā apsv àntár nṛicákshā īdhe divó agna ū́dhan | tritī́ye tvā rájasi tasthivā́ñsam apā́m upásthe mahishā́ avardhan || 3 || ákrandad agní stanáyann iva dyaúḥ kshā́mā rérihad vīrúdhaḥ samañján | sadyó jajñānó ví hī́m iddhó ákhyad ā́ ródasī bhānúnā bhāty antáḥ || 4 || şrīṇā́m udāró dharúṇo rayīṇā́m manīshā́ṇām prā́rpaṇaḥ sómagopāḥ | vásuḥ sūnúḥ sáhaso apsú rā́jā ví bhāty ágra ushásām idhānáḥ || 5 || víşvasya ketúr bhúvanasya gárbha ā́ ródasī apṛiṇāj jā́yamānaḥ | vīḷúṃ cid ádrim abhinat parāyáñ jánā yád agním áyajanta páñca || 6 || 28 ||

44, 6 īrmā́ evá. ní a°. 7 evá evá á°. duḥ-dhyàḥ áşvāḥ. duḥ-yújaḥ ā-yuyujré. 8 samīcīné *iti* sam-īcīné dhisháṇe *iti*. skabhāyati. máde. 9 sú-kṛitam. yéna ā-rujā́si. şapha-ārújaḥ. suté. ā́-bhagaḥ. — 45. 1 jātá-vedāḥ. nṛi-mánāḥ (3). su-ādhī́ḥ. 2 vidmá (4). ví-bhṛitā. ā-jagántha. 3 ap-sú ā° nṛi-cákshāḥ agne. upá-sthe. 4 agníḥ. kshā́ma. sam-añján. hí īm. ródasī *iti*. antár *iti*. 5 ut-āráḥ. pra-árpaṇaḥ sóma-gopāḥ. ágre. 6 ā́ r. a. j. IV, 18, 5. para-yán jánāḥ.

uṣík pāvakó aratíḥ sumedhā́ márteshv agnír amṛ́to ní dhāyi | íyarti dhūmám arushám bháribhrad úc chukréṇa ṣocíshā dyā́m ínakshan || 7 || dṛiṣānó rukmá urviyā́ vy àdyaud durmársham ā́yuḥ ṣriyé rucānáḥ | agnír amṛ́to abhavad váyobhir yád enaṃ dyaúr janáyat surétāḥ || 8 || yás te adyá kṛiṇávad bhadraṣoce 'pūpáṃ deva ghṛitávantam agne | prá táṃ naya prataráṃ vásyo áchābhí sumnáṃ devábhaktaṃ yavishṭha || 9 || ā́ tám bhaja sauṣravaséshv agna ukthá-uktha ā́ bhaja ṣasyámāne | priyáḥ sū́rye priyó agnā́ bhavāty új jāténa bhinádad új jánitvaiḥ || 10 || tvā́m agne yájamānā ánu dyū́n víṣvā vásu dadhire vā́ryāṇi | tváyā sahá dráviṇam ichámānā vrajáṃ gómantam uṣíjo ví vavruḥ || 11 || ástāvy agnír naráṃ suṣévo vaiṣvānará ṛ́shibhiḥ sómagopāḥ | adveshé dyā́vāpṛithiví huvema dévā dhattá rayím asmé suvíram || 12 || 29 ||

Ashṭamo 'dhyāyaḥ.

SAPTAMO 'SHṬAKAḤ.

46.

Prá hótā jātó mahā́n nabhovín nṛishádvā sīdad apā́m upásthe | dádhir yó dhā́yi sá te váyāṅsi yantā́ vásūni vidhaté tanūpā́ḥ || 1 || imáṃ vidhánto apā́ṃ sadhásthe paṣúṃ ná nashṭám padaír ánu gman | gúhā cátantam uṣíjo námobhir ichánto dhírā bhṛ́gavo 'vindan || 2 || imáṃ tritó bhū́ry

45, 7 su-medhā́ḥ. márteshu — dhāyi VII, 4, 4. út s⁰. 8 ví a⁰ duḥ-mársham. su-rétāḥ. 9 bhadra-ṣoce. ácha a⁰. devá-bhaktam. 10 ukthé-ukthe. priyáḥ — bhavāti 5, 36, 5. út (2). 11 ichámānāḥ. vrajám *etc.* IV, 1, 15. 12 su-ṣévaḥ. sóma-gopāḥ. adveshé *etc.* IX, 68, 10. — 46, 1 nabhaḥ-vít nṛi-sádvā. upá-sthe. tanu-pā́ḥ. 2 i. v. a. s. II, 4, 2. dhírāḥ.

avindad ichán vaibhūvasó mūrdhány ághnyāyāḥ | sá ṣévṛi-
dho jātá ā́ harmyéshu nā́bhir yúvā bhavati rocanásya || 3 ||
mandrám̐ hótāram uṣíjo námobhiḥ prā́ñcam̐ yajñám̐ netā́-
ram adhvarā́ṇām | viṣā́m akṛiṇvann aratím pāvakám̐ hav-
yavā́ham̐ dádhato mā́nusheshu || 4 || prá bhūr jáyantam
mahā́m̐ vipodhā́m mūrā́ ámūram purā́m̐ darmā́ṇam | náyanto
gárbham̐ vanā́m̐ dhíyam̐ dhur hírishmaṣrum̐ nā́rvāṇam̐ dhá-
narcam || 5 || 1 ||

ní pastyā̀su tritá stabhūyán párivīto yónau sīdad
antáḥ | átaḥ sam̐gṛíbhyā viṣā́m̐ dámūnā vídharmaṇāyantraír
īyate nṛī́n || 6 || asyā́járāso damā́m arítrā arcáddhūmāso
agnáyaḥ pāvakā́ḥ | ṣvitīcáyaḥ ṣvātrā́so bhuraṇyávo vanar-
shádo vāyávo ná sómāḥ || 7 || prá jihváyā bharate vépo
agníḥ prá vayúnāni cétasā pṛithivyā́ḥ | tám āyávaḥ ṣucá-
yantam pāvakám mandrám̐ hótāram̐ dadhire yájishṭham
|| 8 || dyā́vā yám agním pṛithiví jánishṭām ā́pas tváshṭā
bhṛígavo yám̐ sáhobhiḥ | īḷényam prathamám mātaríṣvā de-
vā́s tatakshur mánave yájatram || 9 || yám̐ tvā devā́ dadhiré
havyavā́ham purusprího mā́nushāso yájatram | sá yā́mann
agne stuvaté váyo dhāḥ prá devayán yaṣásaḥ sám̐ hí pūr-
víḥ || 10 || 2 ||

47.

Jagṛibhmā́ te dákshiṇam indra hástam̐ vasūyávo vasu-
pate vásūnām | vidmā́ hí tvā gópatim̐ ṣūra gónām asmá-
bhyam̐ citrám̐ vṛíshaṇam̐ rayím̐ dāḥ || 1 || svāyudhám̐ svá-
vasam̐ sunīthám̐ cátuḥsamudram̐ dharúnam̐ rayīṇā́m | car-

46, 3 vaibhu-vasáḥ. ṣé-vṛidhaḥ. 4 m. h. u. VII, 10, 5. havya
-vā́ham (10). 5 vipaḥ-dhā́m. híri-ṣmaṣrum ná á⁰ dhána-arcam.
6 tritáḥ stabhu-yán pári-vītaḥ. antár *iti*. sam-gṛíbhya. dámūnāḥ
ví-dharmaṇā a⁰. 7 asyá a⁰. arcát-dhūmāsaḥ. vana-sádaḥ. 9 pṛi-
thiví *iti*. 10 devā́ḥ. puru-spṛíhaḥ. — 47, 1 jagṛibhmá. vasu
-yávaḥ vasu-pate. vidmá. gó-patim. 2 su-ā́yudhám su-ávasam
su-nīthám cátuḥ-samudram.

kṛ́tyaṃ ṣáṅsyam bhū́rivāram asmábhyaṃ citráṃ vṛ́shaṇaṃ rayíṃ dāḥ || 2 || subráhmāṇaṃ devávantam bṛihántam urúṃ gabhīrám pṛithúbudhnam indra | ṣrutáṛishim ugrám abhimātisháham asmábhyaṃ citráṃ vṛ́shaṇaṃ rayíṃ dāḥ || 3 || sanádvājaṃ vípravīraṃ tárutraṃ dhanaspṛ́taṃ ṣūṣuvā́ṅsaṃ sudáksham | dasyuhánam pūrbhídam indra satyám asmábhyaṃ citráṃ vṛ́shaṇaṃ rayíṃ dāḥ || 4 || áṣvāvantaṃ rathínaṃ vīrávantaṃ sahasríṇaṃ ṣatínaṃ vā́jam indra | bhadrávrātaṃ vípravīraṃ svarshā́m asmábhyaṃ citráṃ vṛ́shaṇaṃ rayíṃ dāḥ || 5 || 3 ||

prá saptágum ṛitádhītiṃ sumedhā́m bṛ́haspátim matír áchā jigāti | yá āṅgirasó námasopasádyo 'smábhyaṃ citráṃ vṛ́shaṇaṃ rayíṃ dāḥ || 6 || vánīvāno máma dūtáṣa índraṃ stómāṣ caranti sumatír iyānā́ḥ | hṛidispṛ́ṣo mánasā vacyámānā asmábhyaṃ citráṃ vṛ́shaṇaṃ rayíṃ dāḥ || 7 || yát tvā yā́mi daddhí tán na indra bṛihántaṃ kshayam ásamaṃ jánānām | abhí tád dyā́vāpṛithivī́ gṛiṇītām asmábhyaṃ citráṃ vṛ́shaṇaṃ rayíṃ dāḥ || 8 || 4 ||

48.

Ahám bhuvaṃ vásunaḥ pūrvyás pátir aháṃ dhánāni sáṃ jayāmi ṣáṣvataḥ | mā́ṃ havante pitáraṃ ná jantávo 'háṃ dāṣúshe ví bhajāmi bhójanam || 1 || ahám índro ródho váksho átharvaṇas tritā́ya gā́ ajanayam áher ádhi | aháṃ dásyubhyaḥ pári nṛimṇám ā́ dade gotrá ṣíkshan dadhīcé mātaríṣvane || 2 || máhyaṃ tváshṭā vájram atakshad āyasám máyi deváso 'vṛijann ápi krátum | mámā́nīkaṃ sū́ryasyeva dushṭáram mā́m ā́ryanti kṛiténa kártvena ca || 3 || ahám

47, 2 bhū́ri-vāram. 3 su-bráhmāṇam. pṛithú-budhnam. ṣrutá-ṛishim. abhimāti-sáham. 4 sanát-vājam vípra-vīram (5). dhana-spṛ́tam. su-dáksham dasyu-hánam puḥ-bhídam. 5 áṣva-vantam bhadrá-vrātam. svaḥ-sā́m. 6 saptá-gum ṛitá-dhītim su-medhā́m. ácha. námasā upa-sádyaḥ. 7 su-matíḥ. hṛidi-spṛ́ṣaḥ. 8 tát. dyávāpṛithivī *iti*. — 48, 3 máma á° sū́ryasya-iva dustáram.

etáṃ gavyáyam áṣvyam paṣúm purīshíṇaṃ sáyakenā hiraṇyáyam | purū́ sahásrā ní ṣiṣāmi dāṣúshe yán mā sómāsa ukthíno ámandishuḥ || 4 || ahám índro na párā jigya íd dhánaṃ ná mṛityávé 'va tasthe kádā caná | sómam ín mā sunvánto yācatā vásu ná me pūravaḥ sakhyé rishāthana || 5 || 5 ||

ahám etā́ñ chā́ṣvasato dvā́-dvéndraṃ yé vájraṃ yudháyé 'kṛiṇvata | āhváyamānāñ áva hánmanāhanaṃ dṛiḷhā́ vádann ánamasyur namasvínaḥ || 6 || abhī́dám ékam éko asmi nishsháḷ abhí dvā́ kím u tráyaḥ karanti | khále ná parshā́n práti hanmi bhū́ri kím mā nindanti ṣátravo 'nindráḥ || 7 || ahám guṅgúbhyo atithigvám íshkaram ísham ná vṛitratúraṃ vikshú dhārayam | yát parṇayaghná utá vā karañjahé práhám mahé vṛitrahátye áṣuṣravi || 8 || prá me námī sāpyá ishé bhujé bhūd gávām éshe sakhyā́ kṛiṇuta dvitā́ | didyúṃ yád asya samithéshu maṅháyam ā́d íd enaṃ ṣáṅsyam ukthyàṃ karam || 9 || prá némasmin dadṛiṣe sómo antár gopā́ némam āvír asthā́ kṛiṇoti | sá tigmáṣṛiṅgaṃ vṛishabháṃ yúyutsan druhás tasthau bahulé baddhó antáḥ || 10 || ādityā́nāṃ vásūnāṃ rudríyāṇāṃ devó devā́nāṃ ná mināmi dhā́ma | té mā bhadrā́ya ṣávase tatakshur áparājitam ástṛitam áshāḷham || 11 || 6 ||

49.

Ahám dāṃ gṛiṇaté pū́rvyaṃ vásv ahám bráhma kṛiṇavam máhyaṃ várdhanam | ahám bhuvaṃ yájamānasya coditáyajvanaḥ sākshi víṣvasmin bháre || 1 || mā́ṃ dhur índraṃ

48, 4 sā́yakena. purú. yát. 5 jigye. mṛityáve áva. ít. yācata. 6 ṣā́ṣvasataḥ dvā́-dvā í°. yudháye á° ā-hváyamānān. hánmanā a°. 7 abhí i°. nishsháṭ abhí. 8 atithi-gvám. vṛitra-túram. parṇaya-ghné. karañja-hé prá a°. vṛitra-hátye. 9 sam-ithéshu. 10 gopā́ḥ. tigmá-ṣṛiṅgam. antár *iti*. 11 áparā-jitam. — 49, 1 coditā́ á°.

nā́ma devátā diváș ca gmáș cāpā́ṃ ca jantávaḥ | aháṃ hárī vṛíshaṇā vívratā raghū́ aháṃ vájraṃ ṣávase dhṛishṇv ā́ dade || 2 || ahám átkaṃ kaváye ṣiṣnathaṃ háthair aháṃ kútsam āvam ābhír ūtíbhiḥ | aháṃ ṣúshṇasya ṣnáthitā vádhar yamaṃ ná yó rará ā́ryaṃ nā́ma dásyave || 3 || ahám pitéva vetasū́ñr abhíshṭaye túgraṃ kútsāya smádibhaṃ ca randhayam | ahám bhuvaṃ yájamānasya rājáni prá yád bháre tújaye ná priyā́dhṛíshe || 4 || aháṃ randhayam mṛígayaṃ ṣrutárvaṇe yán mā́jihīta vayúnā canā́nushák | aháṃ veṣáṃ namrám āyáve 'karam aháṃ sávyāya páḍgṛibhim arandhayam || 5 || 7 ||

aháṃ sá yó návavāstvam bṛihádrathaṃ sáṃ vṛitréva dā́saṃ vṛitrahā́rujam | yád vardháyantam pratháyantam ānushág dūré pāré rájaso rocanā́karam || 6 || aháṃ sū́ryasya pári yāmy āṣúbhiḥ praítaṣébhir váhamāna ójasā | yán mā sāvó mánusha ā́ha nirṇíja ṛídhak kṛishe dā́saṃ kṛítvyaṃ háthaiḥ || 7 || aháṃ saptahā́ náhusho náhushṭaraḥ prā́ṣrāvayaṃ ṣávasā turváṣaṃ yádum | aháṃ ny ànyáṃ sáhasā sáhas karaṃ náva vrā́dhato navatíṃ ca vakshayam || 8 || aháṃ saptá sraváto dhārayaṃ vṛíshā dravitnvàḥ pṛithivyā́ṃ sīrā́ ádhi | ahám árṇāṅsi ví tirāmi sukrátur yudhā́ vidam mánave gātúm ishṭáye || 9 || aháṃ tád āsu dhārayaṃ yád āsu ná deváṣ caná tváshṭā́dhārayad rúṣat | spārháṃ gávām ū́dhassu vakshánāsv ā́ mádhor mádhu ṣvā́tryaṃ sómam āṣíram || 10 || evā́ devā́ñ índro vivye nṛī́n prá cyautnéna maghávā satyárādhāḥ | víṣvét tā́ te harivaḥ ṣacīvo 'bhí turā́saḥ svayaṣo gṛiṇanti || 11 || 8 ||

49, 2 ca a°. hárī *iti*. ví-vratā raghū́ *iti*. dhṛishṇú. 3 vádhaḥ. raré. 4 pitā́-iva. smát-ibham. a. bh. y. 1. priyā́ ā-dhṛíshe. 5 yát mā á°. caná ā°. páṭ-gṛibhim. 6 náva-vāstvam bṛihát-ratham. vṛitrā́-iva. vṛitra-hā́ á°. rocanā́ á°. 7 prá e°. yát. niḥ-níje. 8 sapta-hā́. prá aṣravayam. ní a°. 9 su-krátuḥ. 10 tváshṭā á°. ā-ṣíram. 11 evá. satyá-rādhāḥ. v. t. t. 51, 8. sva-yaṣaḥ.

50.

Prá vo mahé mándamānāyā́ndhasó ’rcā viṣvā́narāya viṣvābhúve | índrasya yásya súmakhaṃ sáho máhi ṣrávo nṛimṇáṃ ca ródasī saparyátaḥ || 1 || só cin nú sákhyā nárya iná stutáṣ carkṛítya índro mā́vate náre | víṣvāsu dhūrshú vājakṛítyeshu satpate vṛitré vāpsv àbhí ṣūra mandase || 2 || ké té nára indra yé ta ishé yé te sumnáṃ sadhanyàm íyakshān | ké te vā́jāyāsuryā̀ya hinvire ké apsú svā́sūrvárāsu paúṅsye || 3 || bhúvas tvám indra bráhmaṇā mahā́n bhúvo víṣveshu sávaneshu yajñíyaḥ | bhúvo nṛī́ṅṣ cyautnó víṣvasmin bháre jyéshṭhaṣ ca mántro viṣvacarshaṇe || 4 || ávā nú kaṃ jyā́yān yajñávanaso mahī́ṃ ta ómātrāṃ kṛishṭáyo viduḥ | áso nú kam ajáro várdhāṣ ca víṣvéd etā́ sávanā tūtumā́ kṛishe || 5 || etā́ víṣvā sávanā tūtumā́ kṛishe svayáṃ sūno sahaso yā́ni dadhishé | várāya te pā́traṃ dhármaṇe tánā yajñó mántro bráhmódyataṃ vácaḥ || 6 || yé te vipra brahmakṛítaḥ suté sácā vásūnāṃ ca vásunaṣ ca dāváne | prá té sumnásya mánasā pathā́ bhuvan máde sutásya somyásyā́ndhasaḥ || 7 || 9 ||

51.

Mahát tád úlbaṃ sthávirạṃ tád āsīd yénā́vishṭitaḥ praviv́éṣithāpáḥ | víṣvā apaṣyad bahudhā́ te agne jā́tavedas tanvò devá ékaḥ || 1 || kó mā dadarṣa katamáḥ sá devó yó me tanvò bahudhā́ paryápaṣyat | kvā́ha mitrāvaruṇā kshiyanty agnér víṣvāḥ samídho devayā́nīḥ || 2 || aíchāma tvā bahudhā́ jātavedaḥ právishṭam agne apsv óshadhīshu | táṃ

50, 1 p. v. m. 62, 2. mándamānāya ándhasaḥ árca. viṣva-bhúve. sú-makham. ródasī *iti*. 2 sáḥ cit. ináḥ. vāja-kṛítyeshu sat-pate. vā ap-sú a⁰. 3 te. sa-dhanyàm. vā́jāya a⁰. svā́su u⁰. 4 viṣva -carshaṇe. 5 áva. yajñá-vanasaḥ. te. víṣvā ít. 6 sūno *iti*. bráhma út-yatam. 7 brahma-kṛítaḥ. somyásya á⁰. — 51, 1 yéna ā́-vishṭitaḥ pra-vivéṣitha a⁰. jā́ta-vedaḥ. 2 pari-ápaṣyat kvà áha. sam-ídhaḥ deva-yā́nīḥ. 3 jāta-vedaḥ prá-vishṭam. ap-sú.

tvā yamó acikec citrabhāno daṣāntarushyád atirócamānam || 3 || hotrā́d ahám varuṇa bíbhyad āyam néd evá mā yunájann átra devā́ḥ | tásya me tanvò bahudhā́ níviṣhṭā etám ártham ná ciketāhám agníḥ || 4 || éhi mánur devayúr yajñákāmo 'raṃkṛ́tyā támasi ksheshy agne | sugā́n patháḥ kṛiṇuhi devayā́nān váha havyā́ni sumanasyámānaḥ || 5 || 10 ||

agnéḥ pū́rve bhrā́taro ártham etáṃ rathī́vā́dhvānam ánv ā́varīvuḥ | tásmād bhiyā́ varuṇa dūrám āyaṃ gauró ná kshepnór avije jyā́yāḥ || 6 || kurmás ta ā́yur ajáraṃ yád agne yáthā yuktó jātavedo ná ríshyāḥ | áthā vahāsi sumanasyámāno bhāgáṃ devébhyo havíshaḥ sujāta || 7 || prayājā́n me anuyājā́ṅs ca kévalān ū́rjasvantaṃ havísho datta bhāgám | ghṛitáṃ cāpā́m púrushaṃ caúshadhīnām agnéṣ ca dīrghám ā́yur astu devāḥ || 8 || táva prayājā́ anuyājā́ṣ ca kévala ū́rjasvanto havíshaḥ santu bhāgā́ḥ | távāgne yajñò 'yám astu sárvas túbhyaṃ namantām pradíṣaṣ cátasraḥ || 9 || 11 ||

52.

Víṣve devāḥ ṣāstána mā yáthehá hótā vṛitó manávai yán nishádya | prá me brūta bhāgadhéyaṃ yáthā vo yéna pathā́ havyám ā́ vo váhāni || 1 || ahám hótā ny àsīdaṃ yájīyān víṣve devā́ marúto mā junanti | áhar-ahar aṣvinā́dhvaryavaṃ vām brahmā́ samíd bhavati sā́hutir vām || 2 || ayáṃ yó hótā kír u sá yamásya kám ápy ūhe yát samañjánti devā́ḥ | áhar-ahar jāyate māsí-māsy áthā devā́ da-

51, 3 aciket citrabhāno *iti* citra-bhāno daṣa-antarushyā́t ati-rócamānam. 4 ná ít. ní-vishṭāḥ. ciketa a°. 5 ā́ ihi. yajñá-kāmaḥ aram-kṛitya. su-gā́n. deva-yā́nān. su-manasyámānaḥ. 6 rathī́-iva á°. ā́ avarīvur *iti*. 7 te. jāta-vedaḥ. átha. su-manasyámānaḥ. su-jāta. 8 pra-yājā́n. anu-yājā́n. ca a°. ca ó°. 9 pra-yājā́ḥ. anu-yājā́ḥ. kévale. táva á°. pra-díṣaḥ. — 52, 1 yáthā ihá. yát ni-sádya. bhāga-dhéyam. 2 ní a°. devā́ḥ. áhaḥ-ahaḥ (3) aṣvinā ā́°. sam-ít. sā́ ā́-hutiḥ. 3 sam-añjánti. átha devā́ḥ.

dhire havyaváham || 3 || mā́m devā́ dadhire havyaváham ápamluktam bahú kṛichrā́ cárantam | agnír vidván yajñám naḥ kalpayāti páñcayāmam trivṛ́tam saptátantum || 4 || ā́ vo yakshy amṛitatvám suvī́ram yáthā vo devā várivaḥ kárāṇi | ā́ bāhvór vájram índrasya dheyām áthemā́ víṣvāḥ pṛ́tanā jayāti || 5 || tríṇi ṣatā́ trī́ sahásrāṇy agním triṅṣác ca devā́ náva cāsaparyan | aúkshan ghṛitaír ástṛiṇan barhír asmā ád íd dhótāram ny àsādayanta || 6 || 12 ||

53.

Yám aíchāma mánasā sò 'yám ā́gād yajñásya vidván párushaṣ cikitvā́n | sá no yakshad devátātā yájīyān ní hí shátsad ántaraḥ pū́rvo asmát || 1 || árādhi hótā nishádā yájīyān abhí práyāṅsi súdhitāni hí khyát | yájāmahai yajñíyān hánta devā́ṅ íḷāmahā íḍyāṅ ā́jyena || 2 || sādhvím akar devávītim no adyá yajñásya jihvám avidāma gúhyām | sá ā́yur ā́gāt surabhír vásāno bhadrā́m akar deváhūtim no adyá || 3 || tád adyá vācáḥ prathamám masīya yénā́surā́ṅ abhí devā́ ásāma | ū́rjāda utá yajñiyāsaḥ páñca janā máma hotrám jushadhvam || 4 || páñca jánā máma hotrám jushantām gójātā utá yé yajñíyāsaḥ | pṛithiví naḥ pā́rthivāt pātv áṅhaso 'ntárikshaṃ divyā́t pātv asmā́n || 5 || 13 ||

tántum tanván rájaso bhānúm ánv ihi jyótishmataḥ pathó raksha dhiyā́ kṛitā́n | ·nulbaṇám vayata jóguvām ápo mánur bhava janáyā daívyam jánam || 6 || akshānáho nahyatanotá somyā íshkṛiṇudhvam raṣanā́ ótá piṅṣata |

52, 3 havya-vā́ham. 4 d. d. h. 3. ápa-mluktam. páñca-yāmam tri-vṛitam saptá-tantum. 5 su-vī́ram. devāḥ. á v. p. VIII, 96, 7. 6 = III, 9, 9. — 53, 1 sáḥ ayám ā́ a⁰. sá — yájīyān III, 19, 1. sátsat. 2 ni-sádā. sú-dhitāni. ī́ḷāmahai. 3 devá-vītim. ā́ agat. devá-hūtim. 4 yéna á⁰. ū́rja-adaḥ. janāḥ. 5 jánāḥ. g. u. y. y. VII, 35, 14. pṛithivī́ *etc.* VII, 104, 23. 6 janáya. 7 aksha-náhaḥ nahyatana utá. ā́ utá.

ashṭā́vandhuram vahatābhíto rátham yéna devā́so ánayann abhí priyám || 7 || áṣmanvatī rīyate sám rabhadhvam út tishṭhata prá taratā sakhāyaḥ | átrā jahāma yé ásann áṣevāḥ ṣivā́n vayám út taremābhí vā́jān || 8 || tváshṭā māyā́ ved apásām apástamo bíbhrat pā́trā devapā́nāni ṣáṃtamā | ṣíṣīte nūnám paraṣúm svāyasám yéna vṛiṣcā́d étaṣo bráhmaṇas pátiḥ || 9 || sató nūnám kavayaḥ sám ṣiṣīta vā́ṣībhir yā́bhir amṛítāya tákshatha | vidvā́ṅsaḥ padā́ gúhyāni kartana yéna devā́so amṛitatvám ānaṣúḥ || 10 || gárbhe yóshām ádadhur vatsám āsány apīcyèna mánasotá jihváyā | sá viṣvā́hā sumánā yogyā́ abhí sishāsánir vanate kārá íj jítim || 11 || 14 ||

54.

Tā́ṃ sú te kīrtím maghavan mahitvā́ yát tvā bhīté ródasī áhvayetām | prā́vo devā́ñ ā́tiro dā́sam ójaḥ prajā́yai tvasyai yád áṣiksha indra || 1 || yád ácaras tanvā̀ vāvṛidhānó bálānīndra prabruvāṇó jáneshu | māyét sā́ te yā́ni yuddhā́ny āhúr nā́dyá ṣátruṃ nanú purā́ vivitse || 2 || ká u nú te mahimánaḥ samasyāsmát pū́rva ṛíshayó 'ntam āpuḥ | yán mātáraṃ ca pitáraṃ ca sākám ájanayathās tanvàḥ svā́yāḥ || 3 || catvā́ri te asuryā̀ṇi nā́mā́dābhyāni mahishásya santi | tvám aṅgá tā́ni víṣvāni vitse yébhiḥ kármāṇi maghavañ cakártha || 4 || tvám víṣvā dadhishe kévalāni yā́ny āvír yā́ ca gúhā vásūni | kā́mam ín me maghavan mā́ ví tārīs tvám ājñātā́ tvám indrāsi dātā́ || 5 || yó ádadhāj jyótishi jyótir antár yó ásṛijan mádhunā sám mádhūni | ádha

---

53, 7 ashṭā́-vandhuram vahata a°. 8 tarata. átra. tarema a°. 9 māyā́ḥ. deva-pā́nāni. su-āyasám. 11 mánasā utá. su-mánāḥ. sisāsániḥ. ít — 54, 1 bhīté *iti* ródasī *iti*. prá ā°. ā́ a°. pra-jā́yai. 2 vavṛidhānáḥ bálāni i° pra-bruvāṇáḥ. māyā́ ít. ná a°. 3 samasya a° pū́rve ṛíshayaḥ á°. yát. 4 nā́ma á°. 5 ít. ā-jñātā́. indra asi. 6 ádadhāt. ásṛijat.

priyáṃ ṣūshám índrāya mánma brahmakríto bṛihádukthād avāci || 6 || 15 ||

55.

Dūré tán nā́ma gúhyam parācaír yát tvā bhīté áhvayetāṃ vayodhaí | úd astabhnāḥ pṛithivíṃ dyā́m abhíke bhrā́tuḥ putrā́n maghavan titvishāṇáḥ || 1 || mahát tán nā́ma gúhyam puruspṛíg yéna bhūtáṃ janáyo yéna bhávyam | pratnáṃ jātáṃ jyótir yád asya priyám priyā́ḥ sám aviṣanta páñca || 2 || ā́ ródasī apriṇād ótá mádhyam páñca devā́ṅ ṛitúṣáḥ saptá-sapta | cátustriṅṣatā purudhā́ ví cashṭe sárūpeṇa jyótishā vívratena || 3 || yád usha aúchaḥ prathamā́ vibhā́nām ájanayo yéna pushṭásya pushṭám | yát te jāmitvám ávaram párasyā mahán mahatyā́ asuratvám ékam || 4 || vidhúṃ dadrāṇáṃ sámane bahūnā́ṃ yúvānaṃ sántam palitó jagāra | devásya paṣya kā́vyam mahitvā́dyā́ mamā́ra sá hyáḥ sám āna || 5 || 16 ||

ṣā́kmanā ṣākó aruṇáḥ suparṇá ā́ yó maháḥ ṣū́raḥ sanā́d ánīḷaḥ | yác cikéta satyám ít tán ná mógham vásu spārhám utá jétotá dā́tā || 6 || aíbhir dade vṛíshṇyā paúṅsyāni yébhir aúkshad vṛitrahátyāya vajrí | yé kármaṇaḥ kriyámāṇasya mahná ṛitekarmám udájāyanta devā́ḥ || 7 || yujā́ kármāṇi janáyan viṣvaújā aṣastihā́ viṣvámanās turāshā́ṭ | pītví sómasya divá ā́ vṛidhānáḥ ṣū́ro nír yudhā́dhamad dásyūn || 8 || 17 ||

56.

Idáṃ ta ékam pará ū ta ékaṃ tṛitī́yena jyótishā sáṃ

54, 6 brahma-kṛ́taḥ bṛihát-ukthāt. — 55, 1 tát. y. t. bh. X, 54, 1. vayaḥ-dhaí. 2 t. n. g. ·1. puru-spṛ́k. 3 ródasī *iti*. ā́ utá. cátuḥ-triṅṣatā. sá-rūpeṇa. ví-vratena. 4 vi-bhā́nām. párasyāḥ mahát. 5 mahi-tvā́ adyá. 6 su-parṇáḥ. yát. tát. jétā utá. 7 ā́ e⁰. vṛitra-hátyāya. mahnā́ ṛite-karmám ut-ájāyanta. 8 viṣvá-ojāḥ aṣasti-hā́ viṣvá-manāḥ. yudhā́ a⁰. — 56, 1 te. ūṁ *iti* te.

vịsasva | saṃvéṣane tanvàṣ cárur edhi priyó devánām paramé janítre || 1 || tanū́sh ṭe vājin tanvàṃ náyantī vāmám asmábhyaṃ dhā́tu ṣárma túbhyam | áhruto mahó dharúṇāya devā́n divìva jyótiḥ svám ā́ minīyāḥ || 2 || vājy àsi vā́jinenā suvenī́ḥ suvitá stómaṃ suvitó dívaṃ gāḥ | suvitó dhárma prathamā́nu satyā́ suvitó devā́n suvitó 'nu pátma || 3 || mahimná eshām pitáraṣ canéṣire devā́ devéshv adadhur ápi krátum | sám avivyacur utá yā́ny átvishur aíshāṃ tanū́shu ní viviṣuḥ púnaḥ || 4 || sáhobhir víṣvam pári cakramū rájaḥ pū́rvā dhā́māny ámitā mímānāḥ | tanū́shu víṣvā bhúvanā ní yemire prā́sārayanta purudhá prajā́ ánu || 5 || dvídhā sūnávó 'suraṃ svarvídam ā́sthāpayanta tṛitíyena kármaṇā | svā́m prajā́m pitáraḥ pítryaṃ sáha ā́vareshv adadhus tántum ā́tatam || 6 || nāvā́ ná kshódaḥ pradíṣaḥ pṛithivyā́ḥ svastíbhir áti durgā́ṇi víṣvā | svā́m prajā́m bṛihádukthо mahitvā́vareshv adadhād ā́ páreshu || 7 || 18 ||

57.

Mā́ prá gāma pathó vayám mā́ yajñā́d indra somínaḥ | mā́ntá sthur no árātayaḥ || 1 || yó yajñásya prasā́dhanas tántur devéshv ā́tataḥ | tám ā́hutaṃ naṣīmahi || 2 || máno nv ā́ huvāmahe nārāṣaṅséna sómena | pitṝṇā́ṃ ca mánmabhiḥ || 3 || ā́ ta etu mánaḥ púnaḥ krátve dákshāya jīváse | jyók ca sū́ryaṃ dṛiṣé || 4 || púnar naḥ pitaro máno dádātu daívyo jánaḥ | jīvā́ṃ vrátaṃ sacemahi || 5 || vayáṃ soma vraté táva mánas tanū́shu bíbhrataḥ | prajā́vantaḥ sacemahi || 6 || 19 ||

56, 1 sam-véṣane. 2 tanū́ḥ te. diví-iva. 3 vājī́ asi vā́jinena su-venī́ḥ suvitáḥ. prathamā́ ánu. ánu. 4 caná ī° devā́ḥ. ā́ e°. púnar *iti*. 5 cakramuḥ. prá a°. pra-jā́ḥ. 6 sūnávaḥ á° svaḥ-vidam ā́ a°. pra-jā́m (7). ā́ a°. ā́-tatam. 7 pra-díṣaḥ. duḥ-gā́ni. bṛihát -ukthaḥ mahi-tvā́ ā́ á°. — 57, 1 mā́ antár *iti*. 2 pra-sā́dhanaḥ. ā́-tataḥ. ā́-hutam. 3 nú. 4 te. púnar *iti*. j. c. s. d. 23, 21.

58.

Yát te yamáṃ vaivasvatám máno jagáma dūrakám | tát ta á vartayāmasīhá ksháyāya jīvásc || 1 || yát te dívaṃ yát prithivím máno jagáma dūrakám | tát ta — || 2 || yát te bhúmiṃ cáturbhrishṭim máno jagáma dūrakám | tát ta — || 3 || yát te cátasraḥ pradíṣo máno jagáma dūrakám | tát ta — || 4 || yát te samudrám arṇavám máno jagáma dūrakám | tát ta — || 5 || yát te márīcīḥ praváto máno jagáma dūrakám | tát ta — || 6 || 20 ||

yát te apó yád óshadhīr máno jagáma dūrakám | tát ta — || 7 || yát te sū́ryaṃ yád ushásam máno jagáma dūrakám | tát ta — || 8 || yát te párvatān briható máno jagáma dūrakám | tát ta — || 9 || yát te víṣvam idáṃ jágan máno jagáma dūrakám | tát ta — || 10 || yát te párāḥ parāváto máno jagáma dūrakám | tát ta — || 11 || yát te bhūtáṃ ca bhávyaṃ ca máno jagáma dūrakám | tát ta — || 12 || 21 ||

59.

Prá tāry áyuḥ pratarám návīya sthátāreva krátumatā ráthasya | ádha cyávāna út tavīty ártham parātaráṃ sú nírṛitir jihītām || 1 || sáman nú rāyé nidhimán nv ánnaṃ kárāmahe sú purudhá srávāṅsi | tá no víṣvāni jaritá mamattu parātaráṃ sú nírṛitir jihītām || 2 || abhí shv àryáḥ paúṅsyair bhavema dyaúr ná bhúmiṃ giráyo nájran | tá no víṣvāni jaritá ciketa parātaráṃ sú nírṛitir jihītām || 3 || mó shú ṇaḥ soma mṛityáve párā dāḥ páṣyema nú sū́ryam uccárantam | dyúbhir hitó jarimá sú no astu parātaráṃ sú

58, 1 te. vartayāmasi ihá. 3 cátuḥ-bhṛishṭim. 4 pra-díṣaḥ. 10 jágat. — 59, 1 návīyaḥ sthátārā-iva. níḥ-ṛitiḥ. 2 nidhi-mát nú. 3 abhí sú a⁰. ná á⁰. 4 mó *iti* sú naḥ. ut-cárantam. sú.

nírṛitir jihītām || 4 || ásunīte máno asmā́su dhāraya jīvā́tave sú prá tirā na ā́yuḥ | rārandhí naḥ sū́ryasya saṃdṛ́iṣi ghṛiténa tvám tanvàṃ vardhayasva || 5 || 22 ||

ásunīte púnar asmā́su cákshuḥ púnaḥ prāṇám ihá no dhehi bhógam | jyók paṣyema sū́ryam uccárantam ánumate mṛiḷáyā naḥ svastí || 6 || púnar no ásum pṛithiví dadātu púnar dyaúr deví púnar antáriksham | púnar naḥ sómas tanvàṃ dadātu púnaḥ pūshā́ pathyā̀ṃ yā́ svastíḥ || 7 || ṣáṃ ródasī subándhave yahví ṛitásya mātárā | bháratām ápa yád rápo dyaúḥ pṛithivi kshamā́ rápo mó shú te kíṃ canā́mamat || 8 || áva dvaké áva trikā́ diváṣ caranti bheshajā́ | kshamā́ carishṇv èkakám bháratām ápa yád rápo dyaúḥ pṛithivi kshamā́ rápo mó shú te kíṃ canā́mamat || 9 || sám indreraya gā́m anaḍvā́haṃ yá ā́vahad uṣīnárāṇyā ánaḥ | bháratām ápa yád rápo dyaúḥ pṛithivi kshamā́ rápo mó shú te kíṃ canā́mamat || 10 || 23 ||

60.

Ā́ jánaṃ tveshásaṃdṛiṣam mā́hīnānām úpastutam | áganma bíbhrato námaḥ || 1 || ásamātiṃ nitóṣanaṃ tveshám niyayínaṃ rátham | bhajérathasya sátpatim || 2 || yó jánān mahishā́ñ ivātitasthaú pávīravān | utā́pavīravān yudhā́ || 3 || yásyekshvākúr úpa vraté revā́n marāyy édhate | divìva páñca kṛishṭáyaḥ || 4 || índra kshatrā́samātishu ráthaproshṭheshu dhāraya | divìva sū́ryaṃ dṛiṣé || 5 || agástyasya nádbhyaḥ sáptī yunakshi róhitā | paṇín ny àkramīr abhí víṣvān rājann arādhásaḥ || 6 || 24 ||

59, 5 ásu-nīte (6). tira. rarandhí. sam-dṛíṣi. 6 púnar *iti* prº. ut-cárantam ánu-mate mṛiḷáya. 7 púnar *iti* pūº. 8 ródasī *iti* su-bándhave yahvī́ *iti*. mó *iti* sú. caná āº. 9 dvaké *iti*. carishṇú eº. 10 indra iº. ā́ áº. — 60, 1 tveshá-saṃdṛiṣam. úpa-stutam. 2 ni-tóṣanam. ni-yayínam. bhajé-rathasya sát-patim. 3 mahishā́n-iva ati-tasthaú. utá áº. 4 yásya iº. marāyī́. diví-iva (6). 5 kshatrā́ áº rátha-proshṭheshu. 6 sáptī *iti*. ní aº.

ayám mātā́yám pitā́yáṃ jīvā́tur ā́gamat | idáṃ táva prasárpaṇaṃ súbandhav éhi nír ihi || 7 || yáthā yugáṃ varatráyā náhyanti dharúṇāya kám | evā́ dādhāra te máno jīvātave ná mṛityávé 'tho arishṭátātaye || 8 || yátheyám pṛithiví mahí dādhā́remā́n vánaspátīn | evā́ dādhāra te máno jīvā́tave ná mṛityávé 'tho arishṭátātaye || 9 || yamā́d ahám vaivasvatā́t subándhor mána ā́bharam | jīvātave ná mṛityávé 'tho arishṭátātaye || 10 || nyàg vā́tó 'va vāti nyàk tapati sū́ryaḥ | nīcī́nam aghnyā́ duhe nyàg bhavatu te rápaḥ || 11 || ayám me hásto bhágavān ayám me bhágavattaraḥ | ayám me viṣvábheshajo 'yáṃ ṣivā́bhimarṣanaḥ || 12 || 25 ||

Caturtho 'nuvākaḥ.

61.

Idám itthā́ raúdraṃ gūrtávacā bráhma krátvā ṣácyām antár ājaú | krāṇā́ yád asya pitárā maṅhaneshṭhā́ḥ párshat pakthé áhann ā́ saptá hótṝn || 1 || sá íd dānā́ya dábhyāya vanvā́ñ cyávānaḥ sū́dair amimīta védim | tū́rvayāṇo gūrtávacastamaḥ kshódo ná réta itáūti siñcat || 2 || máno ná yéshu hávaneshu tigmáṃ vípaḥ ṣácyā vanuthó drávantā | ā́ yáḥ ṣáryābhis tuvinṛimṇó asyā́ṣrīṇītādíṣaṃ gábhastau || 3 || kṛishṇā́ yád góshv aruṇī́shu sī́dad divó nápātāṣvinā huve vām | vītám me yajñám ā́ gatam me ánnaṃ vavanvā́ṅsā nésham ásmṛitadhrū || 4 || práthishṭa yásya vīrákarmam ishṇád ánushṭhitaṃ nú náryo ápauhat | púnas tád ā́ vṛihati yát kanā́yā duhitúr ā́ ánubhṛitam anarvā́ || 5 || 26 ||

60, 7 mātā́ a° pitā́ a°. ā́ a°. pra-sárpaṇam súbandho *iti* sú-bandho ā́ ihi. 8 evá. mṛityáve átho *iti*. 9 yáthā i°. dādhā́ra i°. 10 su-bándhoḥ. ā́ a°. 11 vā́taḥ áva. 12 viṣvá-bheshajaḥ. ṣivá-abhimarṣanaḥ. — 61, 1 gūrtá-vacāḥ. maṅhane-sthā́ḥ. 2 gūrtávacaḥ-tamaḥ. itáḥ-ūti. 3 tuvi-nṛimṇáḥ asya áṣrīṇīta ā-díṣam. 4 nápātā a°. ná í° ásmṛitadhrū *ity* ásmṛita-dhrū. 5 vīrá-karmam. ánu-sthitam. ápa au° púnar *iti*. kanā́yāḥ. ā́ḥ ánu-bhṛitam.

madhyā́ yát kártvam ábhavad abhíke kā́mam kṛiṇvāṇé pitári yuvatyā́m | manānág réto jahatur viyántā sā́nau níshiktaṃ sukṛitásya yónau || 6 || pitā́ yát svā́ṃ duhitáram adhishkán kshmayā́ rétaḥ saṃjagmānó ní shiñcat | svādhyò 'janayan bráhma devā́ vā́stosh pátiṃ vratapā́ṃ nír atakshan || 7 || sá īṃ vṛíshā ná phénam asyad ājaú smád ā́ páraid ápa dabhrácetāḥ | sárat padā́ ná dákshiṇā parāvṛíñ ná tā́ nú me pṛiṣanyò jagṛibhre || 8 || makshū́ ná váhniḥ prajā́yā upabdír agníṃ ná nagná úpa sīdad ū́dhaḥ | sánitedhmáṃ sánitotá vā́jaṃ sá dhartā́ jajñe sáhasā yavīyút || 9 || makshū́ kanā́yāḥ sakhyáṃ návagvā ṛitáṃ vádanta ṛitáyuktim agman | dvibárhaso yá úpa gopā́m ā́gur adakshiṇā́so ácyutā dudukshan || 10 || 27 ||

makshū́ kanā́yāḥ sakhyáṃ návīyo rā́dho ná réta ṛitám ít turaṇyan | ṣúci yát te rékṇa ā́yajanta sabardúghāyāḥ páya usríyāyāḥ || 11 || paṣvā́ yát paṣcā́ víyutā budhántéti bravīti vaktárī rárāṇaḥ | vásor vasutvā́ kārávo 'nehā́ víṣvaṃ viveshṭi drávinam úpa kshú || 12 || tád ín nv àsya parishádvāno agman purū́ sádanto nārshadám bibhitsan | ví ṣúshṇasya sáṃgrathitam anarvā́ vidát puruprajātásya gúhā yát || 13 || bhárgo ha nā́motá yásya deváḥ svàr ṇá yé trishadhasthé nishedúḥ | agnír ha nā́motá jātávedāḥ ṣrudhí no hotar ṛitásya hótādhrúk || 14 || utá tyā́ me raúdrāv arcimántā nā́satyāv indra gūrtáye yájadhyai | manushvád vṛiktábarhishe rárāṇā mandū́ hitáprayasā vikshú yájyū || 15 || 28 ||

61, 6 vi-yántā. ní-siktam su-kritásya. 7 adhi-skán. sam-jagmānáḥ. siñcat su-ādhyàḥ. deváḥ vástoḥ. vrata-pā́m. 8 párā ait. dabhrá-cetāḥ. parā-vṛík. tā́ḥ. 9 makshú (10). pra-jā́yaḥ. sánita i° sánitā utá. yavi-yút. 10 náva-gvāḥ. ṛitá-yuktim. dvi-bárhasaḥ yé. ā́ á°. dudhukshan. 11 m. k. s. 10. súci *etc.* 125, 5. 12 ví-yutá budhánta íti. vaktári. anehā́. 13 ít nú a° pari-sádvānaḥ. purú. nārsadám. sám-grathitam. puru-prajatásya. 14 nā́ma utá (2). ná. tri-sadhasthé ni-sedúḥ. jatá-vedāḥ srudhí. hótā a°. 15 vṛiktá-barhishe. mandú *iti* hitá-prayasā. yájyu *iti.*

ayáṃ stutó rā́jā vandi vedhā́ apáṣ va vípras tarati svásetuḥ | sá kakshī́vantaṃ rejayat só agníṃ nemíṃ ná cakrám árvato raghudrú || 16 || sá dvibándhur vaitaranó yáshṭā sabardhúṃ dhenúm asvàṃ duhádhyai | sáṃ yán mitrā́váruṇā vṛiñjá ukthaír jyéshṭhebhir aryamáṇaṃ várūthaiḥ || 17 || tádbandhuḥ sūrír diví te dhiyaṃdhā́ nábhānédishṭho rapati prá vénan | sā́ no nábhiḥ paramā́syá vā ghāháṃ tát paṣcā́ katitháṣ cid āsa || 18 || iyám me nábhir ihá me sadhástham imé me devā́ ayám asmi sárvaḥ | dvijā́ áha prathamajā́ ṛitásyedáṃ dhenúr aduhaj jā́yamānā || 19 || ádhāsu mandró aratír vibhā́váva syati dvivartanír vaneshā́ṭ | ūrdhvā́ yác chréṇir ná ṣíṣur dán makshū́ sthiráṃ ṣevṛidháṃ sūta mātā́ || 20 || 29 ||

ádhā gā́va úpamātiṃ kanā́yā ánu ṣvāntásya kásya cit páreyuḥ | ṣrudhí tváṃ sudraviṇo nas tváṃ yāḷ āṣvaghnásya vāvṛidhe sūnṛítābhiḥ || 21 || ádha tvám indra viddhy àsmā́n mahó rāyé nṛipate vájrabāhuḥ | rákshā ca no maghónaḥ pāhí sūrī́n anehásas te harivo abhíshṭau || 22 || ádha yád rājānā gávishṭau sárat saraṇyúḥ kāráve jaraṇyúḥ | vípraḥ préshṭhaḥ sá hy èshāṃ babhū́va párā ca vákshad utá parshad enān || 23 || ádhā nv àsya jényasya pushṭaú vṛíthā rébhanta īmahe tád ū nú | saraṇyúr asya sūnúr áṣvo vípraṣ cāsi ṣrávasaṣ ca sātaú || 24 || yuvór yádi sakhyā́yāsmé ṣárdhāya stómaṃ jujushé námasvān | viṣvátra yásminn ā́ gíraḥ samīcīḥ pūrvíva gātúr dā́ṣat sūnṛítāyai || 25 || sá gṛi-

61, 16 svá-setuḥ. raghu-drú. 17 dvi-bándhuḥ. sabaḥ-dhúm. yát. vṛiñjé. 18 tát-bandhuḥ. dhiyam-dhā́ḥ. paramā́ a°. gha a°. 19 sadhá-stham. dvi-jā́ḥ. prathama-jā́ḥ ṛitásya i°. aduhat. 20 ádha āsu. vibhā́-vā áva. dvi-vartaníḥ vaneshā́ṭ. yát ṣ°. makshú. ṣe-vṛidhám. 21 ádha. úpa-mātim. párā i°. su-draviṇaḥ. yāṭ. vavṛidhe. 22 viddhí a°. nṛi-pate vájra-bāhuḥ. ráksha — sūrī́n 54, 11. 23 gó-ishṭau. hí e°. 24 ádha nú a°. ūṁ *iti*. ca asi. 25 sakhyā́ya asmé *iti*. sam-īcīḥ pūrvī́-iva.

ṇānó adbhír devávān íti subándhur námasā sūktaíḥ | várdhad ukthaír vácobhir ā́ hí nūnáṃ vy ádhvaiti páyasa usríyāyāḥ || 26 || tá ū shú ṇo mahó yajatrā bhūtá devāsa ūtáye sajóshāḥ | yé vā́jāñ ánayatā viyánto yé sthā́ nicetáro ámūrāḥ || 27 || 30 ||

Prathamo 'dhyāyaḥ.

62.

Yé yajñéna dákshiṇayā sámaktā índrasya sakhyám amṛitatvám ānaṣá | tébhyo bhadrám añgiraso vo astu práti gṛibhṇīta mānaváṃ sumedhasaḥ || 1 || yá udā́jan pitáro gomáyaṃ vásv ṛiténábhindan parivatsaré valám | dīrghāyutvám añgiraso vo astu práti gṛibhṇīta mānaváṃ sumedhasaḥ || 2 || yá ṛiténa sū́ryam ā́rohayan divy áprathayan pṛithivím mātáraṃ ví | suprajāstvám añgiraso vo astu práti gṛibhṇīta mānaváṃ sumedhasaḥ || 3 || ayáṃ nábhā vadati valgú vo gṛihé dévaputrā ṛishayas tác chṛiṇotana | subrahmaṇyám añgiraso vo astu práti gṛibhṇīta mānaváṃ sumedhasaḥ || 4 || vírūpāsa íd ṛíshayas tá íd gambhīrávepasaḥ | té áñgirasaḥ sūnávas té agnéḥ pári jajñire || 5 || 1 ||

yé agnéḥ pári jajñiré vírūpāso divás pári | návagvo nú dáṣagvo áñgirastamo sácā devéshu mañhate || 6 || índreṇa yujā́ níḥ sṛijanta vāgh※áto vrajáṃ gómantam aṣvínam | sahásram me dádato ashṭakarṇyàḥ ṣrávo devéshv akrata || 7 || prá nūnáṃ jāyatām ayám mánus tókmeva rohatu | yáḥ sahásraṃ ṣatā́ṣvaṃ sadyó dānā́ya máñhate || 8 || ná tám aṣnoti káṣ caná divá iva sā́nv ārábham | sāvarṇyásya dákshiṇā ví

61, 26 su-bándhuḥ. su-uktaíḥ. ví ádhvā eti. 27 té ūm̐ *iti* sú naḥ. yajatrāḥ. sa-jóshāḥ. ánayata vi-yántaḥ. sthá ni-cetáraḥ. — 62, 1 sám-aktāḥ. su-medhasaḥ. 2 yé ut-ā́jan. ṛiténa á⁰. 3 yé. ā́ á⁰ diví. 4 déva-putrāḥ. tát ṣ⁰ su-brahmaṇyám. 5 ví -rūpāsaḥ (6). té. gambhīrá-vepasaḥ. 6 náva-gvaḥ. dáṣa-gvaḥ. 7 v. g. a. X, 25, 5. ashṭa-karṇyàḥ. s. d. a. VIII, 65. 12. 8 tókma -iva. ṣatá-aṣvam. 9 ā-rábham.

síndhur iva paprathe || 9 || utá dāsá parivíshe smáddishṭī góparīṇasā | yádus turváș ca māmahe || 10 || sahasradā́ grāmaṇī́r mā́ rishan mánuḥ sū́ryeṇāsya yátamānaitu dákshiṇā | sā́varṇer devā́ḥ prá tirantv ā́yur yásminn áșrāntā ásanāma vā́jam || 11 || 2 ||

63.

Parāváto yé dídhishanta ā́pyam mánuprītāso jánimā vivásvataḥ | yayā́ter yé nahushyàsya barhíshi devā́ ā́sate té ádhi bruvantu naḥ || 1 || víșvā hí vo namasyā̀ni vándyā nā́māni devā utá yajñíyāni vaḥ | yé sthá jātā́ áditer adbhyás pári yé pṛithivyā́s té ma ihá șrutā hávam || 2 || yébhyo mātā́ mádhumat pínvate páyaḥ pīyū́shaṃ dyaúr áditir ádribarhāḥ | ukthásushmān vṛishabharā́n svápnasas tā́ñ ādityā́ñ ánu madā svastáye || 3 || nṛicákshaso ánimishanto arhánā bṛihád deváso amṛitatvám ānașuḥ | jyotírathā áhimāyā ánāgaso divó varshmā́ṇam vasate svastáye || 4 || samrā́jo yé suvṛídho yajñám āyayúr áparihvṛitā dadhiré diví ksháyam | tā́ñ ā́ vivāsa námasā suvṛiktíbhir mahó ādityā́ñ áditiṃ svastáye || 5 || 3 ||

kó va stómaṃ rādhati yáṃ jújoshatha víșve devāso manusho yáti shṭhána | kó vo 'dhvarā́ṃ tuvijātā áraṃ karad yó naḥ párshad áty áṅhaḥ svastáye || 6 || yébhyo hótrām prathamā́m āyejé mánuḥ sámiddhāgnir mánasā saptá hótṛibhiḥ | tá ādityā ábhayaṃ șárma yachata sugā́ naḥ karta supáthā svastáye || 7 || yá íșire bhúvanasya prácetaso

62, 10 pari-víshe smáddishṭī *iti* smát-dishṭī gó-parīṇasā. mamahe. 11 sahasra-dā́ḥ grāma-nī́ḥ. rishat. sū́ryeṇa a⁰ yátamānā etu. — 63, 1 dídhishante. mánu-prītāsaḥ jánima. 2 me. șruta. 3 ádri-barhāḥ ukthá-șushmān vṛisha-bharā́n su-ápnasaḥ. mada. 4 nṛi-cákshasaḥ áni-mishantaḥ. jyotíḥ-rathāḥ áhi-māyāḥ. 5 sam-rā́jaḥ. su-vṛídhaḥ. ā-yayúḥ ápari-hvṛitāḥ. suvṛiktí-bhiḥ. 6 vaḥ. sthána. tuvi-jātāḥ. 7 ā-yejé. sámiddha-agniḥ. té. su-gā́. su-páthā. 8 yé. prá-cetasaḥ.

23

víṣvasya sthātúr jágataṣ ca mántavaḥ | té naḥ kṛitā́d ákṛitād énasas páry adyā́ devāsaḥ pipṛitā svastáye || 8 || bháreshv índraṃ suhávaṃ havāmahe 'ṅhomúcaṃ sukṛítaṃ daívyaṃ jánam | agním mitrám váruṇaṃ sātáye bhágaṃ dyā́vāpṛithiví marútaḥ svastáye || 9 || sutrā́māṇam pṛithivíṃ dyā́m anehásaṃ suṣármāṇam áditiṃ supráṇītim | daívīṃ nā́vaṃ svaritrā́m ánāgasam ásravantīm ā́ ruhemā svastáye || 10 || 4 ||

víṣve yajatrā ádhi vocatotáye trā́yadhvaṃ no durévāyā abhihrútaḥ | satyáyā vo deváhūtyā huvema ṣṛiṇvató devā ávase svastáye || 11 || ápā́mīvām ápa víṣvām ánāhutim ápārātiṃ durvidátrām aghāyatáḥ | āré devā dvésho asmád yuyotanorú naḥ ṣárma yachatā svastáye || 12 || árishṭaḥ sá márto víṣva edhate prá prajā́bhir jāyate dhármaṇas pári | yám ādityāso náyathā sunītíbhir áti víṣvāni duritā́ svastáye || 13 || yáṃ devāsó 'vatha vā́jasātau yáṃ ṣū́rasātā maruto hité dháne | prātaryā́vāṇaṃ rátham indra sānasím árishyantam ā́ ruhemā svastáye || 14 || svastí naḥ pathyā̀su dhánvasu svasty àpsú vṛijáne svàrvati | svastí naḥ putrakṛithéshu yónishu svastí rāyé maruto dadhātana || 15 || svastír íd dhí prápathe ṣréshṭhā rékṇasvaty abhí yā́ vāmám éti | sā́ no amā́ só áraṇe ní pātu svāveṣā́ bhavatu devágopā || 16 || evā́ platéḥ sūnúr avīvṛidhad vo víṣva ādityā adite manīshí | īṣānā́so náro ámartyenā́stāvi jáno divyó gáyena || 17 || 5 ||

63, 8 adyá. pipṛita. 9 su-hávam. aṅhaḥ-múcam su-kṛítam. dyā́vāpṛithiví *iti*. 10 su-trā́māṇam. su-ṣármāṇam. su-práṇītim. su-aritrā́m. ruhema. 11 vocata ū°. duḥ-évāyāḥ abhi-hrútaḥ. devá-hūtyā. 12 ápa á°. ápa á° duḥ-vidátrām agha-yatáḥ. devāḥ. yuyotana urú naḥ. yachata. 13 prá — pári VI, 70, 3. náyatha sunītí-bhiḥ. duḥ-itā́. 14 yáṃ — yáṃ X, 35, 14. ṣū́ra-sātā. prātaḥ-yā́vānam. ruhema. 15 svastí ap-sú. putra-kṛithéshu. 16 hí prá-pathe. rékṇasvatī. só *iti*. su-āveṣā́. devá-gopā. 17 evá. víṣve. ámartyena á°.

64.

Kathā́ devā́nām katamásya yā́mani sumántu nā́ma sriṇvatā́m manāmahe | kó mriḷāti katamó no máyas karat katamā́ ūtī́ abhy ā́ vavartati || 1 || kratūyánti krátavo hritsú dhītáyo vénanti venā́ḥ patáyanty ā́ dísaḥ | ná marḍitā́ vidyate anyā́ ebhyo devéshu me ádhi kā́mā ayaṅsata || 2 || nárā vā ṣáṅsam pūsháṇam ágohyam agním devéddham abhy àrcase girā́ | sū́ryāmā́sā candrámasā yamám diví tritám vā́tam ushásam aktúm asvínā || 3 || kathā́ kavís tuvīrávān káyā girā́ bríhaspátir vāvridhate suvriktíbhiḥ | ajá ékapāt suhávebhir ríkvabhir áhiḥ sriṇotu budhnyò hávīmani || 4 || dákshasya vādite jánmani vraté rā́jānā mitrā́váruṇā́ vivāsasi | ā́tūrtapanthāḥ pururátho aryamā́ saptáhotā víshurūpeshu jánmasu || 5 || 6 ||

té no árvanto havanasrúto hávam vísve sriṇvantu vājíno mitádravaḥ | sahasrasā́ medhásātāv iva tmánā mahó yé dhánam samithéshu jabhriré || 6 || prá vo vāyúm rathayújam púraṃdhim stómaiḥ kriṇudhvam sakhyā́ya pūsháṇam | té hí devásya savitúḥ sávīmani krátum sácante sacítaḥ sácetasaḥ || 7 || tríḥ saptá sasrā́ nadyò mahī́r apó vánaspátīn párvatāṅ agním ūtáye | krisā́num ástrīn tishyàm sadhástha ā́ rudrám rudréshu rudríyam havāmahe || 8 || sárasvatī saráyuḥ síndhur ūrmíbhir mahó mahī́r ávasā́ yantu vákshaṇīḥ | devī́r ā́po mātáraḥ sūdayitnvò ghritávat páyo mádhuman no arcata || 9 || utá mātā́ brihaddivā́ sriṇotu nas tváshṭā devébhir jánibhiḥ pitā́ vácaḥ | ribhukshā́ vā́jo rá-

---

64, 1 su-mántu. ūtī́ abhí. 2 kratu-yánti. 3 nárāṣáṅsam vā. devá-iddham abhí a⁰. 4 tuvi-rávān. vavridhate suvriktí-bhiḥ. éka-pāt su-hávebhiḥ. 5 vā a⁰. mitrā́váruṇā ā́. áturta-panthāḥ puru-ráthaḥ. saptá-hotā víshu-rūpeshu. 6 havana-srútaḥ. mitá-dravaḥ sahasra-sā́ḥ medhásātau-iva. sam-ithéshu. 7 p. v. v. r. V, 41, 6. púram-dhim. sa-cítaḥ sá-cetasaḥ. 8 sasrā́ḥ. sadhá-sthe. 9 ávasā ā́. mádhu-mat. 10 brihat-divā́. ribhukshā́ḥ. ráthaḥpátiḥ.

thaspátir bhágo raṇváḥ ṣáṅsaḥ ṣaṣamānásya pātu naḥ || 10 || 7 ||

raṇváḥ sáṃdṛishṭau pitumā́ṅ iva ksháyo bhadrā́ rudrā́ṇām marútām úpastutiḥ | góbhiḥ shyāma yaṣáso jáneshv ā́ sádā devāsa íḷayā saccmahi || 11 || yā́m me dhíyam máruta índra dévā ádadāta varuṇa mitra yūyám | tā́m pīpayata páyaseva dhenúm kuvíd gíro ádhi ráthe váhātha || 12 || kuvíd aṅgá práti yáthā cid asyá naḥ sajātyàsya maruto búbodhatha | nábhā yátra prathamám saṃnásāmahe tátra jāmitvám áditir dadhātu naḥ || 13 || té hí dyā́vāpṛithiví mātárā mahí deví devā́ñ jánmanā yajñíye itáḥ | ubhé bibhṛita ubháyam bhárīmabhiḥ purū́ rétāṅsi pitṛíbhiṣ ca siñcataḥ || 14 || ví shā́ hótrā víṣvam aṣnoti vā́ryam bṛíhaspátir arámatiḥ pánīyasī | grā́vā yátra madhushúd ucyáte bṛihád ávīvaṣanta matíbhir manīshíṇaḥ || 15 || evā́ kavís tuvīrávāñ ṛitajñā́ dravinasyúr dráviṇasaṣ cakānáḥ | ukthébhir átra matíbhiṣ ca vípró 'pīpayad gáyo divyā́ni jánma || 16 || evā́ platéḥ sūnúr — || 17 || 8 ||

65.

Agnír índro váruṇo mitró aryamā́ vāyúḥ pūshā́ sárasvatī sajóshasaḥ | ādityā́ víshṇur marútaḥ svàr bṛihát sómo rudró áditir bráhmaṇas pátiḥ || 1 || indrāgnī́ vṛitrahátyeshu sátpatī mithó hinvānā́ tanvā̀ sámokasā | antáriksham máhy ā́ paprur ójasā sómo ghṛitaṣrī́r mahimā́nam īráyan || 2 || téshām hí mahnā́ mahatā́m anarváṇāṃ stómāñ íyarmy ṛitajñā́ ṛitāvṛídhām | yé apsavám arṇaváṃ citrárā-

64, 11 raṇváḥ — ksháyo 144, 7. úpa-stutiḥ. syāma. 12 páyasā -iva. 13 sa-jātyàsya. sam-násāmahe. 14 t. h. dy. 160, 1. mahí *iti* deví *iti*. yajñíye *iti*. ubhé *iti*. purú. 15 sā́. madhu-sút. 16 evá. tuvi-rávān ṛita-jñā́ḥ. vípraḥ á⁰. — 65, 1 sa-jóshasaḥ ādityā́ḥ. 2 indrāgnī́ *iti* vṛitra-hátyeshu sátpatī *iti* sát-patī. sám-okasā. ghṛita-ṣrī́ḥ. 3 ṛita-jñā́ḥ ṛita-vṛídhām. citrá-rādhasaḥ.

dhasas té no rāsantām maháye sumitryā́ḥ || 3 || svàrṇaram antárikshāṇi rocanā́ dyā́vābhū́mī prithivī́m skambhur ójasā | prikshā́ iva maháyantaḥ surātáyo devā́ stavante mánushāya sūráyaḥ || 4 || mitrā́ya ṣiksha váruṇāya dāṣúshe yā́ samrā́jā mánasā ná prayúchataḥ | yáyor dhā́ma dhármaṇā rócate bṛihád yáyor ubhé ródasī nā́dhasī vṛítau || 5 || 9 ||

yā́ gaúr vartaním paryéti nishkṛitám páyo dúhānā vratanī́r avārátaḥ | sā́ prabruvāṇā́ váruṇāya dāṣúshe devébhyo dāṣad dhavíshā vivásvate || 6 || divákshaso agnijihvā́ ṛitāvṛídha ṛitásya yónim vimṛiṣánta āsate | dyā́m skabhitvy àpá ā́ cakrur ójasā yajñám janitví tanvì ní māmṛijuḥ || 7 || parikshítā pitárā pūrvajā́varī ṛitásya yónā kshayataḥ sámokasā | dyā́vāpṛithiví váruṇāya sávrate ghṛitávat páyo mahishā́ya pinvataḥ || 8 || parjányāvā́tā vṛishabhā́ purīshíṇendravāyū́ váruṇo mitró aryamā́ | devā́ñ ādityā́ñ áditim havāmahe yé pā́rthivāso divyā́so apsú yé || 9 || tváshṭāram vāyúm ṛibhavo yá óhate daívyā hótārā ushásam svastáye | bṛíhaspátim vṛitrakhādám sumedhásam indriyám sómam dhanasā́ u īmahe || 10 || 10 ||

bráhma gā́m áṣvam janáyanta óshadhīr vánaspátīn pṛithivī́m párvatāñ apáḥ | sū́ryam diví roháyantaḥ sudā́nava ā́ryā vratā́ visṛijánto ádhi kshámi || 11 || bhujyúm áñhasaḥ pipṛitho nír aṣvinā ṣyā́vam putrám vadhrimatyā́ ajinvatam | kamadyúvam vimadā́yohathur yuvám vishṇāpvàm víṣvakāyā́va sṛijathaḥ || 12 || pā́vīravī tanyatúr ékapād ajó divó dhartā́ síndhur ā́paḥ samudríyaḥ | víṣve devā́saḥ ṣṛiṇavan

---

65, 3 su-mitryā́ḥ. 4 svàḥ-naram. dyā́vābhūmī *iti*. su-rātáyaḥ devā́ḥ. 5 sam-rā́jā. pra-yúchataḥ. ubhé *iti* ródasī *iti* nā́dhasī *iti*. 6 pari-éti niḥ-kṛitám. vrata-nī́ḥ. pra-bruvāṇā́. havíshā. 7 agni-jihvā́ḥ ṛita-vṛídhaḥ. vi-mṛiṣántaḥ. skabhitvī́ a°. tanvì. mamṛijuḥ. 8 pari-kshítā. pūrvajā́varī *iti* pūrva-jā́varī. sám-okasā dyā́vāpṛithivī́ *iti*. sávrate *iti* sá-vrate. 9 purīshíṇā indravāyū́ *iti*. 10 yé. hótārau. vṛitra-khādám su-medhásam. dhana-sā́ḥ. 11 su-dā́navaḥ. vi-sṛijántaḥ. 12 kama-dyúvam vi-madā́ya ū°. víṣvakāya áva. 13 éka-pāt.

vácāṅsi me sárasvatī sahá dhībhíḥ púraṃdhyā || 13 || víṣve deváḥ sahá dhībhíḥ púraṃdhyā mánor yájatrā amṛ́tā ṛitajñā́ḥ | rātisháco abhisháca̧ḥ svarvídaḥ svàr gíro bráhma sūktáṃ jusherata || 14 || devā́n vásishṭho amṛ́tān vavande yé víṣvā bhúvanābhí pratasthúḥ | té no rāsantām urugāyám adyá yūyám pāta svastíbhiḥ sádā naḥ || 15 || 11 ||

66.

Devā́n huve bṛihácchravasaḥ svastáye jyotishkṛ́to adhvarásya prácetasaḥ | yé vāvṛidhúḥ pratarám viṣvávedasa índrajyeshṭhāso amṛ́tā ṛitāvṛ́dhaḥ || 1 || índraprasūtā várunapraṣishṭā yé sū́ryasya jyótisho bhāgám ānaṣúḥ | marúdgaṇe vṛijáne mánma dhīmahi mā́ghone yajñáṃ janayanta sūráyaḥ || 2 || índro vásubhiḥ pári pātu no gáyam ādityaír no áditiḥ ṣárma yachatu | rudró rudrébhir devó mṛiḷayāti nas tváshṭā no gnā́bhiḥ suvitā́ya jinvatu || 3 || áditir dyā́vāpṛithivī́ ṛitám mahád índrāvíshṇū marútaḥ svàr bṛihát | devā́ñ ādityā́ñ ávase havāmahe vásūn rudrā́n savitā́raṃ sudáṅsasam || 4 || sárasvān dhībhír váruṇo dhṛitávrataḥ pūshā́ víshṇur mahimā́ vāyúr aṣvínā | brahmakṛ́to amṛ́tā viṣvávedasaḥ ṣárma no yaṅsan trivárūtham áṅhasaḥ || 5 || 12 ||

vṛ́shā yajñó vṛ́shaṇaḥ santu yajñíyā vṛ́shaṇo devā́ vṛ́shaṇo havishkṛ́taḥ | vṛ́shaṇā dyā́vāpṛithivī́ ṛitā́varī vṛ́shā parjányo vṛ́shaṇo vṛishastúbhaḥ || 6 || agníshómā vṛ́shaṇā vā́jasātaye purupraṣastā́ vṛ́shaṇā úpa bruve | yā́v ījiré vṛ́shaṇo devayajyáyā tā́ naḥ ṣárma trivárūthaṃ ví yaṅsataḥ

65, 13 púram-dhyā (14). 14 m. y. a. ṛi. VII, 35, 15. rāti-sā́caḥ abhi-sā́caḥ svaḥ-vídaḥ. su-uktám. 15 bhúvanā a⁰ pra-tasthúḥ. té no *etc.* VII, 35, 15. — 66, 1 bṛihát-ṣravasaḥ. jyotiḥ-kṛ́taḥ. prá-cetasaḥ. vavṛidhúḥ. viṣvá-vedasaḥ (5) índra-jyeshṭhāsaḥ. ṛita-vṛ́dhaḥ. 2 índra-prasūtāḥ váruṇa-praṣishṭāḥ. marút-gaṇe. 4 dyā́vāpṛithivī́ *iti* (6. 9). índrāvíshṇū *iti*. su-dáṅsasam. 5 dhṛitá-vrataḥ. brahma-kṛ́taḥ amṛ́tāḥ. tri-várūtham (7). 6 yajñíyāḥ. devā́ḥ. haviḥ-kṛ́taḥ. ṛitávarī *ity* ṛitá-varī. vṛisha-stúbhaḥ. 7 vā́ja-sātaye puru-praṣastā́ vṛ́shaṇau. deva-yajyáyā.

|| 7 || dhṛitávratāḥ kshatríyā yajñanishkṛíto bṛihaddivā́ adhvarā́ṇām abhiṣríyaḥ | agníhotāra ṛitasā́po adrúho 'pó asṛijann ánu vṛitratū́rye || 8 || dyā́vāpṛithivī́ janayann abhí vratā́pa óshadhīr vanínāni yajñíyā | antáriksham svàr ā́ paprur ūtáye váṣam devā́sas tanvì ní māmṛijuḥ || 9 || dhartā́ro divá ṛibhávaḥ suhástā vātāparjanyā́ mahishásya tanyatóḥ | ā́pa óshadhīḥ prá tirantu no gíro bhágo rātír vājíno yantu me hávam || 10 || 13 ||

samudráḥ síndhū rájo antáriksham ajá ékapāt tanayitnúr arṇaváḥ | áhir budhnyàḥ ṣṛiṇavad vácāṅsi me víṣve devā́sa utá sūráyo máma || 11 || syā́ma vo mánavo devávītaye prā́ñcaṃ no yajñám prá ṇayata sādhuyā́ | ā́dityā rúdrā vásavaḥ súdānava imā́ bráhma ṣasyámānāni jinvata || 12 || daívyā hótārā prathamā́ puróhita ṛitásya pánthām ánv emi sādhuyā́ | kshétrasya pátim práteveṣam īmahe víṣvān devā́ñ amṛítāñ áprayuchataḥ || 13 || vásishṭhāsaḥ pitṛivád vā́cam akrata devā́ñ ī́ḷānā ṛishivát svastáye | prītā́ iva jñātáyaḥ kā́mam étyāsmé devāsó 'va dhūnutā vásu || 14 || devā́n vásishṭho amṛítān vavande — || 15 || 14 ||

67.

Imā́ṃ dhíyaṃ saptáṣīrshṇīm pitā́ na ṛitáprajātām bṛihatī́m avindat | turī́yaṃ svij janayad viṣvájanyo 'yā́sya ukthám índrāya ṣáṅsan || 1 || ṛitáṃ ṣáṅsanta ṛijú dī́dhyānā divás putrā́so ásurasya vīrā́ḥ | vípram padám ā́ṅgiraso dádhānā yajñásya dhā́ma prathamám mananta || 2 || haṅsaír iva sákhibhir vā́vadadbhir aṣmanmáyāni náhanā vyásyan |

66, 8 dhṛitá-vratāḥ kshatríyāḥ yajñaniḥ-kṛítaḥ bṛihat-dívāḥ. abhi-ṣríyaḥ agní-hotāraḥ ṛita-sā́paḥ. vṛitra-tū́rye. 9 vratā́ ā́°. tanvì. mamṛijuḥ. 10 su-hástāḥ. 11 síndhuḥ. éka-pat. 12 devá-vītaye. nayata. ā́dityāḥ rúdrāḥ. sú-dānavaḥ. 13 d. h. p. III, 4, 7. puráḥ-hitā. práti-veṣam. ápra-yuchataḥ. 14 ā-ítya asmé *iti* devāsaḥ áva dhūnuta. — 67, 1 saptá-ṣīrshṇīm. ṛitá-prajātām. svit. viṣvá-janyaḥ. 2 dī́dhyānāḥ. d. p. á. v. III, 53, 7. dádhānāḥ. 3 vi-ásyan.

bṛíhaspátir abhikánikradad gá utá prástaud úc ca vidváñ agāyat || 3 || avó dvábhyām pará ékayā gā́ gúhā tíshṭhantīr ánṛitasya sétau | bṛíhaspátis támasi jyótir icháun úd usrá ā́kar ví hí tisrá ā́vaḥ || 4 || vibhídyā púraṃ ṣayáthem ápācīṃ nís tríṇi sākám udadhér akṛintat | bṛíhaspátir ushásaṃ sū́ryaṃ gā́m arkáṃ viveda stanáyann iva dyaúḥ || 5 || índro valáṃ rakshitā́raṃ dúghānāṃ karéṇeva ví cakartā rávena | svédāñjibhir āṣíram ichámānó 'rodayat paṇím ā́ gā́ amushṇāt || 6 || 15 ||

sá īṃ satyébhiḥ sákhibhiḥ ṣucádbhir gódhāyasaṃ ví dhanasaír adardaḥ | bráhmaṇas pátir vṛíshabhir varā́hair gharmásvedebhir drávinaṃ vy ā̀naṭ || 7 || té satyéna mánasā gópatiṃ gā́ iyānā́sa ishaṇayanta dhībhíḥ | bṛíhaspátir mithóavadyapebhir úd usríyā asṛijata svayúgbhiḥ || 8 || táṃ vardháyanto matíbhiḥ ṣivā́bhiḥ siṅhám iva nā́nadataṃ sadhásthe | bṛíhaspátiṃ vṛíshaṇaṃ ṣū́rasātau bháre-bhare ánu madema jishṇúm || 9 || yadā́ vā́jam ásanad viṣvárūpam ā́ dyā́m árukshad úttarāṇi sádma | bṛíhaspátiṃ vṛíshaṇaṃ vardháyanto nā́nā sánto bíbhrato jyótir āsā́ || 10 || satyā́m āṣíshaṃ kṛiṇutā vayodhaí kīríṃ cid dhy ávatha svébhir évaiḥ | paṣcā́ mṛídho ápa bhavantu víṣvās tád rodasī ṣṛiṇutaṃ viṣvaminvé || 11 || índro mahnā́ maható arṇavásya ví mūrdhánam abhinad arbudásya | áhann áhim áriṇāt saptá síndhūn devaír dyāvāpṛithivī právataṃ naḥ || 12 || 16 ||

68.

Udaprúto ná váyo rákshamāṇā vā́vadato abhríyasyeva

67, 3 abhi-kánikradat. prá a⁰ út. 4 gā́ḥ. ā́ akaḥ. ā́var *ity* ávaḥ. 5 vi-bhídya. ṣayátha im. uda-dhéḥ. 6 karéṇa-iva. cakarta. svédāñji-bhiḥ ā-ṣíram ichámanaḥ á⁰. 7 gó-dhāyasam. dhana-saíḥ adardar *ity* adardaḥ. gharmá-svedebhiḥ. ví ā⁰. 8 gó-patim. mitháḥ-avadyapebhiḥ. svayúk-bhiḥ. 9 sadhá-sthe. ṣū́ra-sātau. 10 viṣvá-rūpam. 11 ā-ṣísham kṛiṇuta vayaḥ-dhaí. hí. rodasī *iti*. viṣvaminvé *iti* viṣvam-invé. 12 áhann — síndhum IV, 28, 1. devaír *etc.* 31, 8. — 68, 1 uda-prútaḥ. rákshamāṇāḥ. abhríyasya-iva.

ghóshāḥ | giribhrájo nórmáyo mádanto bṛíhaspátim abhy àrká anāvan || 1 || sám góbhir āṅgirasó nákshamāṇo bhága ivéd aryamáṇaṃ ninâya | jáne mitró ná dámpatī anakti bṛíhaspate vājáyāṣū́ñr ivājaú || 2 || sādhvaryā́ atithínīr ishirā́ spārhā́ḥ suvárṇā anavadyárūpāḥ | bṛíhaspátiḥ párvatebhyo vitū́ryā nír gā́ ūpe yávam iva sthivíbhyaḥ || 3 || āprushāyán mádhuna ṛitásya yónim avakshipánn arká ulkā́m iva dyóḥ | bṛíhaspátir uddháramn áṣmano gā́ bhū́myā udnéva ví tvácam bibheda || 4 || ápa jyótishā támo antárikshād udnáḥ ṣípālam iva vā́ta ājat | bṛíhaspátir anumṛíṣyā valásyābhrám iva vā́ta ā́ cakra ā́ gā́ḥ || 5 || yadā́ valásya píyato jásum bhéd bṛíhaspátir agnitápobhir arkaíḥ | dadbhír ná jihvā́ párivishṭam ā́dad āvír nidhī́ñr akṛiṇod usríyāṇām || 6 || 17 ||

bṛíhaspátir ámata hí tyád āsāṃ nā́ma svaríṇāṃ sádane gúhā yát | āṇḍéva bhittvā́ ṣakunásya gárbham úd usríyāḥ párvatasya tmánājat || 7 || áṣnā́pinaddham mádhu páry apaṣyan mátsyaṃ ná dīná udáni kshiyántam | níṣh ṭáj jabhāra camasáṃ ná vṛikshā́d bṛíhaspátir viravéṇā vikṛítya || 8 || sóshā́m avindat sá svàḥ só agníṃ só arkéṇa ví babādhe támāṅsi | bṛíhaspátir góvapusho valásya nír majjā́nam ná párvaṇo jabhāra || 9 || himéva parṇā́ mushitā́ vánāni bṛíhaspátinākṛipayad való gā́ḥ | anānukṛityám apunáṣ cakāra yā́t sū́ryāmā́sā mithá uccárātaḥ || 10 || abhí ṣyāváṃ ná kṛíṣanebhir áṣvaṃ nákshatrebhiḥ pitáro dyā́m apiṅṣan | rā́tryāṃ támo ádadhur jyótir áhan bṛíhaspátir bhinád ádriṃ vidád

---

68, 1 giri-bhrájaḥ ná u⁰. abhí a⁰. 2 bhágaḥ-iva ít. dámpatī *iti* dám-patī. vājáya āṣū́n-iva ā⁰. 3 sādhu-aryā́ḥ. ishirā́ḥ. su-várṇāḥ anavadyá-rūpāḥ. vi-tū́rya. 4 ā-prushāyán mádhunā. ava-kshipán. uddháran. gā́ḥ. udnā́-iva. 5 anu-mṛíṣya valásya a⁰. cakre. 6 agnitápaḥ-bhiḥ. pári-vishṭam. ni-dhī́n. 7 āṇḍā́-iva. tmánā ā⁰. 8 áṣnā ápi-naddham. apaṣyat. dīné. níḥ tát. vi-ravéna vi-kṛítya. 9 sáḥ u⁰. svàr *iti* svàḥ. gó-vapushaḥ. 10 himā́-iva. bṛíhaspátinā a⁰. ananu-kṛityám apunár *iti*. ut-cárāthaḥ.

gā́ḥ || 11 || idám akarma námo abhriyā́ya yáḥ pūrvī́r ánv ānónavīti | bṛíhaspátiḥ sá hí góbhiḥ só áṣvaiḥ sá vīrébhiḥ sá nṛíbhir no váyo dhāt || 12 || 18 ||

Pañcamo 'nuvākaḥ.

69.

Bhadrā́ agnér vadhryaṣvásya saṃdṛíṣo vāmí práṇītiḥ surā́ṇā úpetayaḥ | yád īṃ sumitrā́ víṣo ágra indhátc ghṛiténā́huto jaratc dávidyutat || 1 || ghṛitám agnér vadhryaṣvásya várdhanaṃ ghṛitám ánnaṃ ghṛitám v asya médanam | ghṛiténā́huta urviyā́ ví paprathe sū́rya iva rocatc sarpírāsutiḥ || 2 || yát te mánur yád ánīkaṃ sumitráḥ samīdhé agne tád idáṃ návīyaḥ | sá revác choca sá gíro jushasva sá vā́jaṃ darshi sá ihá ṣrávo dhāḥ || 3 || yáṃ tvā pū́rvam īḷitó vadhryaṣváḥ samīdhé agne sá idáṃ jushasva | sá na stipā́ utá bhavā tanūpā́ dātrám rakshasva yád idáṃ te asmé || 4 || bhávā dyumní vādhryaṣvotá gopā́ mā́ tvā tārīd abhímātir jánānām | ṣū́ra iva dhṛishṇúṣ cyávanaḥ sumitráḥ prá nú vocaṃ vā́dhryaṣvasya nā́ma || 5 || sám ajryā̀ parvatyā̀ vásūni dā́sā vṛitrā́ṇy ā́ryā jigetha | ṣū́ra iva dhṛishṇúṣ cyávano jánānāṃ tvám agne pṛitanāyū́ñr abhí shyāḥ || 6 || 19 ||

dīrghátantur bṛihádukshāyám agníḥ sahásrastarīḥ ṣatánītha ṛíbhvā | dyumā́n dyumátsu nṛíbhir mṛijyámānaḥ sumitréshu dīdayo devayátsu || 7 || tvé dhenúḥ sudúghā jātavedo 'saṣcáteva samanā́ sabardhúk | tváṃ nṛíbhir dákshiṇāvadbhir agne sumitrébhir idhyase devayádbhiḥ || 8 || devā́ṣ cit te amṛítā jātavedo mahimā́naṃ vādhryaṣva prá vo-

68, 12 ā-nónavīti. — 69, 1 vadhri-aṣvásya (2. 11. 12) sam-dṛíṣaḥ. prá-nītiḥ su-ráṇāḥ úpa-itayaḥ. su-mitrā́ḥ ágre. ghṛiténa ā́-hutaḥ (2). 2 sarpíḥ-āsutiḥ. 3 su-mitráḥ sam-īdhé. revát s⁰. 4 vadhri-aṣváḥ (10) sam-īdhé. naḥ sti-pā́ḥ. bhava tanū-pā́ḥ. asmé *iti*. 5 bháva. vādhri-aṣva utá gopā́ḥ. abhí-mātiḥ. su-mitráḥ. 6 s. i. dh. c. 4. syāḥ. 7 dīrghá-tantuḥ bṛihát-ukshā a⁰. sahásra-starīḥ ṣatá-nīthaḥ. su-mitréshu. 8 tvé *iti*. su-dúghā jāta-vedaḥ (9) asaṣcátā-iva. sabaḥ-dhúk. su-mitrébhiḥ. 9 amṛítāḥ.

can | yát sampṛ́cham mā́nushīr víṣa ā́yan tvā́ṃ nṛ́bhir ajayas tvā́vṛidhebhiḥ || 9 || pitéva putrám abibhar upásthe tvā́m agne vadhryaṣváḥ saparyán | jushāṇó asya samídhaṃ yavishṭhotá pū́rvāñ avanor vrā́dhataṣ cit || 10 || ṣáṣvad agnír vadhryaṣvásya ṣátrūn nṛ́bhir jigāya sutásomavadbhiḥ | sámanaṃ cid adahaṣ citrabhānó 'va vrā́dhantam abhinad vṛidháṣ cit || 11 || ayám agnír vadhryaṣvásya vṛitrahā́ sanakā́t préddho námasopavākyàḥ | sá no ájāmīñr utá vā víjāmīn abhí tishṭha ṣárdhato vādhryaṣva || 12 || 20 ||

70.

Imā́m me agne samídhaṃ jushasveḷás padé práti haryā ghṛitā́cīm | várshman pṛithivyā́ḥ sudinatvé áhnām ūrdhvó bhava sukrato devayajyā́ || 1 || ā́ devā́nām agrayā́vehá yātu nárāṣáñso viṣvárūpebhir áṣvaiḥ | ṛitásya pathā́ námasā miyédho devébhyo devátamaḥ sushūdat. || 2 || ṣaṣvattamám īḷate dūtyā̀ya havíshmanto manushyā̀so agním | váhishṭhair áṣvaiḥ suvṛítā ráthenā́ devā́n vakshi ní shadehá hótā || 3 || ví prathatāṃ devájushṭaṃ tiraṣcā́ dīrghā́ṃ drāghmā́ surabhí bhūtv asmé | áheḷatā mánasā deva barhir índrajyeshṭhāñ uṣató yakshi devā́n || 4 || divó vā sā́nu spṛiṣátā várīyaḥ pṛithivyā́ vā mā́trayā ví ṣrayadhvam | uṣatī́r dvāro mahinā́ mahádbhir devā́ṃ ráthaṃ rathayúr dhārayadhvam || 5 || 21 ||

deví divó duhitárā suṣilpé ushā́sānáktā sadatāṃ ní yónau | ā́ vāṃ devā́sa uṣatī uṣánta uraú sīdantu subhage upásthe || 6 || ūrdhvó grā́vā bṛihád agníḥ sámiddhaḥ priyā́

69, 9 sam-prícham. tvā́-vṛidhebhiḥ. 10 pitā́-iva. upá-sthe. sam-ídham yavishṭha utá. 11 citrabhāno *iti* citra-bhāno áva. 12 vṛitra-hā́. prá-iddhaḥ námasā upa-vākyàḥ. ví-jāmīn. — 70, 1 i. m. a. s. II, 6, 1. jushasva i°. harya. sukrato *iti* su-krato deva -yajyā. 2 agra-yā́vā ihá. visvá-rupebhiḥ. susūdat. 3 su-vṛítā ráthena ā́. sada ihá. 4 devá-jushṭam. asmé *iti*. índra-jyeshṭhān. 5 spṛiṣáta. 6 deví *iti*. suṣilpé *iti* su-ṣilpé ushásānáktā. uṣatī *iti*. subhage *iti* su-bhage upá-sthe (7). 7 sám-iddhaḥ.

dhā́māny áditer upásthe | puróhitāv ṛitvijā yajñé asmín vidúshṭarā dráviṇam ā́ yajethām || 7 || tísro devīr barhír idáṃ várīya ā́ sīdata cakṛimā́ vaḥ syonám | manushvád yajñáṃ súdhitā havī́ṅshíḷā deví ghṛitápadī jushanta || 8 || déva tvashṭar yád dha cārutvám ā́naḍ yád áṅgirasām ábhavaḥ sacābhū́ḥ | sá devā́nām pā́tha úpa prá vidvā́n uṣán yakshi draviṇodaḥ surátnaḥ || 9 || vánaspate raṣanáyā niyū́yā devā́nām pā́tha úpa vakshi vidvā́n | svádāti deváḥ kṛiṇávad dhavī́ṅshy ávatāṃ dyā́vāpṛithiví hávam me || 10 || ā́gne vaha váruṇam ishṭáye na índraṃ divó marúto antárikshāt | sīdantu barhír víṣva ā́ yájatrāḥ svā́hā devā́ amṛítā mādayantām || 11 || 22 ||

71.

Bṛíhaspate prathamáṃ vācó ágraṃ yát praírata nāmadhéyaṃ dádhānāḥ | yád eshāṃ ṣréshṭhaṃ yád aripráṃ ā́sīt preṇā́ tád eshāṃ níhitaṃ gúhāvíḥ || 1 || sáktum iva títaünā punánto yátra dhírā mánasā vā́cam ákrata | átrā sákhāyaḥ sakhyā́ni jānate bhadraíshāṃ lakshmír níhitā́dhi vācí || 2 || yajñéna vācáḥ padavíyam āyan tā́m ánv avindann ṛíshishu právishṭām | tā́m ābhṛítyā vy àdadhuḥ purutrā́ tā́ṃ saptá rebhā́ abhí sáṃ navante || 3 || utá tvaḥ páṣyan ná dadarṣa vā́cam utá tvaḥ ṣṛiṇván ná ṣṛiṇoty enām | utó tvasmai tanvàṃ ví sasre jāyéva pátya uṣatí suvā́sāḥ || 4 || utá tvaṃ sakhyé sthirápītam āhur naínaṃ hinvanty ápi vā́jineshu | ádhenvā carati māyáyaishá vā́caṃ ṣuṣruvā́ṅ aphalā́m apushpā́m || 5 || 23 ||

yás tityā́ja sacivídaṃ sákhāyaṃ ná tásya vācy ápi

70, 7 puráḥ-hitau. 8 cakṛimá. sú-dhitā havī́ṅshi íḷā. ghṛitá-padī. 9 ha. sacā-bhū́ḥ. draviṇaḥ-daḥ su-rátnaḥ. 10 ni-yū́ya. havī́ṅshi. dyā́vāpṛithiví iti. 11 ā́ aº. víṣve. svā́hā etc. III, 4, 11. — 71, 1 prá aiº nāma-dhéyam. ní-hitam gúhā āº. 2 dhī́rāḥ. átra. bhadrā́ eº. ní-hitā áº. 3 pada-vī́yam. prá-vishṭām. ā-bhṛítya ví aº. 4 utó iti. jāyéva etc. 124, 7. 5 sthirá-pītam. ná eº. māyáyā eº. 6 saci-vídam. vācí.

bhāgó asti | yád īṃ ṣriṇóty álakaṃ ṣriṇoti nahí pravéda sukṛitásya pánthām || 6 || akshaṇvántaḥ kárṇavantaḥ sákhāyo manojavéshv ásamā babhūvuḥ | ādaghnā́sa upakakshā́sa u tve hradā́ iva snā́tvā u tve dadṛiṣre || 7 || hṛidā́ tashṭéshu mánaso javéshu yád brāhmaṇā́ḥ saṃyájante sákhāyaḥ | átrā́ha tvaṃ ví jahur vedyā́bhir óhabrahmāṇo ví caranty u tve || 8 || imé yé nā́rvā́n ná paráṣ cáranti ná brāhmaṇā́so ná sutékarāsaḥ | tá eté vā́cam abhipádya pāpáyā sirī́s tántraṃ tanvate áprajajñayaḥ || 9 || sárve nandanti yaṣásā́gatena sabhāsāhéna sákhyā sákhāyaḥ | kilbishaspṛít pitushā́ṇir hy èshām áraṃ hitó bhávati vā́jināya || 10 || ṛicā́ṃ tvaḥ pósham āste pupushvā́n gāyatráṃ tvo gāyati ṣákvarīshu | brahmā́ tvo vádati jātavidyā́ṃ yajñásya mā́trāṃ ví mimīta u tvaḥ || 11 || 24 ||

Dvitīyo 'dhyāyaḥ.

72.

Devā́nāṃ nú vayáṃ jā́nā prá vocāma vipanyáyā | ukthéshu ṣasyámāneshu yáḥ páṣyād úttare yugé || 1 || bráhmaṇas pátir etā́ sáṃ karmā́ra ivādhamat | devā́nām pūrvyé yugé 'sataḥ sád ajāyata || 2 || devā́nāṃ yugé prathamé 'sataḥ sád ajāyata | tád ā́ṣā ánv ajāyanta tád uttānápadas pári || 3 || bhū́r jajña uttānápado bhuvá ā́ṣā ajāyanta | áditer dáksho ajāyata dákshād v áditiḥ pári || 4 || áditir hy ájanishṭa dáksha yā́ duhitā́ táva | tā́ṃ devā́ ánv ajāyanta bhadrā́ amṛítabandhavaḥ || 5 || 1 ||

yád devā adáḥ salilé súsaṃrabdhā átishṭhata | átrā vo

71, 6 pra-véda su-kṛitásya. 7 manaḥ-javéshu ásamāḥ. ādaghnā́saḥ upa-kakshā́sa. 8 sam-yájante. átra áha. óha-brahmāṇaḥ. 9 ná arvā́k. suté-karasāḥ té. abhi-pádya. ápra-jajñayaḥ. 10 yaṣásā ā́-gatena sabhā-sahéna. kilbisha-spṛít pitu-sániḥ hí e°. 11 jāta-vidyā́m. mimīte. — 72, 2 karmā́raḥ-iva a°. ásataḥ. 3 á. s. a. 2. uttāná-padaḥ (4). 4 jajñe. 5 hí. amṛíta-bandhavaḥ. 6 sú-saṃrabdhāḥ. átra.

nṛítyatām iva tīvró reṇúr ápāyata || 6 || yád devā yátayo yáthā bhúvanāny ápinvata | átrā samudrá ā́ gūḷhám ā́ sū́ryam ajabhartana || 7 || ashṭaú putrā́so áditer yé jātā́s tanvàs pári | devā́ñ úpa praít saptábhiḥ párā mārtāṇḍám āsyat || 8 || saptábhiḥ putraír áditir úpa praít pūrvyáṃ yugám | prajā́yai mṛityáve tvat púnar mārtāṇḍám ā́bharat || 9 || 2 ||

73.

Jánishṭhā ugráḥ sáhase turā́ya mandrá ójishṭho bahulā́bhimānaḥ | ávardhann índram marútaṣ cid átra mātā́ yád vīráṃ dadhánad dhánishṭhā || 1 || druhó níshattā pṛiṣaní cid évaiḥ purū́ ṣáñsena vāvṛidhush ṭá índram | abhívṛiteva tā́ mahāpadéna dhvāntā́t prapitvā́d úd aranta gárbhāḥ || 2 || ṛishvā́ te pā́dā prá yáj jígāsy ávardhan vā́jā utá yé cid átra | tvám indra sālāvṛikā́n sahásram āsán dadhishe aṣvínā́ vavṛityāḥ || 3 || samanā́ tū́rṇir úpa yāsi yajñám ā́ nā́satyā sakhyā́ya vakshi | vasávyām indra dhārayaḥ sahásrāṣvínā ṣūra dadatur maghā́ni || 4 || mándamāna ṛitā́d ádhi prajā́yai sákhibhir índra ishirébhir ártham | ā́bhir hí māyā́ úpa dásyum ā́gān míhaḥ prá tamrā́ avapat támāñsi || 5 || 3 ||

sánāmānā cid dhvasayo ny àsmā ávāhann índra usháso yáthānaḥ | ṛishvaír agachaḥ sákhibhir níkāmaiḥ sākám pratishṭhā́ hṛídyā jaghantha || 6 || tváṃ jaghantha námucim makhasyúṃ dā́saṃ kṛiṇvāná ṛíshaye vímāyam | tváṃ cakartha mánave syonā́n pathó devatrā́ñjaseva yā́nān || 7 || tvám etā́ni paprishe ví nā́méṣāna indra dadhishe gábhastau | ánu tvā devā́ḥ ṣávasā madanty upáribudhnān vanínaṣ cakartha || 8 ||

72, 6 ápa ā°. 7 devāḥ. átra samudré. 8 prá ait. 9 prá ait. pra-jā́yai. ā́ a°. — 73, 1 bahulá-abhimānaḥ. 2 ní-sattā. purú. vavṛidhuḥ té. abhívṛitā-iva. mahā-padéna. pra-pitvā́t. 3 yát. sālāvṛikā́n. aṣvínā ā́. 4 sahásrā a°. 5 pra-jā́yai. ā́ ābhiḥ. ā́ agāt. 6 sá-nāmānā. ní asmai áva a°. yáthā á°. ní-kāmaiḥ. prati-sthā́. 7 ví-māyam. deva-trā́ áñjasā-iva. 8 nā́ma ī°. upári-budhnān.

cakrám̐ yád asyāpsv ā́ níshattam utó tád asmai mádhv íc cachadyāt | prithivyā́m átishitam̐ yád ū́dhaḥ páyo góshv ádadhā óshadhīshu || 9 || áṣvād iyāyéti yád vádanty ójaso jātám utá manya enam | manyór iyāya harmyéshu tasthau yátaḥ prajajñá índro asya veda || 10 || váyaḥ suparṇā́ úpa sedur índram priyámedhā ríshayo nā́dhamānāḥ | ápa dhvāntám ūrṇuhí pūrdhí cákshur mumugdhy àsmā́n nidháyeva baddhā́n || 11 || 4 ||

74.

Vásūnām̐ vā carkṛisha íyakshan dhiyā́ vā yajñaír vā ródasyoḥ | árvanto vā yé rayimántaḥ sātaú vanúm̐ vā yé suṣrúṇam̐ suṣrúto dhúḥ || 1 || háva eshām ásuro nakshata dyā́m̐ ṣravasyatā́ mánasā niṅsata kshā́m | cákshāṇā yátra suvitā́ya devā́ dyaúr ná vā́rebhiḥ kṛiṇávanta svaíḥ || 2 || iyám eshām amṛ́tānām̐ gī́ḥ sarvátātā yé kṛipáṇanta rátnam | dhíyam̐ ca yajñám̐ ca sā́dhantas té no dhāntu vasavyàm ásāmi || 3 || ā́ tát ta indrāyávaḥ panantābhí yá ūrvám̐ gómantam̐ títṛitsān | sakṛitsvàm̐ yé puruputrā́m mahī́m̐ sahásradhārām bṛihatī́m̐ dúdukshan || 4 || ṣácīva índram ávase kṛiṇudhvam ánānatam̐ damáyantam pṛitanyū́n | ṛibhukshá-ṇam maghávānam̐ suvṛiktím bhártā yó vájram̐ náryam purukshúḥ || 5 || yád vāvā́na purutámam purāshā́ḷ ā́ vṛitrahéndro nā́māny aprāḥ | ácetí prāsáhas pátis túvishmān yád īm uṣmási kártave kárat tát || 6 || 5 ||

75.

Prá sú va āpo mahimā́nam uttamám̐ kārúr vocāti sá-

73, 9 asya ap-sú. ní-sattam utó *iti*. ít. áti-sitam. 10 iyāya íti. manye. pra-jajñé. 11 su-parṇā́ḥ. priyá-medhāḥ. mumugdhí a° nidháyā-iva. — 74, 1 carkṛishe. su-ṣrúṇam su-ṣrútaḥ dhúr *iti* dhúḥ. 2 cákshāṇāḥ. devā́ḥ. 4 te indra ā° pananta a° yé. sakṛit-svàm. puru-putrā́m. sahásra-dhārām. dúdhukshan. 5 su-vṛiktím. puru-kshúḥ. 6 vavā́na. purāshā́ṭ. vṛitra-hā́ i°. pra-sáhaḥ.

dane vivásvataḥ | prá saptá-sapta tredhā́ hí cakramúḥ prá sṛítvarīṇām áti síndhur ójasā || 1 || prá te 'radad váruṇo yā́tave patháḥ síndho yád vā́jāñ abhy ádravas tvám | bhū́myā ádhi pravátā yāsi sā́nunā yád eshām ágram jágatām irajyási || 2 || diví svanó yatate bhū́myopáry anantám ṣúshmam úd iyarti bhānúnā | abhrā́d iva prá stanayanti vṛishṭáyaḥ síndhur yád éti vṛishabhó ná róruvat || 3 || abhí tvā sindho ṣíṣum ín ná mātáro vāṣrā́ arshanti páyaseva dhenávaḥ | rā́jeva yúdhvā nayasi tvám ít sícau yád āsām ágram pravátām ínakshasi || 4 || imám me gaṅge yamune sarasvati ṣútudri stómam sacatā párushṇy ā́ | asiknyā́ marudvṛidhe vitástayā́rjīkīye ṣṛiṇuhy ā́ sushómayā || 5 || 6 ||

trishṭámayā prathamám yā́tave sajū́ḥ sasártvā rasáyā ṣvetyā́ tyā́ | tvám sindho kúbhayā gomatím krúmum mehatnvā́ sarátham yā́bhir íyase || 6 || ṛíjīty énī rúṣatī mahitvā́ pári jráyāṅsi bharate rájāṅsi | ádabdhā síndhur apásām apástamā́ṣvā ná citrā́ vápushīva darṣatá || 7 || svā́ṣvā síndhuḥ suráthā suvā́sā hiraṇyáyī súkṛitā vājínīvatī | ū́rṇāvatī yuvatíḥ sīlámāvaty utā́dhi vaste subhágā madhuvṛídham || 8 || sukhám rátham yuyuje síndhur aṣvínam téna vā́jam sanishad asmínn ājaú | mahā́n hy àsya mahimā́ panasyáté 'dabdhasya sváyaṣaso virapṣínaḥ || 9 || 7 ||

76.

Ā́ va ṛiñjasa ūrjā́m vyùshṭishv índram marúto ródasī anaktana | ubhé yáthā no áhanī sacābhúvā sádaḥ-sado varivasyā́ta udbhídā || 1 || tád u ṣréshṭham sávanam sunota-

75, 2 síndho *iti*. abhí. 3 bhū́myā u°. 4 sindho *iti* (6). ít. páyasā-iva. rā́jā-iva. 5 sacata. marut-vṛidhe vitástayā ā́° ṣṛiṇuhí. su-sómayā. 6 trishṭá-amayā. sa-jū́ḥ su-sártvā. sa-rátham. 7 ṛíjītī. apáḥ-tamā á°. vápushī-iva. 8 su-áṣvā. su-ráthā su-vā́sāḥ. sú-kṛitā. sīlámā-vatī utá á°. su-bhágā madhu-vṛídham. 9 su-khám. hí a°. panasyáte á° svá-yaṣasaḥ vi-rapṣínaḥ. — 76, 1 ṛiñjase. ví-ushṭishu. ródasī *iti*. ubhé *iti*. áhanī *iti* sacā-bhúvā. ut-bhídā. 2 sunotana á°.

nátyo ná hástayato ádriḥ sotári | vidád dhy àryó abhíbhūti paúṅsyam mahó rāyé cit tarute yád árvataḥ || 2 || tád íd dhy àsya sávanaṃ vivér apó yáthā purá mánave gātúm áṣret | góarṇasi tvāshṭré áṣvanirṇiji prém adhvaréshv adhvaráñ aṣiṣrayuḥ || 3 || ápa hata raksháso bhaṅgurávata skabhāyáta nírṛitiṃ sédhatámatim | á no rayíṃ sárvavīraṃ sunotana devāvyàm bharata ṣlókam adrayaḥ || 4 || diváṣ cid á vó 'mavattarebhyo vibhvánā cid āṣvàpastarebhyaḥ | vāyóṣ cid á sómarabhastarebhyo 'gnéṣ cid arca pitukṛíttarebhyaḥ || 5 || 8 ||

bhurántu no yaṣásaḥ sótv ándhaso grávāṇo vācá divítā divítmatā | náro yátra duhaté kámyam mádhv āghosháyanto abhíto mithastúraḥ || 6 || sunvánti sómaṃ rathiráso ádrayo nír asya rásaṃ gavísho duhanti té | duhánty údhar upasécanāya káṃ náro havyá ná marjayanta āsábhiḥ || 7 || eté naraḥ svápaso abhūtana yá índrāya sunuthá sómam adrayaḥ | vāmáṃ-vāmaṃ vo divyáya dhámne vásu-vasu vaḥ párthivāya sunvaté || 8 || 9 ||

77.

Abhraprúsho ná vācá prushā vásu havíshmanto ná yajñá vijānúshaḥ | sumárutaṃ ná brahmáṇam arhásc gaṇám astoshy eshāṃ ná ṣobháse || 1 || ṣriyé máryāso añjíñr akṛiṇvata sumárutaṃ ná pūrvír áti kshápaḥ | divás putrása étā ná yetira ādityásas té akrá ná vāvṛidhuḥ || 2 || prá yé diváḥ pṛithivyá ná barháṇā tmánā riricré abhrán ná sūryaḥ |

76, 2 hásta-yataḥ. hí aº abhí-bhuti. 3 hí aº. gó-arṇasi. áṣva-nirṇiji prá im. 4 bhangurá-vataḥ. níḥ-ṛitim sédhata áº. sárva-vīram. deva-avyàm. 5 vaḥ áº vi-bhvánā. āṣvàpaḥ-tarebhyaḥ. sómarabhaḥ-tarebhyaḥ. pitukṛít-tarebhyaḥ. 6 ā-ghosháyantaḥ. mithaḥ-túraḥ. 7 go-íshaḥ. údhaḥ upa-sécanāya. marjayante. 8 su-ápasaḥ. yé. 77, 1 abhra-prúshaḥ. prusha. yajñáḥ vi-jānúshaḥ su-mārutam (2). 2 étāḥ. yetire. akráḥ vavṛidhuḥ. 3 pṛithivyāḥ abhrāt

pā́jasvanto ná vīrā́ḥ panasyávo riṣā́daso ná máryā abhídyavaḥ || 3 || yushmā́kam budhné apā́ṃ ná yā́mani vithuryáti ná mahī́ ṣratharyáti | viṣvā́psur yajñó arvā́g ayáṃ sú vaḥ prá́yasvanto ná satrā́ca ā́ gata || 4 || yūyáṃ dhūrshú prayújo ná raṣmíbhir jyótishmanto ná bhāsā́ vyùshṭishu | ṣyenā́so ná sváyaṣaso riṣā́dasaḥ pravā́so ná prásitāsaḥ pariprúshaḥ || 5 || 10 ||

prá yád vā́hadhve marutaḥ parākā́d yūyám maháḥ saṃváraṇasya vásvaḥ | vidānā́so vasavo rā́dhyasyārā́c cid dvéshaḥ sanutár yuyota || 6 || yá udṛ́ci yajñé adhvareshṭhā́ marúdbhyo ná mā́nusho dádāṣat | revát sá váyo dadhate suvī́raṃ sá devā́nām ápi gopīthé astu || 7 || té hí yajñéshu yajñíyāsa ū́mā ādityéna nā́mnā ṣámbhavishṭhāḥ | té no 'vantu rathatū́r manīshā́m maháṣ ca yā́manu adhvaré cakānā́ḥ || 8 || 11 ||

78.

Víprāso ná mánmabhiḥ svādhyò devāvyò ná yajñaíḥ svápnasaḥ | rā́jāno ná citrā́ḥ susaṃdṛ́ṣaḥ kshitīnā́ṃ ná máryā arepásaḥ || 1 || agnír ná yé bhrā́jasā rukmávakshaso vā́tāso ná svayújaḥ sadyáūtayaḥ | prajñātā́ro ná jyéshṭhāḥ sunītáyaḥ suṣármāṇo ná sómā ṛtáṃ yaté || 2 || vā́tāso ná yé dhúnayo jigatnávo 'gnīnā́ṃ ná jihvā́ virokíṇaḥ | vármaṇvanto ná yodhā́ḥ ṣímīvantaḥ pitṝṇā́ṃ ná ṣáṅsāḥ surātáyaḥ || 3 || ráthānāṃ ná yè 'rā́ḥ sánābhayo jigīvā́ṅso ná ṣū́rā abhídyavaḥ | vareyávo ná máryā ghṛtaprúsho 'bhisvartā́ro arkáṃ ná sushṭúbhaḥ || 4 || áṣvāso ná yé jyéshṭhāsa

77, 3 abhí-dyavaḥ. 4 viṣvá-psuḥ. 5 pra-yújaḥ. ví-ushṭishu. svá-yaṣasaḥ. prá-sitāsaḥ pari-prúshaḥ. 6 saṃ-váraṇasya. rādhyásya ārā́t. 7 ut-ṛ́ci. adhvare-sthā́ḥ. su-vī́ram. go-pīthé. 8 té — ū́mā VII, 39, 4. ṣám-bhavishṭhāḥ. ratha-túḥ. — 78, 1 su-ādhyàḥ deva-avyàḥ. su-ápnasaḥ. su-saṃdṛ́ṣaḥ. 2 rukmá-vakshasaḥ. sva-yújaḥ sadyáḥ-ūtayaḥ pra-jñātā́raḥ. su-nītáyaḥ su-ṣármāṇaḥ. 3 jihvā́ḥ vi-rokíṇaḥ várman-vantaḥ. su-rātáyaḥ. 4 yé a° sá-nābhayaḥ. abhí-dyavaḥ vare-yávaḥ. máryāḥ ghṛita-prúshaḥ abhi-svartā́raḥ. su-stúbhaḥ.

āṣávo didhishávo ná rathyàḥ sudā́navaḥ | ā́po ná nimnaír udábhir jigatnávo viṣvárūpā áṅgiraso ná sā́mabhiḥ || 5 || 12 ||

grā́vāṇo ná sūráyaḥ síndhumātara ādardirā́so ádrayo ná viṣváhā | ṣiṣū́lā ná krīḷáyaḥ sumātáro mahāgrāmó ná yā́mann utá tvishā́ || 6 || ushásāṃ ná ketávo 'dhvaraṣríyaḥ ṣubhaṃyávo nā́ñjíbhir vy àṣvitan | síndhavo ná yayíyo bhrā́jadṛishṭayaḥ parāváto ná yójanāni mamire || 7 || subhāgā́n no devāḥ kṛiṇutā surátnān asmā́n stotṛ́īn maruto vāvṛidhānā́ḥ | ádhi stotrásya sakhyásya gāta sanā́d dhí vo ratnadhéyāni sánti || 8 || 13 ||

79.

Ápaṣyam asya maható mahitvám ámartyasya mártyāsu vikshú | nā́nā hánū víbhṛite sám bharete ásinvatī bápsatī bhū́ry attaḥ || 1 || gúhā ṣíro níhitam ṛ́idhag akshí ásinvann atti jihváyā vánāni | átrāṇy asmai paḍbhíḥ sám bharanty uttānáhastā námasā́dhi vikshú || 2 || prá mātúḥ pratarám gúhyam ichán kumāró ná vīrúdhaḥ sarpad urvī́ḥ | sasám ná pakvám avidac chucántaṃ ririhvā́ṅsaṃ ripá upásthe antáḥ || 3 || tád vām ṛitáṃ rodasī prá bravīmi jā́yamāno mātárā gárbho atti | nā́háṃ devásya mártyaṣ ciketāgnír aṅgá vícetāḥ sá prácetāḥ || 4 || yó asmā ánnaṃ tṛishv ā̀dádhāty ā́jyair ghṛitaír juhóti púshyati | tásmai sahásram akshábhir ví cakshé 'gne viṣvátaḥ pratyáṅṅ asi tvám || 5 || kíṃ devéshu tyája énaṣ cakarthā́gne pṛichā́mi nú tvā́m ávidvān | ákrīḷan krī́ḷan hárir áttave 'dán ví parvaṣáṣ cakarta gā́m ivāsíḥ

78, 5 su-dā́navaḥ. viṣvá-rūpāḥ. 6 síndhu-mātaraḥ ā-dardirā́saḥ. ṣiṣū́lāḥ. su-mātáraḥ mahā-grāmā́ḥ. 7 adhvara-ṣríyaḥ. ná a° ví a°. bhrā́jat-ṛishṭayaḥ. 8 su-bhāgā́n. kṛinuta su-rátnān. vavṛidhānā́ḥ. a. s. s. V, 55, 9. hí. ratna-dhéyāni. — 79, 1 hánū *iti* víbhṛite *iti* ví-bhṛite. bharete *iti* ásinvatī *iti* bápsatī *iti*. 2 ní-hitam. akshí *iti*. uttāná-hastāḥ námasā á°. 3 avidat s°. upá-sthe antár *iti*. 4 rodasī *iti*. ná a°. ciketa a°. ví-cetāḥ. prá-cetāḥ. 5 asmai. tṛishú ā-dádhati. cakshe á°. 6 cakartha á°. gā́m-iva a°.

|| 6 || víshūco áṣvān yuyuje vanejá ṛíjītibhī raṣanábhir gṛibhītān | cakshadé mitró vásubhiḥ sújātaḥ sám ānṛidhe párvabhir vāvṛidhānáḥ || 7 || 14 ||

80.

Agníḥ sáptim vājambharáṃ dadāty agnír vīráṃ ṣrútyam karmanishṭhám | agní ródasī ví carat samañjánn agnír nárīṃ vīrákukshim púraṃdhim || 1 || agnér ápnasaḥ samíd astu bhadrágnír mahí ródasī á viveṣa | agnír ékaṃ codayat samátsv agnír vṛitráṇi dayate purúṇi || 2 || agnír ha tyáṃ járataḥ kárṇam āvāgnír adbhyó nír adahaj járūtham | agnír átriṃ gharmá urushyad antár agnír nṛimédham prajáyāsṛijat sám || 3 || agnír dād dráviṇaṃ vīrápeṣā agnír ṛíshiṃ yáḥ sahásrā sanóti | agnír diví havyám á tatānāgnér dhámāni víbhṛitā purutrá || 4 || agním ukthaír ṛíshayo ví hvayante 'gníṃ náro yámani bādhitásaḥ | agníṃ váyo antárikshe pátanto 'gníḥ sahásrā pári yāti gónām || 5 || agníṃ víṣa īḷate mánushīr yá agním mánusho náhusho ví jātáḥ | agnír gándharvīm pathyàm ṛitásyāgnér gávyūtir ghṛitá á níshattā || 6 || agnáye bráhma ṛibhávas tatakshur agním mahám avocāmā suvṛiktím | ágne práva jaritáraṃ yavishṭhágne máhi dráviṇam á yajasva || 7 || 15 ||

81.

Yá imá víṣvā bhúvanāni júhvad ṛíshir hótā ny ásīdat pitá naḥ | sá āṣíshā dráviṇam ichámānaḥ prathamachád ávarāñ á viveṣa || 1 || kíṃ svid āsīd adhishṭhánam arámbha-

---

79, 7 vane-jáḥ ṛíjiti-bhiḥ. sú-jātaḥ. vavṛidhānáḥ. — 80, 1 vajam -bharám. karmaniḥ-sthám agníḥ ródasī *iti*. sam-añján. virá-kukshim púram-dhim. 2 sam-ít. bhadrá a° mahí *iti* ródasī *iti*. samát-su. 3 āva a°. adahat. gharmé. nṛi-médham pra-jáyā a°. 4 virá pesāḥ. tatāna a°. ví-bhṛitā. 6 ṛitásya a°. ghṛité. ní-sattā. 7 bráhma. ávocāma su-vṛiktím. prá ava. yavishṭha. ágne máhi *etc.* III, 1, 22. — 81, 1 ní. á-ṣíshā. prathama-chát. 2 adhi-sthānam ā -rámbhaṇam.

ṇam katamát svit katházīt | yáto bhúmiṃ janáyan viṣvákarmā ví dyā́m aúrṇon mahiná viṣvácakshāḥ || 2 || viṣvátaṣcakshur utá viṣvátomukho viṣvátobāhur utá viṣvátaspāt | sám bāhúbhyāṃ dhámati sám pátatrair dyávābhūmī janáyan devá ékaḥ || 3 || kíṃ svid vánaṃ ká u sá vṛikshá āsa yáto dyā́vāpṛithiví nishṭatakshúḥ | mánīshiṇo mánasā pṛicháted u tád yád adhyátishṭhad bhúvanāni dhāráyan || 4 || yā́ te dhámāni paramáṇi yávamā́ yā́ madhyamā́ viṣvakarmann utémā́ | síkshā sákhibhyo havíshi svadhāvaḥ svayáṃ yajasva tanvàṃ vṛidhānáḥ || 5 || víṣvakarman havíshā vāvṛidhānáḥ svayáṃ yajasva pṛithivím utá dyā́m | múhyantv anyé abhíto jánāsa ihásmā́kam maghávā sūrír astu || 6 || vācás pátiṃ viṣvákarmāṇam ūtáye manojúvaṃ vā́je adyá huvema | sá no víṣvāni hávanāni joshad viṣváṣambhūr ávase sādhúkarmā || 7 || 16 ||

82.

Cákshushaḥ pitá mánasā hí dhíro ghṛitám ene ajanan nánnamāne | yadéd ántā ádadṛihanta pū́rva ā́d íd dyā́vāpṛithiví aprathetām || 1 || viṣvákarmā vímanā ā́d víhāyā dhātá vidhātá paramótá saṃdṛík | téshām ishṭā́ni sám ishá madanti yátrā saptaṛishín pará ékam āhúḥ || 2 || yó naḥ pitá janitā́ yó vidhātá dhā́māni véda bhúvanāni víṣvā | yó devā́nāṃ nāmadhā́ éka evá táṃ sampraṣnám bhúvanā yanty anyā́ || 3 || tá ā́yajanta dráviṇaṃ sám asmā ṛíshayaḥ pū́rve jaritáro ná bhūná | asúrte sū́rte rájasi nishatté yé bhūtáni

81, 2 kathā́ ā°. vi..vá-karmā. aúrṇot. viṣvá-cakshāḥ. 3 viṣvátaḥ-cakshuḥ. viṣvátaḥ-mukhaḥ viṣvátaḥ-bāhuḥ. viṣvátaḥ-pāt. dyā́vābhūmī *iti*. 4^a = X, 31, 7. pṛicháta ít. adhi-átishṭhat. 5 yā́ av°. viṣva-karman utá imā́ ṣiksha. 6 víṣva-karman. vavṛidhānáḥ. ihá a°. 7 viṣvá-karmāṇam. manaḥ-júvam. adyá. viṣvá-ṣambhuḥ. sādhú-karmā. — 82, 1 ene *iti* ajanat nánnamāne *iti* yadā́ ít. pū́rve *iti*. dyā́vāpṛithivī *iti*. 2 viṣvá-karmā ví-manāḥ. ví-hāyāḥ. vi-dhātā́ (3) paramā́ utá sam-dṛík. yátra sapta-ṛishín. 3 nāma-dhā́ḥ. sam-praṣnám. 4 té ā́ a°. asmai. ni-satté.

samákṛiṇvann imā́ni || 4 || paró divā́ pará enā́ pṛithivyā́ paró devébhir ásurair yád ásti | káṃ svid gárbham prathamáṃ dadhra ā́po yátra devā́ḥ samápaṣyanta víṣve || 5 || tám íd gárbham prathamáṃ dadhra ā́po yátra deváḥ samágachanta víṣve | ajásya nā́bhāv ádhy ékam árpitaṃ yásmin víṣvāni bhúvanāni tasthúḥ || 6 || ná táṃ vidātha yá imā́ jajā́nānyád yushmā́kam ántaram babhūva | nīhāréṇa prā́vṛitā jálpyā cāsutṛípa ukthaṣā́sas caranti || 7 || 17 ||

83.

Yás te manyó 'vidhad vajra sāyaka sáha ójaḥ pushyati víṣvam ānushák | sāhyā́ma dā́sam ā́ryaṃ tváyā yujā́ sáhaskṛitena sáhasā sáhasvatā || 1 || manyúr índro manyúr evā́sa devó manyúr hótā váruṇo jātávedāḥ | manyúṃ víṣa īḷate mā́nushīr yā́ḥ pāhí no manyo tápasā sajóshāḥ || 2 || abhī̀hi manyo tavásas távīyān tápasā yujā́ ví jahi ṣátrūn | amitrahā́ vṛitrahā́ dasyuhā́ ca víṣvā vásūny ā́ bharā tváṃ naḥ || 3 || tváṃ hí manyo abhíbhūtyojāḥ svayambhū́r bhā́mo abhimātishāháḥ | viṣvácarshaṇiḥ sáhuriḥ sáhāvān asmā́sv ójaḥ pṛítanāsu dhehi || 4 || abhāgáḥ sánn ápa páreto asmi táva krátvā tavishásya pracetaḥ | táṃ tvā manyo akratúr jihīḷāháṃ svā́ tanū́r baladéyāya méhi || 5 || ayáṃ te asmy úpa méhy arvā́ṅ pratīcīnáḥ sahure viṣvadhāyaḥ | mányo vajrinn abhí mā́m ā́ vavṛitsva hánāva dásyūñr utá bodhy āpéḥ || 6 || abhí préhi dakshiṇató bhavā mé 'dhā vṛitrā́ṇi jaṅghanāva bhū́ri | juhómi te dharúṇam mádhvo ágram ubhā́ upāṅṣú prathamā́ pibāva || 7 || 18 ||

82, 4 sam-ákṛiṇvan. 5 dadhre. sam-ápaṣyanta. 6 g. p. d. ā́. y. d. 5. sam-ágachanta. 7 jajā́na a⁰. prā́vṛitāḥ. ca asu-tṛípaḥ uktha-ṣásaḥ. — 83, 1 manyo *iti* á⁰. sahyā́ma. sáhaḥ-kṛitena. 2 evá āsa. jātá-vedāḥ. manyo *iti* (3—5). sa-jóshāḥ. 3 abhí ihi. amitra -hā́ vṛitra-hā́ dasyu-hā́. bhara. 4 abhíbhūti-ojāḥ svayam-bhū́ḥ. abhimāti-saháḥ viṣvá-carshaṇiḥ. 5 párā-itaḥ. praceta *iti* pra -cetaḥ. jihīḷa a⁰. bala-déyāya mā ā́ ihi. 6 mā ā́ ihi. viṣva -dhāyaḥ mányo *iti*. 7 prá ihi. bhava me ádha. upa-aṅṣú.

84.

Tváyā manyo sarátham ārujánto hárshamāṇāso dhṛishitá marutvaḥ | tigméshava ā́yudhā saṃśíśānā abhí prá yantu náro agnírūpāḥ || 1 || agnír iva manyo tvishitáḥ sahasva senānī́r naḥ sahure hūtá edhi | hatvā́ya śátrūn ví bhajasva véda ójo mímāno ví mṛ́dho nudasva || 2 || sáhasva manyo abhímātim asmé ruján mṛiṇán pramṛiṇán préhi śátrūn | ugráṃ te pā́jo nanv ā́ rurudhre vaśī́ váśaṃ nayasa ekaja tvám || 3 || éko bahūnā́m asi manyav īḷitó víśaṃ-viśaṃ yudhā́ye sáṃ śiśādhi | ákṛittaruk tváyā yujā́ vayáṃ dyumántaṃ ghóshaṃ vijayā́ya kṛiṇmahe || 4 || vijeshakṛ́d índra ivānavabravò 'smā́kam manyo adhipā́ bhavehá | priyáṃ te nā́ma sahure gṛiṇīmasi vidmā́ tám útsaṃ yáta ābabhū́tha || 5 || ā́bhūtyā sahajā́ vajra sāyaka sáho bibharshy abhibhūta úttaram | krátvā no manyo sahá medy èdhi mahādhanásya puruhūta saṃsṛ́ji || 6 || sáṃsṛishṭaṃ dhánam ubháyaṃ samā́kṛitam asmábhyaṃ dattāṃ váruṇaś ca manyúḥ | bhíyaṃ dádhānā hṛ́dayeshu śátravaḥ párājitāso ápa ní layantām || 7 || 19 ||

Shashṭho 'nuvākaḥ.

85.

Satyénóttabhitā bhū́miḥ sū́ryeṇóttabhitā dyaúḥ | ṛiténādityā́s tishṭhanti diví sómo ádhi śritáḥ || 1 || sómenādityā́ balínaḥ sómena pṛithiví mahí | átho nákshatrāṇām eshā́m

84, 1 manyo *iti* (2—6). sa-rátham ā-rujántaḥ. dhṛishitā́ḥ. tigmá-ishavaḥ. sam-śíśānāḥ. agní-rupāḥ. 2 senā-níḥ. 3 abhí-mātim asmé *iti*. pra-mṛiṇán prá ihi. nanú. nayase eka-ja. 4 ákṛitta-ruk. vi-jayā́ya. 5 vijesha-kṛ́t índraḥ-iva anava-braváḥ aº. adhi-pā́ḥ bhava ihá. v. t. ú. y. X, 45, 2. ā́-babhū́tha. 6 ā́-bhutyā saha-jā́ḥ. abhi-bhute. medí eº mahā-dhanásya puru-huta sam-sṛ́ji. 7 sám-sṛishṭam. sam-ā́kṛitam. dádhānāḥ. párā-jitāsaḥ. — 85, 1 sa-tyéna úttabhitā. sū́ryeṇa úttabhitā. ṛiténa āº. 2 sómena ādityā́ḥ. átho *iti*.

upásthe sóma áhitaḥ || 2 || sómam manyate papiván yát sampiṅsháty óshadhim | sómaṃ yám brahmáṇo vidúr ná tásyaṣnāti káṣ caná || 3 || āchádvidhānair gupitó bárhataiḥ soma rakshitáḥ | grávṇām íc chṛiṇván tishṭhasi ná te aṣnāti párthivaḥ || 4 || yát tvā deva prapíbanti táta á pyāyase púnaḥ | vāyúḥ sómasya rakshitá sámānām mása ákṛitiḥ || 5 || 20 ||

raíbhy āsīd anudéyī nārāṣaṅsí nyócanī | sūryáyā bhadrám íd váso gáthayaiti párishkṛitam || 6 || cíttir ā upabárhaṇaṃ cákshur ā abhyáñjanam | dyaúr bhúmiḥ kóṣa āsīd yád áyāt sūryá pátim || 7 || stómā āsan pratidháyaḥ kurīraṃ chánda opaṣáḥ | sūryáyā aṣvínā varágnír āsīt purogaváḥ || 8 || sómo vadhūyúr abhavad aṣvínāstām ubhá vará | sūryáṃ yát pátye ṣáṅsantīm mánasā savitádadāt || 9 || máno asyā ána āsīd dyaúr āsīd utá chadíḥ | ṣukráv anaḍváhav āstāṃ yád áyāt sūryá gṛihám || 10 || 21 ||

ṛiksāmábhyām abhíhitau gávau te sāmanáv itaḥ | ṣrótraṃ te cakré āstāṃ diví pánthāṣ carācaráḥ || 11 || ṣúcī te cakré yātyá vyānó áksha áhataḥ | áno manasmáyaṃ sūryárohat prayatí pátim || 12 || sūryáyā vahatúḥ prágāt savitá yám avásṛijat | aghásu hanyante gávó 'rjunyoḥ páry uhyate || 13 || yád aṣvinā pṛichámānāv áyātaṃ tricakréṇa vahatúṃ sūryáyāḥ | víṣve devá ánu tád vām ajānan putráḥ pitárāv avṛiṇīta pūshá || 14 || yád áyātaṃ ṣubhas patī vareyáṃ sūryám úpa | kvaíkaṃ cakráṃ vām āsīt kvà deshṭráya tasthathuḥ || 15 || 22 ||

85, 2 upá-sthe. á-hitaḥ. 3 sam-piṅshánti. tásya a°. 4 āchát-vidhānaiḥ. ít ṣ°. 5 pra-píbanti. púnar *iti*. á-kṛitiḥ. 6 raíbhī. anu-déyī. ni-ócanī suryáyaḥ. gáthaya eti pári-kṛitam. 7 upa-bárhaṇam. abhi-áñjanam. 8 prati-dháyaḥ. vará a°. puraḥ-gaváḥ. 9 aṣvínā a°. savitá á°. 10 y. á. s. 7. 11 ṛik-samābhyam abhí-hitau. cakré *iti* (12). 12 ṣúcī *iti*. yātyáḥ vi-anáḥ. á-hataḥ suryá ā a° pra-yatí. 13 suryáyaḥ. prá a°. ava-ásṛijat. gávaḥ á°. 14 tri-cakréṇa. 15 patī *iti* vare-yám. kvà é°.

dvé te cakré surye brahmáṇa ṛituthá viduḥ | áthaíkaṃ cakráṃ yád gúha tád addhatáya íd viduḥ || 16 || sūryáyai devébhyo mitráya váruṇāya ca | yé bhūtásya prácetasa idáṃ tébhyo 'karaṃ námaḥ || 17 || pūrvāparáṃ carato māyáyaitaú ṣíṣū kríḷantau pári yato adhvarám | víṣvāny anyó bhúvanābhicáshṭa ṛitúñr anyó vidádhaj jāyate púnaḥ || 18 || návo-navo bhavati jáyamanó 'hnāṃ ketúr ushásām ety ágram | bhāgáṃ devébhyo ví dadhāty āyán prá candrámās tirate dīrghám áyuḥ || 19 || sukiṃṣukáṃ ṣalmalíṃ viṣvárūpaṃ híraṇyavarṇaṃ suvṛítaṃ sucakrám | á roha sūrye amṛítasya lokáṃ syonám pátye vahatúṃ kṛiṇushva || 20 || 23 ||

úd īrshvátaḥ pátivatī hy èshá viṣvávasuṃ námasā gīrbhír īḷe | anyám icha pitṛishádaṃ vyàktāṃ sá te bhāgó janúshā tásya viddhi || 21 || úd īrshváto viṣvāvaso námaseḷāmahe tvā | anyám icha prapharvyàṃ sáṃ jāyám pátyā sṛija || 22 || anṛiksharā ṛijávaḥ santu pánthā yébhiḥ sákhāyo yánti no vareyám | sám aryamá sám bhágo no ninīyāt sáṃ jaspatyáṃ suyámam astu devāḥ || 23 || prá tvā muñcāmi váruṇasya páṣād yéna tvábadhnāt savitá suṣévaḥ | ṛitásya yónau sukṛitásya loké 'rishṭāṃ tvā sahá pátyā dadhāmi || 24 || prétó muñcámi nấmútaḥ subaddhấm amútas karam | yátheyám indra mīḍhvaḥ suputrấ subhágấsati || 25 || 24 ||

pūshấ tvetó nayatu hastagṛíhyāṣvínā tvā prá vahatāṃ ráthena | gṛihấn gacha gṛihápatnī yáthấso vaṣínī tváṃ vidátham ấ vadāsi || 26 || ihá priyám prajáyā te sám ṛidhyatām asmín gṛihé gấrhapatyāya jāgṛihi | enấ pátyā tanvàṃ

85, 16 dvé *iti.* cakré *iti.* átha é°. 17 prá-cetasaḥ. 18 purva-aparám. māyáyā e° ṣíṣu *iti.* bhúvanā abhi-cáshṭe. vi-dádhat. púnar *iti.* 19 jāyamānaḥ á°. ā-yán. 20 su-kiṃṣukám. viṣvá-rupam hiraṇya-varṇam su-vṛítam su-cakrám. 21 írshva á°. hí e° viṣvá-vasum. pitṛi-sádam ví-aktām. 22 viṣvavaso *iti* viṣva-vaso námasa ī°. pra-pharvyàm. 23 pánthāḥ. jāḥpatyám su-yámam. 24 tvā á°. su-sévaḥ. su-kṛitásya. árishṭām. 25 prá i°. ná a° su-baddhấm. yáthā i°. su-putrấ su-bhágā á°. 26 tvā i°. hasta-gṛíhya a°. gṛihá-patnī yáthā á°. 27 pra-jáyā.

sáṃ sṛijasvádhā jívrī vidátham ā́ vadāthaḥ || 27 || nīlalohitám bhavati kṛityā́saktír vy àjyate | édhante asyā jñātáyaḥ pátir bandhéshu badhyate || 28 || párā dehi ṣāmulyàm brahmábhyo ví bhajā vásu | kṛityaíshá padvátī bhūtvy ā́ jāyā́ viṣate pátim || 29 || aṣrīrā́ tanū́r bhavati rúṣatī pāpáyāmuyā́ | pátir yád vadhvò vā́sasā svám áṅgam abhidhítsate || 30 || 25 ||

yé vadhvàṣ candráṃ vahatúṃ yákshmā yánti jánād ánu | púnas tā́n yajñíyā devā́ náyantu yáta ā́gatāḥ || 31 || mā́ vidan paripanthíno yá āsī́danti dámpatī | sugébhir durgám átītām ápa drāntv árātayaḥ || 32 || sumaṅgalī́r iyáṃ vadhū́r imā́ṃ saméta páṣyata | saúbhāgyam asyai dattvā́yā́thā́staṃ ví páretana || 33 || tṛishṭám etát káṭukam etád apāshṭhávad visháván naítád áttave | sūryā́ṃ yó brahmā́ vidyát sá íd vā́dhūyam arhati || 34 || āṣásanaṃ viṣásanam átho adhivikártanam | sūryā́yaḥ paṣya rūpā́ṇi tā́ni brahmā́ tú ṣundhati || 35 || 26 ||

gṛibhṇā́mi te saubhagatvā́ya hástam máyā pátyā jarádashṭir yáthā́saḥ | bhágo aryamā́ savitā́ púraṃdhir máhyaṃ tvādur gā́rhapatyāya devā́ḥ || 36 || tā́m pūshañ chivátamām érayasva yásyām bī́jam manushyā̀ vápanti | yā́ na ūrū́ uṣatí viṣráyāte yásyām uṣántaḥ prahárāma ṣépam || 37 || túbhyam ágre páry avahan sūryā́ṃ vahatúnā sahá | púnaḥ pátibhyo jāyā́ṃ dā́ agne prajáyā sahá || 38 || púnaḥ pátnīm agnír adād ā́yushā sahá várcasā | dīrghā́yur asyā yáḥ pátir jī́vāti ṣarádaḥ ṣatám || 39 || sómaḥ prathamó vivide gandharvó

85, 27 sṛijasva ádha jívrī *iti*. 28 nīla-lohitám. kṛityā́ āsaktíḥ ví a⁰. asyāḥ. 29 bhaja. kṛityā́ e⁰. bhūtví. 30 pāpáyā a⁰. abhi-dhítsate. 31 yákshmāḥ. púnar *iti*. yajñíyāḥ devā́ḥ. ā́-gatāḥ. 32 pari-panthínaḥ yé ā-sī́danti dámpatī *iti* dám-patī su-gébhiḥ duḥ-gám áti i⁰. 33 su-maṅgalī́ḥ. sam-éta. dattvā́ya átha á⁰. párā i⁰. 34 vishá-vat ná e⁰. 35 ā-ṣásanam vi-ṣásanam átho *iti* adhi-vikártanam. 36 jarát-ashṭiḥ yáthā á⁰. púram-dhiḥ. tvā a⁰. 37 ṣivá-tamām ā́ ī⁰. manushyā̀ḥ. ūrū́ *iti*. vi-ṣráyāte. pra-hárāma. 38 púnar *iti* (39). pra-jáyā. 39 dīrghá-āyuḥ asyāḥ.

vivida úttaraḥ | tṛitíyo agnísh ṭe pátis turíyas te manushyajáḥ || 40 || 27 ||

sómo dadad gandharváya gandharvó dadad agnáye | rayím ca putrā́ṅs cādād agnír máhyam átho imā́m || 41 || ihaívá stam mā́ ví yaushṭam víṣvam ā́yur vy àṣnutam | krī́ḷantau putraír náptṛibhir módamānau své gṛihé || 42 || ā́ naḥ prajā́ṃ janayatu prajā́patir ājarasā́ya sám anaktv aryamā́ | ádurmaṅgalīḥ patilokám ā́ viṣa ṣáṃ no bhava dvipáde ṣáṃ cátushpade || 43 || ághoracakshur ápatighny edhi ṣivā́ paṣúbhyaḥ sumánāḥ suvárcāḥ | vīrasū́r devákāmā syoná ṣáṃ no bhava dvipáde ṣáṃ cátushpade || 44 || imā́ṃ tvám indra mīḍhvaḥ suputrā́ṃ subhágāṃ kṛiṇu | dáṣāsyām putrā́n ā́ dhehi pátim ekādaṣáṃ kṛidhi || 45 || samrā́jñī ṣváṣure bhava samrā́jñī ṣvaṣrvā́m bhava | nánāndari samrā́jñī bhava samrā́jñī ádhi devṛíshu || 46 || sám añjantu víṣve devā́ḥ sám ā́po hṛídayāni nau | sám mātaríṣvā sáṃ dhātā́ sám u déshṭrī dadhātu nau || 47 || 28 ||

Tṛitīyo 'dhyāyaḥ.

86.

Ví hí sótor ásṛikshata néndraṃ devám amaṅsata | yátrā́madad vṛishā́kapir aryáḥ pushṭéshu mátsakhā víṣvasmād índra úttaraḥ || 1 || párā hī̀ndra dhā́vasi vṛishā́kaper áti vyáthiḥ | nó áha prá vindasy anyátra sómapītaye víṣvasmād índra úttaraḥ || 2 || kím ayáṃ tvā́ṃ vṛishā́kapiṣ cakā́ra hárito mṛigáḥ | yásmā irasyásíd u nv àryó vā pushṭimád vásu víṣvasmād índra úttaraḥ || 3 || yám imáṃ tváṃ vṛishā́kapim

85, 40 vivide. agníḥ te. manushya-jā́ḥ. 41 ca a°. átho *iti*. 42 ihá evá. ví a°. 43 pra-jā́m. prajā-patiḥ ā-jarasā́ya. áduḥ-maṅgalīḥ pati-lokám. ṣám *etc.* VII, 54, 1. 44 ághora-cakshuḥ ápati-ghnī. su-mánāḥ su-várcāḥ vīra-sū́ḥ devá-kāmā. 45 su-putrā́m su-bhágām. dáṣa a°. 46 sam-rā́jñī. (4). — 86, 1 ná í°. yátra á°. mát-sakhā. 2 hí i°. nó *iti*. sóma-pītaye. 3 yásmai irasyási ít. nú a°.

priyám indrabhirákshasi | ṣvá nv àsya jambhishad ápi kárṇe varahayúr víṣvasmad índra úttaraḥ || 4 || priyá tashṭáni me kapír vyàktā vy àdūdushat | ṣíro nv àsya rāvishaṃ ná sugáṃ dushkríte bhuvaṃ víṣvasmād índra úttaraḥ || 5 || 1 ||

ná mát strí subhasáttarā ná suyáṣutarā bhuvat | ná mát práticyavīyasī ná sákthy údyamīyasī víṣvasmād índra úttaraḥ || 6 || uvé amba sulābhike yáthevāṅgá bhavishyáti | bhasán me amba sákthi me ṣíro me vìva hṛishyati víṣvasmād índra úttaraḥ || 7 || kíṃ subāho svaṅgure príthushṭo príthujāghane | kíṃ ṣūrapatni nas tvám abhy àmīshi vṛishákapiṃ víṣvasmād índra úttaraḥ || 8 || avírām iva mám ayáṃ ṣarárur abhí manyate | utáhám asmi vīríṇíndrapatnī marútsakhā víṣvasmād índra úttaraḥ || 9 || saṃhotráṃ sma purá nárī sámanaṃ váva gachati | vedhá ṛitásya vīríṇíndrapatnī mahīyate víṣvasmād índra úttaraḥ || 10 || 2 ||

indrāṇím āsú nárishu subhágām ahám aṣravam | nahy àsyā aparáṃ caná jarásā márate pátir víṣvasmād índra úttaraḥ || 11 || náhám indrāṇi rāraṇa sákhyur vṛishákaper ṛité | yásyedám ápyaṃ havíḥ priyáṃ devéshu gáchati víṣvasmād índra úttaraḥ || 12 || vṛíshākapāyi révati súputra ád u súsnushe | ghásat ta índra ukshánaḥ priyáṃ kācitkaráṃ havír víṣvasmād índra úttaraḥ || 13 || ukshṇó hí me páñcadaṣa sākám pácanti viṅṣatím | utáhám admi píva íd ubhá kukshí pṛiṇanti me víṣvasmād índra úttaraḥ || 14 || vṛishabhó ná tigmáṣṛiṅgo 'ntár yūthéshu róruvat | manthás ta indra ṣáṃ

86, 4 indra abhi-rákshasi. nú a⁰. 5 ví-aktā ví a⁰. nú a⁰. su-gám duḥ-kṛíte. 6 subhasát-tarā. suyáṣu-tarā. práti-cyavīyasī. út-yamīyasī. 7 yáthā-iva a⁰. bhasát. ví-iva. 8 subāho *iti* su-bāho su-aṅgure pṛíthusto *iti* pṛíthusto pṛithu-jaghane. ṣura-patni. abhí a⁰. 9 utá a⁰. vīríṇī índra-patnī (10) marút-sakhā. 10 sam-hotrám. va áva. 11 su-bhágam. nahí a⁰. 12 ná a⁰. rāraṇa. yásya i⁰. 13 sú-putre. sú-snushe. te. kācit-karám. 14 páñca-daṣa. utá a⁰. kukshí *iti*. 15 tigmá-ṣṛiṅgaḥ. te.

hṛidé yáṃ te sunóti bhāvayúr víṣvasmād índra úttaraḥ || 15 || 3 ||

ná séṣe yásya rámbate 'ntará sakthyā̀ káprit | séd īṣe yásya romaṣáṃ nishedúsho vijṛímbhate víṣvasmād índra úttaraḥ || 16 || ná séṣe yásya romaṣáṃ nishedúsho vijṛímbhate | séd īṣe yásya rámbate 'ntará sakthyā̀ káprid víṣvasmād índra úttaraḥ || 17 || ayám indra vṛishákapiḥ párasvantaṃ hatáṃ vidat | asíṃ sūnáṃ návaṃ carúm ád édhasyā́na ácitaṃ víṣvasmād índra úttaraḥ || 18 || ayám emi vicā́kaṣad vicinván dā́sam ā́ryam | píbāmi pākasútvano 'bhí dhíram acā́kaṣaṃ víṣvasmād índra úttaraḥ || 19 || dhánva ca yát kṛintátraṃ ca káti svit tá ví yójanā | nédīyaso vṛishākapé 'stam éhi gṛihā́ñ úpa víṣvasmād índra úttaraḥ || 20 || púnar éhi vṛishākape suvitá kalpayāvahai | yá eshá svapnanáṅ-ṣanó 'stam éshi pathá púnar víṣvasmād índra úttaraḥ || 21 || yád údañco vṛishākape gṛihám indrájagantana | kvà syá pulvaghó mṛigáḥ kám agañ janayópano víṣvasmād índra úttaraḥ || 22 || párṣur ha náma mānaví sākáṃ sasūva viñṣatím | bhadrám bhala tyásyā abhūd yásyā udáram ámayad víṣvasmād índra úttaraḥ || 23 || 4 ||

87.

Rakshohánaṃ vājínam á jigharmi mitrám práthishṭham úpa yāmi ṣárma | ṣíṣāno agníḥ krátubhiḥ sámiddhaḥ sá no dívā sa risháḥ pātu náktam || 1 || áyodaṅshṭro arcíshā yātudhā́nān úpa spṛiṣa jātavedaḥ sámiddhaḥ | á jihváyā múradevān rabhasva kravyádo vṛiktvy ápi dhatsvāsán || 2 ||

86, 16 sáḥ īṣe. sáḥ ít. ni-sedúshaḥ vi-jṛímbhate. 17 galita *durchweg*. 18 édhasya á° ā-citam. 19 vi-cákaṣat vi-cinván. pāka-sútvanaḥ. 20 vṛishākape á° á ihi (21). 21 svapna-náṅṣanaḥ á°. 22 índra á°. pulvagháḥ. jana-yópanaḥ. 23 tyásyai. 87, 1 rakshaḥ-hánam. sám-iddhaḥ (2). sá no *etc.* 98, 2. 2 áyaḥ-daṅshṭraḥ. yātu-dhánān. jāta-vedaḥ. múra-devān. kravya-ádaḥ vṛiktví. dhatsva ā°.

ubhóbhayāvinn úpa dhehi dáṅshṭrā hiṅsráḥ śíśānó 'varam páraṃ ca | utántárikshe pári yāhi rājañ jámbhaiḥ sáṃ dhehy abhí yātudhā́nān || 3 || yajñaír íshūḥ saṃnámamāno agne vācā́ śalyā́ṅ aśánibhir dihānáḥ | tábhir vidhya hṛ́daye yātudhā́nān pratīcó bāhū́n práti bhaṅdhy eshām || 4 || ágne tvácaṃ yātudhā́nasya bhindhi hiṅsrā́śánir hárasā hantv enam | prá párvāṇi jātavedaḥ śṛṇīhi kravyā́t kravishṇúr ví cinotu vṛkṇám || 5 || 5 ||

yátredā́nīm páśyasi jātavedas tíshṭhantam agna utá vā cárantam | yád vāntárikshe pathíbhiḥ pátantaṃ tám ástā vidhya śárvā śíśānaḥ || 6 || utálabdhaṃ spṛṇuhi jātaveda ālebhānā́d ṛishṭíbhir yātudhā́nāt | ágne pū́rvo ní jahi śóśucāna āmā́daḥ kshvíṅkās tám adantv énīḥ || 7 || ihá prá brūhi yatamáḥ só agne yó yātudhā́no yá idáṃ kṛṇóti | tám ā́ rabhasva samídhā yavishṭha nṛcákshasaś cákshushe randhayainam || 8 || tīkshṇénāgne cákshushā raksha yajñám prā́ñcaṃ vásubhyaḥ prá ṇaya pracetaḥ | hiṅsráṃ rákshāṅsy abhí śóśucānam mā́ tvā dabhan yātudhā́nā nṛcakshaḥ || 9 || nṛcákshā rákshaḥ pári paśya vikshú tásya tríṇi práti śṛṇīhy ágrā | tásyāgne pṛishṭír hárasā śṛṇīhi tredhā́ mū́laṃ yātudhā́nasya vṛiśca || 10 || 6 ||

trír yātudhā́naḥ prásitiṃ ta etv ṛitáṃ yó agne ánṛitena hánti | tám arcíshā sphūrjáyañ jātavedaḥ samakshám enaṃ gṛṇaté ní vṛiṅdhi || 11 || tád agne cákshuḥ práti dhehi rebhé śaphārújaṃ yéna páśyasi yātudhā́nam | atharvavā́j jyótishā daívyena satyáṃ dhū́rvantam acítaṃ ny òsha || 12 || yád

87, 3 ubhá u⁰. śíśānaḥ á⁰. utá a⁰. yātu-dhā́nān (4). 4 sam-námamānaḥ. 5 yātu-dhā́nasya (10). hiṅsrā́ a⁰. jāta-vedaḥ (6. 7. 11). kravya-át. 6 yátra i⁰. agne. vā a⁰. 7 utá ā́-labdham. ā-lebhānā́t. yatu-dhā́nāt. āma-ádaḥ. 8 yātu-dhā́naḥ (11). sam-ídhā. nṛi-cákshasaḥ. randhaya e⁰. 9 tīkshṇéna a⁰. naya praceta *iti* pra-cetaḥ. yātu-dhā́nāḥ nṛi-cakshaḥ. 10 nṛi-cákshāḥ. tásya a⁰. 11 prá-sitim te. sam-akshám. 12 śapha-arújam. yātu-dhā́nam atharva-vát. ní osha.

agne adyá mithunā́ ṣápāto yád vācás trishṭám janáyanta rebhā́ḥ | manyór mánasaḥ ṣaravyā̀ jā́yate yā́ táyā vidhya hṛ́daye yātudhā́nān || 13 || párā ṣṛiṇīhi tápasā yātudhā́nān párāgne rákshho hárasā ṣṛiṇīhi | párārcíshā mū́radevāñ chṛiṇīhi párāsutṛ́po abhí ṣóṣucānaḥ || 14 || párādyá devā́ vṛijinám ṣṛiṇantu pratyág enaṃ ṣapáthā yantu trishṭā́ḥ | vācā́stenaṃ ṣárava ṛichantu márman víṣvasyaitu prásitiṃ yātudhā́naḥ || 15 || 7 ||

yáḥ paúrusheyeṇa kravíshā samaṅkté yó áṣveyena paṣúnā yātudhā́naḥ | yó aghnyā́yā bhárati kshīrám agne téshāṃ ṣīrshā́ṇi hárasā́pi vṛiṣca || 16 || saṃvatsaríṇam páya usríyāyās tásya mā́ṣīd yātudhā́no nṛicakshaḥ | pīyū́sham agne yatamás títṛipsāt tám pratyáñcam arcíshā vidhya márman || 17 || visháṃ gávāṃ yātudhā́nāḥ pibantv ā́ vṛiṣcyantām áditaye durévāḥ | párainān deváḥ savitā́ dadātu párā bhāgám óshadhīnāṃ jayantām || 18 || sanā́d agne mṛiṇasi yātudhā́nān ná tvā rákshāṅsi pṛ́tanāsu jigyuḥ | ánu daha sahámūrān kravyā́do mā́ te hetyā́ mukshata daívyāyāḥ || 19 || tváṃ no agne adharā́d údaktāt tvám paṣcā́d utá raksha purástāt | práti té te ajárāsas tápishṭhā aghá-ṣaṅsaṃ ṣóṣucato dahantu || 20 || 8 ||

paṣcā́t purástād adharā́d údaktāt kavíḥ kā́vyena pári pāhi rājan | sákhe sákhāyam ajáro jarimṇé 'gne mártāñ ámartyas tváṃ naḥ || 21 || pári tvāgne púraṃ vayáṃ vípraṃ sahasya dhīmahi | dhṛishádvarṇaṃ divé-dive hantā́ram bhaṅgurā́vatām || 22 || vishéṇa bhaṅgurā́vataḥ práti shma raksháso daha | ágne tigména ṣocíshā tápuragrābhir

87, 13 yātu-dhā́nān (14. 19). 14 párā agne. párā a° mū́ra-devān ṣ° párā asu-tṛ́paḥ. 15 párā a° devā́ḥ. ṣapáthāḥ. vācā́-stenam. víṣvasya e° prá-sitim yātu-dhā́naḥ (16. 17). 16 sam-aṅkté. aghnyā́yāḥ. hárasā ápi. 17 mā́ a°. nṛi-cakshaḥ. 18 yātu-dhā́nāḥ. duḥ-évāḥ párā e°. 19 sahá-murān kravya-ádaḥ. hetyā́ḥ. 20 raksha. aghá-ṣaṅsam. 21 ágne. 22 tvā a°. dhṛishát-varṇam. bhaṅgurá-vatām. 23 bhaṅgurá-vataḥ. sma. tápuḥ-agrābhiḥ.

ṛishṭíbhiḥ || 23 || práty agne mithuná daha yatudhánā kimī-dínā | sáṃ tvā ṣiṣāmi jāgṛihy ádabdhaṃ vipra mánmabhiḥ || 24 || práty agne hárasā háraḥ ṣṛiṇīhí viṣvátaḥ práti | yā-tudhánasya raksháso bálaṃ ví ruja vīryàm || 25 || 9 ||

88.

Havísh pántam ajáraṃ svarvídi divispṛíṣy áhutaṃ júshṭam agnaú | tásya bhármaṇe bhúvanāya devá dhármaṇe káṃ sva-dháyā paprathanta || 1 || gīrṇáṃ bhúvanaṃ támasápagūḷham āvíḥ svàr abhavaj jaté agnaú | tásya deváḥ pṛithiví dyaúr utápó 'raṇayann óshadhīḥ sakhyé asya || 2 || devébhir nv ìshitó yajñíyebhir agníṃ stoshāṇy ajáram bṛihántam | yó bhānúnā pṛithivíṃ dyám utémám ātatána ródasī antáriksham || 3 || yó hótásīt prathamó devájushṭo yáṃ samáñjann ájyenā vṛi-ṇānáḥ | sá patatrítvaráṃ sthá jágad yác chvatrám agnír akṛiṇoj jatávedaḥ || 4 || yáj jatavedo bhúvanasya mūrdhánn átishṭho agne sahá rocanéna | táṃ tvahema matíbhir gīr-bhír ukthaíḥ sá yajñíyo abhavo rodasipráḥ || 5 || 10 ||

mūrdhá bhuvó bhavati náktam agnís tátaḥ sūryo jā-yate prātár udyán | māyám u tú yajñíyanām etám ápo yát túrṇiṣ cárati prajanán || 6 || dṛiṣényo yó mahiná sámiddhó 'rocata divíyonir vibhávā | tásminn agnaú sūktavākéna devá havír víṣva ájuhavus tanūpáḥ || 7 || sūktavākáṃ prathamám ád íd agním ád íd dhavír ajanayanta deváḥ | sá eshāṃ yajñó abhavat tanūpás táṃ dyaúr veda táṃ pṛithiví táṃ ápaḥ || 8 || yáṃ devásó 'janayantāgníṃ yásminn ájuhavur

---

87, 24 yatu-dhana. jagṛihi. 25 yatu-dhanasya. 88, 1 haviḥ. svaḥ-vidi divi-spṛiṣi a-hutam. devaḥ. 2 támasa ápa-gūḷham. abha-vat. utá āpaḥ á°. 3 nú i°. utá i° a-tatana rodasī *iti*. 4 hóta á°. devá-jushṭaḥ. sam-áñjan ájyena. papatri i° sthaḥ. yát ṣ°. akṛiṇot nūn *iti*. pra-janán. 5 yát jata-vedaḥ. tva a°. rodasi-praḥ. 6 ut-yán. 7 sám iddhaḥ á° divi-yoniḥ. sukta-vakéna devaḥ. víṣve a a° tanu-paḥ (8). 8 sukta-vakám. haviḥ. 9 devasaḥ ájanayanta a°. a á°.

bhúvanāni víṣvā | só arcíshā pṛithivím dyā́m utémā́m ṛijūyámāno atapan mahitvā́ || 9 || stómena hí diví deváso agním ájījanañ cháktibhī rodasiprā́m | tám ū akṛiṇvan tredhā́ bhuvé káṃ sá óshadhīḥ pacati viṣvárūpāḥ || 10 || 11 ||

yadéd enam ádadhur yajñíyāso diví deváḥ sū́ryam āditeyám | yadā́ carishṇū́ mithunā́v ábhūtām ā́d ít prā́paṣyan bhúvanāni víṣvā || 11 || víṣvasmā agním bhúvanāya devā́ vaiṣvānarám ketúm áhnām akṛiṇvan | ā́ yás tatā́noshā́so vibhātī́r ápo ūrṇoti támo arcíshā yán || 12 || vaiṣvānarám kaváyo yajñíyāso 'gním devā́ ajanayann ajuryám | nákshatram pratnám áminac carishṇú yakshásyā́dhyaksham tavishám bṛihántam || 13 || vaiṣvānarám viṣváhā dīdivā́ṅsam mántrair agním kavím áchā vadāmaḥ | yó mahimnā́ paribabhū́vorví utā́vástād utá deváḥ parástāt || 14 || dvé srutí aṣṛiṇavam pitṝṇā́m ahám devā́nām utá mártyānām | tā́bhyām idám víṣvam éjat sám eti yád antarā́ pitáram mātáram ca || 15 || 12 ||

dvé samīcī́ bibhṛitaṣ cárantam ṣīrsható jātám mánasā vímṛishṭam | sá pratyáñ víṣvā bhúvanāni tasthāv áprayuchan taráṇir bhrā́jamānaḥ || 16 || yátrā vádete ávaraḥ páraṣ ca yajñanyòḥ kataró nau ví veda | ā́ ṣekur ít sadhamā́dam sákhāyo nákshanta yajñám ká idám ví vocat || 17 || káty agnáyaḥ káti sū́ryāsaḥ káty ushā́saḥ káty u svid ā́paḥ | nópaspíjam vaḥ pitaro vadāmi pṛichā́mi vaḥ kavayo vidmáne kám || 18 || yāvanmātrám usháso ná prátīkam suparṇyò vásate mātariṣvaḥ | tā́vad dadhāty úpa yajñám āyán brāhmaṇó hótur ávaro nishī́dan || 19 || 13 ||

88, 9 p. d. u. III, 32, 8. ṛiju-yámānaḥ atapat. 10 sákti-bhih rodasi-prā́m. ū́ṁ *iti*. viṣvá-rūpāḥ. 11 yadā́ ít. carishṇū́ *iti*. prā́ a°. 12 víṣvasmai. devā́ḥ. tatā́na u° vi-bhātī́ḥ ápo *iti*. 13 áminat. yakshásya ádhi-aksham. 14 ácha. pari-babhū́va urvī́ *iti* utá a°. 15 dvé *iti* srutī́ *iti*. 16 dvé *iti* samīcī́ *iti* sam-īcī́. ví-mṛishṭam. ápra-yuchan. 17 yátra vádete *iti*. yajña-nyòḥ. sadha-mā́dam. 18 ushásaḥ. ná upa-spíjam. 19 yāvat-mātrám. su-parṇyàḥ. ā-yán. ni-sī́dan.

89.

Índram stavā nṛ́tamam yásya mahnā́ vibabādhé rocanā́ ví jmó ántān | ā́ yáḥ papraú carshaṇīdhṛ́íd várobhiḥ prá síndhubhyo riricānó mahitvā́ || 1 || sá sū́ryaḥ pár̥y urū́ várāṅsy éndro vavṛityād ráthyeva cakrā́ | átishṭhantam apasyàm ná sárgam kṛishṇā́ támāṅsi tvíshyā jaghāna || 2 || samānám asmā ánapāvṛid arca kshmayā́ divó ásamam bráhma návyam | ví yáḥ pṛishṭhéva jánimāny aryá índraṣ cikā́ya ná sákhāyam īshé || 3 || índrāya gíro ániṣitasargā apáḥ prérayam ságarasya budhnā́t | yó ákshеṇeva cakríyā ṣácībhir víshvak tastámbha pṛithivī́m utá dyā́m || 4 || ā́pāntamanyus tṛipálaprabharmā dhúniḥ ṣímīvāñ chárumāñ ṛijīshí | sómo víṣvāny atasā́ vánāni nā́rvā́g índram pratimā́nāni debhuḥ || 5 || 14 ||

ná yásya dyā́vāpṛithivī́ ná dhánva nā́ntárikshaṃ nā́drayaḥ sómo akshāḥ | yád asya manyúr adhinīyámānaḥ sṛiṇā́ti vīḷú rujáti sthirā́ṇi || 6 || jaghā́na vṛitrám svádhitir váneva rurója púro áradan ná síndhūn | bibhéda girím návam ín ná kumbhám ā́ gā́ índro akṛiṇuta svayúgbhiḥ || 7 || tvám ha tyád ṛiṇayā́ indra dhī́ro 'sír ná párva vṛijinā́ sṛiṇāsi | prá yé mitrásya váruṇasya dhā́ma yújam ná jánā minánti mitrám || 8 || prá yé mitrám prā́ryamáṇam durévāḥ prá saṃgíraḥ prá váruṇam minánti | ny àmítreshu vadhám indra túmram vṛ́ishan vṛ́ishāṇam arushám ṣiṣīhi || 9 || índro divá índra īṣe pṛithivyā́ índro apā́m índra ít párvatānām | índro vṛidhā́m índra ín médhirāṇām índraḥ kshéme yóge hávya índraḥ || 10 || 15 ||

89, 1 stava. vi-babādhé. carshaṇi-dhṛít. 2 urú. ā́ í⁰. ráthyā -iva. 3 asmai ánapa-vṛit. pṛishṭhā́-iva. 4 ániṣita-sargāḥ. prá ī⁰. áksheṇa-iva. 5 ā́pānta-manyuḥ tṛipála-prabharmā. ṣáru-mān. ná a⁰. prati-mā́nāni. 6 dyā́vāpṛithivī́ *iti*. ná a⁰ ná á⁰. akshār *iti*. adhi-nīyámānaḥ. 7 svá-dhitiḥ vánā-iva. áradat. ít. svayúk-bhiḥ. 8 ṛiṇa-yā́ḥ. jánāḥ. 9 prá a⁰ duḥ-évāḥ. sam-gíraḥ. ní a⁰. 10 ít.

prā́ktúbhya índraḥ prá vṛidhó áhabhyaḥ prā́ntárikshāt prá samudrásya dhāséḥ | prá vā́tasya práthasaḥ prá jmó ántāt prá síndhubhyo ririce prá kshitíbhyaḥ || 11 || prá ṣóṣucatyā usháso ná ketúr asinvā́ te vartatām indra hetíḥ | áṣmeva vidhya divá ā́ sṛijānás tápishṭhena héshasā drógha-mitrān || 12 || ánv áha mā́sā ánv íd vánāny ánv óshadhīr ánu párvatāsaḥ | ánv índraṃ ródasī vāvaṣāné ánv ā́po ajihata jā́yamānam || 13 || kárhi svit sā́ ta indra cetyā́sad aghásya yád bhinádo ráksha éshat | mitrakrúvo yác chásane ná gā́vaḥ pṛithivyā́ āpṛíg amuyā́ ṣáyante || 14 || ṣatrūyánto abhí yé nas tatasré máhi vrā́dhanta ogaṇā́sa indra | andhénāmítrās támasā sacantāṃ sujyotísho aktávas tā́ñ abhí shyuḥ || 15 || purū́ṇi hí tvā sávanā jánānām bráhmāṇi mándan gṛiṇatā́m ṛíshīṇām | imā́m āghóshann ávasā sáhūtiṃ tiró víṣvāñ árcato yāhy arvā́ñ || 16 || evā́ te vayám indra bhuñjatīnā́ṃ vidyā́ma sumatīnā́ṃ návānām | vidyā́ma vástor ávasā gṛiṇánto viṣvā́mitrā utá ta indra nūnám || 17 || ṣunáṃ huvema maghávānam — || 18 || 16 ||

90.

Sahásraṣīrshā púrushaḥ sahasrākshā́ḥ sahásrapāt | sá bhū́miṃ viṣváto vṛitvā́ty atishṭhad daṣāñgulám || 1 || púrusha evédáṃ sárvaṃ yád bhūtáṃ yác ca bhávyam | utāmṛitatvásyéṣāno yád ánnenātiróhati || 2 || etā́vān asya mahimā́to jyā́yāñṣ ca pū́rushaḥ | pā́do 'sya víṣvā bhūtā́ni tripā́d asyāmṛítaṃ diví || 3 || tripā́d ūrdhvá úd ait púrushaḥ

89, 11 prá a°. prá a°. 12 áṣmā-iva. drógha-mitrān. 13 ródasī *iti* vāvaṣāné *iti*. 14 te. cetyā́ a°. ā-íshat mitra-krúvaḥ yát ṣ°. ā-pṛík. 15 ṣatru-yántaḥ. andhéna a°. su-jyotíshaḥ. syur *iti* syuḥ. 16 ā-ghóshan. sá-hūtim. 17 evá. su-matīnā́m. v. v. á. g. 177, 5. utá *etc.* VI, 25, 9. 17 = III, 30, 22. — 90, 1 sahásra-ṣīrshā. sahasra-akshā́ḥ sahásra-pāt. vṛitvā́ áti. daṣa-añgulám. 2 evá i°. yát ca. utá amṛita-tvásya ī°. ánnena ati-róhati. 3 mahimā́ á°. púrushaḥ. tri-pā́t asya a°. 4 tri-pā́t.

pā́do 'syehā́bhavat púnaḥ | táto víshvañ vy àkrāmat sāṣanānaṣané abhí || 4 || tásmād virā́ḷ ajāyata virā́jo ádhi pū́rushaḥ | sá jātó áty aricyata paṣcā́d bhū́mim átho puráḥ || 5 || 17 ||

yát púrusheṇa havíshā devā́ yajñám átanvata | vasantó asyāsīd ā́jyam grīshmá idhmáḥ ṣarád dhavíḥ || 6 || tám yajñám barhíshi praúkshan púrusham jātám agratáḥ | téna devā́ ayajanta sādhyā́ ṛíshayaṣ ca yé || 7 || tásmād yajñā́t sarvahútaḥ sámbhṛitam pṛishadājyám | paṣū́n tā́ñṣ cakre vāyavyā̀n āraṇyā́n grāmyā́ṣ ca yé || 8 || tásmād yajñā́t sarvahúta ṛícaḥ sā́māni jajñire | chándāñsi jajñire tásmād yájus tásmād ajāyata || 9 || tásmād áṣvā ajāyanta yé ké cobhayā́dataḥ | gā́vo ha jajñire tásmāt tásmāj jātā́ ajāváyaḥ || 10 || 18 ||

yát púrusham vy ádadhuḥ katidhā́ vy àkalpayan | múkham kím asya kaú bāhū́ kā́ ūrū́ pā́dā ucyete || 11 || brāhmaṇò 'sya múkham āsīd bāhū́ rājanyàḥ kṛitáḥ | ūrū́ tád asya yád vaíṣyaḥ padbhyā́m ṣūdró ajāyata || 12 || candrámā mánaso jātáṣ cákshoḥ sū́ryo ajāyata | múkhād índraṣ cāgníṣ ca prāṇā́d vāyúr ajāyata || 13 || nā́bhyā āsīd antáriksham ṣīrshṇó dyaúḥ sám avartata | padbhyā́m bhū́mir díṣaḥ ṣrótrāt táthā lokā́ñ akalpayan || 14 || saptā́syāsan paridháyas tríḥ saptá samídhaḥ kṛitā́ḥ | devā́ yád yajñám tanvānā́ ábadhnan púrusham paṣúm || 15 || yajñéna yajñám ayajanta devā́s tā́ni dhármāṇi prathamā́ny āsan | té ha nā́kam mahimā́naḥ sacanta yátra pū́rve sādhyā́ḥ sánti devā́ḥ || 16 || 19 ||

Saptamo 'nuvākaḥ.

90, 4 asya ihá a° púnar *iti.* ví a° sāṣanānaṣané *iti.* 5 vi-rā́ṭ. vi-rā́jaḥ. púrushaḥ. átho *iti.* 6 devā́ḥ. asya ā°. havíḥ. 7 prá au°. 8 sarva-hútaḥ sám-bhṛitam pṛishat-ājyám. 10 ca ubhayā́dataḥ. tásmāt j° ajāváyaḥ. 11 ví. ví a°. bāhū́ *iti* (12) kaú ūrū́ *iti* (12) pā́dau ucyete *iti.* 12 brāhmaṇáḥ a°. 13 candrámāḥ. ca a°. 15 saptá asya ā° pari-dháyaḥ. sam-ídhaḥ. devā́ḥ. 16 = 164, 50. *Im pada wiederholt.*

91.

Sáṃ jāgrivádbhir járamāṇa idhyate dáme dámūnā isháyann iḷás padé | víṣvasya hótā havísho várenyo vibhúr vibhā́vā sushákhā sakhīyaté || 1 || sá darṣataṣrī́r átithir grihé-grihe váne-vane ṣiṣriye takvavī́r iva | jánam-janaṃ jányo nā́ti manyate víṣa ā́ ksheti viṣyò víṣam-viṣam || 2 || sudáksho dákshaiḥ krátunāsi sukrátur ágne kavíḥ kā́vyenāsi viṣvavít | vásur vásūnāṃ kshayasi tvám éka íd dyā́vā ca yā́ni prithiví ca púshyataḥ || 3 || prajānánn agne táva yónim ritvíyam íḷāyās padé ghritávantam ā́sadaḥ | ā́ te cikitra ushásām ivétayo 'repásaḥ sū́ryasyeva raṣmáyaḥ || 4 || táva ṣríyo varshyàsyeva vidyútaṣ citrā́ṣ cikitra ushásāṃ ná ketávaḥ | yád óshadhīr abhísrishṭo vánāni ca pári svayáṃ cinushé ánnam āsyè || 5 || 20 ||

tám óshadhīr dadhire gárbham ritvíyaṃ tám ā́po agníṃ janayanta mātáraḥ | tám ít samānáṃ vanínaṣ ca vīrúdho 'ntárvatīṣ ca súvate ca viṣváhā || 6 || vā́topadhūta ishitó váṣā́ñ ánu trishú yád ánnā vévishad vitíshṭhase | ā́ te yatante rathyò yáthā príthak chárdhāṅsy agne ajárāṇi dhákshataḥ || 7 || medhākārā́ṃ vidáthasya prasā́dhanam agníṃ hótāram paribhū́tamam matím | tám íd árbhe havíshy ā́ samānám ít tám ín mahé vriṇate nā́nyáṃ tvát || 8 || tvā́m íd átra vriṇate tvāyávo hótāram agne vidátheshu vedhásaḥ | yád devayánto dádhati práyāṅsi te havíshmanto mánavo vriktábarhishaḥ || 9 || távāgne hotrā́ṃ táva potrám ritvíyaṃ táva

---

91, 1 vi-bhúḥ. su-sákhā sakhi-yaté. 2 darṣata-ṣrī́ḥ. takvavī́ḥ -iva. ná áti. 3 su-dákshaḥ. krátunā asi su-krátuḥ. kā́vyena asi viṣva-vít. prithivī́ *iti*. 4 pra-jānán. ā́ a⁰. cikitre ushásam -iva é⁰. sū́ryasya-iva. 5 varshyàsya-iva vi-dyútaḥ. cikitre. abhí -sṛishṭaḥ. 6 ṣárdhāṅsi. 7 vā́ta-upadhūtaḥ. vi-tíshṭhase. 8 medhā́-kārám. pra-sā́dhanam. pari-bhū́tamam. ít. ná a⁰. 9 vriktá -barhishaḥ. 10 = II, 1, 2.

neshṭrám tvám agníd ṛitāyatáḥ | táva praṣāstrám tvám adhvarīyasi brahmā́ cā́si gṛihápatiṣ ca no dáme || 10 || 21 ||

yás túbhyam agne amṛ́tāya mártyaḥ samídhā dā́ṣad utá vā havíshkṛiti | tásya hótā bhavasi yā́si dūtyàm úpa brūshe yájasy adhvarīyási || 11 || imā́ asmai matáyo vā́co asmád ā́ñ ṛ́co gíraḥ sushṭutáyaḥ sám agmata | vasūyávo vásave jātávedase vṛiddhā́su cid várdhano yā́su cākánat || 12 || imā́m pratnáya sushṭutíṃ návīyasīṃ vocéyam asmā uṣaté ṣṛiṇótu naḥ | bhūyā́ ántarā hṛidy àsya nispṛ́ṣe jāyéva pátya uṣatī́ suvā́sāḥ || 13 || yásminn áṣvāsa ṛishabhā́sa ukshá̄ṇo vaṣā́ meshā́ avasṛishṭā́sa ā́hutāḥ | kīlālapé sómapṛishṭhāya vedháse hṛidā́ matíṃ janaye cā́rum agnáye || 14 || á̄hāvy agne havír āsyè te srucìva ghṛitáṃ camvìva sómaḥ | vājasániṃ rayím asmé suvī́ram praṣastáṃ dhehi yaṣásam bṛihántam || 15 || 22 ||

92.

Yajñásya vo rathyàṃ viṣpátiṃ viṣā́ṃ hótāram aktór átithiṃ vibhā́vasum | ṣócañ chúshkāsu háriṇīshu járbhurad vṛ́shā ketúr yajató dyā́m aṣāyata || 1 || imám añjaspā́m ubháye akṛiṇvata dharmā́ṇam agníṃ vidáthasya sā́dhanam | aktúṃ ná yahvám ushásaḥ puróhitaṃ tánūnápātam arushásya niṅsate || 2 || bál asya nīthā́ ví paṇéṣ ca manmahe vayā́ asya práhutā āsur áttave | yadā́ ghorā́so amṛitatvám ā́ṣatā́d íj jánasya daívyasya carkiran || 3 || ṛitásya hí prásitir dyaúr urú vyáco námo mahy àrámatiḥ pánīyasī | índro

---

91, 11 y. t. a. a. IV, 42, 9. sam-ídhā. havíḥ-kṛiti. adhvari-yási. 12 ā́. su-stutáyaḥ. vasu-yávaḥ. jātá-vedase. 13 su-stutím. asmai. hṛidí a⁰ ni-spṛ́ṣe. jāyéva *etc.* 124, 7. 14 vaṣā́ḥ. ava-sṛishṭā́sah ā́-hutāḥ kīlāla-pé sóma-pṛishṭhāya. 15 srucí-iva. camvì-iva. vāja-sánim. asmé *iti* su-vī́ram pra-ṣastám. — 92, 1 vibhā́-vasum. ṣúshkāsu. 2 añjaḥ-pā́m. puráḥ-hitam tánu-nápātam. 3 prá-hutāḥ. ā́ṣata ā́t ít. 4 prá-sitiḥ. mahī́ a⁰.

mitró váruṇaḥ sáṃ cikitriré 'tho bhágaḥ savitā́ pūtádakshasaḥ || 4 || prá rudréṇa yayínā yanti síndhavas tiró mahī́m arámatiṃ dadhanvire | yébhiḥ párijmā pariyánn urú jráyo ví róruvaj jaṭháre víṣvam uksháte || 5 || 23 ||

krāṇā́ rudrā́ marúto viṣvákṛishṭayo diváḥ ṣyenā́so ásurasya nīḷáyaḥ | tébhiṣ cashṭe váruṇo mitró aryaméndro devébhir arvaṣébhir árvaṣaḥ || 6 || índre bhújaṃ ṣaṣamānā́sa āṣata sū́ro dṛíṣīke vṛíshaṇaṣ ca paúṅsye | prá yé nv àsyārháṇā tatakshiré yújaṃ vájraṃ nṛishádaneshu kārávaḥ || 7 || sū́raṣ cid ā́ haríto asya rīramad índrād ā́ káṣ cid bhayate távīyasaḥ | bhīmásya vṛíshṇo jaṭhárād abhiṣváso divé-dive sáhuri stann ábādhitaḥ || 8 || stómaṃ vo adyá rudrā́ya ṣíkvase kshayádvīrāya námasā didishṭana | yébhiḥ ṣiváḥ svávāñ evayā́vabhir diváḥ síshakti sváyaṣā níkāmabhiḥ || 9 || té hí prajā́yā ábharanta ví ṣrávo bṛíhaspátir vṛishabháḥ sómajāmayaḥ | yajñaír átharvā prathamó ví dhārayad devā́ dákshair bhṛígavaḥ sáṃ cikitrire || 10 || 24 ||

té hí dyā́vāpṛithiví bhū́riretasā nárāṣáṅsaṣ cáturaṅgo yamó 'ditiḥ | devás tváshṭā draviṇodā́ ṛibhukshā́ṇaḥ prá rodasī́ marúto víshṇur arhire || 11 || utá syá na uṣíjām urviyā́ kavír áhiḥ ṣṛiṇotu budhnyò hávīmani | sū́ryāmā́sā vicárantā divikshítā dhiyā́ ṣamīnahushī asyá bodhatam || 12 || prá naḥ pūshā́ carāthaṃ viṣvádevyo 'pā́ṃ nápād avatu vāyúr ishṭáye | ātmā́naṃ vásyo abhí vā́tam arcata tád aṣvinā suhavā yā́mani ṣrutam || 13 || viṣā́m āsā́m ábhayānām adhikshítaṃ gīrbhír u sváyaṣasaṃ gṛiṇīmasi | gnā́bhir

---

92, 4 cikitrire átho *iti*. putá-dakshasaḥ. 5 pári-jmā pari-yán. róruvat. 6 krāṇā́ḥ rudrā́ḥ. viṣvá-kṛishṭayaḥ. aryamā́ í°. 7 nú asya a°. nṛi-sádaneshu. 8 abhi-ṣvásaḥ. sáhuriḥ. 9 kshayát -vīrāya. svá-vān evayā́va-bhiḥ. sísakti svá-yaṣāḥ níkāma-bhiḥ. 10 pra -jā́yāḥ. sóma-jāmayaḥ. y. a. pr. 83, 5. devā́ḥ. 11 t. h. d. 160, 1. bhū́ri-retasā. cátuḥ-aṅgaḥ. áditiḥ. draviṇaḥ-dā́ḥ. rodasī́ *iti*. 12 vi -cárantā divi-kshítā. ṣamīnahushī *iti*. 13 viṣvá-devyaḥ. su-havā. 14 adhi-kshítam. svá-yaṣasam.

víṣvābhir áditim anarváṇam aktór yúvānam nṛimáṇā ádhā pátim || 14 || rébhad átra janúshā pū́rvo áñgirā grā́vāṇa ūrdhvā́ abhí cakshur adhvarám | yébhir víhāyā ábhavad vicakshaṇáḥ páthaḥ sumékam svádhitir vánanvati || 15 || 25 ||

93.

Máhi dyāvāpṛithivī bhūtam urvī́ nā́rī yahvī́ ná ródasī sádam naḥ | tébhir naḥ pātam sáhyasa ebhír naḥ pātam ṣūsháṇi || 1 || yajñé-yajñe sá mártyo devā́n saparyati | yáḥ sumnaír dīrghaṣrúttama āvívāsaty enān || 2 || víṣveshām irajyavo devā́nām vā́r maháḥ | víṣve hí viṣvámahaso víṣve yajñéshu yajñíyāḥ || 3 || té ghā rā́jāno amṛítasya mandrā́ aryamā́ mitró váruṇaḥ párijmā | kád rudró nṛiṇā́m stutó marútaḥ pūsháṇo bhágaḥ || 4 || utá no náktam apā́m vṛishaṇvasū sū́ryāmā́sā sádanāya sadhanyā̀ | sácā yát sā́dy eshām áhir budhnéshu budhnyà̀ḥ || 5 || 26 ||

utá no devā́v aṣvínā ṣubhás pátī dhā́mabhir mitrā́váruṇā urushyatām | maháḥ sá rāyá éshaté 'ti dhánveva duritā́ || 6 || utá no rudrā́ cin mṛiḷatām aṣvínā víṣve devā́so ráthaspátir bhágaḥ | ṛibhúr vā́ja ṛibhukshaṇaḥ párijmā viṣvavedasaḥ || 7 || ṛibhúr ṛibhukshā́ ṛibhúr vidható máda ā́ te hárī jūjuvānásya vājínā | dushṭáram yásya sā́ma cid ṛídhag yajñó ná mā́nushaḥ || 8 || kṛidhí no áhrayo deva savitaḥ sá ca stushe maghónām | sahó na índro váhnibhir ny èshām carshaṇīnā́m cakrám raṣmím ná yoyuve || 9 || aíshu dyāvāpṛithivī dhātam mahád asmé vīréshu viṣvácarshaṇi ṣrá-

92, 14 nṛi-mánāḥ ádha. 15 áñgirāḥ. ví-hāyāḥ. vi-cakshaṇáḥ. su-mékam svádhitiḥ vánan-vati. — 93, 1 dyāvāpṛithivī́ *iti* (10). urvī́ *iti* nā́rī *iti* yahvī́ *iti*. ródasī *iti*. 2 dīrghaṣrút-tamaḥ ā-vívāsati. 3 viṣvá-mahasaḥ. 4 gha. pári-jmā (7). 5 vṛishaṇvasū *iti* vṛishaṇ-vasū. sa-dhanyā̀. 6 pátī *iti*. mitrā́váruṇau. m. s. r. éshate 149, 1. áti dhánva-iva duḥ-itā́. 7 cit. ráthaḥpátiḥ. viṣva-vedasaḥ. 8 hári *iti*. dustáram. 9 kṛidhí. savitar *iti*. sahó *iti*. ní e°. 10 ā́ eshu. asmé *iti*. viṣvá-carshaṇi.

vaḥ | pṛikshā́ṃ vā́jasya sātáye pṛikshā́ṃ rāyótá turváṇe || 10 || 27 ||

etā́ṃ ṣáṅsam indrāsmayúsh ṭvā́ṃ kū́cit sántaṃ sahasāvann abhíshṭaye sádā pāhy abhíshṭaye | medā́tāṃ vedā́tā vaso || 11 || etā́m me stómaṃ tanā́ ná sū́rye dyutádyāmānaṃ vāvṛidhanta nṛiṇā́m | saṃvánanaṃ nā́ṣvyaṃ táshṭevā́napacyutam || 12 || vāvárta yéshāṃ rāyā́ yuktaíshāṃ hiraṇyáyī | nemádhitā ná paúṅsyā vṛítheva vishṭā́ntā || 13 || prá tád duḥṣī́me pṛíthavāne vené prá rāmé vocam ásure maghávatsu | yé yuktvā́ya páñca ṣatā́smayú pathā́ viṣrā́vy eshām || 14 || ádhī́n nv átra saptatíṃ ca saptá ca | sadyó didishṭa tā́nvaḥ sadyó didishṭa pārthyā́ḥ sadyó didishṭa māyaváḥ || 15 || 28 ||

94.

Praíté vadantu prá vayáṃ vadāma grā́vabhyo vā́caṃ vadatā vádadbhyaḥ | yád adrayaḥ parvatāḥ sākám āṣávaḥ ṣlókaṃ ghósham bhárathéndrāya somínaḥ || 1 || eté vadanti ṣatávat sahásravad abhí krandanti háritebhir āsábhiḥ | vishṭví grā́vāṇaḥ sukṛítaḥ sukṛityáyā hótuṣ cit pū́rve havirádyam āṣata || 2 || eté vadanty ávidann anā́ mádhu ny ū̃ṅkhayante ádhi pakvá ā́mishi | vṛikshásya ṣā́khām aruṇásya bápsatas té sū́bharvā vṛishabhā́ḥ prém arāvishuḥ || 3 || bṛihád vadanti madiréṇa mandínéndraṃ króṣanto 'vidann anā́ mádhu | saṃrábhyā dhī́rāḥ svásṛibhir anartishur āghosháyantaḥ pṛithivī́m upabdíbhiḥ || 4 || suparṇā́ vā́cam

---

93, 10 rāyā́ utá. 11 indra asma-yúḥ tvám. vaso *iti*. 12 dyutát-yāmānam va°. sam-vánanam ná á° táshṭā-iva ánapa-cyutam. 13 vavárta. yuktā́ e°. nemá-dhitā. vṛíthā-iva vishṭá-antā. 14 duḥ-ṣī́me. ṣatā́ a°. vi-ṣrā́vi. 15 ádhi ít nú. — 94, 1 prá eté. vadata. bháratha í°. 2 su-kṛítaḥ su-kṛityáyā. haviḥ-ádyam. 3 ní u°. pakvé. sū́bharvāḥ. prá īm. 4 mandínā í°. sam-rábhya. ā-ghosháyantaḥ. 5 su-parṇā́ḥ.

akratópa dyávy ākharé kríshṇā ishirā́ anartishuḥ | nyàñ ní yanty úparasya nishkṛitám purū́ réto dadhire sūryaṣvítaḥ || 5 || 29 ||

ugrā́ iva praváhantaḥ samā́yamuḥ sākám̐ yuktā́ vríshaṇo bíbhrato dhúraḥ | yác chvasánto jagrasānā́ árāvishuḥ ṣṛiṇvá eshām prothátho árvatām iva || 6 || dáṣāvanibhyo dáṣakakshyebhyo dáṣayoktrebhyo dáṣayojanebhyaḥ | dáṣābhīṣubhyo arcatājárebhyo dáṣa dhúro dáṣa yuktā́ váhadbhyaḥ || 7 || té ádrayo dáṣayantrāsa āṣávas téshām ādhā́nam páry eti haryatám | tá ū sutásya somyásyā́ndhaso 'ṅṣóḥ pīyū́sham prathamásya bhejire || 8 || té somā́do hárī índrasya niṅsate 'ṅṣúm̐ duhánto ádhy āsate gávi | tébhir dugdhám papiván somyám mádhv índro vardhate práthate vṛishāyáte || 9 || vṛíshā vo aṅṣúr ná kílā rishāthanélāvantaḥ sádam ít sthanā́ṣitāḥ | raivatyéva máhasā cā́rava sthana yásya grāvāṇo ájushadhvam adhvarám || 10 || 30 ||

tṛidilā́ átṛidilāso ádrayo 'ṣramaṇā́ áṣṛithitā ámṛityavaḥ | anāturā́ ajárā sthā́mavishṇavaḥ supīváso átṛishitā átṛishṇajaḥ || 11 || dhruvā́ evá vaḥ pitáro yugé-yuge kshémakāmāsaḥ sádaso ná yuñjate | ajuryā́so harishā́co harídrava ā́ dyā́m̐ rávena pṛithivī́m aṣuṣravuḥ || 12 || tád íd vadanty ádrayo vimócane yā́mann añjaspā́ iva ghéd upabdíbhiḥ | vápanto bī́jam iva dhānyākṛ́taḥ pṛiñcánti sómam̐ ná minanti bápsataḥ || 13 || suté adhvaré ádhi vā́cam akratā́ krī-

94, 5 akrata úpa. ā-kharé. nyàk. niḥ-kṛitám purú. sūrya -ṣvítaḥ. 6 pra-váhantaḥ sam-ā́yamuḥ. yuktā́ḥ. yát ṣ⁰. ṣṛiṇvé. 7 dáṣāvani-bhyaḥ dáṣa-kakshyebhyaḥ dáṣa-yoktrebhyaḥ dáṣa -yojanebhyaḥ dáṣābhīṣu-bhyaḥ arcata a⁰. yuktā́ḥ. 8 dáṣa-yantrāsaḥ. ā-dhā́nam. té ūm̐ *iti*. somyásya á⁰. 9 soma-ádaḥ hárī *iti*. vṛisha -yáte. 10 kíla rishāthana í⁰. sthana ā́⁰ raivatyā-iva. cā́ravaḥ. 11 ajárāḥ stha á⁰ su-pīvásaḥ. átṛishṇa-jaḥ. 12 kshéma-kāmāsaḥ. hari-sā́caḥ. 13 vi-mócane. añjaḥpā́ḥ-iva gha ít. dhānya-kṛítaḥ. 14 akrata ā́.

ḷáyo ná mātáraṃ tudántaḥ | ví shū́ muñcā sushuvúsho manīshā́ṃ ví vartantām ádrayaṣ cā́yamānāḥ || 14 || 31 ||

Caturtho 'dhyāyah.

95.

Hayé jā́ye mánasā tíshṭha ghore vácāṅsi miṣrā́ kriṇavāvahai nú | ná nau mántrā ánuditāsa eté máyas karan páratare canā́han || 1 || kím etā́ vācā́ kriṇavā távāhám prā́kramisham ushásām agriyéva | púrūravaḥ púnar ástam párehi durāpanā́ vā́ta ivāhám asmi || 2 || íshur ná ṣriyá ishudhér asanā́ goshā́ḥ ṣatasā́ ná ráṅhiḥ | avī́re krátau ví davidyutan nórā ná māyúṃ citayanta dhúnayaḥ || 3 || sā́ vásu dádhatī ṣváṣurāya váya úsho yádi váshṭy ántigrihāt | ástaṃ nanakshe yásmiñ cākán dívā náktaṃ ṣnathitā́ vaitaséna || 4 || tríḥ sma mā́hnaḥ ṣnathayo vaitasénotá sma mé 'vyatyai priṇāsi | púrūravó 'nu te kétam āyaṃ rā́jā me vīra tanvàs tád āsīḥ || 5 || 1 ||

yā́ sujūrṇíḥ ṣréṇiḥ sumnáāpir hradécakshur ná granthínī caraṇyúḥ | tā́ añjáyo 'ruṇáyo ná sasruḥ ṣriyé gā́vo ná dhenávo 'navanta || 6 || sám asmiñ jā́yamāna āsata gnā́ utém avardhan nadyàḥ svágūrtāḥ | mahé yát tvā purūravo ráṇāyā́vardhayan dasyuhátyāya devā́ḥ || 7 || sácā yád āsu jáhatīshv átkam ámānushīshu mā́nusho nishéve | ápa sma mát tarásantī ná bhujyús tā́ atrasan rathaspríṣo nā́ṣvāḥ || 8 || yád āsu márto amrítāsu nispṛ́k sáṃ kshoṇíbhiḥ krátubhir ná priñkté | tā́ ātáyo ná tanvàḥ ṣumbhata svā́ áṣvāso ná

94, 14 sú muñca susu-vúshaḥ. — 95, 1 caná á°. 2 kriṇava táva a° prá a°. agriyā́-iva. párā ihi duḥ-āpanā́ vā́taḥ-iva a°. 3 ṣriyé ishu-dhéḥ. go-sā́ḥ ṣata-sā́ḥ. davidyutat ná úrā. 4 ánti-grihāt. 5 mā á°. vaitaséna utá. me á°. púrūravaḥ ánu. 6 su-jūrṇíḥ. sumné-āpiḥ bradé-cakshuḥ. 7 jā́yamāne. utá īm. svá-gurtāḥ. ráṇaya á° dasyu-hátyāya. 8 ni-séve. ratha-spríṣaḥ ná á°. 9 ni-spṛ́k.

krīḷáyo dándaṣānāḥ ‖ 9 ‖ vidyún ná yā́ pátantī dávidyod bhárantī me ápyā kā́myāni | jánishṭo apó náryaḥ sújātaḥ prórváṣī tirata dīrghám ā́yuḥ ‖ 10 ‖ 2 ‖

jajñishá itthā́ gopíthyāya hí dadhā́tha tát purūravo ma ójaḥ | áṣāsaṃ tvā vidúshī sásminn áhan ná ma ā́ṣriṇoḥ kím abhúg vadāsi ‖ 11 ‖ kadā́ sūnúḥ pitáraṃ jātá ichāc cakrán nā́ṣru vartayad vijānán | kó dámpatī sámanasā ví yūyod ádha yád agníḥ ṣváṣureshu dī́dayat ‖ 12 ‖ práti bravāṇi vartáyate áṣru cakrán ná krandad ādhyè ṣivā́yai | prá tát te hinavā yát te asmé párehy ástaṃ nahí mūra mā́paḥ ‖ 13 ‖ sudevó adyá prapáted ánāvṛit parāvátam paramā́ṃ gántavā́ u | ádhā ṣáyīta nírṛiter upásthé 'dhainaṃ vṛíkā rabhasā́so adyúḥ ‖ 14 ‖ púrūravo mā́ mṛithā mā́ prá papto mā́ tvā vṛíkāso áṣivāsa u kshan | ná vaí straíṇāni sakhyā́ni santi sālāvṛikā́ṇāṃ hṛídayāny etā́ ‖ 15 ‖ 3 ‖

yád vírūpā́caram mártyeshv ávasaṃ rā́trīḥ ṣarádaṣ cátasraḥ | ghṛitásya stokáṃ sakṛíd áhna āṣnāṃ tā́d evédáṃ tātṛipāṇā́ carāmi ‖ 16 ‖ antarikshaprā́ṃ rájaso vimā́nīm úpa ṣikshāmy urváṣīṃ vásishṭhaḥ | úpa tvā rātíḥ sukṛitásya tíshṭhān ní vartasva hṛídayaṃ tapyate me ‖ 17 ‖ íti tvā devā́ imá āhur aiḷa yáthem etád bhávasi mṛityúbandhuḥ | prajā́ te devā́n havíshā yajāti svargá u tvám ápi mādayāse ‖ 18 ‖ 4 ‖

96.

Prá te mahé vidáthe ṣaṅsishaṃ hárī prá te vanve vanúsho haryatám mádam | ghṛitáṃ ná yó háribhiṣ cā́ru

---

95, 10 vidyút. jánishṭo *iti*. sú-jātaḥ prá u°. 11 jajñishé. go-pī́thyāya. me. me ā́ a°. 12 ichāt. ná á°. vi-jānán. dámpatī *iti* dám-patī sá-manasā. 13 ā-dhyè. hinava. asmé *iti* párā ihi. mā āpaḥ. 14 su-deváḥ. pra-pátet. gántavaí. ádha. níḥ-ṛiteḥ upá-sthe ádha e° vṛíkāḥ. 15 mṛithāḥ. sālāvṛikā́ṇām. 16 ví -rūpā á°. evá idám ta°. 17 antariksha-prā́m. vi-mā́nīm. su -kṛitásya tíshṭhāt. 18 imé. yáthā īm. mṛityú-bandhuḥ pra-jā́. svaḥ-gé. — 96, 1 hárī *iti*.

sécata ā́ tvā viṣantu hárivarpasam gíraḥ || 1 || hárim hí yónim abhí yé samásvaran hinvánto hárī divyám yáthā sádaḥ | ā́ yám priṇánti háribhir ná dhenáva índrāya ṣūshám hárivantam arcata || 2 || só asya vájro hárito yá āyasó hárir níkāmo hárir ā́ gábhastyoḥ | dyumní suṣipró hárimanyusāyaka índre ní rūpā́ háritā mimikshire || 3 || diví ná ketúr ádhi dhāyi haryató vivyácad vájro hárito ná ráṅhyā | tudád áhim háriṣipro yá āyasáḥ sahásraṣokā abhavad dharimbharáḥ || 4 || tvám-tvam aharyathā úpastutaḥ pū́rvebhir indra harikeṣa yájvabhiḥ | tvám haryasi táva víṣvam ukthyàm ásāmi rā́dho harijāta haryatám || 5 || 5 ||

tā́ vajríṇam mandínam stómyam máda índram ráthe vahato haryatā́ hárī | purū́ṇy asmai sávanāni háryata índrāya sómā hárayo dadhanvire || 6 || áram kā́māya hárayo dadhanvire sthirā́ya hinvan hárayo hárī turā́ | árvadbhir yó háribhir jósham ī́yate só asya kā́mam hárivantam āṇaṣe || 7 || háriṣmaṣārur hárikeṣa āyasás turaspéye yó haripā́ ávardhata | árvadbhir yó háribhir vājínīvasur áti víṣvā duritā́ pā́rishad dhárī || 8 || srúveva yásya háriṇī vipetátuḥ ṣípre vā́jāya háriṇī dávidhvataḥ | prá yát krité camasé mármrijad dhárī pītvā́ mádasya haryatásyā́ndhasaḥ || 9 || utá sma sádma haryatásya pastyòr átyo ná vā́jam hárivāñ acikradat | mahī́ cid dhí dhisháṇā́haryad ójasā brihád váyo dadhishe haryatáṣ cid ā́ || 10 || 6 ||

ā́ ródasī háryamāṇo mahitvā́ návyam-navyam haryasi mánma nú priyám | prá pastyàm asura haryatám gór āvísh kridhi háraye sū́ryāya || 11 || ā́ tvā haryántam prayújo já-

96, 1 sécate. hári-varpasam. 2 sam-ásvaran. hárī *iti* (6. 7). 3 ní-kāmaḥ. su-ṣipráḥ hárimanyu-sāyakaḥ. 4 hári-ṣipraḥ. sahásra-ṣokāḥ. harim-bharáḥ. 5 úpa-stutaḥ. hari-kesa. hari-jāta. 6 máde. háryate. sómāḥ. 8 hári-ṣmaṣāruḥ hári-keṣaḥ. turaḥ-péye. hari-pā́ḥ. á. y. h. 7. vājínī-vasuḥ. duḥ-itā́. hárī *iti.* 9 srúvā-iva. háriṇī *iti* (2) vi-petáthuḥ ṣípre *iti.* hárī *iti.* haryatásya á⁰. 10 hí dhisháṇā á⁰. 11 ródasī *iti.* āvíḥ. 12 pra-yújaḥ.

nānām ráthe vahantu hárișipram indra | píbā yáthā prátibhṛitasya mádhvo háryan yajñám sadhamáde dáșonim || 12 || ápāḥ púrveshām harivaḥ sutánām átho idám sávanam kévalam te | mamaddhí sómam mádhumantam indra satrá vṛishañ jaṭhára á vṛishasva || 13 || 7 ||

97.

Yá óshadhīḥ púrvā jātá devébhyas triyugám purá | mánai nú babhrúṇām ahám șatám dhámāni saptá ca || 1 || șatám vo amba dhámāni sahásram utá vo rúhaḥ | ádhā șatakratvo yūyám imám me agadám kṛita || 2 || óshadhīḥ práti modadhvam púshpavatīḥ prasúvarīḥ | áșvā iva sajítvarīr vīrúdhaḥ pārayishṇvàḥ || 3 || óshadhīr íti mātaras tád vo devīr úpa bruve | sanéyam áșvam gám vása ātmánam táva pūrusha || 4 || așvatthé vo nishádanam parṇé vo vasatísh kṛitá | gobhája ít kílāsatha yát sanávatha púrusham || 5 || 8 ||

yátraúshadhīḥ samágmata rájānaḥ sámitāv iva | vípraḥ sá ucyate bhishág rakshohámīvacátanaḥ || 6 || așvāvatím somāvatím ūrjáyantīm údojasam | ávitsi sárvā óshadhīr asmá arishṭátātaye || 7 || úc chúshmā óshadhīnām gávo goshṭhád iverate | dhánam sanishyántīnām ātmánam táva pūrusha || 8 || íshkṛitir náma vo mātátho yūyám stha níshkṛitīḥ | sīráḥ patatríṇī sthana yád āmáyati nísh kṛitha || 9 || áti víșvāḥ parishṭhá stená iva vrajám akramuḥ | óshadhīḥ prácucyavur yát kím ca tanvò rápaḥ || 10 || 9 ||

96, 12 hári-șipram. píba. práti-bhṛitasya. sadha-máde dáșa-oṇim. 13 átho *iti*. jaṭháre. — 97, 1 púrvāḥ jātáḥ. tri-yugám. 2 ádha șata-kratvaḥ. 3 pra-súvarīḥ. sa-jítvarīḥ. 4 purusha (8). 5 ni-sádanam. vasatíḥ. go-bhájaḥ. kíla a°. púrusham. 6 yátra ó° sam-ágmata. sámitau-iva. rakshaḥ-há amīva-cátanaḥ. 7 așva-vatím soma-vatím. út-ojasam á a°. asmaí. 8 út ș°. goshṭhát-iva ī°. 9 mātá átho *iti*. níḥ-kṛitīḥ. patatríṇīḥ. níḥ. 10 pari-stháḥ. prá a°.

yád imā́ vājáyann ahám óshadhīr hásta ādadhé | ātmā́ yákshmasya naṣyati purā́ jīvagṛíbho yathā || 11 || yásyaushadhīḥ prasárpathā́ñgam-añgam párush-paruḥ | táto yákshmaṃ ví bādhadhva ugró madhyamaṣī́r iva || 12 || sākáṃ yakshma prá pata cā́sheṇa kikidīvínā | sākáṃ vā́tasya dhrā́jyā sākáṃ naṣya nihā́kayā || 13 || anyā́ vo anyā́m avatv anyā́nyásyā úpāvata | tā́ḥ sárvāḥ saṃvidānā́ idám me prā́vatā vácaḥ || 14 || yā́ḥ phalínīr yā́ aphalā́ apushpā́ yā́ṣ ca pushpíṇīḥ | bṛíhaspátiprasūtās tā́ no muñcantv áṅhasaḥ || 15 || 10 ||

muñcántu mā ṣapathyā̀d átho varuṇyā̀d utá | átho yamásya páḍbīṣāt sárvasmād devakilbishā́t || 16 || avapátantīr avadan divá óshadhayas pári | yáṃ jīvám aṣnávāmahai ná sá rishyāti pū́rushaḥ || 17 || yā́ óshadhīḥ sómarājñīr bahvī́ḥ ṣatávicakshaṇāḥ | tā́sāṃ tvám asy uttamā́raṃ kā́māya ṣáṃ hṛidé || 18 || yā́ óshadhīḥ sómarājñīr víshṭhitāḥ pṛithivī́m ánu | bṛíhaspátiprasūtā asyaí sáṃ datta vīryàm || 19 || mā́ vo rishat khanitā́ yásmai cāháṃ khánāmi vaḥ | dvipác cátushpad asmā́kaṃ sárvam astv anāturám || 20 || yā́ṣ cedám upaṣṛiṇvánti yā́ṣ ca dūrám párāgatāḥ | sárvāḥ saṃgátya vīrudho 'syaí sáṃ datta vīryàm || 21 || óshadhayaḥ sáṃ vadante sómena sahá rā́jñā | yásmai kṛiṇóti brāhmaṇás táṃ rājan pārayāmasi || 22 || tvám uttamā́sy oshadhe táva vṛikshā́ úpastayaḥ | úpastir astu sò 'smā́kaṃ yó asmā́ṅ abhidā́sati || 23 || 11 ||

97, 11 imā́ḥ. háste ā-dadhé. jīva-gṛíbhaḥ. 12 yásya o° pra -sárpatha ā́ñgam-añgam páruḥ-paruḥ. bādhadhve. madhyamaṣī́ḥ-iva. 13 ni-hā́kayā. 14 anyā́ a° úpa a°. sam-vidānā́ḥ. pra avata. 15 apushpā́ḥ. bṛíhaspáti-prasūtāḥ (19) tā́ḥ. 16 átho *iti* (2). deva -kilbishā́t. 17 ava-pátantīḥ. púrushaḥ. 18 sóma-rājñīḥ. ṣatá -vicakshaṇāḥ. ut-tamā́ á°. 19 ví-sthitāḥ. 20 ca a°. dvi-pát cátuḥ-pat. 21 ca i° upa-ṣṛiṇvánti. párā-gatāḥ. sam-gátya. asyaí *etc.* 19. 23 ut-tamā́ asi. sáḥ a°. abhi-dā́sati.

98.

Bṛíhaspate práti me devátām ihi mitró vā yád váruṇo vási pūshá | ādityaír vā yád vásubhir marútvān sá parjányaṃ ṣáṃtanave vṛishāya || 1 || á devó dūtó ajiráṣ cikitvắn tvád devāpe abhí mắm agachat | pratīcīnáḥ práti mắm á vavṛitsva dádhāmi te dyumátīṃ vắcam āsán || 2 || asmé dhehi dyumátīṃ vắcam āsán bṛíhaspate anamīvắm ishirắm | yáyā vṛishṭíṃ ṣáṃtanave vánāva divó drapsó mádhumāñ á viveṣa || 3 || á no drapsắ mádhumanto viṣantv índra dehy ádhirathaṃ sahásram | ní shīda hotrám ṛituthắ yajasva devắn devāpe havíshā saparya || 4 || ārshṭisheṇó hotrám ṛíshir nishídan devắpir devasumatíṃ cikitvắn | sá úttarasmād ádharaṃ samudrám apó divyắ asṛijad varshyà abhí || 5 || asmín samudré ádhy úttarasminn ắpo devébhir nívṛitā atishṭhan | tá adravann ārshṭisheṇéna sṛishṭá devắpinā préshitā mṛikshíṇīshu || 6 || 12 ||

yád devắpiḥ ṣáṃtanave puróhito hotrắya vṛitáḥ kṛipáyann ádīdhet | devaṣrútaṃ vṛishṭivánim rárāṇo bṛíhaspátir vắcam asmā ayachat || 7 || yáṃ tvā devắpiḥ ṣuṣucānó agna ārshṭisheṇó manushyàḥ samīdhé | víṣvebhir devaír anumadyámānaḥ prá parjányam īrayā vṛishṭimántam || 8 || tvắm pűrva ṛíshayo gīrbhír āyan tvắm adhvaréshu puruhūta víṣve | sahásrāṇy ádhirathāny asmé á no yajñáṃ rohidaṣvópa yāhi || 9 || etắny agne navatír náva tvé áhutāny ádhirathā sahásra | tébhir vardhasva tanvàḥ ṣūra pūrvír divó no vṛishṭím ishitó rirīhi || 10 || etắny agne navatíṃ sahásrā sám prá yacha vṛíshṇa índrāya bhāgám | vidvắn pathá ṛi-

98, 1 vā ási. ṣám-tanave (3. 7) vṛishaya. 2 deva-āpe (4). 3 asmé *iti*. 4 drapsắḥ. dehí ádhi-ratham. sīda. 5 ni-sídan devá-āpiḥ (7. 8) deva-sumatím. 6 ní-vṛitāḥ. sṛishṭắḥ devá-āpinā prá-ishitāḥ. 7 puráḥ-hitaḥ. deva-ṣrútam vṛishṭi-vánim. asmai. 8 agne. sam-īdhé. anu-madyámānaḥ. īraya. 9 pűrve. puru-hūta. ádhi-rathāni asmé *iti*. rohit-aṣva úpa. 10 tvé *iti* á-hutāni ádhi-rathā. 11 vṛíshṇe.

tuṣó devayā́nān ápy aulānáṃ diví devéshu dhehi || 11 || ágne bā́dhasva ví mṛídho ví durgáhā́pámīvām ápa rákshāṅsi sedha | asmā́t samudrā́d bṛiható divó no 'pā́m bhūmā́nam úpa naḥ sṛijehá || 12 || 13 ||

99.

Káṃ naṣ citrám ishaṇyasi cikitvā́n pṛithugmā́naṃ vāṣ-ráṃ vāvṛidhádhyai | kát tásya dā́tu ṣávaso vyùshṭau tákshad vájraṃ vṛitratúram ápinvat || 1 || sá hí dyutā́ vidyútā véti sā́ma pṛithúṃ yónim asuratvā́ sasāda | sá sánīḷebhiḥ prasahānó asya bhrā́tur ná ṛité saptáthasya māyā́ḥ || 2 || sá vā́jaṃ yā́tā́padushpadā yán svàrshātā pári shadat sanish-yán | anarvā́ yác chatádurasya védo ghnáñ chiṣnádevāñ abhí várpasā bhū́t || 3 || sá yahvyò 'vánīr góshv árvā́ juhoti pradhanyā̀su sásriḥ | apā́do yátra yújyāso 'rathā́ droṇyà-ṣvāsa írate ghṛitáṃ vā́ḥ || 4 || sá rudrébhir áṣastavāra ṛíbhvā hitví gáyam āréavadya ā́gāt | vamrásya manye mithunā́ ví-vavrī ánnam abhī́tyārodayan mushāyán || 5 || sá íd dā́saṃ tuvīrávam pátir dán shaḷakshám trishīrshā́ṇaṃ damanyat | asyá trito nv ójasā vṛidhānó vipā́ varāhám áyoagrayā han || 6 || 14 ||

sá drúhvaṇe mánusha ūrdhvasānā́ ā́ sāvishad arṣasā-nā́ya ṣárum | sá nṛítamo náhusho 'smát sújātaḥ púro 'bhi-nad árhan dasyuhátye || 7 || só abhríyo ná yávasa udanyán ksháyāya gātúṃ vidán no asmé | úpa yát sídad índuṃ ṣá-

98, 11 deva-yā́nān. 12 duḥ-gáhā ápa á°. sṛija ihá. — 99, 1 pṛithu-gmā́nam. vavṛidhádhyai. ví-ushṭau. vṛitra-túram. 2 vi-dyútā. asura-tvā́ ā́. sá-nīḷebhiḥ pra-sahānáḥ. ná. 3 yā́tā ápaduḥ-padā. svàḥ-sātā. sadat. yát ṣatá-durasya. ṣiṣná-devān. 4 árvā ā́. pra-dhanyā̀su. arathā́ḥ droṇí-aṣvāsaḥ. vā́r *iti* vā́ḥ. 5 áṣasta-vāraḥ. āré-avadyaḥ ā́ a°. vívavrī *iti* ví-vavrī. abhi-ítya arodayat. 6 tuvi-rávam. shaṭ-akshám tri-ṣīrshā́ṇam. nú. áyaḥ-agrayā hann *iti* han. 7 mánushe. sú-jātaḥ. dasyu-hátye. 8 yá-vase. vidát. asmé *iti*.

rīraiḥ ṣyenó 'yopāshṭir hanti dásyūn || 8 || sá vrádhataḥ ṣavasānébhir asya kútsāya ṣúshṇaṃ kṛipáṇe párādāt | ayáṃ kavím anayac chasyámānam átkaṃ vó asya sánitotá nṛiṇā́m || 9 || ayáṃ daṣasyán náryebhir asya dasmó devébhir váruṇo ná māyī́ | ayáṃ kanī́na ṛitupā́ avedy ámimītārárum yáṣ cátushpāt || 10 || asyá stómebhir auṣijá ṛijíṣvā vrajáṃ darayad vṛishabhéṇa píproḥ | sútvā yád yajató dīdáyad gíḥ púra iyānó abhí várpasā bhū́t || 11 || evā́ mahó asura vakshátháya vamrakáḥ paḍbhír úpa sarpad índram | sá iyānáḥ karati svastím asmā ísham ū́rjaṃ sukshitíṃ víṣvam ā́bhāḥ || 12 || 15 ||

Ashṭamo 'nuvākaḥ.

100.

Índra dṛíhya maghavan tvā́vad íd bhujá ihá stutáḥ sutapā́ bodhi no vṛidhé | devébhir naḥ savitā́ prā́vatu ṣrutám ā́ sarvátātim áditiṃ vṛiṇīmahe || 1 || bhárāya sú bharata bhāgám ṛitvíyam prá vāyáve ṣucipé krandádishṭaye | gaurásya yáḥ páyasaḥ pītím ānaṣá ā́ sarvátātim áditiṃ vṛiṇīmahe || 2 || ā́ no deváḥ savitā́ sāvishad váya ṛijūyaté yájamānāya sunvaté | yáthā devā́n pratibhū́shema pākavád ā́ sarvátātim áditiṃ vṛiṇīmahe || 3 || índro asmé sumánā astu viṣváhā rā́jā sómaḥ suvitásyádhy etu naḥ | yáthā-yathā mitrádhitāni saṃdadhúr ā́ sarvátātim áditiṃ vṛiṇīmahe || 4 || índra ukthéna ṣávasā párur dadhe bṛíhaspate pratarītā́sy ā́yushaḥ | yajñó mánuḥ prámatir naḥ pitā́ hí kam ā́ sarvátātim áditiṃ vṛiṇīmahe || 5 || índrasya nú súkṛitaṃ daí-

99, 8 áyaḥ-apāshṭiḥ. 9 párā a⁰. anayat ṣ⁰. sánitā utá. 10 ṛitu-pā́ḥ. ámimīta a⁰. cátuḥ-pāt. 12 evá. asmai. ísham *etc.* X, 20, 10. — 100, 1 bhujé. suta-pā́ḥ. prá a⁰. 2 ṣuci-pé krandát-ishṭaye. ānaṣé. 3 ṛiju-yaté. prati-bhū́shema. 4 asmé *iti* su-mánāḥ. suvitásya á⁰. mitrá-dhitāni sam-dadhúḥ. 5 pra-tarītā́ asi. prá-matiḥ. 6 sú-kṛitam.

vyaṃ sáho 'gnír grihé jaritā́ médhiraḥ kavíḥ | yajñā́ṣ ca bhūd vidáthe cā́rur ántama ā́ sarvátātim áditiṃ vriṇīmahe || 6 || 16 ||

ná vo gúhā cakrima bhū́ri dushkritáṃ nāvíshṭyaṃ vasavo devahéḷanam | mā́kir no devā ánritasya várpasa ā́ sarvátātim áditiṃ vriṇīmahe || 7 || ápāmīvāṃ savitā́ sāvishan nyàg várīya íd ápa sedhantv ádrayaḥ | grā́vā yátra madhushúd ucyáte brihád ā́ sarvátātim áditiṃ vriṇīmahe || 8 || ūrdhvó grā́vā vasavo 'stu sotári víṣvā dvéshāṅsi sanutár yuyota | sá no deváḥ savitā́ pāyúr ídya ā́ sarvátātim áditiṃ vriṇīmahe || 9 || ū́rjaṃ gāvo yávase pívo attana ritásya yā́ḥ sádane kóṣe aṅgdhvé | tanū́r evá tanvò astu bheshajám ā́ sarvátātiṃ áditiṃ vriṇīmahe || 10 || kratuprā́vā jaritā́ ṣáṣvatām áva índra íd bhadrā́ prámatiḥ sutā́vatām | pūrṇám ū́dhar divyáṃ yásya siktáya ā́ sarvátātim áditiṃ vriṇīmahe || 11 || citrás te bhānúḥ kratuprā́ abhishṭíḥ sánti spṛídho jaraṇiprā́ ádhrishṭāḥ | rájishṭhayā rájyā paṣvá ā́ gós tū́tūrshaty páry ágraṃ duvasyúḥ || 12 || 17 ||

101.

Úd budhyadhvaṃ sámanasaḥ sakhāyaḥ sám agním indhvam bahávaḥ sánīḷāḥ | dadhikrā́m agním ushásaṃ ca devím índrāvató 'vase ní hvaye vaḥ || 1 || mandrā́ kriṇudhvaṃ dhíya ā́ tanudhvaṃ nā́vam aritrapáraṇīṃ kriṇudhvam | íshkriṇudhvam ā́yudhā́raṃ kriṇudhvam prā́ñcaṃ yajñám prá ṇayatā sakhāyaḥ || 2 || yunákta sírā ví yugā́ tanudhvaṃ krité yónau vapatehá bī́jam | girā́ ca ṣrushṭíḥ ṣábharā ásan

100, 7 duḥ-kritám ná āvíḥ-tyam. deva-héḷanam. 8 ápa á⁰. sāvishat. grā́vā — brihát X, 64. 15. 10 attana. 11 kratu-prā́vā. prá-matiḥ sutá-vatām. ū́dhaḥ. siktáye. 12 kratu-prā́ḥ. jaraṇi-prā́ḥ. — 101, 1 sá-manasaḥ. sá-nīḷāḥ. d. a. u. c. d. III, 20, 5. índra-vataḥ á⁰. 2 aritra-páraṇīm. ā́yudhā á⁰. nayata. 3 vapata ihá. sá-bharāḥ asat.

no nédīya ít sṛiṇyàḥ pakvám éyāt || 3 || sírā yuñjanti kaváyo yugā́ ví tanvate pṛíthak | dhī́rā devéshu sumnayā́ || 4 || nír āhāvā́n kṛiṇotana sám varatrā́ dadhātana | siñcāmahā avatám udríṇam vayám sushékam ánupakshitam || 5 || íshkṛitāhāvam avatám suvaratrám sushecanám | udríṇam siñce ákshitam || 6 || 18 ||

prīṇītā́ṣvān hitám jayātha svastiváham rátham ít kṛiṇudhvam | dróṇāhāvam avatám áṣmacakram áṅsatrakoṣam siñcatā nṛipā́ṇam | 7 || vrajám kṛiṇudhvam sá hí vo nṛipā́ṇo várma sīvyadhvam bahulā́ pṛithū́ni | púraḥ kṛiṇudhvam ā́yasīr ádhṛishṭā mā́ vaḥ susroc camasó dṛíṅhatā tám || 8 || ā́ vo dhíyam yajñíyām varta ūtáye dévā devím yajatā́m yajñíyām ihá | sā́ no duhīyad yávaseva gatví sahásradhārā páyasā mahí gaúḥ || 9 || ā́ tū́ shiñca hárim īm drór upásthe vā́ṣībhis takshatāṣmanmáyībhiḥ | pári shvajadhvam dáṣa kakshyàbhir ubhé dhúrau práti váhnim yunakta || 10 || ubhé dhúrau váhnir āpíbdamāno 'ntár yóneva carati dvijániḥ | vánaspátim vána ā́sthāpayadhvam ní shū́ dadhidhvam ákhananta útsam || 11 || káprin naraḥ kapṛithám úd dadhātana codáyata khudáta vā́jasātaye | nishṭigryàḥ putrám ā́ cyāvayotáya índram sabā́dha ihá sómapītaye || 12 || 19 ||

102.

Prá te rátham mithūkṛítam índro 'vatu dhṛishṇuyā́ | asmínn ājaú puruhūta ṣravā́yye dhanabhakshéshu no 'va

---

101, 3 ā́ iyāt. 4 dhī́rāḥ. 5 ā-hāvā́n. varatrā́ḥ. siñcāmahai. su-sékam ánupa-kshitam. 6 íshkṛita-āhāvam. su-varatrám su-secanám. 7 prīṇītá á°. svasti-vā́ham. dróṇa-āhāvam. áṣma-cakram áṅsatra-koṣam siñcata nṛi-pā́nam. 8 nṛi-pā́naḥ. ádhṛishṭāḥ. susrot. dṛíṅhata. 9 varte. dévāḥ. sā́ no *etc.* IV, 40, 5. 10 tú siñca. upá-sthe. takshata a°. svajadhvam. ubhé *iti* (11). 11 ā-píbdamānaḥ. yóna-iva. dvi-jā́niḥ. váne ā́ a°. sú. 12 káprit. vā́ja-sātaye. cyavaya utáye. sa-bā́dhaḥ. sóma-pītaye. — 102, 1 mithu-kṛítam. puru-hūta. dhana-bhakshéshu.

|| 1 || út sma vā́to vahati vā́so 'syā ádhiratham̐ yád ájayat sahásram | rathī́r abhūn mudgalā́nī gávishṭau bháre kritám̐ vy àced indrasenā́ || 2 || antár yacha jíghāṅsato vájram indrā́bhidā́sataḥ | dā́sasya vā maghavann ā́ryasya vā sanutár yavayā vadhám || 3 || udnó hradám apibaj járhṛishāṇaḥ kū́ṭam̐ sma triṅhád abhímātim eti | prá mushkábhāraḥ ṣráva ichámāno 'jirám bāhū́ abharat síshāsan || 4 || ny àkrandayann upayánta enam ámehayan vṛishabhám mádhya ājéḥ | téna sū́bharvam̐ ṣatávat sahásram̐ gávām múdgalaḥ pradháne jigāya || 5 || kakárdave vṛishabhó yuktá āsīd ávāvacīt sā́rathir asya keṣī́ | dúdher yuktásya drávataḥ sahā́nasa ṛichánti shmā nishpádo mudgalā́nīm || 6 || 20 ||

utá pradhím úd ahann asya vidvā́n úpāyunag váṅsagam átra ṣíkshan | índra úd āvat pátim ághnyānām áraṅhata pádyābhiḥ kakúdmān || 7 || ṣunám ashtrāvy àcarat kapardī́ varatrā́yām̐ dā́rv ānáhyamānaḥ | nṛimṇā́ni kriṇván baháve jánāya gā́ḥ paspaṣānás távishīr adhatta || 8 || imám̐ tám paṣya vṛishabhásya yúñjam̐ kā́shṭhāyā mádhye drughaṇám̐ ṣáyānam | yéna jigā́ya ṣatávat sahásram̐ gávām múdgalaḥ pṛitanā́jyeshu || 9 || āré aghā́ kó nv ìtthā́ dadarṣa yám̐ yuñjánti tám v ā́ sthāpayanti | nā́smai tṛ́ṇam̐ nódakám ā́ bharanty úttaro dhuró vahati pradédiṣat || 10 || parivṛiktéva patividyam ānaṭ pī́pyānā kū́cakreṇeva siñcán | eshaishyā̀ cid rathyā̀ jayema sumaṅgálam̐ sínavad astu sātám || 11 || tvám̐ víṣvasya jágataṣ cákshur indrāsi cákshu-

---

102, 2 ádhi-ratham̐. abhūt. gó-ishṭau. ví a° indra-senā́. 3 indra abhi-dā́sataḥ. yavaya. 4 apibat. abhí-mātim. mushká-bhāraḥ. bāhū́ *iti*. sísāsan. 5 ní a° upa-yántaḥ. mádhye. sū́bharvam. pra-dháne. 6 sahá ánasā. sma niḥ-pádaḥ. 7 pra-dhím. úpa a°. 8 ashṭrā-ví a°. ā-náhyamānaḥ. 9 kā́shṭhāyāḥ. dru-ghanám. 10 nú i°. ná a°. ná u°. pra-dédiṣat. 11 parivṛiktā́-iva pati-vídyam. kū́cakreṇa-iva. esha-eshyā̀. su-maṅgálam sína-vat. 12 indra asi.

shaḥ | vṛíshā yád ājím vṛíshaṇā síshāsasi codáyan vádhriṇā yujā́ || 12 || 21 ||

103.

Āṣúḥ ṣíṣāno vṛishabhó ná bhīmó ghanāghanáḥ kshóbhaṇaṣ carshaṇīnā́m | saṃkrándano 'nimishá ekavīráḥ ṣatáṃ sénā ajayat sākám índraḥ || 1 || saṃkrándanenānimishéṇa jishṇúnā yutkāréṇa duṣcyavanéna dhṛishṇúnā | tád índreṇa jayata tát sahadhvaṃ yúdho nara íshuhastena vṛíshṇā || 2 || sá íshuhastaiḥ sá nishaṅgíbhir vaṣí sáṃsrashṭā sá yúdha índro gaṇéna | saṃsṛishṭajít somapā́ bāhuṣardhy ugrádhanvā prátihitābhir ástā || 3 || bṛíhaspate pári dīyā ráthena rakshohā́mítrān̐ apabā́dhamānaḥ | prabhañján sénāḥ pramṛiṇó yudhā́ jáyann asmā́kam edhy avitā́ ráthānām || 4 || balavijñāyá sthávirah právīraḥ sáhasvān vājí sáhamāna ugráḥ | abhívīro abhísatvā sahojā́ jáitram indra rátham ā́ tishṭha govít || 5 || gotrabhídaṃ govídaṃ vájrabāhuṃ jáyantam ájma pramṛiṇántam ójasā | imáṃ sajātā ánu vīrayadhvam índraṃ sakhāyo ánu sáṃ rabhadhvam || 6 || 22 ||

abhí gotrā́ṇi sáhasā gā́hamāno 'dayó vīráḥ ṣatámanyur índraḥ | duṣcyavanáḥ pṛitanāshā́ḷ ayudhyò 'smā́kaṃ sénā avatu prá yutsú || 7 || índra āsāṃ netā́ bṛíhaspátir dákshiṇā yajñáḥ purá etu sómaḥ | devasenā́nām abhibhañjatīnā́ṃ jáyantīnām marúto yantv ágram || 8 || índrasya vṛíshṇo váruṇasya rā́jña ādityā́nām marútāṃ ṣárdha ugrám | mahā́ma-

102, 12 sísāsasi. — 103, 1 sam-krándanaḥ ani-misháḥ eka-vīráḥ. 2 sam-krándanena ani-mishéṇa. yut-kāréṇa. duḥ-cyavanéna. íshu-hastena. 3 íshu-hastaiḥ. nishaṅgí-bhiḥ. sám-srashṭā. saṃsṛishṭa-jít soma-pā́ḥ bāhu-ṣardhī́ ugrá-dhanvā práti-hitābhiḥ. 4 dīya. rakshaḥ-hā́ a° apa-bā́dhamānaḥ pra-bhañján. pra-mṛiṇáḥ. 5 bala-vijñāyáḥ. prá-vīraḥ. abhí-vīraḥ abhí-satvā sahaḥ-jā́ḥ. go-vít. 6 gotra-bhídam go-vídam vájra-bāhum. pra-mṛiṇántam. sa-jātāḥ. 7 satá-manyuḥ. duḥ-cyavanáḥ. ayudhyáḥ a°. 8 deva-senā́nām abhi-bhañjatīnā́m. 9 mahā́-manāsām.

nasām bhuvanacyavā́nāṃ ghósho devā́nāṃ jáyatām úd asthāt || 9 || úd dharshaya maghavann ā́yudhāny út sátvanām māmakā́nām mánāṅsi | úd vṛitrahan vājínāṃ vā́jināny úd ráthānāṃ jáyatāṃ yantu ghóshāḥ || 10 || asmā́kam índraḥ sámṛiteshu dhvajéshv asmā́kaṃ yā́ íshavas tā́ jayantu | asmā́kaṃ vīrā́ úttare bhavantv asmā́ñ u devā avatā háveshu || 11 || amī́shāṃ cittám pratilobháyantī gṛihāṇā́ṅgāny apve párehi | abhí préhi nír daha hṛitsú ṣókair andhénāmítrās támasā sacantām || 12 || prétā jáyatā nara índro vaḥ ṣárma yachatu | ugrā́ vaḥ santu bāhávo 'nādhṛishyā́ yáthāsatha || 13 || 23 ||

104.

Ásāvi sómaḥ puruhūta túbhyaṃ háribhyāṃ yajñám úpa yāhi tū́yam | túbhyaṃ gíro vípravīrā iyānā́ dadhanvirá indra píbā sutásya || 1 | apsú dhūtásya harivaḥ píbehá nṛíbhiḥ sutásya jaṭháram pṛiṇasva | mimikshúr yám ádraya indra túbhyaṃ tébhir vardhasva mádam ukthavāhaḥ || 2 || prógrā́m pītíṃ vṛíshṇa iyarmi satyā́m prayaí sutásya haryaṣva túbhyam | índra dhénābhir ihá mādayasva dhībhír víṣvābhiḥ ṣácyā gṛiṇānáḥ || 3 || ūtī́ ṣacīvas táva vīryèṇa váyo dádhānā uṣíja ṛitajñā́ḥ | prajā́vad indra mánusho duroṇé tasthúr gṛiṇántaḥ sadhamā́dyāsaḥ || 4 || prā́ṇītibhish ṭe haryaṣva sushṭóḥ sushumnásya pururúco jánāsaḥ | máṅhishṭhām ūtíṃ vitíre dádhānā stotā́ra indra táva sūnṛítābhiḥ || 5 || 24 ||

úpa bráhmāṇi harivo háribhyāṃ sómasya yāhi pītáye

103, 9 bhuvana-cyavā́nām. 10 harshaya. vṛitra-han. 11 sám-ṛiteshu. tā́ḥ. avata. 12 prati-lobháyantī gṛihāṇá á⁰. pára ihi. prá ihi. andhéna *etc.* X, 89, 15. 13 prá ita jáyata. ugrā́ḥ. anādhṛishyā́ḥ yátha á⁰. — 104, 1 puru-huta. vípra-vīrāḥ iyānā́ḥ dadhanviré. píba. 2 píba ihá. uktha-vāhaḥ. 3 prá u⁰. vṛishṇe. pra-yaí. hari-aṣva (5). 4 ṛita-jñā́ḥ. sadha-mā́dyāsaḥ. 5 prá́nīti-bhiḥ te. su-stóḥ su-sumnásya puru-rúcaḥ. vi-tíre dádhānāḥ.

sutásya | índra tvā yajñā́ḥ kshámamāṇam ānaḍ dāṣvā́n asy adhvarásya praketā́ḥ || 6 || sahásravājam abhimātisháham sutéraṇam magháv̄ānaṃ suvṛiktím | úpa bhūshanti gíro ápratītam índraṃ namasyā́ jaritúḥ pananta || 7 || saptā́po devī́ḥ surā́ṇā ámṛiktā yā́bhiḥ síndhum átara indra pūrbhít | navatíṃ srotyā́ náva ca srávantīr devébhyo gātúm mánushe ca vindaḥ || 8 || apó mahī́r abhíṣaster amuñcó 'jāgar āsv ádhi devá ékaḥ | índra yā́s tváṃ vṛitratū́rye cakártha tā́bhir viṣvā́yus tanvàm pupushyāḥ || 9 || vīréṇyaḥ krátur índraḥ suṣastír utā́pi dhénā puruhūtám īṭṭe | ā́rdayad vṛitrám ákṛiṇod u lokáṃ sasāhé ṣakráḥ pṛítanā abhishṭíḥ || 10 || ṣunáṃ huvema maghávānam índram — || 11 || 25 ||

105.

Kadā́ vaso stotráṃ háryata ā́va ṣmaṣā́ rudhad vā́ḥ | dīrgháṃ sutáṃ vātā́pyāya || 1 || hárī yásya suyújā vívratā vér árvantā́nu ṣépā | ubhā́ rajī́ ná keṣínā pátir dán || 2 || ápa yór índraḥ pā́paja ā́ márto ná ṣaṣramāṇó bibhīvā́n | ṣubhé yád yuyujé távishīvān || 3 || sácāyór índraṣ cárkṛisha ā́n upānasáḥ saparyán | nadáyor vívratayoḥ ṣū́ra índraḥ || 4 || ádhi yás tasthaú kéṣavantā vyácasvantā ná pushṭyaí | vanóti ṣíprābhyāṃ ṣipríṇīvān || 5 || 26 ||

prā́staud ṛishvaújā ṛishvébhis tatáksha ṣū́raḥ ṣávasā | ṛibhúr ná krátubhir mātaríṣvā || 6 || vájraṃ yáṣ cakré suhánāya dásyave hirīmaṣó hírīmān | árutahanur ádbhutaṃ ná rájaḥ || 7 || áva no vṛijinā́ ṣiṣīhy ṛicā́ vanemā́nṛícaḥ |

104, 6 pra-ketáḥ. 7 sahásra-vājam abhimāti-sáham suté-raṇam· su-vṛiktím. áprati-itam. namasyā́ḥ. 8 saptá ā́⁰. su-rā́ṇāḥ ámṛiktāḥ. puḥ-bhít. srotyā́ḥ. 9 abhí-ṣasteḥ amuñcaḥ á⁰. vṛitra-tū́rye. viṣvá-āyuḥ. 10 su-ṣastíḥ utá ápi. puru-hūtám. sasahé. 11 = III, 31, 22. — 105, 1 vaso *iti*. háryate ā́ áva. vā́r *iti* vā́ḥ. 2 hárī *iti*. su-yújā ví-vratā. árvantā ánu. rajī́ *iti*. 3 pā́paje. 4 sácā ā⁰. cárkṛishe ā́ upānasáḥ. ví-vratayoḥ. 6 prá a⁰. ṛishvá-ojāḥ. 7 su-hánāya. áruta-hanuḥ. 8 vanema a⁰.

nábrahmā yajñá ṛídhag jóshati tvé || 8 || ūrdhvā́ yát te tretínī bhū́d yajñásya dhūrshú sádman | sajū́r nā́vaṃ svá-yaṣasaṃ sácāyóḥ || 9 || ṣriyé te pṛíṣnir upasécanī bhūc chriyé dárvir arepā́ḥ | yáyā své pā́tre siñcása út || 10 || ṣatáṃ vā yád asurya práti tvā sumitrá itthā́staud durmitrá itthā́staut | ā́vo yád dasyuhátye kutsaputrám prā́vo yád dasyuhátye kutsavatsám || 11 || 27 ||

Pañcamo 'dhyāyaḥ.

106.

Ubhā́ u nūnáṃ tád íd arthayethe ví tanvāthe dhíyo vástrāpáseva | sadhrīcīnā́ yā́tave prém ajīgaḥ sudíneva pṛíksha ā́ taṅsayethe || 1 || ushṭā́reva phárvareshu ṣrayethe prāyogéva ṣvā́tryā ṣā́sur éthaḥ | dūtéva hí shṭhó yaṣásā jáneshu mā́pa sthātam mahishévāpā́nāt || 2 || sākaṃyújā ṣakunásyeva pakshā́ paṣvéva citrā́ yájur ā́ gamishṭam | agnír iva devayór dīdivā́ṅsā párijmāneva yajathaḥ purutrā́ || 3 || āpí vo asmé pitáreva putrógréva rucā́ nṛipátīva turyaí | íryeva pushṭyaí kirā́ṇeva bhujyaí ṣrushṭīvā́neva hávam ā́ gamishṭam || 4 || vā́ṅsageva pūsharyā̀ ṣimbā́tā mitréva ṛitā́ ṣatárā ṣā́tapantā | vā́jevoccā́ váyasā gharmyeshṭhā́ mésheveshā́ saparyā̀ púrīshā || 5 || 1 ||

sṛiṇyèva jarbhárī turphárītū naitoṣéva turphárī parpharíkā | udanyajéva jémanā maderū́ tā́ me jarā́yv ajáram ma-

---

105, 8 ná á°. tvé *iti*. 9 sa-jū́ḥ. svá-yaṣasam sácā ā°. 10 upa-sécanī bhūt ṣ°. siñcáse. 11 su-mitráḥ itthā́ a° duḥ-mitráḥ itthā́ a°. dasyu-hátye kutsa-putrám prá. āvo — dasyuhátye *galita*. kutsa-vatsám. — 106, 1 ubhaú. arthayethe *iti*. tanvāthe *iti*. vástrā apásā-iva. prá īm ajīgar *iti* sudínā-iva. taṅsayethe *iti*. 2 ushṭā́rā-iva. ṣrayethe *iti* prāyogā́-iva. ā́ i° dūtā́-iva. stháḥ. mā́ ápa. mahishā́-iva ava-pā́nāt. 3 sākam-yújā ṣakunásya-iva. paṣvā́-iva. párijmānā-iva. 4 āpí *iti*. asmé *iti* pitárā-iva putrā́ ugrā́-iva. nṛipátīveti nṛipátī-iva. íryā-iva. kirā́ṇā-iva. ṣrushṭīvā́nā-iva. 5 vā́ṅsagā-iva. mitrā́-iva. vā́jā-iva uccā́. gharmye-sthā́ méshā-iva i°. 6 sṛiṇyā̀-iva jarbhárī *iti* turphárītū *iti* naitoṣā́-iva turphárī *iti*. udanyajā́-iva. maderū́ *iti*.

rā́yu ‖ 6 ‖ pajréva cárcaraṃ jā́ram marā́yu kshádmevā́rtheshu tartarītha ugrā | ṛibhū́ nā́pat kharamajrá kharájrur vāyúr ná parpharat kshayad rayīṇā́m ‖ 7 ‖ gharméva mádhu jaṭháre sanérū bhágevitā turphárī phā́rivā́ram | pataréva cacarā́ candránirṇiṅ mánaṛiṅgā mananyā̀ ná jágmī ‖ 8 ‖ bṛihánteva gambhéreshu pratishṭhā́m pā́deva gādhā́ṃ tárate vidāthaḥ | kárṇeva ṣā́sur ánu hí smárāthó 'ṅṣeva no bhajataṃ citrám ápnaḥ ‖ 9 ‖ āraṅgaréva mádhv érayethe sāraghéva gávi nīcínabāre | kīnā́reva svédam āsishvidānā́ kshā́mevorjā́ sūyavasā́t sacethe ‖ 10 ‖ ṛidhyā́ma stómaṃ sanuyā́ma vā́jam ā́ no mántraṃ saráthehópa yātam | yáṣo ná pakvám mádhu góshv antár ā́ bhūtā́ṅṣo aṣvínoḥ kā́mam aprāḥ ‖ 11 ‖ 2 ‖

107.

Āvír abhūn máhi mā́ghonam eshāṃ víṣvaṃ jīváṃ támaso nír amoci | máhi jyótiḥ pitṛíbhir dattám ā́gād urúḥ pánthā dákshiṇāyā adarṣi ‖ 1 ‖ uccā́ diví dákshiṇāvanto asthur yé aṣvadā́ḥ sahá té sū́ryeṇa | hiraṇyadā́ amṛitatvám bhajante vāsodā́ḥ soma prá tiranta ā́yuḥ ‖ 2 ‖ daívī pūrtír dákshiṇā devayajyā́ ná kavāríbhyo nahí té pṛiṇánti | áthā náraḥ práyatadakshiṇāso 'vadyabhiyā́ bahávaḥ pṛiṇanti ‖ 3 ‖ ṣatádhāraṃ vāyúm arkáṃ svarvídaṃ nṛicákshasas té abhí cakshate havíḥ | yé pṛiṇánti prá ca yáchanti saṃgamé té dákshiṇāṃ duhate saptámātaram ‖ 4 ‖ dákshiṇāvān pra-

106, 7 pajrā́-iva. kshádma-iva á⁰. ṛibhū *iti* ná āpat. kharā́-jruḥ. 8 gharmā́-iva. sanérū *iti* bhága-avitā turphárī *iti* phā́rivā́ āram patarā́-iva. candrá-nirṇik mánaḥ-ṛiṅgā. jágmī *iti*. 9 bṛihántā-iva. prati-sthā́m pā́dā-iva. kárṇā-iva. smárāthaḥ áṅṣā-iva. 10 āraṅgarā́-iva. ā́ īrayethe *iti* sāraghā́-iva. nīcína-bāre kīnā́rā-iva. ā-sisvidānā́ kshā́ma-iva u⁰ suyavasa-át sacethe *iti*. 11 sa-ráthā ihá úpa. bhūtá-aṅṣaḥ. — 107, 1 abhūt. ā́ a⁰. pánthāḥ. 2 aṣva-dā́ḥ. hiraṇya-dā́ḥ. vāsaḥ-dā́ḥ. tirante. 3 deva-yajyā́. kava-aríbhyaḥ. átha. práyata-dakshiṇāsaḥ avadya-bhiyā́. 4 ṣatá-dhāram. svaḥ-vídam nṛi-cákshasaḥ. sam-gamé. saptá-mataram.

thamó hūtá eti dákshiṇāvān grāmaṇī́r ágram eti | tám evá manye nṛipátim jánānām yáḥ prathamó dákshiṇām āvivā́ya || 5 || 3 ||

tám evá ṛíshim tám u brahmā́ṇam āhur yajñanyàm sāmagā́m ukthaṣā́sam | sá ṣukrásya tanvò veda tisró yáḥ prathamó dákshiṇayā rarā́dha || 6 || dákshiṇā́ṣvam dákshiṇā gā́m dadāti dákshiṇā candrám utá yád dhíraṇyam | dákshiṇā́nnam vanute yó na ātmā́ dákshiṇām várma kṛiṇute vijānán || 7 || ná bhojā́ mamrur ná nyarthám īyur ná rishyanti ná vyathante ha bhojā́ḥ | idám yád víṣvam bhúvanam svàṣ caitát sárvam dákshiṇaibhyo dadāti || 8 || bhojā́ jigyuḥ surabhím yónim ágre bhojā́ jigyur vadhvàm yā́ suvā́sāḥ | bhojā́ jigyur antaḥpéyam súrāyā bhojā́ jigyur yé áhūtāḥ prayánti || 9 || bhojā́yā́ṣvam sám mṛijanty āṣúm bhojā́yāste kanyā̀ ṣúmbhamānā | bhojásyedám pushkaríṇīva véṣma párishkṛitam devamānéva citrám || 10 || bhojám áṣvāḥ sushṭhuvā́ho vahanti suvṛíd rátho vartate dákshiṇāyāḥ | bhojám devāso 'vatā bháreshu bhojáḥ ṣátrūn samanīkéshu jétā || 11 || 4 ||

108.

Kím ichántī sarámā prédám ānaḍ dūré hy ádhvā jáguriḥ parācaíḥ | kā́sméhitiḥ ká páritakmyāsīt katham rasā́yā ataraḥ páyāṅsi || 1 || índrasya dūtī́r ishitā́ carāmi mahá ichántī paṇayo nidhī́n vaḥ | atishkádo bhiyásā tán na āvat táthā rasā́yā ataram páyāṅsi || 2 || kīdṛíññ índraḥ sarame

107, 5 grāma-nī́ḥ. nṛi-pátim. ā-vivā́ya. 6 evá. yajña-nyàm sāma-gā́m uktha-ṣásam. 7 dákshiṇā á°. híraṇyam dákshiṇā á°. vi-jānán. 8 bhojā́ḥ. ni-arthám. svàr *iti* sváḥ ca e°. dákshiṇā e°. 9 bhojā́ḥ (4). su-vā́sāḥ. antaḥ-péyam súrāyāḥ. pra-yánti. 10 bhojā́ya á°. bhojā́ya ā°. bhojásya i° pushkaríṇī-iva. pári-kṛitam devamānā-iva. 11 sushṭhu-vā́hah. su-vṛít. avata. sam-anīkéshu. — 108, 1 prá i°. hí. kā́ asmé-hitiḥ. pári-takmyā ā°. 2 ni-dhī́n. ati-skádaḥ. tát.

ká́ dṛiṣīká́ yásyedáṃ dūtī́r ásaraḥ parākā́t | ā́ ca gáchān mitrám enā dadhāmā́thā gávāṃ gópatir no bhavāti || 3 || nā́háṃ táṃ veda dábhyaṃ dábhat sá yásyedáṃ dūtī́r ásaram parākā́t | ná táṃ gūhanti sraváto gabhīrā́ hatā́ índreṇa paṇayaḥ ṣayadhve || 4 || imā́ gā́vaḥ sarame yā́ áichaḥ pári divó ántān subhage pátantī | kás ta enā áva sṛijād áyudhvy utásmā́kam ā́yudhā santi tigmā́ || 5 || 5 ||

asenyā́ vaḥ paṇayo vácāṅsy anishavyā́s tanvàḥ santu pāpī́ḥ | ádhṛishṭo va étavā́ astu pánthā bṛíhaspátir va ubhayā́ ná mṛiḷāt || 6 || ayáṃ nidhíḥ sarame ádribudhno góbhir áṣvebhir vásubhir nyṛ̀shṭaḥ | rákshanti tám paṇáyo yé sugopā́ réku padám álakam ā́ jagantha || 7 || éhá gamann ṛ́shayaḥ sómaṣitā ayā́syo áñgiraso návagvāḥ | tá etám ūrváṃ ví bhajanta gónām áthaitád vácaḥ paṇáyo vámann ít || 8 || evā́ ca tváṃ sarama ājagántha prábādhitā sáhasā daívyena | svásāraṃ tvā kṛiṇavai mā́ púnar gā ápa te gávāṃ subhage bhajāma || 9 || nā́háṃ veda bhrātṛitváṃ nó svasṛitvám índro vidur áñgirasaṣ ca ghorā́ḥ | gókāmā me achadayan yád ā́yam ápāta ita paṇayo várīyaḥ || 10 || dūrám ita paṇayo várīya úd gā́vo yantu minatī́r ṛiténa | bṛíhaspátir yā́ ávindan nígūḷhāḥ sómo grā́vāṇa ṛ́shayaṣ ca víprāḥ || 11 || 6 ||

109.

Tè 'vadan prathamā́ brahmakilbishé 'kūpāraḥ saliló mātaríṣvā | vīḷúharās tápa ugró mayobhū́r ā́po devī́ḥ prathamajā́ ṛiténa || 1 || sómo rā́jā prathamó brahmajāyā́m púnaḥ

108, 3 yásya i°. gáchāt. ena dadhāma átha. gó-patiḥ. 4 n. t. v. X, 27, 3. y. d. 3. gabhīrā́ḥ. 5 imā́ḥ. su-bhage (9). áyudhvī utá a°. 6 étavaí. pánthāḥ. 7 ni-dhíḥ. ádri-budhnaḥ. ní-ṛishṭaḥ. su-gopā́ḥ. 8 ā́ ihá. sóma-ṣitāḥ. náva-gvāḥ té. átha e°. 9 evá. sarame ā-jagántha prá-bādhitā. 10 ná a°. nó *iti*. gó-kāmāḥ. ápa á°. 11 ávindat ní-gūḷhāḥ. — 109, 1 té a° prathamā́ḥ brahma-kilbishé á°. vīḷú-harāḥ. mayaḥ-bhū́ḥ. prathama-jā́ḥ. 2 brahma-jāyā́m púnar *iti*.

prā́yachad áhṛiṇīyamānaḥ | anvartitā́ váruṇo mitrá āsīd agnír hótā hastagṛíhyā́ ninā́ya || 2 || hástenaivá grāhyà ādhír asyā brahmajāyéyám íti céd ávocan | ná dūtā́ya prahyè tastha eshā́ táthā rāshṭrám gupitám kshatríyasya || 3 || devā́ etásyām avadanta pū́rve saptarisháyas tápase yé nishedúḥ | bhīmā́ jāyā́ brāhmaṇásyópanītā durdhā́m dadhāti paramé vyòman || 4 || brahmacārī́ carati vévishad víshaḥ sá devā́nām bhavaty ékam áṅgam | téna jāyā́m ánv avindad bṛíhaspátiḥ sómena nītā́m juhvàm ná devāḥ || 5 || púnar vaí devā́ adaduḥ púnar manushyā̀ utá | rā́jānaḥ satyám kṛiṇvānā́ brahmajāyā́m púnar daduḥ || 6 || punardā́ya brahmajāyā́m kṛitví devaír nikilbishám | ū́rjam pṛithivyā́ bhaktvā́yorugāyám úpāsate || 7 || 7 ||

110.

Sámiddho adyá mánusho duroṇé devó devā́n yajasi jātavedaḥ | ā́ ca váha mitramahaṣ cikitvā́n tvám dūtáḥ kavír asi prácetāḥ || 1 || tánūnapāt pathá ṛitásya yā́nān mádhvā samañján svadayā sujihva | mánmāni dhībhír utá yajñám ṛindhán devatrā́ ca kṛiṇuhy adhvarám naḥ || 2 || ājúhvāna íḍyo vándyaṣ cā́ yāhy agne vásubhiḥ sajóshāḥ | tvám devā́nām asi yahva hótā sá enān yakshīshitó yájīyān || 3 || prācī́nam barhíḥ pradíṣā pṛithivyā́ vástor asyā́ vṛijyate ágre áhnām | vy ù prathate vitarám várīyo devébhyo áditaye syonám || 4 || vyácasvatīr urviyā́ ví ṣrayantām pátibhyo ná jánayaḥ ṣúmbhamānāḥ | dévīr dvāro bṛihatīr viṣvaminvā devébhyo bhavata suprāyaṇā́ḥ || 5 || 8 ||

109, 2 prá a°. anu-artitā́. hasta-gṛíhya ā́. 3 hástena evá. ā-dhíḥ asyāḥ brahma-jāyā́ i°. ca ít. pra-hyè tasthe. 4 sapta -ṛisháyaḥ. ni-sedúḥ. brāhmaṇásya úpa-nītā duḥ-dhā́m. ví-oman. 5 brahma-cārī́. 6 kṛiṇvānā́ḥ brahma-jāyā́m (7). 7 punaḥ-dā́ya. ni-kilbishám. pṛithivyā́ḥ bhaktvā́ya uru-gāyám úpa ā°. — 110, 1 sám -iddhaḥ. jāta-vedaḥ. mitra-mahaḥ. prá-cetāḥ. 2 tánū-napāt. sam -añján svadaya su-jihva. 3 ā-júhvānaḥ. ca ā́. sa-jóshāḥ. yakshi i°. 4 pra-díṣā pṛithivyā́ḥ. asyā́ḥ. vy — várīyaḥ 124, 5. 5 viṣvam -invāḥ. supra-ayanā́ḥ.

á sushváyantī yajaté úpāke ushā́sānáktā sadatāṃ ní yónau | divyé yóshaṇe bṛihatī́ surukmé ádhi ṣríyaṃ ṣukrapíṣaṃ dádhāne || 6 || daívyā hótārā prathamā́ suvā́cā mímānā yajñám mánusho yájadhyai | pracodáyantā vidátheshu kārū́ prācī́naṃ jyótiḥ pradíṣā diṣántā || 7 || ā́ no yajñám bhā́ratī tū́yam etv íḷā manushvád ihá cetáyantī | tisró devī́r barhír édáṃ syonáṃ sárasvatī svápasaḥ sadantu || 8 || yá imé dyā́vāpṛithivī́ jánitrī rūpaír ápiṅṣad bhúvanāni víṣvā | tám adyá hotar ishitó yájīyān deváṃ tváshṭāram ihá yakshi vidvā́n || 9 || upā́vasṛija tmányā samañján devā́nām pā́tha ṛituthā́ havī́ṅshi | vánaspátiḥ ṣamitā́ devó agníḥ svádantu havyám mádhunā ghṛiténa || 10 || sadyó jātó vy àmimīta yajñám agnír devā́nām abhavat purogā́ḥ | asyá hótuḥ pradíṣy ṛitásya vācí svā́hākṛitaṃ havír adantu devā́ḥ || 11 || 9 ||

111.

Mánīshiṇaḥ prá bharadhvam manīshā́ṃ yáthā-yathā matáyaḥ sánti nṛiṇā́m | índraṃ satyaír érayāmā kṛitébhiḥ sá hí vīró girvaṇasyúr vídānaḥ || 1 || ṛitásya hí sádaso dhītír ádyaut sáṃ gārshṭeyó vṛishabhó góbhir ānaṭ | úd atishṭhat tavishéṇā rávеṇa mahā́nti cit sáṃ vivyācā rájāṅsi || 2 || índraḥ kíla ṣrútyā asyá veda sá hí jishṇúḥ pathikṛít sū́ryāya | ā́n ménāṃ kṛiṇvánn ácyuto bhúvad góḥ pátir diváḥ sanajā́ ápratītaḥ || 3 || índro mahnā́ maható arṇavásya vratā́mināḍ áṅgirobhir gṛiṇānā́ḥ | purū́ṇi cin ní tatānā rájāṅsi dādhā́ra yó dharúṇaṃ satyátātā || 4 || índro diváḥ pratimā́-

110, 6 susváyantī *iti* yajaté *iti* úpāke *iti*. u. s. n. y. X, 70, 6. divyé *iti* yóshaṇe *iti* bṛihatī́ *iti* surukmé *iti* su-rukmé. ṣukra-píṣam dádhāne *iti*. 7 d. h. p. III, 4, 7. su-vā́cā. pra-codáyantā. kārū́ *iti*. pra-díṣā. 8 ā́ idám. su-ápasaḥ. 9 imé *iti* dyā́vāpṛithivī́ *iti* jánitrī *iti*. 10 upa-ávasṛija. sam-añján. 11 ví a°. puraḥ-gā́ḥ. pra-díṣi. svā́hā-kṛitam. — 111, 1 ā́ irayāma. 2 tavishéṇa. vivyāca. 3 ṣrútyai. pathi-kṛít. ā́t. sana-jā́ḥ ápratí-itaḥ. 4 í. m. m. a. X, 67, 12. vratā́ a°. cit. tatāna. 5 prati-mā́nam.

nām pṛithivyā́ víṣvā veda sávanā hánti ṣúshṇam | mahī́m cid dyā́m ā́tanot sū́ryeṇa cāskámbha cit kámbhanena skábhīyān || 5 || 10 ||

vájreṇa hí vṛitrahā́ vṛitrám ástar ádevasya ṣū́ṣuvānasya māyā́ḥ | ví dhṛishṇo átra dhṛishatā́ jaghanthā́thābhavo maghavan bāhvòjāḥ || 6 || sácanta yád ushásaḥ sū́ryeṇa citrā́m asya ketávo rā́m avindan | ā́ yán nákshatraṃ dádṛiṣe divó ná púnar yató nákir addhā́ nú veda || 7 || dūrā́ṃ kíla prathamā́ jagmur āsām índrasya yā́ḥ prasavé sasrúr ā́paḥ | kvà svid ágraṃ kvà budhná āsām ā́po mádhyaṃ kvà vo nūnám ántaḥ || 8 || sṛijáḥ síndhūn̐r áhinā jagrasānā́n̐ ā́d íd etā́ḥ prá vivijre javéna | múmukshamāṇā utá yā́ mumucré 'dhéd etā́ ná ramante nítiktāḥ || 9 || sadhrī́cīḥ síndhum uṣatī́r ivāyan sanā́j jārá āritáḥ pūrbhíd āsām | ástam ā́ te pā́rthivā vásūny asmé jagmuḥ sūnṛítā indra pūrvī́ḥ || 10 || 11 ||

112.

Índra píba pratikāmáṃ sutásya prātaḥsāvā́s táva hí pūrvápītiḥ | hárshasva hántave ṣūra ṣátrūn ukthébhish ṭe vīryā̀ prá bravāma || 1 || yás te rátho mánaso jávīyān éndra téna somapéyāya yāhi | tū́yam ā́ te hárayaḥ prá dravantu yébhir yā́si vṛíshabhir mándamānaḥ || 2 || háritvatā várcasā sū́ryasya ṣréshṭhai rūpaís tanvàṃ sparṣayasva | asmábhir indra sákhibhir huvānáḥ sadhrīcīnó mādayasvā nishádya || 3 || yásya tyát te mahimā́nam mádeshv imé mahī́ ródasī nā́viviktām | tád óka ā́ háribhir indra yuktaíḥ priyébhir

---

111, 5 pṛithivyā́ḥ. ā́ a°. skámbhanena. 6 vṛitra-hā́. dhṛishṇo *iti.* jaghantha átha a°. bāhú-ojāḥ. 7 yát. 8 prathamā́ḥ. pra-savé. 9 yā́ḥ. ádha ít etā́ḥ. ní-tiktāḥ. 10 uṣatī́ḥ-iva ā°. sanā́t. puḥ-bhít. asmé *iti.* — 112, 1 prati-kāmám. prātaḥ-sāváḥ. pūrvá-pītiḥ. ukthébhiḥ te. 2 ā́ i°. soma-péyāya. 3 háritvatā. ṣréshṭhaiḥ. mādayasva ni-sádya. 4 imé *iti* mahī́ *iti* ródasī *iti* ná ā°.

yāhi priyám ánnam ácha || 4 || yásya ṣáṣvat papivā́ñ indra ṣátrūn anānukṛityā́ ráṇyā cakártha | sá te púramdhim távishīm iyarti sá te mádāya sutá indra sómaḥ || 5 || 12 ||

idám te pā́tram sánavittam indra píbā sómam enā́ ṣatakrato | pūrṇá āhāvó madirásya mádhvo yám víṣva íd abhiháryanti devā́ḥ || 6 || ví hí tvā́m indra purudhā́ jánāso hitáprayaso vṛishabha hváyante | asmā́kam te mádhumattamānīmā́ bhuvan sávanā téshu harya || 7 || prá ta indra pūrvyā́ṇi prá nūnám vīryā̀ vocam prathamā́ kṛitā́ni | satīnámanyur aṣrathāyo ádrim suvedanā́m akṛiṇor bráhmaṇe gā́m || 8 || ní shú sīda gaṇapate gaṇéshu tvā́m āhur vípratamam kavīnā́m | ná ṛité tvát kriyate kím canā́ré mahā́m arkám maghavañ citrám arca || 9 || abhikhyā́ no maghavan nā́dhamānān sákhe bodhí vasupate sákhīnām | ráṇam kṛidhi raṇakṛit satyaṣushmábhakte cid ā́ bhajā rāyé asmā́n || 10 || 13 ||

Navamo 'nuvākaḥ.

113.

Tám asya dyā́vāpṛithiví sácetasā víṣvebhir devaír ánu ṣúshmam āvatām | yád aít kṛiṇvānó mahimā́nam indriyám pītví sómasya krátumāñ avardhata || 1 || tám asya víshṇur mahimā́nam ójasāṅṣúm dadhanvā́n mádhuno ví rapṣate | devébhir índro maghávā sayā́vabhir vṛitrám jaghanvā́ñ abhavad váreṇyaḥ || 2 || vṛitréṇa yád áhinā bíbhrad ā́yudhā samásthithā yudháye ṣáṅsam āvíde | víṣve te átra marútaḥ sahá tmánāvardhann ugra mahimā́nam indriyám || 3 || jajñāná

112, 5 ananu-kṛityā́. púram-dhim. 6 sána-vittam. píba. ṣatakrato *iti* ṣata-krato. ā-hāváḥ. víṣve. abhi-háryanti. 7 hitá-prayasaḥ. mádhumat-tamāni imā́. 8 te. satīná-manyuḥ aṣrathayaḥ. su-vedanā́m. 9 sú. gaṇa-pate. ná. caná āré. 10 abhi-khyā́. vasu-pate. raṇa-kṛit satya-ṣushma á°. bhaja. — 113, 1 dyā́vāpṛithiví *iti* (5) sá-cetasā. 2 ójasā a°. sayā́va-bhiḥ. 3 sam-ásthithāḥ. ā -víde. tmánā á°.

evá vy àbādhata spṛ́dhaḥ prā́paṣyad vīró abhí paúṅsyaṃ ráṇam | ávṛiṣcad ádrim áva sasyádaḥ sṛijad ástabhnān nā́kaṃ svapasyáyā pṛithúm || 4 || ā́d índraḥ satrā́ távishīr apatyata váīīyo dyā́vāpṛithiví abādhata | ávābharad dhṛishitó vájram āyasáṃ ṣévam mitrā́ya váruṇāya dāṣúshe || 5 || 14 ||

índrasyā́tra távishībhyo virapṣína ṛighāyató araṅhayanta manyáve | vṛitrā́ṃ yád ugró vy ávṛiṣcad ójasāpó bíbhrataṃ támasā párīvṛitam || 6 || yā́ vīryā̀ṇi prathamā́ni kártvā mahitvébhir yátamānau samīyátuḥ | dhvāntáṃ támó 'va dadhvase hatá índro mahnā́ pūrváhūtāv apatyata || 7 || víṣve devā́so ádha vṛíshṇyāni té 'vardhayan sómavatyā vacasyáyā | raddháṃ vṛitrám áhim índrasya hánmanāgnír ná jámbhais tṛishv ánnam āvayat || 8 || bhū́ri dákshebhir vacanébhir ṛ́ikvabhiḥ sakhyébhiḥ sakhyā́ni prá vocata | índro dhúniṃ ca cúmuriṃ ca dambháyañ chraddhāmanasyā́ ṣṛiṇute dabhítaye || 9 || tvám purū́ṇy ā́ bharā sváṣvyā yébhir máṅsai nivácanāni ṣáṅsan | sugébhir víṣvā duritā́ tarema vidó shú ṇa urviyā́ gādhám adyá || 10 || 15 ||

114.

Gharmā́ sámantā trivṛ́itaṃ vy ā̀patus táyor júshṭim mātaríṣvā jagāma | divás páyo dídhishāṇā aveshan vidúr deváḥ sahásāmānam arkám || 1 || tisró deshṭrā́ya nírṛitīr úpāsate dīrghaṣrúto ví hí jānánti váhnayaḥ | tā́sāṃ ní cikyuḥ kaváyo nidā́nam páreshu yā́ gúhyeshu vratéshu || 2 || cátush-

---

113, 4 ví a°. prá a°. sa-syádaḥ. astabhnāt. su-apasyáyā. 5 áva a°. 6 índrasya á°. vi-rapṣínaḥ. ví. ójasā a°. pári-vṛitam. 7 sam-īyátuḥ. támaḥ áva. haté. pūrvá-hūtau. 8 te á°. hánmanā a°. tṛishú. 9 ṣraddhā-manasyā́. 10 bhara su-áṣvyā. ni-vácanāni. su-gébhiḥ. duḥ-itā́. vidó *iti* sú naḥ. — 114, 1 sám-antā tri-vṛitam ví ā°. sahá-sāmānam. 2 níḥ-ṛitīḥ úpa ā° dīrgha-ṣrútaḥ. ni-dā́nam. yā́ḥ. 3 cátuḥ-kapardā.

kapardā yuvatíḥ supéṣā ghṛitápratīkā vayúnāni vaste | tásyāṃ suparṇā́ vríshaṇā ní shedatur yátra devā́ dadhiré bhāgadhéyam || 3 || ékaḥ suparṇáḥ sá samudrám ā́ viveṣa sá idáṃ víṣvam bhúvanaṃ ví cashṭe | tám pā́kena mánasāpaṣyam ántitas tám mātā́ reḷhi sá u reḷhi mātáram || 4 || suparṇáṃ víprāḥ kaváyo vácobhir ékaṃ sántam bahudhā́ kalpayanti | chándāṅsi ca dádhato adhvaréshu gráhān sómasya mimate dvā́daṣa || 5 || 16 ||

shaṭtriṅṣā́ṅṣ ca catúraḥ kalpáyantaṣ chándāṅsi ca dádhata ādvādaṣám | yajñáṃ vimā́ya kaváyo manīshá ṛiksāmā́bhyām prá ráthaṃ vartayanti || 6 || cáturdaṣānyé mahimā́no asya táṃ dhírā vācā́ prá ṇayanti saptá | ā́pnānaṃ tīrtháṃ ká ihá prá vocad yéna pathā́ prapíbante sutásya || 7 || sahasradhā́ pañcadaṣā́ny ukthā́ yā́vad dyā́vāpṛithiví tā́vad ít tát | sahasradhā́ mahimā́naḥ sahásraṃ yā́vad bráhma víshṭhitaṃ tā́vatī vā́k || 8 || káṣ chándasāṃ yógam ā́ veda dhíraḥ kó dhíshṇyām práti vā́cam papāda | kám ṛitvíjām ashṭamáṃ ṣū́ram āhur hárī índrasya ní cikāya káḥ svit || 9 || bhū́myā ántam páry éke caranti ráthasya dhūrshú yuktā́so asthuḥ | ṣrámasya dāyáṃ ví bhajanty ebhyo yadā́ yamó bhávati harmyé hitáḥ || 10 || 17 ||

115.

Citrá íc chíṣos táruṇasya vakshátho ná yó mātárāv apyéti dhā́tave | anūdhā́ yádi jíjanad ádhā ca nú vavā́ksha sadyó máhi dūtyàṃ cáran || 1 || agnír ha nā́ma dhāyi dánn apástamaḥ sáṃ yó vánā yuváte bhásmanā datā́ | abhipra-

114, 3 su-péṣāḥ ghṛitá-pratīkā. su-parṇā́. sedatuḥ. devā́ḥ. bhāga-dhéyam. 4 su-parṇáḥ. mánasā a°. 5 su-parṇám. 6 shaṭ-triṅṣā́n. ā-dvādaṣám. vi-mā́ya. manīshā́ ṛik-sāmā́bhyām. 7 cátuḥ-daṣa a°. dhírāḥ. nayanti. pra-píbante. 8 pañca-daṣā́ni. dyā́vāpṛithiví *iti*. ví-sthitam. 9 hárī *iti*. — 115, 1 ít ṣ°. api-éti. anudhā́ḥ. ádha. 2 abhi-pramúrā.

múrā juhvā̀ svadhvará inó ná próthamāno yávase vṛíshā || 2 || táṃ vo víṃ ná drushádaṃ devám ándhasa índum próthantam pravápantam arṇavám | āsā́ váhniṃ ná ṣocíshā virapṣínam máhivrataṃ ná sarájantam ádhvanaḥ || 3 || ví yásya te jrayasānásyājara dhákshor ná vā́tāḥ pári sánty ácyutāḥ | ā́ raṇvā́so yúyudhayo ná satvanáṃ tritáṃ naṣanta prá ṣishánta ishṭáye || 4 || sá íd agníḥ káṇvatamaḥ káṇvasakhāryáḥ párasyā́ntarasya tárushaḥ | agníḥ pātu gṛiṇató agníḥ sūrī́n agnír dadātu téshām ávo naḥ || 5 || 18 ||

vājíntamāya sáhyase supitrya tṛishú cyávāno ánu jātávedase | anudré cid yó dhṛishatā́ váraṃ saté mahíntamāya dhánvanéd avishyaté || 6 || evā́gnír mártaiḥ sahá sūríbhir vásu shṭave sáhasaḥ sūnáro nṛíbhiḥ | mitrā́so ná yé súdhitā ṛitāyávo dyā́vo ná dyumnaír abhí sánti mā́nushān || 7 || ū́rjo napāt sahasāvann íti tvopastutásya vandate vṛíshā vā́k | tvā́ṃ stoshāma tváyā suvī́rā drā́ghīya ā́yuḥ prataráṃ dádhānāḥ || 8 || íti tvāgne vṛishṭihávyasya putrā́ upastutā́sa ṛíshayo 'vocan | tā́ṅṣ ca pāhí gṛiṇatáṣ ca sūrī́n váshaḍ vá-shaḷ íty ūrdhvā́so anakshan námo náma íty ūrdhvā́so anakshan || 9 || 19 ||

116.

Píbā sómam mahatá indriyā́ya píbā vṛitrā́ya hántave ṣavishṭha | píba rāyé ṣávase hūyámānaḥ píba mádhvas tripád indrā́ vṛishasva || 1 || asyá piba kshumátaḥ prásthitasyéndra sómasya váram ā́ sutásya | svastidā́ mánasā mādayasvārvācīnó reváte saúbhagāya || 2 || mamáttu tvā divyáḥ

115, 2 su-adhvaráḥ. 3 dru-sádam. pra-vápantam. vi-rapsínam máhi-vratam. 4 jrayasānásya a⁰. 5 káṇva-sakhā. aryáḥ — tárushaḥ VI, 15, 3. 6 su-pitrya. jātá-vedase. dhánvanā ít. 7 evá a⁰. vásuḥ stave. sú-dhitāḥ ṛita-yávaḥ. 8 tvā upa-stutásya. tvā́ṃ *etc.* 53, 11. 9 tvā a⁰ vṛishṭi-hávyasya. upa-stutā́saḥ. — 116, 1 píba (2). mahaté. indra ā́. 2 prá-sthitasya í⁰. svasti-dā́ḥ. mādayasva a⁰.

sóma indra mamáttu yáḥ sūyáte pā́rthiveshu | mamáttu yéna várivaṣ cakártha mamáttu yéna niriṇā́si ṣátrūn || 3 || ā́ dvibárhā aminó yātv índro vṛíshā háribhyām párishiktam ándhaḥ | gávy ā́ sutásya prábhṛitasya mádhvaḥ satrā́ khédām aruṣahā́ vṛishasva || 4 || ní tigmā́ni bhrāṣáyan bhrā́ṣyāṇy áva sthirā́ tanuhi yātujū́nām | ugrā́ya te sáho bálaṃ dadāmi pratī́tyā ṣátrūn vigadéshu vṛiṣca || 5 || 20 ||

vy àryá indra tanuhi ṣrávāṅsy ója sthiréva dhánvano 'bhímātīḥ | asmadryàg vāvṛidhānáḥ sáhobhir ánibhṛishṭas tanvàṃ vāvṛidhasva || 6 || idáṃ havír maghavan túbhyaṃ rātám práti samrāḷ áhṛiṇāno gṛibhāya | túbhyaṃ sutó maghavan túbhyam pakvò 'ddhī̀ndra píba ca prásthitasya || 7 || addhī́d indra prásthitemā́ havī́ṅshi cáno dadhishva pacatótá sómam | práyasvantaḥ práti haryāmasi tvā satyā́ḥ santu yájamānasya kā́māḥ || 8 || préndrāgníbhyāṃ suvacasyā́m iyarmi síndhāv iva prérayaṃ nā́vam arkaíḥ | áyā iva pári caranti devā́ yé asmábhyaṃ dhanadā́ udbhídaṣ ca || 9 || 21 ||

117.

Ná vā́ u deváḥ kshúdham íd vadháṃ dadur utā́ṣitam úpa gachanti mṛityávaḥ | utó rayíḥ pṛiṇató nópa dasyaty utā́pṛiṇan marḍitáraṃ ná vindate || 1 || yá ādhrā́ya cakamānā́ya pitvó 'nnavān sán raphitā́yopajagmúshe | sthirám mánaḥ kṛiṇuté sévate purótó cit sá marḍitā́raṃ ná vindate || 2 || sá íd bhojó yó gṛiháve dádāty ánnakāmāya cárate kṛiṣā́ya | áram asmai bhavati yā́mahūtā utā́parīshu kṛiṇute

116, 3 ni-riṇā́si. 4 dvi-bárhāḥ. pári-siktam. prá-bhṛitasya. aruṣa-hā́ ā́. 5 á. s. t. y. IV, 4, 5. prati-ítya. vi-gadéshu. 6 ví a°. ójaḥ sthirā́-iva. abhí-mātīḥ. vavṛidhānáḥ. áni-bhṛishṭaḥ. vavṛidhasva. 7 sam-rā́ṭ. pakváḥ addhí i°. prá-sthitasya. 8 addhí ít. prá-sthitā i°. pacatā́ utá. 9 prá i° su-vacasyā́m. prá i°. deváḥ. dhana-dā́ḥ ud-bhídaḥ. — 117, 1 vaí. utá ā́°. utó *iti*. ná úpa. utá á°. 2 ánna-vān. raphitā́ya upa-jagmúshe. purā́ utó *iti*. 3 ánna-kāmāya. yā́ma-hūtau utá a°.

sákhāyam || 3 || ná sá sákhā yó ná dádāti sákhye sacabhúve sácamānāya pitváḥ | ápāsmāt préyān ná tád óko asti priṇántam anyám áraṇaṃ cid ichet || 4 || priṇīyád ín nā́dhamānāya távyān drā́ghīyāṅsam ánu paṣyeta pánthām | ó hí vártante ráthyeva cakrā́nyám-anyam úpa tishṭhanta rā́yaḥ || 5 || 22 ||

mógham ánnaṃ vindate ápracetāḥ satyám bravīmi vadhá ít sá tásya | nā́ryamáṇam púshyati nó sákhāyaṃ kévalāgho bhavati kevalādí || 6 || krishánn ít phā́la ā́ṣitaṃ kriṇoti yánn ádhvānam ápa vriṅkte carítraiḥ | vádan brahmā́vadato vánīyān priṇánn āpír ápriṇantam abhí shyāt || 7 || ékapād bhū́yo dvipádo ví cakrame dvipā́t tripā́dam abhy èti paṣcā́t | cátushpād eti dvipádām abhisvaré sampáṣyan paṅktī́r upatíshṭhamānaḥ || 8 || samaú cid dhástau ná samáṃ vivishṭaḥ sammātárā cin ná samáṃ duhāte | yamáyoṣ cin ná samā́ vīryā̀ṇi jñātī́ cit sántau ná samám priṇītaḥ || 9 || 23 ||

118.

Ágne háṅsi ny àtríṇaṃ dī́dyan mártyeshv ā́ | své ksháye ṣucivrata || 1 || út tishṭhasi svā̀huto ghritáni práti modase | yát tvā srúcaḥ samásthiran || 2 || sá ā́huto ví rocate 'gnír īḷényo girā́ | srucā́ prátīkam ajyate || 3 || ghriténāgníḥ sám ajyate mádhupratīka ā́hutaḥ | rócamāno vibhā́vasuḥ || 4 || járamāṇaḥ sám idhyase devébhyo havyavāhana | táṃ tvā havanta mártyāḥ || 5 || 24 ||

117, 4 sacā-bhúve. ápa a° prá iyāt. 5 ít. ó *iti.* ráthyā-iva cakrā́ a°. 6 ápra-cetāḥ. ná a°. nó *iti.* kévala-aghaḥ. kevala-ādí. 7 brahmā́ á°. syāt. 8 éka-pāt. dvi-pádaḥ. dvi-pā́t tri-pā́dam abhí eti. cátuḥ-pāt. dvi-pádām abhi-svaré sam-páṣyan. upa-tíshṭhamānaḥ. 9 hástau. sam-mātárā cit. duhāte *iti.* cit. jñātī́ *iti.* — 118, 1 ní a° dī́dyat. ṣuci-vrata. 2 sú-āhutaḥ. sam-ásthiran. 3 ā́-hutaḥ (4). 4 ghriténa a° (6). mádhu-pratīkaḥ. vibhā́-vasuḥ. 5 havya-vahana.

tám martā ámartyaṃ ghṛiténāgníṃ saparyata | ádābhyaṃ gṛihápatim || 6 || ádābhyena ṣocíshágne rákshas tváṃ daha | gopā́ ṛitásya dīdihi || 7 || sá tvám agne prátīkena práty osha yātudhānyàḥ | urukshá́yeshu dī́dyat || 8 || táṃ tvā gīrbhír urukshá́yā havyavā́haṃ sám īdhire | yájishṭham mánushe jáne || 9 || 25 ||

119.

Íti vā́ íti me máno gā́m áṣvaṃ sanuyām íti | kuvít sómasyā́pām íti || 1 || prá vā́tā iva dódhata ún mā pītā́ ayaṅsata | kuvít — || 2 || ún mā pītā́ ayaṅsata rátham áṣvā ivāṣávaḥ | kuvít — || 3 || úpa mā matír asthita vāṣrā́ putrám iva priyám | kuvít — || 4 || aháṃ táshṭeva vandhúram páry acāmi hṛidā́ matím | kuvít — || 5 || nahí me akshipác canā́chāntsuḥ páñca kṛishṭáyaḥ | kuvít — || 6 || 26 ||

nahí me ródasī ubhé anyám paksháṃ caná práti | kuvít — || 7 || abhí dyā́m mahinā́ bhuvam abhìmā́m pṛithivī́m mahī́m | kuvít — || 8 || hántāhám pṛithivī́m imā́ṃ ní dadhānīhá vehá vā | kuvít — || 9 || oshám ít pṛithivī́m aháṃ jaṅghánānīhá vehá vā | kuvít — || 10 || diví me anyáḥ pakshò 'dhó anyám acīkṛisham | kuvít — || 11 || ahám asmi mahāmahò 'bhinabhyám údīshitaḥ | kuvít — || 12 || gṛihó yāmy áraṃkṛito devébhyo havyavā́hanaḥ | kuvít — || 13 || 27 ||

Shashṭho 'dhyāyaḥ.

120.

Tád íd āsa bhúvaneshu jyéshṭhaṃ yáto jajñá ugrás tve-

118, 6 gṛihá-patim. 7 ṣocíshā á°. 8 yātu-dhānyàḥ uru-kshá́yeshu. 9 uru-kshá́yāḥ havya-vā́ham. — 119, 1 vaí. sómasya á°. 2 út. 3 ú. m. p. a. 2. áṣvāḥ-iva ā°. 5 táshṭā-iva. 6 akshi-pát. caná á°. 7 ródasī *iti* ubhé *iti*. 8 abhí i°. 9 hánta a°. dadhāni ihá vā ihá. 10 jaṅghánāni. i. v. v. 9. 11 pakshá́ḥ a°. 12 mahā-maháḥ abhi-nabhyám út-īshitaḥ. 13 áram-kṛitaḥ. havya-vā́hanaḥ. — 120, 1 jajñé. tveshá-nṛimṇaḥ.

shánṛimṇaḥ | sadyó jajñānó ní riṇāti ṣátrūn ánu yám víṣve mádanty ū́māḥ || 1 || vāvṛidhānáḥ ṣávasā bhū́ryojāḥ ṣátrur dāsā́ya bhiyásaṃ dadhāti | ávyanac ca vyanác ca sásni sáṃ te navanta prábhṛitā mádeshu || 2 || tvé krátum ápi vṛiñjanti víṣve dvír yád eté trír bhávanty ū́māḥ | svādóḥ svā́dīyaḥ svādúnā sṛijā sám adáḥ sú mádhu mádhunābhí yodhīḥ || 3 || íti cid dhí tvā dhánā jáyantam máde-made anumádanti víprāḥ | ójīyo dhṛishṇo sthirám ā́ tanushva mā́ tvā dabhan yātudhā́nā durévāḥ || 4 || tváyā vayáṃ ṣāṣadmahe ráṇeshu prapáṣyanto yudhényāni bhū́ri | codáyāmi ta ā́yudhā vácobhiḥ sáṃ te ṣiṣāmi bráhmaṇā váyāṅsi || 5 || 1 ||

stushéyyam puruvárpasam ríbhvam inátamam āptyám āptyā́nām | ā́ darshate ṣávasā saptá dā́nūn prá sākshate pratimā́nāni bhū́ri || 6 || ní tád dadhishé 'varam páraṃ ca yásminn ā́vithā́vasā duroṇé | ā́ mātárā sthāpayase jigatnū́ áta inoshi kárvarā purū́ṇi || 7 || imā́ bráhma bṛiháddivo vivaktíndrāya ṣūshám agriyáḥ svarshā́ḥ | mahó gotrásya kshayati svarā́jo dúraṣ ca víṣvā avṛiṇod ápa svā́ḥ || 8 || evá mahā́n bṛiháddivo átharvā́vocat svā́ṃ tanvàm índram evá | svásāro mātaríbhvarīr ariprā́ hinvánti ca ṣávasā vardháyanti ca || 9 || 2 ||

121.

Hiraṇyagarbháḥ sám avartatā́gre bhūtásya jātáḥ pátir éka āsīt | sá dādhāra pṛithivī́ṃ dyā́m utémā́ṃ kásmai deváya havíshā vidhema || 1 || yá ātmadā́ baladā́ yásya víṣva

---

120, 2 vavṛidhānáḥ. bhū́ri-ojaḥ. ávi-anat. vi-anát. prá-bhṛita. 3 tvé *iti*. sṛija. mádhuna a°. 4 hí. anu-mádanti. dhṛishṇo *iti*. yātu-dhā́nāḥ duḥ-évāḥ. 5 pra-páṣyantaḥ. te. 6 puru-várpasam. prati-mā́nāni. 7 dadhishe á°. ā́vitha á°. jigatnú *iti*. 8 bṛihát-divaḥ (9) vivakti í°. svaḥ-sā́ḥ. sva-rā́jaḥ. dúraṣ *etc.* III, 3, 21. 9 evá. átharvā á°. ariprā́ḥ. — 121, 1 hiraṇya-garbháḥ. avartata á°. utá i°. 2 ātma-dā́ḥ bala-dā́ḥ. víṣve.

upā́sate praṣíshaṃ yásya devā́ḥ | yásya chāyā́mṛítaṃ yásya mṛityúḥ kásmai devā́ya havíshā vidhema || 2 || yáḥ prāṇató nimisható mahitvaíka íd rā́jā jágato babhū́va | yá ī́ṣe asyá dvipádaṣ cátushpadaḥ kásmai devā́ya havíshā vidhema || 3 || yásyemé himávanto mahitvā́ yásya samudráṃ rasáyā sahā́húḥ | yásyemā́ḥ pradíṣo yásya bāhū́ kásmai devā́ya havíshā vidhema || 4 || yéna dyaúr ugrā́ pṛithivī́ ca dṛilhā́ yéna svà stabhitáṃ yéna nā́kaḥ | yó antárikshe rájaso vimā́naḥ kásmai devā́ya havíshā vidhema || 5 || 3 ||

yáṃ krándasī ávasā tastabhāné abhy aíkshetām mánasā réjamāne | yátrā́dhi sū́ra údito vibhā́ti kásmai devā́ya havíshā vidhema || 6 || ā́po ha yád bṛihatī́r víṣvam ā́yan gárbhaṃ dádhānā janáyantīr agním | táto devā́nāṃ sám avartatā́sur ékaḥ kásmai devā́ya havíshā vidhema || 7 || yáṣ cid ā́po mahinā́ paryápaṣyad dákshaṃ dádhānā janáyantīr yajñám | yó devéshv ádhi devá éka ā́sīt kásmai devā́ya havíshā vidhema || 8 || mā́ no hiṅsīj janitā́ yáḥ pṛithivyā́ yó vā dívaṃ satyádharmā jajā́na | yáṣ cāpáṣ candrā́ bṛihatī́r jajā́na kásmai devā́ya havíshā vidhema || 9 || prájāpate ná tvád etā́ny anyó víṣvā jātā́ni pári tā́ babhūva | yátkāmās te juhumás tán no astu vayáṃ syāma pátayo rayīṇā́m || 10 || 4 ||

122.

Vásuṃ ná citrámahasaṃ gṛiṇīshe vāmáṃ ṣévam átithim advisheṇyám | sá rāsate ṣurúdho viṣvádhāyaso 'gnír hótā gṛihápatiḥ suvī́ryam || 1 || jushāṇó agne práti harya me váco

---

121, 2 upa-ā́sate pra-ṣísham. chāyā́ a°. 3 prāṇatáḥ ni-mishatáḥ mahi-tvā́ é°. dvi-pádaḥ cátuḥ-padaḥ. 4 yásya imé. sahá a° yásya imā́ḥ pra-díṣaḥ. bāhū́ *iti*. 5 svàr *iti* svàḥ. vi-mā́naḥ. 6 krándasī *iti*. tastabhāné *iti* abhí. réjamāne *iti* yátra á°. út-itaḥ vi-bhā́ti. 7 dádhānāḥ. avartata á°. 8 pari-ápaṣyat. dádhānāḥ. 9 hiṅsīt. pṛithivyā́ḥ. satyá-dharmā. ca a° candrā́ḥ. 10 *Im pada nicht abgetheilt. Vergleiche* VII, 59, 12. — 122, 1 citrá-mahasam. viṣvá-dhāyasaḥ. gṛihá-patiḥ su-vī́ryam.

víṣvāni vidván vayúnāni sukrato | ghṛítanirṇig bráhmaṇe gātúm éraya táva devā́ ajanayann ánu vratám || 2 || saptá dhā́māni pariyánn ámartyo dā́ṣad dāṣúshe sukṛíte māmahasva | suvī́reṇa rayíṇāgne svābhúvā yás ta ā́naṭ samídhā táṃ jushasva || 3 || yajñásya ketúm prathamám puróhitaṃ havíshmanta īḷate saptá vājínam | ṣṛiṇvántam agníṃ ghṛitápṛishṭham uksháṇam pṛiṇántaṃ devám pṛiṇaté suvī́ryam || 4 || tváṃ dūtáḥ prathamó váreṇyaḥ sá hūyámāno amṛítāya matsva | tvā́m marjayan marúto dāṣúsho gṛihé tvā́ṃ stómebhir bhṛígavo ví rurucuḥ || 5 || 5 ||

íshaṃ duhán sudúghāṃ viṣvádhāyasaṃ yajñapríye yájamānāya sukrato | ágne ghṛitásnus trír ṛitā́ni dī́dyad vartír yajñám pariyán sukratūyase || 6 || tvā́m íd asyā́ usháso vyùshṭishu dūtáṃ kṛiṇvānā́ ayajanta mā́nushāḥ | tvā́ṃ devā́ mahayā́yyāya vāvṛidhur ā́jyam agne nimṛijánto adhvaré || 7 || ní tvā vásishṭhā ahvanta vājínaṃ gṛiṇánto agne vidátheshu vedhásaḥ | rāyás pósham yájamāneshu dhāraya yūyám pāta svastíbhiḥ sádā naḥ || 8 || 6 ||

123.

Ayáṃ venáṣ codayat pṛíṣnigarbhā jyótirjarāyū rájaso vimā́ne | imám apā́ṃ saṃgamé sū́ryasya ṣíṣuṃ ná víprā matíbhī rihanti || 1 || samudrā́d ūrmím úd iyarti venó nabhojā́ḥ pṛishṭhā́ṃ haryatásya darṣi | ṛitásya sā́nāv ádhi vishṭápi bhrā́ṭ samānáṃ yónim abhy ànūshata vrā́ḥ || 2 || samānám pūrvī́r abhí vāvaṣānā́s tíshṭhan vatsásya mātáraḥ

122, 2 sukrato *iti* su-krato (6) ghṛita-nirnik. ā́ ī°. 3 pari-yán (6). su-kṛíte ma° su-vī́reṇa rayíṇā a° su-ābhúvā. te. sam-ídhā. 4 y. k. p. p. IV, 11, 2. ghṛitá-pṛishṭham. su-vī́ryam. 6 su-dúghām viṣvá-dhāyasam yajña-príye. ghṛitá-snuḥ. sukratu-yase. 7 ví-ushṭishu. devā́ḥ. vavṛidhuḥ. ni-mṛijántaḥ. 8 r. p. y. X, 17, 9. — 123, 1 pṛíṣni-garbhāḥ jyótiḥ-jarāyuḥ. vi-mā́ne. sam-gamé. víprāḥ matí-bhiḥ. 2 nabhaḥ-jā́ḥ. abhí a°.

sánīḷāḥ | ṛitásya sắnāv ádhi cakramāṇắ rihánti mádhvo amṛítasya vắṇīḥ || 3 || jānánto rūpám akṛipanta víprā mṛigásya ghósham mahisliásya hí gmán | ṛiténa yánto ádhi síndhum asthur vidád gandharvó amṛítāni nắma || 4 || apsarắ jārám upasishmiyāṇắ yóshā bibharti paramé vyòman | cárat priyásya yónishu priyáḥ sán sīdat pakshé hiraṇyáye sá venáḥ || 5 || 7 ||

nắke suparṇám úpa yát pátantaṃ hṛidắ vénanto abhy ácakshata tvā | híraṇyapakshaṃ váruṇasya dūtáṃ yamásya yónau ṣakunám bhuraṇyúm || 6 || ūrdhvó gandharvó ádhi nắke asthāt pratyáñ citrắ bíbhrad asyắyudhāni | vásāno átkaṃ surabhíṃ dṛiṣé káṃ svàr ṇá nắma janata priyắṇi || 7 || drapsáḥ samudrám abhí yáj jígāti páṣyan gṛídhrasya cákshasā vídharman | bhānúḥ ṣukréṇa ṣocíshā cakānás tṛitíye cakre rájasi priyắṇi || 8 || 8 ||

124.

Imáṃ no agna úpa yajñám éhi páñcayāmaṃ trivṛítaṃ saptátantum | áso havyavắḷ utá naḥ purogắ jyóg cvá dīrgháṃ táma ắṣayishṭhāḥ || 1 || ádevād deváḥ pracátā gúhā yán prapáṣyamāno amṛitatvám emi | ṣiváṃ yát sántam áṣivo jáhāmi svắt sakhyắd áraṇīṃ nắbhim emi || 2 || páṣyann anyásyā átithiṃ vayắyā ṛitásya dhắma ví mime purū́ṇi | ṣáṅsāmi pitré ásurāya ṣévam ayajñiyắd yajñíyam bhāgám emi || 3 || bahvíḥ sámā akaram antár asminn índraṃ vṛiṇānáḥ pitáraṃ jahāmi | agníḥ sómo váruṇas té cyavante paryắvard rāshṭráṃ tád avāmy āyán || 4 || nírmāyā u tyé ásurā

123, 3 sá-nīḷāḥ. ṛi. s. á. 2. cakramāṇāḥ. 4 víprāḥ. 5 apsarắḥ. upa-sishmiyāṇắ. ví-oman. 6 su-parṇám. abhí. híraṇya-paksham. 7 ūrdhvó — asthāt IX, 85, 12. asya ắ°. vásāno — ṇa VI, 29, 9. yát. ví-dharman. bh. ṣ. ṣ. IX, 85, 12. — 124, 1 agne. ắ ihi páñca-yāmam tri-vṛítam saptá-tantum. havya-vắṭ. puraḥ-gắḥ. ắ a°. 2 pra-cátā. pra-páṣyamānaḥ. 4 pari-ắvart. ắ-yán. 5 níḥ-māyāḥ.

abhūvan tvám ca mā varuṇa kāmáyāse | ṛiténa rājann ánṛitam viviñcán máma rāshṭrásyā́dhipatyam éhi || 5 || 9 ||

idám svàr idám íd āsa vāmám ayám prakāṣá urv àntáriksham | hánāva vṛitráṃ niréhi soma havísh ṭvā sántaṃ havíshā yajāma || 6 || kavíḥ kavitvā́ diví rūpám ā́sajad áprabhūtī váruṇo nír apáḥ sṛijat | kshémaṃ kṛiṇvānā́ jánayo ná síndhavas tā́ asya várṇaṃ ṣúcayo bharibhrati || 7 || tā́ asya jyéshṭham indriyáṃ sacante tā́ īm ā́ ksheti svadháyā mádantīḥ | tā́ īṃ víṣo ná rā́jānaṃ vṛiṇānā́ bībhatsúvo ápa vṛitrā́d atishṭhan || 8 || bībhatsū́nāṃ sayújaṃ haṅsám āhur apā́ṃ divyā́nāṃ sakhyé cárantam | anushṭúbham ánu carcūryámāṇam índraṃ ní cikyuḥ kaváyo manīshā́ || 9 || 10 ||

125.

Ahám rudrébhir vásubhiṣ carāmy ahám ādityaír utá viṣvádevaiḥ | ahám mitrā́váruṇobhā́ bibharmy ahám indrāgní ahám aṣvínobhā́ || 1 || ahám sómam āhanásam bibharmy ahám tváshṭāram utá pūsháṇam bhágam | aháṃ dadhāmi dráviṇaṃ havíshmate suprāvyè yájamānāya sunvaté || 2 || ahám rā́shṭrī saṃgámanī vásūnāṃ cikitúshī prathamā́ yajñíyānām | tā́m mā devā́ vy àdadhuḥ purutrā́ bhū́risthātrām bhū́ry āveṣáyantīm || 3 || máyā só ánnam atti yó vipáṣyati yáḥ prā́ṇiti yá īṃ ṣṛiṇóty uktám | amantávo mā́ṃ tá úpa kshiyanti ṣrudhí ṣruta ṣraddhiváṃ te vadāmi || 4 || ahám evá svayám idáṃ vadāmi júshṭaṃ devébhir utá mā́nushebhiḥ | yáṃ kāmáye tám-tam ugráṃ kṛiṇomi tám brahmā́ṇaṃ tám ṛíshiṃ táṃ sumedhā́m || 5 || 11 ||

124, 5 vi-viñcán. rāshṭrásya ádhi-patyam ā́ ihi. 6 pra-kāṣáḥ urú a⁰. niḥ-éhi. havíḥ tvā. 7 ā́ a⁰ ápra-bhūtī. kṛiṇvānā́ḥ. 8 vṛiṇānā́ḥ. 9 sa-yújam. anu-stúbham. — 125, 1 viṣvá-devaiḥ. mitrā́váruṇā u⁰. indrāgnī́ *iti*. aṣvínā u⁰. 2 supra-avyè. 3 sam-gámanī. devā́ḥ ví a⁰. bhū́ri-sthātrām. ā-veṣáyantīm. 4 vi-páṣyati. prā́ṇiti. té. ṣraddhi-vám. 5 su-medhā́m.

aháṃ rudrā́ya dhánur ā́ tanomi brahmadvíshe ṣárave hántavā́ u | aháṃ jánāya samádaṃ kriṇomy aháṃ dyā́vāprithivī́ ā́ viveṣa || 6 || aháṃ suve pitáram asya mūrdhán máma yónir apsv àntáḥ samudré | táto ví tishṭhe bhúvanā́nu víṣvotā́mū́ṃ dyā́ṃ varshmáṇópa spriṣāmi || 7 || ahám evá vā́ta iva prá vāmy ārábhamāṇā bhúvanāni víṣvā | paró divā́ pará enā́ prithivyaítā́vatī mahinā́ sáṃ babhūva || 8 || 12 ||

126.

Ná tám áṅho ná duritáṃ dévāso ashṭa mártyam | sajóshaso yám aryamā́ mitró náyanti váruṇo áti dvíshaḥ || 1 || tád dhí vayáṃ vriṇīmáhe váruṇa mítrā́ryaman | yénā nír áṅhaso yūyám pāthá nethā́ ca mártyam áti dvíshaḥ || 2 || té nūnáṃ no 'yám ūtáye váruṇo mitró aryamā́ | náyishṭhā u no nesháṇi párshishṭhā u naḥ parsháṇy áti dvíshaḥ || 3 || yūyáṃ víṣvam pári pātha váruṇo mitró aryamā́ | yushmā́kaṃ ṣármaṇi priyé syā́ma supraṇītayó 'ti dvíshaḥ || 4 || ādityā́so áti srídho váruṇo mitró aryamā́ | ugrám marúdbhī rudráṃ huveméndram agníṃ svastáyé 'ti dvíshaḥ || 5 || nétāra ū shú ṇas tiró váruṇo mitró aryamā́ | áti víṣvāni duritā́ rā́jānaṣ carshaṇīnā́m áti dvíshaḥ || 6 || ṣunám asmábhyam ūtáye váruṇo mitró aryamā́ | ṣárma yachantu saprátha ādityā́so yád ímahe áti dvíshaḥ || 7 || yáthā ha tyád vasavo gauryàṃ cit padí shitā́m ámuñcatā yajatrāḥ | evó shv àsmán muñcatā vy áṅhaḥ prá tāry agne prataráṃ na ā́yuḥ || 8 || 13 ||

125, 6 brahma-dvíshe. hántavai. sa-mádam. dyā́vāprithivī́ *iti*. 7 ap-sú antár *iti*. bhúvanā ánu víṣvā utá a°. varshmáṇā úpa. 8 ā -rábhamāṇā. paró — prithivyā́ X, 82, 5. etā́vatī. — 126, 1 duḥ -itám. sa-jóshasaḥ. 2 hí. v. m. V, 67, 1. yéna. nethá. 3 v. m. a. (4—7) 26, 4. 4 su-praṇītayaḥ áti. 4 marút-bhiḥ. huvema í°. svastáye áti. 6 ūm̐ *iti* sú naḥ. duḥ-itā́. 7 sa-práthaḥ. 8 = IV, 12, 6.

127.

Rā́trī vy àkhyad āyatī́ purutrā́ devy àkshábhiḥ | víṣvā ádhi ṣríyo 'dhita || 1 || órv àprā ámartyā niváto devy ùdvátaḥ | jyótishā bādhate támaḥ || 2 || nír u svásāram askritoshásaṃ devy ā̀yatī́ | ápéd u hāsate támaḥ || 3 || sá no adyá yásyā vayáṃ ní te yā́mann ávikshmahi | vrikshé ná vasatíṃ váyaḥ || 4 || ní grā́māso avikshata ní padvánto ní pakshíṇaḥ | ní ṣyenā́saṣ cid arthínaḥ || 5 || yāváyā vrikyàṃ vríkaṃ yaváya stenám ūrmye | áthā naḥ sutárā bhava || 6 || úpa mā pépiṣat támaḥ krishṇáṃ vyàktam asthita | úsha riṇéva yātaya || 7 || úpa te gā́ ivā́karaṃ vriṇīshvá duhitar divaḥ | rā́tri stómaṃ ná jigyúshe || 8 || 14 ||

128.

Mámāgne várco vihavéshv astu vayáṃ tvéndhānās tanvàm pushema | máhyaṃ namantām pradíṣaṣ cátasras tváyā́dhyaksheṇa prítanā jayema || 1 || máma devā́ vihavé santu sárva índravanto marúto víshṇur agníḥ | mámāntárikshamu rúlokam astu máhyaṃ vā́taḥ pavatāṃ kā́me asmín || 2 || máyi devā́ dráviṇam ā́ yajantām máyy āṣī́r astu máyi deváhūtiḥ | daívyā hótāro vanushanta pū́rvé 'rishṭāḥ syāma tanvā̀ suvī́rāḥ || 3 || máhyaṃ yajantu máma yā́ni havyā́kūtiḥ satyā́ mánaso me astu | éno mā́ ní gāṃ katamác canā́háṃ víṣve devāso ádhi vocatā naḥ || 4 || dévīḥ shaḷ urvīr urú naḥ kriṇota víṣve devāsa ihá vīrayadhvam | mā́ hās-

---

127, 1 ví a° ā-yatī́. devī́ a°. 2 ā́ urú a°. devī́ u°. 3 akrita u° devī́ ā-yatī́ ápa ít. 4 yásyāḥ. 6 yaváya. átha. su-tárā. 7 ví-aktam. riṇā́-iva. 8 gā́ḥ-iva ā́ a°. — 128, 1 máma a°. vi-havéshu. tvā í°. pra-díṣaḥ. tváyā ádhi-aksheṇa prítanāḥ. 2 devā́ḥ vi-havé. sárve. máma a° urú-lokam. 3 devā́ḥ. ā-ṣī́ḥ. devá-hūtiḥ. daívyāḥ. pū́rve á°. su-vī́rāḥ. 4 havyā́ á-kūtiḥ. katamát caná a°. vocata.

mahi prajáyā mā́ tanū́bhir mā́ radhāma dvishaté soma rājan || 5 || 15 ||

ágne manyúm pratinudán páreshām ádabdho gopā́ḥ pári pāhi nas tvám | pratyáñco yantu nigútaḥ púnas tè 'maíshāṃ cittám prabúdhāṃ ví neṣat || 6 || dhātā́ dhātṝṇā́m bhúvanasya yás pátir deváṃ trātā́ram abhimātishāhám | imáṃ yajñám aṣvínobhā́ bṛ́haspátir devā́ḥ pāntu yájamānaṃ nyarthā́t || 7 || uruvyácā no mahisháḥ ṣárma yaṅsad asmín háve puruhūtáḥ purukshúḥ | sá naḥ prajā́yai haryaṣva mṛilayéndra mā́ no rīrisho mā́ párā dāḥ || 8 || yé naḥ sapátnā ápa té bhavantv indrāgníbhyām áva bādhāmahe tā́n | vásavo rudrā́ ādityā́ uparispṛ́ṣam mográṃ céttāram adhirājám akran || 9 || 16 ||

Daṣamo 'nuvākaḥ.

129.

Nā́sad āsīn nó sád āsīt tadā́nīṃ nā́sīd rájo nó vyòmā paró yát | kím ā́varīvaḥ kúha kásya ṣármann ámbhaḥ kím āsīd gáhanaṃ gabhīrám || 1 || ná mṛityúr āsīd amṛ́taṃ ná tárhi ná rā́tryā áhna āsīt praketáḥ | ā́nīd avātáṃ svadháyā tád ékaṃ tásmād dhānyán ná paráḥ kíṃ canā́sa || 2 || táma āsīt támasā gūḷhám ágre 'praketáṃ saliláṃ sárvam ā idám | tuchyénābhv ápihitaṃ yád ā́sīt tápasas tán mahinā́jāyataíkam || 3 || kā́mas tád ágre sám avartatā́dhi mánaso rétaḥ prathamáṃ yád ā́sīt | sató bándhum ásati nír avindan hṛidí pratíshyā kaváyo manīshā́ || 4 || tiraṣcíno vítato raṣmír eshām

---

128, 5 pra-jáyā. 6 prati-nudán. ni-gútaḥ púnar *iti* té amā́ e°. pra-búdhām. 7 abhimāti-sahám. aṣvínā u°. ni-arthā́t. 8 uru-vyácāḥ. puru-hūtáḥ puru-kshúḥ. pra-jā́yai hari-aṣva mṛiḷaya í°. ririshaḥ. 9 sa-pátnāḥ. upari-spṛ́ṣam mā u°. adhi-rājám. — 129, 1 ná ásat āsīt nó *iti* (2). ná a°. ví-oma. ā́ avarīvar *iti*. 2 pra-ketáḥ. ha anyát. caná āsa. 3 apra-ketám. tuchyéna ābhú ápi-hitam. tát mahinā́ ajāyata é°. 4 avartata á°. prati-íshya. 5 ví-tataḥ.

adháḥ svid āsī̆d upári svid āsī̆t | retodhā́ āsan mahimā́na āsan svadhā́ avástāt práyatiḥ parástāt || 5 || kó addhā́ veda ká ihá prá vocat kúta ā́jātā kúta iyáṃ vísṛishṭiḥ | arvā́g devā́ asyá visárjanenāthā kó veda yáta ābabhū́va || 6 || iyáṃ vísṛishṭir yáta ābabhū́va yádi vā dadhé yádi vā ná | yó asyā́dhyakshaḥ paramé vyòman só aṅgá veda yádi vā ná véda || 7 || 17 ||

130.

Yó yajñó viṣvátas tántubhis tatá ékaṣataṃ devakarmébhir ā́yataḥ | imé vayanti pitáro yá āyayúḥ prá vayā́pa vayéty āsate taté || 1 || púmām̐ enaṃ tanuta út kṛiṇatti púmān ví tatne ádhi nā́ke asmín | imé mayū́khā úpa sedur ū sádaḥ sā́māni cakrus tásarāṇy ótave || 2 || kā́sīt pramā́ pratimā́ kíṃ nidā́nam ā́jyaṃ kím āsīt paridhíḥ ká āsīt | chándaḥ kím āsīt práügaṃ kím ukthám yád devā́ devám áyajanta víṣve || 3 || agnér gāyatry àbhavat sayúgvoshṇíhayā savitā́ sám babhūva | anushṭúbhā sóma ukthaír máhasvān bṛíhaspáter bṛihatī́ vā́cam āvat || 4 || virā́ṇ mitrā́váruṇayor abhiṣrī́r índrasya trishṭúb ihá bhāgó áhnaḥ | víṣvān devā́ñ jágaty ā́ viveṣa téna cākḷipra ṛíshayo manushyā̀ḥ || 5 || cākḷipré téna ṛíshayo manushyā̀ yajñé jāté pitáro naḥ purāṇé | páṣyan manye mánasā cákshasā tā́n yá imáṃ yajñám áyajanta pū́rve || 6 || sahástomāḥ saháchandasa āvṛ́taḥ sahápramā ṛíshayaḥ saptá daívyāḥ | pū́rveshām pánthām anudṛ́ṣya dhī́rā anvā́lebhire rathyò ná raṣmī́n || 7 || 18 ||

129, 5 retaḥ-dhā́ḥ. svadhā́ prá-yatiḥ. 6 kó — vocat III, 54, 5. ā́-jātā. ví-sṛishṭiḥ (7). vi-sárjanena átha. ā-babhū́va (7). 7 asya ádhi-akshaḥ. ví-oman. yádi vā ná *galita*. — 130, 1 éka-ṣatam deva-karmébhiḥ ā́-yataḥ. yé ā-yayúḥ. vaya ápa vaya íti. 2 tanute. ūm̐ *iti*. 3 kā́ ā⁰ pra-mā́ prati-mā́. ni-dā́nam. pari-dhíḥ. devā́ḥ. 4 gāyatrī́ a⁰ sa-yúgvā u⁰. anu-stúbhā. 5 vi-rā́ṭ. abhi-ṣrī́ḥ. tri-stúp. jágatī. cākḷipre. 6 téna. manushyā̀ḥ. yé. 7 sahá-stomāḥ sahá-chandásaḥ ā-vṛ́taḥ sahá-pramāḥ. anu-dṛ́ṣya. anu-ā́lebhire.

131.

Ápa prā́ca indra víṣvāñ amítrān ápā́pāco abhibhūte nudasva | ápódīco ápa ṣūrādharā́ca uraú yáthā táva ṣárman mádema || 1 || kuvíd aṅgá yávamanto yávaṃ cid yáthā dánty anupūrváṃ viyū́ya | ihéhaishāṃ kṛiṇuhi bhójanāni yé barhísho námovṛiktiṃ ná jagmúḥ || 2 || nahí sthū́ry ṛituthá yātám ásti nótá ṣrávo vivide saṃgaméshu | gavyánta índraṃ sakhyā́ya víprā aṣvāyánto vṛíshaṇaṃ vājáyantaḥ || 3 || yuváṃ surā́mam aṣvinā námucāv āsuré sácā | vipipānā́ ṣubhas patī índraṃ kármasv āvatam || 4 || putrám iva pitárāv aṣvínobhéndrāváthuḥ kā́vyair daṅsánābhiḥ | yát surā́maṃ vy ápibaḥ ṣácībhiḥ sárasvatī tvā maghavann abhishṇak || 5 || índraḥ sutrā́mā svávāñ ávobhiḥ sumṛiḷīkó bhavatu viṣvávedāḥ | bā́dhatāṃ dvésho ábhayaṃ kṛiṇotu suvíryasya pátayaḥ syāma || 6 || tásya vayáṃ sumataú yajñíyasyā́pi bhadré saumanasé syāma | sá sutrā́mā svávāñ índro asmé ārā́c cid dvéshaḥ sanutár yuyotu || 7 || 19 ||

132.

Ījānám íd dyaúr gūrtā́vasur ījānám bhū́mir abhí prabhūsháṇi | ījānáṃ devā́v aṣvínāv abhí sumnaír avardhatām || 1 || tá vām mitrāvaruṇā dhārayátkshitī sushumnéshitatvátā yajāmasi | yuvóḥ krāṇā́ya sakhyaír abhí shyāma rakshásaḥ || 2 || ádhā cin nú yád dídhishāmahe vām abhí priyáṃ rékṇaḥ pátyamānāḥ | dadvā́ñ vā yát púshyati rékṇaḥ sám v āran nákir asya maghā́ni || 3 || asā́v anyó asura sūyata dyaús

---

131, 1 ápa á° abhi-bhūte. ápa ú°. ṣūra a°. 2 anu-pūrvám vi-yū́ya ihá-iha e°. námaḥ-vṛiktim. 3 ná utá. sam-gaméshu. gavyánta *etc.* IV, 17, 16. 4 surā́mam. vi-pipānā́. patī *iti.* 5 aṣvínā ubhā́ índra ā°. ví. 6. 7 = VI, 47, 12. 13. — 132, 1 gūrtá -vasuḥ. pra-bhusháṇi. 2 dhārayátkshitī *iti* dhārayát-kshitī su-sumnā́ i°. syāma. 3 ádha cit.

tváṃ víṣveshāṃ varuṇāsi rā́jā | mūrdhā́ ráthasya cākan naítā́vataínasāntakadhrúk || 4 || asmín sv ètác chákapūta éno hité mitré nigatān hanti vīrā́n | avór vā yád dhā́t tanū́shv ávaḥ priyā́su yajñíyāsv árvā || 5 || yuvór hí mātā́ditir vicetasā dyaúr ná bhū́miḥ páyasā pupūtáni | áva priyā́ didishṭana sū́ro ninikta raṣmíbhiḥ || 6 || yuvám̐ hy àpnarā́jāv ásīdatam tíshṭhad rátham̐ ná dhūrshádam̐ vanarshádam | tá naḥ kaṇūkayántīr nṛimédhas tatre áṅhasaḥ sumédhas tatre áṅhasaḥ || 7 || 20 ||

133.

Pró shv àsmai puroráthám índrāya ṣūshámarcata | abhíke cid u lokakṛ́t saṃgé samátsu vṛitrahā́smákam bodhi coditā́ nábhantām anyakéshāṃ jyākā́ ádhi dhánvasu || 1 || tvám̐ síndhūṃr ávāsṛijo 'dharā́co áhann áhim | aṣatrúr indra jajñishe víṣvam pushyasi vā́ryam̐ tám̐ tvā pári shvajāmahe nábhantām anyakéshāṃ jyākā́ ádhi dhánvasu || 2 || ví shú víṣvā árātayo 'ryó naṣanta no dhíyaḥ | ástāsi ṣátrave vadhám̐ yó na indra jíghāṅsati yā́ te rātír dadír vásu nábhantām anyakéshāṃ jyākā́ ádhi dhánvasu || 3 || yó na indrābhíto jáno vṛikāyúr ādídeṣati | adhaspadám̐ tám īṃ kṛidhi vibādhó asi sāsahír nábhantām anyakéshāṃ jyākā́ ádhi dhánvasu || 4 || yó na indrābhidā́sati sánābhir yáṣ ca níshṭyaḥ | áva tásya bálam̐ tira mahíva dyaúr ádha tmánā nábhantām anyakéshāṃ jyākā́ ádhi dhánvasu || 5 || vayám indra tvāyávaḥ sakhitvám ā́ rabhāmahe | ṛitásya naḥ pathā́ nayáti víṣvāni

132, 4 tvám — rā́jā II, 27, 10. ná etā́vatā énasā antaka-dhrúk. 5 sú etát ṣáka-pute. ní-gatān. 6 mātā́ á° vi-cetasā. 7 hí apna-rā́jau. dhuḥ-sádam vana-sádam táḥ. nṛi-médhaḥ su-médhaḥ. — 133, 1 pró *iti* sú a° puraḥ-rathám. loka-kṛít sam-gé samát-su vṛitra-há a°. 2 áva a°. svajāmahe. 3 ásta asi. 4 indra a°. vṛika-yúr ā-dídeṣati adhaḥ-padám. vi-bādháḥ. sasahíḥ. 5 y. n. indra 4. abhi-dā́sati sá-nābhiḥ. mahí-iva. 6 v. i. tv. VII, 31, 4. naya áti.

duritā́ nábhantām anyakéshām̐ jyākā́ ádhi dhánvasu || 6 || asmábhyam̐ sú tvám indra tā́m̐ ṣiksha yā́ dóhate práti váram̐ jaritré | áchidrodhnī pīpáyad yáthā naḥ sahásradhārā páyasā mahī́ gaúḥ || 7 || 21 ||

134.

Ubhé yád indra ródasī āpaprā́thoshā́ iva | mahā́ntam tvā mahī́nām̐ samrā́jam̐ carshaṇīnā́m̐ deví jánitry ajījanad bhadrā́ jánitry ajījanat || 1 || áva sma durhaṇāyató mártasya tanuhi sthirā́m | adhaspadā́m̐ tám īm̐ kṛidhi yó asmā́ñ ādídeṣati deví jánitry ajījanad bhadrā́ jánitry ajījanat || 2 || áva tyā́ bṛihatī́r ísho viṣváṣcandrā amitrahan | ṣácībhiḥ ṣakra dhūnuhī́ndra víṣvābhir ūtíbhir deví jánitry — || 3 || áva yát tvám̐ ṣatakratav índra víṣvāni dhūnushé | rayím̐ ná sunvaté sácā sahasríṇībhir ūtíbhir deví jánitry — || 4 || áva svédā ivābhíto víshvak patantu didyávaḥ | dū́rvāyā iva tántavo vy àsmád etu durmatír deví jánītry — || 5 || dīrghám̐ hy àñkuṣám̐ yathā ṣáktim bíbharshi mantumaḥ | pū́rveṇa maghavan padā́jó vayám̐ yáthā yamo deví jánitry — || 6 || nákir devā minīmasi nákir ā́ yopayāmasi mantraṣrútyam̐ carāmasi | pakshébhir apikakshébhir átrābhí sám̐ rabhāmahe || 7 || 22 ||

135.

Yásmin vṛikshé supalāṣé devaíḥ sampíbate yamáḥ | átrā no viṣpátiḥ pitā́ purāṇā́ñ ánu venati || 1 || purāṇā́ñ anuvé-

---

133, 6 duḥ-itā́. 7 áchidra-ūdhnī. sahásradhārā *etc.* IV, 41, 5. — 134, 1 ubhé *iti.* ródasī *iti* ā-paprā́tha u⁰. sam-rā́jam. jánitrī (2). 2 duḥ-hanāyatáḥ. a. t. ī. k. X, 133, 4. yó a. ā. IX, 52, 4. 3 tyā́ḥ. viṣvá-candrāḥ amitra-han. dhūnuhi í⁰. 4 ṣatakrato *iti* ṣata-krato. 5 svédāḥ-iva a⁰. ví a⁰. duḥ-matíḥ. 6 hí a⁰. padā́ a⁰. 7 devāḥ. mantra-ṣrútyam. api-kakshébhiḥ átra a⁰. — 135, 1 su-palāṣé. sam-píbate. átra. 2 anu-vénantam.

nantaṃ cárantam pāpáyāmuyá | asūyánn abhy àcākaṣaṃ tásmā aspṛihayam púnaḥ || 2 || yáṃ kumāra návaṃ rátham acakrám mánasákṛiṇoḥ | ékeshaṃ viṣvátaḥ prā́ñcam ápaṣyann ádhi tishṭhasi || 3 || yáṃ kumāra prā́vartayo ráthaṃ víprebhyas pári | táṃ sā́mā́nu prā́vartata sám itó nāvy ā́hitam || 4 || káḥ kumārám ajanayad ráthaṃ kó nír avartayat | káḥ svit tád adyá no brūyād anudéyī yáthā́bhavat || 5 || yáthā́bhavad anudéyī táto ágram ajāyata | purástād budhná ā́tataḥ paṣcā́n niráyaṇaṃ kṛitám || 6 || idáṃ yamásya sā́danaṃ devamānám yád ucyáte | iyám asya dhamyate nāḷír ayáṃ gīrbhíḥ párishkṛitaḥ || 7 || 23 ||

136.

Keṣy àgníṃ keṣí visháṃ keṣí bibharti ródasī | keṣí víṣvaṃ svàr dṛiṣé keṣídáṃ jyótir ucyate || 1 || múnayo vā́taraṣanāḥ piṣáṅgā vasate málā | vā́tasyā́nu dhrā́jiṃ yanti yád deváso ávikshata || 2 || únmaditā maúneyena vā́tā́n ā́ tasthimā vayám | ṣárīréd asmákaṃ yūyám mártāso abhí paṣyatha || 3 || antárikshena patati víṣvā rūpā́vacā́kaṣat | múnir devásya-devasya saúkṛityāya sákhā hitáḥ || 4 || vā́tasyā́ṣvo vāyóḥ sákhátho devéshito múniḥ | ubhaú samudrā́v ā́ ksheti yáṣ ca pū́rva utā́paraḥ || 5 || apsarásāṃ gandharvā́ṇām mṛigā́ṇāṃ cáraṇe cáran | keṣí kétasya vidvā́n sákhā svādúr madíntamaḥ || 6 || vāyúr asmā úpāmanthat pináshṭi smā kunannamá | keṣí vishásya pā́treṇa yád rudréṇā́pibat sahá || 7 || 24 ||

135, 2 pāpáyā a⁰. abhí a⁰ tásmai. púnar *iti*. 3 mánasā á⁰ éka-īsham. 4 prá á⁰. sā́ma ánu prá a⁰. nāví ā́-hitam. 5 anu-déyī yáthā á⁰. 6 yáthā á⁰ anu-déyī. ā́-tataḥ paṣcā́t niḥ-áyanam. 7 sádanam deva-mānám. pári-kṛitaḥ. — 136, 1 keṣí a⁰. ródasī *iti*. keṣí i⁰. 2 vā́ta-rasanāḥ. vā́tasya ánu. 3 út-maditāḥ. tasthima. ṣárīrā ít. 4 rūpā́ ava-cakaṣat. 5 vā́tasya á⁰. sákhā átho *iti* devá-ishitaḥ. utá á⁰. 5 asmai úpa a⁰. sma. rudréṇa á⁰.

28*

137.

Utá devā ávahitaṃ dévā ún nayathā púnaḥ | utā́gaś cakrúshaṃ devā dévā jīváyathā púnaḥ || 1 || dvā́v imaú vā́tau vāta ā́ síndhor ā́ parāvátaḥ | dákshaṃ te anyá ā́ vātu párānyó vātu yád rápaḥ || 2 || ā́ vāta vāhi bheshajáṃ ví vāta vāhi yád rápaḥ | tváṃ hí viśvábheshajo devā́nāṃ dūtá íyase || 3 || ā́ tvāgamaṃ śáṃtātibhir átho arishṭátātibhiḥ | dákshaṃ te bhadrám ā́bhārshaṃ párā yákshmaṃ suvāmi te || 4 || trā́yantām ihá devā́s trā́yatām marútāṃ gaṇáḥ | trā́yantāṃ víśvā bhūtáni yáthāyám arapā́ ásat || 5 || ā́pa íd vā́ u bheshajī́r ā́po amīvacā́tanīḥ | ā́paḥ sárvasya bheshajī́s tā́s te kriṇvantu bheshajám || 6 || hástābhyāṃ dáśaśākhā bhyāṃ jihvā́ vācáḥ purogaví | anāmayitnúbhyāṃ tvā tā́bhyāṃ tvópa spriśāmasi || 7 || 25 ||

138.

Táva tyá indra sakhyéshu váhnaya ritám manvāná vy àdardirur valám | yátrā daśasyánn usháso riṇánn apáḥ kútsāya mánmann ahyàś ca daṅsáyaḥ || 1 || ávāsrijaḥ prasvàḥ śvañcáyo girín úd āja usrá ápibo mádhu priyám | ávardhayo vaníno asya dáṅsasā śuśóca sū́rya ritájātayā girā́ || 2 || ví sū́ryo mádhye amucad rátham divó vidád dāsā́ya pratimánam ā́ryaḥ | driḷhā́ni pípror ásurasya māyína índro vy àsyac cakriváñ rijíśvanā || 3 || ánādhrishṭāni dhrishitó vy àsyan nidhī́ñr ádevāñ amriṇad ayā́syaḥ | māséva sū́ryo vásu púryam ā́ dade griṇānáḥ śátrūñr aśriṇād virúkmatā || 4 ||

137, 1 áva-hitam. út nayatha púnar *iti* (2) utá á°. devāḥ dévāḥ jīváyatha. 2 párā a°. 3 viśvá-bheshajaḥ. 4 tvā a°. átho *iti*. ā́ a°. 5 yáthā a°. 6 vaí. amīva-cā́tanīḥ. 7 dáśa-śākhābhyām. puraḥ-gaví. tvā úpa. — 138, 1 tyé. manvānáḥ ví a°. yátra. 2 áva a° pra-svàḥ. ritá-jataya. 3 prati-mánam. ví asyat. 4 ví asyat ni-dhín. māsā́-iva.

áyuddhaseno vibhvā vibhindatá dáṣad vṛitrahá tújyāni tejate | índrasya vájrād abibhed abhiṣnáthaḥ prákrāmac chundhyúr ájahad ushá ánaḥ || 5 || etá tyá te srútyāni kévalā yád éka ékam ákṛiṇor ayajñám | māsáṃ vidhánam adadhā ádhi dyávi tváyā víbhinnam bharati pradhím pitá || 6 || 26 ||

139.

Súryaraṣmir hárikeṣaḥ purástāt savitá jyótir úd ayañ ájasram | tásya pūshá prasavé yāti vidvān sampáṣyan víṣvā bhúvanāni gopáḥ || 1 || nṛicákshā eshá divó mádhya āsta āpaprivān ródasī antáriksham | sá viṣvácīr abhí cashṭe ghṛitácīr antará púrvam áparaṃ ca ketúm || 2 || rāyó budhnáḥ saṃgámano vásūnāṃ víṣvā rūpābhí cashṭe ṣácībhiḥ | devá iva savitá satyádharméndro ná tasthau samaré dhánānām || 3 || viṣvávasuṃ soma gandharvám ápo dadṛiṣúshīs tád ṛiténā vy āyan | tád anvávaid índro rārahāṇá āsām pári súryasya paridhíñr apaṣyat || 4 || viṣvávasur abhí tán no gṛiṇātu divyó gandharvó rájaso vimánaḥ | yád vā ghā satyám utá yán ná vidmá dhíyo hinvānó dhíya ín no avyāḥ || 5 || sásnim avindac cáraṇe nadínām ápāvṛiṇod dúro áṣmavrajānām | prásāṃ gandharvó amrítāni vocad índro dáksham pári jānād ahínām || 6 || 27 ||

140.

Ágne táva ṣrávo váyo máhi bhrājante arcáyo vibhāvaso |

138, 5 áyuddha-senaḥ vi-bhvā vi-bhindatá. vṛitra-ha abhi-ṣnáthaḥ prá akrāmat s°. 6 vi-dhánam. ví-bhi[nn]am. pra-dhím. — 139, 1 surya-raṣmiḥ hári-keṣaḥ. pra-savé. sam-páṣyan. 2 nṛi-cákshāḥ. mádhye. apapri-ván ródasī *iti*. 3 r. b. s. v. 96, 6. rupā a°. d. i. s. satyá-dharmā X, 34, 8. índraḥ. sam-aré. 4 viṣvá-vasum. ṛiténa vi a°. anu-ávait. rarahāṇáḥ. pari-dhín. 5 viṣvá-vasuḥ. tát. vi-mánaḥ. yád — vidmá V, 85, 8. it. 6 avindat. ápa a°. áṣma-vrajānām prá asām. — 140, 1 vibhāvaso *iti* vibhā-vaso.

bṛíhadbhāno ṣávasā vā́jam ukthyàṃ dádhāsi dāṣúshe kave || 1 || pāvakávarcāḥ ṣukrávarcā ánūnavarcā úd iyarshi bhanúnā | putró mātárā vicárann úpāvasi pṛiṇákshi ródasī ubhé ||2|| ū́rjo napāj jātavedaḥ suṣastíbhir mándasva dhītíbhir hitáḥ | tvé íshaḥ sáṃ dadhur bhū́rivarpasaṣ citrótayo vāmájatāḥ ||3|| irajyánn agne prathayasva jantúbhir asmé rā́yo amartya | sá darṣatásya vápusho ví rājasi pṛiṇákshi sānasíṃ krátum || 4 || ishkartā́ram adhvarásya prácetasaṃ ksháyantaṃ rā́dhaso maháḥ | rātíṃ vāmásya subhágām mahím íshaṃ dádhāsi sānasíṃ rayím || 5 || ṛitā́vānam mahisháṃ viṣvádarṣatam agníṃ sumnáya dadhire puró jánāḥ | ṣrútkarṇaṃ sapráthastamaṃ tvā girā́ daívyam mánushā yugā́ || 6 || 28 ||

141.

Ágne áchā vadehá naḥ pratyáñ naḥ sumánā bhava | prá no yacha viṣas pate dhanadā́ asi nas tvám || 1 || prá no yachatv aryamā́ prá bhágaḥ prá bṛíhaspátiḥ | prá deváḥ prótá sūnṛítā rāyó deví dadātu naḥ || 2 || sómaṃ rā́jānam ávase 'gníṃ gīrbhír havāmahe | ādityā́n víshṇuṃ sū́ryam brahmā́ṇaṃ ca bṛíhaspátim || 3 || indravāyū́ bṛíhaspátiṃ suhávehá havāmahe | yáthā naḥ sárva íj jánaḥ sáṃgatyāṃ sumánā ásat || 4 || aryamáṇam bṛíhaspátim índraṃ dā́nāya codaya | vā́taṃ víshṇuṃ sárasvatīṃ savitā́raṃ ca vājínam || 5 || tváṃ no agne agníbhir bráhma yajñáṃ ca vardhaya | tváṃ no devátātaye rāyó dā́nāya codaya || 6 || 29 ||

140, 1 bṛíhadbhāno *iti* bṛíhat-bhāno. 2 pāvaká-varcāḥ ṣukrá-varcāḥ ánūna-varcāḥ. vi-cáran úpa a°. ródasī *iti* ubhé *iti*. 3 napāt jāta-vedaḥ suṣastí-bhiḥ. tvé *iti*. bhū́ri-varpasaḥ citrá-ūtayaḥ vāmá-jātāḥ. 4 asmé *iti*. 5 prá-cetasam. su-bhágām. 6 ṛitá-vānam. viṣvá-darṣatam. agním — jánāḥ III, 2, 5. ṣrút-karṇam sapráthaḥ-tamam. — 141, 1 ácha vada ihá. su-mánāḥ (4). dhana-dā́ḥ. 2 prá utá. 4 indravāyū *iti*. su-hávā ihá. ít. sám-gatyām. 6 tv. n. a. 31, 8.

142.

Ayám agne jaritá tvé abhūd ápi sáhasaḥ sūno nahy ànyád ásty ápyam | bhadráṃ hí ṣárma trivárūtham ásti ta aré hínsānām ápa didyúm ā́ kṛidhi || 1 || pravát te agne jánimā pitūyatáḥ sācíva víṣvā bhúvanā ny ṛìñjase | prá sáptayaḥ prá sanishanta no dhíyaḥ puráṣ caranti paṣupá iva tmánā || 2 || utá vā́ u pári vṛiṇakshi bápsad bahór agna úlapasya svadhāvaḥ | utá khilyā́ urvárāṇām bhavanti mā́ te hetíṃ távishīṃ cukrudhāma || 3 || yád udváto niváto yā́si bápsat pṛíthag eshi pragardhínīva sénā | yadā́ te vā́to anuváti ṣocír vápteva ṣmáṣru vapasi prá bhū́ma || 4 || práty asya ṣréṇayo dadṛiṣra ékaṃ niyā́nam bahávo ráthāsaḥ | bāhū́ yád agne anumármṛijāno nyàññ uttānā́m anvéshi bhū́mim || 5 || út te ṣúshmā jihatām út te arcír út te agne ṣaṣamānásya vā́jāḥ | úc chvañcasva ní nama várdhamāna ā́ tvādyá víṣve vásavaḥ sadantu || 6 || apā́m idáṃ nyáyanaṃ samudrásya nivéṣanam | anyáṃ kṛiṇushvetáḥ pánthāṃ téna yāhi váṣāñ ánu || 7 || ā́yane te parā́yaṇe dū́rvā rohantu pushpíṇīḥ | hradáṣ ca puṇḍárīkāṇi samudrásya gṛihá imé || 8 || 30 ||

Saptamo 'dhyāyaḥ.

143.

Tyáṃ cid átriṃ ṛitajúram ártham áṣvaṃ ná yátave | kakshívantaṃ yádī púnā ráthaṃ ná kṛiṇuthó návam || 1 || tyáṃ cid áṣvaṃ ná vājínam areṇávo yám átnata | dṛiḷháṃ

142, 1 tvé *iti*. suno *iti* nahí a°. tri-várutham. te. 2 jánima pitu-yatáḥ sācí-iva. ní ṛi°. paṣupā́ḥ-iva. 3 vai. agne. 4 pragardhínī -iva. v. a. s. IV, 7, 10. vápta-iva. 5 dadṛiṣre. ni-yā́nam. bahū́ *iti*. anu-mármṛijanaḥ. anu-éshi. 6 ṣúshmāḥ. út ṣv°. tvā a°. 7 ni-áyanam. ni-véṣanam. kṛiṇushva i°. 8 ā́-áyane. parā-áyane dū́rvāḥ. — 143, 1 ṛita-júram. yádi púnar *iti*.

granthíṃ ná ví shyatam átriṃ yávishṭham á rájaḥ || 2 || nárā dáṅsishṭhav átraye ṣúbhrā síshāsataṃ dhíyaḥ | áthā hí vāṃ divó narā púna stómo ná viṣáse || 3 || cité tád vāṃ surādhasā rātíḥ sumatír aṣvinā | á yán naḥ sádane prithaú sámane párshatho narā || 4 || yuvám bhujyúṃ samudrá á rájasaḥ pārá īṅkhitám | yātám áchā patatríbhir násatyā sātáye kṛitam || 5 || á vāṃ sumnaíḥ ṣamyū́ iva máṅhishṭhā víṣvavedasā | sám asmé bhūshataṃ narótsaṃ ná pipyúshīr íshaḥ || 6 || 1 ||

144.

Ayáṃ hí te ámartya índur átyo ná pátyate | dáksho viṣváyur vedháse || 1 || ayám asmásu kávya ṛibhúr vájro dásvate | ayám bibharty ūrdhvákriṣanam mádam ṛibhúr ná kṛ́tvyam mádam || 2 || ghṛíshuḥ ṣyenáya kṛ́tvana āsú svásu váṅsagaḥ | áva dīdhed ahīṣúvaḥ || 3 || yáṃ suparṇáḥ parāvátaḥ ṣyenásya putrá ábharat | ṣatácakraṃ yò 'hyò vartaníḥ || 4 || yáṃ te ṣyenáṣ cā́rum avṛikám padábharad aruṇám mānám ándhasaḥ | ená váyo ví tāry áyur jīvása ená jāgāra bandhútā || 5 || evá tád índra índunā devéshu cid dhārayāte máhi tyájaḥ | krátvā váyo ví tāry áyuḥ sukrato krátvāyám asmád á sutáḥ || 6 || 2 ||

145.

Imáṃ khanāmy óshadhiṃ vīrúdham bálavattamām | yáyā sapátnīm bádhate yáyā saṃvindáte pátim || 1 || úttānaparṇe

---

143, 2 syatam. 3 sísāsatam. átha. púnar *iti*. vi-ṣáse. 4 su-rādhasā. su-matíḥ. yát. 5 samudré. pāré. ácha. 6 ṣamyū́ iveti ṣamyū́-iva. víṣva-vedasā. asmé *iti*. narā útsam. — 144, 1 viṣvá-āyuḥ. 2 urdhvá-kṛiṣanam. 3 kṛ́tvane. 4 su-parṇáḥ. ā́ á° ṣatá-cakram. yáḥ a°. 5 padā́ ā́ á° jīváse. 6 evá. k. v. v. t. ā́. 5. sukrato *iti* su-krato krátvā a°. — 145, 1 sa-pátnīm (2. 4. 5). sam-vindáte. 2 úttāna-parṇe.

súbhage dévajūte sáhasvati | sapátnīm me párā dhama pátim me kévalaṃ kuru || 2 || úttarāhám uttara úttaréd úttarābhyaḥ | áthā sapátnī yā́ mámā́dharā sā́dharābhyaḥ || 3 || nahy àsyā nā́ma gṛibhṇā́mi nó asmín ramate jáne | párām evá parāvátaṃ sapátnīṃ gamayāmasi || 4 || ahám asmi sáhamānā́tha tvám asi sāsahíḥ | ubhé sáhasvatī bhūtví sapátnīm me sahāvahai || 5 || úpa te 'dhāṃ sáhamānām abhí tvādhāṃ sáhīyasā | mám ánu prá te máno vatsáṃ gaúr iva dhāvatu pathā́ vā́r iva dhāvatu || 6 || 3 ||

146.

Áraṇyāny áraṇyāny asaú yā́ préva náṣyasi | kathā́ grā́maṃ ná pṛichasi ná tvā bhī́r iva vindatī3n̐ || 1 || vṛishāraváya vádate yád upávati ciccikáḥ | āghāṭíbhir iva dhāváyann araṇyānír mahīyate || 2 || utá gā́va ivādanty utá véṣmeva dṛiṣyate | utó araṇyānīḥ sāyáṃ ṣakaṭī́r iva sarjati || 3 || gā́m aṅgaíshá ā́ hvayati dā́rv aṅgaíshó ápāvadhīt | vásann araṇyānyā́ṃ sāyám ákrukshad íti manyate || 4 || ná vā́ araṇyānír hanty anyáṣ cén nā́bhigáchati | svādóḥ phálasya jagdhvā́ya yathākā́maṃ ní padyate || 5 || ā́ñjanagandhiṃ surabhím bahvannā́m ákṛishīvalām | prā́hám mṛigā́ṇām mātáram araṇyāním aṣaṅsisham || 6 || 4 ||

147.

Ṣrát te dadhāmi prathamā́ya manyávé 'han yád vṛitráṃ náryaṃ vivér apáḥ | ubhé yát tvā bhávato ródasī ánu ré-

---

145, 2 sú-bhage déva-jute. 3 út-tarā a° ut-tare út-tara ít. átha sa-pátnī. máma á° sā́ á°. 4 nahí asyāḥ. nó *iti*. 5 sáhamānā átha sasahíḥ ubhé *iti* sáhasvatī *iti*. 6 tvā a°. — 146, 1 prá -iva. vindati *mit pluta*. 2 vṛisha-ravā́ya. upa-ávati. 3 gā́vaḥ -iva a°. véṣma-iva. utó *iti*. 4 angá e° (2). ápa a°. 5 vaí. ca ít ná abhi-gáchati. yathā-kā́mam. 6 ā́ñjana-gandhim. bahu-annā́m ákṛishi-valām prá a°. — 147, 1 manyáve á°. vivéḥ. ubhé *iti*. ródasī *iti*.

jate ṣúshmät pṛithiví cid adrivaḥ || 1 || tvám māyábhir anavadya māyínaṃ ṣravasyatá mánasā vṛitrám ardayaḥ | tvám ín náro vṛiṇate gávishṭishu tváṃ víṣvāsu hávyāsv íshṭishu || 2 || aíshu cākandhi puruhūta sūríshu vṛidháso yé maghavann ānaṣúr maghám | árcanti toké tánaye párishṭishu medhásātā vājínam áhraye dháne || 3 || sá ín nú rāyáḥ súbhṛitasya cākanan mádaṃ yó asya ráṅhyaṃ cíketati | tvávṛidho maghavan dāṣvàdhvaro makshū́ sá vā́jam bharate dhánā nṛíbhiḥ || 4 || tváṃ ṣárdhāya mahiná gṛiṇāná urú kṛidhi maghavañ chagdhí rāyáḥ | tváṃ no mitró váruṇo ná māyī́ pitvó ná dasma dayase vibhaktá || 5 || 5 ||

148.

Sushvāṇása indra stumási tvā sasavā́ṅsaṣ ca tuvinṛimṇa vā́jam | ā́ no bhara suvitáṃ yásya cākán tmánā tánā sanuyāma tvótāḥ || 1 || ṛishvás tvám indra ṣūra jātó dā́sīr víṣaḥ sū́ryeṇa sahyāḥ | gúhā hitáṃ gúhyaṃ gūḷhám apsú bibhṛimási prasrávaṇe ná sómam || 2 || aryó vā gíro abhy àrca vidvā́n ṛíshīṇāṃ vípraḥ sumatíṃ cakānáḥ | té syāma yé raṇáyanta sómair enótá túbhyaṃ ratholha bhakshaíḥ || 3 || imā́ bráhmendra túbhyaṃ ṣaṅsi dā́ nṛíbhyo nṛiṇáṃ ṣūra ṣávaḥ | tébhir bhava sákratur yéshu cākánn utá trāyasva gṛiṇatá utá stī́n || 4 || ṣrudhí hávam indra ṣūra pṛíthyā utá stavase venyásyārkaíḥ | ā́ yás te yóniṃ ghṛitávantam ásvār ūrmír ná nimnaír dravayanta vákvāḥ || 5 || 6 ||

147, 2 ít. gó-ishṭishu. 3 ā́ eshu. puru-huta. medhá-sāta. 4 ít. sú-bhṛitasya cākanat. tvā́-vṛidhaḥ dāṣú-adhvaraḥ makshú. 5 ṣagdhí. vi-bhaktā́. — 148. 1 susvānā́saḥ. tuvi-nṛimṇa. tvā́-ūtaḥ. 2 dā́sīr — apsú II, 11, 4, 5. pra-srávaṇe. 3 abhí a°. su-matím. enā́ utá. ratha-oḷha. 4 bráhma i°. dā́ḥ. sá-kratuḥ. 5 ṣrudhí. venyásya a°.

149.

Savitā́ yantraíḥ pṛithivím aramṇād askambhané savitā́ dyā́m adṛiṅhat | ā́ṣvam ivādhukshad dhúnim antárikshani atúrte baddhám savitā́ samudrám || 1 || yátrā samudrá skabhitó vy aúnad ápām napāt savitā́ tásya veda | áto bhū́r áta ā́ útthitam rájó 'to dyā́vāpṛithiví aprathetām || 2 || paṣcédám anyád abhavad yájatram ámartyasya bhúvanasya bhūnā́ | suparṇó aṅgá savitúr garútmān pū́rvo jātáḥ sá u asyā́nu dhárma || 3 || gā́va iva grā́mam yū́yudhir ivā́ṣvān vāṣréva vatsám sumánā dúhānā | pátir iva jāyā́m abhí no ny ètu dhartā́ diváḥ savitā́ viṣvávāraḥ || 4 || híraṇyastūpaḥ savitar yáthā tvāṅgirasó juhvé vā́je asmín | evá tvā́rcann ávase vándamānaḥ sómasyevāṅṣúm práti jāgarāhám || 5 || 7 ||

150.

Sámiddhaṣ cit sám idhyase devébhyo havyavāhana | ādityaí rudraír vásubhir na ā́ gahi mṛiḻīkā́ya na ā́ gahi || 1 || imám yajñám idám váco jujushāṇá upā́gahi | mártāsas tvā samidhāna havāmahe mṛiḻīkā́ya havāmahe || 2 || tvā́m u jātávedasam viṣvávāram gṛiṇe dhiyā́ | ágne devā́ñ ā́ vaha naḥ priyávratān mṛiḻīkā́ya priyávratān || 3 || agnír devó devā́nām abhavat puróhito 'gním manushyā̀ ṛíshayaḥ sám īdhire | agním mahó dhánasātāv ahám huve mṛiḻīkám dhánasātaye || 4 || agnír átrim bharádvājam gávishṭhiram právan naḥ káṇvam trasádasyum āhavé | agním vásishṭho havate puróhito mṛiḻīkā́ya puróhitaḥ || 5 || 8 ||

149, 1 áṣvam-iva a°. 2 yátra samudráḥ. ví. āḥ útthitam rájaḥ á° dyā́vāpṛithiví *iti*. 3 paṣcā́ i°. su-parṇáḥ. ūm̐ *iti* asya ánu. yúyudhiḥ-iva á° vāṣrā́-iva. su-mánāḥ. ní etu. viṣvá-vāraḥ. 5 híraṇya -stūpaḥ. tvā ā°. evá tvā á°. sómasya-iva a°. jāgara a°. — 150, 1 sám -íddhaḥ. havya-vāhana ādityaíḥ. 2 imám — upā́gahi 91, 10. sam -idhāna. 3 jātá-vedasam viṣvá-vāram. priyá-vratān (2). 4 puráḥ -hitaḥ. dhána-sātau. dhána-sātaye. 5 bharát-vājam gávishṭhiram prá āvat. ā-havé. puráḥ-hitaḥ (2).

151.

Ṣraddháyagníḥ sám idhyate ṣraddháya huyate havíḥ | ṣraddhám bhágasya mūrdháni vácasā vedayamasi || 1 || priyáṃ ṣraddhe dádataḥ priyáṃ ṣraddhe didāsataḥ | priyám bhojéshu yájvasv idám ma uditáṃ kṛidhi || 2 || yáthā devá ásureshu ṣraddhám ugréshu cakriré | evám bhojéshu yájvasv asmákam uditáṃ kṛidhi || 3 || ṣraddhám devá yájamanā vāyúgopā úpāsate | ṣraddhám hṛidayyàyákūtyā ṣraddháya vindate vásu || 4 || ṣraddhám prātár havāmahe ṣraddhám madhyáṃdinam pári | ṣraddhám súryasya nimrúci ṣráddhe ṣrád dhāpayehá naḥ || 5 || 9 ||

Ekādaṣo 'nuvākaḥ.

152.

Ṣāsá itthá maháñ asy amitrakhādó ádbhutaḥ | ná yásya hanyáte sákhā ná jíyate kádā caná || 1 || svastidá viṣás pátir vṛitrahá vimṛidhó vaṣí | vríshéndraḥ purá etu naḥ somapá abhayaṃkaráḥ || 2 || ví ráksho ví mrídho jahi ví vṛitrásya hánū ruja | ví manyúm indra vṛitrahann amítrasyābhidásataḥ || 3 || ví na indra mrídho jahi nīcá yacha pṛitanyatáḥ | yó asmáñ abhidásaty ádharaṃ gamayā támaḥ || 4 || ápendra dvisható mánó 'pa jíjyāsato vadhám | ví manyóḥ ṣárma yacha várīyo yavayā vadhám || 5 || 10 ||

153.

Īñkháyantīr apasyúva índraṃ jātám úpāsate | bhejānásaḥ

151, 1 ṣraddháya agníḥ. vácasā á. 2 me. 3 deváḥ yájamānāḥ vāyú-gopāḥ úpa āsate. hṛidayyàya á-kutyā. 5 ni-mrúci. dhāpaya ihá. — 152, 1 amitra-khādáḥ. 2 svasti-dáḥ. vṛitra-hā vi-mṛidháḥ. vríshā índraḥ. soma-pā́ḥ abhayam-karáḥ. 3 hánu *iti*. vṛitra-han amítrasya abhi-dásataḥ. 4 abhi-dásati. gamaya. 5 ápa indra. mánaḥ ápa. yavaya. — 153, 1 úpa āsate.

suvíryam || 1 || tvám indra bálād ádhi sáhaso jātá ójasaḥ | tváṃ vṛishan vṛíshéd asi || 2 || tvám indrāsi vṛitrahá vy àntárikshaṃ atiraḥ | úd dyā́m astabhnā ójasā || 3 || tvám indra sajóshasam arkám bibharshi bāhvóḥ | vájraṃ śíśāna ójasā || 4 || tvám indrābhibhū́r asi víśvā jātány ójasā | sá víśvā bhúva ábhavaḥ || 5 || 11 ||

154.

Sóma ékebhyaḥ pavate ghṛitám éka úpāsate | yébhyo mádhu pradhávati tā́ṅś cid evā́pi gachatāt || 1 || tápasā yé anādhṛishyā́s tápasā yé svàr yayúḥ | tápo yé cakriré máhas tā́ṅś cid evā́pi gachatāt || 2 || yé yúdhyante pradháneshu śū́rāso yé tanūtyájaḥ | yé vā sahásradakshiṇās tā́ṅś cid evā́pi gachatāt || 3 || yé cit pū́rva ṛitasā́pa ṛitā́vāna ṛitāvṛ́dhaḥ | pitṝ́n tápasvato yama tā́ṅś cid evā́pi gachatāt || 4 || sahásraṇīthāḥ kaváyo yé gopāyánti sū́ryam | ṛ́shīn tápasvato yama tapojā́ñ ápi gachatāt || 5 || 12 ||

155.

Árāyi kā́ṇe víkaṭe giríṃ gacha sadānve | śirímbiṭhasya sátvabhis tébhish ṭvā cātayāmasi || 1 || cattó itáś cattā́mútaḥ sárvā bhrūṇány ārúshī | arāyyàm brahmaṇas pate tíkshṇaśṛiṅgodṛishánn ihi || 2 || adó yád dáru plávate síndhoḥ pāré apūrushám | tád á rabhasva durhaṇo téna gacha parastarám || 3 || yád dha prā́cīr ájagantóro maṇḍūradhāṇikīḥ | hatá

153, 1 su-vī́ryam. 2 vṛíshā ít. 3 indra asi vṛitra-hā́ ví antárikshaṃ. 4 sa-jóshasam. 5 indra abhi-bhū́ḥ. ā́ abhavaḥ. — 154, 1 éke úpa āsate. pra-dhávati. evá ápi. 3 pra-dhánéshu. tanū-tyájaḥ. sahásra-dakshiṇāḥ. 4 pū́rve ṛita-sā́paḥ ṛitá-vānaḥ ṛita-vṛ́dhaḥ. 5 sahásra-nīthāḥ. tapaḥ-ján. — 155, 1 ví-kaṭe. tébhiḥ tvā. 2 cattó *iti.* cattá amū́taḥ. tíkshṇa-śṛiṅga ut-ṛishán. 3 apūrushám. durhano *iti* duḥ-hano. 4 ha. ā́jaganta úraḥ maṇḍūra-dhāṇikīḥ.

índrasya ṣátravaḥ sárve budbudáyāṣavaḥ || 4 || párīmé gā́m aneshata páry agním ahṛishata | devéshv akrata ṣrávaḥ ká imā́ñ ā́ dadharshati || 5 || 13 ||

156.

Agníṃ hinvantu no dhíyaḥ sáptim āṣúm ivājíshu | téna jeshma dhánaṃ-dhanam || 1 || yáyā gā́ ākárāmahe sénayāgne távotyā́ | tā́ṃ no hinva maghā́ttaye || 2 || ā́gne sthūrā́ṃ rayím bhara pṛithúṃ gómantam aṣvínam | añdhí khá́ṃ vartáyā paṇím || 3 || ágne nákshatram ajáram ā́ sū́ryaṃ rohayo diví | dádhaj jyótir jánebhyaḥ || 4 || ágne ketúr viṣā́m asi préshṭhaḥ ṣréshṭha upasthasát | bódhā stotré váyo dádhat || 5 || 14 ||

157.

Imā́ nú kam bhúvanā sīshadhāméndraṣ ca víṣve ca devā́ḥ || 1 || yajñáṃ ca nas tanvàṃ ca prajā́ṃ cādityaír índraḥ sahá cīkḷipāti || 2 || ādityaír índraḥ ságaṇo marúdbhir asmā́kam bhūtv avitā́ tanū́nām || 3 || hatvā́ya devā́ ásurān yád ā́yan devā́ devatvám abhirákshamāṇāḥ || 4 || pratyáñcam arkám anayañ chácībhir ā́d ít svadhā́m ishirā́m páry apaṣyan || 5 || 15 ||

158.

Sū́ryo no divás pātu vā́to antárikshāt | agnír naḥ pā́rthivebhyaḥ || 1 || jóshā savitar yásya te hárah ṣatáṃ savā́ñ árhati | pāhí no didyútaḥ pátantyāḥ || 2 || cákshur no devā́ḥ

155, 4 budbudá-yāṣavaḥ. 5 pári imé. — 156, 1 āṣúm-iva ājíshu. 2 ā-kárāmahe sénayā agne táva ūtyā́. 3 ā́ agne. vartáya. 4 dádhat. 5 upastha-sát bódha. — 157, 1 sīsadhāma índraḥ. 2 pra-jā́m ca ādityaíḥ. 3 sá-gaṇaḥ. 4 devā́ḥ. abhi-rákshamāṇāḥ. 5 ṣácībhiḥ. ā́d *etc.* 168, 9. — 158, 2 jósha.

savitā́ cákshur na utá párvataḥ | cákshur dhātā́ dadhātu naḥ || 3 || cákshur no dhehi cákshushe cákshur vikhyaí tanū́bhyaḥ | sám cedám ví ca paṣyema || 4 || susaṃdṛ́ṣam tvā vayám práti paṣyema sūrya | ví paṣyema nṛicákshasaḥ || 5 || 16 ||

159.

Úd asaú sū́ryo agād úd ayám māmakó bhágaḥ | ahám tád vidvalā́ pátim abhy àsākshi vishāsahíḥ || 1 || ahám ketúr ahám mūrdhā́hám ugrā́ vivā́canī | mámé́d ánu krátum pátiḥ sehānā́yā upā́caret || 2 || máma putrā́ḥ ṣatruháṇó 'tho me duhitā́ virā́ṭ | utāhám asmi saṃjayā́ pátyau me ṣlóka uttamáḥ || 3 || yénéndro havíshā kṛitvy ábhavad dyumny ùttamáḥ | idám tád akri devā asapatnā́ kílābhuvam || 4 || asapatnā́ sapatnaghnī́ jáyanty abhibhū́varī | ā́vṛiksham anyā́sāṃ várco rā́dho ásthcyasām iva || 5 || sám ajaisham imā́ ahám sapátnīr abhibhū́varī | yáthāhám asyá vīrásya virā́jāni jánasya ca || 6 || 17 ||

160.

Tīvrásyābhívayaso asyá pāhi sarvarathā́ ví hárī ihá muñca | índra mā́ tvā yájamānāso anyé ní rīraman túbhyam imé sutā́saḥ || 1 || túbhyaṃ sutā́s túbhyam u sótvāsas tvā́ṃ gíraḥ ṣvā́tryā ā́ hvayanti | índredám adyá sávanaṃ jushāṇó víṣvasya vidvā́ñ ihá pāhi sómam || 2 || yá uṣatā́ mánasā sómam asmai sarvahṛidā́ devákāmaḥ sunóti | ná gā́ índras

---

158, 4 vi-khyaí. ca idám. 5 s. tv. v. 82, 3. p. p. s. X, 37, 7. nṛi-cákshasaḥ. — 159. 1 abhí asākshi vi-sasahíḥ. 2 murdhā́ ahám. vi-vā́canī máma ít. upa-ā́caret. 3 ṣatru-hánaḥ átho *iti*. vi-rā́ṭ utá ahám. sam-jayā́. 4 yéna índraḥ. kṛitví. dyumnī́ ut-tamáḥ. kíla abhuvam. 5 sapatna-ghnī́ jáyantī abhi-bhū́varī ā́ avṛiksham. 6 sa-pátnīḥ abhi-bhū́varī yátha ahám. vi-rā́jāni. — 160, 1 tīvrásya abhí-vayasaḥ. sarva-rathā́. hárī *iti*. 2 índra idám. 3 sarva-hṛidā́ devá kāmaḥ.

tásya párā dadāti praṣastám íc cā́rum asmai kriṇoti || 3 || ánuspashṭo bhavaty eshó asya yó asmai revā́n ná sunóti sómam | nír aratnaú maghávā tám̱ dadhāti brahmadvísho hanty ánānudishṭaḥ || 4 || aṣvāyánto gavyánto vājáyanto hávāmahe tvópagantavā́ u | ābhúshantas te sumataú návāyām̱ vayám indra tvā ṣunám̱ huvema || 5 || 18 ||

161.

Muñcā́mi tvā havíshā jī́vanāya kám ajñātayakshmā́d utá rājayakshmā́t | grā́hir jagrā́ha yádi vaitád enam̱ tásyā indrāgnī prá mumuktam enam || 1 || yádi kshitā́yur yádi vā páreto yádi mrityór antikám̱ nīta evá | tám ā́ harāmi nírriter upásthād áspārsham enam̱ ṣatáṣāradāya || 2 || sahasrākshéṇa ṣatáṣāradena ṣatā́yushā havíshā́hārsham enam | ṣatám̱ yáthemám̱ ṣarádo náyātī́ndro víṣvasya duritásya pārám || 3 || ṣatám̱ jīva ṣarádo várdhamānaḥ ṣatám̱ hemantā́ñ chatám u vasantā́n | ṣatám indrāgní savitā́ bríhaspátiḥ ṣatā́yushā havíshemám púnar duḥ || 4 || ā́hārsham̱ tvā́vidam̱ tvā púnar ā́gāḥ punarnava | sárvāñga sárvam̱ te cákshuḥ sárvam ā́yuṣ ca te 'vidam || 5 || 19 ||

162.

Bráhmaṇāgníḥ sam̱vidānó rakshohā́ bādhatām itáḥ | ámīvā yás te gárbham̱ durṇā́mā yónim āṣáye || 1 || yás te gárbham ámīvā durṇā́mā yónim āṣáye | agnísh ṭám bráh-

160, 3 pra-ṣastám ít. 4 ánu-spashṭaḥ. brahma-dvíshaḥ. ánanu-dishṭaḥ. 5 aṣva-yántaḥ. tvā úpa-gantavaí. ā-bhúshantaḥ. su-mataú. — 161, 1 ajñata-yakshmā́t. rāja-yakshmā́t. vā etát. indrāgnī *iti*. 2 kshitá-āyuḥ. párā-itaḥ. ní-itaḥ. níḥ-riteḥ upá-sthāt. ṣatá-ṣāradāya. 3 sahasra-akshéṇa ṣatá-ṣāradena ṣatá-āyushā (4) havíshā ā́ ahārsham. yáthā imám. náyāti índraḥ. duḥ-itásya. 4 hemantā́n ṣatám. indrāgnī *iti*. havíshā imám. 5 ā́ ahārsham tvā ávidam. ā́ agāḥ punaḥ-nava sárva-aṅga. — 162, 1 bráhmaṇā agníḥ sam-vidānáḥ rakshaḥ-hā́. duḥ-nā́ma. ā-ṣáye. 2 y. t. g. 1. d. y. ā. 1 agníḥ tám.

maṇā sahá nísh kravyā́dam anīnaṣat || 2 || yás te hánti patáyantaṃ nishatsnúṃ yáḥ sarīsṛipám | jātáṃ yás te jíghāṅsati tám itó nāṣayāmasi || 3 || yás ta ūrū́ viháraty antarā́ dámpatī ṣáye | yóniṃ yó antár āréḻhi tám itó nāṣayāmasi || 4 || yás tvā bhrā́tā pátir bhūtvā́ jāró bhūtvā́ nipádyate | prajā́ṃ yás te jíghāṅsati tám itó nāṣayāmasi || 5 || yás tvā svápnena támasā mohayitvā́ nipádyate | prajā́ṃ yás te jíghāṅsati tám itó nāṣayāmasi || 6 || 20 ||

163.

Akshíbhyāṃ te nā́sikābhyāṃ kárṇābhyāṃ chúbukād ádhi | yákshmaṃ ṣīrshaṇyàm mastíshkāj jihvā́yā ví vṛihāmi te || 1 || grīvā́bhyas ta ushṇíhābhyaḥ kíkasābhyo anūkyāt | yákshmaṃ doshaṇyàm áṅsābhyām bāhúbhyāṃ ví vṛihāmi te || 2 || āntrébhyas te gúdābhyo vanishṭhór hṛídayād ádhi | yákshmam mátasnābhyāṃ yaknáḥ plāṣíbhyo ví vṛihāmi te || 3 || ūrúbhyāṃ te ashṭhīvádbhyām pā́rshṇibhyām prápadābhyām | yákshmaṃ ṣróṇibhyām bhā́sadād bháṅsaso ví vṛihāmi te || 4 || méhanād vanaṃkáraṇāl lómabhyas te nakhébhyaḥ | yákshmaṃ sárvasmād ātmánas tám idáṃ ví vṛihāmi te || 5 || áṅgād-aṅgāl lómno-lomno jātám párvaṇi-parvaṇi | yákshmaṃ sárvasmād ātmánas tám idáṃ ví vṛihāmi te || 6 || 21 ||

164.

Ápehi manasas paté 'pa krāma paráṣ cara | paró nírṛityā ā́ cakshva bahudhā́ jívato mánaḥ || 1 || bhadráṃ vaí

162, 2 níḥ kravya-ádam. 3 ni-satsnúm. 4 te ūrū *iti* vi-hárati. dámpatī *iti* dám-patī. ā-réḻhi. 5 ni-pádyate (6) pra-jā́m. yás te *etc.* 3. 6 prajā́m *etc.* 5. — 163, 1 mastíshkāt jihvā́yāḥ. 2 te. 4 prá-padābhyām. 5 vanam-káraṇāt. 6 áṅgāt-aṅgāt. yákshmaṃ *etc.* 5. — 164, 1 ápa ihi. pate ápa. níḥ-ṛityai.

váram vriṇate bhadrám yuñjanti dákshiṇam | bhadrám vaivasvaté cákshur bahutrā́ jīvato mánaḥ || 2 || yád āṣásā niḥṣásābhiṣásopārimá jágrato yát svapántaḥ | agnír víṣvāny ápa dushkritā́ny ájushṭāny āré asmád dadhātu || 3 || yád indra brahmaṇas pate 'bhidrohám cárāmasi | prácetā na āñgirasó dvishatā́m pāty áṅhasaḥ || 4 || ájaishmādyā́sanāma cā́bhūmā́nāgaso vayám | jāgratsvapnáḥ saṃkalpáḥ pāpó yám dvishmás tám sá richatu yó no dvéshṭi tám richatu || 5 || 22 ||

165.

Dévāḥ kapóta ishitó yád ichán dūtó nírrityā idám ājagā́ma | tásmā arcāma kriṇávāma níshkritim ṣám no astu dvipáde ṣám cátushpade || 1 || ṣiváḥ kapóta ishitó no astv anāgā́ devāḥ ṣakunó grihéshu | agnír hí vípro jushátām havír naḥ pári hetíḥ pakshíṇī no vriṇaktu || 2 || hetíḥ pakshíṇī ná dabhāty asmā́n āshṭryā́m padám kriṇute agnidhā́ne | ṣám no góbhyaṣ ca púrushebhyaṣ cāstu mā́ no hiṅsīd ihá devāḥ kapótaḥ || 3 || yád úlūko vádati moghám etád yát kapótaḥ padám agnaú kriṇóti | yásya dūtáḥ práhita eshá etát tásmai yamā́ya námo astu mrityáve || 4 || ricā́ kapótam nudata praṇódam ísham mádantaḥ pári gā́m nayadhvam | samyopáyanto duritā́ni víṣvā hitvā́ na ū́rjam prá patāt pátishṭhaḥ || 5 || 23 ||

166.

Rishabhám mā samānā́nām sapátnānām vishāsahím |

164, 3 ā-ṣásā niḥ-ṣásā abhi-ṣásā upa-ārimá. duḥ-kritā́ni. 4 abhi-drohám. prá-cetāḥ. 5 ájaishma — vayám VIII, 47, 18. jāgrat svapnáḥ sam-kalpáḥ. — 165, 1 níḥ-rityāḥ. ā-jagā́ma tásmai. níḥ-kritim. dvi-páde. cátuḥ-pade. 2 anāgā́ḥ. 3 agni-dhā́ne. ca astu. 4 prá-hitaḥ. 5 pra-nódam. sam-yopáyantaḥ duḥ-itā́ni. — 166, 1 sa-pátnānām vi-sasahím.

hantāraṃ ṣátrūṇāṃ kṛidhi virā́jaṃ gópatiṃ gávām || 1 || ahám asmi sapatnahéndra·ivā́rishṭo ákshataḥ | adháḥ sapátnā me padór imé sárve abhíshṭhitāḥ || 2 || átraivá vó 'pi nahyāmy ubhé ā́rtnī iva jyáyā | vā́cas pate ní shedhemā́n yáthā mád ádharaṃ vádān || 3 || abhibhū́r ahám ā́gamaṃ viṣvákarmeṇa dhā́mnā | ā́ vaṣ cittám ā́ vo vratám ā́ vo 'háṃ sámitiṃ dade || 4 || yogakshemáṃ va ādā́yāhám bhūyāsam uttamá ā́ vo mūrdhā́nam akramīm | adhaspadā́n ma úd vadata maṇḍū́kā ivodakā́n maṇḍū́kā udakā́d iva || 5 || 24 ||

167.

Túbhyedám indra pári shicyate mádhu tváṃ sutásya kaláṣasya rājasi | tváṃ rayím puruvī́rām u nas kṛidhi tváṃ tápaḥ paritápyājayaḥ svàḥ || 1 || svarjítam máhi mandānám ándhaso hávāmahe pári ṣakráṃ sutā́ñ úpa | imáṃ no yajñám ihá bodhy ā́ gahi spṛ́dho jáyantam maghávānam īmahe || 2 || sómasya rā́jño váruṇasya dhármaṇi bṛíhaspáter ánumatyā u ṣármaṇi | távāhám adyá maghavann úpastutau dhā́tar vídhātaḥ kaláṣā́ñ abhakshayam || 3 || prásūto bhakshám akaraṃ carā́v ápi stómaṃ cemám prathamáḥ sūrír ún mṛije | suté sāténa yády ā́gamaṃ vām práti viṣvāmitrajamadagnī dáme || 4 || 25 ||

168.

Vā́tasya nú mahimā́naṃ ráthasya rujánn eti stanáyann

166, 1 vi-rā́jam gó-patim. 2 sapatna-hā́ índraḥ-iva árishṭaḥ. sa-pátnāḥ. abhí-sthitāḥ. 3 átra evá vaḥ ápi. ubhé *iti* ā́rtnīiveti ā́rtnī-iva. sedha imā́n. 4 abhi-bhū́ḥ. ā́ agamam viṣvá-karmeṇa. sám-itim. 5 yoga-kshemám. ā-dā́ya ahám. adhaḥ-padā́t me. maṇḍū́kāḥ-iva udakā́t. — 167, 1 túbhya idám. sicyate. puru-vī́rām. pari-tápya ajayaḥ svàr *iti* svàḥ. 2 svaḥ-jítam. 3 ánu-matyāḥ. táva ahám. úpa-stutau. vídhātar *iti* ví-dhātaḥ. 4 prá-sūtaḥ. ca imám. út. ā́ ágamam. viṣvāmitrajamadagnī *iti*.

asya ghóshaḥ | divispṛíg yāty aruṇā́ni kṛiṇvánn utó eti pṛithivyā́ reṇúm ásyan || 1 || sám prérate ánu vā́tasya vishṭhā́ aínam gachanti sámanaṃ ná yóshāḥ | tā́bhiḥ sayúk saráthaṃ devá īyate 'syá víṣvasya bhúvanasya rā́jā || 2 || antárikshe pathíbhir íyamāno ná ní viṣate katamác canā́haḥ | apā́ṃ sákhā prathamajā́ ṛitā́vā kvà svij jātáḥ kúta ā́ babhūva || 3 || ātmā́ devā́nām bhúvanasya gárbho yathāvaṣáṃ carati devá esháḥ | ghóshā íd asya ṣṛiṇvire ná rūpáṃ tásmai vā́tāya havíshā vidhema || 4 || 26 ||

169.

Mayobhū́r vā́to abhí vātūsrā́ ū́rjasvatīr óshadhīr ā́ riṣantām | pívasvatīr jīvádhanyāḥ pibantv avasā́ya padváte rudra mṛiḷa || 1 || yā́ḥ sárūpā vírūpā ékarūpā yā́sām agnír íshṭyā nā́māni véda | yā́ áṅgirasas tápasehá cakrús tā́bhyaḥ parjanya máhi ṣárma yacha || 2 || yā́ devéshu tanvàm aírayanta yā́sāṃ sómo víṣvā rūpā́ṇi véda | tā́ asmábhyam páyasā pínvamānāḥ prajā́vatīr indra goshṭhé rirīhi || 3 || prajā́patir máhyam etā́ rárāṇo víṣvair devaíḥ pitṛíbhiḥ saṃvidānáḥ | ṣivā́ḥ satír úpa no goshṭhám ákas tā́sāṃ vayám prajáyā sáṃ sadema || 4 || 27 ||

170.

Vibhrā́ḍ bṛihát pibatu somyám mádhv ā́yuṛ dádhad yajñápatāv ávihrutam | vā́tajūto yó abhirákshati tmánā pra-

---

168, 1 divi-spṛík. utó *iti.* 2 prá īrate. vi-sthā́ḥ ā́ enam. sa-yúk sa-rátham. 3 katamát caná áhar *iti.* prathama-jā́ḥ ṛitá-vā. svit. 4 yathā-vaṣám. — 169, 1 mayaḥ-bhū́ḥ. vātu usrā́ḥ. jīvá-dhanyāḥ. avasā́ya. 2 sá-rūpāḥ ví-rūpāḥ éka-rūpāḥ. tápasā ihá. 3 yā́ḥ. tā́ — pínvamānāḥ VII, 50, 4. go-sthé. 4 prajā́-patiḥ. etā́ḥ. sam-vidānáḥ. go-sthám ā́ akar *ity* akaḥ. pra-jáyā. — 170, 1 vi-bhrā́ṭ (2). yajñá-patau ávi-hrutam vā́ta-jūtaḥ. abhi-rákshati. pra-jā́ḥ.

jáḥ puposha purudhā́ ví rājati || 1 || vibhrā́ḍ bṛihát súbhṛitaṃ vājasā́tamaṃ dhárman divó dharúṇe satyám árpitam | amitrahā́ vṛitrahā́ dasyuhántamaṃ jyótir jajñe asurahā́ sapatnahā́ || 2 || idáṃ ṣréshṭhaṃ jyótishāṃ jyótir uttamáṃ viṣvajíd dhanajíd ucyate bṛihát | viṣvabhrā́ḍ bhrājó máhi sū́ryo dṛiṣá urú paprathe sáha ójo ácyutam || 3 || vibhrā́jañ jyótishā svàr ágacho rocanáṃ diváḥ | yénemā́ víṣvā bhúvanāny ā́bhṛitā viṣvákarmaṇā viṣvádevyāvatā || 4 || 28 ||

171.

Tváṃ tyám iṭáto rátham índra prā́vaḥ sutā́vataḥ | áṣṛiṇoḥ somíno hávam || 1 || tvám makhásya dódhataḥ ṣíró 'va tvacó bharaḥ | ágachaḥ somíno gṛihám || 2 || tváṃ tyám indra mártyam āstrabudhnā́ya venyám | múhuḥ ṣrathnā manasyáve || 3 || tváṃ tyám indra sū́ryam paṣcā́ sántam purás kṛidhi | devā́nāṃ cit tiró váṣam || 4 || 29 ||

172.

Ā́ yāhi vánasā sahá gā́vaḥ sacanta vartaníṃ yád ū́dhabhiḥ || 1 || ā́ yāhi vásvyā dhiyā́ máṅhishṭho jārayánmakhaḥ sudā́nubhiḥ || 2 || pitubhṛíto ná tántum ít sudā́navaḥ práti dadhmo yájāmasi || 3 || ushā́ ápa svásus támaḥ sáṃ vartayati vartaníṃ sujātátā || 4 || 30 ||

173.

Ā́ tvāhārsham antár edhi dhruvás tishṭhā́vicācaliḥ | víṣas tvā sárvā vāñchantu mā́ tvád rāshṭrám ádhi bhraṣat || 1 ||

170, 2 sú-bhṛitam vāja-sātamam. amitra-hā́ vṛitra-hā́ dasyu-hántamam. asura-hā́ sapatna-hā́. 3 idáṃ — jyótir 113, 1. viṣva-jít dhana-jít. viṣva-bhrā́ṭ. dṛiṣé. 4 vibhrā́jan — diváḥ VIII, 98, 3. yéna imā́ ā́-bhṛitā viṣvá-karmaṇā viṣvádevya-vatā. — 171, 1 prá āvaḥ sutá-vataḥ. 2 ṣíraḥ áva. 3 āstra-budhnā́ya. ṣrathnā́ḥ. — 172, 2 jārayát-makhaḥ sudā́nu-bhiḥ. 3 pitu-bhṛ́itaḥ. su-dā́navaḥ. 4 su-jātátā. — 173, 1 tvā ahārsham. tishṭha ávi-cācaliḥ. sárvāḥ.

ihaívaídhi mā́pa cyoshṭhāḥ párvata ivā́vicācaliḥ | índra ivehá dhruvás tishṭhehá rāshṭrám u dhāraya || 2 || imám índro adīdharad dhruváṃ dhruvéṇa havíshā | tásmai sómo ádhi bravat tásmā u bráhmaṇas pátiḥ || 3 || dhruvā́ dyaúr dhruvā́ pṛithivī́ dhruvā́saḥ párvatā imé | dhruváṃ víṣvam idáṃ jágad dhruvó rā́jā viṣā́m ayám || 4 || dhruváṃ te rā́jā váruṇo dhruváṃ devó bṛíhaspátiḥ | dhruváṃ ta índraṣ cāgníṣ ca rāshṭráṃ dhārayatāṃ dhruvám || 5 || dhruváṃ dhruvéṇa havíshābhí sómam mṛiṣāmasi | átho ta índraḥ kévalīr víṣo balihṛítas karat || 6 || 31 ||

174.

Abhīvarténa havíshā yénéndro abhivāvṛité | ténāsmā́n brahmaṇas pate 'bhí rāshṭrā́ya vartaya || 1 || abhivṛítya sapátnān abhí yā́ no árātayaḥ | abhí pṛitanyántaṃ tishṭhābhí yó na irasyáti || 2 || abhí tvā deváḥ savitā́bhí sómo avīvṛitat | abhí tvā víṣvā bhūtā́ny abhīvartó yáthā́sasi || 3 || yénéndro havíshā kṛitvy ábhavad dyumny ùttamáḥ | idáṃ tád akri devā asapatnáḥ kílābhuvam || 4 || asapatnáḥ sapatnahā́bhírāshṭro vishāsahíḥ | yáthāhám eshām bhūtā́nāṃ virā́jāni jánasya ca || 5 || 32 ||

175.

Prá vo grāvāṇaḥ savitā́ deváḥ suvatu dhármaṇā | dhūrshú yujyadhvaṃ sunutá || 1 || grā́vāṇo ápa duchúnām ápa sedhata durmatím | usrā́ḥ kartana bheshajám || 2 || grā́vāṇa úpareshv ā́ mahīyánte sajóshasaḥ | vṛíshṇe dádhato vṛísh-

---

173, 2 ihá evá edhi mā́ ápa. párvataḥ-iva ávi-cācaliḥ índraḥ-iva ihá. tishṭha ihá. 3 tásmai. 5 te índraḥ ca agníḥ. 6 havíshā abhí. átho *iti* te. bali-hṛítaḥ. — 174. 1 abhi-varténa. yéna índraḥ abhi-vavṛité téna asmā́n. 2 abhi-vṛítya sa-pátnān. yā́ḥ. tishṭha abhí. 3 savitā́ abhí. abhi-vartáḥ yáthā ásasi. 4 yénéndro — devā X, 159, 4. kíla abhuvam. 5 sapatna-hā́ abhí-rāshṭraḥ vi-sasahíḥ yáthā ahám. virā́jāni *etc.* X, 159, 6. — 175, 2 duḥ-matím. 3 sa-jóshasaḥ.

ṇyam || 3 || grā́vāṇaḥ savitā́ nú vo deváḥ suvatu dhármaṇā | yájamānāya sunvaté || 4 || 33 ||

176.

Prá sūnáva ṛibhūṇā́m bṛihán navanta vṛijánā | kshā́mā yé viṣvádhāyasó 'ṣnan dhenúṃ ná mātáram || 1 || prá deváṃ devyā́ dhiyā́ bhāratā jātávedasam | havyā́ no vakshad ānushák || 2 || ayám u shyá prá devayúr hótā yajñā́ya nīyate | rátho ná yór abhī́vṛito ghṛíṇīvāñ cetati tmánā || 3 || ayám agnír urushyaty amṛ́tād iva jánmanaḥ | sáhasaṣ cid sáhīyān devó jīvā́tave kṛitáḥ || 4 || 34 ||

177.

Pataṃgám aktám ásurasya māyáyā hṛidā́ paṣyanti mánasā vipaṣcítaḥ | samudré antáḥ kaváyo ví cakshate márīcīnām padám ichanti vedhásaḥ || 1 || pataṃgó vā́cam mánasā bibharti tā́ṃ gandharvò 'vadad gárbhe antáḥ | tā́ṃ dyótamānāṃ svaryàm manīshā́m ṛitásya padé kaváyo ní pānti || 2 || ápaṣyaṃ gopā́m ánipadyamānam ā́ ca párā ca pathíbhiṣ cárantam | sá sadhrī́cīḥ sá víshūcīr vásāna ā́ varīvarti bhúvaneshv antáḥ || 3 || 35 ||

178.

Tyám ū shú vājínaṃ devájūtaṃ sahā́vānaṃ tarutā́raṃ ráthānām | árishṭanemim pṛitanā́jam āṣúṃ svastáye tā́rkshyam ihá huvema || 1 || índrasyeva rātím ājóhuvānāḥ svastáye nā́vam ivā́ ruhema | úrvī ná pṛíthvī báhule gábhīre

175, 4 d. s. dh. 1. — 176. 1 bṛihát. kshā́ma. viṣvá-dhāyasaḥ áṣnan. 2 bhárata jātá-vedasam. 3 syáḥ. abhí-vṛitaḥ ghṛíṇi-vān. — 177, 1 vipaḥ-cítaḥ. antár *iti*. 2 gandharváḥ avadat. antár *iti*. 3 = 164, 31. — 178, 1 ūm̐ *iti* sú. devá-jūtam sahá-vānam. árishṭa-nemim. ihá. 2 índrasya-iva. ā-jóhuvānāḥ. nā́vam-iva ā́. úrvī *iti*. pṛíthvī *iti* báhule *iti* gábhīre *iti*.

mā́ vām étau mā́ páretau rishāma || 2 || sadyáṣ cid yáḥ ṣávasā páñca kṛishṭíḥ sū́rya iva jyótishāpás tatā́na | sahasrasā́ḥ ṣatasā́ asya ráṅhir ná smā varante yuvatím ná ṣáryām || 3 || 36 ||

179.

Út tishṭhatā́va paṣyaténdrasya bhāgám ṛitvíyam | yádi ṣrātó juhótana yády áṣrāto mamattána || 1 || ṣrātáṃ havír ó shv ìndra prá yāhi jagā́ma sū́ro ádhvano vímadhyam | pári tvāsate nidhíbhiḥ sákhāyaḥ kulapā́ ná vrājápatiṃ cárantam || 2 || ṣrātám manya ū́dhani ṣrātám agnaú súṣrātam manye tád ṛitáṃ návīyaḥ | mā́dhyaṃdinasya sávanasya dadhnáḥ píbendra vajrin purukṛij jushāṇáḥ || 3 || 37 ||

180.

Prá sasāhishe puruhūta ṣátrūñ jyéshṭhas te ṣúshma ihá rātír astu | índrā́ bhara dákshiṇenā vásūni pátiḥ síndhūnām asi revátīnām || 1 || mṛigó ná bhīmáḥ kucaró girishṭhā́ḥ parāváta ā́ jaganthā párasyāḥ | sṛikáṃ saṃṣā́ya pavím indra tigmáṃ ví ṣátrūn tāḍhi ví mṛ́dho nudasva || 2 || índra kshatrám abhí vāmám ójó 'jāyathā vṛishabha carshaṇīnā́m | ápānudo jánam amitrayántam urúṃ devébhyo akṛiṇor u lokám || 3 || 38 ||

181.

Práthaṣ ca yásya saprátha̱ṣ ca námānushṭubhasya havísho havír yát | dhātúr dyútānāt savitúṣ ca víshṇo ra-

---

178, 2 ā́-itau. párā-itau. 3 jyótishā apáḥ. sahasra-sā́ḥ ṣata-sā́ḥ. sma. — 179, 1 tishṭhata áva paṣyata índrasya. 2 ó *iti* sú indra. ví-madhyam. tvā āsate nidhí-bhiḥ. kula-pā́ḥ. vrājá-patim. 3 manye. sú-ṣrātam. píba indra. puru-kṛit. — 180, 1 sasahishe puru-huta. índra ā́. dákshiṇena. 2 mṛigó — girishṭhā́ḥ 154. 2. jagantha. sam-ṣā́ya. 3 ójaḥ ájāyathāḥ. ápa anudaḥ. — 181, 1 sa-práthaḥ. nā́ma ānu-stubhasya. víshṇoḥ ratham-tarám.

thaṃtarám ā́ jabhārā vásishṭhaḥ || 1 || ávindan té átihitaṃ yád ā́sīd yajñásya dhā́ma paramáṃ gúhā yát | dhātúr dyútānāt savitúṣ ca víshṇor bharádvājo bṛihád ā́ cakre agnéḥ || 2 || tè 'vindan mánasā dī́dhyānā yáju shkannám prathamáṃ devayā́nam | dhātúr dyútānāt savitúṣ ca víshṇor ā́ sū́ryād abharan gharmám eté || 3 || 39 ||

182.

Bṛíhaspátir nayatu durgáhā tiráḥ púnar neshad aghá-ṣaṅsāya mánma | kshipád áṣastim ápa durmatíṃ hann áthā karad yájamānāya ṣáṃ yóḥ || 1 || nárāṣáṅso no 'vatu prayājé ṣáṃ no astv anuyājó háveshu | kshipád áṣastim ápa durmatíṃ hann áthā karad yájamānāya ṣáṃ yóḥ || 2 || tápurmūrdhā tapatu rakshā́so yé brahmadvíshaḥ ṣárave hántavā́ u | kshipád áṣastim ápa durmatíṃ hann áthā karad yájamānāya ṣáṃ yóḥ || 3 || 40 ||

183.

Ápaṣyaṃ tvā mánasā cékitānaṃ tápaso jātáṃ tápaso víbhūtam | ihá prajā́m ihá rayíṃ rárāṇaḥ prá jāyasva prajáyā putrakāma || 1 || ápaṣyaṃ tvā mánasā dī́dhyānāṃ svā́yāṃ tanū́ ṛítvye nā́dhamānām | úpa mā́m uccā́ yuvatír babhūyāḥ prá jāyasva prajáyā putrakāme || 2 || aháṃ gárbham adadhām óshadhīshv aháṃ víṣveshu bhúvaneshv antáḥ | ahám prajā́ ajanayam pṛithivyám aháṃ jánibhyo aparíshu putrán || 3 || 41 ||

181, 1 jabhāra. 2 áti-hitam. bharát-vajaḥ. 3 té avindan. dīdhyanāḥ yájuḥ skannám. deva-yā́nam. — 182, 1 duḥ-gáhā. aghá-ṣaṅsāya. duḥ-matím. átha. 2 pra-yājé. s. n. a. X, 165, 1. anu-yājáḥ. 3 tápuḥ-murdhā. brahma-dvíshaḥ. hántavaí. — 183, 1 ví-bhutam. pra-jā́m. pra-jáyā putra-kāma. 2 a. t. m. 1. tanū́ *iti*. p. j. p. 1. putra-kāme. 3 antár *iti*. pra-jā́ḥ.

184.

Víshṇur yónim̐ kalpayatu tváshṭā rūpā́ṇi piṅṣatu | ā́ siñcatu prajā́patir dhātā́ gárbham̐ dadhātu te || 1 || gárbham̐ dhehi sinīvāli gárbham̐ dhehi sarasvati | gárbham̐ te aṣvínau devā́v ā́ dhattām púshkarasrajā || 2 || hiraṇyáyī áráṇī yám̐ nirmánthato aṣvínā | tám̐ te gárbham̐ havāmahe daṣamé māsí sū́tave || 3 || 42 ||

185.

Máhi trīṇā́m ávo 'stu dyukshám mitrásyāryamṇáḥ | durādhársham̐ váruṇasya || 1 || nahí téshām amā́ caná nā́dhvasu vāraṇéshu | íṣe ripúr aghá́ṣaṅsaḥ || 2 || yásmai putrā́so ádíteḥ prá jīváse mártyāya | jyótir yáchanty ájasram || 3 || 43 ||

186.

Vā́ta ā́ vātu bheshajám̐ ṣambhú mayobhú no hṛidé | prá ṇa ā́yūṅshi tārishat || 1 || utá vāta pitā́si na utá bhrā́totá naḥ sákhā | sá no jīvā́tave kṛidhi || 2 || yád adó vāta te gṛihè 'mṛítasya nidhír hitáḥ | táto no dehi jīváse || 3 || 44 ||

187.

Prágnáye vā́cam īraya vṛishabhā́ya kshitīnā́m | sá naḥ parshad áti dvíshaḥ || 1 || yáḥ párasyāḥ parāvátas tiró dhánvātirócate | sá naḥ parshad áti dvíshaḥ || 2 || yó rákshāṅsi nijū́rvati vṛíshā ṣukréṇa ṣocíshā | sá naḥ parshad áti dvíshaḥ || 3 || yó víṣvābhí vipáṣyati bhúvanā sám̐ ca páṣyati |

184, 1 prajā́-patiḥ. 2 púshkara-sraja. 3 hiraṇyáyī *iti* áráṇī *iti* niḥ-mánthataḥ. — 185, 1 mitrásya aryamṇáḥ duḥ-ādhársham. 2 ná ádhva-su. aghá-ṣaṅsaḥ. — 186, 1 ṣam-bhú mayaḥ-bhú. naḥ. 2 pitā́ asi. bhrā́tā utá. 3 gṛihé amṛ́itasya ni-dhíḥ. — 187, 1 prá agnáye. 2 dhánva ati-rócate. 3 ni-jū́rvati. 4 yó — páṣyati III, 61, 9.

sá naḥ parshad áti dvíshaḥ || 4 || yó asyá pāré rájasaḥ ṣukró agnír ájāyata | sá naḥ parshad áti dvíshaḥ || 5 || 45 ||

188.

Prá nūnáṃ jātávedasam áṣvaṃ hinota vājínam | idáṃ no barhír āsáde || 1 || asyá prá jātávedaso vípravīrasya mīḷhúshaḥ | mahím iyarmi sushṭutím || 2 || yá rúco jātávedaso devatrá havyaváhanīḥ | tábhir no yajñám invatu || 3 || 46 ||

189.

Ā́yáṃ gaúḥ pṛ́ṣnir akramīd ásadan mātáram puráḥ | pitáraṃ ca prayán svàḥ || 1 || antáṣ carati rocanásyá prāṇā́d apānatí | vy àkhyan mahishó dívam || 2 || triṅṣád dhā́ma ví rājati vā́k pataṃgā́ya dhīyate | práti vástor áha dyúbhiḥ || 3 || 47 ||

190.

Ṛitáṃ ca satyáṃ cābhìddhāt tápasó 'dhy ajāyata | táto rā́try ajāyata tátaḥ samudró arṇaváḥ || 1 || samudrā́d arṇavā́d ádhi saṃvatsaró ajāyata | ahorātrā́ṇi vidádhad víṣvasya misható vaṣī́ || 2 || sūryācandramásau dhātā́ yathāpūrvám akalpayat | dívaṃ ca pṛithivī́ṃ cāntárikSham átho svàḥ || 3 || 48 ||

191.

Sáṃ-sam íd yuvase vṛishann ágne víṣvāny aryá ā́ | iḷás padé sám idhyase sá no vásūny ā́ bhara || 1 || sáṃ gachadhvaṃ sáṃ vadadhvaṃ sáṃ vo mánāṅsi jānatām | devā́ bhāgáṃ yáthā pū́rve saṃjānānā́ upásate || 2 || samānó mán-

---

188, 1 jātá-vedasam. i. n b. ā. 13, 7. 2 jātá-vedasaḥ vípra-vīrasya. su-stutím. 3 yā́ḥ. jātá-vedasaḥ. havya-vā́hanīḥ. — 189, 1 ā ayám. ásadat. pra-yán svàr *iti* svàḥ. 2 antár *iti*. rocanā́ asyá. apa-anatí ví akhyat. — 190 *Dieser Hymnus wird im pada nicht abgetheilt.* — 191, 2 devā́ḥ. sam-jānānā́ḥ upa-ā́sate.

traḥ sámitiḥ samānī́ samānám mánaḥ sahá cittám eshām | samānám mántram abhí mantraye vaḥ samānéna vo havíshā juhomi || 3 || samānī́ va ā́kūtiḥ samānā́ hṛ́dayāni vaḥ | samānám astu vo máno yáthā vaḥ súsahā́sati || 4 || 49 ||

Dvādaṣo 'nuvākaḥ.

DAṢAMAM MAṆḌALAM.

Ashṭamo 'dhyāyaḥ.

ASHṬAMO 'SHṬAKAḤ.

3 sám-itiḥ. 4 ā́-kūtiḥ. sú-saha ásati.

Beigaben.

I. Verzeichniss der angeblichen Dichter, Gottheiten und Maasse.
II. Alphabetisches Verzeichniss der angeblichen Dichter.
III. Versanfänge und Vergleichungsstellen.
IV. Allgemeiner Inhalt der Hymnen.
V. Die Khila des Ṛigveda.

I. Verzeichniss der angeblichen Dichter, Gottheiten und Maasse, gemäss der Sarvānukramaṇī.

Maṇḍala I.

1	Madhuchandas Vaiṣvāmitra	Agni	gāyatrī
2	—	Vāyu (1—3), Indra und Vāyu (4—6), Mitra und Varuṇa (7—9)	—
3	—	Aṣvinau (1—3), Indra (4—6), Viṣve Devāḥ (7—9), Sarasvatī (10—12)	—
4	—	Indra	—
5	—	—	—
6	—	Indra (1—3. 10), Marutaḥ (4. 6. 8. 9), Marutaḥ und Indra (5. 7)	—
7	—	Indra	—
8	—	—	—
9	—	—	—
10	—	—	anushṭubh
11	Jetṛi Mādhuchandasa	—	—
12	Medhātithi Kāṇva	Agni. Der erste pāda von 6 ist Agni Nirmathya und Agni Āhavanīya geweiht	gāyatrī
13	—	Āpriyaḥ. Idhmo 'gniḥ oder Samiddho 'gniḥ (1), Tanūnapāt (2), Narāṣaṅsa (3), Iḷaḥ (4), Barhis (5), Devīr Dvāraḥ (6), Ushāsānaktā (7), Daivyau Hotārau Pracetasau (8), Tisro Devyaḥ, nämlich Sarasvatī, Iḷā, Bhāratī (9), Tvashṭṛi (10), Vanaspati (11), Svāhākṛitayaḥ (12) [1]	—

1) In den Hymnen, die mit dem adj. *āpra* bezeichnet sind, ist *Tanūnapāt* übergangen. Wenn die Anukramaṇī den Ausdruck *āpriyaḥ* verwendet und der Hymnus nur 11 Verse enthält, so fehlt *Narāṣaṅsa*.

14	Medhātithi Kāṇva	Visve Devāḥ	gāyatrī
15	—	Ṛitudevatāḥ. Indra (1. 5), Marutaḥ (2), Tvashṭri (3). Agni (4. 12), Mitra und Varuṇa (5), Draviṇodā (7—10), Asvinau (11)	—
16	—	Indra	—
17	—	Indra und Varuṇa	gāyatrī. 4. 5 pādanicṛit
18	—	Brahmaṇaspati (1 — 3), Brahmaṇaspati, Indra und Soma (4), dieselben und Dakshiṇā (5), Sadasaspati (6 — 8), Sadasaspati oder Narāṣaṅsa (9)	gāyatrī
19	—	Agni und Marutaḥ	—
20	—	Ribhavaḥ	—
21	—	Indra und Agni	—
22	—	Aṣvinau (1 — 4), Savitṛi (5—8), Agni (9. 10), Devāḥ (11), Indrāṇī, Varuṇānī, Agnāyī (12), Dyāvāpṛithivyau (13. 14), Pṛithivī (15), Vishṇu oder Devāḥ (16), Vishṇu (17—21)	—
23	—	Vāyu (1), Indra und Vāyu (2. 3), Mitra und Varuṇa (4—6), Indra Marutvat (7—9), Visve Devāḥ (10—12), Pūshan (13—15), Āpaḥ (16—23a), Agni (23b 24)	gāyatrī. 19 puraüshṇiḥ. 20 anushṭubh. 21 pratishṭhā. 22—24 anushṭubh
24	Ṣunaḥṣepa Ājīgarti, der von Visvāmitra an Kindes Statt angenommen den Namen Devarāta erhielt	Ka (1). Agni (2), Savitṛi (3. 4), Savitṛi oder Bhaga (5), Varuṇa (6—15)	trishṭubh. 3—5 gāyatrī
25	—	Varuṇa	gāyatrī
26	—	Agni	—
27	—	Agni (1—12), Devāḥ (13)	gāyatrī. 13 trishṭubh
28	—	Indra (1—4), Ulūkhala (5. 6), Ulūkhala und Musala (7. 8), Prajāpati Hariṣcandra oder (adhishavaṇa-) carmapraṣaṅsā (9)	1—6 anushṭubh. 7—9 gāyatrī
29	—	Indra	paṅkti
30	—	Indra (1—16), Aṣvinau (17—19), Ushas (20—22)	gāyatrī. 11 pādanicṛit. 16 trishṭubh

31	Hiraṇyastūpa Āṅgirasa	Agni	jagatī. 8. 16. 18 trishṭubh
32	—	Indra	trishṭubh
33	—	—	—
34	—	Aṣvinau	jagatī. 9. 12 trishṭubh
35	—	Agni, Mitra und Varuṇa, Rātri, Savitṛi (1), Savitṛi (2—11)	trishṭubh. 1. 9 jagatī
36	Kaṇva Ghaura	Agni (1 — 12. 15 — 20), Yūpa (13. 14)	Strophe um Strophe bṛihatī und satobṛihatī
37	—	Marutaḥ	gāyatrī
38	—	—	—
39	—	—	Strophe um Strophe bṛihatī und satobṛihatī
40	—	Brahmaṇaspati	—
41		Varuṇa, Mitra, Aryaman (1—3. 7—9), Ādityāḥ (4—6)	gāyatrī
42	—	Pūshan	—
43	—	Rudra (1. 2. 4—6), Rudra, Mitra und Varuṇa (3), Soma (7—9)	gāyatrī. 9 anushṭubh
44	Praskaṇva Kāṇva	Agni, Aṣvinau, Ushas (1. 2), Agni (3—14)	Strophe um Strophe bṛihatī und satobṛihatī
45	—	Agni (1—10ᵃ), Devāḥ (10ᵇ)	anushṭubh
46	—	Aṣvinau	gāyatrī
47	—	—	Strophe um Strophe bṛihatī und satobṛihatī
48	—	Ushas	—
49	—	—	anushṭubh
50	—	Sūrya. 10—13 rogaghna, upanishad. 13ᵇ ṣatrughnaṣ ca	gāyatrī. 10—13 anushṭubh
51	Savya Āṅgirasa (Indra in menschlicher Gestalt)	Indra	jagatī. 14. 15 trishṭubh
52			jagatī. 13. 15 trishṭubh
53	—	—	jagatī. 10. 11 trishṭubh
54	—	—	jagatī. 6. 8. 9. 11 trishṭubh
55	—	—	jagatī
56			—
57			—
58	Nodhas Gautama	Agni	jagatī. 6—9 trishṭubh

30

59	Nodhas Gautama	Vaiṣvānara	trishṭubh
60	—	Agni	—
61	—	Indra	—
62	—	—	—
63	—	—	—
64	—	Marutaḥ	jagatī. 15 trishṭubh
65	Parāṣara Ṣāktya	Agni	dvipadā virāj
66	—	—	—
67	—	—	—
68	—	—	—
69	—	—	—
70	—	—	—
71	—	—	trishṭubh
72	—	—	—
73	—	—	—
74	Gotama Rāhugaṇa	—	gāyatrī
75	—	—	—
76	—	—	trishṭubh
77	—	—	—
78	—	—	gāyatrī
79		Agni, oder Agni madhyama[1] (1—3), Agni (4—12)	gāyatrī. 1—3 trishṭubh. 4—6 ushṇiḥ
80		Indra	paṅkti
81	—	—	—
82	—	—	paṅkti. 6 jagatī
83	—	—	jagatī
84	—		1—6 anushṭubh. 7—9 ushṇiḥ. 10—12 paṅkti. 13—15 gāyatrī. 16—18 trishṭubh. 19 bṛihatī. 20 satobṛihatī
85		Marutaḥ	jagatī. 5. 12 trishṭubh
86		—	gāyatrī
87		.	jagatī
88			1. 6 prastārapaṅkti. 2—4 trishṭubh. 5 virāḍrupā
89		Viṣve Devāḥ	1—5. 7 jagatī. 6 virāṭsthānā. 8—10 trishṭubh.
90		—	gāyatrī. 9 anushṭubh

1) madhyamāya C: madhyamasthānāya vaidyutāya.

91	Gotama Rāhūgaṇa	Soma	1—4 trishṭubh. 5—16 gāyatrī. 17 ushṇih. 18—23 trishṭubh
92	—	Ushas (1—15), Aṣvinau (16—18)	1—4 jagatī- 5—12 trishṭubh. 13—18 ushṇih
93	—	Agni und Soma	1—3 anushṭubh. 4—7. 12 trishṭubh. 8 jagatī oder trishṭubh. 9—11 gāyatrī
94	Kutsa Āṅgirasa	Agni (1—7. 8d. 9—15. 16ab). Devāḥ (8abc), Agni, oder Mitra, Varuṇa, Aditi, Sindhu, Pṛithivī, Div (16cd)	jagatī. 15. 16 trishṭubh
95	—	Agni, oder Agni Aushasa 1)	trishṭubh
96	—	Agni, oder Agni Draviṇodā	—
97	—	Agni, oder Agni Suci	gāyatrī
98	—	Agni, oder Agni Vaiṣvānara	trishṭubh.
99	Kaṣyapa Mārīca	Agni, oder Agni Jātavedas	—
100	Ṛijrāṣva, Ambarīsha, Śahadeva, Bhayamāna, Surādhas, alle fünf Vārshāgira	Indra	—
101	Kutsa	Indra. 1 garbhasrāviṇī 2), upanishad	jagatī. 8—11 trishṭubh
102	—	Indra	jagatī. 11 trishṭubh
103	—	—	trishṭubh
104	—	—	—
105	Trita Āptya, oder Kutsa	Viṣve Devāḥ	paṅkti. 8 mahābṛihatī yavamadhyā. 19 trishṭubh
106	Kutsa	—	jagatī. 7 trishṭubh
107	—	—	trishṭubh
108	—	Indra und Agni	—
109	—	—	—
110	—	Ṛibhavaḥ	jagatī. 5. 9 trishṭubh
111	—	—	jagatī. 5 trishṭubh
112	—	Dyāvāpṛithivyau (1a), Agni (1b), Aṣvinau (1cd—25)	jagatī. 24. 25 trishṭubh

1) C: prātarāhutibhojine.
2) C: asyā japāt sukhaṃ garbhāḥ sravanti.

113	Kutsa	Ushas (1^{ab}. 2—20). Ushas und Rātri (1^{cd})	trishṭubh
114	—	Rudra	jagatī. 10. 11 trishṭubh
115	—	Sūrya	trishṭubh
116	Kakshīvat Dairghatamasa, Sohn der Uṣij [1])	Aṣvinau	—
117	—	—	—
118	—	—	—
119	—	—	jagatī
120	—	Aṣvinau. 10 duḥsvapnanāṣinī	1. 10—12 gāyatrī. 2 kakubh. 3 kāvirāj. 4 nashṭarūpī. 5 tanuṣirā. 6 ushṇih. 7 vishṭārabṛihatī. 8 kṛiti. 9 virāj
121	—	Indra, oder Viṣve Devāḥ	trishṭubh
122	—	Viṣve Devāḥ	trishṭubh. 5. 6 virādrūpā
123	—	Ushas	trishṭubh
124	—	—	—
125	—	Svanayasya dānastutiḥ	trishṭubh. 4. 5 jagatī
126	Kakshīvat (1—5), Bhāvayavya (6), Romaṣā (7)	Bhāvayavya [2]) (1—5. 7), Romaṣā (6)	trishṭubh. 6. 7 anushṭubh
127	Parucchepa Daivodāsi	Agni	atyashṭi. 6 atidhṛiti
128	—	—	atyashṭi
129	—	Indra (1—5. 7—11), Indu (6)	atyashṭi. 8. 9 atiṣakvarī. 11 ashṭi.
130	—	Indra	atyashṭi. 10 trishṭubh
131	—	—	atyashṭi
132	—	Indra (1—5. 6^{b}), Indra und Parvata (6^{a})	—
133	—	Indra	1 trishṭubh. 2—4 anushṭubh. 5 gāyatrī. 6 dhṛiti. 7 atyashṭi
134	—	Vāyu	atyashṭi. 6 ashṭi
135	—	Vāyu (1—3. 9), Vāyu und Indra (4—8)	atyashṭi. 7. 8 ashṭi
136	—	Mitra und Varuṇa (1—5), liṅgoktadevatāḥ (6. 7)	atyashṭi. 7 trishṭubh

1) C: Aṅgarājasya yā mahishī tasyā yā pradhānadāsī sā uṣiṅnāmā.
2) C: = Svanaya.

137	Parucchepa	Daivodāsi	Mitra und Varuṇa	atiṣakvarī
138	—		Pushan	atyashṭi
139	—		Viṣve Devāḥ, oder einzeln: Viṣve Devāḥ (1. 11), Mitra und Varuṇa (2), Aṣvinau (3—5), Indra (6), Agni (7), Marutah (8), Indra und Agni (9). Bṛihaspati (10)	atyashṭi. 5 brihatī. 11 trishṭubh
140	Dīrghatamas	Aucathya	Agni	jagatī. 10 jagatī oder trishṭubh. 12.13 trishṭubh.
141	—		—	jagatī. 12. 13 trishṭubh
142	—		Āpriyaḥ (1—12), Indra (13)	anushṭubh
143	—		Agni	jagatī. 8 trishṭubh
144	—		—	jagatī
145	—		—	jagatī. 5 trishṭubh
146	—		—	trishṭubh
147	—		—	—
148	—		—	—
149	—		—	virāj
150	—		—	ushṇih
151	—		Mitra (1), Mitra und Varuṇa (2—9)	jagatī
152	—		Mitra und Varuṇa	trishṭubh
153	—		—	—
154	—		Vishṇu	—
155	—		Vishṇu und Indra (1—3), Vishṇu (4—6)	jagatī
156	—		Vishṇu	—
157	—		Aṣvinau	jagatī. 5. 6 trishṭubh
158	—		—	trishṭubh. 6 anushṭubh
159	—		Dyāvāpṛithivyau	jagatī
160	—		—	—
161	—		Ṛibhavaḥ	jagatī. 14 trishṭubh
162	—		aṣvastutiḥ	trishṭubh. 3. 6 jagatī
163	—		—	trishṭubh
164	—		Viṣve Devāḥ (1—41), Vāc (42ª. 45), Āpaḥ (42ᵇ), sakadhuma (43ª), Soma (43ᵇ), Agni, Surya, Vāyu (44), Surya (46. 47), saṃvatsarasaṃstha - kālacakravarṇanam (48), Sara-	trishṭubh. 12. 15. 23. 29. 36. 41 jagatī. 42 prastārapaṅkti. 51 anushṭubh

		svatī (49), Sādhyāḥ (50), Surya, oder Parjanya und Agni (51), Sarasvat oder Surya (52)	
165	Indraḥ (1. 2. 4. 6. 8. 10—12), Marutaḥ (3. 5. 7. 9), Agastya (13—15)	Indra Marutvat	trishṭubh
166	Agastya Maitrāvaruṇi	Marutaḥ	jagatī. 14. 15 trishṭubh
167	—	Indra (1), Marutaḥ (2—11)	trishṭubh
168	—	Marutaḥ	jagatī. 8—10 trishṭubh
169	—	Indra	trishṭubh. 2 virāj.
170	Indra (1. 3), Agastya (2. 5), Indra oder Agastya (4)	—	1 bṛihatī. 2—4 anushṭubh 5 trishṭubh
171	Agastya	Marutaḥ (1. 2), Indra Marutvat (3—6)	trishṭubh
172	—	Marutaḥ	gāyatrī
173	—	Indra	trishṭubh
174	—	—	—
175	—	—	anushṭubh. 1 skandhogrīvī. 6 trishṭubh
176	—	—	anushṭubh. 6 trishṭubh
177	—	—	trishṭubh
178	—	—	—
179	Lopāmudrā (1. 2), Agastya (3. 4), dessen Zögling (5. 6)	Rati	trishṭubh. 5 bṛihatī
180	Agastya	Asvinau	trishṭubh
181	—	—	—
182	—	—	jagatī. 6. 8 trishṭubh
183	—	—	trishṭubh
184	—	—	—
185	—	Dyāvāpṛithivyau	—
186	—	Visve Devāḥ	—
187	—	aunastutiḥ	1 anushṭubgarbhā. 2. 4. 8. 10 gāyatrī. 3. 5—7 anushṭubh. 11 anushṭubh oder bṛihatī
188	—	Āpriyaḥ	gāyatrī
189	—	Agni	trishṭubh
190	—	Bṛihaspati	—
191	—	Ap, triṇa, Surya. Upanishad	anushṭubh. 10—12 mahāpankti. 13 mahābṛihatī

Maṇḍala II.

1	Gṛitsamada Bhārgava Ṣaunaka, vormals Āngirasa Ṣaunahotra	Agni	jagatī
2	—	—	—
3	—	Āpra	trishṭubh. 7 jagatī [1])
4	Somāhuti Bhārgava	Agni	trishṭubh
5	—	—	anushṭubh
6	—	—	gāyatrī
7	—	—	—
8	Gṛitsamada		gāyatrī. 6 anushṭubh
9	—	—	trishṭubh
10	—	—	—
11	—	Indra	virāṭsthānā trishṭubh. 21 trishṭubh
12	—	—	trishṭubh
13	—	—	jagatī. 13 trishṭubh
14	—	—	trishṭubh
15	—	—	—
16	—	—	jagatī. 9 trishṭubh
17	—	—	jagatī. 8. 9 trishṭubh
18	—	—	trishṭubh
19	—	—	—
20	—	—	trishṭubh. 3 virāḍrūpā
21	—	—	jagatī. 6 trishṭubh
22	—	—	1 ashṭi. 2. 3 atiṣakvarī. 4 atiṣakvarī oder ashṭi
23	—	Brahmaṇaspati (1. 5. 9. 11. 17. 19), Bṛihaspati (2—4. 6—8. 10. 12—16. 18)	jagatī. 15. 19 trishṭubh
24	—	Brahmaṇaspati (1—11. 13—16), Brahmaṇaspati und Indra (12)	jagatī. 12. 16 trishṭubh
25	—	Brahmaṇaspati	jagatī
26	—	—	—

1) Nach Shaḍguruṣishya sind 1—5 trishṭubh, 6—11 jagatī. Beides ist falsch.

27	Kurma Gārtsamada, oder Gṛitsamada	Ādityāḥ	trishṭubh
28	—	Varuṇa. 10 duḥsvapnanāsinī	—
29	—	Visve Devāḥ	—
30	Gṛitsamada	Indra (1—5. 7. 8[b]. 10), Indra und Soma (6), Sarasvatī (8[a]), Bṛihaspati (9), Marutaḥ (11)	trishṭubh. 15 jagatī
31	—	Visve Devāḥ	jagatī. 7 trishṭubh
32	—	Dyāvāprithivyau (1), Indra oder Tvashṭṛi (2. 3), Rākā (4. 5), Sinīvālī (6. 7), liṅgoktadevatāḥ (8)	jagatī. 6—8 anushṭubh
33	—	Rudra	trishṭubh
34	—	Marutaḥ	jagatī. 15 trishṭubh
35	—	Aponaptṛi	trishṭubh
36	—	Ṛitavaḥ	jagatī
37	—	—	—
38	—	Savitṛi	trishṭubh
39	—	Asvinau	—
40	—	Soma und Pushan (1—6[a]), dieselben und Aditi (6[b])	—
41	—	Vāyu (1—2), Indra und Vāyu (3), Mitra und Varuṇa (4—6), Asvinau (7—9), Indra (10—12), Visve Devāḥ (13—15), Sarasvatī (16—18) [1]), Dyāvāprithivyau oder havirdhāne (19[ab]—21), dieselben oder Agni (19[c])	gāyatrī. 16. 17 anushṭubh. 18 bṛihatī
42	—	Adhvani vāsyamānasya sakuntasya stutiḥ	trishṭubh
43	—	—	1—3 jagatī. 2 atisakvarī oder ashṭi

Maṇḍala III.

1	Visvamitra Gathina	Agni	trishṭubh
2	—	Vaisvānara	jagatī
3	—	—	—
4	—	Āpriyaḥ	trishṭubh
5	—	Agni (anyāsām api devatānāṃ nipāto drisyate)	—
6	—	—	—

1) Dieses sind die praügadevatāḥ.

7	Visvāmitra Gāthina	Agni	trishṭubh
8	—	Yupa (1—5), Yupāḥ (6. 7. 9. 10), Yupāḥ oder Visve Devāḥ (8), vrascanī (11)	trishṭubh. 3. 7 anushṭubh
9	—	Agni	bṛihatī. 9 trishṭubh
10	—	—	ushṇih
11	—	—	gāyatrī
12	—	Indra und Agni	—
13	Ṛishabha Vaisvāmitra	Agni	anushṭubh
14	—	—	trishṭubh
15	Utkīla Kātya	—	—
16	—	—	Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī
17	Kata Vaisvāmitra	—	trishṭubh
18	—	—	—
19	Gāthin Kausika	—	—
20	—	Visve Devāḥ (1. 5), Agni (2—4)	—
21	—	Agni	1. 4 trishṭubh. 2. 3 anushṭubh. 5 virāḍrupā satobṛihatī
22	—	Purīshyā Agnayaḥ	trishṭubh. 4 anushṭubh
23	Devasravas Bhārata und Devavāta Bhārata	Agni	trishṭubh. 3 satobṛihatī
24	Visvāmitra	—	gāyatrī. 1 anushṭubh
25	—	Agni (1—3. 5), Agni und Indra (4)	virāj
26	Visvāmitra (1—6. 8. 9), 7 atman	Vaisvānara (1—3), Marutaḥ (4—6), Agni oder ātmastutiḥ (purvātmagītā 7. 8), upādhyāyastutiḥ (9)	1—6 jagatī. 7—9 trishṭubh
27	Visvāmitra	Agni oder Ṛitavaḥ (1), Agni (2—15)	gāyatrī
28	—	Agni	1. 2. 6 gāyatrī. 3 ushṇih. 4 trishṭubh. 5 jagatī
29	—	Agni (1—4. 6—16), Agni oder ṛitvijaḥ (5)	trishṭubh. 1. 4. 10. 12 anushṭubh. 6. 11. 14. 15 jagatī
30	—	Indra	trishṭubh
31	Kusika Aishīrathi, oder Visvāmitra	—	—
32	Visvāmitra	—	—

33	Viṣvāmitra (1—3. 5. 7. 9. 11—13), Nadyaḥ (4. 6. 8. 10)	Nadyaḥ (1—3. 5. 9. 11—13), Viṣvāmitra (4. 8. 10), Indra (6. 7)	trishṭubh. 13 anushṭubh
34	Viṣvāmitra	Indra	trishṭubh
35	—	—	—
36	Viṣvāmitra (1—9. 11), Ghora Āngirasa (10)[1]	—	—
37	Viṣvāmitra	—	gāyatrī. 11 anushṭubh
38	Prajāpati Vaiṣvāmitra, oder Prajāpati Vācya, oder beide vereint, oder Viṣvāmitra allein	—	trishṭubh
39	Viṣvāmitra	—	—
40	—	—	gāyatrī
41	—	—	—
42	—	—	—
43	—	—	trishṭubh
44	—	—	bṛihatī
45	—	—	—
46	—	—	trishṭubh
47	—	—	—
48	—	—	—
49	—	—	—
50	—	—	—
51	—	—	1—3 jagatī. 4—9 trishṭubh. 10—12 gāyatrī
52	—	—	1—4 gāyatrī. 5. 7. 8 trishṭubh. 6 jagatī
53	—	Indra und Parvata (1), Indra (2—14. 21—24), vāc sasarparī (15. 16), rathāngastutiḥ (17—20)[2]	trishṭubh. 10. 16 jagatī. 13 gāyatrī. 12. 20. 22 anushṭubh. 18 bṛihatī
54	Prajāpati Vaiṣvāmitra, oder Prajāpati Vācya	Viṣve Devāḥ	trishṭubh
55	—	—	—
56	—	—	—
57	Viṣvāmitra	—	—
58	—	Asvinau	—
59	—	Mitra	trishṭubh. 6—9 gāyatrī

1) sā(ṛik) nirdahec chasyamāneti ṣruyate.
2) antyāḥ (21—24) abhiṣāparthās, tā vasishṭhadveshiṇyo na vasishṭhāḥ ṣriṇvanti.

60	Viṣvāmitra	Ṛibhavaḥ (1—4), Ṛibhavaḥ und Indra (5—7)	jagatī
61	—	Ushas	trishṭubh
62	Viṣvāmitra (1—15), Viṣvāmitra oder Jamadagni (16—18)	Indra und Varuṇa (1—3), Brihaspati (4—6), Pushan (7—9), Savitṛi (10—12), Soma (13—15), Mitra und Varuṇa (16—18)	1—3 trishṭubh. 4—18 gāyatrī

Maṇḍala. IV.

1	Vāmadeva Gautama	Agni (1. 6—20), Agni allein, oder Agni und Varuṇa (2—5)	trishṭubh. 1 ashṭi. 2 atijagatī. 3 dhṛiti.
2	—	Agni	trishṭubh
3	—	—	—
4	—	Agni Rakshohan	—
5	—	Vaiṣvānara	—
6	—	Agni	—
7	—	—	1 jagatī. 2—6 anushṭubh. 7—11 trishṭubh
8	—	—	gāyatrī
9	—	—	—
10	—	—	padapaṅkti. 4. 6. 7. padapaṅkti oder ushṇih. 5 mahāpadapaṅkti. 8 ushṇih
11	—	—	trishṭubh
12	—	—	—
13	—	Agni oder liṅgoktadevatāḥ	—
14	—	—	—
15	—	Agni (1—6), Somaka Sāhadevya (7. 8), Aṣvinau (9. 10)	gāyatrī
16	—	Indra	trishṭubh
17	—	—	trishṭubh. 15 ekapadā virāj
18	saṃvāda Indrāditivāmadevānām		trishṭubh
19	Vāmadeva	Indra	—
20	—	—	—
21	—	—	—
22	—	—	—
23	—	Indra (1—7. 11), Indra oder ṛita (8—10)	—
24	—	Indra	trishṭubh. 10 anushṭubh
25	—	—	trishṭubh
26	Indra oder Vāmadeva (1—3), Vāmadeva (4—7)	Indra oder Vāmadeva (1—3), ṣyenastutiḥ (4—7)	—

27	Vāmadeva	ṣyenastutiḥ (1—4), ṣyena oder Indra (5)	trishṭubh. 3 ṣakvarī
28	—	Indra, oder Indra und Soma	trishṭubh
29	—	Indra	—
30	—	Indra (1—8. 12—24), Indra und Ushas (9—11)	gāyatrī. 8. 24 anushṭubh
31	—	Indra	gāyatrī. 3 pādanicṛit
32	—	Indra (1—22), Indrasyāsvau (23. 24)	gāyatrī
33	—	Ṛibhavaḥ	trishṭubh
34	—	—	—
35	—	—	—
36	—	—	jagatī. 9 trishṭubh
37	—	—	1—4 trishṭubh. 5—8 anushṭubh
38	—	Dyāvāpṛithivyau (1), Dadhikrā (2—10)	trishṭubh
39	—	Dadhikrā	trishṭubh. 6 anushṭubh
40	—	Dadhikrā (1—4), Surya (5)	1 trishṭubh. 2—5 jagatī
41	—	Indra und Varuṇa	trishṭubh
42	Trasadasyu Paurukutsya	Trasadasyu (1—6), Indra und Varuṇa (7—10)	—
43	Purumīḷha Sauhotra und Ajamīḷha Sauhotra	Aṣvinau	—
44	—	—	—
45	Vāmadeva	—	jagatī. 7 trishṭubh
46	—	Vāyu (1), Indra und Vāyu (2—7)	gāyatrī
47	—	Vāyu (1), Indra und Vayu (2—4)	anushṭubh
48	—	Vāyu	—
49	—	Indra und Bṛihaspati	gāyatrī
50	—	Bṛihaspati (1—9), Indra und Bṛihaspati (10. 11)	trishṭubh. 10 jagatī
51	—	Ushas	trishṭubh
52	—	—	gāyatrī
53	—	Savitṛi	jagatī
54	—	—	jagatī. 6 trishṭubh
55	—	Viṣve Devāḥ	trishṭubh. 8—10 gāyatrī
56	—	Dyāvāpṛithivyau	trishṭubh. 5—7 gāyatrī
57	—	Kshetrapati (1—3), Suna	1. 4. 6. 7 anu-

		(4), Ṣunāsīrau (5. 8), sītā (6. 7)	shṭubh. 2. 3. 8 trishṭubh. 8 puraüshṇih
58	Vāmadeva	Agni, oder Sūrya, oder Āpaḥ, oder gāvaḥ, oder ghṛitastutiḥ	trishṭubh. 11 jagatī
		Maṇḍala V.	
1	Budha Ātreya und GavishṭhiraĀtreya.	Agni	trishṭubh
2	Kumāra Ātreya, oder Vṛiṣa Jāna, oder beide vereint (1. 3—8. 10—12), Vṛiṣa Jāna (2. 9)	—	trishṭubh. 12 ṣakvarī
3	Vasuṣruta Ātreya	Agni (1. 2. 4—12), Marutaḥ, Rudra und Vishṇu (3)	trishṭubh
4	—	Agni	—
5	—	Āpra	gāyatrī
6	—	Agni	paṅkti
7	Isha Ātreya	—	anushṭubh. 10 paṅkti
8	—	—	jagatī
9	Gaya Ātreya	—	anushṭubh. 5. 7 paṅkti
10	—	—	anushṭubh. 4. 7 paṅkti
11	Sutambhara Ātreya	—	jagatī
12	—	—	trishṭubh
13	—	—	gāyatrī
14	—	—	—
15	Dharuṇa Āṅgirasa	—	trishṭubh
16	Puru Ātreya	—	anushṭubh. 5 paṅkti
17	—	—	—
18	Mṛiktavāhas Dvita Ātreya	—	—
19	Vavri Ātreya	—	1. 2 gāyatrī. 3. 4 anushṭubh. 5 virāḍrūpā
20	Prayasvanta Ātreyaḥ	—	anushṭubh. 4 paṅkti
21	Sasa Ātreya	—	—
22	Viṣvasāman Ātreya	—	—
23	Dyumna Viṣvacarshaṇi Ātreya	—	—
24	Bandhu (1), Subandhu (2), Ṣrutabandhu (3), Viprabandhu (4), sämmtlich Gaupāyana oder Laupāyana	—	dvipadā virāj

25	Vasūyava Ātreyāḥ	Agni	anushṭubh
26	—	Agni (1—8), Viṣve Devāḥ (9)	gāyatrī
27	Tryaruṇa Traivṛishṇa, Trasadasyu Paurukutsya, und Aṣvamedha Bhārata. Nach einigen Atri	Agni (1—5), Indra und Agni (6)	trishṭubh. 4—6 anushṭubh
28	Viṣvavārā Ātreyī	Agni	1. 3 trishṭubh. 2 jagatī. 4 anushṭubh. 5. 6 gāyatrī
29	Gaurivīti Śāktya	Indra (1—8. 9bcd), Indra oder Uṣanas (9a)	trishṭubh
30	Babhru Ātreya	Indra (Riṇaṃcayo 'py atra rājā stutaḥ)	—
31	Avasyu Ātreya	Indra (1—7. 8ab), Indra oder Kutsa (8c), Indra oder Uṣanas (8d), Indra und Kutsa (9)	—
32	Gātu Ātreya	Indra	—
33	Saṃvaraṇa Prājāpatya	—	—
34	—	—	jagatī. 9 trishṭubh
35	Prabhūvasu Āṅgirasa	—	anushṭubh. 8 paṅkti
36	—	—	trishṭubh. 3 jagatī
37	Atri Bhauma	—	trishṭubh
38	—	—	anushṭubh
39	—	—	anushṭubh. 5 paṅkti
40	—	Indra (1—4), Sūrya (5), Atri (6—9)	1—3 ushṇih. 4 trishṭubh. 5. 9 anushṭubh. 6—8 trishṭubh
41	—	Viṣve Devāḥ	trishṭubh. 16. 17 atijagatī. 20 ekapadā virāj
42	—	Viṣve Devāḥ (1—10. 12—18), Rudra (11)	trishṭubh. 17 ekapadā virāj
43	—	Viṣve Devāḥ	trishṭubh. 16 ekapadā virāj
44	Avatsāra Kāṣyapa (und andere im Liede ersichtliche Rishi)	—	jagatī. 14. 15 trishṭubh
45	Sadāpriṇa Ātreya	—	trishṭubh
46	Pratikshatra Ātreya	Viṣve Devāḥ (1—6), devapatnīstavaḥ (7. 8)	jagatī. 2. 8 trishṭubh
47	Pratiratha Ātreya	Viṣve Devāḥ	trishṭubh

48	Pratibhānu Ātreya	Viṣve Devāḥ	jagatī
49	Pratiprabha Ātreya [1])	—	trishṭubh
50	Svastyātreya Ātreya	—	anushṭubh. 5 pañkti
51	—	—	1—4 gāyatrī. 5—10 ushṇih. 11—13 jagatī oder trishṭubh. 14. 15 anushṭubh
52	Ṣyāvāṣva Ātreya	Marutaḥ	anushṭubh. 6. 16. 17 pañkti
53	—	—	1. 5. 10. 11. 15 kakubh. 2 bṛihatī. 3 anushṭubh. 4 puraüshṇih. 6. 7. 9. 13. 14 [2]). 16 satobṛihatī. 8. 12 gāyatrī
54	—	—	jagatī. 14 trishṭubh
55	—	—	jagatī. 10 trishṭubh
56	—	—	bṛihati. 3. 7 satobṛihatī
57	—	—	jagatī. 7. 8 trishṭubh
58	—	—	trishṭubh
59	—	—	jagatī. 8 trishṭubh
60	—	Marutaḥ, oder Marutaḥ und Agni	trishṭubh. 7. 8 jagatī
61		Marutaḥ (1—4. 11—16), Ṣaṣīyasī Tarantamahishī (5—8), Purumīlha Vaidadaṣvi (9), Taranta Vaidadaṣvi (10), Rathavīti Dārbhya (17—19)	gāyatrī. 5 anushṭubh. 9 satobṛihatī
62	Ṣrutavid Ātreya	Mitra und Varuṇa	trishṭubh
63	Arcanānas Ātreya	—	jagatī
64	—	—	anushṭubh. 7 pañkti
65	Rātahavya Ātreya	—	anushṭubh. 6 pañkti
66	—	—	anushṭubh
67	Yajata Ātreya	—	—

1) pra ye vasubhya iti pañcamīm adhīyānaḥ pāṇau triṇaṃ gṛihṇātīty adhyayanadvāreṇeyaṃ *triṇapāṇir* bhavati.
2) caturdaṣī vishṭārapañktir iti kecit.

68	Yajata Ātreya	Mitra und Varuṇa	gāyatrī
69	Urucakri Ātreya	—	trishṭubh
70	—	—	gāyatrī
71	Bāhuvṛikta Ātreya	—	—
72	—	—	ushṇih
73	Paura Ātreya	Aṣvinau	anushṭubh
74	—	—	—
75	Avasyu Ātreya	—	paṅkti
76	Atri Bhauma	—	trishṭubh
77	—	—	—
78	Saptavadhri Ātreya	Aṣvinau (5—7 garbhasrāviṇyaḥ, upanishat)	1—3 ushṇih. 4 trishṭubh. 5—9 anushṭubh
79	Satyaṣravas Ātreya	Ushas	paṅkti
80	—	—	trishṭubh
81	Ṣyāvāṣva Ātreya	Savitṛi	jagatī
82	—	—	gāyatrī. 1 anushṭubh
83	Atri Bhauma	Parjanya	1. 5—8. 10 trishṭubh. 2—4 jagatī. 9 anushṭubh
84	—	Prithivī	anushṭubh
85	—	Varuṇa	trishṭubh
86	—	Indra und Agni	anushṭubh. 6 virāṭpūrvā
87	Evayāmarut Ātreya	Marutaḥ	atijagatī

Maṇḍala VI.

1	Bharadvāja Bārhaspatya	Agni	trishṭubh
2	—	—	anushṭubh. 11 ṣakvarī
3	—	—	trishṭubh
4	—	—	—
5	—	—	—
6	—	—	—
7	—	Vaiṣvānara	trishṭubh. 6. 7 jagatī
8	—	—	jagatī. 7 trishṭubh
9	—	—	trishṭubh
10	—	Agni	trishṭubh. 7 dvipadā virāj
11	—	—	trishṭubh
12	—	—	—
13	—	—	—
14	—	—	anushṭubh. 6 ṣakvarī
15	VītahavyaĀṅgirasa, oder Bharadvāja		jagatī. 3. 15 ṣakvarī. 6 atiṣa-

			kvarī. 10—14. 16. 19 trishṭubh. 17 anushṭubh. 18 bṛihatī
16	Bharadvāja	Agni	gāyatrī. 1. 6 vardhamānā. 27. 47. 48 anushṭubh. 46 trishṭubh
17	—	Indra	trishṭubh. 15 dvipadā trishṭubh
18	—	—	trishṭubh
19	—	—	—
20	—	—	trishṭubh. 7 virāj
21	—	Indra (1—8. 10. 12), Viśve Devāḥ (9. 11)	trishṭubh
22	—	Indra	—
23	—	—	—
24	—	—	—
25	—	—	—
26	—	—	—
27	—	Indra (1—17), Abhyāvartinaś Cāyamānasya dānastutiḥ	—
28	—	gāvaḥ (1. 3—7. 8[abc]), gāvaḥ oder Indra (2. 8[d])	trishṭubh. 2—4 jagatī. 8 anushṭubh
29	—	Indra	trishṭubh
30	—	—	—
31	Suhotra Bhāradvāja	—	trishṭubh. 4 śakvarī
32	—	—	trishṭubh
33	Śunahotra Bhāradvāja	—	—
34	—	—	—
35	Nara Bhāradvāja	—	—
36	—	—	—
37	Bharadvāja	—	—
38	—	—	—
39	—	—	—
40	—	—	—
41	—	—	—
42	—	—	anushṭubh. 4 bṛihatī
43	—	—	ushṇih
44	Śaṃyu Bārhaspatya	—	trishṭubh. 1—6 anushṭubh. 7. 9 virāj oder trishṭubh. 8 virāj
45	—	Indra (1—30), Bṛibu takshan (31—33)	gāyatrī. 29 atinicṛit. 31 pāda-

			nicṛit. 33 anushṭubh
46	Ṣaṃyu Bārhaspatya	Indra	Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī
47	Garga Bhāradvāja	Soma (1—5), Indra (6—19. 20[d]. 21. 31[b]), Devāḥ (20[a]), bhumi (20[b]), Bṛihaspati (20[c]), Prastokasya Sārñjayasya dānastutiḥ (22—25), ratha (26—28), dundubhi (29. 30. 31[a])	trishṭubh. 19 bṛihatī. 23 anushṭubh. 24 gāyatrī. 25 dvipadā. 27 jagatī
48	Ṣaṃyu Bārhaspatya	Tṛiṇapāṇikam Pṛisnisuktam. Agni (1—10), Marutaḥ (11. 12. 20. 21), Marutaḥ oder liṅgoktadevatāḥ (13—15), Pūshan (16—19), Marutaḥ, oder Dyāvābhūmī, oder Pṛisni (22)	1. 3. 5. 9. 14. 19. 20 bṛihatī. 2. 4. 10. 12. 17 satobṛihatī. 6. 8 mahāsatobṛihatī. 7 mahābṛihatī. 11. 16 kakubh. 13. 18 puraüshṇih. 15 atijagatī. 21 yavamadhyā mahābṛihatī. 22 anushṭubh
49	Ṛijiṣvan Bhāradvāja	Viṣve Devāḥ	trishṭubh. 15 ṣakvarī
50	—	—	trishṭubh
51	—	—	trishṭubh. 13—15 ushṇih. 16 anushṭubh
52	—	—	trishṭubh. 7—12 gāyatrī. 14 jagatī
53	Bharadvāja	Pūshan	gāyatrī. 8 anushṭubh
54	—	—	gāyatrī
55	—	—	—
56	—	—	gāyatrī. 6 anushṭubh
57	—	Pūshan und Indra	gāyatrī
58	—	Pūshan	trishṭubh. 2 jagatī
59	—	Indra und Agni	bṛihatī. 7—10 anushṭubh
60	—	—	gāyatrī. 1—3. 13 trishṭubh. 14 bṛihatī. 15 anushṭubh
61		Sarasvatī	gāyatrī. 1—3. 13 jagatī. 14 trishṭubh
62	—	Aṣvinau	trishṭubh

63	Bharadvāja		Asvinau	trishṭubh. 1 virāj. 11 ekapadā trishṭubh
64	—		Ushas	—
65	—		—	—
66	—		Marutaḥ	—
67	—		Mitra und Varuṇa	—
68	—		Indra und Varuṇa	trishṭubh. 9. 10 jagatī
69	—		Indra und Vishṇu	trishṭubh
70	—		Dyāvāpṛithivyau	jagatī
71	—		Savitṛi	1—3 jagatī. 4—6 trishṭubh
72	—		Indra und Soma	trishṭubh
73	—		Bṛihaspati	—
74	—		Soma und Rudra	—
75	Pāyu Bhāradvāja		Saṃgrāmāṅgāni: varman (1), dhanus (2), jyā (3), ārtnī (4), ishudhi (5), sārathi (6a), rasmayaḥ (6b), asvāḥ (7), ratha (8), rathagopāḥ (9), liṅgoktadevatāḥ (10), ishavaḥ (11. 12. 15. 16), pratoda (13), hastaghna (14), liṅgoktadevatāḥ (17—19 saṃgrāmāsishaḥ)	trishṭubh. 6. 10 jagatī. 12. 13. 15. 16. 19 anushṭubh. 17 paṅkti

Maṇḍala VII.

1	Vasishṭha	Maitrāvaruṇi	Agni	virāj. 19—25 trishṭubh
2	—		Āpra	trishṭubh
3	—		Agni	—
4	—		—	—
5	—		Vaisvānara	—
6	—		—	—
7	—		Agni	—
8	—		—	—
9	—		—	—
10	—		—	—
11	—		—	—
12	—		—	—
13	—		Vaisvānara	—
14	—		Agni	1 bṛihatī. 2. 3 trishṭubh
15	—		—	gāyatrī
16	—		—	Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī
17	—		—	dvipadā trishṭubh

31*

18	Vasishṭha Maitrāvaruṇi	Indra (1—21), Sudāsaḥ Paijavanasya dānastutiḥ (22—25)	trishṭubh
19	—	Indra	—
20	—	—	—
21	—	—	—
22	—	—	virāj. 9 trishṭubh
23	—	—	trishṭubh
24	—	—	—
25	—	—	—
26	—	—	—
27	—	—	—
28	—	—	—
29	—	—	—
30	—	—	—
31	—	—	gāyatrī. 10—12 virāj
32	Vasishṭha (1—25), Ṣakti Vāsishṭha (26[a]), Vasishṭha (26[b]. 27), oder auch Verfasser von 26[a]	—	Str. um Str. bṛihatī und Satobṛihatī. 3 dvipadā virāj
33	Vasishṭha (1—9), seine Söhne (10—14)	Vasishṭha's Söhne (1—9), Vasishṭha (10—14)	trishṭubh
34	Vasishṭha	Visve Devāḥ (1—15. 17[b]. 18—25), Ahi (16), Ahirbudhnya (17[a])	dvipadā. 22—25 trishṭubh
35	—	Viṣve Devāḥ	trishṭubh
36	—	—	—
37	—	—	—
38	—	Savitṛi (1—5. 6[a]), Savitṛi oder Bhaga (6[b]), vājinaḥ (7. 8)	—
39	—	Viṣve Devāḥ	—
40	—	—	—
41	—	liṅgoktadevatāḥ (1), Bhaga (2—6), Ushas (7)	trishṭubh. 1 jagatī
42	—	Viṣve Devāḥ	trishṭubh
43	—	—	—
44	—	liṅgoktadevatāḥ (1), Dadhikrā (2—5)	trishṭubh. 1 jagatī
45	—	Savitṛi	trishṭubh
46	—	Rudra	jagatī. 4 trishṭubh
47	—	Āpaḥ	trishṭubh
48	—	Ṛibhavaḥ (1—3), Ṛibhavaḥ oder Viṣve Devāḥ (4)	—
49	—	Āpaḥ	—
50	—	Mitra und Varuṇa (1), Agni (2), Viṣve Devāḥ (3), nadīstutiḥ (4)	jagatī. 4 atijagatī oder ṣakvarī

51	Vasishṭha	Ādityāḥ	trishṭubh
52	—	—	—
53	—	Dyāvāpṛithivyau	—
54	—	Vāstoshpati	—
55	—	Vāstoshpati (1), prasvāpinyaḥ, upanishad (2—8)	1 gāyatrī. 2—4 uparishṭādbṛihatī. 5—8 anushṭubh
56	—	Marutaḥ	1—11 dvipadā virāj. 12—25 trishṭubh
57	—	—	trishṭubh
58	—	—	—
59	—	Marutaḥ (1—11), Rudra (12 mṛityuvimocanī)	1. 3. 5 bṛihatī. 2. 4. 6 satobṛihatī. 7. 8 trishṭubh. 9—11 gāyatrī. 12 anushṭubh
60	—	Sūrya (1), Mitra und Varuṇa (2—12)	trishṭubh
61	—	Mitra und Varuṇa	—
62	—	Sūrya (1—3), Mitra und Varuṇa (4—6)	—
63	—	Sūrya (1—4. 5[a]), Mitra und Varuṇa (5[b]. 6)	—
64	—	Mitra und Varuṇa	—
65	—	—	—
66	—	Mitra und Varuṇa (1—3. 17—19), Ādityāḥ (4—13), Sūrya (14—16)	gāyatrī. 10—15 Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī. 16 puraüshṇih
67	—	Aṣvinau	trishṭubh
68	—	—	virāj. 8. 9 trishṭubh
69	—	—	trishṭubh
70	—	—	—
71	—	—	—
72	—	—	—
73	—	—	—
74	—	—	Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī
75	—	Ushas	trishṭubh
76	—	—	—
77	—	—	—
78	—	—	—
79	—	—	—
80	—	—	—
81	—	—	St. um St. bṛihatī und satobṛihatī

82	Vasishṭha	Indra und Varuṇa	jagatī
83	—	—	—
84	—	—	trishṭubh
85	—	—	—
86	—	Varuṇa	—
87	—	—	—
88	—	— [1])	—
89	—	—	gāyatrī. 5 jagatī
90	—	Vāyu (1—4), Indra und Vāyu (5—7)	trishṭubh
91	—	Vāyu (1. 3), Indra und Vāyu (2. 4—7)	—
92	—	Vāyu (1. 3—5), Indra und Vāyu (2)	—
93	—	Indra und Agni	—
94	—	—	gāyatrī. 12 anushṭubh
95	—	Sarasvatī (1. 2. 4—6), Sarasvat (3)	trishṭubh
96	—	Sarasvatī (1—3), Sarasvat (4—6)	1 bṛihatī. 2 satobṛihatī. 3 prastārapaṅkti. 4—6 gāyatrī
97	—	Indra (1), Bṛihaspati (2. 4—8), Indra und Brahmaṇaspati (3. 9), Indra und Bṛihaspati (10)	trishṭubh
98	—	Indra (1—6), Indra und Bṛihaspati (7)	—
99	—	Vishṇu (1—3. 7), Indra und Vishṇu (4—6)	—
100	—	Vishṇu	—
101	Kumāra Āgneya, oder Vasishṭha	Parjanya	—
102	—	—	1. 3 gāyatrī. 2 pādanicṛit
103	Vasishṭha	Maṇḍukāḥ (Parjanyastuti)	trishṭubh. 1 anushṭubh
104	—	Rakshoghnaṃ şāpābhiṣāpaprāyam. Indra und Soma (1—7. 15. 25), Indra (8. 16. 19—22. 24), Soma (9. 12. 13), Agni (10. 14), Devāḥ (11), grāvāṇaḥ (17), Marutaḥ (18), Vasishṭhasyātmana āṣiḥ (23a), pṛithivī und antariksha (23b)	trishṭubh. 1—6. 18. 21. 23 jagatī. 7 jagatī oder trishṭubh. 25 anushṭubh

1) 7 pāṣavimocanī.

Maṇḍala VIII.

1	Pragātha Kāṇva, früher Pragātha Ghaura, Bruder und Adoptivsohn von Kaṇva (1. 2), Medhātithi Kāṇva und Medhyātithi Kāṇva (3 — 29), Āsaṅga Plāyogi (30—33), Śaśvatī Āṅgirasī, die Gattin des Āsaṅga (34)	Indra (1—29), Āsaṅgasya dānastutiḥ(30—33), Āsaṅga (34)	bṛihatī. 2. 4 satobṛihatī. 33. 34 trishṭubh
2	Medhātithi Kāṇva und Priyamedha Āṅgirasa (1—40), Medhatithi Kāṇva (41. 42)	Indra (1—40), Vibhindor dānastutiḥ (41. 42)	gāyatrī. 28 anushṭubh
3	Medhyātithi Kāṇva	Indra (1—20), Pākasthāmnaḥ Kaurayāṇasya dānastutiḥ (21—24)	Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī. 21 anushṭubh. 22. 23 gāyatrī. 24 bṛihatī
4	Devātithi Kāṇva	Indra (1—14), Indra oder Pūshan (15—18), Kuruṅgasya dānastutiḥ (19—21)	Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī. 21 puraüshṇih
5	Brahmātithi Kāṇva	Aśvinau (1—36. 37ª), Kaśos Caidyasya dānastutiḥ (37ᵇ—39)	gāyatrī. 37. 38 bṛihatī. 39 anushṭubh
6	Vatsa Kāṇva	Indra (1—45), Tirindirasya Pārśavyasya dānastutiḥ (46—48)	gāyatrī
7	Punarvatsa Kāṇva	Marutaḥ	
8	Sadhvaṅsa Kāṇva	Aśvinau	anushṭubh
9	Śaśakarṇa Kāṇva	—	1. 4. 6. 14. 15 bṛihatī. 2. 3. 20. 21 gāyatrī. 5 kakubh. 7—9. 13. 16—19 anushṭubh. 10 trishṭubh. 11 virāj. 12 jagatī
10	Pragātha Kāṇva	—	1. 5 bṛihatī. 2 madhyejyotis. 3 anushṭubh. 4 āstārapaṅkti. 6 satobṛihatī
11	Vatsa Kaṇva	Agni	gāyatrī. 1 pra-

			tishṭhā. 2 vardhamānā. 10 trishṭubh
12	Parvata Kāṇva	Indra	ushṇih
13	Nārada Kāṇva	—	—
14	Goshūktin Kāṇvāyana und Aṣvasūktin Kāṇvāyana	—	gāyatrī
15	—	—	ushṇih
16	Irimbiṭhi Kāṇva	—	gāyatrī
17	—	—	gāyatrī. 14 brihatī. 15 satobṛihatī
18	—	Ādityāḥ (1—7. 10—22), Aṣvinau (8), Agni, Sūrya, Anila (9)	ushṇih
19	Sobhari Kāṇva	Agni (1—33). Ādityāḥ (34. 35), Trasadasyoḥ dānastutiḥ (36. 37)	1—26. 28—33. Str. um Str. kakubh und satobṛihati. 27 dvipadā virāj. 34 ushṇih. 35 satobṛihatī. 36 kakubh. 37 paṅkti
20	—	Marutaḥ	Str. um Str. kakubh und satobṛihatī
21	—	Indra (1—16), Citrasya dānastutiḥ (17. 18)	—
22	—	Aṣvinau	1—7 Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī. 8 anushṭubh. 9. 10. 13—18 Str. um Str. kakubh und satobṛihatī. 11 kakubh. 12 madhyejyotis
23	Viṣvamanas Vaiyaṣva	Agni	ushṇih
24	—	Indra (1—27), Varoḥ Saushāmṇasya dānastutiḥ (28—30)	ushṇih. 30 anushṭubh
25	—	Mitra und Varuṇa (1—9. 13—24), Viṣve Devāḥ (10—12)	ushṇih. 23 ushṇiggarbhā
26	Derselbe, oder Vyaṣva Āngirasa	Aṣvinau (1—9), Vāyu (20—25)	ushṇih. 16. 19. 21. 25 gāyatrī. 20 anushṭubh
27	Manu Vaivasvata	Viṣve Devāḥ	Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī

28	Manu Vaivasvata	Viṣve Devāḥ	gāyatrī. 4 puraüshṇiḥ dvipadā virāj
29	Derselbe, oder Kaṣyapa Mārīca	—	
30	Manu Vaivasvata	—	1 gāyatrī. 2 puraüshṇiḥ. 3 bṛihatī. 4 anushṭubh
31	—	ijyāstavo yajamānapraṣaṅsā ca (1—4), dampatī (5—9), dampatyor āṣishaḥ (10—18)	gāyatrī. 9. 14 anushṭubh. 10 pādanicṛit. 15—18 paṅkti
32	Medhātithi Kāṇva	Indra	gāyatrī
33	Medhyātithi Kāṇva	—	bṛihatī. 16—18 gāyatrī. 19 anushṭubh
34	Nīpātithi Kāṇva (1—15), die tausend ṛishi Vasurocis Āngirasa (16—18)	—	anushṭubh. 16—18 gāyatrī
35	Ṣyāvāṣva Ātreya	Aṣvinau	uparishṭājjyotis. 22—24 paṅkti. 23 mahābṛihatī
36	—	Indra	ṣakvarī. 7 mahāpaṅkti
37	—	—	mahāpaṅkti. 1 atijagatī
38	—	Indra und Agni	gāyatrī
39	Nābhāka Kāṇva	Agni	mahāpaṅkti
40	—	Indra und Agni	mahāpaṅkti. 2 ṣakvarī. 12 trishṭubh
41	—	Varuṇa	mahāpaṅkti
42	Arcanānas, oder der vorige	Varuṇa (1—3), Aṣvinau (4—6)	1—3 trishṭubh. 4—6 anushṭubh
43	Virupa Āngirasa	Agni	gāyatrī
44	—	—	—
45	Triṣoka Kāṇva	Agni und Indra (1), Indra (2—42)	—
46	Vaṣa Aṣvya	Indra (1—20. 29. 31. 33), Pṛithuṣravasaḥ Kānītasya dānastutiḥ (21—24), Vāyu (25—28. 32)	1 pādanicṛit. 2—4. 6. 10. 23. 29. 33 gāyatrī. 5 kakubh. 7. 11. 19. 25. 27 bṛihatī. 8 anushṭubh. 9. 26. 28 satobṛihatī. 12 viparītā. 13 caturviṅṣatikā dvipadā. 14 pipīlikamadhyā bṛihatī. 15 ka-

			kubh nyaṅkusirā. 16 virāj. 17 jagatī. 18 uparishṭādbṛihatī. 20 vishamapadā. 21. 22. 24. 32 paṅkti. 30 dvipadā virāj. 31 ushṇih
47	Trita Āptya	Ādityāḥ (1—13), Ādityāḥ und Ushas (14—18)	mahāpaṅkti
48	Pragātha Kāṇva	Soma	trishṭubh. 5 jagatī
[49	Praskaṇva Kāṇva	Indra	Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī
50	Pushṭigu Kāṇva	—	—
51	Srushṭigu Kāṇva	—	—
52	Āyu Kāṇva	—	—
53	Medhya Kāṇva	—	—
54	Mātarisvan Kāṇva	Indra (1. 2. 5—8), Visve Devāḥ (3. 4)	—
55	Kṛisa Kāṇva	Praskaṇvasya dānastutiḥ	gāyatrī. 3—5 anushṭubh
56	Pṛishadhra Kāṇva	Praskaṇvasya dānastutiḥ (1—4), Agni und Surya (5)	gāyatrī. 5 paṅkti
57	Medhya Kāṇva	Asvinau	trishṭubh
58	In der Sarvānukramaṇī nicht genannt.		
59	Suparṇa Kāṇva	Indra und Varuṇa	jagatī]
60	Bharga Prāgātha	Agni	Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī
61	—	Indra	—
62	Pragātha Kāṇva	—	paṅkti. 7. 9 bṛihatī
63	—	Indra (1—11), Devāḥ (12)	gāyatrī. 1. 4. 5. 7 anushṭubh. 12 trishṭubh.
64	—	Indra	gāyatrī
65	—	—	—
66	Kali Prāgātha	—	Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī. 15 anushṭubh
67	Matsya Sāmmada[1]), oder Mānya Maitrāvaruṇi, oder bahavo matsyā jālanaddhāḥ	Ādityāḥ	gāyatrī

1) C: Sammadākhyamahāmīnarājaputraḥ.

68 Priyamedha Āṅgirasa	Indra (1-13), Rikshāṣvamedhayor dānastutiḥ (14-19)	gāyatrī. 1. 4. 7. 10 anushṭubh
69 —	Indra (1—10. 13—18), Visve Devāḥ (11ᵃ), Varuṇa (11ᵇ. 12)	anushṭubh. 2 ushṇih. 4—6 gāyatrī. 11. 16 paṅkti. 17. 18 bṛihatī
70 Puruhanman Āṅgirasa	Indra	1—6 Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī. 7—12 bṛihatī. 13 ushṇih. 14 anushṭubh. 15 puraüshṇih
71 Sudīti Āṅgirasa, und Purumīḷha Āṅgirasa, oder einer von beiden	Agni	gāyatrī. 10—15 Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī
72 Haryata Prāgātha	Agni, oder havishāṃ stutiḥ	gāyatrī
73 Gopavana Ātreya, oder Saptavadhri Ātreya	Aṣvinau	—
74 Gopavana Ātreya	Agni (1—12), Ṣrutarvana Ārkshyasya dānastutiḥ (13—15)	gāyatrī. 1. 4. 7. 10. 13—15 anushṭubh
75 Virupa Āṅgirasa	Agni	gāyatrī
76 Kurusuti Kāṇva	Indra	—
77 —	—	gāyatrī. 10 bṛihatī. 11 satobṛihatī
78 —	—	gāyatrī. 10 bṛihatī
79 Kṛitnu Bhārgava	Soma	gāyatrī. 9 anushṭubh
80 Ekadyū Naudhasa	Indra (1—9), Devāḥ (10)	gāyatrī. 10 trishṭubh
81 Kusīdin Kāṇva	Indra	gāyatrī
82 —	—	—
83 —	Visve Devāḥ	—
84 Usanas Kāvya	Agni	—
85 Kṛishṇa Āṅgirasa	Aṣvinau	—
86 Derselbe, oder Viṣvaka Kārshṇi	—	jagatī
87 Dyumnīka Vāsishṭha, oder Priyamedha Āṅgirasa, oder Kṛishṇa Āṅgirasa	—	Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī
88 Nodhas Gautama	Indra	—
89 Nṛimedha Āṅgirasa und Purumedha Āṅgirasa	—	1. 3. 7 bṛihatī. 2. 4 satobṛihatī. 5. 6 anushṭubh

90	Nṛimedha Āṅgirasa und Purumedha Āṅgirasa	Indra	Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī
91	Apālā Ātreyī	—	anushṭubh. 1. 2 paṅkti
92	Śrutakaksha Āṅgirasa, oder Sukaksha Āṅgirasa	—	gāyatrī. 1 anushṭubh
93	Sukaksha Āṅgirasa	Indra (1—33), Indra und Ṛibhu (34)	gāyatrī
94	Bindu Āṅgirasa, oder Pūtadaksha Āṅgirasa	Marutaḥ	—
95	Tiraścī Āṅgirasa	Indra	anushṭubh
96	Der vorige, oder Dyutāna Māruti	Indra (1—13. 14abc), Marutaḥ (14d), Indra und Bṛihaspati (15)	trishṭubh. 4 virāj
97	Rebha Kāśyapa	Indra	bṛihatī. 10. 13 atijagatī. 11. 12 uparishṭādbṛihatī. 14 trishṭubh. 15 jagatī
98	Nṛimedha Āṅgirasa	—	ushṇih. 7. 10. 11 kakubh. 9. 12 puraüshṇih
99	—	—	Str. um Str. bṛihatī und satobṛihatī
100	Nema Bhārgava (1—3. 6—12), Indra (4. 5)	Indra (1—9. 12), vāc (10. 11)	trishṭubh. 6 jagatī. 7—9 anushṭubh
101	Jamadagni Bhārgava	Mitra und Varuṇa (1—4. 5abc), Ādityāḥ (5d. 6), Aśvinau (7. 8), Vāyu (9. 10), Sūrya (11. 12), Ushas od. sūryaprabhāstuti (13), Pavamāna (14), go (15. 16)	1. 5. 7. 9. 11. 13 bṛihatī. 2. 4. 6. 8. 10. 12 satobṛihatī. 3 gāyatrī. 14—16 trishṭubh
102	Prayoga Bhārgava, oder Agni Pāvaka Bārhaspatya, oder Agni Gṛihapati Sahasaḥ sūnu u. Agni Yavishṭha Sahasaḥ sūnu vereint, oder einer von beiden	Agni	gāyatrī
103	Sobhari Kāṇva	Agni (1—13), Agni und Marutaḥ (14)	1—4. 6 bṛihatī. 5 virāḍrūpā. 7. 9. 11. 13 satobṛihatī. 8. 12 kakubh. 11 gāyatrī hrasīyasī. 14 anushṭubh

Maṇḍala IX.

1	Madhuchahdas Vaiśvāmitra	Soma Pavamāna	gāyatrī
2	Medhātithi Kāṇva	—	—
3	Śunaḥśepa Ājīgarti	—	—
4	Hiraṇyastūpa Āṅgirasa	—	—
5	Asita Kāśyapa, oder Devala Kāśyapa	Āpriyaḥ	gāyatrī. 8—11 anushṭubh
6	—	Soma Pavamāna	gāyatrī
7	—	—	—
8	—	—	—
9	—	—	—
10	—	—	—
11	—	—	—
12	—	—	—
13	—	—	—
14	—	—	—
15	—	—	—
16	—	—	—
17	—	—	—
18	—	—	—
19	—	—	—
20	—	—	—
21	—	—	—
22	—	—	—
23	—	—	—
24	—	—	—
25	Dṛiḷhacyuta Āgastya	—	—
26	Idhmavāha Dārḍhacyuta	—	—
27	Nṛimedha Āṅgirasa	—	—
28	Priyamedha Āṅgirasa	—	—
29	Nṛimedha Āṅgirasa	—	—
30	Bindu Āṅgirasa	—	—
31	Gotama Rāhūgaṇa	—	—
32	Śyāvāśva Ātreya	—	—
33	Trita Āptya	—	—
34	—	—	—
35	Prabhūvasu Āṅgirasa	—	—
36	—	—	—
37	Rahūgaṇa Āṅgirasa	—	—
38	—	—	—
39	Bṛihanmati Āṅgirasa	—	—
40	—	—	—
41	Medhyātithi Kāṇva	—	—

42	Medhyātithi Kāṇva	Soma Pavamāna	gāyatrī
43	—	—	—
44	Ayāsya Āṅgirasa	—	—
45	—	—	—
46	—	—	—
47	Kavi Bhārgava	—	—
48	—	—	—
49	—	—	—
50	Ucathya Āṅgirasa	—	—
51	—	—	—
52	—	—	—
53	Avatsāra Kāṣyapa	—	—
54	—	—	—
55	—	—	—
56	—	—	—
57	—	—	—
58	—	—	—
59	—	—	—
60	—	—	gāyatrī. 3 puraüshṇih
61	Amahīyu Āṅgirasa	—	gāyatrī
62	Jamadagni Bhārgava	—	—
63	Nidhruvi Kāṣyapa	—	—
64	Kaṣyapa Mārīca	—	—
65	Bhṛigu Vāruṇi, oder Jamadagni Bhārgava	—	—
66	ṣataṃ vaikhānasāḥ	Pavamāna Soma (1—18. 22—30), Agni (19—21)	gāyatrī. 18 anushṭubh
67	Bharadvāja (1—3), Kaṣyapa (4—6), Gotama (7—9), Atri (10—12), Viṣvāmitra (13—15), Jamadagni (16—18), Vasishṭha (19—21), Pavitra Āṅgirasa, oder Vasishṭha, oder beide vereint (22—32)	Pavamāna Soma (1—9. 13—22. 28—30), Pavamāna Soma oder Pūshan (10—12), Agni (23. 24), Agni oder Savitṛi (25), Agni oder Agni und Savitṛi (26), Agni oder Viṣve Devāḥ (27), pāvamānyadhyetṛistutiḥ (31. 32)	gāyatrī. 16—18 dvipadā gāyatrī. 27. 31. 32 anushṭubh. 30 puraüshṇih
68	Vatsaprī Bhālandana [1])	Pavamāna Soma	jagatī. 10 trishṭubh
69	Hiraṇyastūpa Āngirasa	—	jagatī. 9. 10 trishṭubh
70	Reṇu Vaiṣvāmitra	—	jagatī. 10 trishṭubh

1) Zur Beruhigung schüchterner Seelen genüge es zu bemerken, dass die Form Vatsaprī nicht jünger ist als die Taittirīya Saṃhitā, also ein wenig älter als die Anukramaṇī sammt Sāyaṇa.

71	Ṛishabha Vaiṣvāmitra	Pavamāna Soma	jagatī. 9 trishṭubh
72	HarimantaĀṅgirasa	—	jagatī
73	Pavitra Āṅgirasa	—	—
74	Kakshīvat Dairghatamasa	—	jagatī. 8 trishṭubh
75	Kavi Bhārgava	—	jagatī
76	—	—	—
77	—	—	—
78	—	—	—
79	—	—	—
80	Vasu Bhāradvāja	—	—
81	—	—	jagatī. 5 trishṭubh
82	—	—	—
83	Pavitra Āṅgirasa	—	jagatī
84	Prajāpati Vācya	—	—
85	Vena Bhārgava	—	jagatī. 11. 12 trishṭubh
86	Akṛishṭāḥ alias Māshā ṛishigaṇāḥ (1—10), Sikatāḥ alias Nivāvarī ṛishigaṇāḥ (11—20), Pṛiṣnayaḥ alias Ajā ṛishigaṇāḥ (21—30), Atrayaḥ(31—40)[1]), Atri Bhauma (41—45), Gṛitsamada (46—48)		jagatī
87	Uṣanas Kāvya	—	trishṭubh
88	—	—	—
89	—	—	—
90	Vasishṭha Maitrāvaruṇi	—	—
91	Kaṣyapa Mārīca	—	—
92	—	—	—
93	Nodhas Gautama	—	—
94	Kaṇva Ghaura	—	—
95	Praskaṇva Kāṇva	—	—
96	Pratardana Daivodāsi	—	—
97	Vasishṭha (1—3), Indrapramati Vāsishṭha (4—6), Manyu Vāsishṭha (10	—	—

1) Caturthe dasarce Atraya itināmānaḥ. So Shaḍgurusishya in Cod. Wilson Oxford, und Cod. Chambers Berlin. Wären, wie Sāyaṇa und seine Nachbeter wollen, die drei vorhergehenden gemeint, so musste es unvermeidlich in der Anukramaṇı trayo 'pi heissen.

	—12), Upamanyu Vāsishṭha(13—15), Vyāghrapād Vāsishṭha (16—18), Sakti Vāsishṭha (19 —21), Karṇasrut Vāsishṭha (22 — 24), Mṛilīka Vāsishṭha (25—27), Vasukra Vāsishṭha (28 —30), Parāṣara Sāktya (31—44), Kutsa Āṅgirasa (45 —58)			
98	Ambarīsha Vārshāgira und Ṛijiṣvan Bhāradvāja	Pavamāna Soma	anushṭubh. bṛihatī	11
99	Rebhasūnū Kāṣyapau	—	anushṭubh. bṛihatī	1
100	—	—	anushṭubh	
101	Andhīgu Ṣyāvāṣvi (1—3), Yayāti Nāhusha (4—6), Nahusha Mānava (7 —9), Manu Sāṃvaraṇa (10—12), Prajāpati (13—16)	—	anushṭubh. gāyatrī	2. 3
102	Trita Āptya	—	ushṇih	
103	Dvita Āptya	—	—	
104	Parvata Kāṇva und Nārada Kāṇva, oder die beiden Apsaras Ṣikhaṇḍinī, Töchter des Kaṣyapa	—	—	
105	Parvata und Nārada	—	—	
106	Agni Cākshusha (1 —3. 10—14), Cakshus Mānava (4 —6), Manu Āpsava (7—9)	—	—	
107	Sapta ṛishayaḥ	—	1. 4. 6. 8—10. 12. 14. 17. 19. 21. 23. 25 bṛihatī. 2. 5. 7. 11. 13. 15. 18. 22. 24. 26 satobṛihatī. 3 dvipadā virāj bhurij. 16 dvipadā virāj	
108	Gaurivīti Ṣaktya (1. 2), Ṣakti Vāsishṭha (3. 14—16), Ūru		1—12 Str. um Str. kakubh und satobṛihatī. 13	

	Āñgirasa (4. 5), Ṛijiṣvan Bhāradvāja (6. 7), Ūrdhvasadman Āñgirasa (8. 9), Kṛitayaṣas Āñgirasa (10. 11), Ṛiṇaṃcaya (12. 13)		gāyatrī yavamadhyā. 14. 16. satobṛihatī. 15 kakubh
109	Agnayo Dhishṇyā Aiṣvarayaḥ	Pavamāna Soma	dvipadā virāj
110	Tryaruṇa und Trasadasyu	—	1—3 anushṭubh pipīlikamadhyā. 4—9 ūrdhvabṛihatī. 10—12 virāj
111	Anānata Pārucchepi	—	atyashṭi
112	Ṣiṣu Āñgirasa	—	paṅkti
113	Kaṣyapa Mārīca	—	—
114	—	—	—

Maṇḍala X.

1	Trita Āptya	Agni	trishṭubh
2	—	—	—
3	—	—	—
4	—	—	—
5	—	—	—
6	—	—	—
7	—	—	—
8	Triṣiras Tvāshṭra	Agni (1—6). Indra (7—9)	—
9	Derselbe, oder Sindhudvīpa Āmbarīsha	Āpaḥ	gāyatrī. 5 vardhamānā. 7 pratishṭhā. 8. 9 anushṭubh
10	Yama Vaivasvata (2. 4. 8—10. 12. 14), Yamī Vaivasvatī (1. 3. 5—7. 11. 13)	Saṃvāda. Yama (1. 3. 5—7. 11. 13), Yamī (2. 4. 8—10. 12. 14)	trishṭubh
11	Havirdhāna Āñgi	Agni	jagatī. 7—9 trishṭubh
12	—	—	trishṭubh
13	Der vorige, oder Vivasvat Āditya	havirdhāna [1]	trishṭubh. 5 jagatī
14	Yama Vaivasvata	Yama (1—5. 13—16), liṅgoktadevatāḥ (6), dieselben oder Pitaraḥ (7—9), Ṣvānau Sārameyau (10—12)	trishṭubh. 13. 14. 16 anushṭubh. 15 bṛihatī

1) C: havirdhānākhye dve ṣakaṭe.

15	Ṣaṅkha Yāmāyana	Pitaraḥ	trishṭubh. 11 jagatī
16	Damana Yāmāyana	Agni	trishṭubh. 11—14 anushṭubh
17	Devaṣravas Yāmāyana	Saraṇyū (1. 2), Pūshan (3—6), Sarasvatī (7—9), Āpaḥ (10. 14), Āpaḥ oder Soma (11—13)	trishṭubh. 14 anushṭubh. 13 anushṭubh oder purastādbṛihatī
18	Saṃkusuka Yāmāyana	Mṛityu (1—4), Dhātṛi (5), Tvashṭṛi (6), pitṛimedhāḥ (7—13), pitṛimedha oder Prajāpati (14. aniruktā C: aprakāṣadevatābhidhānā)	trishṭubh. 11 prastārapaṅkti. 13 jagatī. 14 anushṭubh
19	Mathita Yāmāyana, oder Bhṛigu Vāruṇi, oder Cyavana Bhārgava	Āpaḥ oder gāvaḥ (1^{a}. 2—7), Agni und Soma (1^{b})	anushṭubh. 6 gāyatrī
20	Vimada Aindra oder Prājāpatya, oder auch Vasukṛit Vāsukra	Agni	gāyatrī. 1 ekapadā virāj, oder ein pāda (ṣāntyarthaḥ). 2 anushṭubh. 9 virāj. 10 trishṭubh
21	—	—	āstārapaṅkti
22	—	Indra	purastādbṛihatī. 5. 7. 9 anushṭubh. 15 trishṭubh
23	—	—	jagatī. 1. 7 trishṭubh. 5 abhisāriṇī
24	—	Indra (1—3), Aṣvinau (4—6)	āstārapaṅkti. 4—6 anushṭubh
25	—	Soma	āstārapaṅkti
26	—	Pūshan	anushṭubh. 1. 4 ushṇih
27	Vasukra Aindra	Indra	trishṭubh
28	Vasukrapatnī (1), Indra (2. 6. 8. 10. 12), Vasukra (3—5. 7. 9. 11)	Indra (1. 3—5. 7. 9. 11), Vasukra (2. 6. 8. 10. 12)	—
29	Vasukra Aindra	Indra	—
30	Kavasha Ailusha	Āpaḥ oder Aponaptṛi	—
31	—	Viṣve Devāḥ	—
32	—	Indra	1—5 jagatī. 6—9 trishṭubh
33	—	Viṣve Devāḥ (1), Indra (2. 3), Kuruṣravaṇasya Trāsadasyavasya dānastutiḥ (4. 5), Upamaṣra-	1 trishṭubh. 2 bṛihatī. 3 satobṛihatī. 4—9 gāyatrī

		vas Mitrātithiputra (6—9)	
34	Derselbe, oder Aksha Maujavat	akshakṛishipraśaṅsā ca, akshakitavanindā ca	trishṭubh. 7 jagatī
35	Luṣa Dhānāka	Viṣve Devāḥ	jagatī. 13. 14 trishṭubh
36	—	—	—
37	Abhitapas Saurya	Sūrya	jagatī. 10 trishṭubh
38	Indra Mushkavat	Indra	jagatī
39	Ghoshā Kākshīvatī	Aṣvinau	jagatī. 14 trishṭubh
40	—	—	jagatī
41	Suhastya Ghausheya	—	—
42	Kṛishṇa Āṅgirasa	Indra	trishṭubh
43	—	—	jagatī. 10. 11 trishṭubh
44	—	—	jagatī. 1—3 10. 11 trishṭubh
45	Vatsaprī Bhālandana	Agni	trishṭubh
46	—	—	—
47	Saptagu Āṅgirasa	Indra Vaikuṇṭha	—
48	Indra Vaikuṇṭha	—	jagatī. 7. 10. 11 trishṭubh
49	—	—	jagatī. 2. 11 trishṭubh
50	—	—	1. 2. 6. 7 jagatī. 3. 4 abhisāriṇī. 5 trishṭubh
51	Agni Saucīka (2 4. 6. 8), Devāḥ (1. 3 5. 7. 9)	Agni (1. 3. 5. 7. 9), Devāḥ (2. 4. 6. 8)	trishṭubh
52	Agni Saucīka	Devāḥ	—
53	Agni Saucīka (4. 5), Devāḥ (1—3. 6—11)	Agni (1—3. 6—11), Devāḥ (4. 5)	trishṭubh. 6. 7. 9—11 jagatī
54	Bṛihaduktha Vāmadevya	Indra	trishṭubh
55	—	—	—
56	—	Viṣve Devāḥ	trishṭubh. 4—6 jagatī
57	Bandhu, Subandhu, Ṣrutabandhu, Viprabandhu, alle vier Gaupāyana oder Laupāyana	—	gāyatrī
58	—	manaāvartanam [1]	anushṭubh

1) manaso dehān nirgatasya punaḥpraveṣahetu manodevatyaṃ jepuḥ.

59	Die vorigen	Nirṛiti (1—3), Nirṛiti und Soma (4), Asunīti (5. 6), liṅgoktadevatāḥ (7), Dyāvāpṛithivyau (8. 9. 10b), Dyāvāpṛithivyau oder Indra (10a)	trishṭubh. 8 paṅkti. 9 mahāpaṅkti. 10 paṅktyuttarā
60	Dieselben, aber 6 von ihrer Mutter, einer Schwester des Agastya	Asamāti (1—4. 6), Indra (5), Subandhor jīvitāhvānam (7—11), hastastutiḥ (12)	anushṭubh. 1—5 gāyatrī. 8. 9 paṅkti
61	NābhānedishṭhaMānava	Viṣve Devāḥ	trishṭubh
62	—	Viṣve Devāḥ, oder Aṅgirasām stutiḥ (1—6), Viṣve Devāḥ (7), Sāvarṇer dānastutiḥ (8—11)	1—4 jagatī. 5. 8. 9 anushṭubh. 6 bṛihatī. 7 satobṛihatī. 10 gāyatrī. 11 trishṭubh
63	Gaya Plāta	Viṣve Devāḥ (1—14. 17), pathyā svasti (15. 16)	jagatī. 16. 17 trishṭubh. 15 trishṭubh od. jagatī
64	—	Viṣve Devāḥ	jagatī. 12. 16. 17 trishṭubh
65	Vasukarṇa Vāsukra	—	jagatī. 15 trishṭubh
66	—	—	—
67	Ayāsya Āṅgirasa	Bṛihaspati	trishṭubh
68	—	—	—
69	Sumitra Bādhryaṣva	Agni	trishṭubh. 1. 2 jagatī
70	—	Āpra	trishṭubh
71	Bṛihaspati Āṅgirasa	jñāna	trishṭubh. 9 jagatī
72	Derselbe, oder Bṛihaspati Laukya, oder Aditi Dākshāyaṇī	Devāḥ	anushṭubh
73	Gaurivīti Ṣāktya	Indra	trishṭubh
74	—	—	—
75	Sindhukshit Praiyamedha	nadīstutiḥ	jagatī
76	Jaratkarṇa Airāvata sarpa	grāvāṇaḥ	—
77	Syūmaraṣmi Bhārgava	Marutaḥ	trishṭubh. 5 jagatī
78	—	—	1. 3. 4. 8 trishṭubh. 2. 5—7 jagatī
79	Agni Saucīka, oder Agni Vaiṣvānara, oder Sapti Vājambhara	Agni	trishṭubh

80	Agni Saucīka, oder Agni Vaiṣvānara	Agni	trishṭubh
81	Viṣvakarman Bhauvana	Viṣvakarman	—
82	—	—	—
83	Manyu Tāpasa	Manyu	trishṭubh. 1 jagatī
84	—	—	1—3 trishṭubh. 4—7 jagatī
85	Sūryā Sāvitrī	Soma (1—5), Sūryāvivāha (6—16), Devāḥ (17), Soma und Arka (18), Candramas (19), nriṇāṃ vivāhamantrā āṣishaṣ ca (20—28), vadhūvāsahsaṃsparṣanindā (29. 30), dampatyor yakshmanāṣana (31), Sūryā (32—47)	anushṭubh. 14. 19—21. 23. 24. 26. 36. 37. 44 trishṭubh. 18. 37. 43 jagatī. 34 urobṛihatī
86	Indra (1. 8. 11. 12. 14. 19—22), Indrāṇī (2—6. 9. 10. 15—18), Vṛishākapi Aindra (7. 13. 23)	Vṛishākaper Aindrasya, Indrāṇyāḥ, Indrasya ca saṃvādaḥ	paṅkti
87	Pāyu Bhāradvāja	Agni Rakshohan	trishṭubh. 22—25 anushṭubh
88	Murdhanvat, ein Āṅgirasa oder Vāmadevya	Surya und Vaiṣvanara	trishṭubh
89	Reṇu Vaiṣvāmitra	Indra (1—4. 6—18), Indra und Soma (5)	—
90	Nārāyaṇa	Purusha	anushṭubh. 16 trishṭubh
91	Aruṇa Vaitahavya	Agni	jagatī. 15 trishṭubh
92	Ṣāryāta Mānava	Viṣve Devāḥ	jagatī
93	Tānva Pārtha	—	prastārapaṅkti. 2. 3. 13 anushṭubh. 9 den Sylben nach paṅkti. 11 nyaṅkusāriṇī. 15 purastādbṛihatī
94	Arbuda Kādraveya sarpa	grāvāṇaḥ	jagatī. 5. 7 14. trishṭubh
95	Purūravas Aiḷa (1. 3. 6. 8—10. 12. 14. 17), Urvaṣī (2. 4. 5. 7. 11. 13. 15. 16. 18)	Urvaṣī (1. 3. 6. 8—10. 12. 14. 17). Purūravas (2. 4. 5. 7. 11. 13. 15. 16. 18)	trishṭubh
96	Baru Āṅgirasa, oder Sarvahari Aindra	haristutiḥ	jagatī. 12. 13 trishṭubh

97	Bhishaj Ātharvaṇa	oshadhīstutiḥ	anushṭubh
98	Devāpir Ārshṭisheṇo vṛishṭikāmo devāṅs tushṭāva		trishṭubh
99	Vamra Vaikhānasa	Indra	—
100	Duvasyu Vāndana	Viṣve Devāḥ	jagatī. 12 trishṭubh
101	Budha Saumya	Viṣve Devāḥ, oder ṛitvikstutiḥ	trishṭubh. 4. 6 gāyatrī. 5 bṛihatī. 9. 12 jagatī
102	Mudgala Bhārmyaṣva	Indra oder drughaṇa [1]	trishṭubh. 1. 3. 12 bṛihatī
103	Apratiratha Aindra	Indra (1—3. 5—11), Bṛihaspati (4), Apvā (12), Indra oder Marutaḥ (13)	trishṭubh. 13 anushṭubh
104	Ashṭaka Vaiṣvāmitra	Indra	trishṭubh
105	Durmitra (seinen Eigenschaften nach sumitra) Kautsa, oder Sumitra (seinen Eigenschaften nach durmitra) Kautsa	—	ushṇih. 1 ushṇih oder gāyatrī. 2. 7 pipīlikamadhyā. 11 trishṭubh
106	Bhūtāṅṣa Kāṣyapa	Aṣvinau	trishṭubh
107	Divya Āṅgirasa, oder Dakshiṇā Prājāpatyā	dakshiṇā, oder dakshiṇādātāraḥ	trishṭubh. 4 jagatī
108	Paṇayo 'surāḥ (1. 3. 5. 7. 9), Saramā Devaṣunī (2. 4. 6. 8. 10. 11)	Saramā (1. 3. 5. 7. 9), Paṇayaḥ (2. 4. 6. 8. 10. 11)	trishṭubh
109	Juhū Brahmajāyā, oder Ūrdhvanābhan Brāhma	Viṣve Devāḥ	trishṭubh. 6. 7 anushṭubh.
110	Jamadagni Bhārgava, oder Rāma Jāmadagnya	Āpriyaḥ	trishṭubh
111	AshṭrādaṅshṭraVairūpa	Indra	—
112	Nabhaḥprabhedana Vairūpa	—	—
113	Ṣataprabhedana Vairūpa	—	jagatī. 10 trishṭubh
114	Sadhri Vairūpa, oder Gharma Tāpasa	Viṣve Devāḥ	trishṭubh. 4 jagatī

1) Mudgalasya hṛitā gāvaṣ caurais tyaktvā jaradgavam | so 'gnishṭhaṣakaṭaṃ kṛtvā yuktvaikatra jaradgavam ‖ drughaṇaṃ yuyuje 'nyatra cauramārgānusārataḥ | drughaṇaṃ cāgrataḥ kṛitvā caurebhyo jagṛihe svagāḥ ‖

115	Upastuta Vārshṭihavya	Agni	jagatī. 8 trishṭubh. 9 ṣakvarī
116	Agniyuta[1])Sthaura, o.Agniyupa Sthaura	Indra	trishṭubh
117	Bhikshu Āṅgirasa	dhanānnadānapraṣaṅsā	trishṭubh. 1. 2 jagatī
118	Urukshaya Āmahīyava	Agni Rakshohan	gāyatrī
119	Laba Aindra	Labasya (Indrasya) ātmastutiḥ	—
120	Bṛihaddiva Ātharvaṇa	Indra	trishṭubh
121	Hiraṇyagarbha Prājāpatya	Ka	—
122	Citramahas Vāsishṭha	Agni	jagatī. 1. 5 trishṭubh
123	Vena Bhārgava	Vena	trishṭubh
124	Agni (2—4), Agni, Varuṇa, Soma (1. 5—9)	Agni (1—4), yathānipātam (5—8), Indra (9)	trishṭubh. 7 jagatī
125	Vāc Āmbhṛiṇī		trishṭubh. 2 jagatī
126	Kulmalabarhisha Ṣailūshi. oder Aṅhomuc Vāmadevya	Viṣve Devāḥ	uparishṭādbṛihatī. 8 trishṭubh
127	Kuṣika Saubhara, oder Rātri Bhāradvājī	rātristavaḥ	gāyatrī
128	Vihavya Āṅgirasa	Viṣve Devāḥ	trishṭubh. 9 jagatī
129	Prajāpati Parameshṭhin	bhāvavṛittam[2])	trishṭubh
130	Yajña Prājāpatya	—	trishṭubh. 1 jagatī
131	Sukīrti Kākshīvata	Indra (1—3. 6. 7), Aṣvinau (4. 5)	trishṭubh. 4 anushṭubh
132	Ṣakapūta Nārmedha	Dyāvābhūmī und Aṣvinau (1), Mitra und Varuṇa (2—7)	1 nyaṅkusāriṇī. 2. 6 prastārapaṅkti. 3—5 virāḍrūpā. 7 mahāsatobṛihatī
133	Sudās Paijavana	Indra	1—3 ṣakvarī. 4—6 mahāpaṅkti. 7 trishṭubh

1) Agniyūta lesen beide von mir verglichene Hss. von Shaḍgurusishya.

2) C: bhāvānām padārthānaṃ vṛittiḥ sṛishṭyādipravṛittir yasya devatā, tad bhāvavṛittīyam.

134	Māndhātṛi Yauvanāṣva (1—5. 6[a]), Godhā (6[b]. 7)	Indra	mahāpankti. 7 pankti
135	Kumāra Yāmāyana	Yama	anushṭubh
136	Jūti (1), Vātajuti (2), Viprajūti (3), Vṛishāṇaka (4), Karikrata (5), Etaṣa (6), Ṛiṣyaṣriṅga (7), alle sieben muni Söhne des Vātaraṣana	Keṣinaḥ (= Agni, Surya, Vāyu)	—
137	Bharadvāja (1), Kaṣyapa (2), Gotama (3), Atri (4), Viṣvāmitra (5), Jamadagni (6), Vasishṭha (7)	Viṣve Devāḥ	—
138	Aṅga Aurava	Indra	jagatī
139	Viṣvāvasu Devagandharva	Sūrya (1—3), Viṣvāvasu (4—6)	trishṭubh
140	Agni Pāvaka	Agni	1 vishṭārapankti. 2—4 satobṛihatī. 5 uparishṭājjyotis. 6 trishṭubh
141	Agni Tāpasa	Viṣve Devāḥ	anushṭubh
142	Jaritṛi (1. 2), Droṇa (3. 4), Sārisṛikva (5. 6), Stambamitra (6. 7), alle vier Ṣārṅga [1])	Agni	trishṭubh. 1. 2 jagatī. 7. 8 anushṭubh
143	Atri Sāṃkhya	Aṣvinau	anushṭubh
144	Suparṇa Tārkshyaputra, oder Ūrdhvakṛiṣana Yāmāyana	Indra	1. 3. 4 gāyatrī. 2 bṛihatī. 5 satobṛihatī. 6 vishṭārapankti
145	Indrāṇī	upanishad, sapatnībādhanam	anushṭubh. 6 pankti
146	Devamuni Airammada	araṇyānī	anushṭubh
147	Suvedas Ṣairīshi	Indra	jagatī. 5 trishṭubh
148	Pṛithu Vainya	—	trishṭubh
149	Arcat Hairaṇyastūpa	Savitṛi	—
150	Mṛiḷīka Vāsishṭha	Agni	1—3 bṛihatī. 4 uparishṭājjyotis oder jagatī. 5 uparishṭājjyotis

1) C: Ṣārṅgā jātitaḥ \| ṣārṅga iti pakshiviṣeshākhyā.

151	Ṣraddhā Kāmāyanī	sraddhā	anushṭubh
152	Ṣāsa Bhāradvāja	Indra	—
153	Devajāmaya Indramātaraḥ	—	gāyatrī
154	Yamī	bhāvavṛittam	anushṭubh
155	Ṣirimbiṭha Bhāradvaja	alakshmīnāṣa (1. 4), Brahmaṇaspati (2. 3), Viṣve Devāḥ (5)	—
156	Ketu Āgneya	Agni	gāyatrī
157	Bhuvana Āptya, oder Sādhana Bhauvana	Viṣve Devāḥ	dvipadā trishṭubh
158	Cakshus Saurya	Sūrya	gāyatrī
159	Ṣacī Paulomī		anushṭubh
160	Pūraṇa Vaiṣvāmitra	Indra	trishṭubh
161	Yakshmanāṣana Prājāpatya	Indra (rājayakshmaghnam)	trishṭubh. 5 anushṭubh
162	Rakshohan Brāhma	garbhasaṃsrāve prāyaṣcittam [1])	anushṭubh
163	Vivṛihan Kāṣyapa	yakshmaghnam	—
164	Pracetas Āṅgirasa	duḥsvapnaghnam	1. 2. 4 anushṭubh. 3 trishṭubh. 5 paṅkti
165	Kapota Nairṛita	Viṣve Devāḥ (kapotopahatau prāyaṣcittam)	trishṭubh
166	Ṛishabha, ein Vairāja oder Ṣākvara	sapatnaghnam	anushṭubh. 5 mahāpaṅkti
167	Viṣvāmitra und Jamadagni	Indra (1. 2. 4), liṅgoktadevatāḥ (3) [2])	jagatī
168	Anila Vātāyana	Vāyu	trishṭubh
169	Ṣabara Kākshīvata	gāvaḥ	—
170	Vibhrāj Saurya	Sūrya	jagatī. 4 āstārapaṅkti
171	Iṭa Bhārgava	Indra	gāyatrī
172	Saṃvarta Āṅgirasa	Ushas	dvipadā virāj
173	Dhruva Āṅgirasa	rājñaḥ stutiḥ	anushṭubh
174	Abhīvarta Āṅgirasa	—	—
175	Ūrdhvagrāvan Ārbudi	grāvāṇaḥ	gāyatrī
176	Sūnu Ārbhava	Ṛibhavaḥ (1), Agni (2—4)	anushṭubh. 2 gāyatrī
177	Pataṃga Prājāpatya	māyābhedaḥ	1 jagatī. 2. 3 trishṭubh

1) C: garbhasya nihatasya srāve pātavishayabhūte tasya prāyaṣcittaṃ samādhāyakam | garbhasamādhānam atra devatā |

2) Weder Shaḍguruṣishya, noch die beiden von mir benutzten Hss. der Sarvānukramaṇī lesen *vā*. Bei Sāyaṇa ist dieses wahrscheinlich aus dem hinter liṅgoktadevatā unmittelbar folgenden vātasya entstanden.

178 Arishṭanemi Tārkshya	Tārkshya	trishṭubh
179 Ṣibi Auṣīnara (1), Pratardana Daivodāsi Kāṣirāja (2), Vasumanas Rauhidaṣva (3)	Indra	1 anushṭubh. 2. 3 trishṭubh
180 Jaya Aindri	—	trishṭubh
181 Pratha Vāsishṭha (1), Sapratha Bhāradvāja (2), Gharma Saurya (3)	Viṣve Devāḥ	—
182 Tapurmūrdhan Bārhaspatya	Bṛihaspati	—
183 Prajāvat Prājāpatya	yajamāna (1), yajamānapatnī (2), hotṛi (3)	—
184 Tvashṭṛi garbhakartṛi, oder Vishṇu Prājāpatya	liṅgoktadevatāḥ (garbhārthāṣīḥ)	anushṭubh
185 Satyadhṛiti Vāruṇi	Aditi (svastyayanam)	gāyatrī
186 Ula Vātāyana	Vāyu	—
187 Vatsa Āgneya	Agni	—
188 Ṣyena Āgneya	Agni Jātavedas	—
189 Sārparājñī	Sārparājñī, oder Sūrya	—
190 Aghamarshaṇa Mādhuchandasa	bhāvavṛittam	anushṭubh
191 Saṃvanana Āṅgirasa	Agni (1), saṃjñānam (2—4)	anushṭubh. 3 trishṭubh

II. Alphabetisches Verzeichniss der angeblichen Hymnendichter, deren Patronymica und Attribute.

III. Versanfänge und Vergleichungsstellen.

Ait. ā = Aitareya Āraṇyaka; Ait. Br. = Aitareya Brāhmaṇa; Av. = Atharvaveda; Aṣv. Ṣr. = Āṣvalāyana Ṣrautasūtra; Kāty. Ṣr. = Kātyāyana Ṣrautasūtra; Ta. = Taittirīya Āraṇyaka; Tāṇḍya = Tāṇḍya Brāhmaṇa; Tb. = Taittirīya Brāhmaṇa; Ts. = Taittirīya Saṃhitā; N. = Nirukta; Vs. = Vājasaneyi Saṃhitā; Ṣ. P. = Ṣatapatha Brāhmaṇa; Sv. = Sāmaveda.

aṅṣuṃ duhanti stanayantam 9, 72, 6
aṅseshu va ṛishṭayaḥ 5, 54, 11
aṅseshv ā marutaḥ 7, 56, 13. Tb. 2, 8, 5, 5
aṅhoyuvas tanvas 5, 15, 3
akarma te svapaso 4, 2, 19. Av. 18, 3, 24
akarmā dasyur abhi no 10, 22, 8
akāri ta indra gotamebhir 1, 63, 9
akāri brahma samidhāna 4, 6, 11
akāri vām andhaso 6, 63, 3
akrandad agni stanayann 10, 45, 4. Vs. 12, 6. Ts. 1, 3, 14, 2. 4, 2, 1, 2. 2, 2
akravihastā 5, 62, 6
akrān samudraḥ prathame 9, 97, 40. Sv. 1, 529. 2, 603. Ta. 10, 1, 15. N. 14, 16
akro na babhriḥ 3, 1, 12. N. 6, 17
akshaṇvantaḥ karṇavantaḥ 10, 71, 7. N. 1, 9
akshann amīmadanta 1, 82, 2. Sv. 1, 415. Vs. 3, 51. Ts. 1, 8, 5, 2
akshānaho nahyatanota 10, 53, 7
akshāsa id aṅkuṣino 10, 34, 7
akshitotiḥ saned imaṃ 1, 5, 9. Av. 20, 69, 7
akshībhyaṃ te 10, 163, 1. Av. 2, 33, 1. 20, 96, 17
akshetravit kshetravidaṃ 10, 32, 7
akshair mā dīvyaḥ 10, 34, 13
akshodayac chavasā 4, 19, 4. Tb. 2, 4, 5, 2
aksho na cakryoḥ ṣura 6, 24, 3. N. 1, 4
akshṇaṣ cid gātuvittarā 8, 25, 9
agachataṃ kṛipamāṇam 1, 119, 8
agachad u vipratamaḥ 3, 31, 7
agann indra ṣravo bṛihad 3, 37, 10. Av. 20, 20, 3. 57, 6
aganma mahā namasā 7, 12, 1. Sv. 2, 654. Tb. 3, 11, 6, 2
agavyuti kshetram 6, 47, 20
agastyaḥ khanamānaḥ 1, 179, 6
agastyasya nadbhyaḥ 10, 60, 6
agorudhāya gavishe 8, 24, 20 Av. 20, 65, 2
agna ā yāhi vītaye 6, 16, 10. Sv. 1, 1. 2, 10. Ts. 2, 5, 7, 3. 8, 1. Tb. 3, 5, 2, 1
agna ā yāhy agnibhir 8, 60, 1. Sv. 2, 902. Av. 20, 103, 2
agna āyūṅshi pavasa 9, 66, 19. Sv. 2, 814. 868. Vs. 19, 38. 35, 16. Ts. 1, 3, 14, 7. 4, 29, 1. 5, 5, 1. 6, 6, 2. Tb. 2. 6, 3, 4. Ta. 2, 5. 1
agna iḷā sam idhyase 3, 24, 2
agna indra varuṇa 5, 46, 2. Vs. 33, 48
agna indraṣ ca dāṣusho 3, 25, 4
agna ojishṭham ā bhara 5, 10, 1. Sv. 1, 81
agnaye brahma ṛibhavas 10, 80, 7
agnā yo martyo duvo 6, 14, 1
agniṃ yanturam 3, 27. 11
agniṃ vaḥ pūrvyaṃ huve 8, 23, 7
agniṃ vaḥ pūrvyaṃ girā 8, 31, 14 Ts. 1, 8, 22, 3
agniṃ vardhantu no giro 3, 10, 6
agniṃ viṣa īḷate 10, 80, 6
agniṃ viṣvā abhi pṛikshaḥ 1, 71, 7

agnir devebhir manushaṣ ca 3, 3, 6
agnir deveshu rājaty 5, 25, 4
agnir deveshu saṃvasuḥ 8, 39, 7
agnir devo devānām abhavat 10, 150, 4
agnir dyāvāpṛithivī viṣvajanye 3, 25, 3
agnir dhiyā sa cetati 3, 11, 3
agnir na ye bhrājasā 10, 78, 2. N. 3, 15
agnir na yo vana ā 9, 88, 5
agnir na sushkaṃ vanam 6, 18, 10
agnir netā bhaga iva 3, 20, 4
agnir no yajñam upa vetu 5, 11, 4
agnir mūrdhā divaḥ kakut 8, 44, 16. Sv. 1, 27. 2, 882. Vs. 3, 12. 13, 14. 15, 20. Ts. 1, 5, 5, 1. 4, 4, 1, 1. Tb. 3, 5, 7, 1
agnir vavne suvīryam 1, 36, 17
agnir vṛitrāṇi janghanad 6, 16, 34. Sv. 1, 4. 2, 746. Vs. 33, 9. Ts. 4, 3, 13, 1. Tb. 3, 5, 6, 1
agnir ha tyaṃ jarataḥ 10, 80, 3
agnir ha nāma dhāyi 10, 115, 2
agnir hi jāni pūrvyaṣ 8, 7, 36
agnir hi vājinaṃ viṣe 5, 6, 3. Sv. 2, 1088. Tb. 3, 11, 6, 4
agnir hi vidmanā nido 6, 14, 5
agnir hotā kavikratuḥ 1, 1, 5
agnir hotā gṛihapatiḥ 6, 15, 13. Tb. 3, 5, 12, 1
agnir hotā dāsvataḥ 5, 9, 2
agnir hotā no adhvare 4, 15, 1. Tb. 3, 6, 4, 1
agnir hotā ny asīdad 5, 1, 6. Tb. 1, 3, 14, 1
agnir hotā purohito 3, 11, 1
agniṣ ca yan maruto 5, 60, 7
agniṣriyo maruto 3, 26, 5. Tb. 2, 7, 12, 3
agnishvāttāḥ pitara eha 10, 15, 11. Av. 18, 3, 44. Vs. 19, 59. Ts. 2, 6, 12, 2
agnis tigmena ṣocishā 6, 16, 28. Sv. 1, 22. Vs. 17, 16. Ts. 4, 6, 1, 5
agnis tuviṣravastamaṃ 5, 25, 5
agnis trīṇi tridhātuny 8, 39, 9. Ts. 3, 2, 11, 3
agnīparjanyāv avataṃ 6, 52, 16
agnī rakshāṅsi sedhati 7, 15, 10. Av. 8, 3, 26. Tb. 2, 4, 1, 6

agnīshomā ceti 1, 93, 4. Tb. 2, 8, 7, 10
agnīshomā pipṛitam 1, 93, 12
agnīshomā ya āhutiṃ 1, 93, 4. Tb. 2, 8, 7, 10
agnīshomā yo adya vām 1, 93, 2. Tb. 2, 8, 7, 9
agnīshomāv anena vāṃ 1, 93, 10
agnīshomāv imaṃ su me 1, 93, 1. Ts. 2, 3, 14, 2
agnīshomāv imāni no 1, 93, 11
agnīshomā vṛishaṇā 10, 66, 7
agnīshomā savedasā 1, 93, 9. Ts. 2, 3, 14, 1. Tb. 3, 5, 7, 2
agnīshomā havishaḥ 1, 93, 7. Ts. 2, 3, 14, 2
agne achā vadeha naḥ 10, 141, 1. Av. 3, 20, 2. Vs. 9, 28. Ts. 1, 7, 10, 2
agne apāṃ sam idhyase 3, 25, 5
agneḥ pūrve bhrātaro 10, 51, 6
agne kadā ta ānushag 4, 7, 2
agne kavir vedhā asi 8, 60, 3
agne ketur viṣām asi 10, 156, 5. Sv. 2, 881
agne ghṛitasya dhītibhis 8, 102, 16
agne cikiddhy asya na 5, 22, 4
agne jarasva svapatya 3, 3, 7
agne jaritar viṣpatis 8, 60, 19. Sv. 1, 39
agne jushasva no haviḥ 3, 28, 1
agne jushasva prati harya 1, 144, 7
agne tam adyāṣvaṃ na 4, 10, 1. Sv. 1, 434. 2, 1127. Vs. 15, 44. 17, 77. Ts. 4, 4, 4, 7
agne tava tyad ukthyaṃ 1, 105, 13
agne tava tye ajarendhā 8, 23, 11
agne tava ṣravo vayo 10, 140, 1. Sv. 2, 1166. Vs. 12, 106. Ts. 4, 2, 7, 2
agne tṛitīye savane hi 3, 28, 5
agne trī te vājinā 3, 20, 2. Ts. 3, 2, 11, 1
agne tvaṃ yaṣā asy 8, 23, 30
agne tvacaṃ yātudhānasya 10, 87, 5. Av. 8, 3, 4
agne tvaṃ no antama 5, 24, 1. Sv. 1, 448. 2, 457. Vs. 3, 25. 15, 48. 25, 47. Ts. 1, 5, 6, 2. 4, 4, 4, 8
agne tvam asmad yuyodhy 1, 189, 3. Tb. 2, 8, 2, 4

agne stomam manāmahe 5, 13, 2. Sv. 2, 755
agne haṅsi ny atṛiṇam 10, 118, 1. Tb. 2, 4, 1, 7
agram pibā madhūnāṃ 4, 46, 1
agrego rājāpyas 9, 86, 45. Sv. 2, 966
agre bṛihann ushasām 10, 1, 1. Vs. 12, 13. Ts. 4, 2, 1, 4
agre sindhūnām pavamāno 9, 86, 12. Sv. 2, 383
aghoracakshur apatighny 10, 85, 44. Av. 14, 2, 17
aghnate vishṇave 8, 25, 12
aṅgād-aṅgāl lomno-lomno 10, 163, 6. Av. 2, 33, 7. 20, 96, 22
aṅgiraso naḥ pitaro 10, 14, 6. Av. 18, 1, 58. Vs. 19, 50. Ts. 2, 6, 12, 6. N. 11, 19
aṅgirasvantā uta 8, 35, 14
aṅgirobhir ā gahi 10, 14, 5. Av. 18, 1, 59. Ts. 2, 6, 12, 6
acikitvāñ cikitushaṣ cid 1, 164, 6. Av. 9, 9, 7
acikradad vṛishā harir 9, 2, 6. Sv. 1, 497. 2, 392. Vs. 38, 22. Ta. 4, 11, 6
acittī yac cakṛimā 4, 54, 3. Ts. 4, 1, 11, 1
aceti dasrā vy u 1, 139, 4
aceti divo duhitā 7, 78, 4
acety agniṣ cikitur 8, 56, 5. Sv. 1, 447
acodaso no dhanvantv 9, 79, 1. Sv. 1, 555
acyutā cid vo ajmann ā 8, 20, 5
acha ṛishe mārutaṃ 5, 52, 14
achā kaviṃ nṛimaṇo 4, 16, 9
achā koṣam madhuṣcutam 9, 66, 11. Sv 2, 8
achā giro matayo deva 7, 10, 3. Tb. 2, 8, 2, 4
achā ca tvainā namasā 8, 21, 6
achā naḥ ṣīraṣocishaṃ 8, 71, 10. Sv. 2, 904
achā nṛicakshā asarat 9, 92, 2
achā no aṅgirastamaṃ 8, 23, 10
achā no mitramaho deva 6, 2, 11. 14, 6
achā no yāhy ā vahā 6, 16, 44. Sv. 2, 734
achā ma indram matayaḥ 10, 43, 1. Av. 20, 17, 1
achā mahī bṛihatī 5, 43, 8
achāyaṃ vo marutaḥ ṣloka 7, 36, 9
achā yo gantā nādhamānam 4, 29, 4
achā vada tanā girā 1, 38, 13
achā vada tavasaṃ gīrbhir 5, 83, 1. Tb. 2, 4, 5, 5
achā vivakmi rodasī 3, 57, 4
achā vo agnim avase 5, 25, 1
achā voceya ṣuṣucānam 4, 1, 19
achā vo devīm ushasaṃ 3, 61, 5
achā samudram indavo 9, 66, 12. Sv. 2, 9
achā sindhum mātṛitamām 3, 33, 3
achā hi tvā sahasaḥ sūno 8, 60, 2. Sv. 2, 903. Av. 20, 103, 3
achā hi somaḥ kalaṣāñ 9, 81, 2
achidrā ṣarma jaritaḥ 3, 15, 5
achidrā sūno sahaso no 1, 58, 8
ajā anyasya vahnayo 6, 57, 3
ajātaṣatrum ajarā 5, 34, 1
ajā vṛita indra ṣūrapatnīr 1, 174, 3
ajāṣvaḥ paṣupā 6, 58, 2. Tb. 2, 8, 5, 4
ajirāsas tadapa 5, 47, 2
ajirāso harayo ye ta 8, 49, 8
ajījanann amṛitam martyāso 3, 29, 13. Tb. 1, 2, 1, 19
ajījano amṛita martyeshv 9, 110, 4. Sv. 2, 858
ajījāno hi pavamāna 9, 110, 3. Sv. 2, 715. Vs. 22, 18
ajītaye 'hataye 9, 96, 4
ajaishmādyāsanāma cābhumānāgaso vayam | usho 8, 47, 18
ajaishmādyāsanāma cābhumānāgaso vayam | jāgratsvapnaḥ 10, 164, 5
ajo na kshāṃ 1, 67, 5
ajo bhāgas tapasā 10, 16, 4. Av. 18, 2, 8. Ta. 6, 1, 4
ajohavīd aṣvinā taugryo 1, 117, 15
ajohavīd aṣvinā vartikā 1, 117, 16. N. 5, 21
ajohavīn nāsatyā karā 1, 116, 13
ajyeshṭhāso akanishṭhāsa 5, 60, 5
ajre cid asmai kṛiṇutha 8, 27, 18
añjate vy añjate sam añjate 9, 86, 43. Sv. 1, 564. 2, 964. Av. 18, 3, 18

apo shu ṇa iyaṃ ṣarur 8, 67, 15
apo su myaksha 2, 28, 6. N. 13, 1
apo hy eshām ajushanta 4, 33, 9
aptūrye maruta āpir 3, 51, 9
apnasvatīm aṣvinā 1, 112, 24. Vs. 34, 29
aprakshitaṃ vasu bibharshi 1, 55, 8
apratīto jayati saṃ 4, 50, 9
aprayuchann aprayuchadbhir 1, 143, 8
aprāmisatya maghavan 8, 61, 4
apsarasāṃ gandharvāṇām 10, 136, 6
apsarā jāram upasishmiyāṇā 10, 123, 5
apsā indrāya vāyave 9, 65, 20. Sv. 2, 345
apsu tvā madhumattaṃ 9, 30, 5
apsu dhūtasya harivaḥ 10, 104, 2. Av. 20, 33, 1
apsu me somo abravīd 1, 23, 20. 10, 9, 6. Av. 1, 6, 2. Tb. 2, 5, 8, 6
apsv agne sadhish ṭava 8, 43, 9. Vs. 12, 36. Ts. 4, 2, 3, 2. 11, 3
apsv antar amṛitam 1, 23, 19. Av. 1, 4, 4. Vs. 9, 6. Ts. 1, 7, 7, 1
abudhne rājā 1, 24, 7
abudhram u tya indra⁰ 10, 35, 1
abodhi jāra ushasām 7, 9, 1
abodhi hotā yajathāya 5, 1, 2. Sv. 2, 1097. N. 6, 13
abodhy agniḥ samidhā 5, 1, 1. Sv. 1, 73. 2, 1096. Av. 13, 2, 46. Vs. 15, 24. Ts. 4, 4, 4, 1
abodhy agnir jma 1, 157, 1. Sv. 2, 1108
abjām ukthair ahiṃ 7, 34, 16. N. 10, 44
abhāgaḥ sann apa 10, 83, 5. Av. 4, 32, 5
abhi kaṇvā anushatāpo 8, 6, 34
abhi kratvendra bhur 7, 21, 6. Ts. 7, 4, 15, 1
abhikrandan kalaṣaṃ vājy 9, 86, 11. Sv. 2, 382
abhi kranda stanaya 5, 83, 7. Ts. 3, 1, 11, 6. vgl. Av. 4, 15, 6
abhi kshipaḥ sam agmata 9, 14, 7
abhikhyā no maghavan 10, 112, 10
abhi gandharvam atṛiṇad 8, 77, 5
abhi gavyāni vītaye 9, 62, 23. Sv. 2, 412
abhi gāvo adhanvishur 9, 24, 2. Sv. 2, 312
abhi gāvo anūshata yoshā 9, 32, 5
abhi gotrāṇi sahasā 10, 103, 7. Sv. 2, 1205. Av. 19, 13, 7. Vs. 17, 39. Ts. 4, 6, 4, 2
abhi jaitrīr asacanta 3, 31, 4
abhi tashṭeva dīdhayā 3, 38, 1
abhi te madhunā payo 9, 11, 2. Sv. 2, 2
abhi tyaṃ vīraṃ girvaṇasam 6, 50, 6
abhi tyaṃ gāvaḥ payasā 9, 84, 5
abhi tyaṃ pūrvyam madaṃ 9, 6, 3
abhi tyam madyam madam 9, 6, 2
abhi tyam mesham 1, 51, 1. Sv. 1, 376
abhi tripṛishṭhaṃ vṛishaṇaṃ 9, 90, 2. Sv. 1, 528. 2, 758
abhi tvā gotamā girā jātavedo 1, 78, 1
abhi tvā gotamā girānūsha⁰ 4, 32, 9
abhi tvā devaḥ savitābhi 10, 174, 3. Av. 1, 29, 3
abhi tvā deva savitar 1, 24, 3. Ts. 3, 5, 11, 3
abhi tvā naktīr ushaso 2, 2, 2
abhi tvā pājo rakshaso 6, 21, 7
abhi tvā pūrvapītaya indra 8, 3, 7. Sv. 1, 256. 2, 923. Av. 20, 99, 1
abhi tvā pūrvapītaye sṛijāmi 1, 19, 9. N. 10, 37
abhi tvā yoshaṇo daṣa 9, 56, 3
abhi tvā vṛishabhā sute 8, 45, 22. Sv. 1, 161. 2, 88. Av. 20, 22, 1
abhi tvā ṣura nonumo 7, 32, 22. Sv. 1, 233. 2, 30. Av. 20, 121, 1. Vs. 27, 35. Ts. 2, 4, 14, 2
abhī tvā sindho ṣiṣum 10, 75, 4
abhi dyām mahinā bhuvam 10, 119, 8
abhi dyumnam bṛihad yaṣa 9, 108, 9. Sv. 1, 579. 2, 361
abhi dyumnāni vanina 3, 40, 7. Av. 20, 6, 7
abhi droṇāni babhravaḥ 9, 33, 2. Sv. 2, 115
abhi dvijanmā trivṛid 1, 140, 2
abhi dvijanmā trī rocanāni 1, 149, 4. Sv. 2, 1125

abhi na ilā yūthasya 5, 41, 19. N. 11, 49
abhinakshanto abhi ye 2, 24, 6
abhi no devīr avasā 1, 22, 11
abhi no naryaṃ vasu 6, 53, 2
abhi no 'vājasātamaṃ 9, 98, 1. Sv. 1, 549. 2, 588
abhi pra gopatiṃ girendram 8, 69, 4. Sv. 1, 168. 2, 839. Av. 20, 22, 4. 92, 1
abhi pra dadrur 4, 19, 5
abhi pra bhara dhṛishatā 8, 89, 4
abhi prayāṅsi vāhasā 3, 11, 7. Sv. 2, 907
abhi prayāṅsi sudhitāni 6, 15, 15
abhi pra vaḥ surādhasam 8, 49, 1. Sv. 1, 235. 2, 161. Av. 20, 51, 1
abhi pravanta samaneva 4, 58, 8. Vs. 17, 96. N. 7, 17
abhi pra sthātāheva 7, 34, 5
abhi priyāṇi kāvyā 9, 57, 2. Sv. 2, 1112
abhi priyāṇi pavate canohito 9, 75, 1. Sv. 1, 554. 2, 50
abhi priyāṇi pavate punāno 9, 97, 12. Sv. 2, 371
abhi priyā divas padam 9, 10, 9. Sv. 2, 477
abhi priyā divas padā 9, 12, 8. Sv. 2, 554
abhi priyā maruto yā 8, 27, 6
abhi prehi dakshiṇato 10, 83, 7. Av. 4, 32, 7
abhi brahmīr anushata 9, 33, 5. Sv. 2, 220
abhibhuve 'bhibhaṅgāya 2, 21, 2
abhibhūr ahaṃ āgamaṃ 10, 166, 4
abhi yajñaṃ gṛiṇīhi no 1, 15, 3. Vs. 26, 21
abhi yaṃ devī nirṛitiṣ cid 7, 37, 7
abhi yaṃ devy aditir gṛiṇāti 7, 38, 4
abhi ye tvā vibhāvari 5, 79, 4
abhi ye mitho vanushaḥ 7, 38, 5
abhi yo mahinā divam 3, 59, 7. Vs. 38, 17. Ts. 4, 1, 6, 3. Ta. 4, 3, 1
abhi vastrā suvasanāny 9, 97, 50. Sv. 2, 777
abhi vahnaya utaye 8, 12, 15
abhi vahnir amartyaḥ 9, 9, 6
abhi vāṃ nūnam aṣvinā 7, 67, 3
abhi vāyum vīty arshā 9, 97, 45. Sv. 2, 776
abhi viprā anūshata gāvo 9, 12, 2. Sv. 2, 547
abhi viprā anūshata murdhan 9, 17, 6
abhi viṣvāni vāryābhi 9, 42, 5
abhivṛityā sapatnān 10, 174, 2. Av. 1, 29, 2
abhi venā anushateyakshanti 9, 64, 21
abhi vo arce poshyāvato 5, 41, 8
abhi vo devīṃ dhiyaṃ 7, 34, 9
abhi vo vīram andhaso 8, 46, 14. Sv. 1, 265
abhi vyayasva khadirasya 3, 53, 19
abhi vrajaṃ na tatnishe 8, 6, 25
abhivlagyā cid adrivaḥ 1, 133, 2
abhi ṣyāvaṃ na kṛiṣanebhir 10, 68, 11. Av. 20, 16, 11
abhishṭane te adrivo 1, 80, 14
abhishṭaye sadāvṛidhaṃ 8, 68, 5
abhi sidhmo ajigād 1, 33, 13. Tb. 2, 8, 4, 4. N. 6, 16
abhi suvānāsa indavo 9, 17, 2
abhi suyavasaṃ naya 1, 42, 8
abhi somāsa āyavaḥ pavante madyam madam | abhi 9, 23, 4
abhi somāsa āyavaḥ pavante madyam madam | samudrasyādhi 9, 107, 14. Sv. 1, 528. 2, 206
abhi svapubhir mitho 7, 56, 3
abhi svarantu ye tava 8, 13, 28
abhi svavṛishṭim made 1, 52, 5
abhi hi satya somapā 8, 98, 5. Sv. 2, 598. Av. 20, 64, 2
abhīka āsām padavīr 3, 56, 4
abhīdam ekam eko 10, 48, 7. N. 3, 10
abhī na ā vavṛitsva 4, 31, 4
abhī navante adruhaḥ 9, 100, 1. Sv. 1, 550
abhī no agna uktham 1, 140, 13
abhī no arshā divyā 9, 97, 51. Sv. 2, 778
abhīmam aghnyā uta 9, 1, 9
abhīm avanvan svabhishṭim 1, 51, 2
abhīm ṛitasya dohanā 1, 144, 2
abhīm ṛitasya vishṭapaṃ 9, 34, 5
abhīvartena havishā 10, 174, 1. Av. 1, 29, 1

abhīvṛitaṃ kṛiṣanair 1, 35, 4. Tb. 2, 8, 6, 1
abhī shatas tad ā bharendra 7, 32, 24. Sv. 1, 309
abhī shu ṇaḥ sakhīnām 4, 31, 3. Sv. 2, 34. Av 20, 124, 3 Vs. 27, 41. 36, 6. Ta. 4, 42, 3
abhī shu ṇas tvaṃ rayim 8, 93, 21
abhī shv aryaḥ pauṅsyair 10, 59, 3
abhīhi manyo tavasas 10, 83, 3. Av. 4, 32, 3
abhutsy u pra devyā 8, 9, 16. Av. 20, 142, 1
abhud idaṃ vayunam 1, 182, 1
abhud u pāram etave 1, 46, 11
abhud u bhā u 1, 46, 10
abhud u vo vidhate 4, 34, 4
abhud ushā indratamā 7, 79, 3
abhud ushā ruṣatpaṣur 5, 75, 9
abhud devaḥ savitā vandyo 4, 54, 1. Tb. 3, 7, 13, 4
abhūr u vīra girvaṇo 6, 45, 13
abhūr eko rayıpate 6, 31, 1
abhur v aukshīr 10, 27, 7
abhy-abhi hi sravasā 9, 110, 5. Sv. 2, 857. N. 5, 4
abhy arca nabhākavad 8, 40, 4
abhy arshata sushṭutiṃ 4, 58, 10. Av. 7, 82, 1. Vs. 17, 98
abhy arsha bṛihad yaṣo 9, 20, 4. Sv. 2, 321
abhy arsha mahānāṃ devānāṃ 9, 1, 4
abhy arsha vicakshaṇa 9, 51, 5
abhy arsha sahasriṇaṃ rayiṃ 9, 63, 12
abhy arsha svāyudha 9, 4, 7. Sv. 2, 403
abhy arshānapacyuto 9, 4, 8. Sv. 2, 404
abhy avasthāḥ 5, 19, 1
abhyāram id adrayo 8, 72, 11. Sv. 2, 953
abhy urṇoti yan nagnam 8, 79, 2
abhraprusho na vācā 10, 77, 1
abhrāji ṣardho maruto 5, 54, 6 N. 6, 4
abhrātaro na yoshaṇo 4, 5, 5
abhrātṛivyo anā tvam 8, 21, 13. Sv. 1, 399. 2, 739. Av. 20, 114, 1
abhrāteva puṅsa eti 1, 124, 7. N. 3, 5

amanthishṭām bhāratā 3, 23, 2
amandan mā maruta 1, 165, 11
amandān stomān pra bhare 1, 126, 1. N. 9, 10
amanmahīd anāṣavo 8, 1, 14. Av. 20, 116, 2 Tāṇḍya 9, 10, 1
amājuraṣ cid bhavatho 10, 39, 3
amājur iva pitroḥ 2, 17, 7
amād eshām bhiyasā 5, 59, 2
amāya vo maruto yātave 8, 20, 6
amitrahā vicarshaṇiḥ 9, 11, 7. Sv. 2, 797
amitrāyudho marutām 3, 29, 15
aminatī daivyāni vratāni 1, 124, 2
amī ya ṛikshā 1, 24, 10. Ta. 1, 11, 2. N. 3, 20
amī ye devā sthana 1, 105, 5. Sv. 1, 368
amī ye pañcokshaṇo 1, 105, 10
amī ye sapta raṣmayaḥ 1, 105, 9
amīvahā vāstosh pate 7, 55, 1. N. 10, 17
amīshāṃ cittam 10, 103, 12. Sv. 2, 1211. Av. 3, 2, 5. Vs. 17, 44. N. 6, 12. 9, 33
amuraḥ kavir aditir 7, 9, 3
amūrā viṣvā vṛishaṇāv 7, 61, 5
amuro hotā ny asādi 4, 6, 2
amur yā upa 1, 23, 17. Av. 1, 4, 2. Vs. 6, 24
amṛiktena ruṣatā vāsasā 9, 69, 5
amṛitaṃ jātavedasaṃ tiras 8, 74, 5
ameva naḥ suhavā 2, 36, 3. Vs. 26, 24
ambayo yanty 1, 23, 16. Av. 1, 4, 1
ambitame nadītame 2, 41, 16
amyak sā ta indra 1, 169, 3. N. 6, 15
ayaṃ yaḥ sṛiñjaye puro 4, 15, 4
ayaṃ yajño devayā 1, 177, 4
ayaṃ yathā na ābhuvat 8, 102, 8. Sv. 2, 297
ayaṃ yoniṣ cakṛimā 4, 3, 2
ayaṃ yo vajraḥ purudhā 10, 27, 21
ayaṃ yo hotā kir u sa 10, 52, 3. N. 6, 35
ayaṃ rocayad aruco 6, 39, 4
ayaṃ vāṃ kṛishṇo aṣvinā 8, 85, 3
ayaṃ vāṃ gharmo aṣvinā 8, 9, 4. Av. 20, 139, 4

aṣyāma taṃ kāmam agne 6, 5, 7. Vs. 18, 74. Ts. 1, 3, 14, 3
aṣyāma te sumatiṃ deva 1, 114, 3
aṣravaṃ hi bhuridāvattarā 1, 109, 2. Ts. 1, 1, 14, 1. N. 6, 9
aṣrīrā tanūr bhavati 10, 85, 30. Av. 14, 1, 27
aṣvatthe vo nishadanam 10, 97, 5. Vs. 12, 79. 35, 4. Ts. 4, 2, 6, 2
aṣvaṃ na gīrbhī rathyaṃ 8, 103, 7. Sv. 2, 934
aṣvaṃ na gulham 1, 117, 4
aṣvaṃ na tvā vāravantaṃ 1, 27, 1. Sv. 1, 17. 2, 984. N. 1, 20
aṣvam id gāṃ rathaprāṃ 8, 74, 10
aṣvasyātra janimāsya 2, 35, 6
aṣvā ived arushāsaḥ 5, 59, 5
aṣvād iyāyeti yad 10, 73, 10
aṣvā na yā vājinā 6, 67, 4
aṣvāyanto gavyanto vājayanto 10, 160, 5. Av. 20, 96, 5. Tb. 2, 5, 8, 12
aṣvāvati prathamo 1, 83, 1. Av. 20, 25, 1
aṣvāvatīṃ somāvatīm 10, 97, 7. Vs 12, 81. Ts. 4, 2, 6, 4
aṣvāvatīr gomatīr na ushāso 7, 41, 7. 80, 3. Av. 3, 16, 7. Vs. 34, 40. Tb. 2, 8, 9, 9
aṣvāvatīr gomatīr viṣvavārā 1, 123, 12
aṣvāvatīr gomatīr viṣvasuvido 1, 48, 2
aṣvāvantaṃ rathinaṃ vīra° 10, 47, 5
aṣvāso na ye jyeshṭhāsa 10, 78, 5
aṣvāso ye vām upa 7, 74, 4
aṣvinā pari vām ishaḥ 3, 58, 8
aṣvinā pibatam madhu 1, 15, 11. Tb. 2, 7, 12, 1
aṣvinā purudaṅsasā 1, 3, 2
aṣvinā madhumattamam pātaṃ 1, 47, 3
aṣvinā madhushuttamo yuvākuḥ 3, 58, 9
aṣvinā yajvarīr isho 1, 3, 1
aṣvinā yad dha karhi cic 5, 74, 10
aṣvinā yāmahūtamā 8, 73, 6
aṣvinā vartir asmad ā 1, 92, 16. Sv. 2, 1084
aṣvinā vājinīvasu jushethāṃ 5, 78, 3
aṣvinā vāyunā yuvaṃ 3, 58, 7
aṣvināv eha gachataṃ nāsatyā mā vi venatam | tiraṣ cid 5, 75, 7. N. 3, 20
aṣvināv eha gachataṃ nāsatyā mā vi venatam | haṅsāv iva 5, 78, 1
aṣvinā su vicākaṣad 8, 73, 17
aṣvinā sv rishe stuhi 8, 26, 10
aṣvinā hariṇāv iva 5, 78, 2
aṣvinor asanaṃ ratham 1, 120, 10
aṣvī rathī surūpa 8, 4, 9. Sv. 1, 277
aṣveva citrārushī 4, 52, 2. Sv. 2, 1076
aṣvo na krado vrishabhir 9, 97, 28
aṣvo na krandañ janibhiḥ 3, 26, 3
aṣvo na cakrado vrishā 9, 64, 3
aṣvo volhā sukhaṃ 9, 112, 4. N. 9, 2
aṣvyasya tmanā rathyasya 4, 41, 10
aṣvyo vāro 1, 32, 12
ashālhaṃ yutsu 1, 91, 21. Vs. 34, 20. Tb. 2, 4, 3, 8. 7, 4, 1
ashālham ugram pritanāsu 8, 70, 4. Sv. 2, 506. Av. 20, 92, 19
ashālho agne vrishabho 3, 15, 4
ashṭā maho divo 1, 121, 8
ashṭau putrāso aditer 10, 72, 8. Ta. 1, 13, 2. Tāṇḍya 24, 12, 6
ashṭau vy akhyat kakubhaḥ 1, 35, 8. Vs. 34, 24
asac ca sac ca parame 10, 5, 7
asat su me jaritaḥ 10, 27, 1
asad atra suvīryam 8, 31, 18
asann it tve āhavanāni 7, 8, 5
asapatnaḥ sapatnahā 10, 174, 5. Av. 1, 29, 6
asapatnā sapatnaghnī 10, 159, 5
asamaṃ kshatram asamā 1, 54, 8
asamātiṃ nitoṣanaṃ 10, 60, 2
asammrishṭo jāyase 5, 11, 3. Tb. 2, 4, 3, 3
asarji kalaṣāñ abhi 9, 106, 12. Sv. 2, 292
asarji rathyo yathā 9, 36, 1. Sv. 1, 490
asarji vakvā rathye 9, 91, 1. Sv. 1, 543
asarji vāṃ sthavirā 1, 181, 7

asya devasya mīḷhusho 7, 40, 5
asya devasya saṃsady 7, 4, 3
asya piba kshumataḥ 10, 116, 2
asya pibatam aṣvinā 8, 5, 14
asya piba yasya jajñāna 6, 40, 2
asya pītvā madānāṃ devo 8, 92, 6
asya pītvā madānām indro 9, 23, 7
asya pītvā ṣatakrato 1, 4, 8. Av. 20, 68, 8
asya pra jātavedaso 10, 188, 2
asya prajāvatī gṛihe 8, 31, 4
asya pratnām anu dyutaṃ 9, 54, 1. Sv. 2, 105. Vs. 3, 16. Ts. 1, 5, 5, 1
asya preshā hemanā 9, 97, 1. Sv. 1, 526. 2, 749
asya made puru varpāṅsi 6, 44, 14
asya made svaryaṃ dā 1, 121, 4
asya mandāno madhvo 2, 19, 2
asya me dyāvāpṛithivī 2, 32, 1
asya yāmāso bṛihato 10, 3, 4
asya raṇvā svasyeva 2, 4, 4
asya vāmasya palitasya 1, 164, 1. Av. 9, 9, 1. N. 4, 26
asya vāsā u arcishā 5, 17, 3
asya vīrasya barhishi 1, 86, 4
asya vṛishṇo vyodana 8, 63, 9
asya vo hy avasā pānto 9, 98, 8
asya vratāni nādhṛishe 9, 53, 3. Sv. 2, 1066
asya vrate sajoshaso 9, 102, 5
asya ṣāsur ubhayāsaḥ 1, 60, 2
asya ṣushmāso dadṛiṣāna° 10, 3, 6
asya ṣravo nadyaḥ 1, 102, 2. Tb. 2, 8, 9, 2
asya ṣriye samidhānasya 4, 5, 15
asya ṣreshṭhā subhagasya 4, 1, 6
asya ṣroshantv ā bhuvo 1, 86, 5
asya ṣloko divīyate 1, 190, 4
asya suvānasya mandinas 2, 11, 20
asya stushe mahimaghasya 1, 122, 8
asya stomebhir auṣija 10, 99, 11
asya stome maghonaḥ 5, 16, 3
asya hi svayaṣastara āsā 5, 17, 2
asya hi svayaṣastaraṃ savituḥ 5, 82, 2
asyā ū shu ṇa upa 1, 138, 4. N. 4, 25
asyājarāso damām 10, 46, 7. Vs. 33, 1. Tb. 2, 7, 12, 1
asyed indro madeshv ā grābhaṃ 9, 106, 3. Sv. 2, 46
asyed indro madeshv ā viṣvā 9, 1, 10
asyed indro vāvṛidhe 8, 3, 8. Sv. 2, 924. Av. 20, 99, 2. Vs. 33, 97
asyed u tveshasā 1, 61, 11. Av. 20, 35, 11
asyed u pra brūhi 1, 61, 13. Av. 20, 35, 13
asyed u bhiyā girayaṣ 1, 61, 14. Av. 20, 35, 14
asyed u mātuḥ 1, 61, 7. Av. 20, 35, 7. N. 5, 4
asyed eva pra ririce 1, 61, 9. Av. 20, 35, 9. Ts. 2, 4, 14, 2
asyed eva ṣavasā 1, 61, 10. Av. 20, 35, 10
asyed eshā sumatiḥ 10, 31, 6
asvapnajas taraṇayaḥ 4, 4, 12. Ts. 1, 2, 14, 5
asvāpayad dabhītaye 4, 30, 21
ahaṃ randhayam mṛigayaṃ 10, 49, 5
ahaṃ rājā varuṇo 4, 42, 2
ahaṃ rāshṭrī 10, 125, 3. Av. 4, 30, 2
ahaṃ rudrāya dhanur 10, 125, 6. Av. 4, 30, 5
ahaṃ rudrebhir vasubhiṣ 10, 125, 1. Av. 4, 30, 1
ahaṃ sapta sravato 10, 49, 9
ahaṃ saptahā nahusho 10, 49, 8
ahaṃ sa yo navavāstvam 10, 49, 6
ahaṃ suve pitaram 10, 125, 7. Av. 4, 30, 7
ahaṃ sūryasya pari yāmy 10, 49, 7
ahaṃ so asmi yaḥ purā 1, 105, 7
ahaṃ somam āhanasam 10, 125, 2 Av. 4, 30, 6
ahaṃ hi te harivo 8, 53, 8
ahaṃ huvāna ārkshe 8, 74, 13
ahaṃ hotā ny asīdaṃ 10, 52, 2
ahaṃ ketur aham mūrdhā 10, 159, 2
ahaṃ garbham adadhām 10, 183, 3
ahaṃ guṅgubhyo 10, 48, 8
ahaṃ ca tvaṃ ca vṛitrahan 8, 62, 11. Ts. 7, 4, 15, 1. N. 1, 4
ahaṃ cana tat sūribhir 6, 26, 7
ahaṃ tad āsu dhārayaṃ 10, 49, 10
ahaṃ tashṭeva vandhuram 10, 119, 5
ahaṃ tā viṣvā cakaraṃ 4, 42, 6

ā no gantam mayobhuvā 8, 8, 19
ā no gavyāny aṣvyā 8, 34, 14
ā no gavyebhir aṣvyaiḥ sahasrair 8, 73, 14
ā no gavyebhir aṣvyair vasavyair 6, 60, 14
ā no gahi sakhyebhiḥ 3, 1, 19
ā no gotrā dardṛihi 3, 30, 21
ā no gomantam aṣvinā 8, 5, 10
ā no dadhikrāḥ pathyām 7, 44, 5
ā no diva ā prithivyā 7, 24, 3
ā no divo brihataḥ 5, 43, 11. Ts. 1, 8, 22, 1
ā no devaḥ savitā trāyamāṇo 6, 50, 8
ā no devaḥ savitā savishad 10, 100, 3
ā no deva ṣavasā 7, 30, 1
ā no devānām upa vetu 10, 31, 1
ā no devebhir upa devahutim 7, 14, 3
ā no devebhir upa yātam 7, 72, 2
ā no dyumnair ā 8, 5, 32
ā no drapsā madhumanto 10, 98, 4
ā no nāva matīnāṃ 1, 46, 7
ā no niyudbhiḥ satinībhir adhvaraṃ sahasriṇībhir upa yāhi yajñam 7, 92, 5. Vs. 27, 28. Tb. 2, 8, 1, 2
ā no niyudbhiḥ satinībhir adhvaraṃ sahasriṇībhir upa yāhi vitaye 1, 135, 3
ā no barhiḥ sadhamāde 10, 35, 10
ā no barhī riṣādaso 1, 26, 4
ā no brihantā brihatībhir 4, 41, 11
ā no brahmāṇi marutaḥ 2, 34, 6
ā no bhaja parameshv 1, 27, 5. Sv. 2, 849
ā no bhadrāḥ kratavo 1, 89, 1. Vs. 25, 14. N. 4, 19
ā no bhara dakshiṇenābhi 8, 81, 6
ā no bhara bhagam 3, 30, 19. Tb. 2, 5, 4, 1. N. 6, 7
ā no bhara vrishaṇaṃ sushmam 6, 19, 8
ā no bhara vyañjanaṃ 8, 78, 2
ā no makhasya dāvane 8, 7, 27
ā no mahīm aramatiṃ 5, 43, 6
ā no mitra sudītibhir 5, 64, 5
ā no mitrāvaruṇā ghṛitair 3, 62, 16. Sv. 1, 220. 2, 13. Vs. 21, 8. Ts. 1, 8, 22, 3
ā no mitrāvaruṇā havyajushṭiṃ 7, 65, 4 Tb. 2, 8, 6, 7
ā no yajñaṃ divispṛiṣaṃ 8, 101, 9. Vs. 33, 85
ā no yajñaṃ namovṛidhaṃ 3, 43, 3
ā no yajñaṃ bhārati 10, 110, 8. Av. 5, 12, 8. Vs. 29, 33. Tb. 3, 6, 3, 4. N. 8, 13
ā no yajñāya takshata 1, 111, 2
ā no yātaṃ divas pary 8, 8, 4
ā no yātaṃ divo acha 4, 44, 5. Av. 20, 143, 5
ā no yātam upaṣruty 8, 8, 5
ā no yāhi parāvato 8, 6, 36
ā no yāhi mahemate 8, 34, 7
ā no yāhi sutāvato 8, 17, 4. Av. 20, 4, 1
ā no yāhy upaṣruty 8, 34, 11
ā no ratnāni bibhratāv 5, 75, 3. Sv. 2, 1095
ā no rayim madacyutam 8, 7, 13
ā no radhaṅsi savitā 7, 37, 8
ā no rudrasya sūnavo 6, 50, 4
ā no vāyo mahe tane 8, 46, 25
ā no viṣva āskrā 1, 186, 2. Tb. 2, 8, 6, 3
ā no viṣvāny aṣvinā 8, 8, 13
ā no viṣvābhir ūtibhiḥ sajoshā 7, 24, 4. Tb. 2, 4, 3, 6. 7, 13, 4
ā no viṣvābhir ūtibhir aṣvinā 8, 8, 1
ā no viṣvāsu havya 8, 90, 1. Sv. 1, 269. 2, 842. Av. 20, 104, 3
ā no viṣveshāṃ rasaṃ 8, 53, 3
ā no viṣve sajoshaso 8, 54, 3
ā no 'vobhir maruto 1, 167, 2
āntrebhyas te 10, 163, 3. Av. 2, 33, 4. 20, 96, 19
ānyaṃ divo mātariṣvā 1, 93, 6. Ts. 2, 3, 14, 2
āpa id vā u bheshajīr 10, 137, 6. Av. 3, 5, 7. 6, 91, 3
āpaḥ priṇita bheshajaṃ 1, 23, 21. 10, 9, 7. Av. 1, 6, 3
ā pakthaso bhalānaso 7, 18, 7
āpathayo vipathayo 5, 52, 10
ā paprātha mahinā 8, 70, 6. Sv. 2, 213. Av. 20, 81, 2. 92, 21
āpaprushi pārthivāny uru 6, 61, 11
āpaprushi vibhāvari 4, 52, 6
ā paprau pārthivaṃ 1, 81, 5
ā paramābhir uta 6, 62, 11

ā parvatasya marutām 4, 55, 5
ā pavamāna dhāraya 9, 12, 9. Sv. 2, 553
ā pavamāna no bharāryo 9, 23, 3
ā pavamāna sushṭutiṃ 9, 65, 3. Sv. 2, 256
ā pavasva gavishṭaye 9, 66, 15
ā pavasva diṣām pata 9, 113, 2
ā pavasva madintama 9, 25, 6. 50, 4. Sv. 2, 558
ā pavasva mahīm ishaṃ 9, 41, 4. Sv. 2, 245
ā pavasva sahasriṇaṃ rayiṃ soma 9, 63, 1. Sv. 1, 501
ā pavasva sahasriṇaṃ rayiṃ gomantam 9, 62, 12
ā pavasva suvīryam 9, 65, 5. Sv. 2, 136
ā pavasva hiraṇyavad 9, 63, 18. Vs. 8, 63
ā paṣuṃ gāsi prithivīṃ 8, 27, 2
ā paṣcātān nāsatyā 7, 72, 5. 73, 5
āpaṣ cit pipyu staryo 7, 23, 4. Av. 20, 12, 4. Vs. 33, 18
āpaṣ cid asmai pinvanta 7, 34, 3
āpaṣ cid dhi svayaṣasaḥ 7, 85, 3
āpānāso vivasvato 9, 10, 5. Sv. 2, 473
āpāntamanyus 10, 89, 5. Ts. 2, 2, 12, 3. Ta. 10, 1, 9. N. 5, 12
āpi vo asme pitareva 10, 106, 4
ā putrāso na mātaraṃ 7, 43, 3
āpurṇo asya kalaṣaḥ 3, 32, 15. Av. 20, 8, 3
ā pushañ citrabarhisham 1, 23, 13
āpo adyānv 1, 23, 23. 10, 9, 9. Vs. 20, 22. Ts. 1, 4, 45, 3. 46, 2. Tb. 2, 6, 6, 5
āpo asmān mātaraḥ ṣundhayantu 10, 17, 10. Av. 6, 51, 2. Vs 4, 2. Ts. 1, 2, 1, 1
āpo na devīr upa yanti 1, 83, 2. Av. 20, 25, 2
āpo na sindhum abhi yat 10, 43, 7. Av. 20, 17, 7
āpo bhuyishṭhā ity 1, 161, 9
āpo yaṃ vaḥ prathamaṃ 7, 47, 1
āpo revatīḥ kshayathā 10, 30, 12
āpo ha yad bṛihatīr 10, 121, 7. Av. 4, 2, 6. Vs 27, 25. 32, 7. Ts. 2. 2, 12, 1. 4, 1, 8, 5. Ta. 1, 23, 8
āpo hi shṭhā mayobhuvas 10, 9, 1. Sv. 2, 1187. Av. 1, 5, 1. Vs. 11, 50. 36, 14. Ts. 4, 1, 5, 1. 5, 6, 1, 4. 7, 4, 19, 4. Ta. 4, 42, 4. 10, 1, 11. N. 9, 27
ā pyāyasva madintama 1, 91, 17. Vs. 12, 114. Ts. 1, 4, 32, 1. Ta. 3, 17, 1
ā pyāyasva sam etu 1, 91, 16. 9, 31, 4. Vs. 12, 112. Ts. 3, 2, 5, 3. 4, 2, 7, 4. Tāṇḍya 1, 5, 8
ā pra drava parāvato 8, 82, 1
ā pra drava harivo 5, 31, 2. N. 3, 21
ā pra yāta maruto 8, 27, 8
āprā rajāṅsi divyāni 4, 53, 3
āprushāyan madhuna 10, 68, 4. Av. 20, 16, 4
ā bundaṃ vṛitrahā 8, 45, 4. Sv. 1, 216
ā bhandamāne upāke 1, 142, 7
ā bhandamāne ushasā 3, 4, 6
ā bharataṃ ṣikshataṃ 1, 109, 7. Tb. 3, 6, 11, 1
ā bhāty agnir ushasām 5, 76, 1. Sv. 2, 1102
ā bhānunā pārthivāni 6, 6, 6
ā bhāratī bhāratībhiḥ 3, 4, 8. 7, 2. 8
ābhir vidhemāgnaye 8, 23, 23
ābhish ṭe adya gīrbhir 4, 10, 4. Ts. 4, 4, 4, 7
ābhi spṛidho mithatīr 6, 25, 2. Tb. 2, 8, 3, 3
ābhutyā sahajā 10, 84, 6. Av. 4, 31, 6
ābhusheṇyaṃ vo maruto 5, 55, 4
ābhogayam pra 1, 110, 2
ā madhvo asmā asicann 10, 29, 7. Av. 20, 76. 7
ā manīshām antarikshasya 1, 110, 6
ā mandram ā vareṇyam 9, 65, 29. Sv. 2, 488
ā mandrasya sanishyanto 3, 2, 4
ā mandrair indra haribhir 3, 45, 1. Sv. 1, 246. 2, 1068. Av. 7, 117, 1. Vs 20, 53. Ta. 1, 12, 2
ā manyethām ā gataṃ 3, 58, 4
ā mā pushann upa drava 6, 48, 16
ā mām mitrāvaruṇeha 7, 50, 1
āmāsu pakvam airaya 8, 89, 7. Sv. 2, 781. Ts. 1, 6, 12, 2. N. 6, 14

indrāya gāva āṣiraṃ 8, 69, 6. Sv. 2, 841. Av. 20, 22, 6. 92, 3. Tb. 2, 7, 13, 4. N. 6, 8
indrāya giro aniṣitasargā 10, 89, 4. Sv. 1, 339. Tb. 2, 4, 5, 2
indrāya nūnam arcato° 1, 84, 5. Sv. 2, 301
indrāya pavate madaḥ 9, 107, 17. Sv. 1, 520
indrāya madvane sutam 8, 92, 19. Sv. 1, 158. 2, 72. Av. 20, 110, 1
indrāya vṛishaṇam madam 9, 106, 5
indrāya sāma gāyata 8, 98, 1. Sv. 1, 388. 2, 375. Av. 20, 62, 5. N. 7, 2
indrāya su madintamaṃ 8, 1, 19
indrāya soma pari shicyase 9, 78, 2
indrāya soma pavase 9, 23, 6
indrāya soma pātave nṛibhir 9, 108, 15
indrāya soma pātave madāya 9, 11, 8. Sv. 2, 798
indrāya soma pātave vṛitraghne 9, 98, 10. Sv. 2, 681. 1029
indrāya soma sushutaḥ 9, 85, 1. Sv. 1, 561
indrāya somāḥ pradivo 3, 36, 2. Tb. 2, 4, 3, 12
indrāya hi dyaur asuro 1, 131, 1
indrā yāhi citrabhāno 1, 3, 4. Sv. 2, 496. Av. 20, 84, 1. Vs. 20, 87
indrā yāhi tutujāna 1, 3, 6. Sv. 2, 498. Av. 20, 84, 3. Vs. 20, 89
indrā yāhi dhiyeshito 1, 3, 5. Sv. 2, 497. Av. 20, 84, 2. Vs. 20, 88
indrā yuvaṃ varuṇā didyum 4, 41, 4
indrā yuvaṃ varuṇā bhutam 4, 41, 5
indrāyendum punītano° 9, 62, 29
indrāyendo marutvate 9, 64, 22. Sv. 1, 472. 2, 426
indrāvaruṇa nu nu vāṃ 1, 17, 8
indrāvaruṇayor ahaṃ 1, 17, 1. Ts. 2, 5, 12, 2
indrāvaruṇa vām aham 1, 17, 7
indrāvaruṇā madhumattamasya vṛishṇaḥ 6, 68, 11. Av. 7, 58, 2
indrāvaruṇā yad imāni cakrathur 7, 82, 5
indrāvaruṇā yad ṛishibhyo 8, 59, 6
indrāvaruṇā yuvam adhvarāyo° 7, 82, 1. Ts. 2, 5, 12, 2. Tb. 2, 8, 4, 5. N. 5, 2
indrāvaruṇā vadhanābhir 7, 83, 4
indrāvaruṇāv abhy ā tapanti 7, 83, 5
indrāvaruṇā sutapāv 6, 68, 10. Av. 7, 58, 1
indrāvaruṇā saumanasam 8, 59, 7
indrāvishṇū tat panayāyyaṃ 6, 69, 5
indrāvishṇū dṛiṅhitāḥ 7, 99, 5. Ts. 3, 2, 11, 3
indrāvishṇu pibatam madhvo 6, 69, 7
indrāvishṇū madapatī 6, 69, 3
indrāvishṇu havishā 6, 69, 6
indrāsomā tapataṃ raksha 7, 104, 1. Av. 8, 4, 1
indrāsomā dushkṛito 7, 104, 3. Av. 8, 4, 3
indrāsomā pakvam 6, 72, 4
indrāsomā pari vām bhūtu 7, 104, 6. Av. 8, 4, 6
indrāsomā mahi tad vām 6, 72, 1
indrāsomā yuvam aṅga 6, 72, 5
indrāsomā vartayataṃ divas pary 7, 104, 5. Av. 8, 4, 5
indrāsomā vartayataṃ divo vadham 7, 104, 4. Av. 8, 4, 4
indrāsomāv ahim apaḥ 6, 72, 3
indrāsomā vāsayatha 6, 72, 2
indrāsomā sam aghaṣaṅsam 7, 104, 2. Av. 8, 4, 2. N. 6, 11
indrā ha yo varuṇā 4, 41, 2
indrā ha ratnaṃ varuṇā 4, 41, 3
indriyāṇi ṣatakrato 3, 37, 9. Av. 20, 20, 2. 57, 5. Ts. 1, 6, 12, 1
indre agnā namo bṛihat 7, 94, 4. Sv. 2, 150
indreṇa yātha sarathaṃ 3, 60, 4
indreṇa yujā niḥ sṛijanta 10, 62, 7
indreṇa rocanā divo 8, 14, 9. Av. 20, 28, 3. 39, 4
indreṇa saṃ hi dṛikshase 1, 6, 7. Sv. 2, 200. Av. 20, 40, 1. 70, 3. N. 4, 12
indreṇaite tṛitsavo 7, 18, 15. N. 6, 6. 7, 2
indre bhujaṃ ṣaṣamānāsa 10, 92, 7
indre viṣvāni vīryā 8, 63, 6

imaṃ naraḥ parvatās 3, 35, 8
imaṃ naro marutaḥ saṣcatānu 7, 18, 25
imaṃ naro marutaḥ saṣcatā vṛidhaṃ 3, 16, 2
imaṃ nu māyinaṃ huva 8, 76, 1
imaṃ nu somam antito 1, 179, 5. N. 6, 4
imaṃ no agna upa yajñam 10, 124, 1
imaṃ no agne adhvaraṃ hotar 6, 52, 12
imaṃ no agne adhvaraṃ jushasva 7, 42, 5
imaṃ no yajñam amṛiteshu 3, 21, 1. Tb. 3, 6, 7, 1
imam agne camasam mā 10, 16, 8. Av. 18, 3, 53. Ta. 6, 1, 4
imam añjaspām 10, 92, 2
imam indra gavāṣiraṃ 3, 42, 7. Av. 20, 24, 7
imam indra sutam piba 1, 84, 4. Sv. 1, 344. 2, 299
imam indro adīdharad 10, 173, 3. Av. 6, 87, 3. Tb. 2, 4, 2, 9
imam u tyam atharvavad 6, 15, 17
imam ū shu tvam asmākaṃ 1, 27, 4. Sv. 1, 28. 2, 847. Ta. 4, 11, 8
imam ū shu vo atithim 6, 15, 1
imam bibharmi sukṛitaṃ te 10, 44, 9. Av. 20, 94, 9
imam mahe vidathyāya 3, 54, 1
imam me gaṅge 10, 75, 5. Ta. 10, 1, 13. N. 9, 26
imam me varuṇa ṣrudhi 1, 25, 19. Sv. 2, 935. Vs. 21, 1. Tb. 2, 1, 11, 6
imam me stomam aṣvinemam 8, 85, 2
imā agne matayas tubhyaṃ 10, 7, 2
imā abhi pra ṇonumo 8, 6, 7
imā asmai matayo vāco 10, 91, 12
imā asya praturtayaḥ 8, 13, 29
imā indraṃ varuṇam me 4, 41, 9
imā u tvā paspṛidhānāso 7, 18, 3
imā u tvā purutamasya 6, 21, 1
imā u tvā purūvaso 8, 3, 3. Sv. 1, 250. 2, 957. Av. 20, 104, 1. Vs. 33, 81
imā u tvā ṣatakrato 6, 45, 25. Sv. 1, 146
imā u tvā sute-sute 6, 45, 28
imā u vaḥ sudānavo 8, 7, 19
imā u vāṃ divishṭaya 7, 74, 1. Sv. 1, 304. 2, 103
imā u vām bhṛimayo 3, 62, 1. N. 5, 5
imāṃ vām mitrāvaruṇā suvṛiktim 7, 36, 2
imāṃ su pūrvyāṃ dhiyam 8, 6, 43
imā gāvaḥ sarame 10, 108, 5
imā gira ādityebhyo 2, 27, 1. N. 12, 36
imā giraḥ savitāraṃ sujihvam 7, 45, 4
imāṃ khanāmy oshadhiṃ 10, 145, 1. Av. 3, 18, 1
imāṃ gāyatravartaniṃ 8, 38, 6
imā jushethāṃ savanā 8, 38, 5
imā juhvānā yushmad ā 7, 95, 5. Tb. 2, 4, 6, 1
imāṃ ca naḥ pṛithivīṃ 3, 55, 21
imā te vājinn avaº 1, 163, 5. Vs. 29, 16. Ts. 4, 6, 7, 2
imā dhānā ghṛitasnuvo 1, 16, 2. Tb. 2, 4, 3, 10
imā nārīr avidhavāḥ 10, 18, 7. Av. 12, 2, 31. 18, 3, 57. Ta. 6, 10, 2
imāni trīṇi vishṭapā 8, 91, 5
imāni vām bhāgadheyāni 8, 59, 1
imā nu kam bhuvanā 10, 157, 1. Sv. 1, 452. 2, 460. Av. 20, 63, 1. 124, 4. Vs. 25, 46. Ta. 1, 27, 1
imāṃ ta indra sushṭutiṃ 8, 12, 31
imāṃ te dhiyam pra bhare 1, 102, 1. Vs. 33, 29. Tb. 2, 7, 13, 4
imāṃ te vācaṃ vasūyanto 1, 130, 6
imāṃ tvam indra mīḍhvaḥ 10, 85, 45
imāṃ dhiyaṃ ṣikshamāṇasya 8, 42, 3. Ts. 1, 2, 2, 2
imāṃ dhiyaṃ saptaṣīrshṇīm 10, 67, 1. Av. 20, 91, 1
imā brahma bṛihaddivo 10, 120, 8. Av. 5, 2, 8. 20, 107, 11
imā brahma brahmavāhaḥ 3, 41, 3. Av. 20, 23, 3. Tb. 2, 4, 6, 2. N. 4, 19
imā brahma sarasvati 2, 41, 18
imā brahmāṇi vardhanā 5, 73, 10

imā brahmendra tubhyaṃ 10, 148, 4
imām agne ṣaraṇim 1, 31, 16. Av. 3, 15, 4. N. 6, 20
imām u shu somasutim 7, 93, 6
imām u nu kavitamasya 5, 85, 6. N. 6, 13
imām u shu prabhṛitiṃ 3, 36, 1
imām ū shv āsurasya 5, 85, 5
imām pratnāya sushṭutiṃ 10, 91, 13
imām ma indra sushṭutiṃ 8, 6, 32
imām me agne samidhaṃ jushasvelas 10, 70, 1
imām me agne samidham imām 2, 6, 1
imām me maruto giram 8, 7, 9
imā rudrāya tavase 1, 114, 1. Vs. 16, 48. Ts. 4, 5, 10, 1
imā rudrāya sthiradhanvane 7, 46, 1. Tb. 2, 8, 6, 8. N. 10, 6
imās ta indra pṛiṣnayo 8, 6, 19. Sv. 1, 187
ime cit tava manyave 1, 80, 11
ime cetāro anṛitasya 7, 60, 5
ime jīvā vi mṛitair 10, 18, 3. Av. 12, 2, 22. Ta. 6, 10, 2
ime ta indra te vayam 1, 57, 4. Sv. 1, 373. Av. 20, 15, 4
ime ta indra somās 8, 2, 10
ime turam maruto 7, 56, 19. Tb. 2, 8, 5, 6
ime divo animishā 7, 60, 7. N. 6, 20
ime naro vṛitrahatyeshu 7, 1, 10
ime bhojā aṅgiraso 3, 53, 7
ime mā pītā yaṣasa 8, 48, 5
ime mitro varuṇo duḷabhāso 7, 60, 6
ime yāmāsas tvadṛig 5, 3, 12
ime ye te su vāyo 1, 135, 9
ime ye nārvāṅ na paraṣ 10, 71, 9
ime radhraṃ cin maruto 7, 56, 20
ime vāṃ somā apsv 1, 135, 6
ime viprasya vedhaso 8, 43, 1
ime somāsa indavaḥ 1, 16, 6
ime hi te kāravo vāvaṣur 8, 3, 18
ime hi te brahmakṛitaḥ 7, 32, 2. Sv. 2, 1026
imo agne vītatamāni 7, 1, 18. Ts. 4, 3, 13, 6
imau devau jāyamānau 2, 40, 2. Ts. 1, 8, 22, 5
iyaṃ yā nīcy arkiṇī 8, 101, 13
iyaṃ vām asya manmana 7, 94, 1. Sv. 2, 266
iyaṃ vām ahve ṣṛiṇutam 10, 39, 6
iyaṃ vām brahmaṇas pate 7, 97, 9
iyaṃ visṛishṭir 10, 129, 7. Tb. 2, 8, 9, 6
iyaṃ vediḥ paro 1, 164, 35. Av. 9, 10, 14. Vs. 23, 62
iyaṃ sushmebhir bisakhā 6, 61, 2. Tb. 2, 8, 2, 8. N. 2, 24
iyaṃ sā bhuyā ushasām iva 10, 31, 5
iyaṃ sā vo asme dīdhitir 1, 186, 11
iyattakaḥ kushumbhakas 1, 191, 15
iyattikā ṣakuntikā 1, 191, 11
iyaṃ ta indra girvaṇo rātiḥ 8, 13, 4
iyaṃ ta ṛitviyāvatī 8, 12, 10
iyaṃ te navyasī matir 8, 74, 7
iyaṃ te pūshann āghṛiṇe 3, 62, 7
iyaṃ deva purohitir 7, 60, 12. 61, 7
iyaṃ na usrā prathamā 10, 35, 4
iyam adadād rabhasam 6, 61, 1
iyam indraṃ varuṇam ashṭa 7, 84, 5. 85, 5
iyam u te anushṭutiṣ 8, 63, 8
iyam eshām amṛitānāṃ gīḥ 10, 74, 3
iyam mad vām pra stṛiṇīte 6, 67, 2
iyam manīshā iyam aṣvinā 7, 70, 7. 71, 6
iyam manīshā bṛihatī 7, 99, 6
iyam me nābhir iha me 10, 61, 19
irajyann agne prathayasva 10, 140, 4. Sv. 2, 1169. Vs. 12, 109. Ts. 4, 2, 7, 2
irāvatī dhenumatī hi 7, 99, 3. Vs. 5, 16. Ts. 1, 2, 13, 1. Ta. 1, 8, 2
irāvatīr varuṇa dhenavo 5, 69, 2
ishaṃ tokāya no dadhad 9, 65, 21. Sv. 2, 346
ishaṃ duhan sudughāṃ 10, 122, 6
isham ūrjaṃ ca pinvasa 9, 63, 2
isham ūrjam abhy arshā° 9, 94, 5
isham ūrjam pavamāna 9, 86, 35
ishā mandasvād u te 8, 82, 3
ishireṇa te manasā 8, 48, 7. N. 4, 7

ishur na dhanvan pari 9, 69, 1
ishur na sriya 10, 95, 3
ishe pavasva dhārayā 9, 64, 13. Sv. 1, 505. 2, 191
ishkartāram adhvarasya 10, 140, 5. Sv. 2, 1170. Vs. 12, 110. Ts. 4, 2, 7, 3
ishkartāram anishkritam 8, 99, 8
ishkritāhāvam 10, 101, 6. Ts. 4, 2, 5, 5
ishkritir nama vo 10, 97, 9. Vs. 12, 83. Ts. 4, 5, 6, 2
ishṭā hotrā asrikshatendram 8, 93, 23. Sv. 1 151
ishyan vācam upavakteva 9, 95, 5
iha tyā purubhūtamā devā 8, 22, 3
iha tyā purubhūtamā puru 5, 73, 2
iha tyā sadhamādyā yujānaḥ 8, 13, 27. N. 6, 21
iha tyā sadhamādyā harī 8, 32, 29. 93, 24
iha tvam suno sahaso 4, 2, 2
iha tvashṭāram agriyam 1, 13, 10. Ts. 3, 1, 11, 1
iha tvā goparīṇasā 8, 45, 24. Sv. 2, 83. Av. 20, 22, 3
iha tvā bhury ā cared 4, 4, 9. Ts. 1, 2, 14, 4
iha prajām iha rayim 4, 36, 9
iha pra bruhi yatamaḥ 10, 87, 8. Av. 8, 3, 8
iha prayāṇam astu vām 4, 46, 7
iha priyam prajayā 10, 85, 27. Av. 14, 1, 21. N. 3, 21
iha bravītu ya īm aṅga 1, 164, 7. Av. 9, 9, 5
iha sruta indro asme 10, 22, 2. N. 6, 23
ihā gatam vrishaṇvasū 8, 73, 10
ihi tisraḥ parāvata ihi 8, 32, 22
ihendrāgnī upa hvaye 1, 21, 1
ihendrāṇīm 1, 22, 12. N. 9, 34
iheva srinva eshām 1, 37, 3. Sv. 1, 135
iheha jātā sam 1, 181, 4. N. 12, 3
iheha yad vām samanā 4, 43, 7. 44, 7. Av. 20, 143, 7
iheha vaḥ svatavasaḥ 7, 59, 11. Ta. 1, 4, 3
iheha vo manasā bandhutā 3, 60, 1
ihaiva stam mā 10, 85, 42. Av. 14, 1, 22. N. 1, 16
ihaivaidhi māpa cyoshṭhāḥ 10, 173, 2. Av. 6, 87, 2. Tb. 2, 4, 2, 8
ihopa yāta savaso 4, 35, 1

īkshe rāyaḥ kshayasya 4, 20, 8
īṅkhayantīr apasyuvo 10, 153, 1. Sv. 1, 175. Av. 20, 93, 4
īḍānam id dyaur 10, 132, 1
īḍe yajñebhiḥ sasame 6, 3, 2
īḍate tvām avasyavaḥ 1, 14, 5
īḍānāyāvasyave 2, 6, 6
īḍito agna ā vahendram citram iha priyam | iyam hi 1, 142, 4
īḍito agna ā vahendram citram iha priyam | sukhai 5, 5, 3
īḍito agne manasā 2, 3, 3
īḍishvā hi pratīvyam 8, 23, 1. Sv. 1, 103
īḍe agnim vipascitam 3, 27, 2. Tb. 2, 4, 2, 4
īḍe agnim svavasam 5, 60, 1. Av. 7, 50, 3 Tb. 2, 7, 12, 4
īḍe girā manurhitam 8, 19, 21
īḍe ca tvā yajamāno 3, 1, 15
īḍe dyāvāprithivī purvacittaye 1, 112, 1
īḍenyam vo asuram 7, 2, 3
īḍenyaḥ pavamāno 9, 5, 3
īḍenyo namasyaḥ 3, 27, 13. Sv. 2, 288. Av. 20, 102, 1. Tb. 3, 5, 2, 2
īḍenyo vo manusho yugeshu 7, 9, 4
īyivāṅsam ati sridhaḥ 3, 9, 4
īyur artham na nyartham 7, 18, 9
īyur gāvo na yavasād 7, 18, 10
īyush ṭe ye pūrva° 1, 113, 11. Ts. 1, 4, 33, 1. Ta. 3, 18, 1
īrmāntāsaḥ silika° 1, 163, 10. Vs. 29, 21. Ts. 4, 6, 7, 4. N. 4, 13
īrmānyad vapushe 5, 73, 3
īsāna imā bhuvanāni vīyase 9, 86, 37. Sv. 2, 307
īsānakrito dhunayo 1, 64, 5
īsānāya prahutim 7, 90, 2
īsānā vāryāṇām 10, 9, 5. Av. 1, 5, 4. Tb. 2, 5, 8, 5. Ta. 4, 42, 4
īsānāso ye dadhate 7, 90, 6
īsishe vāryasya hi 8, 44, 18. Sv. 2, 883

ut te stabhnāmi prithivīm 10, 18, 13. Av. 18, 3, 52. Ta. 6, 7, 1
ut tvā mandantu stomāḥ 8, 64, 1. Sv. 1, 194. 2, 704. Av. 20, 93, 1
ut purastāt sūrya eti 1, 191, 8. Av. 5, 23, 6
ut pūshaṇam yuvāmahe 6, 57, 6
ut sūryo bṛihad arcīṅshy 7, 62, 1
ut sma vāto vahati 10, 102, 2
ud agād ayam āditye 1, 50, 13. Tb. 3, 7, 6, 23
ud agne tava tyad ghṛitād 8, 43, 10
ud agne tishṭha praty 4, 4, 4. Vs. 13, 12. Ts. 1, 2, 14, 2
ud agne bhārata dyumad 6, 16, 45. Sv. 2, 735
ud agne śucayas tava 8, 44, 17. Sv. 2, 884. Ts. 1, 3, 14, 8. 5, 5, 3. 2, 4, 14, 4
ud apaptad asau sūryaḥ 1, 191, 9. Av. 6, 52, 1
ud apaptann aruṇā 1, 92, 2. Sv. 2, 1106
udapruto na vayo 10, 68, 1. Av. 20, 16, 1. Ts. 3, 4, 11, 3
ud abhrāṇīva stanayann 6, 44, 12
ud asau sūryo agād ud 10, 159, 1. Av. 1, 29, 5
ud astambhīt samidhā 3, 5, 10
ud asya bāhū śithirā 7, 45, 2
ud asya śushmād bhānur 7, 34, 7
ud asya śocir asthād ājuhvā" 7, 16, 3. Ts. 4, 4, 4, 5
ud asya śocir asthād dīdiyusho 8, 23, 4
ud ātair jihate bṛihad 9, 5, 5
ud ānaṭ kakuho divam 8, 6, 48
udāvatā tvakshasā 6, 18, 9
uditā yo niditā veditā 8, 103, 11
ud in nv asya ricyate 7, 32, 12. Av. 20, 59, 3
ud īratām sūnṛitā ut 1, 123, 6
ud īratām avara ut 10, 15, 1. Av. 18, 1, 44 Vs. 19, 49. Tb. 2, 6, 12, 3. N. 11, 18
ud īraya kavitamam 5, 42, 3
ud īrayathā marutaḥ 5, 55, 5. Ts. 2, 4, 8, 2
ud īrayanta vāyubhir 8, 7, 3
ud īraya pitarā 10, 11, 6. Av. 18, 1, 23. N. 3, 16
ud īrāthām ṛitāyate 8, 73, 1
ud ūrdhvam jīvo asur 1, 113, 16
ud īrshva nāry abhi 10, 18, 8. Av. 18, 3, 2. Ta. 6, 1, 3
ud īrshvātaḥ pativatī 10, 85, 21. Av. 14, 2, 33
ud īrshvāto viśvāvaso 10, 82, 22. Av. 14, 2, 33. Ś. P. 14, 9, 4, 18
ud u jyotir amṛitam 7, 76, 1. N. 11, 10
ud u tishṭha savitaḥ śrudhy 7, 38, 2
ud u tishṭha svadhvara 8, 23, 5. Vs 11, 41. Ts. 4, 1, 4, 1
ud uttamam varuṇa 1, 24, 15. Av. 7, 83, 3. 18, 4, 69. Vs. 12, 12. Ts. 1, 5, 11, 3. 4, 2, 1, 3. N. 2, 13.
ud uttamam mumugdhi no 1, 25, 21. Tb. 2, 4, 2, 6
ud u tyac cakshur mahi 6, 51, 1
ud u tyam jātavedasam 1, 50, 1. Sv. 1, 31. Av. 13, 2, 16. 20, 47, 13. Vs. 7, 41. 8. 41. 33, 31. Ts. 1, 2, 8, 2. 4, 43, 1. N. 12, 15
ud u tyad darśatam vapur 7, 66, 14
ud u tye aruṇapsavaś 8, 7, 7
ud u tye madhumattamā gira 8, 3, 15. Sv. 1, 251. 2, 712. Av. 20, 10, 1. 59, 1
ud u tye sūnavo giraḥ 1, 37, 10. Sv. 1, 221
ud u brahmāṇy airata 7, 23, 1. Sv. 1, 330, Av. 20, 12, 1
ud u śriya ushaso 6, 64, 1
ud u shṭutaḥ samidhā 3, 5, 9
ud u shya devaḥ savitā damunā 6, 71, 4
ud u shya devaḥ savitā yayāma 7, 38, 1
ud u shya devaḥ savitā savāya 2, 38, 1
ud u shya devaḥ savitā hiraṇyayā 6, 71, 1
ud u shya vaḥ savitā 8, 27, 12
ud u shya śaraṇe divo 8, 25, 19
ud u stomāso aśvinor 7, 72, 3
ud usriyāḥ sṛijate sūryaḥ 7, 81, 2. Sv. 2, 1102. Tb. 3, 1, 3, 2
ud u svānebhir īrata 8, 7, 17
ud u ayāñ upavakteva 6, 71, 5
ud ū shu ṇo vaso mahe 8, 70, 9

upa preta kuṣikāṣ 3, 53, 11. N. 7, 2
upa bradhnaṃ vāvātā 8, 4, 14
upa brahmāṇi harivo 10, 104, 6
upamaṃ tvā maghonāṃ 8, 53, 1
upa mā pepiṣat tamaḥ 10, 127, 7
upa mā matir asthita 10, 119, 4
upa mā ṣyāvāḥ svanayena 1, 126, 3
upa mā shaḍ dvā-dvā 8, 68, 14
upa yam eti yuvatiḥ 7, 1, 6. Ts. 4, 3, 14, 6
upa yo namo namasi 4, 21, 5
upa va eshe namasā 1, 186. 4
upa va eshe vandyebhiḥ 5, 41, 7
upa ṣikshāpatasthusho 9, 19, 6. Sv. 2, 111
upa ṣvāsaya pṛithivīm 6, 47, 29. Av. 6, 126, 1. Vs. 29, 55. Ts. 4, 6, 6, 6. N. 9, 13
upasadyāya mīḻhusha āsye 7, 15, 1
upa sarpa mātaram bhūmim 10, 18, 10. Av. 18, 3, 49. Ta. 6, 7, 1
upastutiṃ namasa udyatiṃ ca 1, 190, 3
upastutir aucathyam 1, 158, 4
upastuhi prathamaṃ ratna⁰ 5, 42, 7
upa stṛiṇītam atraye 8, 73, 3
upasthāyaṃ carati 1, 145, 4
upasthāya mātaram annam 3, 48, 3
upa srakveshu bapsataḥ 8, 72, 15. Sv. 2, 832
upahūtāḥ pitaraḥ somyāso 10, 15, 5. Av. 18, 3, 45. Vs. 19, 57. Ts. 2, 6, 12, 3
upa hvaye sudughām 1, 164, 26. Av. 7, 73, 7. 9, 10, 4. N. 11, 43
upa hvaye suhavam mārutaṃ 10, 36, 7
upahvare girīṇāṃ 8, 6, 28. Sv. 1, 143. Vs. 26, 15
upahvareshu yad 1, 87, 2. Ts. 4, 3, 13, 7
upājirā puruhūtāya 3, 35, 2
upāyātaṃ dāṣushe martyāya 7, 71, 2
upāvasṛija tmanyā 10, 110, 10. Av. 5, 12, 10. Vs. 29, 35. Tb. 3, 6, 3, 4. N. 8, 17
upāsmai gāyata naraḥ 9, 11, 1. Sv. 2, 1. 113. Vs. 33, 62. Tb. 1, 5, 9, 7
upedam upaparcanam 6, 28, 8. Av. 9, 4, 23. Tb. 2, 8, 8, 12
uped ahaṃ dhanadām 1, 33, 2
upem asṛikshi vājayur 2, 35, 1
upo adarṣi ṣundhyuvo 1, 124, 4. N. 4, 16
upo nayasva vṛishaṇā 3, 35, 3
upopa me parā mṛiṣa 1, 126, 7. N. 3, 20
upo matiḥ pṛicyate 9, 69, 2. Sv. 2, 721
upo ratheshu pṛishatīr 1, 39, 6
upo ruruce yuvatir na yoshā 7, 77, 1
upo shu jātam apturaṃ 9, 61, 13. Sv. 1, 487. 2, 112. 685
upo shu ṣṛiṇuhī 1, 82, 1. Sv. 1, 416
upo ha yad vidathaṃ 7, 93, 3. Tb 3, 6, 12, 1
upo harīṇām patiṃ 8, 24, 14. Sv. 2, 860
ubhayaṃ ṣṛiṇavac ca no 8, 61, 1. Sv. 1, 290. 2, 583. Av. 20, 113, 1
ubhayataḥ pavamānasya 9, 86, 6. Sv. 2, 237
ubhayaṃ te na kshīyate 2, 9, 5
ubhayāso jātavedaḥ syāma 2, 2, 12
ubhā u nūnaṃ tad id 10, 106, 1
ubhā jigyathur na 6, 69, 8. Av. 7, 44, 1. Ts. 3, 2, 11, 2. 7, 1, 6, 7
ubhā devā divispṛiṣe⁰ 1, 23, 2
ubhā devā nṛicakshasā 9, 5, 7
ubhā pibatam aṣvinobhā 1, 46, 15. Vs. 34, 28
ubhābhyāṃ deva savitaḥ 9, 67, 25. Vs. 19, 43. Tb. 1, 4, 8, 2. 2, 6, 3, 4
ubhā vām indrāgnī āhuvadhyā 6, 60, 13. Vs. 3, 13. Ts. 1, 1, 14, 1. 5, 5, 1
ubhā ṣaṅsā naryā mām 1, 185, 9
ubhā hi dasrā bhishajā 8, 86, 1
ubhe asmai pīpayataḥ 2, 27, 15
ubhe cid indra rodasī 7, 20, 4
ubhe dyāvāpṛithivī viṣvaminve 9, 81, 5
ubhe dhurau vahnir 10, 101, 11
ubhe punāmi rodasī 1, 133, 1
ubhe bhadre joshayete 1, 95, 6
ubhe yat te mahinā 7, 96, 2

ūrjo napāj jātavedaḥ 10, 140, 3. Sv. 2, 1168. Vs. 12, 108. Ts. 4, 2, 7, 2
ūrjo napātaṃ sa hināyam 6, 48, 2. Sv. 2, 54. Vs. 27, 44
ūrjo napātaṃ subhagaṃ 8, 19, 4. Sv. 2, 764
ūrjo napātam adhvare 3, 27, 12
ūrjo napātam ā huve 8, 44, 13. Sv. 2, 1062
ūrjo napāt sahasāvann 10, 115, 8
ūrṇamradā vi prathasvā 5, 5, 4
ūrdhva ū shu ṇa ūtaye 1, 36, 13. Sv. 1, 57. Vs. 11, 42. Ts. 4, 1, 4, 2. Tb. 3, 6, 1, 2
ūrdhva ū shu ṇo adhvarasya 4, 6, 1
ūrdhvaṃ ketuṃ savitā devo 4, 14, 2
ūrdhvaṃ nunudre 1, 85, 10
ūrdhvam bhānuṃ savitā 4, 13, 2
ūrdhvas tishṭhā na ūtaye 1, 30, 6. Sv. 2, 951. Av. 20, 45, 3
ūrdhvā dhītiḥ praty 1, 119, 2
ūrdhvā yat te tretinī 10, 105, 9
ūrdhvāsas tvānv indavo 7, 31, 9
ūrdhvā hi te dive-dive 8, 45, 12
ūrdhvo agniḥ sumatiṃ 7, 39, 1
ūrdhvo gandharvo adhi nāke asthāt pratyaṅ 10, 123, 7. Sv. 2, 1197
ūrdhvo gandharvo adhi nāke āsthād visvā 9, 85, 12
ūrdhvo grāvā bṛihad agniḥ 10, 70, 7
ūrdhvo grāvā vasavo 10, 100, 9
ūrdhvo naḥ pāhy aṅhaso 1, 36, 14. Tb. 3, 6, 1, 2
ūrdhvo bhava prati vidhyā 4, 4, 5. Vs. 13, 13. Ts. 1, 2, 14, 2
ūrdhvo vāṃ gātur 3, 4, 4
ūrdhvo vām agnir adhvareshv 6, 63, 4
ūrdhvo hy asthād adhy 2, 30, 3
ūrmir yas te pavitra ā 9, 64, 11

ṛiksāmābhyām abhihitau 10, 85, 11, Av. 14, 1, 11
ṛicā kapotaṃ 10, 165, 5. Av. 6, 28, 1
ṛicāṃ tvaḥ posham 10, 71, 11. N. 1, 8
ṛico akshare parame 1, 164, 39. Av. 9, 10, 18. Tb. 3, 10, 9, 14. Ta. 2, 11, 1. N. 13, 10
ṛijipya īm indrāvato 4, 27, 4
ṛijīte pari vṛiṅdhi no 6, 75, 12. Vs. 29, 49. Ts. 4, 6, 6, 4
ṛijīty enī ruṣatī 10, 75, 7
ṛijīpī ṣyeno 4, 26, 6
ṛijīshī vajrī vṛishabhas 5, 40, 4. Av. 20, 12, 7
ṛijuḥ pavasva vṛijinasya 9, 97, 43
ṛijunītī no varuṇo 1, 90, 1. Sv. 1, 218. N. 6, 21
ṛijur ic chaṅso 2, 26, 1
ṛijram ukshaṇyāyane 8, 25, 22. N. 5, 15
ṛijrāv indrota ā dade 8, 68, 15
ṛitaṃ yemāna ṛitam 4, 23, 10
ṛitaṃ vadann ṛitadyumna 9, 113, 4
ṛitaṃ voce namasā 4, 5, 11
ṛitaṃ ṣaṅsanta ṛiju 10, 67, 2. Av. 20, 91, 2
ṛitajyena kshipreṇa 2, 24, 8
ṛitaṃ ca satyaṃ cābhīddhāt 10 190, 1. Ta. 10, 1, 13
ṛitaṃ cikitva ṛitam ic 5, 12, 2
ṛitadhītaya ā gata 5, 51, 2
ṛitaṃ dive tad avocam 1, 185, 10
ṛitaṃ devāya kṛiṇvate 2, 30, 1
ṛitam ṛitena sapanteshiraṃ 5, 68, 4. Sv. 2, 816
ṛitasya gopā na dabhāya 9, 73, 8
ṛitasya gopāv adhi 5, 63, 1
ṛitasya jihvā pavate madhu 9, 75, 2. Sv. 2, 51
ṛitasya tantur vitataḥ 9, 73, 9
ṛitasya dṛiḷhā dharuṇāni 4, 23, 9
ṛitasya devā anu 1, 65, 3
ṛitasya pathi vedhā 6, 44, 8
ṛitasya preshā 1, 68, 5
ṛitasya budhna ushasām 3, 61, 7
ṛitasya raṣmim anuyachamānā 1, 123, 13
ṛitasya vā kesinā 3, 6, 6
ṛitasya vo rathyaḥ puta° 6, 51, 9
ṛitasya hi dhenavo 1, 73, 6
ṛitasya hi prasitir 10, 92, 4
ṛitasya hi vartanayaḥ 10, 5, 4
ṛitasya hi surudhaḥ 4, 23, 8. N. 6, 16. 10, 41
ṛitasya hi sadaso dhītir 10, 111, 2
ṛitāyinī māyinī 10, 5, 3
ṛitāvarī divo arkair 3, 61, 6

esha pavitre aksharat 9, 28, 2. Sv. 2, 631
esha punāno madhumāñ 9, 110, 11
esha purū dhiyāyate 9, 15, 2. Sv. 2, 617
esha pra koṣe madhumāñ 9, 77, 1. Sv. 1, 556
esha pratnena janmanā 9, 3, 9. Sv. 2, 108. 614
esha pratnena manmanā 9, 42, 2. Sv. 2, 109
esha pratnena vayasā 9, 97, 47
esha pra pūrvīr ava 1, 56, 1
esha rukmibhir īyate 9, 15, 5. Sv. 2, 620
esha vasuni pibdanā 9, 15, 6. Sv. 2, 622
esha va stomo maruta iyaṃ 1, 165, 15. 167, 11. 168, 10
esha va stomo maruto namasvān 1, 171, 2
esha vāṃ stomo aṣvināv 1, 184, 5
esha vājī hito nṛibhir 9, 28, 1. Sv. 2, 630
esha vāṃ devāv aṣvinā 4, 15, 9
esha viprair abhishṭuto 9, 3, 6. Sv. 2, 607
esha viṣvavit pavate 9, 97, 56
esha viṣvāni vāryā 9, 3, 4. Sv. 2, 608
esha vṛishā kanikradad 9, 28, 4. Sv. 2, 633
esha vṛishā vṛishavrataḥ 9, 62, 11
esha ṣushmy adābhyaḥ 9, 28, 6. Sv. 2, 641
esha ṣushmy asishyadat 9, 27, 6. Sv. 2, 640
esha ṣriṅgāṇi dodhuvac 9, 15, 4. Sv. 2, 621
esha sunvānaḥ pari somaḥ 9, 87, 7
esha sūryam arocayat 9, 28, 5. Sv. 2, 634
esha sūryeṇa hāsate 9, 27, 5. Sv. 2, 635
esha somo adhi tvaci 9, 66, 29
esha stoma indra tubhyam 1, 173, 13
esha stomo acikradad 7, 20, 9
esha stomo maha ugrāya 7, 24, 5. Ait. ā. 1, 21
esha stomo mārutaṃ ṣardho 5, 42, 15
esha stomo varuṇa mitra 7, 64, 5. 65, 5
esha sya kārur jarate 7, 68, 9
esha sya te tanvo 2, 36, 5. Av. 20, 67, 6
esha sya te pavata indra 9, 97, 46
esha sya te madhumāñ 9, 87, 4. Sv. 1, 531
esha sya dhārayā suto 9, 108, 5. Sv. 1, 584
esha sya pari shicyate 9, 62, 13
esha sya pītaye suto 9, 38, 6. Sv. 2, 628
esha sya bhānur ud iyarti 4, 45, 1
esha sya madyo raso 9, 38, 5. Sv. 2, 627
esha sya mānushīshv ā 9, 38, 4. Sv. 2, 626
esha sya mitrāvaruṇā nṛicakshā 7, 60, 2
esha sya vām pūrvagatveva 7, 67, 7
esha sya somaḥ pavate 9, 84, 4
esha sya somo matibhiḥ 9, 96, 15
esha hito vi nīyate 9, 15, 3. Sv. 2, 619
eshā gobhir aruṇebhir 5, 80, 3
eshā janaṃ darṣatā 5, 80, 2
eshā divo duhitā praty adarṣi jyotir 1, 124, 3
eshā divo duhitā praty adarṣi vyuchantī 1, 113, 7
eshā netrī rādhasaḥ 7, 76, 7
eshā pratīcī duhitā 5, 80, 6
eshā yayau paramād antar 9, 87, 8
eshāyukta parāvataḥ 1, 48, 7
eshā vyenī bhavati 5, 80, 4
eshā ṣubhrā na tanvo 5, 80, 5
eshā syā navyam āyur 7, 80, 2
eshā syā no duhitā divojāḥ 6, 65, 1
eshā syā yujānā 7, 75, 4
eshā syā vo maruto 1, 88, 6
esho ushā apūrvyā 1, 46, 1. Sv. 1, 178. 2, 1078
cha gamann ṛishayaḥ 10, 108, 8
cha devā mayobhuvā 1, 92, 18. Sv. 2, 1085
cha vām prushitapsavo 8, 5, 33
cha hari brahmayujā 8, 2, 27. Sv. 2, 1008

gharmā samantā 10, 114, 1
gharmeva madhu 10, 106, 8
ghritam na pūtaṃ tanur 4, 10, 6. Ts 2, 2, 12, 7
ghritaprishṭhā manoyujo 1, 14, 6
ghritapratīkaṃ va ritasya 1, 143, 7. Tb. 1, 2, 1, 12
ghritaprushaḥ saumyā 8, 59, 4
ghritam agner vadhryaśvasya 10, 69, 2
ghritam pavasva dhārayā 9, 49, 3. Sv. 2, 787
ghritam mimikshe ghritam 2, 3, 11. Vs. 17, 88. Ta. 10, 10, 2
ghritavatī bhuvanānām 6, 70, 1. Sv. 1, 378. Vs. 34, 45
ghritavantaḥ pāvaka te 3, 21, 2 Tb. 3, 6, 7, 1
ghritavantam upa māsi 1, 142, 2
ghritāhavana dīdivaḥ 1, 12, 5
ghritāhavana santyemā 1, 45, 5
ghritena dyāvāprithivī abhīvrite 6, 70, 4
ghritenāgniḥ sam ajyate 10, 118, 4
ghrishuḥ syenāya 10, 144, 3
ghrishum pāvakaṃ 1, 64, 12
ghnanto vritram ataran 1, 36, 8
ghnan mridhrāṇy apa dvisho 8, 43, 26

cakāra tā kriṇavan 7, 26, 3
cakrivāṅsa ribhavas 1, 161, 4
cakraṃ yad asyāpsv ā 10, 73, 9. Sv. 1, 331
cakraṃ na vrittam puruhuta 5, 36, 3
cakrāṇāsaḥ parīṇaham 1, 33, 8
cakrāthe hi sadhryañ 1, 108, 3
cakrir divaḥ pavate 9, 77, 5
cakrir yo viśvā bhuvanābhi 3, 16, 4
cakshur no devaḥ savitā 10, 158, 3
cakshur no dhehi cakshushe 10, 158, 4
cakshushaḥ pitā 10, 82, 1. Vs. 17, 25. Ts. 4, 6, 2. 4
catasra īṃ ghritaduhaḥ 9, 89, 5
catuḥsahasraṃ gavyasya 5, 30, 15
caturas cid dadamānād 1, 41, 9. N. 3, 16
caturdaśānye 10, 114, 7
caturbhiḥ sākaṃ navatiṃ 1, 155, 6
catushkapardā yuvatiḥ 10, 114, 3. Tb. 1, 2, 1, 27. 3, 7, 6, 5. 7, 14
catustriṅśad vājino 1, 162, 18. Vs. 25, 41. Ts 4, 6, 9, 3
catto itas cattā 10, 155, 2
catvāra īm bibhrati 5, 47, 4
catvāriṅśad daśarathasya 1, 126, 4
catvāri te asuryāṇi 10, 54, 4
catvāri vāk parimitā 1, 164, 45. Av. 9, 10, 27. Tb. 2, 8, 8, 5 Ś P. 4, 1, 3, 17. N. 13, 9
catvāri śriṅgā trayo 4, 58, 3. Vs 17, 91. Ta. 10, 10, 2. N. 13, 7
catvāro mā paijavanasya 7, 18, 23
catvāro mā maśarśārasya 1, 122, 15
canishṭaṃ devā oshadhīshv 7, 70, 4
candram agniṃ candrarathaṃ 3, 3, 5
candramā apsv antar ā 1, 105, 1. Sv. 1, 417. Av. 18, 4, 89. Vs. 33, 90
candramā manaso jātas 10, 90, 13. Av. 19, 6, 7. Vs. 31, 12. Ta. 3, 12, 6
camūshac chyenaḥ śakuno 9, 96, 19. Sv. 2, 527
caran vatso ruśann 8, 72, 5
caritraṃ hi ver 1, 116, 15
carur na yas tam 9, 52, 3
carkrityam marutaḥ pritsu 1, 64, 14
carshaṇīdhritam maghavānam 3, 51, 1. Sv. 1, 374
cāklipre tena rishayo 10, 130, 6
cikitvinmanasaṃ tvā 5, 22, 3
cite tad vāṃ surādhasā 10, 143, 4
cittim acittiṃ cinavad 4, 2, 11. Ts. 5, 5, 4, 4
cittir apāṃ 1, 67, 10
cittir ā upabarhaṇaṃ 10, 85, 7. Av. 14, 1, 6
citra ic chiśos 10, 115, 1. Sv. 1, 64
citra id rājā rājakā 8, 21, 18
citraṃ ha yad vām bhojanaṃ 7, 68, 5
citraṃ tad vo maruto yāma 2, 34, 10
citraṃ devānām ud agād 1, 115, 1. Ait. ā. 3, 9. Av. 13, 2, 35. 20, 107, 14. Vs. 7, 42. 13, 46. Ts 1, 4, 43, 1. 2, 4, 14, 4. Tb.

tā yajñeshu pra śaṅsate° 1, 21, 2
tā yodhishṭam abhi gā 6, 60, 2
tā rājānā śucivratā° 6, 16, 24
tā vajriṇam mandinaṃ 10, 96, 6. Av. 20, 31, 1
tāvad usho rādho asmabhyaṃ 7, 79, 4
tā vartir yātaṃ jayushā 10,39,13
tā valgū dasrā puru° 6, 62, 5
tā vāṃ vāstūny 1, 154, 6. Vs. 6, 3. Ts 1, 3, 6, 1. N. 2, 7
tā vāṃ viśvasya gopā 8, 25, 1
tā vāṃ samyag adruhvāṇe° 5, 70, 2. Sv. 2, 336
tā vāṃ gīrbhir vipanyavaḥ 7, 94, 6. Sv. 2, 152
tā vāṃ dhiyo 'vase 4, 41, 8
tā vāṃ narā sv avase 1, 118, 10
tā vāṃ adya tāv aparaṃ 1, 184, 1
tā vām adya havāmahe 8, 26, 3
tā vām iyāno 'vase 5, 65, 3
tā vām eshe rathānām indrāgnī 5, 86, 4
tā vām eshe rathānām urvīṃ 5, 66, 3
tā vām mitrāvaruṇā 10, 132, 2
tā vigraṃ dhaithe 6, 67, 7
tāv idā cit ahānāṃ 8, 22, 13
tāv id duḥśaṅsaṃ martyaṃ 7, 94, 12
tāv id doshā tā ushasi 8, 22, 14
tā vidvāṅsā havāmahe vāṃ 1, 120, 3
tā vṛidhantāv anu dyun 5, 86, 5
tā samrājā ghṛitāsutī 2, 41, 6. Sv. 2, 262. N. 2, 13
tā sānasī śavasānā 7, 93, 2
tā sujihvā upa hvaye 1, 13, 8
tā sudevāya dāśushe 8, 5, 6
tā ha tyad vartir yad 6, 62, 3
tā hi kshatraṃ dhārayethe 6, 67, 6
tā hi kshatram avihrutaṃ 5, 66, 2
tā hi devānām asurā tā 7, 65, 2
tā hi madhyam bharāṇām 8, 40, 3
tā hi śaśvanta īḷata 7, 94, 5 Sv. 2, 151
tā hi śreshṭhavarcasā 5, 65, 2
tā hi śreshṭhā devatātā 6, 68, 2
tā huve yayor idam 6, 60, 4. Sv. 2, 203
tigmajambhāya taruṇāya 8, 19, 22
tigmaṃ cid ema 6, 3, 4
tigmam āyudham marutām 8, 96, 9
tigmam eko bibharti 8, 29, 5
tigmā yad antar aśaniḥ 4, 16, 17
tigmāyudhau tigmahetī 6, 74, 4
tiraḥ purū cid aśvinā 3, 58, 5
tiraścīno vitato 10, 129, 5. Vs. 33, 74. Tb 2, 8, 9, 5
tishṭhā su kam maghavan 3, 53, 2
tishṭhā harī ratha ā 3, 35, 1. Tb. 2, 7, 13, 1
tisraḥ kshapas trir 1, 116, 4. Ta. 1, 10, 3
tisro devīr barhir idaṃ varīya 10, 70, 8
tisro deshṭrāya 10, 114, 2
tisro dyāvaḥ savitur 1, 35, 6
tisro dyāvo nihitā 7, 87, 5
tisro bhūmīr dhārayan 2, 27, 8. Ts. 2, 1, 11, 5
tisro mātṛīs trīn 1, 164, 10. Av. 9, 9, 10
tisro yad agne śaradas 1, 72, 3. Tb. 2, 4, 5, 6
tisro yahvasya samidhaḥ 3, 2, 9
tisro vāca īrayati pra vahnir 9, 97, 34. Sv. 1, 525. 2, 209. N. 14, 14
tisro vāca ud īrate 9, 33, 4. Sv. 1, 471. 2, 219
tisro vācaḥ pra vada 7, 101, 1
tīkshṇenāgne cakshushā 10, 87, 9. Av. 8, 3, 9
tīvrasyābhivayaso 10, 160, 1. Av. 20, 96, 1
tīvrāḥ somāsa ā gahi sutāso 8, 82, 2
tīvrāḥ somāsa ā gahy āśīrvantaḥ 1, 23, 1
tīvrān ghoshān kṛiṇvate 6, 75, 7. Vs. 29, 44. Ts. 4, 6, 6, 3
tīvro vo madhumāṅ ayaṃ 2, 41, 14
tugro ha bhujyum 1, 116, 3. Ta. 1, 10, 2
tuce tanāya tat sū no 8, 18, 18. Sv. 1, 395
tuje nas tane parvatāḥ 5, 41, 9
tuñje-tuñje ya 1, 7, 7. Av. 20, 70, 13. N. 6, 18
tubhyaṃ vātā abhipriyas 9, 31, 3
tubhyaṃ śukrāsaḥ śucayas 1, 134, 5

tubhyaṃ scotanty adhrigo 3, 21, 4. Tb. 3, 6, 7, 2
tubhyaṃ sutās tubhyam u 10, 160, 2. Av. 20, 96, 2
tubhyaṃ somāḥ sutā ime 8, 93, 25. Sv. 1, 213
tubhyaṃ stokā ghṛita° 3, 21, 3. Tb. 3, 6, 7, 2
tubhyaṃ hinvāno vasishṭa 2, 36, 1
tubhyaṃ gāvo ghṛitam 9, 31, 5
tubhyaṃ ghet te janā 8, 43, 29
tubhyaṃ tā aṅgirastama 8, 43, 18. Vs. 12, 116. Ts. 1, 3, 14, 3. Tb. 3, 7, 1, 1
tubhyaṃ daksha kavikrato 3, 14, 7
tubhyam agre pary avahan 10, 85, 38. Av. 14, 2, 1
tubhyam ushāsaḥ sucayaḥ 1, 134, 4
tubhyam payo yad 1, 121, 5
tubhyam brahmāṇi gira 3, 51, 6
tubhyam bharanti kshitayo 5, 1, 10. Tb. 2, 4, 7, 9
tubhyāyaṃ somaḥ pariputo 1, 135, 2
tubhyāyam adribhiḥ suto 8, 82, 5
tubhyedam agne madhumattamaṃ 5, 11, 5
tubhyedam indra pari shicyate 10, 167, 1
tubhyed indra marutvate 8, 76, 8
tubhyed indra sva okye 3, 42, 8. Av. 20, 24, 8
tubhyed imā savanā 7, 22, 7. Av. 20, 73, 1
tubhyed ete bahulā 1, 54, 9
tubhyed ete marutaḥ 5, 30, 6
tubhyemā bhuvanā kave 9, 62, 27. Sv. 2, 127
turaṇyavo 'ṅgiraso 7, 52, 3
turaṇyavo madhumantaṃ 8, 51, 10. Sv. 2, 960. Av. 20, 119, 2
turīyaṃ nāma yajñiyaṃ 8, 80, 9
tuvikshaṃ te sukṛitaṃ 8, 77, 11. N. 6, 33
tuvigrīvo vapodaraḥ 8, 17, 8. Av. 20, 5, 2
tuvigrīvo vṛishabho vāvṛidhāno 5, 2, 12
tuvisushma tuvikrato 8, 68, 2. Sv. 2, 1122
tutujāno mahemate 8, 13, 11
turvann ojīyān 6, 20, 3
triṇaskandasya nu visaḥ 1, 172, 3
tṛitīye dhānāḥ savane 3, 52, 6
tṛidilā atṛidilāso 10, 94, 11
trishu yad annā tṛishuṇā 4, 7, 11
tṛishṭam etat kaṭukam 10, 85, 34. Av. 14, 1, 29
tṛishṭāmayā prathamaṃ 10, 75, 6
te ajyeshṭhā akanishṭhāsa 5, 59, 6
te adrayo dasayantrāsa 10, 94, 8
te asmabhyaṃ sarma 1, 90, 3
te asya santu ketavo 9, 70, 3 Sv. 2, 775
te ācarantī samaneva 6, 75, 4. Vs. 29, 41. Ts. 4, 6, 6, 2. N. 9, 40
te kshoṇībhir aruṇebhir 2, 34, 13
te gavyatā manasā 4, 1, 15
te ghā rājāno amṛitasya 10, 93, 4
te ghed agne svādhyo ye tvā 8, 19, 17
te ghed agne svādhyo 'hā visvā 8, 43, 30
te cid dhi purvīr abhi 7, 48, 3
te jajñire diva ṛishvāsa 1, 64, 2
te jānata svam okyaṃ 8, 72, 14. Sv. 2, 831
tejishṭhayā tapanī 2, 23, 14
tejishṭhā yasyāratir 6, 12, 3
te te agne tvotā 6, 16, 27
te te deva netar 5, 50, 2
te te devāya dāsataḥ 7, 17, 7
te tvā madā amadan 1, 53, 6. Av. 20, 21, 6
te tvā madā indra mādayantu 7, 23, 5. Av. 20, 12, 5
te tvā madā bṛihad indra 6, 17, 4
te dasagvāḥ prathamā 2, 34, 12
te na āsno vṛikāṇām 8, 67, 14
te na indraḥ pṛithivī 6, 51, 11
te naḥ purvāsa uparāsa 9, 77, 3
te naḥ santu yujaḥ sadā 8, 83, 2
te naḥ sahasriṇaṃ rayim 9, 13, 5 Sv. 2, 542
tena nāsatyā gataṃ 1, 47, 9
tena no vājinīvasu parāvatas 8, 5, 30
tena no vājinīvasu pasve 8, 5, 20
tena satyena jāgṛitam 1, 21, 6
tena stotṛibhya ā bhara 8, 77, 8
te nas trādhvaṃ te 8, 30, 3
te nunaṃ no 'yam utaye 10, 126, 3
te no arvanto havanasruto 10, 64, 6. Vs. 9, 17. Ts. 1, 7, 8, 2

tvām id yavayur mama 8, 78, 9
tvām id vṛitrahantama janāso vṛiktabarhishaḥ | ugram 5,35,6
tvām id vṛitrahantama janāso vṛiktabarhishaḥ | havante 8, 6, 37
tvām id vṛitrahantama sutāvanto 8, 93, 30
tvām īḷate ajiraṃ 7, 11, 2. Tb. 3, 6, 8, 2
tvām īḷe adha dvitā 6, 16, 4
tvām ugram avase 6, 46, 6. Av. 20, 80, 2
tvām u jātavedasaṃ 10, 150, 3
tvām u te dadhire havya⁰ 7,17,6
tvām u te svābhuvaḥ 10, 21, 2
tvām purva ṛishayo 10, 98, 9
tvām mṛijanti dasa 9, 68, 7
tvā yujā tava tat soma 4, 28, 1
tvā yujā ni khidat 4, 28, 2
tvāyendra somaṃ sushumā 1, 101, 9
tvāvataḥ purūvaso 8, 46, 1. Sv. 1, 193
tvāvato hīndra kratve 7, 25, 4
tvishīmanto adhvarasyeva 6,66,10
tve agna āhavanāni 7, 1, 17
tve agne visve amṛitāso 2, 1, 14
tve agne sumatim 1, 73, 7. Tb. 2, 7, 12, 5
tve agne svāhuta priyāsaḥ 7, 16, 7. Sv. 1, 38. Vs. 33, 14
tve asuryaṃ vasavo ny 7, 5, 6
tve id agne subhage 1, 36, 6
tve indrāpy abhūma viprā 2, 11, 12
tve kratum api vṛiñjanti 10, 120, 3. Ait. ā. 1, 12. Sv. 2, 835. Av. 5, 2, 3. 20, 107, 6. Ts. 3, 5, 10, 1
tve dharmāṇa āsate 10, 21, 3
tve dhenuḥ sudughā 10, 69, 8
tve pito mahānāṃ 1, 187, 6
tve rāya indra tosatamāḥ 1, 169, 5
tve vasūni purvaṇīka 6, 5, 2. Ts. 1, 3, 14, 2
tve vasūni saṃgatā 8, 78, 8
tve visvā tavishī 1, 51, 7
tve visvā sarasvatī 2, 41, 17
tveshaṃ rupaṃ kṛiṇuta uttaraṃ 1, 95, 8
tveshaṃ rūpaṃ kṛiṇute varṇo 9, 71, 8
tveshaṃ vayaṃ rudraṃ 1, 114, 4
tveshaṃ sardho na mārutaṃ 6, 48, 15
tveshaṃ gaṇaṃ tavasaṃ 5, 58, 2
tvesham itthā samaraṇaṃ 1, 155, 2. N. 11, 7
tveshas te dhūma ṛiṇvati 6, 2, 6. Sv. 1, 83. Av. 18, 4, 59
tveshāso agner amavanto 1, 36, 20
tve su putra savaso 8, 92, 14. Ts. 1, 4, 46. 1
tve soma prathamā 9. 110, 7. Sv. 2, 856
tve ha yat pitaras cin 7, 18, 1
tvotāsas tavāvasā 9, 61, 24
tvotāsas tvā yujāpsu 8, 68, 9
tvotāso maghavann indra 4, 29, 5
tvoto vājy ahrayo 1, 74, 8

dakshasya vādite janmani 10, 64, 5. N. 11, 23
dakshiṇāvatām id imāni 1, 125, 6
dakshiṇāvān prathamo 10, 107, 5
dakshiṇāsvaṃ dakshiṇā 10, 107, 7
daṇḍā ived goajanāsa 7, 33, 6
dadānam in na dadabhanta 1, 148, 2
dadī rekṇas tanve 8, 46, 15
dadhann ṛitaṃ 1, 71, 3
dadhanve vā yad īm anu 2, 5, 3. Sv. 1, 94. Ts. 3, 3, 3, 3
dadhāno gomad asvavat 8, 46, 5
dadhāmi te madhuno 8, 100, 2
dadhāmi te sutānāṃ 8, 34, 5
dadhikrāṃ vaḥ prathamam 7,44,1
dadhikrām agnim ushasaṃ 3, 20, 5
dadhikrām u namasā 7, 44, 2
dadhikrāvāṇam bubudhāno 7,44,3
dadhikrāvā prathamo vājy 7,44,4
dadhikrāvṇa id u nu 4, 40, 1
dadhikrāvṇa isha ūrjo 4, 39, 4
dadhikrāvṇo akārishaṃ 4, 39, 6. Sv. 1, 358. Av. 20, 137, 3. Vs. 23, 32. Ts. 1, 5, 11, 4. 7, 4, 19, 4. Tāṇḍya 1, 6, 17
dadhishvā jaṭhare sutaṃ 3, 40, 5. Av. 20. 6, 5
dadhush ṭvā bhṛigavo 1, 58, 6
dadhyañ ha me janushaṃ 1,139,9
dano visa indra 1, 174, 2. N. 6, 31

na dyāva indram ojasā 8, 6, 15
na nūnam asti 1, 170, 1. N. 1, 6
na nūnam brahmaṇām ṛiṇam 8, 32, 16
na pañcabhir daṣabhir 5, 34, 5
na parvatā na nadyo 5, 55, 7
napātā ṣavaso mahaḥ 8, 25, 5
napāto durgahasya me 8, 65, 12
na pāpāso manāmahe 8, 61, 11. N. 6, 25
na pūshaṇam methāmasi 1, 42, 10
naptībhir yo vivasvataḥ 9, 14, 5
na pramiye savitur daivyasya 4, 54, 4
na bhojā mamrur na 10, 107, 8
nama id ugraṃ nama 6, 51, 8
na ma indreṇa sakhyaṃ 2, 18, 8
namaḥ purā te varuṇota 2, 28, 8
na mat strī subhasattarā 10, 86, 6. Av. 20, 126, 6
namased upa sīdata 9, 11, 6. Sv. 2, 796
namas te agna ojase 8, 75, 10. Sv. 1, 11. 2, 998. Ts. 2, 6, 11, 2
namasyata havyadātiṃ 3, 2, 8
na mā garan nadyo 1, 158, 5
na mā taman na 2, 30, 7
na mā mimetha 10, 34, 2
na mṛityur āsīd 10, 129, 2. Tb. 2, 8, 9, 4. N. 7, 3
na mṛishā srāntaṃ yad 1, 179, 3.
namo dive bṛihate 1, 136, 6
namo mahadbhyo 1, 27, 13. N. 3, 20
namo mitrasya varuṇasya 10, 37, 1. Vs. 4, 35. Ts. 1, 2, 9, 1
namovāke prasthite 8, 35, 23
na ya īshante janusho 'yā 6, 66, 4
na yaṃ ripavo na 1, 148, 5
na yaṃ vivikto rodasī 8, 12, 24
na yaṃ sukro na durāṣīr 8, 2, 5
na yaṃ hiṅsanti dhītayo 6, 34, 3
na yaḥ sampṛiche na punar 8, 101, 4
na yajamāna rishyasi 8, 31, 16. Ts. 1, 8, 22, 4
na yaṃ jaranti ṣarado 6, 24, 7
na yat paro nāntara 2, 41, 8. Vs. 20, 82
na yat purā cakṛimā 10, 10, 4. Av. 18, 1, 4
na yaṃ dipsanti 1, 25, 14
na yaṃ dudhrā varante 8, 66, 2. Sv. 2, 38
nayasīd v ati dvishaḥ 6, 45, 6
na yasya te ṣavasāna 8, 68, 8
na yasya devā devatā 1, 100, 15
na yasya dyāvāpṛithivī anu 1, 52, 14
na yasya dyāvāpṛithivī na dhanva 10, 89, 6. N. 5, 3
na yasya vartā janushā 4, 20, 7
na yasya sātur 4, 6, 7
na yasyendro varuṇo 2, 38, 9
na yātava indra 7, 21, 5. N. 4, 19
na yushme vājabandhavo 8, 68, 19
na ye divaḥ pṛithivyā 1, 33, 10
na yor upabdir 1, 74, 7
na yo varāya marutām 1, 143, 5
narā gaureva vidyutaṃ 7, 69, 6
narā daṅsishṭhāv atraye 10, 143, 3
narā vā ṣaṅsam pūshaṇam 10, 64, 3
narāṣaṅsaṃ vājinaṃ 1, 106, 4
narāṣaṅsaṃ sudhṛishṭamam 1, 18, 9
narāṣaṅsaḥ prati dhāmāny 2, 3, 2
narāṣaṅsaḥ sushūdatī° 5, 5, 2
narāṣaṅsam iha priyam 1, 13, 3. Sv. 2, 699
narāṣaṅsasya mahimānam 7, 2, 2. Vs. 29, 27. Tb. 3, 6, 3, 1. N. 8, 7
narāṣaṅso no 'vatu 10, 182, 2
na revatā paṇinā 4, 25, 7
naro ye ke cāsmad ā 10, 20, 8
navagvāsaḥ sutasomāsa 5, 29, 12
navaṃ nu stomam agnaye 7, 15, 4. Tb. 2, 4, 8, 1
nava yad asya navatiṃ 5, 29, 6
nava yo navatim puro 8, 93, 2. Sv. 2, 801. Av. 20, 7, 2
na vā araṇyānir hanty 10, 146, 5. Tb. 2, 5, 5, 7
na vā u etan mriyase 1, 162, 21. Vs. 23, 16. 25, 44. Ts. 4, 6, 9, 4. Tb. 3, 7, 7, 14
na vā u te tanvā 10, 10, 12. Av. 18, 1, 13. 14
na vā u devāḥ kshudham 10, 117, 1
na vā u māṃ vṛijane 10, 27, 5
na vā u somo vṛijinaṃ 7, 104, 13. Av. 8, 4, 13
navānām navatīnām 1, 191, 13
navā no agna ā bhara 5, 6, 8

nāham ato nir ayā 4, 18, 2
nāham indrāṇī rāraṇa 10, 86, 12. Av. 20, 126, 12. Ts. 1, 7, 13, 2. N. 11, 39
ni kāvyā vedhasaḥ 1, 72, 1. Ts. 2, 2, 12, 1
nikramaṇam nishadanam 1, 162, 14. Vs. 25, 38. Ts. 4, 6, 9, 1
nikhātam cid yaḥ puru° 8, 66, 4
ni gavyatā manasā 3, 31, 9
ni gavyavo 'navo 7, 18, 14
ni gāvo goshṭhe 1, 191, 4. Av. 6, 52, 2
ni grāmāso avikshata 10, 127, 5
nicetāro hi maruto 7, 57, 2
ni tad dadhishe 'varam 10, 120, 7. Av. 5, 2, 6. 20, 107, 10
nitikti yo vāraṇam annam 6, 4, 5
ni tigmam abhy aṅśum 8, 72, 2
ni tigmāni bhrāṣayan 10, 116, 5
nityam na sūnum madhu 1, 166, 2
nityaś cākanyāt svapatir 10, 31, 4
nityastotro vanaspatir 9, 12, 7. Sv. 2, 552
nitye cin nu yam 1, 148, 3
ni tvā dadhe vara ā 3, 23, 4
ni tvā dadhe vareṇyam 3, 27, 10
ni tvā nakshya viśpate 7, 15, 7. Sv. 1, 26
ni tvām agne manur dadhe 1, 36, 19. Sv. 1, 54
ni tvā yajñasya sādhanam 1, 44, 11. Tb. 2, 7, 12, 6
ni tvā vasishṭhā ahvanta 10, 122, 8
ni tvā hotāram ṛitvijam dadhire 1, 45, 7
ni duroṇe amṛito 3, 1, 18
ni durga indra śnathihy 7, 25, 2
nidhīyamānam apagūḷham 10, 32, 6
ni no hotā vareṇyaḥ 1, 26, 2
ni parvataḥ sādy 2, 11, 8
ni pastyāsu trita stabhūyan 10, 46, 6
nimishaś cij javīyasā 8, 73, 2
ni yad yāmāya vo girir 8, 7, 5
ni yad yuvethe 1, 180, 6
ni yad vṛiṇakshi śvasanasya 1, 54, 5. N. 5, 16
niyutvanto grāmajito 5, 54, 8
niyutvān vāyav ā gahy 2, 41, 2. Vs. 27, 29
niyuvānā niyuta spārha° 7, 91, 5
ni yena mushṭihatyayā 1, 8, 2. Av. 20, 17, 18
ni ye riṇanty ojasā 5, 56, 4
nir agnayo rurucur 8, 3, 20
nir āvidbhyad giribhya ā 8, 77, 6. N. 6, 34
nir āhāvān kṛiṇotana 10, 101, 5. Ts. 4, 2, 5, 5
niriṇāno vi dhāvati 9, 14, 4
nir indra bṛihatībhyo 8, 3, 19
nir indra bhūmyā adhi 1, 80, 4
nir u svasāram askṛito° 10, 127, 3
nirmathitaḥ sudhita ā 3, 23, 1
nirmāyā u tye asurā 10, 124, 5
nir yat pūteva svadhitiḥ 7, 3, 9
nir yad īm budhnān 1, 141, 3
niryuvāṇo aśastīr 4, 48, 2
ni vartadhvam mānu 10, 19, 1
ni veveti palito 3, 55, 9
ni vo yāmāya mānusho 1, 37, 7
ni śatroḥ soma vṛishṇyam 9, 19, 7
ni śushṇa indra dharṇasim 8, 6, 14
ni śushmam indav eshām 9, 52, 4
niś carmaṇa ṛibhavo gām 1, 110, 8
niś carmaṇo gām ariṇīta 1, 161, 7
ni shasāda dhṛitavrato 1, 25, 10. Vs. 10, 27. 20, 2. Ts. 1, 8, 16, 1. Tb. 1, 7, 10, 2. 2, 6, 5, 1
ni shīm id atra guhyā 3, 38, 3
ni shu brahma janānām 8, 5, 13
ni shu sīda gaṇapate 10, 112, 9
ni shū namātimatim 1, 129, 5
nishkam vā ghā kṛiṇavate 8, 47, 15
ni shvāpayā mithūdṛiśā 1, 29, 3. Av. 20, 74, 3
nishshidhvarīr oshadhīr āpa 8, 59, 2
nishshidhvarīs ta oshadhīr 3, 55, 22
ni sarvasena ishudhīṅr 1, 33, 3
ni sāmanām ishirām 3, 30, 9
ni hotā hotṛishadane 2, 9, 1. Vs. 11, 36. Ts. 3, 5, 11, 2. 4, 1, 3, 3
nīcāvayā abhavad 1, 32, 9
nīcā vartanta upari 10, 34, 9
nīcīnabāram varuṇaḥ 5, 85, 3. N. 10, 4
nīlalohitam bhavati 10, 85, 28. Av. 14, 1, 26
nu anyatrā cid adrivas 8, 24, 11

prati tvādya sumanaso 7, 78, 5
prati tvā ṣavasī vadad 8, 45, 5
prati tvā stomair īḷate 7, 76, 6
prati dyutānām arushāso 7, 75, 6
prati dhānā bharata 3, 52, 8
prati na stomaṃ tvashṭā 7, 34, 21
prati prayāṇam asurasya 5, 49, 2
prati pra yāhīndra mīḷhusho 1, 169, 6
prati prāṣavyāñ itaḥ 8, 31, 6
prati priyatamaṃ rathaṃ 5, 75, 1. Sv. 1, 418. 2, 1093
prati bravāṇi vartayate 10, 95, 13
prati bhadrā adṛikshata 4, 52, 5
prati me stomam aditir 5, 42, 2
prati yat syā nīthā 1, 104, 5. N. 5, 16
prati yad āpo adṛiṣram 10, 30, 13
prati va enā namasāham 1, 171, 1
prati vāṃ rathaṃ nṛipatī 7, 67, 1
prati vāṃ sūra udite mitraṃ 7, 66, 7. Sv. 2, 417
prati vāṃ sūra udite sūktair 7, 65, 1
prati vo vṛishadañjayo 8, 20, 9
prati ṣrutāya vo dhṛishat 8, 32, 4. N. 5, 16
prati shīm agnir jarate 7, 78, 2
prati shṭobhanti sindhavaḥ 1, 168, 8
prati shyā sūnarī janī 4, 52, 1. Sv. 2, 1075
prati stomebhir ushasaṃ 7, 80, 1
prati spaṣo vi sṛija 4, 4, 3. Vs. 13, 11. Ts. 1, 2, 14, 1
prati smarethāṃ tujayadbhir 7, 104, 7. Av. 8, 4, 7
pratīcīne mām ahanī⁰ 10, 18, 14
pra tu drava pari koṣaṃ 9, 87, 1. Sv. 1, 523. 2, 27
pra tuvidyumnasya sthavirasya 6, 18, 12
pra te agnayo 'gnibhyo 7, 1, 4
pra te agne havishmatīm 3, 19, 2
pra te aṣnotu kukshyoḥ 3, 51, 12. Sv. 2, 89
pra te asyā ushasaḥ 10, 29, 2. Av. 20, 76, 2
pra te divo na vṛishṭayo 9, 62, 28
pra te dhārā aty aṇvāni 9, 86, 47
pra te dhārā asaṣcato 9, 57, 1. Sv. 2, 1111
pra te dhārā madhumatīr 9, 97, 31. Sv. 1, 534
pra te nāvaṃ na samane 2, 16, 7
pra te pūrvāṇi karaṇāni viprā 4, 19, 10
pra te pūrvāṇi karaṇāni vocam 5, 31, 6
pra te babhrū vicakshaṇa 4, 32, 22
pra te madāso madirāsa 9, 86, 2
pra te mahe vidathe 10, 96, 1. Av. 20, 30, 1. Tb. 2, 4, 3, 10. 3, 7, 9, 6
pra te yakshi pra ta 10, 4, 1. Ts. 2, 5, 12, 4
pra te ratham mithūkṛitam 10, 102, 1
pra te 'radad varuṇo 10, 75, 2
pra te vocāma vīryā 4, 32, 10
pra te sotāra oṇyo 9, 16, 1
pratnaṃ rayīṇāṃ yujaṃ 6, 45, 19
pratnaṃ hotāram īḍyaṃ 8, 44, 7
pratnavaj janayā giraḥ 8, 13, 7
pratnān mānād adhy ā ye 9, 73, 6
pratno hi kam īḍyo 8, 11, 10. Ta. 10, 2, 1
praty agnir ushasaṣ cekitāno 3, 5, 1
praty agnir ushasām agram 4, 13, 1
praty agnir ushaso jātavedā 4, 14, 1
praty agne mithunā 10, 87, 24
praty agne harasā haraḥ 10, 87, 25. Sv. 1, 95. N. 4, 19
pratyañ devānāṃ viṣaḥ 1, 50, 5. Av. 13, 2, 20. 20, 47, 17. N. 12, 24
pratyañcam arkam anayañ 10, 157, 5. Av. 20, 63, 3. 124, 6
praty arcī ruṣad asyā 1, 92, 5
pratyardhir yajñānām 10, 26, 5
praty asmai pipīshate 6, 42, 1. Sv. 1, 352. 2, 790. Tb. 3, 7, 10, 6
praty asya ṣreṇayo dadṛiṣra 10, 142, 5
praty u adarṣy āyaty 7, 81, 1. Sv. 1, 303. 2, 101. Tb. 3, 1, 3, 1
pratyakshasaḥ pratavaso 1, 87, 1
pra tvā dūtaṃ vṛiṇīmahe 1, 36, 3
pra tvā namobhir indava 9, 16, 5

pra mandine pitumad 1, 101, 1. Sv. 1, 380. N. 4, 24
pra manmahe savasānāya 1, 62, 1. Vs. 34, 16
pra mātuḥ prataraṃ 10, 79, 3. N. 5, 3
pra mātrābhī ririce 3, 46, 3
pra mā yuyujre prayujo 10, 33, 1
pra mitrayor varuṇayo 7, 66, 1
pra mitrāya prāryamṇe 8, 101, 5. Sv. 1, 255
pra me namī sāpya 10, 48, 9
pra me panthā devayānā 7, 76, 2
pra me vivikvāñ avidan 3, 57, 1
pra ya āruḥ sitipṛishṭhasya 3, 7, 1
pra yaṃ rāye ninīshasi 8, 103, 4. Sv. 1, 58
pra yajña etu hetvo na 7, 43, 2
pra yajña etv ānushag 5, 26, 8
prayajyavo maruto 5, 55, 1
pra yat te agne sūrayo 1, 97, 4. Av. 4, 33, 4. Ta. 6, 11, 1
pra yat pituḥ paramān 1, 141, 4
pra yat sindhavaḥ prasavaṃ 3, 36, 6. Tb. 2, 4, 3, 11
pra yad agneḥ sahasvato 1, 97, 5. Av. 4, 33, 5. Ta. 6, 11, 1
pra yad itthā parāvataḥ 1, 39, 1
pra yad itthā mahinā 1, 173, 6
pra yad bhandishṭha 1, 97, 3. Av. 4, 33, 3. Ta. 6, 11, 1
pra yad ratheshu pṛishatīr 1, 85, 5
pra yad vas trishṭubham 8, 7, 1
pra yad vahadhve marutaḥ 10, 77, 6
pra yad vahethe mahinā 1, 180, 9
pra yad vām mitrāvaruṇā 6, 67, 9
prayantam it pari jāraṃ 1, 152, 4
pra yanti yajñaṃ vipayanti 7, 21, 2
pra yantu vājās tavishībhir 3, 26, 4
pra yam antar vṛishasavāso 10, 42, 8. Av. 20, 89, 8
pra yāḥ sisrate sūryasya 10, 35, 5
pra yā ghoshe 1, 120, 5
prayājān me anuyājāṅs ca 10, 51, 8. N. 8, 22
pra yā jigāti khargaleva 7, 104, 17. Av, 8, 4, 17
pra yāta sībham 1, 37, 14
pra yābhir yāsi dāsvāṅsam 7, 92, 3. Vs. 27, 27. Ts. 2, 2, 12, 7
pra yā mahimnā mahināsu 6, 61, 13
pra yujo vāco agriyo 9, 7, 3. Sv. 2, 480
prayuñjatī diva eti 5, 47, 1
pra ye gāvo na bhūrṇayas 9, 41, 1. Sv. 1, 491. 2, 242
pra ye gṛihād amamadus 7, 18, 21. N. 6, 30
pra ye jātā mahinā 5, 87, 2
pra ye divaḥ pṛithivyā na 10, 77, 3
pra ye divo bṛihataḥ 5, 87, 3
pra ye dhāmāni pūrvyāṇy 4, 55, 2
pra ye mitram prāryamāṇaṃ 10, 89, 9
pra ye me bandhveshe 5, 52, 16
pra ye yayur avṛikāso 7, 74, 6
pra ye vasubhya īvad 5, 49, 5
pra ye sumbhante janayo 1, 85, 1
pra yo nanakshe abhy ojasā 8, 51, 8
pra yo vām mitrāvaruṇājiro 8, 101, 3
pra rājā vācaṃ janayan 9, 78, 1
pra rudreṇa yayinā 10, 92, 5
pra rebha ety ati vāram 9, 86, 31
pra va indrāya bṛihate 8, 89, 3. Sv. 1, 257. Vs. 33, 96
pra va indrāya mādanaṃ 7, 31, 1. Sv. 1, 156. 2, 66
pra va ugrāya nishṭure 8, 32, 27
pra va eko mimaya 2, 29, 5
pra va ete suyujo 5, 44, 4
pra vaḥ pāntaṃ raghu° 1, 122, 1
pra vaḥ pāntam andhaso 1, 155, 1
pra vaḥ saṅsāmy adruhaḥ 8, 27, 15
pra vaḥ sardhāya ghṛishvaye 1, 37, 4
pra vaḥ sukrāya bhānave 7, 4, 1, Tb. 2, 8, 2, 3
pra vaḥ sakhāyo agnaye 6, 16, 22
pra vaḥ satāṃ jyeshṭhatamāya 2, 16, 1
pravatā hi kratūnām 4, 31, 5
pravat te agne janimā 10, 142, 2
pravatvatīyam pṛithivī 5, 54, 9
pravadyāmanā suvṛitā 1, 118, 3
pra vartayā divo asmānam 7, 104, 19. Av. 8, 4, 19
pra va spaḷ akran 5, 59, 1
pra vāṃ ratho manojavā 7, 68, 3
pra vāṃ saradvān 1, 181, 6

pra vāṃ sa mitrāvaruṇāv 7, 61, 2
pra vāṃ stomāḥ suvṛiktayo 8, 8, 22
pra vācam indur ishyati 9, 12, 6. Sv. 2, 551
pravācyaṃ vacasaḥ 4, 5, 8
pravācyaṃ ṣaṣvadhā 3, 33, 7
pra vājam indur ishyati 9, 35, 4
pra vātā iva dodhata 10, 119, 2
pra vātā vānti 5, 83, 4. Ta. 6, 6, 2
pra vāṃ daṅsāṅsy 1, 116, 25
pra vāṃ niceruḥ 1, 181, 5
pra vām andhāṅsi madyāny 7, 68, 2
pra vām arcanty ukthino 3, 12, 5. Sv. 2, 925. 1053
pra vām avocam aṣvinā 4, 45, 7
pra vām aṣnotu sushṭutir 1, 17, 9
pra vām mahi dyavī 4, 56, 5 Sv. 2, 946
pra vāyum achā bṛihatī 6, 49, 4. Vs. 33, 55. Tb. 2, 8, 1, 1
pra vāvṛije suprayā barhir 7, 39, 2. Vs. 33, 44. N. 5, 28
pra viṣvasāmann 5, 22, 1
pra vishṇave ṣūsham 1, 154, 3
pra vīram ugraṃ viviciṃ 8, 50, 6
pra vīrayā ṣucayo dadrire 7, 90, 1. Vs. 33, 70
pra vīrāya pra tavase 6, 49, 12
pravṛiṇvanto abhiyujaḥ 9, 21, 2
pra vedhase kavaye 5, 15, 1. vgl. Tb. 1, 2, 1, 9
pra vepayanti parvatān 1, 39, 5. Tb. 2, 4, 4, 3
pra vo grāvāṇaḥ savitā 10, 175, 1
pra vo 'chā ririce 10, 32, 5
pra vo devaṃ cit sahasānam 7, 7, 1
pra vo devāyāgnaye 3, 13, 1. Āṣv. Ṣr. 5, 9, 21
pra vo dhiyo mandrayuvo 9, 86, 17. Sv. 2, 503
pra vo bhriyanta indavo 1, 14, 4
pra vo marutas tavishā 5, 54, 2
pra vo mahīm aramatiṃ 7, 36, 8
pra vo mahe matayo 5, 87, 1. Sv. 1, 462
pra vo mahe mandamānāyā⁰ 10, 50, 1. Vs. 33, 23. N. 11, 9
pra vo mahe mahi namo 1, 62, 2. Vs. 34, 17
pra vo mahe mahivṛidhe 7, 31, 10. Sv. 1, 328. 2, 1143. Av. 20, 73, 3
pra vo mahe sahasā 1, 127, 10
pra vo mitrāya gāyata 5, 68, 1. Sv. 2, 493
pra vo yajñeshu devayanto 7, 43, 1
pra vo yahvaṃ puruṇāṃ 1, 36, 1. Sv. 1, 59
pra vo rayiṃ yuktāṣvam 5, 41, 5
pra vo vājā abhidyavo 3, 27, 1. Ts. 2, 5, 7, 2. Tb. 3, 5, 2, 1
pra vo vāyuṃ rathayujaṃ kṛiṇudhvam 5, 41, 6
pra vo vāyuṃ rathayujam puraṃdhiṃ 10, 64, 7
praṣaṅsamāno atithir na 8, 19, 8
pra ṣaṅsā goshv aghnyaṃ 1, 37, 5
pra ṣaṃtamā varuṇaṃ 5, 42, 1
pra ṣardha ārta 4, 1, 12
pra ṣardhāya mārutāya 5, 54, 1
pra ṣukrāso vayojuvo 9, 65, 26
pra ṣukraitu devī 7, 34, 1. Ta. 4, 17, 1. Tāṇḍya 1, 2, 9
pra ṣundhyuvaṃ varuṇāya 7, 88, 1
pra ṣoṣucatyā ushaso 10, 89, 12
pra ṣyāvāṣva dhṛishṇuyā 5, 52, 1
pra ṣyeno na madiram 6, 20, 6
pra sakshaṇo divyaḥ 5, 41, 4
pra sa kshayaṃ tirate 8, 27, 16
pra sadyo agne aty eshi 5, 1, 9. Tb. 2, 4, 7, 10
pra saptagum ṛitadhītiṃ 10, 47, 6
pra saptavadhrir āṣasā 8, 73, 9
pra saptahotā sanakād 3, 29, 14
pra sa mitra marto astu 3, 59, 2. Ts. 3, 4, 11, 5. N. 2, 13
pra samrājaṃ carshaṇīnām 8, 16, 1. Sv. 1, 144. Av. 20, 44, 1
pra samrāje bṛihate 6, 68, 9
pra samrāje bṛihad arcā 5, 85, 1
pra samrājo asurasya praṣastim 7, 6, 1. Sv. 1, 78
prasave ta ud īrate 9, 50, 2. Sv. 2, 556
pra sasāhishe 10, 180, 1. Ts. 3, 4, 11, 4. Tb. 2, 6, 9, 1. 3, 5, 7, 4
pra sākamukshe arcatā 7, 58, 1
pra sā kshitir asura 1, 151, 4
pra sā vāci sushṭutir 7, 58, 6

brahmaṇas pate tvam asya yantā 2, 23, 19. 24, 16. Vs. 34, 58. Tb. 2, 8, 5, 1
brahmaṇas pater abhavad 2, 24, 14. Tb. 2, 8, 5, 2
brahmaṇas pate suyamasya 2, 24, 15. Tb. 2, 8, 5, 2
brahmaṇāgniḥ saṃvidāno 10, 162, 1. Av. 20, 96, 11
brahmaṇā te brahmayujā 3, 35, 4. Av. 20, 86, 1
brahman vīra brahmakṛitiṃ 7, 29, 2
brahma prajāvad ā bhara 6, 16, 36. Sv. 2, 748
brahmā kṛiṇoti varuṇo 1, 105, 15
brahmā ṇa indropa 7, 28, 1
brahmāṇam brahmavāhasaṃ 6, 45, 7
brahmāṇas tvā vayaṃ yujā 8, 17, 3. Sv. 2, 18. Av. 20, 3, 3. 38, 3. 47, 9
brahmāṇi me matayaḥ 1, 165, 4. Vs. 33, 78
brahmāṇi hi cakṛishe vardhanāni 6, 23, 6
brahmā ta indra girvaṇaḥ 8, 90, 3
brahmā devānām padavīḥ 9, 96, 6. Sv. 2, 294. Ts. 3, 4, 11, 1. Ta. 10, 10, 1. N. 14, 13
brāhmaṇād indra rādhasaḥ 1, 15, 5. Sv. 1, 229
brāhmaṇāsaḥ pitaraḥ 6, 75, 10. Vs. 29, 47. Ts. 4, 6, 6, 3
brāhmaṇāsaḥ somino 7, 103, 8
brāhmaṇāso atirātre 7, 103, 7
brāhmaṇo 'sya mukham 10, 90, 12. Av. 19, 6, 6. Vs. 31, 11. Ta. 3, 12, 5

bhaga eva bhagavāñ 7, 41, 5. Av. 3, 16, 5. Vs. 34, 38. Tb. 2, 5, 5, 1. 8, 9, 8
bhagaṃ dhiyaṃ vājayantaḥ 2, 38, 10. Tb. 2, 8, 6, 3
bhaga praṇetar bhaga 7, 41, 3. Av. 3, 16, 3. Vs. 34, 36. Tb. 2, 5, 5, 2. 8, 9, 8
bhagabhaktasya te vayam 1, 24, 5
bhagasya svasā varuṇasya 1, 123, 5
bhajanta viṣve devatvaṃ 1, 68, 4
bhadraṃ vai varaṃ 10, 164, 2
bhadraṃ karṇebhiḥ ṣṛiṇuyāma 1, 89, 8. Sv. 2, 1224. Vs. 25, 21. Ta. 1, 1, 1
bhadraṃ te agne sahasinn 4, 11, 1. Ts. 4, 3, 13, 1
bhadraṃ no api vātaya manaḥ | 10, 20, 1
bhadraṃ no api vātaya mano 10, 25, 1. Sv. 1, 422
bhadram idaṃ ruṣamā 5, 30, 12
bhadram id bhadrā 7, 96, 3
bhadram-bhadram na ā 8, 93, 28, Sv. 1, 173
bhadram manaḥ kṛiṇushva 8, 19, 20. Sv. 2, 910. Vs. 15, 39. 40
bhadrā agner vadhryaṣvasya 10, 69, 1
bhadrā aṣvā haritaḥ 1, 115, 3. Tb. 2, 8, 7, 1
bhadrā te agneḥ svanīka 4, 6, 6. Ts. 4, 3, 13, 1
bhadrā te hastā sukṛitota 4, 21, 9
bhadrā dadṛiksha urviyā 6, 64, 2
bhadrā vastrā samanyā 9, 97, 2. Sv. 2, 750
bhadro no agnir āhuto 8, 19, 19. Sv. 1, 111. 2, 909. Vs. 15, 38. 39
bhadro bhadrayā sacamāna 10, 3, 3. Sv. 2, 898
bharad yadi vir ato 4, 26, 5
bharadvājāya saprathaḥ 6, 16, 33
bharadvājāyāva dhukshata 6, 48, 13
bharāmedhmaṃ 1, 94, 4. Sv. 2, 415
bharāya su bharata 10, 100, 2
bhareshu havyo namaso° 2, 23, 13
bhareshv indraṃ suhavaṃ 10, 63, 9. Ts. 2, 1, 11, 1. Tb. 2, 7, 13, 3
bhargo ha nāmota 10, 61, 14
bhavā dyumnī vādhryaṣvota 10, 69, 5
bhavā no agne 'vitota 10, 7, 7
bhavā no agne sumanā 3, 18, 1
bhavā mitro na ṣevyo 1, 156, 1. Tb. 2, 4, 3, 8
bhavā varūthaṃ gṛiṇate 1, 58, 9
bhavā varūtham maghavan 7, 32, 7
bhāratīḷe sarasvati 1, 188, 8
bhāratī pavamānasya 9, 5, 8
bhāsvatī netrī sūnṛitānāṃ diva 1, 92, 7
bhāsvatī netrī sūnṛitānām aceti 1, 113, 4

mā no arātir īṣata 2, 7, 2
mā no asmin mahādhane 8, 75, 12. Sv. 2, 1000. Ts. 2, 6, 11, 3
mā no gavyebhir aṣvyaiḥ 8, 73, 15
mā no guhyā ripa 2, 32, 2
mā no devānām viṣaḥ 8, 75, 8. Ts. 2, 6, 11, 2
mā no nide ca vaktave 7, 31, 5. Av. 20, 18, 5
mā no martā abhi 1, 5, 10. Av. 20, 69, 8
ma no martāya ripave 8, 60, 8
mā no mardhīr ā bharā 4, 20, 10. Ts. 1, 7, 13, 3
mā no mahāntam uta 1, 114, 7. Vs. 16, 15. Ts. 4, 5, 10, 2
mā no mitro varuṇo aryamāyur 1, 162, 1. Vs. 25, 24. Ts. 4, 6, 8, 1. N. 9, 3
mā no mṛicā ripūṇām 8, 67, 9
mā no raksha ā veṣīd 8, 60, 20
mā no raksho abhi naḍ 7, 104, 23. Av. 8, 4, 23
mā no vadhāya hatnave 1, 25, 2
mā no vadhīr indra mā 1, 104, 8
mā no vadhī rudra mā 7, 46, 4
mā no vadhair varuṇa 2, 28, 7
mā no vṛikāya vṛikye 6, 51, 6
mā no hiṅsīj janitā 10, 121, 9. Vs. 12, 102. Ts. 4, 2, 7, 1
mā no 'hir budhnyo 7, 34, 17. N. 10, 45
mā no hṛiṇītām atithir 8, 103, 12. Sv. 1, 110
mā no hetir vivasvata 8, 67, 20
mām devā dadhire havyavāham 10, 52, 4
mām dhur indram nāma 10, 49, 2
mām naraḥ svaṣvā 4, 42, 5
mā pāpatvāya no nare° 7, 94, 3. Sv. 2, 268
mā prinanto duritam 1, 125, 7
mā pra gāma patho 10, 57, 1. Av. 13, 1, 59
mā bhuma nishṭyā 8, 1, 13. Av. 20, 116, 1. Tāṇḍya 9, 10, 1
mā bhema mā ṣramishmo° 8, 4, 7. Sv. 2, 955
mā mām imam tava 5, 40, 7
māyābhir indra māyinam 1, 11, 7
māyābhir utsisṛipsata 8, 14, 14. Av. 20, 29, 4

māyā vām mitrāvaruṇā 5, 63, 4
māre asmad vi mumuco 3, 41, 8. Av. 20, 23, 8
mārjālyo mṛijyate sve 5, 1, 8
mā va eno anyakṛitam 6, 51, 7
mā vām vṛiko 1, 183, 4
mā vidan paripanthino 10, 85, 32. Av. 14, 2, 11
mā vo ghnantam 1, 41, 8
mā vo dātrān maruto 7, 56, 21
mā vo mṛigo na yavase 1, 38, 5
mā vo rasānitabhā 5, 53, 9
mā vo rishat khanitā 10, 97, 20. Vs. 12, 95. Ts. 4, 2, 6, 5
mā ṣūne agne ni shadāma 7, 1, 11
mā sakhyuḥ ṣūnam ā vide 8, 45, 36
mā sā te asmat sumatir 1, 121, 15
mā sīm avadya ā bhāg 8, 80, 8
mā sredhata somino 7, 32, 9
māham maghono varuṇa 2, 27, 17. 28, 11. 29, 7
mitram vayam havāmahe 1, 23, 4. Sv. 2, 143
mitram huve pūtadaksham 1, 2, 7. Sv. 2, 197. Vs. 33, 57
mitram kṛiṇudhvam 10, 34, 14
mitram na yam ṣimyā 1, 151, 1. Tb. 2, 8, 7, 6
mitram na yam sudhitam 6, 15, 2
mitraṣ ca tubhyam varuṇaḥ 3, 14, 4
mitraṣ ca no varuṇaṣ ca 5, 72, 3
mitras tan no varuṇo devo 7, 64, 3
mitras tan no varuṇo māmahanta 7, 52, 2
mitras tan no varuṇo rodasī 7, 40, 2
mitrasya carshaṇīdhṛito 'vo 3, 59, 6. Vs. 11, 62. Ts. 3, 4, 11, 5. 4, 1, 6, 3. Ta. 4, 3, 2
mitrā tanā na rathyā 8, 25, 2
mitrāya pañca yemire 3, 59, 8
mitrāya ṣiksha varuṇāya 10, 65, 5
mitrāvaruṇavantā 8, 35, 13
mitro aṅhoṣ cid ād uru 5, 65, 4
mitro agnir bhavati yat 3, 5, 4
mitro janān yātayati 3, 59, 1. Ts. 3, 4, 11, 5. Tb. 3, 7, 2, 3. N. 10, 22
mitro deveshv āyushu 3, 59, 9

ya imā viṣvā bhuvanāni juhvad 10, 81, 1. Vs. 17, 17. Ts. 4, 6, 2, 1
ya ime ubhe ahanī 5, 82, 8
ya ime dyāvāpṛithivī janitrī 10, 110, 9. Av. 5, 12, 9. Vs. 29, 34. Tb. 3, 6, 3, 4. N. 8, 14
ya ime rodasī ubhe aham 3, 53, 12
ya ime rodasī mahī samīcī 8, 6, 17
ya ime rodasī mahī sam mātareva 9, 18, 5
ya īṃ rājānāv ṛituthā 6, 62, 9
ya īṃ vahanta āṣubhiḥ 5, 61, 11
ya īṅkhayanti 1, 19, 7
ya īṃ cakāra na so 1, 164, 32. Av. 9, 10, 10. N. 2, 8
ya īṃ ciketa guhā 1, 67, 7
ya īṣire bhuvanasya 10, 63, 8
ya ukthā kevalā dadhe 8, 52, 3
ya ukthebhir na vindhate 8, 51, 3
ya ugra iva saryahā 6, 16, 39. Sv. 2, 1057. Ts. 2, 6, 11, 4
ya ugraḥ sann anishṭṛita 8, 33, 9. Sv. 2, 1048. Av. 20, 53, 3. 57, 13
ya ugrā arkam 1, 19, 4
ya ugrebhyaṣ cid ojīyāñ 9, 66, 17
ya udājan pitaro 10, 62, 2
ya udānaḍ vyayanaṃ 10, 19, 5. Av. 6, 77, 2
ya udṛici yajñe 10, 77, 7
ya udṛicīndra 1, 53, 11. Av. 20, 21, 11
ya udnaḥ phaligam 8, 32, 25
ya uṣatā manasā somam 10, 160, 3. Av. 20, 96, 3
ya u ṣriyā dameshv ā 2, 8, 3
ya usriyā apyā antar 9, 108, 6. Sv. 1, 585
ya ṛikshād aṅhaso 8, 24, 27
ya ṛijrā mahyam māmahe 8, 1, 32
ya ṛijrā vātaraṅhaso 8, 34, 17
ya ṛite cid abhiṣrishaḥ 8, 1, 12. Sv. 1, 244. Av. 14, 2, 47. Ta. 4, 20, 1. Käty. Ṣr. 25, 5, 30. Tāṇḍya 9, 10, 1
ya ṛite cid gās 8, 2, 39
ya ṛitena sūryam ārohayan 10, 62, 3
ya ṛishvaḥ srāvayatsakhā 8, 46, 12
ya ṛishvā ṛishṭividyutaḥ 5, 52, 13
ya eka ic cyāvayati 4, 17, 5
ya eka it tam u shṭuhi 6, 45, 16
ya eka id dhavyaṣ 6, 22, 1. Av. 20, 36, 1
ya eka id vidayate 1, 84, 7. Sv. 1, 389 2, 691. Av. 20, 63, 4. N. 4, 17
ya ekaṣ carshaṇīnāṃ 1, 7, 9. Av. 20, 70, 15
ya eko asti daṅsanā 8, 1, 27
ya enam ādideṣati 6, 56, 1
ya ojishṭha indra taṃ 6, 33, 1
ya ojishṭhas tam ā bhara 9, 101, 9. Sv. 2, 170
ya ohate rakshaso 5, 42, 10
yaṃ yajñaṃ nayathā 1, 41, 5
yaṃ yuvaṃ dāṣvadhvarāya 6, 68, 6
yaṃ rakshanti pracetaso 1, 41, 1. Sv. 1, 185
yaṃ vardhayantīd giraḥ 6, 44, 5
yaṃ viprā ukthavāhaso 8, 12, 13
yaṃ vai sūryaṃ svarbhānus 5, 40, 9
yaṃ sīm akṛiṇvan tamase 4, 13, 3
yaṃ sīm anu pravateva 4, 38, 3
yaṃ suparṇaḥ parāvataḥ 10, 144, 4
yaṃ somam indra pṛithivī° 3, 46, 5
yaṃ smā pṛichanti kuha 2, 12, 5. Av. 20, 34, 5
yaḥ kakubho nidhārayaḥ 8, 41, 4
yaḥ kukshiḥ soma° 1, 8, 7. Av. 20, 71, 3
yaḥ kṛintad id vi yonyaṃ 8, 45, 30
yaḥ pañca carshaṇīr abhi 7, 15, 2
yaḥ parasyāḥ parāvatas 10, 187, 2. Av. 6, 34, 3. N. 5, 5
yaḥ pāvamānīr adhyety 9, 67, 31. Sv. 2, 648
yaḥ pushpiṇīṣ ca 2, 13, 7
yaḥ pūrvyāya vedhase 1, 156, 2. Tb. 2, 4, 3, 9
yaḥ pṛithivīṃ vyathamānām 2, 12, 2. Av. 20, 34, 2
yaḥ paurusheyeṇa kravishā 10, 87, 16. Av. 8, 3, 15
yaḥ prāṇato nimishato 10, 121, 3. Av. 4, 2, 2. Vs. 23, 3. 25, 11. Ts 4, 1, 8, 4. 7, 5, 16, 1
yaḥ ṣakro mṛiksho 8, 66, 3
yaḥ ṣagmas tuviṣagma 6, 44, 2
yaḥ ṣambaram parvateshu 2, 12, 11. Av. 20, 34, 11
yaḥ ṣaṣvato mahy eno 2, 12, 10. Av. 20, 34, 10

yad indrāgnī madathaḥ sve 1, 108, 7
yad indrāgnī yadushu 1, 108, 8
yad indrāhaṃ yathā tvam 8, 14, 1. Sv. 1, 122. 2, 1184 Av. 20, 27, 1
yad indrāhan prathamajām 1, 32, 4. Tb. 2, 5, 4, 3
yad indreṇa sarathaṃ yātho 8, 9, 12. Av. 20, 141, 2
yad indro anayad rito 6, 57, 4. Sv. 1, 148
yad in nv indra pṛithivī 1, 52, 11
yadi pravṛiddha satpate 8, 12, 8
yad imā vājayann aham 10, 97, 11. Vs. 12, 85. Ts. 4, 2, 6, 2. N. 3, 15
yadi me rārāṇaḥ suta 8, 32, 6
yadi me sakhyam āvara 8, 13, 21
yadi vāham anṛitadeva 7, 104, 14. Av. 8, 4, 14
yadi stutasya maruto 7, 56, 15
yadi stomam mama ṣravad 8, 1, 15
yad īṃ sutāsa indavo 'bhi 8, 50, 3
yad īṃ somā babhrudhūtā 5, 30, 11
yadī ghṛitebhir āhuto 8, 19, 23
yad īṃ gaṇasya rasanām 5, 1, 3. Sv. 2, 1098
yadīd ahaṃ yudhaye 10, 27, 2
yadī manthanti bāhubhir 3, 29, 6
yadī mātur upa svasā 2, 5, 6
yad īm indra ṣravāyyam 5, 38, 2
yad īm ṛitasya payasā 1, 79, 3
yad īm enāṅ uṣato 7, 103, 3
yad īśīyāmritānām 10, 33, 8
yadī sutebhir indubhiḥ 6, 42, 3. Sv. 2, 792
yad uttame maruto 5, 60, 6. Tb. 2, 7, 12, 4
yad udañco vrishākape 10, 86, 22. Av. 20, 126, 22. N. 13, 3
yad udīrata ājayo 1, 81, 3. Sv. 1, 414. 2, 354. Av. 20, 56, 3
yad udvato nivato yāsi 10, 142, 4
yad ulūko vadati 10, 165, 4
yad usha auchaḥ 10, 55, 4
yad usho yāsi bhānunā 8, 9, 18. Av. 20, 142, 3
yad ūvadhyam udarasyā⁰ 1, 162, 10. Vs. 25, 33. Ts. 4, 6, 8, 4

yaded enam adadhur yajñiyāso 10, 88, 11. N. 7, 29
yad emi prasphurann iva 7, 89, 2
yad eshām anyo anyasya 7, 103, 5
yad eshām pṛishatī rathe 8, 7, 28. Av. 13, 1, 21
yad gāyatre adhi gāyatram 1, 164, 23. Av. 9, 10, 1
yad gopāvad aditiḥ 7, 60, 8
yad dadhishe pradivi cārv 7, 98, 2. Av. 20, 87, 2
yad dadhishe manasyasi 8, 45, 31
yad devā adaḥ salile 10, 72, 6
yad devāḥ ṣarma ṣaraṇaṃ 8, 47, 10
yad devānām mitramahaḥ 1, 44, 12
yad devāpiḥ ṣaṃtanave 10, 98, 7. N. 2, 12
yad devā yatayo yathā 10, 72, 7
yad dyāva indra te ṣataṃ 8, 70, 5. Sv. 1, 278. 2, 212. Av. 20, 81, 1. 92, 20. Ts. 2, 4, 14, 3. Ta. 1, 7, 5. N. 13, 1
yad dha tyad vām puru⁰ 1, 151, 2
yad dha tyan mitrāvaruṇāv 1, 139, 2
yad dha nūnaṃ yad vā 8, 49, 7
yad dha nūnam parāvati 8, 50, 7
yad dha prācīr ajagantoro 10, 155, 4. Av. 20, 137, 1
yad dha yānti marutaḥ 1, 37, 13
yad dhavishyam rituṣo 1, 162, 4. Vs. 25, 27. Ts. 4, 6, 8, 2
yad dha syā ta indra 1, 178, 1
yad baṅhishṭhaṃ nātividhe 5, 62, 9. Tb. 2, 8, 6, 7
yad yuñjate maruto rukma⁰ 2, 34, 8
yad yuñjāthe vṛishaṇam 1, 157, 2. Sv. 2, 1109
yad yūyam pṛiṣnimātaro 1, 38, 4
yad yodhayā mahato 7, 98, 4. Av. 20, 87, 4
yad rodasī pradivo asti 6, 62, 8
yad vaḥ ṣrāntāya sunvate 8, 67, 6
yad vā u viṣpatiḥ ṣitaḥ 8, 23, 13. Sv. 1, 114
yad vāg vadanty avicetanāni 8, 100, 10. Tb. 2, 4, 6, 11. N. 11, 28
yad vāṃ kakshīvāṅ uta 8, 9, 10. Av. 20, 140, 5

viṣo-viṣo vo atithiṃ 8, 74, 1. Sv. 1, 87. 2, 914
viṣpatiṃ yahvam atithiṃ 3, 3, 8
vi ṣrayantām urviyā 2, 3, 5
vi ṣrayantām ṛitāvṛidhaḥ prayai 1, 142, 6
vi ṣrayantām ṛitāvṛidho dvāro 1, 13, 6
viṣvaṃ satyam maghavānā 2, 24, 12
viṣvakarman havishā vāvṛidhānaḥ 10, 81, 6. Sv. 2, 939. Vs. 17, 22. Ts. 4, 6, 2, 6. N. 10, 27
viṣvakarmā vimanā 10, 82, 2. Vs. 17, 26. Ts. 4, 6, 2, 1. N. 10, 26
viṣvajite dhanajite 2, 21, 1
viṣvataṣcakshur uta 10, 81, 3. Av. 13, 2, 26. Vs. 17, 19. Ts. 4, 6, 2, 4. Ta. 10, 1, 3
viṣvadānīṃ sumanasaḥ syāma 6, 52, 5
viṣvam asyā nānāma 1, 48, 8
viṣvam it savanaṃ sutam 1, 16, 8
viṣvam paṣyanto bibhṛithā 8, 20, 26
viṣvam pratīcī saprathā 7, 77, 2
viṣvavedaso rayibhiḥ 1, 64, 10
viṣvasmā agnim bhuvanāya 10, 88, 12
viṣvasmā it svar dṛiṣe 9, 48, 4. Sv. 2, 190
viṣvasmāt sīm adhamāñ 4, 28, 4
viṣvasmān no aditiḥ pātv 10, 36, 3
viṣvasya ketur bhuvanasya 10, 45, 6. Vs. 12, 23. Ts. 4, 2, 2, 2
viṣvasya rājā pavate 9, 76, 4
viṣvasya hi pracetasā 5, 71, 2
viṣvasya hi prāṇanaṃ 1, 48, 10
viṣvasya hi preshito 10, 37, 5
viṣvasya hi srushṭaye 2, 38, 2
viṣvā agne 'pa dahārātīr 7, 1, 7
viṣvā uta tvayā vayaṃ 2, 7, 3
viṣvāḥ pṛitanā abhibhūtaraṃ 8, 97, 10. Sv. 1, 370. 2, 280. Av. 20, 54, 1
viṣvā dveshāṅsi jahi 8, 53, 4
viṣvā dhāmāni viṣvacaksha 9, 86, 5. Sv. 2, 238
viṣvānarasya vas patim 8, 68, 4. Sv. 1, 364. N. 12, 21
viṣvāñ aryo vipaṣcito 8, 65, 9
viṣvāni deva savitar duritāni 5, 82, 5. Vs. 30, 3. Tb. 2, 4, 6, 3. Ta. 10, 10, 2
viṣvāni devī bhuvanā 1, 92, 9
viṣvāni no durgahā jātavedaḥ 5, 4, 9. Tb. 2, 4, 1, 5. Ta. 10, 2, 1
viṣvāni bhadrā maruto 1, 166, 9
viṣvāni viṣvamanaso 8, 24, 7
viṣvāni ṣakro naryāṇi vidvān 4, 16, 6. Av. 20, 77, 6
viṣvān devāñ ā vaha 1, 48, 12
viṣvān devān havāmahe 1, 23, 10
viṣvāny anyo bhuvanā 2, 40, 5. Tb. 2, 8, 1, 6
viṣvābhir dhībhir bhuvanena 8, 35, 2
viṣvāmitrā arāsata 3, 53, 13
viṣvā rūpāṇi prati muñcate 5, 81, 2. Vs. 12, 3. Ts. 4, 1, 10, 4. N. 12, 13
viṣvā rūpāṇy āviṣan 9, 25, 4
viṣvā rodhāṅsi pravataṣ ca 4, 22, 4
viṣvāvasuṃ soma gandharvam 10, 139, 4. Ta. 4, 11, 7
viṣvāvasur abhi tan no 10, 139, 5. Ta. 4, 11, 7
viṣvā vasūni saṃjayan 9, 29, 4
viṣvāsāṃ gṛihapatir viṣām 6, 48, 8
viṣvāsāṃ tvā viṣām 1, 127, 8
viṣvā soma pavamāna 9, 40, 4
viṣvāhā tvā sumanasaḥ 10, 37, 7
viṣvā hi martyatvanā 8, 92, 13
viṣvā hi vo namasyāni 10, 63, 2
viṣvāhendro adhivaktā 1, 100, 19. 102, 11
viṣve adya maruto viṣva 10, 35, 13. Vs. 18, 31. 33, 52. Ts. 4, 7, 12, 1
viṣve asyā vyushi 5, 45, 8
viṣve caned anā tvā 4, 30, 3
viṣve ta indra vīryaṃ 8, 62, 7
viṣvet tā te savaneshu 8, 100, 6
viṣvet tā vishṇur ābharad 8, 77, 10. N. 5, 4
viṣved anu rodhanā 2, 13, 10
viṣved ete janimā 3, 54, 8
viṣve devā akṛipanta 10, 24, 5
viṣve devā anamasyan 6, 9, 7
viṣve devā ṛitāvṛidha 6, 52, 10. Ts. 2, 4, 14, 5
viṣve devāḥ ṣāstana mā 10, 52, 1. Ṣ. P. 1, 5, 1, 26
viṣve devāḥ ṣṛiṇutemaṃ 6, 52, 13. Vs. 33, 53. Ts. 2, 4, 14, 5. Tb. 2, 8, 6, 5

ṣasaḥ kshuram 10, 28, 9
ṣaṣamānasya vā naraḥ 1, 86, 8. Sv. 2, 944
ṣaṣvattamam īḷate dūtyāya 10, 70, 3
ṣaṣvat purosha 1, 113, 13
ṣaṣvad agnir vadhryaṣvasya 10, 69, 11
ṣaṣvad indraḥ popruthadbhir 1, 30, 16
ṣaṣvad dhi vaḥ sudānava 8, 67, 16
ṣaṣvantaṃ hi pracetasaḥ 8, 67, 17
ṣaṣvanto hi ṣatravo 7, 18, 18
ṣākmanā ṣāko 10, 55, 6. Sv. 2, 1133
ṣācigo ṣācipūjanā° 8, 17, 12. Sv. 2, 76. Av. 20, 5, 6. N. 3, 10
ṣāsa itthā mahāñ asy 10, 152, 1. Av. 1, 20, 4
ṣāsad vahnir duhitur 3, 31, 1. N. 3, 4
ṣikshā ṇa indra rāya 8, 92, 9. Sv. 2, 994
ṣikshā vibhindo 8, 2, 41
ṣiksheyam asmai ditseyaṃ 8, 14, 2. Sv. 2, 1185. Av. 20, 27, 2
ṣiksheyam in mahayate 7, 32, 19. Sv. 2, 1147. Av. 20, 82, 2
ṣiprin vājānām 1, 29, 2. Av. 20, 74, 2. Tb. 2, 4, 4, 8
ṣivaḥ kapota ishito 10, 165, 2. Av. 6, 27, 2
ṣivas tvashṭar ihā gahi 5, 5, 9. Ts. 3, 1, 11, 2
ṣivā naḥ sakhyā santu 4, 10, 8
ṣiṣāno vṛishabho yathāgniḥ 8, 60, 13
ṣiṣuṃ jajñānaṃ harim 9, 109, 12. Sv. 2, 684
ṣiṣuṃ jajñānaṃ haryatam 9, 96, 17. Sv. 2, 525
ṣiṣuṃ na tvā jenyaṃ 10, 4, 3
ṣiṣur na jāto 'va cakradad 9, 74, 1
ṣītike ṣītikāvati 10, 16, 14. Av. 18, 3, 60. Ta. 6, 4, 1.
ṣīram pāvakaṣocishaṃ 8, 102, 11
ṣīrshṇaḥ-ṣīrshṇo jagatas 7, 66, 15
ṣukeshu me harimāṇaṃ 1, 50, 12. Av. 1, 22, 4. Tb. 3, 7, 6, 22
ṣukraḥ pavasva devebhyaḥ 9, 109, 5. Sv. 2, 592
ṣukraḥ ṣuṣukvāñ usho 1, 69, 1
ṣukraṃ te anyad 6, 58, 1. Sv. 1, 75. Ts. 4, 1, 11, 2. Ta. 1, 2, 4. 10, 1. 4, 5, 6. N. 12, 17
ṣukrasyādya gavāṣira 2, 41, 3
ṣukrebhir aṅgai raja 3, 1, 5
ṣuciḥ pāvaka ucyate 9, 24, 7. Sv. 2, 317
ṣuciḥ pāvaka vandyo 2, 7, 4. Ts. 1, 3, 14, 5
ṣuciḥ pāvako adbhuto 1, 142, 3
ṣuciḥ punānas tanvam 9, 70, 8
ṣuciḥ shma yasmā atrivat 5, 7, 8
ṣuciṃ na yāmann ishiraṃ 3, 2, 14
ṣuciṃ nu stomaṃ 7, 93, 1. Ts. 1, 1, 14, 1. Tb. 2, 4, 8, 3
ṣucim arkair bṛihaspatim 3, 62, 5. Tb. 2, 4, 6, 3
ṣucir apaḥ sūyavasā 2, 27, 13. Ts. 2, 1, 11, 4
ṣucir asi purunishṭhāḥ 8, 2, 9
ṣucir deveshv arpitā 1, 142, 9
ṣucī te cakre 10, 85, 12. Av. 14, 1, 12
ṣucī vo havyā marutaḥ 7, 56, 12. Tb. 2, 8, 5, 5
ṣunaṃ vāhāḥ ṣunaṃ 4, 57, 4. Av. 3, 17, 6. Ta. 6, 6, 2.
ṣunaṃ huvema maghavānam 3, 30, 22. 31, 22. 32, 17. 34, 11. 35, 11. 36, 11. 38, 10. 39, 9. 43, 8. 48, 5. 49, 5. 50, 5. 10, 89, 18. 104, 11. Sv. 1, 329. Av. 20, 11, 11. Tb. 2, 4, 4, 3
ṣunaḥṣepo hy ahvad 1, 24, 13
ṣunaṃ naḥ phālā 4, 57, 8. Av. 3, 17, 5. Vs. 12, 69. Ts. 4, 2, 5, 6
ṣunam andhāya bharam 1, 117, 18
ṣunam ashṭrāvy acarat 10, 102, 8
ṣunām asmabhyam ūtaye 10, 126, 7
ṣunaṣ cic chepaṃ 5, 2, 7
ṣunāsīrāv imāṃ vācaṃ 4, 57, 5. Ta. 6, 6, 2. N. 9, 41
ṣubhraṃ nu te ṣushmaṃ 2, 11, 4
ṣubhram andho devavātam 9, 62, 5. Sv. 2, 359
ṣubhro vaḥ ṣushmaḥ krudhmī 7, 56, 8
ṣumbhamāna ṛitāyubhir 9, 36, 4
ṣumbhamānā ṛitāyubhir 9, 64, 5. Sv. 2, 385
ṣuṣruvāṅsā cid aṣvinā 7, 70, 5

sahasradhāre 'va te sam 9, 73, 4. Av. 5, 6 3
sahasradhāre vitate pavitra 9, 73, 7
sahasraṃ ta indrotayo 1, 167, 1
sahasravājam abhimātishāhaṃ 10, 104, 7
sahasraṣīrshā purushaḥ 10, 90, 1. Av. 19, 6, 1. Vs. 31, 1. Ta. 3, 12, 1
sahasraṣṛiṅgo vṛishabho yaḥ 7, 55, 7. Av. 4, 5, 1
sahasrasām āgniveṣiṃ 5, 34, 9
sahasrāksheṇa ṣataṣāradena 10, 161, 3. Av. 3, 11, 3. 20, 96, 8
sahasrāksho vicarshaṇir 1, 79, 12
sahasrā te ṣatā vayaṃ 4, 32, 18
sahasreṇeva sacate yavīyudhā 8, 4, 6
sahasre pṛishatīnām 8, 65, 11
sahasrotiḥ ṣatāmagho 9, 62, 14
sahasva manyo abhimātim 10, 84, 3. Av. 4, 31, 3
sahāvā pṛitsu taraṇir 3, 49, 3
sa hi kratuḥ sa maryaḥ 1, 77, 3
sa hi kshatrasya manasasya 5, 44, 10
sa hi kshapāvāñ agnī 1, 70, 5
sa hi kshayeṇa kshamyasya 7, 46, 2
sa hi kshemo havir yajñaḥ 10, 20, 6
sa hi tvaṃ deva ṣaṣvate 9, 98, 4
sa hi dyutā vidyutā 10, 99, 2
sa hi dyubhir janānāṃ 5, 16, 2
sa hi dvaro dvarishu 1, 52, 3
sa hi dhībhir havyo asti 6, 18, 6
sa hi purū cid ojasā 1, 127, 3. Sv. 2, 1165
sa hi yo mānushā yugā 6, 16, 23
sa hi ratnāni dāṣushe 5, 82, 3
sa hi viṣvāti pārthivā 6, 16, 20
sa hi viṣvāni pārthivāñ eko 6, 45, 20
sa hi vedā vasudhitim 4, 8, 2
sa hi ṣardho na mārutaṃ 1, 127, 6
sa hi ṣuciḥ ṣatapatraḥ 7, 97, 7. Tb. 2, 5, 5, 4
sa hi ṣravasyuḥ 1, 55, 6
sa hi shmā jaritṛibhya ā 9, 20, 2. Sv. 2, 319
sa hi shmā dhanvākshitaṃ 5, 7, 7
sa hi shmā viṣvacarshaṇir 5, 23, 4
sa hi satyo yam pūrve 5, 25, 2
sa hi svasṛit pṛishadaṣvo 1, 87, 4
sa hotā yasya rodasī 3, 6, 10
sa hotā viṣvam pari 2, 2, 5
sa hotā sed u dūtyaṃ 4, 8, 4
sahobhir viṣvam pari cakramū 10, 56, 5
saho shu ṇo vajrahastaiḥ 8, 7, 32
sākaṃ yakshma pra pata 10, 97, 13. Vs. 12, 87. Ts. 4, 2, 6, 4
sākaṃyujā ṣakunasyeva 10, 106, 3
sākaṃ vadanti bahavo 9, 72, 2
sākaṃ hi ṣucinā ṣuciḥ 2, 5, 4
sākaṃ jātaḥ kratunā 2, 22, 3. Sv. 2, 837
sākaṃ jātāḥ subhvaḥ 5, 55, 3
sākāṃjānāṃ saptatham 1, 164, 15. Av. 9, 9, 16. Ta. 1, 3, 1. N. 14, 19
sākamuksho marjayanta 9, 93, 1. Sv. 1, 538. 2, 768
sātir na vo 'mavatī 1, 168, 7
sā te agne ṣaṃtamā 8, 74, 8
sā te jīvātur uta 10, 27, 24. N. 5, 19
sā dyumnair dyumninī 8, 74, 9
sādhur na gṛidhnur 1, 70, 11
sādhv apāṅsi sanatā 2, 3, 6
sādhvaryā atithinīr 10, 68, 3. Av. 20, 16, 3
sādhvīm akar devavītiṃ 10, 53, 3. Ts. 1, 3, 14, 2
sā no adya yasyā vayaṃ 10, 127, 4
sā no adyābharadvasur 5, 79, 3. Sv. 2, 1092
sā no viṣvā ati dvishaḥ 6, 61, 9
sāṃtapanā idaṃ havir 7, 59, 9. Av. 7, 77, 1. Ts. 4, 3, 13, 3
sāma dvibarhā mahi 4, 5, 3
sāman nu rāye 10, 59, 2
sā mā satyoktiḥ pari pātu 10, 37, 2
sā vasu dadhatī ṣvaṣurāya 10, 95, 4
sā vaha yokshabhir 6, 64, 5
sā viṭ suvīrā 7, 56, 5
sāsmā aram prathamaṃ 2, 18, 2
sāsmā aram bāhubhyāṃ 2, 17, 6
sāsmākebhir etarī na 6, 12, 4. N. 6, 15
sāhā ye santi mushṭiheva 8, 20, 20
sāhvān viṣvā abhiyujaḥ 3, 11, 6. Sv. 2, 908

semam na stomam 1, 16, 5
semāṃ vetu vashaṭkṛitim 7, 15, 6
semām aviḍḍhi prabhṛitiṃ 2, 24, 1
sehāna ugra pṛitanā 8, 37, 2
sainānīkena 2, 9, 6. Ts. 4, 3, 13, 2
so agna īje ṣaṣame ca 6, 1, 9. Tb. 3, 6, 10, 4
so agna enā namasā 7, 93, 7
so agnir yo vasur gṛiṇe 5, 6, 2. Sv. 2, 1089. Vs. 15, 42
so agre ahnāṃ harir 9, 86, 42
so añgirasām ucathā 2, 20, 5
so añgirobhir 1, 100, 4
so addhā dāṣvadhvaro 8, 19, 9
so apratīni manave 2, 19, 4
so abhriyo na yavasa 10, 99, 8
so arṇavo na nadyaḥ 1, 55, 2
so arshendrāya pītaye 9, 62, 8. Sv. 2, 330
so asya vajro harito 10, 96, 3. Av. 20, 30, 3
so asya viṣe mahi ṣarma 9, 86, 15
so cin nu bhadrā 10, 11, 3. Av. 18, 1, 20
so cin nu vṛishṭir yūthyā 10, 23, 4. Av. 20, 73, 5
so cin nu sakhyā narya 10, 50, 2
sotā hi somam adribhir 8, 1, 17
sodañcaṃ sindhum 2, 15, 6
soma id vaḥ suto astu 8, 66, 15
soma u shuvāṇaḥ sotṛibhir 9, 107, 8. Sv. 1, 515. 2, 347
soma ekebhyaḥ pavate 10, 154, 1. Av. 18, 2, 14. Ta. 6, 3, 2
somaṃ rājānam avase 10, 141, 3. Sv. 1, 91. Av. 3, 20, 4. Vs. 9, 26. Ts. 1, 7, 10, 3
somaḥ pavate janitā matīnāṃ 9, 96, 5. Sv. 1, 527. 2, 293. N. 14, 12
somaḥ punāna ūrmiṇāvyo 9, 106, 10. Sv. 1, 572. 2, 290
somaḥ punāno arshati 9, 13, 1. Sv. 2, 537
somaḥ punāno avyaye 9, 110, 10
somaḥ prathamo vivide 10, 85, 40. Av. 14, 2, 3
somaḥ suto dhārayātyo 9, 97, 45
soma gīrbhish ṭvā 1, 91, 11. Tb. 3, 5, 6, 1. Tāṇḍya 1, 5, 7
somaṃ gāvo dhenavo 9, 97, 35. Sv. 2, 210. N. 14, 15
somam anya upāsadat 6, 57, 2
somam indrābṛihaspatī 4, 49, 6
somam manyate papivān 10, 85, 3. Av. 14, 1, 3. N. 11, 4
soma yās te mayobhuva 1, 91, 9. Ts. 4, 1, 11, 1
soma rājan mṛiḷayā naḥ 8, 48, 8
soma rārandhi no hṛidi 1, 91, 13. Tāṇḍya 1, 5, 6
somasya dhārā pavate 9, 80, 1
somasya mā tavasaṃ 3, 1, 1
somasya mitrāvaruṇoditā 8, 72, 17
somasya rājño varuṇasya dharmaṇi 10, 167, 3. N. 11, 12
somā asṛigram āṣavo 9, 23, 1
somā asṛigram indavaḥ 9, 12, 1. Sv. 2, 546
somāḥ pavanta indavo 9, 101, 10. Sv. 1, 548. 2, 451
somānaṃ svaraṇaṃ 1, 18, 1. Sv. 1, 139. 2, 813. Vs. 3, 28. Ts. 1, 5, 6, 4. Ta. 10, 1, 11. N. 6, 10
somāpūshaṇā jananā 2, 40, 1. Ts. 1, 8, 22, 5
somāpūshaṇā rajaso 2, 40, 3. Ts. 1, 8, 22, 5. Tb. 2, 8, 1, 5
somārudrā dhārayethām 6, 74, 1
somārudrā yuvam etāny 6, 74, 3. Av. 7, 42, 2. Ts. 1, 8, 22, 5
somārudrā vi vṛihataṃ 6, 74, 2. Av. 7, 42, 1. Ts. 1, 8, 22, 1
somāso na ye sutās 1, 168, 3
somenādityā balinaḥ 10, 85, 2. Av. 14, 1, 2
somo arshati dharṇasir 9, 23, 5
somo asmabhyaṃ dvipade 3, 62, 14
somo jigāti gātuvid 3, 62, 13. Ts. 1, 3, 4, 1
somo dadad gandharvāya 10, 85, 41. Av. 14, 2, 4
somo devo na sūryo 9, 63, 13
somo dhenuṃ somo 1, 91, 20. Vs. 34, 21. Tb. 2, 8, 3, 1
somo na vedhā ṛita° 1, 65, 10
somo mīḍhvān pavate 9, 107, 7
somo rājā prathamo brahma° 10, 109, 2. Av. 5, 17, 2
somo vadhūyur abhavad 10, 85, 9. Av. 14, 1, 9
soshām avindat sa svaḥ 10, 68, 9. Av. 20, 16, 9

IV. Kurze Inhaltsangabe.

---

1) Dieser Hymnus ist aus zwei verschiedenen zusammengeschweisst.

V.

ATHA KHAILIKĀNI SŪKTĀNI.

I [1]).

I, 50 [2]).

ṣanaiṣ cit sūryeṇa ādityena sahīyasā |
ahaṃ yaṣasvināṃ yaṣo vidyārūpāṇy ā dade || 1 ||
udyann adya vi no bhaja pitā putrebhyo yathā |
dīrghāyutvasya heṣishe tasya no dehi sūrya || 2 ||[3])
udyantaṃ tvā mitramaha ārohantaṃ vicakshaṇa |
paṣyema ṣaradaḥ ṣataṃ jīvema ṣaradaḥ ṣataṃ || 3 ||[4])

II.

I, 191 [5]).

mā bibher na marishyasi pari tvā pāmi sarvataḥ |
ghanena hanmi vṛiṣcikam ahaṃ daṇḍenāgatam || 1 ||[6])
ādityarathavegena vishṇubāhubalena ca |

---

1) Für den Abdruck der Khila in Ashṭaka I—VI habe ich Chambers 44 abc, und für Ashṭaka I—VIII I. O. 129—132 benutzt. Für XIX—XXIV verdanke ich Herrn Dr. Klatt in Berlin eine genaue Vergleichung des Abdrucks von Müller mit Chambers 67g. 72. Die Hss. von Chambers bezeichne ich mit A, die des I. O. mit B, Chambers 67g mit a, Chambers 72 mit b. 2) Fehlt in A. 3) Tb. III, 7, 6, 22. dhehi B. 4) Vgl. VII, 66, 16. 5) Nur in B. 6) Vgl. Av. X, 4, 9. V, 30, 8.

garuḍapakshanipātena bhūmiṃ gacha mahāyaṣāḥ || 2 ||
garuḍasya jātamātreṇa trayo lokāḥ prakampitāḥ |
prakampitā mahī sarvā saṣailavanakānanā || 3 ||
gaganaṃ nashtacandrārkaṃ jyotishaṃ na prakāṣate |
devatā bhayavitrastā māruto na plavāyati || 4 ||[1])
bhoḥ sarpa bhadra bhadraṃ te dūraṃ gacha mahavisha |[2])
janmejayasya yajñānte āstīkavacanaṃ smara || 5 ||
āstīkavacanaṃ ṣrutvā yaḥ sarpo na nivartate |
ṣatadhā bhidyate mūrdhni ṣiṅṣavṛikshaphalaṃ yathā || 6 ||[3])

III.

II, 43.

bhadráṃ vada dakshiṇató bhadrám uttarató vada |
bhadrám purástān no vada bhadrám paṣcāt kapíñjala || 1 ||[4])
bhadráṃ vada putraír bhadráṃ vada gṛihéshu ca |
bhadrám asmā́kaṃ vada bhadráṃ no ábhayaṃ vada || 2 ||
bhadrám adhástān no vada bhadrám upárishṭān no vada |
bhadrám-bhadraṃ na ā́ vada bhadráṃ naḥ sarvató vada || 3 ||
asapatnám purástān naḥ ṣiváṃ dakshíṇatas kṛidhi |
abháyaṃ sátatam paṣcád bhadrám uttarató gṛihé || 4 ||
yauvánāni maháyasi jigyúshām iva dundubhíḥ |
ṣákuntaka pradakshiṇáṃ ṣátapatrābhí no vada || 5 ||
āvádañs tváṃ° || 6 ||[5])

IV.

V, 44.

jāgárshi tvám bhúvane jātavedo
jāgárshi yátra yájate havíshmān |

---

1) Vgl. Suparṇādhyāya 2. 2) mahāvishāḥ B. 3) 5 und 6 Mhbh. I, 2190. 4) Nirukta 9, 5. 5) Alle diese Verse finden sich in Kauṣikasūtra 46.

idáṃ havíḥ ṣraddádhāno juhomi
téna pāsi gúhyaṃ náma gónām || 1 ||[1])

V.

V, 51.

svastyáyanaṃ tā́rkshyam árishṭanemim
mahádbhutaṃ [2]) vāyasáṃ devátānām |
asuraghnáṃ índrasakhaṃ samátsu
bṛihád yáṣo nā́vam ivā́ ruhema || 1 ||
aṅhomúcam āṅgírasaṃ gáyaṃ ca
svastyā̀treyam mánasā ca tā́rkshyam |
práyatapāṇiḥ ṣaraṇáṃ prá padye |
svastí sambādhéshv ábhayaṃ ca no astu || 2 ||[3])

VI.

V, 84

várshantu te vibhāvari divó abhrásya vidyútaḥ |
róhantu sárvabījāny áva brahmadvísho jahi || 1 ||

VII. Srīsūkta.

V, 87 [4])

hiraṇyavarṇāṃ hariṇīṃ suvarṇarajatasrajam |
candrāṃ hiraṇmayīṃ lakshmīṃ jātavedo mamā vaha || 1 ||
tām ma ā vaha jātavedo lakshmīm anapagāminīm |[5])
yasyāṃ hiraṇyaṃ vindeyaṃ gām aṣvān purushān aham || 2 ||
aṣvapūrṇāṃ rathamadhyāṃ hastinādapramodinīm |

---

1) téna *etc.* V, 3, 3. 2) mahádbhūtam A. B. 3) Beide Verse finden sich als pratīka im Suparṇādhyāya 10. 4) Accente sind in A beigeschrieben, aber, wie in allen späteren Sachen, in ganz verkehrter Weise. 5) alapa° A. B.

ṣriyaṃ devīm upa hvaye ṣrīr mā devī jushatām || 3 ||
kāṅsosmitāṃ hiraṇyaprākārām ārdrāṃ jvalantīṃ triptāṃ tar-
payantīm |
padme sthitām padmavarṇāṃ tām ihopa hvaye ṣriyam || 4 ||
candrām prabhāsāṃ yaṣasā jvalantīṃ ṣriyaṃ loke devaju-
shṭām udārām |
tām padmanemiṃ ṣaraṇam pra padye alakshmir me na-
ṣyatāṃ tvāṃ vriṇomi || 5 || 1 ||
ādityavarṇe tapaso 'dhi jāto vanaspatis tava vriksho 'tha
bilvaḥ |
tasya phalāni tapasā nudantu [1]) yā antarā yāṣ ca bāhyā
alakshmīḥ || 6 ||
upaitu māṃ devasakhaḥ kīrtiṣ ca maṇinā saha |
prādurbhūto 'smi [2]) rāshṭre 'smin kīrtiṃ vriddhiṃ dadātu
me || 7 ||
kshutpipāsāmalā jyeshṭhā alakshmīr nāṣayāmy aham |
abhūtim asamriddhiṃ ca sarvāṃ nir ṇuda [3]) me grihāt || 8 ||
gandhadvārāṃ durādharshāṃ nityapushṭāṃ karīshiṇīm |
īṣvarīṃ sarvabhūtānāṃ tām ihopa hvaye ṣriyam || 9 ||
manasaḥ kāmam ākūtiṃ vācaḥ satyam aṣīmahi |
paṣūnāṃ rūpam annasya mayi ṣrīḥ ṣrayatāṃ yaṣaḥ [4]) || 10 || 2 ||
kardamena prajā bhūtā mayi sam bhrama kardama |
ṣriyaṃ vāsaya me grihe [5]) mātaram padmamālinīm || 11 ||
āpaḥ srijantu [6]) snigdhāni ciklīta vasa me grihe |
ni ca devīm mātaraṃ ṣriyaṃ vāsaya me kule || 12 ||
ārdrām pushkariṇīṃ yashṭīṃ suvarṇāṃ hemamālinīm |
sūryāṃ hiraṇmayīṃ lakshmīṃ jātavedo mamā vaha || 13 ||
ārdrām pushkariṇīm pushṭīm piṅgalām padmamālinīm |
candrāṃ hiraṇmayīṃ lakshmīṃ jātavedo mamā vaha [7]) || 14 ||

1) mā eingeschoben in A. B. 2) stu B. 3) sarvā nir-
ṇuda B. sarvāṇirnuda A. Vgl. Ta. (Bibl. Ind.) p. 922. 4) Tb. II,
4, 6, 6. 5) kule B. 6) srajantu A. B. 7) In B. steht 14 vor 13.

tām ma ā vaha jātavedo lakshmīm anapagāminīm [1]) |
yasyāṃ hiraṇyam prabhūtaṃ [2]) (gāvo dāsyo 'ṣvān) [3]) vindeyam purushān aham || 15 || 3 ||
aṣvadāyī godāyī dhanadāyi mahādhane |
dhanam me jushatāṃ devī [4]) sarvakāmāṅṣ ca dehi me || 16 ||
putrapautradhanaṃ dhānyaṃ hastyaṣvāṣvatarai rathaiḥ |
prajānām bhavasī [5]) mātā āyushmantaṃ karotu mām || 17 ||
dhanam agnir dhanaṃ vāyur dhanaṃ sūryo dhanaṃ vasuḥ |
dhanam indro bṛihaspatir varuṇo dhanam aṣvinā [6]) || 18 ||
vainateya somam piba somam pibatu vṛitrahā |
somaṃ dhanasya somino mahyaṃ [7]) dadātu sominaḥ || 19 ||
na krodho na ca mātsaryaṃ na lobho nāṣubhā matiḥ |
bhavanti kṛitapuṇyānām bhaktānāṃ ṣrīsūktaṃ japet || 20 ||
padmānane padmaūrū padmākshi padmasambhave |
tan me bhajasi padmākshi yena saukhyaṃ labhāmy aham || 21 ||
yaḥ ṣuciḥ prayato bhūtvā juhuyād ājyam anvaham |
ṣriyaḥ pañcadaṣarcaṃ ca ṣrikāmaḥ satataṃ japet [8]) || 22 ||
ṣrīvarcasyam [9]) āyushyam ārogyam āvidhāt pavamānam mahīyate |
dhānyaṃ dhanam paṣum putralābhaṃ ṣatasaṃvatsaraṃ dīrgham āyuḥ || 23 || 4 ||

VIII.

VI, 45.

cákshuṣ ca ṣrótraṃ ca mánaṣ ca vā́k ca
prāṇāpānaú déha idáṃ ṣárīram |

---

1) alapa⁰ A. 2) prabhūtiṃ B. 3) Des Guten zu viel. 4) devi B. 5) hastyaṣvādigave ratham, und bhavasi B. 6) indram, varuṇaṃ dhanam ucyate A. varuṇaṃ auch B. 7) mihaṃ A. 8) 21 und 22 stehen in B. nach 15. In derselben Hss. folgen noch zu Schlusse eine Anzahl von Versen gleichen Werthes. 9) ṣrīvarcaḥsvam A. ṣrīvarcasvam B. bahuputralābham B. Da 23 den Nachsatz zu 22 bildet, wird vielleicht āpnuyād avasāne für āvidhāt pavamānam zu lesen sein.

dvaú pratyáñcāv anulomaú visárgāv
etáṃ tám manye dáṣayantram útsam || 1 ||
úraṣ ca prishṭháṣ ca kárau ca bāhú
jáṅghe corú udáraṃ ṣiraṣ ca |
lómāni māṅsáṃ rudhírāsthimájjam
étac charīrám jalábudbudópamam || 2 ||[1])
bhrúvau lalāṭé ca táthā ca kárṇau
hánū[2]) kapolaú chubúkas tathá ca |
óshṭhau ca dantáṣ ca táthaiva jihvá
etát suṣubhrám mukháratnakoṣam[3]) || 3 ||

IX.

VII, 34[4]).

ṣaṃvatíḥ pārayanti[5]) tám pṛiñcanti váco yáthā |
abhyāyántaṃ samāyántaṃ[6]) yá evédám íti brávat || 1 ||
jāyáketum puruspríham bhá̄ratīm brahmavárdhanīm |
ṣaṃjānāná mahí mātá yá evédám íti brávat || 2 ||
índras táṃ kar[7]) víbhum prabhúm bhānúneyáṃ sárasvatī |
yéna sú̄ryam árocayad yénemé ródasī ubhé || 3 ||
jushásvāgne aṅgiraḥ kāṇvám médhyātithim |
má tvā sómasya bárbṛihan sutáso mádhumattamāḥ || 4 ||
tvám[8]) agne áṅgirastamaḥ ṣócasva devavítamaḥ |
á ṣaṃtama ṣáṃtamābhir abhíshṭibhiḥ ṣāntíṃ svastím akurvata || 5 ||
ṣáṃ naḥ kánikradad deváḥ parjányo abhí varshatv óshadhayaḥ práti dhīyantām |
ṣáṃ no dyávāpṛithiví ṣám prajábhyaḥ ṣáṃ no astu dvipáde cátushpade || 6 ||

---

1) B. setzt 2 vor 1. Statt ṣiras lies pasas. 2) lalāṭáṣ ca, und hánuḥ A. 3) jihvám etác charīrám B. jihvá etáchuṣubhrám A.
4) Gehört zu 35. Dieses khila nur in A. 5) pārayante A.
6) abhyā̆nantáṃ yamáyantam A. 7) kaṃ A. 8) tvām A.

X.

VII, 55.

svapnáḥ svapnádhikáraṇe sárvaṃ ní shvāpayā jánam |
ásūryám anyán svāpáya dvyùshám [1]) jāgriyād ahám || 1 ||
ájagaro nāma sarpáḥ sarpír avishó mahán |
tásminn u sárpaḥ súdhitas téna tvā svāpayāmasi || 2 ||
sarpáḥ sárpo ajágaraḥ sarpír avishó mahán |
yásya ṣúshkāt sindhávas tásya gādhám aṣīmahi || 3 ||
kālikó nāma sarpó navánāgasahásrabalaḥ |
yamunahradè 'sau jātò [2]) yó nārāyaṇaváhanaḥ || 4 ||
yádi kālikadūtasya yadí káḥ kālikád bhayam |
jánmabhūmíparikrānto nirvísho yāti kálikaḥ || 5 ||
áti kālíkaraudrasya vishṇuḥ saumyena bhávinā |
yamunanadí kálikaṃ téna vishṇúṣtotram anú smaram [3]) || 6 ||
karkoṭakó nāma sarpo yo dríshṭīvisha úcyate |
tásya sarpásya sarpatvám tasmaí sarpa namó 'stu te [4]) || 7 ||
á yāhīndra pathíbhir īḷitébhir
yajñám imáṃ no bhāgadhéyaṃ jushasva |
tṛiptá juhur mátulasyeva yóshā
bhāgás te paitṛishvaseyí vapám iva [5]) || 8 ||
yáṣaskaram bálavantam prabhútvam
tam evá rājādhipátir babhūva |
sáṃkīrṇanāgāṣvapátir naráṇāṃ
sumañgályaṃ satataṃ dīrghám áyuḥ [6]) || 9 ||

XI.

VII, 96.

yásya vratám paṣávo yánti sárve
yásya vratám upatíshṭhanta ápaḥ |

---

1) dvyùlhāṃ B, und A. s. m. Siehe Av. IV, 5, 7. 2) hasojāto B. ṣojāto A. 3) 6 fehlt in B. 4) 7 steht in B. nach 9. 5) Nir. 14, 31. 6) suvarṇám taṃ vitátaṃ A.

yásya vraté pushṭipátir nívishṭas
táṃ sárasvantam ávase huvema [1] || 1 ||

XII.

VII, 103.

upaplávada maṇḍūki varshám ā́ vada tāduri |
mádhye hradásya plavásva vigṛíhya catúraḥ padáḥ [2] || 1 ||

XIII.

IX, 67.

pavamānīḥ svastyáyanīḥ sudúghā hí ghṛitaṣcútaḥ |
ṛíshibhiḥ sámbhṛito ráso brāhmaṇéshv amṛítaṃ hitám [3] || 1 ||
pāvamānír diṣantu na imáṃ lokám átho amúm |
kámān sám ardhayantu no devaír devīḥ samáhitāḥ [4] || 2 ||
prājāpatyám pavítraṃ ṣatódyāmaṃ hiraṇyáyam |
téna brahmavído vayám pūtám bráhma punīmahe [5] || 3 ||
yéna deváḥ pavítreṇātmánam punáte sádā
téna sahásradhāreṇa pāvamānyáḥ punantu [6] mā [7] || 4 ||
índraḥ sunītí sahá mā punātu
sómaḥ svastyā́ váruṇaḥ samī́cyā |
yamó rā́jā pramṛiṇā́bhiḥ punātu [8]
jātávedā ūrjáyantyā punātu || 5 || [9]
ṛishayas tu tapas tepuḥ sarve svargajigīshavaḥ |
tapasas tapaso 'gryaṃ tu pāvamānīr ṛico 'bravīt || 6 || 1 ||
yan me garbhe vasataḥ pāpam ugraṃ
yaj jāyamānasya ca kiṃcid anyat |
jātasya ca yac cāpi ca vardhato me

---

1) Av. VII, 40, 1. Ts. III, 1, 11, 3. 2) Av. IV, 15, 14. Nir. 9, 7. 3) Sv. 2, 650. Tb. I, 4, 8, 6. 4) Sv. 2, 651. Tb. I, 4, 8, 6. 5) Tb. eds. 6) punātu B. 7) Sv. X, 2, 652. Tb. I, 4, 8, 6. 8) Tb. eds. 9) mā B.

tat pāvamānībhir aham punāmi || 7 ||
mātāpitror yan na kṛitaṃ vaco me
yat sthāvaraṃ jaṅgamam ābabhūva |
viṣvasya tat prahṛishitaṃ vaco me
tat pāva⁰ || 8 ||
krayavikrayād yonidoshād bhakshād bhojyāt pratigrahāt
asambhojanāc cāpi nṛiṣaṅsaṃ tat pāva⁰ || 9 ||
goghnāt taskaratvāt strīvadhād yac ca kilbisham |
pāpakaṃ ca caraṇebhyas tat pāva⁰ || 10 ||
brahmavadhāt surāpānāt svarṇasteyād vṛishalīgamanamaithunasaṃgamāt |
guror dārābhigamanāc ca tat pāva⁰ || 11 ||
bālaghnān mātṛipitṛivadhād bhūmitaskarāt sarvavarṇagamanamaithunasambhavāt |
pāpebhyaṣ ca pratigrahāt sadyaḥ praharati sarvadushkṛitaṃ tat pāva⁰ || 12 || 2 ||
duryashṭaṃ duradhītam pāpaṃ yac cājñānataḥ [1]) kṛitam |
ayājitāṣ cāsaṃyājyās tat pāva⁰ || 13 ||
amantram annaṃ yat kiṃcid dhūyate ca hutāṣane |
saṃvatsarakṛitam pāpaṃ tat pāva⁰ || 14 ||
ṛitasya yonayo 'mṛitasya dhāma viṣvā devebhyaḥ puṇyagandhāḥ |
tā na āpaḥ pra vahantu pāpaṃ ṣuddhā yacāmi sukṛitām u lokaṃ tat pāva⁰ || 15 ||
pāvamānīḥ svastyayanīr yābhir gachati nāndanam |
puṇyāṅṣ ca bhakshān bhakshayaty amṛitatvaṃ ca gachati || 16 ||
pāvamānaṃ pitṛīn devān dhyāyed yaṣ ca sarasvatīm |
ṛishīṅs tasyopa varte tat kshīraṃ sarpir madhūdakam || 17 ||
pāvamānam param brahma ṣukraṃ jyotiḥ sanātanam |

1) cājñānato B.

pitṛīṅs tasyopa tishṭhe tat kshīram sarpir madhūdakam || 18 ||
pāvamānam param brahma ye paṭhanti manīshiṇaḥ |
sapta janma bhaved vipro dhanāḍhyo vedapāragaḥ || 19 ||
daṣottarāṇy ṛicāṅṣ caiva pāvamānīḥ ṣatāni shaṭ |
etaj juhvaj japen mantram ghoram mṛityubhayam ha-
ret || 20 || 3 ||

XIV.

IX, 113.

yátra tát paramám padám víshṇor loké mahīyaté
devaíḥ sukṛítakármabhis tátra mā́° || 1 ||
yátra tát paramā́vyam bhūtā́nām adhipáti [1]) |
bhā́vabhāví vayó gī́ṣ ca tátra mā́m a° || 2 ||
yátra lokā́s tanutyájāḥ ṣraddháyā tápasā jitā́ḥ |
téjaṣ ca yátra bráhma ca tátra mā́° || 3 ||
yátra devā́ mahātmā́naḥ sendrā́ṣ ca marúdgaṇāḥ |
brahmā́ ca yátra víshṇuṣ ca tátra° || 4 ||
yátra gaṅgā́ ca yamunā́ yátra prā́cī sarásvatī |
yátra soméṣvaro devás tátra mā́m a° || 5 ||

XV.

X, 9.

sasrúshīs tádapaso dívā náktam ca sasrúshīḥ |
váreṇyakratūr ahám ā́ devī́r ávase huve || 1 ||[2])

XVI.

X, 75, 5.

sitā́sité saríte yátra saṃgaté tátrāplutā́so dívam út patanti |
yé vai tanvàm ví sṛijanti dhī́rās te jánāso amṛitatvam
bhajante || 1 ||

---

1) adhipátim B. 2) Av. VI, 23, 1.

XVII.

X, 85.

avidhavā bhava varshāṇi ṣataṃ sāgraṃ tu suvratā |
tejasvī ca yaṣasvī ca dharmapatnī pativratā || 1 ||[1])
janayad bahuputrāṇi mā ca duḥkhaṃ labhe kvacit |
bhartā te somapā nityam bhaved dharmaparāyaṇaḥ || 2 ||
ashṭaputrā bhava tvaṃ ca subhagā ca pativratā |
bhartuṣ caiva pitur bhrātur hṛidayānandinī sadā || 3 ||
indrasya tu yathendrāṇī ṣrīdharasya yathā ṣriyā |
ṣaṃkarasya yathā gaurī tad bhartur api bhartari || 4 ||
atrer yathānasūyā syād vasishṭhasyāpy arundhatī |
kauṣikasya yathā satī tathā tvam api bhartari || 5 ||
dhruvaidhi poshyā mayi mahyaṃ tvādād bṛihaspatiḥ |
mayā patyā prajāvatī saṃ jīva ṣaradaḥ ṣatam || 4 ||

XVIII.

X, 103.

asaú yá sénā marutaḥ páreshām abhyaíti na ójasā spárdhamānā |
táṃ gūhata támasápavratena yáthāmíshām anyó anyáṃ ná jānāt || 1 ||[2])
andhá amítra bhavatāṣīrshāṇá áhaya iva |
téshāṃ vo agnídagdhānām agnímūḷhānām índro hantu váraṃ-varam || 2 ||[3])

XIX.

X, 127.

á ratri párthivaṃ rájaḥ pitúr aprāyi dhámabhiḥ |

---

1) Die sogenannten Accente habe ich fortgelassen. 2) Sv. 1, 1210. Av. 3, 2, 6. Vs. 17, 47. 3) Sv. 2, 1221.

diváḥ sádāṅsi bṛihatī́ ví tishṭhasa ā́ tvesháṃ vartate tá-
maḥ || 1 ||[1])
yé te rātri nṛicákshaso yuktā́so navatír náva |
aṣītíḥ santv ashṭā́ utó te saptá saptatíḥ || 2 ||[2])
rātrīm pra padye jananīṃ sarvabhūtaniveṣanīm |
bhadrām[3]) bhagavatīṃ kṛishṇāṃ viṣvasya jagato niṣām || 3 ||
saṃveṣanīṃ saṃyamanīṃ grahanakshatramālinīm |
prapanno 'haṃ ṣivāṃ rātrīm bhadre pāram aṣīmahi bhadre
pāram aṣīmahy oṃ namaḥ || 4 ||[4])
stoshyāmi prayato devīṃ ṣaraṇyām bahvṛicapriyām |
sahasrasaṃmitāṃ durgāṃ jātavedase sunavāma somam ||5||[5])
ṣāntyarthaṃ tvaṃ dvijātīnām ṛishibhiḥ somapaiḥ ṣritā |[6])
ṛigvede tvaṃ samutpannārātīyato ni dahāti vedaḥ || 6 ||
ye tvāṃ devi prapadyante[7]) brāhmaṇā havyavāhanīm |
avidyā bahuvidyā vā sa naḥ parshad ati durgāṇi viṣvā || 7 ||
agnivarṇāṃ ṣubhāṃ saumyāṃ kīrtayishyanti ye dvijāḥ |
tāṅs tārayati durgāṇi nāveva sindhuṃ duritāty agniḥ || 8 ||
durgeshu vishame ghore saṃgrāme ripusaṃkaṭe |
agnicoranipāteshu sarvagrahanivāraṇe || 9 ||
durgeshu vishameshu tvaṃ saṃgrāmeshu vaneshu ca |
mohayitvā prapadyante teshām me abhayaṃ kuru teshām
me abhayaṃ kurv oṃ namaḥ || 10 ||
keṣinīṃ sarvabhūtānāṃ pañcamīti ca nāma ca |
sā māṃ samā niṣā devī sarvataḥ pari rakshatu sarvataḥ
pari rakshatv oṃ namaḥ || 11 ||
tām agnivarṇāṃ tapasā jvalantīṃ vairocanīṃ karmaphale-
shu jushṭām |
durgāṃ devīṃ ṣaraṇam aham pra padye sutarasi tarase
namaḥ sutarasi tarase namaḥ || 12 ||[8])

---

1) Av. XIX, 47, 1. Vs. 34, 32. Nir. 9, 29. 2) Av. XIX, 47, 3. 3) durgām b. 4) b bricht hiermit ab. 5) Der letzte pāda dieses und der drei folgenden Verse sind Viertel des Hymnus I, 99. 6) tadvijātīnām und somapāṣritāḥ Hss. 7) prapadyanti Hss. 8) Ta. X, 1, 1 (p. 788).

durgā durgeshu sthāneshu ṣaṃ no devīr abhishṭaye |
ya imaṃ durgāstavam puṇyaṃ rātrau-rātrau sadā paṭhet ||13||
rātriḥ kuṣikaḥ saubharo rātristavo gāyatrī |
rātrīsūktaṃ japen nityam tatkāla upa padyate || 14 ||

XX.

X, 128.

arvā́ñcam índram amúto havāmahe yó gojíd dhanajíd aṣvajíd yaḥ |
imáṃ no yajñā́ṃ vihavé jushasvāsyá kulmo harivo medínaṃ tvā || 1 ||[1])
āyushyàṃ varcasyàṃ rāyás pósham aúdbhidam |
idā́ṃ híraṇyaṃ várcasvaj jaítrāyā́ viṣatād u mā́m || 2 ||[2])
uccairvāji pṛitanāshāṭ sabhāsāhaṃ dhanaṃjayam |
sarvāḥ samagrā ṛiddhayo hiraṇye 'smin samāhitāḥ || 3 ||
ṣunam ahaṃ hiraṇyasya pitur nāmeva jagrabha |
tena māṃ sūryatvacam akaram pūrushu priyam || 4 ||
samrājaṃ ca virājaṃ cābhishṭir yā ca me dhruvā |
lakshmī rāshṭrasya yā mukhe tayā mām indra saṃ sṛija ||5||
agneḥ prajātam pari yad dhiraṇyam amṛitaṃ jajñe[3]) adhi martyeshu |
ya enad veda sa id enad[4]) arhati jarāmṛityur bhavati yo bibharti || 6 ||[5])
yad veda rājā varuṇo yad u devī sarasvatī |
indro yad vṛitrahā veda tan me varcasa āyushe || 7 ||[6])
na tad rakshāṅsi na piṣācāṣ caranti devānām ojaḥ prathamajaṃ hy etat |

---

1) Av. V, 3, 11. Ts. IV, 7, 14, 4. Tb. II, 4, 3, 2. B. hat nur diesen Vers. 2) Vs. 34, 50. 3) yajñe a. und zwei Hss. von Devarāja. 4) sa hi vedam a. 5) Av. XIX, 26, 1. 6) Av. XIX, 26, 4.

yo bibharti dākshāyaṇāhiraṇyaṃ sa deveshu kṛiṇute dīrgham āyuḥ sa manushyeshu kṛiṇute dīrgham āyuḥ || 8 ||[1])
yad ābadhnan dākshāyaṇā hiraṇyaṃ ṣatānīkāya sumanasyamānāḥ |
tad[2]) ā badhnāmi ṣataṣāradāyāyushmān jaradashṭir yathāsam || 9 ||[3])
ghṛitād ulluptam madhumat suvarṇaṃ dhanaṃjayaṃ dharuṇaṃ dhārayishṇu |
ṛiṇak sapatnān adharāṅṣ ca kṛiṇvad ā roha mām mahate saubhagāya || 10 ||[4])
priyam mā kuru deveshu priyaṃ rājasu mā kuru |
priyaṃ viṣveshu gotreshu[5]) mayi dhehi rucā rucam || 11 ||[6])
agnir yena virājati sūryo yena virājati |
virāḍ yena virājati tenāsmān brahmaṇas 'pate virāja samidham kuru || 12 ||

XXI. Gegen Feuersbrunst.

X, 142[7])

himasya tvā jarāyuṇā ṣāle pari vyayāmasi[8]) |
ṣītahradā[9]) hi no bhuvo 'gnir dadātu bheshajam || 1 ||
antikām agnim ajanayad durvāraḥ ṣiṣur āgamat[10]) |
ajātaputrapakshāyā hṛidayam mama dūyate[11]) || 2 ||
vipulaṃ vanam bahvākāṣaṃ cara jātavedaḥ kāmāya |
māṃ ca raksha putrāṅṣ ca ṣaraṇam abhūt tava || 3 ||
piṅgaksha lohitagrīva kṛishṇavarṇa namo 'stu te |
asmān vi varjaya sthānaṃ[12]) sāgarasyormayo yathā || 4 ||

---

1) Av. I, 35, 2. Vs. 34, 51. 2) tan na *ab*. 3) yathāsat *a*. yathāsan *b*. Av. I, 35, 1. Vs. 34, 52. 4) Av. V, 28, 14. XIX, 33, 2. 46, 6. 5) goptreshu *ab*. 6) Av. XIX, 62. Ts. V, 7, 6, 4. 7) Nach Wilson 445 und Chambers *a*. 8) Nach vyayāmasi haben beide noch: uta hrado hi no bhuvo 'gnir dadātu bheshajam. 9) ṣiṣītahrado *Wa*. Siehe Av. VI, 106, 3. 10) ajanadūrvādaḥ ṣiṣulāgamat *a*. ajanayad dūrvādaḥ ṣiṣulāgamāt *W*. 11) hūyate *Wa*. 12) asmān vi barhaṇa syonaṃ *Wa*.

indraḥ kshatraṃ dadātu varuṇam abhi shiñcatu |
ṣatravo nidhanaṃ yāntu jaya tvaṃ brahmatejasā || 5 ||
kapilajaṭiṃ[1]) sarvabhakshaṃ cāgnim pratyakshadaivatam |
varuṇaṃ ca vaṣāmy agre mama putrāṅṣ ca rakshatu mama
putrāṅṣ ca rakshatv oṃ namaḥ || 6 ||
sāgraṃ varshaṣataṃ jīva piba khāda ca moda ca |
duḥkhitāṅṣ ca[2]) dvijāṅṣ caiva prajāṃ ca paṣu pālaya || 7 ||
yāvad ādityas tapati yāvad bhrājati candramāḥ |
yāvad vāyuḥ plavāyati tāvaj jīva jayā jaya || 8 ||
yena kena prakāreṇa ko hīnam[3]) anujīvati |
pareshām upakārārthaṃ yaj jīvati sa jīvati |
etāṃ vaiṣvānara sarvadeva[4]) namo 'stu te || 9 ||

XXII.

X, 151[5]). Medhāsūkta.

medhām mahyam aṅgiraso medhāṃ sapta ṛishayo daduḥ |
medhām indraṣ cāgniṣ ca medhāṃ dhātā dadātu me || 1 ||[6])
medhām me varuṇo rājā medhāṃ devī sarasvatī
medhām me aṣvinau devāv ādhattām pushkarasrajau || 2 ||[7])
yā medhā apsarāsu gandharveshu ca yan manaḥ |
daivī yā mānushī medhā sā medhā viṣatād u mām[8]) || 3 ||
yan me noktaṃ tad ramatāṃ ṣakeyaṃ yad anubruve |
niṣāmanaṃ naṣāmahai[9]) mayi vrataṃ saha priyeṇa bhūyā-
sam brahmaṇā saṃ gamemahi || 4 ||
ṣarīram me vicakshaṇaṃ vāṅ me madhumad duhām |[10])
avṛiddham aham asau sūryo brahmaṇānī stha ṣrutam me
mā pra hāsīḥ[11]) || 5 ||

---

1) °jatīm *Wa.* 2) duḥkhitān ta *Wa.* 3) vīnām *a.* vainām *W.* 4) vaiṣvānaraṃ sarvadevaṃ *Wa.* 5) Nur in a. Vgl. Av. VI, 108. 6) Vs. 32, 15. 7) Ta. 10, 40. Pāraskara Gṛihya 2, 4. Āṣv. Gṛihya I, 15. 8) sāmāyāviṣatādimām *a.* Vgl. Ta. 10, 41. 9) niṣāmataṃ niṣāmayi *a.* 10) Ta. VII, 4, 1. Pāraskara Gṛihya 3, 16. 11) Es bedarf kaum der Bemerkung, dass der zweite Theil jedem Verständniss sich entzieht.

medhāṃ devīm manasā rejamānāṃ gandharvajushṭām prati no jushasva |
mahyam medhāṃ vada mahyaṃ ṣriyaṃ vada medhāvī bhūyāsam ajarājarishṇuḥ || 6 ||
sadasas patim adbhutam priyam indrasya kāmyam |
sanim medhām ayāsisham || 7 ||[1])
yām medhāṃ devagaṇāḥ pitaraṣ ca upāsate |
tayā mām adya medhayāgne medhāvinaṃ kuru || 8 ||[2])
medhāvy ahaṃ sumanāḥ supratīkaḥ ṣraddhāmanāḥ satyamanāḥ suṣevaḥ |
mahāyaṣā dhārayishṇuḥ pravaktā bhūyāsam asya[3]) svadhayā prayoge || 9 ||

XXIII.

X, 184[4]).

néjamesha párā pata súputraḥ púnar ā́ pata |
asyaí me putrákāmāyai gárbham ā́ dhehi yáḥ púmān || 1 ||
yátheyám prithiví mahy ùttānā́ gárbham ādadhé |
eváṃ táṃ gárbham ā́ dhehi daṣamé māsí sū́tave || 2 ||[5])
víshṇoḥ ṣréshṭhena rūpéṇāsyā́ṃ nā́ryāṃ gavīnyā́m |
púmāṅsam putrám ā́ dhehi daṣamé māsí sū́tave || 3 ||[6])

XXIV.

X, 187.

anīkavantam ūtaye 'gniṃ gīrbhir havāmahe |
sa naḥ parshad ati dvíshaḥ || 1 ||[7])

XXV.

X, 191.

saṃjñānam uṣanāvadat saṃjñānaṃ varuṇo 'vadat |

---

1) Ṛv. 1, 18, 6. 2) Vs. 22, 14. 3) asye *a.* 4) Nach Hs. B. 5) Av. V, 25, 2. 6) Av. V, 25, 10. Zu allen drei Versen, vgl. Āṣv. Gṛihya I, 14, 3. 7) Āsv. Ṣr. II, 18, 3.

saṃjñānam indraṣ cāgniṣ ca saṃjñānaṃ savitāvadat || 1 ||
saṃjñānaṃ naḥ svebhyaḥ saṃjñānam araṇebhyaḥ |
saṃjñānam aṣvinā yuvam ihāsmāsu ni yachatam || 2 ||[1])
yat kakshīvān saṃvananam putro aṅgirasām avet |
tena no 'dya viṣve devāḥ sampriyaṃ[2]) samajījanan || 3 ||
saṃ vo manānsi jānatāṃ sam ākūtir namāmasi |[3])
asau yo vimanā janas taṃ samāvartayāmasi || 4 ||
tac chaṃ yor ā vṛiṇīmahe gātuṃ yajñāya gātuṃ yajñapataye |
daivī svastir astu naḥ svastir mānushebhyaḥ |
ūrdhvaṃ jigātu bheshajaṃ ṣaṃ no astu dvipade ṣaṃ catushpade [4]) || 5 ||

1) Av. VII, 52, 1. Vgl. zu beiden Versen Tb. II, 4, 4, 6. 2) sampriyam habe ich für das kindische sam priyām geschrieben. 3) manāmasi Hss. Av. III, 8, 5. 4) Tb. 3, 5, 11.

